1005

Ms 51 (1005)

hoc volumine continentur

Gal. lib. de sectis medicis
de facile parabilibus
de sectis introductoriis ad medicinā
hippocrates de natura humana
hippocr. de natura puerorū
libri galeni de oculis
Gal. de differentijs pulsuū
de causis pulsuū
de magnali intemperie
de prædictoribus
introductorius ad medicinā
de sententijs
Œconomica
de cognitione propriorū defectuū et [illegible]
Quomodo arguere oporteat simulates egri
tudinē
De multitudinis et paucitatis
De causis respirationis
De utilitate respirationis
De pulsu et anhelitu
De utilitate anhelitus
Introductorius ad pulsus seu de differentijs pulsuū
De tactu pulsus
De utilitate pulsus
De somnijs
hippocratis libri euidentiores

Liber galieni de sectis seu sectis introductis in medicina translatus de greco in latinum abuzgildone iudice pisano/ dno henrico rege anno dñi. a°. centesimo octuagesimo quinto s. capla xim

Capl'm .i. de intentione et fine artis medicine et de medis quibz attingitur

Cap'm .ii. de duabus eius principalibz sectis et suis sectulz

Cap'm .iii. de his quibz epici sua secta cõsistere dicunt.

Capl'm .iiii. de his q̃ considerat secta logicoz seu dogmaticoz

Capl'm .v. de differentiis et cõuenientiis empericoz rum et dogmaticoz.

Cap'm .vi. de accusatione empiconũ per dogmaticos et eius. et g°m°. insultant empericis asclepiades et heraclistratus.

Capl'm .vii. de responsionibz empiconũ ad insultus dogmaticoz̃ et rationes suas. et redargutione dogmaticorum per empicos.

Capl'm vm q̃ methodica secta nõ solũ ex his gñat alijs sectis duabz: s. et operibz a solis passionibz indicatoz rure sumens. et passionũ solũ tria genera ponens stricti fluxibile, et compositum ex his.

Cap'm ix de remedijs methodicoz̃ cõtra hos passiones. et de scripticis sue secte: et q̃ dedignant dogmatica vti illi epici.

Cap'm x. q̃ temerarie methodici redarguunt ypocratem dicentem vita brevis ars vero longa: et putant i tempori q̃. vi. mensiũ tota docere arte ista. quibz gratia debẽnt si vera dicerent. s. mentiuntur.

Capl'm xi. de recte iudicatibz: et cõuenientia dogmaticoz et empericoz̃ in opere et nocumento aut innocumento methodicoz in hac arte: et de iudicio duplici in egris.

Capitulũ. xii. de methodicis redarguentibus dogmaticos: et iustificantibus seipsos.

ACADÉMIE DE MÉDECINE BIBL. ACAD. MED.

Capl̃m. xm. de empericis iustificantibus sua secta: et redarguentibz methodicos.

Capl̃m xmi in quo dogmaticus laudat empiricū contra methodicum dictis finem imponens.

Galieni de hæresibus hus que introduxit liber incipit translatus de greco in latinum die henrico regi a burgundione medico pisano anno incarnationis dñi millesimo centesimo octuagesimo quinto.

Capl̃m primum de intentione et fine artis medicine. de medis quibus attingitur.

Medicinalis artis intentio quidem sanitas. finis aut possessio eius ex quibus autem vtiqz quis vel vbi p̃sentem sanitatem operet vel p̃sentem custodiat cognosci nequit est medicus. Curantur aut q̃ quide opantur no existentem sanitatem sanationes et auxilia. Que vero custodiunt existentē sanitatē sanatiue dicuntur. propter ea igit et ipsum medicinale doctrinā sanatiorū et egrotatiorū vetus sermo aut sanatiuas quide vocat q̃ custodiunt existentē sanitatē et q̃ corrupta restaurant. egrotatiuas q̃ contraria horū faciunt. Indiget enim alterꝝ cognitione medicus pro dirigendo ꝺ̄ hys fugiendo ꝙ illa.

Capl̃m ii. de duabus eius principalibus sectis et finibus attributis

Unde aut doctrina hec acquisierunt no adhuc satis constat ab oībz. Sed hui quide empiria idest experientiam sola aut sufficere huic arti hys aut logos idest ratio non prius videtur conferre. Communis aut quis quide ab empia idest experientia sola procedit denominatiue empiricus. Alii aut et q̃ alogo idest ratione loci. i. rationales. Et due sunt hec p̃sentes medicine hereses. altera quidem per experimenti ducens ad sanationē

mentionem. Alteri vero per indicationem. Et nona demum hereseos posuerunt empiria .i. experimentalem et rationale. Octave vero sunt assumpte empirie quidem observationis et memorialis. Loica vero dogmaticam et recognitionis. Et hiis similiter hereseos posuerunt. emperricos quidem et observationes et memoriales apparentium quicunque empiria .i. experientia elegerunt. Logicos autem et dogmaticos et recognitionales quicunque logon .i. rationem susceperunt.

Quapropter de his medicis empiria sua secta assistere dicerunt.

Constituta autem est arte hanc empiri quidem hoc modo aiunt: Ex multas videbant horis passiones, has quidem a calefacientes egrotantibus et sanis: puta sanguinis fluxum ex naribus: vel sudores vel diarrias vel quid etc aliud horum uel unamquamque faciens non tis faciete demum tam sensibile videbat. Alias autem sine ratione quidem apparebat. non tis ex electione una: sed secundum quidam quidem fortuna puta contingit cadente aliquo vel plagato vel aliter qualitercunque fonte/sanguinem fluente. et libere et festinanter lauiente desiderio infirmi frigida aqua. vel vinum. vel quid tale aliud quorum singulum unamquemque vel horum mentium faciebat. Igitur porro quidem spem unamquemque vel horentium vocabant physicam .i. naturalem. Sedes vero tychicam .i. fortunalem. Alteritus autem harum sperum primam speculationem peritos vocabant a pirate do .i. experiendo inuoluntarie negotiis nomen ponentes. Igitur peripatetica quidem species experiente tale quid est. Antiosthedia vero species .i. persuasibiles volentes ad temptandum deuenerunt vel a sompnis primo: vel aliter qualiter opinantes. Secunda et tertia experiente species est immutata .i. mutatiua ut inuantum vel inventum quodcunque vel natura vel fortuna vel antoste

passiones videlicet simplices

dnos .i. per se patate nusus m n eisdē passiombus t
erpimēti agat. Et hoc est quod maxīe artem cōz
stituit. Non .ij. bis solum uel ſs et plurime imita
tiones quod antea unus demū t eisdem passiombz
idem facere uidentes uidentes ut ad multū tale
medicam cōtemplatoēz ia fidele audibile ēstimabat:
et parte artis Ubi aut multe cōteplatioēs cōtenua
bant ab eis medicinalis quide ars erat vniuersis co
seruatio. et qui cōtinuauerunt medicus beatus est.
Notata est aut ab eis antopsia idest per se visio hoc
talis cōtenuatio, medica quida eis eoz q multoies
et simili ēsperta est. Noiabant aut ipam hanc ēp
iam. experiētia. hystoria aut enūciatione eius. hoc ei
ipis obseruari quidem antopsia .i. per se visio. diste
ti vero quod obseruatū est hystoria est. Quia vero
et extrinsecis quibusda accedebat eis qz antea
non considerātis uel cognitis quida in locis t quibz
non erant sanationi copia per experiētia obseruator
organi quoddam auxiliatiui deuenerūt ad silis facta
tūsitione. Quo vtentes multoties et apassione ad pas
sionem ei silez idem auxiliū tūsserūt Et a loco ad lo
cū Et ab antea cognito auxilio ad sile venerūt Pas
sioe quidem ad passione: ut ab erisipilate ad herpete
transibant. Et aloco ad locū vt a brachio ad cora
Ab auxilio ad auxiliū vt in diazrūs ānalo ad
inespiū. Causa vero talis tūsitio vna quide est ad
inuentoēs. Inuentio vo nūdū aū experientia. Ex
tū vtiqz quod spatū est in experientia actū fuerit
credibile ia attestationi quod accepit ab ea / nullo inus
est q̄ si et multoties et silz hūs obseruatū esset.
Credo cui experiētia haut que sequitur silis tūsitoēs

tritam .i. contritam esse sdm̃ autem et cū quidem medi
cum esse qui ita inuent. Ulteriores autem ob expie
tie que aū empiā .i. experimenti fuere sunt qui ꝯ
sistentia sin̄ indigebat arbitrabat corrigere posse fieri.
Cap̄. iii. de his que considerant secta logicor sen dogmat.
Qui vero per logon .i. rationē vent̄ addiscē q̄ tor̄
naturā quod conatur sanare scire debet oīa vir
tutes in quas cotidie circūstantes corpus uel sanati
uus aut egrotatiuus ipm̄ se ipo fit. Post hec aut
iam et aeris naturā et aquarū et regionū et studio
rū et alimentor̄ et potuū et consuetudinū. Et do
cile aut̄ ee oportere medicū: b̄ et egritudinū oīm
tas mutat̄: et sanationū virtutes: et compare potes
sit: et excogitare qui talis spei fact̄ et talem hīs
virtutem. scīle quid operari aptum natū est. Ante
cūq̄ in his omnibus exercetur multiformiter in pos
sibile aut̄ sanationū copiā habere cū: puta vt ex p
rio exemplo sanas totū. Sit aliq̄ pes corporis dolens
et dura et renitens et in tumore maiori. hic oz medi
cū fluere p̄m quidem tam quo modo fluens ad hūd
quid plus eo quod sdm̄ naturā in parte eleuant ca
et tendens ea in dolorem durat. Deinceps aut si q̄d
ad hoc influit hoc q̄ cohercetur ab affluendo. Salvo
non euacuare tam partem. Quāliter igit̄ quod q̄d
influit adhuc prohibebis quod aute ad tumorem in
membro euacuabis. Diuisans quidem et stipticans
partem cohercebis quod influit. Diuisans aut
et solans .i. lauans euacuabis quod coacernatū est.
Fit̄ ita quidem ab ipa indicatiōe dispositio huīs
quod confert fit. Non tamē sufficere sola denū hanc
artem. Sz et a virtute egrotantis alia esse indica-

BIBL ACAD MED

tocem: et ab etate alia. Ita vero et ab hoc aim et regionis natum et studiorum et consuetudinum mu tatocem a simplo hoc fieri conferentis ppm. Puta vt ber aptus m exemplo adsitas sit quedā feb fe atute: et gnedine corporis sentiente: sit aut et bn tumidior mit ap primus: uel imborem aplio rem habeat. Sint aut ei et bene m tiore maiori oib; alicubi manifestū qm talib; multitudo sanguis talidioris superabundat. q ignit sanatio manifestū e qm euacuatio. contraria em ber multitudm: contraria vero contrariorū sanationes sunt. Qualiter aut eū euacuabimus vel bsq; m quatū hoc nō e possile. a ta sola sine. Oz em et virtute et etate et hora et regione et oī alia que pariū antea dicta sūt cōsiderē. Quam siquidem fortior fuerit virtute et iuenestes etate et hora am valis et loco cuctus neq quam pernabis si veneq mirdes: et euacuabis sanguinē tm ptim ta subz. Juuenili vero virtute ceteris et etate vel infantis valde parū vel decrepiti et hora am se tidum rationem uel vehemēter talida uel uehemēt frigida, no bnq quo audebit bona mirdere. Ita vero et consuetudines et aduentoes et natiuus opor: perstrutari debent nubent. Fieri em et omib; eis euacuatoes conferentis propriam

Capm. v. de differentiis & cognitis empiricorum dogmaticis.

Quibus ante cōferētis indicatio dogmaticis, fit
ablius obsuatio empiris et coacuatio em pdictorū simplicium quē sindromus idest cōcursum vocare nobis assuetum est dogmatico quidē euacuatoes eum aut empirico vero sm eodem modo obsuationis huius

·ij· qui ita hūt multotiens videns cuacuationē emittat. Empiricus vo sūmcōnationem obseruationis nūtem spernit. et mult vtes processit ait. Et et inuenestate sufficientem cuacuatoꝛ̄ mtrustanter fereles nonut. et quibꝰ multos vidit. Ita vero et magis vē q̄ estate. et ī regione euenta Sed et si consuetudo cuacuatois fuerit labouni, puta per emoꝛroidas uel p nasū et restricta fiūt dogmatis, infert vtq; ꝓ hoc plg sanguis ā natum rei ꝓmotus Empirico aut qui ita obseruant dicendū ē q̄ casde ī eisde passionibꝰ sanatoꝛ̄ et dogmatici et empirici utrūque: de modo hereticos coꝛ̄ altercātes. Ī eisdem enī apparentibꝰ sūm corpus sūm flegmatibus indicatio quide fiat dogmatice: et quatum inuenerit Subinconatio vero empiricis fit coꝛ̄ q̄ plurime et sūt obseruarunt. Ī quibꝰ aut illū hūt sūthoma dogtā apparens quod tam indicet mtrogare non pigritantes ꝓ tarditatē ·i· pceptiua uerita tam. puta si canis rabiens fuit qui momordit uel serpens uel quid tale aliud. Ā vtq; quidem ī latexulibus apparet vtꝰ semꝑ et ī alijs: uel eo denū sūm ꝓpria Ā rabiente quide cane sūt apparet lus qui ab alio aliquo morsi sūt factum. Ī serpentibus autem ī primis quide diebus sūt alius. Postea vero cum vtq; ā male hūt passiones q̄da extra corpa ꝓtuosa aduenit eis. Et alia vero omia sūthomata q̄ a venenosis animalibus fiunt, nō cuncta hī mor a principio vltime funesta consistunt. Que igit ꝛe cta cum. manifestū q̄ī cuacuare venenū quidem sūt cū morsu corpis morsū cū interuīe mittit. Neq; igitur ad curatiuem age oꝛ. et claudere festine hūt tha Sz continuū mittere multotiens m̄ aras offazia spes.

·i· cazuficatias z dissolutiuas seu re solutiuas venenose

et ratis et dumbz .i. arcibus et potentibus hulxere et
stirare venenū fārīs vti ꝑ eandem cām. Cade aute
fārta et empīci asserunt no anatum ipsius rei iducti
ad mmentoez eoꝝ. sz eorum que per experimentum ap
parent rememorates Sicut .q. m etatibus et horis
et singulis regionibus singla predictoꝝ tum vos
stitur eis ita et m procatarticis .i. pceptis notatis causis
Caplm .vi. de amisatōe ēpiroꝝ pdoctores et eoꝝ:
et qmo mstituāt ēpicos astlepiades ⁊ hermstitutus

S. epicente et rationis

Igitur siquidem vtiq; omredeunt sibi tute vias
mmentiois vtūsq; veras esse/ nullis vtiq; eis opꝰ
esset longis sermombz. Quā vero experiētia doctri
amisant hm quide vt m rosistente hm vo ut ipfecta
hm vero ut mstificiale Logon aute .i. ratione eoꝝ
empici amisant/ vt sua sibile quide n vero veram
ꝓterea dupler alteritꝫ sermo/ et longius valde rō
cludit⁹ et amisantibz. et ermisantibz ipartē gitur
quide q ab astlepiade adversus empia .i. experiam
cta sunt/ ondente ut ermmabat ml plurime. et
silz videri posse/ oifaria/ ea i rosistibile esse vult: ne
dz qđ prusimum facere/ eristere sufficientem. Quexo
ibeqasistato/ simplicia quidem mcema per experim
tu rosistente quita qm pertulata hemodie .i. stupo
ris eris sanatio est/ no tm demū rompōsita. Et
m rōpositis rouredente adhuc no ipossibile quide ea
oimode facere/ no tamē m oia demū sufficiēte esse
vult. Eis aute qui talia qde roredimt facem per
experimentum videtur mdecmabile. et longū: et ut ip
si aiunt a methodo .i. doctrina elongatū. Cui qm
logon .i. ratione mducit no i rosistentibile quide/
neqz no existentibilem/ sz velut m artificiale qdam

rouitm empia dem st simple

rouredit simple facere posse

rem empiriam .i. experientiam esse volunt.

Nam vij. de responsionibz empirici ad rationes dogmaticorum et rationes suas: et redargutiõe dogmaticorum per empiriam

Ad hoc igr multis sermonibz respondentes et constitutionem et sufficiente et artificiale onde tempte per .i. experientia. Sed et ipsi analogismu .i. argumentu fraudent multipliciter: ut rursus respondeant ad vnãqq; spem accusationis dogmaticorum nitiam. Ly enim antes ei eos naturã corpis stricte et egritudinũ omniũ quationes et sanationes, et omnes virtutes impetuose cures empiricas omnibus detrahunt: vt vsqz ad suasibilitate et decentia procedentibz: certã aut cognitione nulla hutibus. Est autem qui et cognitionem certã vtile eoz putadem ostendere conatur. et hoc quidem dicentes rursus super fluitatem redargunt. Aliquibus vtiqz vtr ad se inuicem altera tur empirici et dogmatici. Ly in parte vero secundum singulorum corpis putant in affectibz inuentionis nõ apparere. Bonis quidem anatomicis et iudicatoribz et dialectica contemplatoribz laudantibus. organa enim eius hec manifestorum venatus. Empiricus aut neqz anatomicam recipere quide contendentibus: neqz et si inueniat nihil ad hanc artem esse hanc. Sed neqz iudicatoriz existere nõ neqz aliud et aliud posse cognosci. omnia enim indigere ea q̃ et scripis cognitione. Neqz esse aliquod signum manifeste vere rei illius. Neqz dialectica indigere alia arte. Deinde et ad suppositione dialectice dicit sibi et ad theoremata eius. Et neqz nõ demonstrationem esse aiunt manifeste rationem. At et de malis modis demonstrationis quibz assueuerunt dogmatici vti dicit quide. Sed et de omni analogismo adest propositoe q̃ hiis quide inuenire ea q̃ eminant. Neqz alia aliqua res consistit secundum eis. Neqz

empiricus

dogmaticoz

cognitione

ad dogmaticos

bita hoīm̄ procedit. Sed tm̄ epilogtissimus quem btus ap
parentem ratione esse aīt vtilis quidem adinchoem
corum q̄ ex tempore manifesta sunt. Ita ei hm̄ volant
q̄rtus gr̄is quidem sc̄ sc̄libilū, midū tm̄ apparuerunt.
Vtilis aīt et ad reducutoc̄ qm̄ aduersus apparens
quidē dicere ans sc̄. Vtilis ante et ad id q̄d despicitu
quidem tosestim ex apparentibz progredietur aīt brus
sp̄ t manifesta. Et ꝓterea multiformis est. Ab eisd'
eis apparentibus alius m alud corū q̄ manifesta ad
uenit et dissonātia ꝓtulit: que anecpites dicitur
.i. idiudicabilis. Quasp̄ signa acatalipsie .i. incōprehē
sibilit̄ esse aiunt. Ita eis ipi volant bewā quidem
certam cognitionem catalipsim. vero incōprehensibilitate et
tam esse aīt dissonantie q̄ anecpites .i. idiudicabil. acatalipsim.
Dissonātia aīt rursus a catalipsie .i. incomprehensibi
litis signū. Anecpitem ante .i. idiudicabilem. Agnoni
cionia .i. dissitutiōne q̄ nra manifesta esse aiunt:
non ea que de apparētibus. Habitu eis singulis appa
rens sic est testat̄ quid verum dicentibus: redargui
t autem mentientes. Talibus verum millibus ad
se mutuum alterant̄ cupiti et dogmata, eade mu
ui m eisdem passionibz facietes quicius deū m legere
stdim alterutra hereses exercitati sunt.
Capitū .viii. ꝙ methodica secta ii solū verbis co
tudiat alius sectis diuabus sz et operibus a solis
passionibz indicationes cure sumens: et passionū
solū tria genera ponens strictum, fluxibile, et co
positum ex hīs.
Methodici vero volunt, ita eis scripte notauit, sicut
et anteriorib̄ dogmaticis, nō methodice artis tra
re dicentibus ii vsq̄ ad sermonē. multi videntur ausus

alterant herestibus. sz ia et operatiuu multas artis tiso
nare estimant. Q ui demu neq; locum paciente brue ee
aiut ni cum medicatioiu, neq; causam, neq; artem neq;
hoc neq; regione neq; cui bitutis qui egerat structuro
ne bel nature bel habitus est. Y cilicet q; et hoies et
regiones et consuetudines: a solis passionib; idicatoes
eius quod confert eis indicantes: neq; ab aliquo hoz
sdm spem sz coiter et bz ponetes. E t horant coiones
ca hoq; coia que per omia essent cazu q ni parte. Et
temptant demu hu quidem egritudiu q sdm dicta
quida aiut oiu simpz coiones duas ostendere: et quada
tertia mixtam. I oia aiut eis imposuerut stegnosim
.i. densitate: et astm .i. fluxu: et coem egritudine aiut
uel stegnu .i. structu, uel nodu .i. fluxibile est: uel ex hoz
coplicata hui. Si quide naturales corporu euauatoes
detinetur stegno .i. structoes horant. Si uero aliquo mo
gis fluuntur, nodes idest fluxibile. Q uiu aiut detinetur
consuetudo complicatiua ni hus ordere. Q uadmod
ui ocio stegmmate sit et reumatizo. ff legmone enim
stegno .i. stricta passione differte qui no solus mur, sz
cu reumate extra hui et eudem locu factus e, ho hui
sdm facere passione complicatam.

Quom iv. de remediis methodoru contra has passiones:
et descriptione sue secte: et q de dignitate dogmatu
horum bel emperiu

Indicatioes aiut eius quod confert ni stegmo .i. structis, ca
lasm .i. submissione, uxodibz aiut idest fluxibilibus
stalsm .i. contractoes aiut crispete. C emulo aiut si coti
git stegmmare, calam .i. submitte aiut oportere. f luc
tem aiut ventre bel oculu detinere et stelm .i. coutrahere.
Y ni complicatis aiut ad id quod ppeiut mistandu. ei

BIBL ACAD MED

ei quod magis molestat et ei quod periculū inferat. Horum
est quod fortius aduersarii aiūt oportere magis q̄ alteri.
Quod vtiq; igitur nō dogmaticos se ipos vocauit indica
tione auxilia inuenientes: qua aiūt dogmatici q̄ manifestū inestigat. nos aūt et in hys que apparent mora
mur. Quapter et tota hereseum eorū determinant cogni
tione apparentiū cōitatū. Et vt nō videat cōis animus ee .i. diffio
et omnibus alijs artibus/etem et illas cognitoes esse
estimant apparentiū cōitatu. ꝓpterea addiuit sequtiū .i. cōfoz mū
fim medicalis artis. Quidā aūt eorū in sequatiū/sz
consonatiū addicūt ad cognitne esse apparentiū cōitatu.
et hanc methodū aūt consonantiū et sequatiū fim medi
cinalis artis. Quida aūt sicut theōnius verū proiudicū addidit
et nociuū ad salutate. Hi vtiq; dignū estimat neq; dog
maticos vocari. neq; eos indigere i manifesto quēadmodū
illi. Neq; empericos. licet eos vtiq; maxime arta id q̄d
apparet comouentia indicatione fm sepatā fiunt ab eis.
non tamē neq; in ipso modo comoratiōs q̄ arta quod
apparet cōtordare sibi ipis aūt empericos. Ea illos .b. epicos
quidem nō ab ignoto sepatam et ab inmanifesto. illos .b. methp dicos
aūt vt ab inutilibus. Et epicos quide obseruatoes i appa
rentibus: eos aūt indicatoes habere. In hys igit differe .i. fegā am
sepos ab alterutris aūt: et maxime in quibus hiuas/
et regiones et etates et alia omnia circūstituunt diui
sa. quide estima aperte vt illi estimant. Glorie vero ha .b. circūstiā
tra anteriorib⁹ medicis apparuta. et hoc esse q̄ ma hoīs regio
ximi boni empire hereseos/ et honestata p hoc demū nes et etātes
Caplm .x. q̄ temerarie methodici se estimant esse
dare quid opportunem dicentes vita breuis ars vero longa
et pmittunt in temporemiori q̄ bi. mensiū tota di
cere arte ista. quibus qua debeāt si verū dicent⁹ metiū

Et dicente demū vita esse breue et artem longa ire
pantem tam tortuosum quide ome est: ipam artem
esse breue et vitam longum ablatis em omib; que falso
suspicantur et assumunt et arte hanc imiare putant
et ad solas cōtes respicientibus nobis neq; longa ad hoc
medicinalem esse arte neq; difficile facile aut eraptā
et meliorē. vi. tota citissime cognosci potente. Ita et
et in exercitudinibus q̄ supra dicta structi valde cogit
quod totū. Sile aut in hys q̄ supra curigia et fabrica.
Artem in illis sile quasdam cōtates inimice temptant
et intentiocs suppōnit situationū puncas nud
mur videt muchi videt neq; i multū famosis sermo
nibus sz et multo citius totam hanc arte addiscere exist.
Et oz gram vere recognoscere eos sacre doctrine si
denū non mentiūt. sz mentientes oz de negligentia accusare.
Capitū. xi. de recte medicantibus et cōmemora dogmato
rū et empiricorū in opere et nomento ac. inimico
methodicorū in hac arte. et de iudicio duplici in rebus.
Qualiter aute vtiq; quis marime videatur in medi
cate iuste vel errantes scripos quid tale nec solos
superflui recte fugientes ia dicta Et neq; parua vide
tur esse hec structatio. neq; vsq; logon idest sermone pro
tedere solum videt: sicut dogmatici et empirici quinq;
de prima auxiliorū inuētoe alterantur. q̄ mur vsu sibi
mutue recordantes st Sed aut multū nocere artis ope
ras amethodica heresi nūc aut multū iuuari. Duplici
ci vero eo q̄ in rebus exacte iudicio hoc quidem p ratoes
solū: hoc aut per ea q̄ apparent manifeste alterum
quidem quod per sola ratoes magis q̄ supra cos qui hic
introducit c in ugr eius mur temporis. alterū aute q̄d
per solum apparendo roe omē exist Quod ugr plurib; hic

degtica

mquit me
thodicus

·i· tota dicta egro
tatū breui sermoe
colligit. et opōi cu
rigie et fabrice

·b· empiroz logicoz
et medicorū methodi

bri p̄mo manifesto simul lyns qui introducitur cenn. et ab ipis methodo eis obseruata, sp demq; aliud nil q̄ appa ret appetatur et venerantur in omne re. et quod ī manifestum esse merito dixit ffecit. vtq; ut p̄m scuta i. primum
si de protatarias notatis talis regulis iudicii quod appa ret ponetes.

Qapm̄ xvi de methodicis redarguendis dogmaticos: et ostendentibus scripos

Et p̄m demū methodicus adducens ita q̄liter dicit quod nāq; infusiones et extenuationes et ebrietates et indigestiones et ipletiones et indigestias et labores et vigiliarū qualitates et consuetudinū alterationes dogmatis et empira tamen diligere n̄ cessatis. Vtrū hoc sanare debetis. eas q̄ morbore dimittetes et dispositiones. q̄ neq; a p̄mordio assistit adhuc talui aliq: et alie quidem habent Quod aut ab eis fm̄ factū est in corpore manet Et hoc quod in corpe manet oz sanari. hoc cū est passio Scrutando ut ait qualis queda est nutrimū. siquide stegma .i. densa talastes .i. remissa morbi
seu rarefacta
tenda. si vero zeodes .i. fluxilis scalcon .i. constrenda est seu restricta
aquarum causa facta alterius passio est Quid igr adhuc neq; zeode .i. fluxili talastes .i. remissione nāq; indigente neq; stegma .i. densa scalcos .i. contractoe omnia ea secuit sicut numpa odit. Similr aut logos .i. sermo methodicus et demanifestis et de senectutis .i. contentiuis notatis causis Item illas superfluas animi esse passione prius nra indicate: si non in cognoscendo ram aqua facta est Code aut mo sermone et adhuc
pro quia
.i. temporibus
hūs et regiones et regiones et etates transdiuit admittentes et hoc veteres si n̄ intellexerit ita manifesta tem Regimo cui aut passio cenis stegma .i. ss
directes hanc gladiatores inutiles ad curam morborū

cta nō bñqz alicubi eſtate qnde ſi fiat calantibz .i. re
mittentibz indiget auxilio: hyeme vero alio quibuſ
dā: ſz nj bñſſz lꝑis eiſdē. Neqz ſimilitū quidē
etatibz calantibz .i. ſeu diaſtrenticis remittentibz: nj etatibz aūt ſemo
ru ſtrelentibz .i. contractis neqz in egipto calantibz .i. re
mittentibz: a hyeme aūt detinctibz. Quoniaſ vero flegy
mon xeodis .i. fluxilis paſſio/ nisi calātibz ſz ſemper
ſtrellentibz indiget: et hyeme/ et eſtate/ et autumpno/ et
vere et infante exīte qui egrotat/ et innocente et
ſene. et ſi contingat rixta tertiā vel ſextā vel india.
Quo rixta nil calui vtile eſſe aūt. ſz bene hō oīa
inueſtigatis. Quid vero et partes cor?is nōne et hec
bene ad indicationē rixe? ay audeat quis dicere q
quidem inertuoſa ꝑ ſe flonē eſſe calaſtron .i. caladri
nel remittendū: et inarteriosa nel venenoſa vel ca
noſa ſcalſtron .i. contrahendū qui ſegmo xeodis .i.
fluxilis. Si igit? partis natura nil ſubalterat cu
re indiū/ ſz ſemper ſtdm genus paſſionis/ auxilio
cū ſcientia eſt/ inutilis eſt manifeſte partis ſcrutato.
Nec elodias quidem vtiqz ſilis ut in tripo dicatur.
Caplm̄ xm de ēpīs inſtificātibz ſua ſecta: et xeni
tuentibz meſpdicos

Accidat poſt eū ſtdō cumpcius ita ālitex dicens.
ego hys q apparent nichil nouū plus: neqz
enim⁹ quid ſapientius hys que ſcripſimus conſideremu.
Siquidem vtiqz de ſpnoras quod apparet/ no quide
audiam ſophiſtam. Et nobis ſpua ad ipm quod appa
ret ab alterari. Et ſi aūt vites victoria cadmea/.
Si vero ſicut et ſtdm principia audiū te ſimam
feſtinuſ quide eſſe ignoti dicente/ ſequi vero mul
tos confitentem apta/ fortaſſis vtiqz tibi oīa defectu

seu diaſo
xenticis

seu reſtrictis

i. deſt. elaxatis
ſeu diaſtrenticis

est ſemo

tum/ incōmus eius quod apparet. Dorsi arane rabiosoꝝ
mines duo/ ad consuetos medicos abierūt sanationē
rogantes. parum aūt erat alterutrorū vicius: et neq;
cuius tota domus fuerit. Quia ign alter quide eorū fer
viceris solus michi aliud questigans. et per paucos
dem dies sana odit partem. Alter aūt quia rabi
are nouit tanē/ desit festinare ny cicatrice duce. primo
totum contrarii semper. et magis opatus est ma
gis fortibz et diuicibus. i. ad̄zbus vtens fārias/ vsq;
tempus longum. et bibere eū coegit ny hor tempe
farmaca rabiei sanativa. vt dicebat ipe. et vtiq; vti
q; sic fuerūt q̄ hic quide sanata est. et sanꝝ sunt
qui bibit fārca: alter aūt nullū hoīs mali cerenu
iatus serpente. et timuit aqua et spasmatus mor
tuus est. Non tibi videtur hanc pro catarhta. i. pre
cedentem cam inuestigari. vel p̄ aliud quid mortuus
est homo preterq̄ p̄ negligentia medici neq; mō
tanis de causa quid: neq; obseruata ny eo cura su
stipientis. Mā michi videt̄ quidem nō p̄ aliud q̄d
euenisse q̄ p̄ hoc. Quā vero quod apparet sequor/ pre
terire nō possum nulla causa. Ita vero et etatem
non possum pertransire/ neq; deprecari quod appa
ret. Artem et de hac rogo credere ei quod apparet:
quēadmodum ī eisde et hoīs passionibz nō semper
eadem cura medicantibz. Sz est qui ny ny differunt
vt ny diuersis etatibz non q̄ntitate solū/ vel mod
auxilioꝝ et alterent/ sz tote ynē. Pleuriticos denq;
multos iuuenes entes et fortes vidi ego nullonens
a bobus ipos pleumotlymatos. Sed nullū eorum q̄
ny bleuma senectute/ vel valde paruū infante/ neq;
vos aust estis per bena sanguis euacuare. neq;

Plus literatis

idest diuisticaꝝ

alius quis vnq̃ Quid aũt ti ypocr̃ dicat sub tane ~~aut~~ et an
tane laboriose farmacie: et cũ rursus estate quidem fa
tare superiores ventres ieme vero inferiores verũ verũ
dicere vobis vel mentiri videm. Sedm alterutrũ em appo
ruari i. dirigere uos responsione extimo. melius em si di
xerit quod apparet de honoratis. quod honorare simplicius.
Apparet ei ita hẽre quide verũ vt ypocr̃ dixit. Sic vo
verũ dicere dixeritis/ vnus et regiones ãb ũtiles
enũciastis/ susceptis Extimo aũt uos neq; prius alium
bi a proprio abusse patria neq; ex experictia factos esse
differentie regionũ. vel ut vnus stricte/ q quide sub ar
cticis hiemat non ferentia corporis repentinas simul euacuatoes:
sicut neq; que sedm egyptũ et totam meridie. q vero in
medio horũ manifesta multoriens vtilitate in flegmatis
ripientia. Hoc aũt, neq; ptes corpis a nobis inuestigari
valde imutabile apparet. et verisimile medicinam ñ vez
dicentibz solũ: sz et hys q a nobis ipis querunt.
O pdcos verũ vbicunq; flegmõ factũ fuerit eadem
indiget cura: et si in cruce et si in oculis. Quid igr
vnus aliquid multoriens vos considerantes flonces quide
qui in curubus stantes lancetla. i. flomo: et in
fundentes oleo eos aut qui oculis mali Quid aut ocu
los scripticantibz farmacis sanatis flegmmates Quo
aũt demũ et cruce eisde vngitis Quid aũt no et
aures flegmmates auribz orlorũ sanatis Quid aut
non orlos hys que aurium. sz aliud quide aurium fleg
mois: aliud aũt oculorũ est facere Qa acetũ quidem
cu oleo roseo flegmois auriũ bonũ facit Sz no ex
timo aliquẽ aude infundere id flegmonantibz oculis.
Si vero quis audebit/ no ei puto bn stio dampno re
putabit audacia Et gangarcone. i. vna flegmmate

BIBL ACAD MED

bonū facrī spme cgptiare fructus. bonū aūt cōstrīsti bi le alumen. Q ō ugitū lpr m oculis flegmatibus et an tibus bile. nel contrariū ōmo bīm mferes nou mentū. Et ler omnā dco concedens nobis pnā sup positione q oz flegmone quidē q' mēmbrīz vel ma nibus talare .i. submitte. n tu cū qui m oculis vel gar garcone vel auribz. Si vero qui et flegmone q' mem bris et manibz nō omodo thalasteon .i. thalandū submeōmbor. fortassis vtiqz cognoscetis si sobrii estis ǵntū pctatis. Erit aūt et hic sermo remcoratio eis quod apparet. Sorū cūi q' m nulla plaga flegmant ǵrūqz parte, sz tasu mcipiūt pleritica vomita dispo ne assistēte, nullo indiget thalast .i. submissione par ticule, ante tornus tor'b cuacuatiōez. Q ō solū cm nō immues sz et augebis crite flegmone. Si hr ges serus. Unde et nspr quidē tempore stiptitantia et nfrantia parti offerim. Cui aūt cuacuuerim totū corpus tuū et flegmatas pticula sufferet tha lantia .i. submittentia. Si vero non suadeo lpr dicēs quod dns incipiens lnīr sermone tempus vtiqz erit melin ad bonorantes ipm quod apparet. Cabulteram .i. recredere a methodus

Capm. xiiij. in quo dogmaticus laudit empiri contra methodicū, dicit fine imponēs.

Hoc dicente empirico, tūsiens dogmaticus ita aliter dicebat. fortassis quidem bn sapienter, et ler erunt sufficientia, de nō determinādo, neqz etatem, neqz hōm neqz regionē, sz neqz pcuratiōm cuiā .i. primitiā tam, neqz partem corporis aliquā vt mutilem. Si vero medicū tibi suasit empiricū, sine memoras apparentia aliquis, sz ad hūc et sermone bonū opz est melin corridere, audio quidē vos dicente corpne

apparentiā cōitates. interrogans circa quid maxime cōmunio ipse consistat. extimo addicere ergo et supponē tue heresos demōstrationē cauillosā existentem.

Explicit quod habemus de translatiōe ista.

BIBL AGRD MED

Liber galieni de facile aquisibilibz sūt capla ꝛc.

Caplm primū est prohemiale.
Caplm .ii. est de tinctura capillorum.
Caplm .iii. de prestruatione a tinctre.
Caplm .iiij. ad faciendum capillos albos.
Caplm .v. ad faciendū capillos flauos
Caplm .vj. ad faciendū capillos ruffos
Caplm .vij. de casu capilloꝝ
Caplm .viij. de capillis cadentibus hꝝ q̄ restituūt
Caplm .ix. de alloperia
Caplm .x. de furfuribus
Caplm .xi. de pstdanqs et ꝛestoꝛationibus
Caplm .xii. de ptoribus et fetis
Caplm .xiii. de tremore capitis
Caplm .xiiij. de dolore capitis
Caplm .xv. de epilentia
Caplm .xvi. de passionibz auriū et pᵒ defluxionē earū
Caplm .xvii. ad aures sanie manātes et dolorosas.
Caplm .xviij. ad extrahendū sordem de aure.
Caplm .xix. ad sonitū auriū et dolores
Caplm .xx. ad deficientem auditum
Caplm .xxi. de strophulis et pauꝰtibus palpebꝝ.
Caplm .xxii. de passionibus oculoꝝ et pᵒ de obtalmia
Caplm .xxiii. de bustula oculi
Caplm .xxiiij. de pterigijs
Caplm .xxv. de nephilibus et albugīnibus oculi
Caplm .xxvi. de madrosis seu casu pilorū palpebre
Caplm .xxvij. de alloperia barbe
Capitulū xxviij. de supercilijs pilosis.
Caplm .xxix. de unctione hūtui octos glaucos.
Caplm .xxx. ad suffusiones

Capitulum .xxvi. ad egilopes
Caplm̃ xxvii. ad nuptol mthlopm̃
Caplm̃ xxviii. ad pedículos oculorum
Caplm̃ xxviiii. de passionibz nariū et p̃ de polipo et ozena.
Caplm̃ xxx. ad vlcus nasi fetore habẽ
Caplm̃ xxxi. ad vlcera nasi
Caplm̃ xxxij. ad flegmones mturtectos nasi.
Caplm̃ xxxiij. ad trahendu sanguinẽ de naribus.
Caplm̃ xxxiiii ad fluxu sanguis
Caplm̃ xl. ad sternentes.
Caplm̃ xli. de passionibz faciei et p̃ de exilu et pruno et lenticulis
Caplm̃ xlii ad morphea et calore albu
Caplm̃ xliij. ad faciendum faciẽ rubicundam
Caplm̃ xliiii. ad faciendu faciẽ alba mensam
Caplm̃ xlv. ad faciendu faciem lucidam
Caplm̃ xlvi. vt facies non tenebretur a sole.
Caplm̃ xlvij ad tristem faciei sine inflatoes
Caplm̃ xlviij de passionibz oris et p̃ de fistula labioz
Caplm̃ xlix ad odorem oris
Caplm̃ l. de albificatione dentium
Caplm̃ li ad dolorem dentiu
Caplm̃ lii ad dentes dolentes uel tremotos.
Caplm̃ liii ad dentes tremotos
Caplm̃ liiii. ad dentes corrosos
Caplm̃ lv. ad dentes inflatos
Caplm̃ lvi ad stuporem dentium
Caplm̃ lvii ad extrahendu dentes absq; ferro et labore.
Caplm̃ lviii ad gingivas corrosas.
Caplm̃ lix ad gingivas tumore supercrescentes
Caplm̃ lx. ad flegmones gingivarũ
Caplm̃ lxi ad alcolas palatum oris

Capl̃m .lvi. ad emorroyd̃a ab orc
Capl̃m .lvij. ad vvulam flegmonantem
Capl̃m .lviij. de squinantia.
Capl̃m .lix. ad eo qui ia suffocantur.
Capl̃m .lx. ad extrahendu ossa et q̃ndq; talia exgutture
Capl̃m .lxi. de passionibus pectoris et p̃mo de tuss
Capl̃m .lxij. de suffumigatioe ad tussim.
Capl̃m .lxiij. ad asmaticos
Capl̃m .lxx. ad ortoneā
Capl̃m .lxxi. de sputo sanguis
Capl̃m .lxxij. de tussi sanguis ad interom.
Capl̃m .lxxiij. de omni fluxu sanguis
Capl̃m .lxxiij. de pleuresi
Capl̃m .lxv. de mamillis et p̃mo de apostasi ecz
Capl̃m .lxxvi. ad attrahendu lac
Capl̃m .lxvij. ad exstinguendu lac.
Capl̃m .lxviij. ad exugendu mamillas vlcerat.
Capl̃m .lxix. ut mamille recte maneant duc
Capl̃m .lxx. de passionibz stomaci et p̃mo de dolore stom
Capl̃m .lxxi. ad debilitate stomaci
Capl̃m .lxxij. ad stāndu vomitum
Capl̃m .lxxiij. ad singultu
Capl̃m .lxxiiij. de passionibz epatis
Capl̃m .lxxv. de passionibz splenis
Capl̃m .lxxvi. de iteritia.
Capl̃m .lxxvij. de nasutibus ad iteritios
Capl̃m .lxxviij. de ydropisi
Capl̃m .lxxix. de passionibz vetris et p̃o de exitu vmbilici
Capl̃m .lxxx. ad dolores et torsiones ventris
Capl̃m .lxxxi. ad dissinteria
Capl̃m .lxxxii. ad tolitanu.

Capl̃m lxxxm de passionibus renum
Capl̃m lxxxim ad difficultatem vrinationis
Capl̃m lxxxib de mulieribz et p° de ꝯfectibz ad ꝯceptoz
Capl̃m lxxxvi ad generandum masculum vel femellã
Capl̃m lxxxvii ad stiendũ vt̃m fetꝰ sit masculꝰ vel fẽa
Capl̃m lxxxviii ad retinendũ fetũ
Capl̃m lxxxix ad difficultatem et velocitatẽ partus.
Capl̃m xc. ad eas q̃ post partum remanet distolenie
Capl̃m xci. ad educendũ menstrua
Capl̃m xcii contra fluxũ mẽstruoz.
Capl̃m xciii ad dolorem matricis et suffocationes
Capl̃m xciiii ad duricie matricis
Capl̃m xcv. ut matrix non fiat hũida in coitu
Capl̃m xcvi de passionibz virge et p° de mẽsibz i lecto
Capl̃m xcvii ad erectionem virge vt dr vocat.
Capl̃m xcviii de morsu venenosoz aialiũ
Capl̃m xcix ad fugandũ venenosa de domo
Capl̃m c ut ipa no mordeant

Incipit liber galieni de facile acquisitis bilibus
ad salonem archimedicum a magro nicolao
de virgilio de calabria editus ano dñi. m°. cc°. lxxvi.

Capl̃m .i. est prohemiale.

Galienus claudianus salom archymedico salu
tem q̃ petisti vt de facili acquisibilibus tibi
scriberem saloy dilectissime vtilius esse putaui, que
michi per experientiam cognita sunt, capillos vsq;
ad pedes scribere et tibi mittere: ut primo facile ipa
posses adipisci. Incipiã igitur primo a capillis capitis

Capl̃m .ii. de nutrimẽto capillorum

Nutriones capillorũ vt etiam tam fiant nigri
Storia ferri et plũbi coque in aceto vsq; ad

ad medietē et vtere nō tangendo oleum. Aliud rapparē terens roque in lacte asinē vsq; ad tertiā partem: et vtere per septima quia per totum migrefaciet capillos capis Aliud tortuce marine fel lemas cū oleo: et unge capillos Aliud fungos muri robure: et lenias cū oleo: et unge. Aliud plumbū cū oleo repone in vase plumbeo: et de eo unge caput Aliud melongia terrestre robure: et cū oleo lenies unge capillos: et dimitte p totam

Capitū iii de preservatione a canitie. Note

Hupe virgultum silueste: et per fora ea: et mitta in ipam ab ipis que sunt minus. deinde iple eam oleo laurino: et adde de usquiamo nō tanto: et dimitte vno die. et unge semel in anno.

Capitū. iiii. ad faciendū capillos albos

Terens prunus terens cum felle tauri unge Aliud tapsi barbati albori foliorū flore robure. et cinere in aceto: et lenies unge caput.

Capitū. v. ad faciendū capillos flauos

Hirundinem roque in aqua: et cathaplasmes capillos duobus diebus. et post lot lana cū aqua in qua est dissoluta fex vini combusta. Aliud cū apozimate lupinorū amarorū unge capillos: uel ipos lupinos amaros crudos terens permiste cū aqua: et unge. Aliud feretri vini permiste cū glutino balnei: et fac sicut spissitudine teret: et unge caput quando vadis dormitū. Aliud folia altramine infunde i fluuio absinthij: et vtere hac infusione. Aliud rubea tracto cū stiptico dos citrinū politum absinthij lupinos pone in aqua reponens in vase vitreo. et dimitte per per nouē dies mouendo bis in die: in tempore vsus abstrahendo de dicta aqua quantū sufficiat: et funde

m ea spongia. et demitte ut humibibatur aqua. et cum fuerint desiccati capilli lana cum aqua calida et sapone.

Capitulum vi ad faciendum capillos crispos

Hfodillos lemas cum vino: et unge et

Capitulum vii. de casside capillorum.

Hd casium capillorum vium radices et de folus limas cum myrra cum aqua: et unge cum oleo. Aliud sabucum comburens muste cum aceto. et unge. Aliud aloen muste cum austero vino nigro: et unge. Aliud murtal et lapadium unge cum vino aut oleo murtino. Aliud arripe mustas/ et combure: et permuste cum oleo: et unge. Aliud nigellam accipiens combure: et limas cum aqua: et unge. magme aut confert in supercilio.

Capitulum viii. de prohibitione capilli cadentis huius. prohibitum

Lapadium cum vino et oleo rosaceo. et fricet spissitudinem acoti: et unge. Aliud radicem cisse excorticatam combure: et roque ut dictum est. Aliud polita rie semen terens pone in lemno: et lava caput. deinde roque lentissime: et solue caput. Folia ficus terantur: et lenientur: et apponantur in loco patiente cassipilo cum Aliud acetosum vespertilionis limas cum lacte mulieris: et unge. Aliud fel leporis muste cum grano edere: et unge. Aliud accipe sanguinem terentem leporis: et unge. Aliud sanguinem terra permiste cum aceto: et unge. Aliud Ff fructu vitice silvestris: et lemas cum oleo: et fricta cum oleo lotum.

Capitulum x. de alopicia.

Mure accipiens combure: et tere: et pulverem permiste cum adipe bubulo: et unge pfricans locum rape albo. Aliud cantaridem accipies: et tercius

tiatio est ℥.i. est

al unge

i. consolescunt

i. mori.

R. BL. ACAD. MED

permiste cū melle: et bnge. Aliud cū folijs ficus fri
ta diligenter lotā: deinde bnge cū adipe bistino. Aliud spu
ma maris terens permistens cū oleo bnge. Aliam ba
bentē longā cruza combure: et terens assime cū pice li
quida: et bnge lotā fricando ipam. Aliud tamen flumalis
pellē combure: et bnge lotā. Aliud sanguine tortuce ma
ne bnge lotā. Aliud adipe sterchus muris: tere et p
miste cum vino et oleo: et bnge. die sequenti stafisagriā
cū oleo bnge. Aliud ℞ nitri ferij bm mundolanorū
añ ℔. ʒ. stafisagrie ℔. ʒ. et ℞ permiste cū oleo antiquo:
et bnge. Hūdas aut furfuriones lana cū aqua salsa
vel cū decoctione lupinorū: est em expertū. Aliud ad fu
furfur lana caput cum succo portulace. Aliud bnge cum
portulace suple· sucto cū aceto: et fac mellis consistentiā: et bnge p
fricando lotā. Aliud affodilli tere: et pmiste cū aceto
vel vino: et prendens lotā fricta cū folijs ficus: uel
cū pomo aspero: et bnge. Aliud radicē canne cōbure:
et permiste cū adipe bistino: et bnge. vel bnge cū opo eq ℥. sucto cāne
C aplin. x. ℞ furfuribus.
Qmulcatu infunde in aqua: et pmiste sucū blete
et bnge. et deinde lauans adipe olibanū: et tere:
et pmiste cū oleo et vino: et bnge. die sequenti
stafisagriā cū oleo bnge. Aliud ℞ nitri ferij bm
mundolanorū ℔. ʒ. stafisagrie ℔. ʒ. et ℞ permiste
cū oleo antiquo: et bnge. Hūdas aut furfuriones
lana cū aqua salsa: uel cū decoctione lupinor. est enim
expertū. Aliud ad furfur lana caput cū sucto portula
te. Aliud cū sucto blete cocte uel crude pmisto cū mel
sucū blete le. Aliud pmiste cū decoctione fenugreci. et bnge.
Aliud ℞ cucumeris siluestris ℔ ℥. coq: et cū decoctōe
eius lana. Aliud ℞ squille. et scpelias cruentibus

et qñ fuerit mollis expme illã. et cuc̃ sucto pmisce pax olei: et vnge. Capl̃m. xi. de psidraciis et erflorationibus

Psidracia sunt parue eminẽcie fite i capite similes vesi ce eminenta in superficie. Erflorationes vero sunt vlcerationes facte in superficie subrubicunde et aspere Cum tur aut sic. Re farinã fabarũ: et misce in vino: et appone sicut cerotũ. Aliud fac cerotũ cũ alcana et ceruſa: et vn gre. Aliud cologuintide permisce olei et vnge. Aliud ami di ceruſe alumis foliox viridium rute aã. z. m. permi sce cũ aceto et oleo murtino. et vnge Aliud liturgiri ce ruſe aã. z. xn. sulfuris vm̃. z. vm assume cũ ceroto mir tino et vnge.

Capitulum. xn̄. de pcoribus et fanis.

Pcor est passio fiens i capite perforans cutim capis subtilibus formũbus: per que exit pcor viscosus Aanus aut fiat formua maiora continentia hiuditate mellea. Curat aut sic p̃cludendo caput fomẽta bis aut ter at multociens cũ aq̃ calida decoctione mirti aut rubi: aut lentisci: aut lupinor amaror: aut radicis sperage. qñ aute fuerint multi pcores cathaplasmes cũ folijs salicis cũ aq̃ aurlente. et fricet caput cũ sulphure et pantana et sapone aã. Aliud Re liturgiri. z. xbi. foliorũ rute. z. vm scar fi sacrie. z. m vitrioli. z. n. assime cũ aceto et oleo murtino.

Capitulum. xiij. de tremore capitis.

Sticados da bibere cũ aqua. Aliud artemisie sucti folia parua hiuis. pmisce cũ oleo rosaru. et vn gre neruationes. i. locũ vbi nerui oriũt. Aliud spme albe. semẽ da bibere

Capitulũ. xiiij. de dolore capitis.

Cornu ceruu combure: et tere: et permisce cũ oleo ros. et vnge fronte et tempora. Aliud psilium

prem̃fundens p̃mixte cũ cerato ros: et vter. hoc aũt ofert ad emũctoria ℞ Aliud fabuas coque in oleo: et unge caput ℞ Aliud flores bal̃austis vel ap̃is balaustas coque i vino aut aqua marina vsq; ad ossis p̃cione tertie partis: et tere: et cũ cerato permixtens unge. ℞ Aliud pulegiũ et fenaili ru dice cũ farina ordei misce: et unge tempora. ℞ Aliud men ta aut sinapim cũ aceto miscens/ unge tempora bis i die. ℞ Aliud ad dolore capitis et tũpozum ℞ opõ ciũ tẽ fabe et pulegij partes vi et lentisca totidem et assimie cũ ace to et oleo ros: et unge. ℞ Aliud lapatiũ acutiũ et galla terens unge timpora et frontẽ. ℞ Aliud castoreũ limes cum oleo ros et aceto: et unge fronte et tempora ℞ Li ud ℞ vitros sitiũ et calidamomi ana resoluens cũ aceto: et unge capillos/ sicut faciũt mulieres quando tingũt eos. ℞ Aliud opiũ et pencedanũ cũ oleo yrino lemens unge ℞ Aliud midũ vitidmis nõ dimittas cadere: s; lutũ quod est cũ sterco ribus mixtũde in aceto i vase fictico: et unge fronte. ℞ Aliud sterctus capre tere cũ oleo rosato et aceto: et unge fronte. ℞ Aliud cuforbiũ et euphorbiũ quo scribim̃ lemas cũ aceto: et unge frontem. ℞ Aliud cũ puer nõ corruptus. mingit limitte porte patientis/ accipias acetum/ et de illa terra/ vt fiat ei lu tum̃ consistentia: et unge fronte. ℞ Aliud grumi ede cũ aceto et oleo ros limens unge timpora. ℞ Aliud ad ferens ad ~~mingia~~ emigranea assume acatia cũ aceto ro dino: et unge. ℞ Aliud nasturciũ permixte cũ aceto et oleo ros ad cerati consistentia: et unge. ℞ Aliud cico reũ appone. sedat eni dolore/ et eius estuationes a sole fiũ.

supin quam mixit puer

Capitulum. xv. de epilentia.

Milium vinum combure in olla. et da de ci nere patienti ℞ Aliud eius de combure. et

terens da cum aqua bibere. Aliud stercus asini de
sicca et sime de eo quantū cocleare duo: et da quo
libet die bibere. est eni expertū. Aliud urina capre
et mule aut pozci siluestris da bibere cū ormelle. fit
aut urina in quantitate fabe magne Aliud sterc⁹ ..i. crotas
pozci da sibi usq; ad .xv. spiratas Aliud sucū malue
siluestris da cū uino bibere Aliud da mule epar sic-
cū cū aq; bibere. et sit id si mor patiens debeat cadere
Aliud testiculos leporis infunde oleū modicū: et fac
pillas: et da alicui una aliquando duas Aliud
de sanguine asinule unge caput. Aliud ipsa asinula
abscisis pedibus et capite da comedere Aliud accipe
mure in defectu lune: et incide: et accipe epar eius: et
assa: et da comedere patienti. Confert aut ormel sputti
tici: et ormel uiuum bibiti: et tiriaca Aliud odora
tum. accipe titimallū: et tere: et permisce cū aceto et
furma ordei: et fac magdaliones: et da epilentico ad
odorandū: et no cadet. Confert etiā odorare pece
dauū et pice. Caput purgia cozū quibus caput
molestatur. auragallidum seu gallicristē que et cuius
crinici flore sucū infunde i nares: et nube q supiaceat
supinus supinus. hoc eni confert in molestus capite.
Aliud sucū edere albe infunde in nares Aliud nigel-
lam et yreos terens et liquida faciens cum ydromelle
utere permiscendo oleum antiquum Aliud blete radi
cis sucū infunde in nares Aliud afodilli radices
munda: et pone in oleo et i uase uitreo: et expone i
sole in estate et in diebus canicularibus diebus .xl. et
utere Aliud flore salis cū oleo ros et aceto istilla.

Capitulū de passionibz auriū et primo de fleg̃mate aur.

Allū parte interiorē que est i forma amigdale

Allicez de yria et morsus galline et morgellina

apra qui
mure pu

contere: et cū oleo nicatino calefaciens: infunde oleum in aurem. Aliud lana succida facies bullire in aceto: et infunde in aurem: et de lana illa pone in aurem. Aliud succu malogranati non matur: et iunge cū melle: et appone: aut succū lentisci: aut pantarum: aut bati accipies succū. Vnumquodq; seorsum solum per se: aut melli permiscens aut coquens vtere: aut succo armoracis. aut lactuce vtere simul. Aliud opium dissolues in lacte mulieris istilla.

Capitulū xvii ad aures sanie manantes et dolorosas.

Succum porri cum melle miscens vtere. Aliud opiū dissoluens in vino cocto et faciens tepidum: in stilla. Aliud cedream dissoluens cū pauco oleo nardino in stilla. Aliud medulam vituli liquefaciens in stilla. Aliud scoriam ferri limes in aceto acerrimo: et in stilla. Aliud acetū et mel et oleum rosarum miscens et tepe faciens vtere. Aliud lacertas puruas accipiens liquefiant in oleo puro: et infunde. Aliud nitrū cū oleo rosarum permiscens infunde cum. Aliud elleborū albū cū vino et aceto infunde.

Capitulū xviii ad extrahendū sordē de aure.

Lixiuium infundens in oleo rosarum et aceto aspergere mirabolanos et appone. et inunctes lixiuium plenum sorde. Aliud nitrum cortū pone in aurem: et superinstillam acetum: et appone lanā: et dimitte per totum noctem. in sequenti vero die collue cum oleo calido.

Capitulū xix. ad sonitum aurium et dolores.

Cedream permiscens cū melle in stilla. Aliud adipem vulpis dissolue: et in stilla. Aliud oleum nardinū tepidū in stilla. Aliud aloen equricū cū vino

illud acetum

a. cubi

et melle factas conglutinus consistentia: et m stilla
A lud aretum et oleu ros et ~~ruta~~ ruta lenens cum
melle bere. A lud areti arcemuli faciens tepidum t
stilla. A lud bromi mel et elebori albi et oleum
ros pinsteus et lemens mstilla. ℞ ℞ ℞
Capitulū xx. ad dehorientē auditum
Hbsinthii roqueus m aqua colluc aurem cū dec
trione. A lud capre nuper ortise accipiens cor
mi mple vrina capre: et suspende m fimo noue
diebus et bere.
Capm xxi de strophulis et pauotidib.
Oestrophulis et pauotidibus: que sunt apta
serus aures Strophule quide cum cor cum
ca que sepiwm propria vero ista: farina lupinor
anawum roque cū ormelle: et bnge A lud sterus
bous roque m aceto et appone. A lud calcem melli
aut oleo aut adipi porci permisteus appone A lud
farina vicos et sterois boue roqueus m vino appone
A lud sterus capre roque m aceto et appone. A
nd ℞ axungie porci ℞ beteris senis musci parilare
olei antiqui sterois galline an. roque et appone
Caplm. xxii de passionib; oculoru et pmo de opalmia
Sumim mente mfinde: repercutit em. ſ meli
or est sanguis columbe A lud sucu feniculi et
pmens bere. antiquatus aut fit melior: permiste
cum aqua et bere. A lud ruta recentem exprimes
pone sucu eius m pride enea de ere rub: et bē
A lud cū rosaceis rosis et farina ordei et vino al
bo fac cathaplasma A lud folia pucris et g
nati cum folis palme et ordeo cathaplasmes.
A lud decoctione melli cathaplasmes A lud so

.i. durities
sclerosis

BIBL ADAO MED

lus rentauree tritis tathaplasmes cū bmo et alfitis. ⁘ .i. farmis

Capitū .xxiii. ad vngulam oculoꝝ.

Oritur ꝓpopiū passio oculi qū tunica alīq̄ de
superficietenus alū aut mfundo fit suppurata. et as
similatur pus vngule sibi figura. quare passio
ista vocatur vngula. ℞ moderata aut ꝓpria confert
mellicratū: et suffy fenugrea. et colliriū quod per oli
banū ℞ fortiorē aut ℞ aloes mirre aā partem ℔ bmi
partes. ij. mellis partes bi. lenas croci cū modi
co bmo. deinde aloes et mirra. deinde mfunde de
melle et bmens repone in vase vitreo: et bteze
bis in die. expurgat enī, mundat et consolidat.
Alia remedia adꝓpria, sinapim terens apponas
cum aceto ℞ liud ossa seppie teze subtilissime et per
misce cū aceto: vnge in nocte tollit enī ca. ℞ liud
radicem cucumeris siluestris cū melle appone.

.i. psimū

Ꝛe pelonatibꝫ: et de sanguine mortuo ysopū cri
cū lixa in vino: et mfunde in aqua calida: et ta
ge pelidne fermentans id. ℞ liud farinā preos
cū melle mistens appone. ℞ liud cremiū tritū pmi
ste cum lacte mulierib; mulieris: et appone: vel ol
gauū appone similiter. ℞ liud eruce semē terens cū
felle bouino cathaplasmes.

.ii. psimū

Capitū xxiiii. de pterigio

.i. pterigia est vngula oculi vt aut panus in angulo domestico oculi

Oritur ꝙ pterigia nemosa sunt mali medii
cinamenta incipiens a canto: et procedens
usq; ad coronalem: qui no franguit et cooperit pu
pillā Magna vero et diutina pterigia periculosa
medentur. Recentia vero et moderata in
principio curant cū combustum et vitreoli
cum adipe porci. ℞ liud boni vitreoli partē .i. grānū

.2. dilatatio cd Bc

arabiu parteu ℔ dissolue ṁ vino et vnge. Aliud aut
equi rapre melli mistentes vngunt. Aliud ℞ lutiu:
et alcanany ruu aqua: fiat collyriu unjet vnge.
Capm xlvi. de nephilib⁹ et albugnib⁹ oculi

Ulcera que fiunt ṁ oculis q̄ quidem suppurantes
ulcera et nefelli nocant: que vero per profundi
albugines. Nefelia igitur fiunt papaueris succi cepue
gat. et fructus centauree mundis cu melle. Diuturna
subtiliat. Cedrea et es solum dissoluti ṁ aqua p mo
dum colliriu. Albugines uero uuat mtiu lenitiu di
ligenter cum oleo et uncto. Aliud os seppie combuze:
et lenias: cum melle et vnge. Aliud sterc⁹ lacerte
fanens colluit cum aqua vnge. Aliud de felle ranis
mazim vnge: uel caphuu sucro: uel felle galli. Ali
ud ℞ fumi malorum granatoru: et pone ṁ vase ter
reo: et coopri cu pauno: et pone ṁ sole quousq; in
beat consistentia: et ei mixte mel equale et cu sode:
qua mueterit valet magis et qi vadit dormi
tum patiens vnge oculos. Aliud fel leporis cu melle
vnge. Si uero puer parum hꝫ albugine, mater pu
eru mastret arruonari: et insufflet i oculu. Sitit
ungat oculu cu menstruo de corrinatore sua. Sitz ṁ
eiusdem intingat parum digitu suu cum sanguine
qui fluerit: et ungat oculu. Aqua totois ordei fo
menta oculoꝫ. uel cum terra alba fomenta oculos.
uel ℞ mustos mustas: et abstinde capita earu. et cu
reliquo corpore fiat lotum.

Capm xlvii. de madrosis uel rasu pilorum.

Madrosis seu malefactio seu melrosis est rasus pi
lorum palpebre. curatur autem hns ℞ ossu
dactilorum combustoru. ʒ. ij. uel spue ℈. ij. tece: et

a. at lutum ut intrum

a. Attende q nephi et albugines si macule oculi dif dte ab ulceribz pot q̄ ulcera

i. de patereta matris ut ifantis.

BIBL ACAD MED

brere. ad lund autumnū assi piperis aū ʒ. ℈. spue ʒ. m. ad lund faciens ad tastum capillorum et superciliorum. anellanas combure: et miste cū adipe vrsi aut capre: et bruge. Amm amm amm

Capitulū xlvij de maculis nel casu pilorū. de alopicia barbe.

Iusquiam. ʒ m. stercoris muris. ʒ. ℈. politrici. ʒ. ñ. olei vrini et antipe aū. ʒ. mj. tere: simul: et pmiste cum oleo: et prefumentatus bruge. ad lund ste penterij combure: et bruge. facit enī nasci pilos. bel ugella tere: et fac sicut. Amm amm amm

Capm. xlvm. de superfluis pilosis.

Origanū combure: et tere: et applica/ prenel lens pilos ad lund lateritij burdeij coque ñ oleo: et prencellens pilos bruge lotū. ad lund ra melonis seu lanceole radice pmiste cū sanguine ranis: et bruge lotum.

Capm. xlvi. de tinctione hūtiū oculos glauce

Glaucos multotiens facium habere oculos nigros Quisquam ciam frondes reposite ñ bubra: et tempore vsū pmiste cū bino. anstero mutus

Capitulum xlvi ad suffusiones.

Cyriatim que fit petrōnas pmiste cū melle sme fimo: et bruge conferunt etiā rapiū p² gia: et puigatio cū vena: et fomentatio cū decoctio ne fen' et senapis et cle borus albus bū cum melle appositus: uel melle cū suco feniculi.

Capm. xlvij ad egilopes.

Egilops est apa intus magnū q̄ctu et nasū. Quod si neglectum fuerit fistulā vsq ad os. est egilops antequ fistula fiat. h nut confert mentha et rosa simul cum sucto pantarie appositum.

lotus est ñ quo fit optima tri aca: ut dale xandria

id est. ung lū oculi

et os frequenter ea permutari ♃ Aliud confricabis cum ostracis tere: et appone. aliqui vero misent aloen & murram ♃ Aliud fel porcinum siccatum appone ♃ Aliud pa/ritariam cathaplasmes. ♃ Aliud portulacam et oleum appone: ptinasticam siccumo ♃ Aliud dracunculum hy mnis accipiens os tege: et appone. Amen Amen Amen

Capitulum. xxvii. ad uuctolopum.

Cepa hyeri assans/unge cum liquore qui defluit oculum. unat eum diodetes actuis. uncto

Capitulum xxviii. ad pedinulos oculorum

Cum aqua marina tepida fomenta.

Capm. xxviii. de passionib; narium & p. de polipo et ozena

Aquane ere ʒ. vij. vitrioli ʒ. vi. sandarace. ʒ ij elebori ʒ ij. tere et insuffla ♃ Aliud vitreolum lemces tu acreto unge ♃ Aliud ad idem gnatorum. ʒ x vj. fellis tauri amomi murre calamiti praasii aa ʒ. vij croci ʒ. ij elebori albi ʒ. i. bene simo.

Capm. xxix. ad fetorem nasi

Accipe amomi murre rosarii siccarum aa ere assime cum oleo nardino: et unge. confect aut et uncto cum predictis et magmate

Capm. xxx. ad ulcera nasi

Accipe lucargiri ʒ ij. murre terentis/alumsussi aa ʒ. ij. assime cum oleo et murrino et acreto ♃ Aliud ad eadem terapse. ʒ. ß. lucargiri ʒ. ij. storac pul bi combusti ʒ. ij. omnia lucentur et assumantur assimantur cum vino et oleo murrino.

Capm xxxi. ad ficcationes nariumsedas nasi.

Adipem anserinum permiste cum simo porci et solatri. et unge bis in die.

Capm xxxii. ad tollendum sanguinem de naribus.

Est polipus nasi tus teste galieno manum tu. xxvi

Accipiatur ij libr extractis agro ste iste pro omni pri acreto rubeo accipi sed in extractis a rubeo & vere

Aliquid plus ij gmata vel aut fetes vinacea

Centum permistens cum melle/ et faciens lini
mu appone in naribus. Aliud ginus flore appone
Aliud rubeā tritorū tere cū oleo: et unge nares.
Capitū. xxxv. ad fluxum sanguis
Ruta tere: et assume cū oleo: et pone in nare.
Aliud ginū arabicū et olibanū tere et pmistens cū
aceto/ appone. Aliud spongia robusta punice cū
pice: et bibere sicut lituus. Aliud rutā terens
appone cum aceto. Aliud lanā infundens albu
mine ouī pone in fame et fronte. Aliud lanā cū
de in sucū poligone. aut solatri: et appone. Ali
ud fabricā mistens cum aceto appone in naribz.
Aliud cortice ouī combure: et accipe de eo parte
vnā. et de galla partem .β. et mistica. Aliud licū
appone Aliud fabricā combure: et mistica cine
rem eiꝰ. aut cerimens fabricas instilla sicciū
cazil Aliud lapidem molare ignicns extingue
in aceto: et da ex cipere odorem. Aliud ex olibā
no et aloen assume cū albo ouī et fac lichinū.
et appone. et suppone pilos leporis. Aliud bento
sam magna ꝑte ~~cū yporondrio~~ pone in yporondrio
sedū certitudine naris patientis. Oz aut et hyos
quidem stipticare et prohibere impetū sanguis fr
frontem infundere cū spongiis infusis vinacio fo
et ventosam appone in occipitio cū scarificatione:
et aures fortiter opilare: et ꝑhibere luctare ī ma
stitis: in mulieribz vero papilla mamme. Aliqui ea
ani confert flomia: et nitrū bene q̄ est in fronte
Capitū. xl. ad stertentes
Accipe auctū et pone sub capite eo nescīente.
Hoc aut et hyos qui de lecto exiliunt valet

cfilu⁹ ꝓnulcus ca⁹ de mactafacti e ꝛcmc
Capm xli. de pssionib⁹ faciei et ꝑmo de cfili et ꝑmo e ꝛcmib⁹ Aliud ꝛpiz

Quttu radicis cucumeris siluestris sutatu tere: et lenieus cu vino vnge faciem. Aliud spu mu maris terens cu vino vnge. Aliud radices eruce siluestris tere: et pmiste cu felle arietis: vn ge faciem. Aliud dragontee aut ꝑ iazi radices cu melle cathaplasmeo. vel nigella cu aceto. vel pentadactili faciem. Aliud mel mordicet femur cu fatuu cu aceto vnge. Aliud tonitas combure in fimo: et tere: et pmiste cu melle: et vnge.

Capm xlii. ad morfeam et colorem diuinu.

Spuma maris combure et pmiste cu melle ꝛ vnge. Aliud amigdalas amaras mudatas te. et assume cu aceto acri: et cathaplasmes: aut fel anseris: et vnge. Aliud mizu et rorem dissolue

Capm xliii. ad faciedu facie ubicundam. In aqua: et vnge.

Rubeam tuctoru terens pmiste cu oleo: et vnge. Aliud bolbu et tere amari terens pmiste cu melle. et vnge. Aliud semen anet tere: et pmiste cu vino antiquo: et fac consistentia mellis: et vnge faciem. Aliud rubee tuctorum olibanu mirre aa ʒ. n. assume cu adipe vitulin: et olo mastricino: et vnge. et post spaciu absterge cu sponcia calida.

Capm xliiii. ad faciendu facie allum mundum.

Radice cucumeris siluestris mode: et post ea aque in aqua: et terens cathaplasmes.

Capm. xlv. ad faciendu faciem lucidam

Orobos terens cu vino odorifero cathaplasmes. Aliud faciens site. sutu effunde cinu: et residente pmiste albu ou. facies alueris consticia. et vnge faciem.

Capm xlvi. ad faciem no combustu a sole

.i. cathapucie maiozis

.ꝛ. cathapucie

.ß. oroß

Albū ou cū melle lemens buge faciem. Aliud fere
bim nigri pmiste cū melle: et buge faciem.
Capitū xlvi. ad rumorem faciei sine mutatione.
Cinam nigram dissoluens cū aqua/ buge faciē
Aliud spumā maris cū nardo lemens buge.
Capm xlvii de passionibus oris. et primo de fissuris labiorū
Galla onfanima terens assime cū resina/ terebe
tina/ bel pspo et melle: et buge Aliud buge pius
lotum: et abstergē cū pmiquedine rapie. Aliud re adi
pem austeris et mel et terebentina eqlr: et adde flo
rem rosarū et pspm simul et mastice: et fac bugin.
Capm xlvii. ad odorem oris.
Ireos infunde cum bino anigeno odorifero: tollue os frequē
retinendo aliquo parno tempore. Aliud serpillum
infundens in bino tollue os Aliud aut tollunt
os cū bino forti cū murra: et squinatū terentes fricat
easdem partes. et alii rhimoleū cū sale faciant fric.
Et alii ordeū assum permutū cū melle et sale.
Et alii spicam et murrā cū melle. Et alii scilla
et ireos et pratense et folia lauri uel aqfolii cum abutant.
Capitulum l. de abscisione dentium.
Caput leporis combure: et pmiste cū femore
albissimo et osse sepie tritis: et bibe. Aliud
os rani combure et bibe. hoc etiā dolores dentiū
sanat: et si cū oleo ros subungatur sanat dolorem
rapis Aliud pulegium et sal frium fere: et bibe.
Aliud astragalū arietis uel ouis combure: et bibe
similiter Aliud ordeū et sal assatus fere: et bibe sic
Aliud mutū os sepie et os auricularū terens bibe.
Aliud rosatū rubeum pulue ossa auricularū. ossa
sepie/ sal assū tere et bibere.

.i. cinda

.i. calcaneū

Capitu. li. ad dolorem dentium

Oleo lenistri non antiquo; colluantur dentes
Aliud colluatur os cu accto decoctionis galle: uel
radicis alicantabi uel semis usqmu uel polui
uel radicem cucumeris agrestis uel folia mirti
uel folia rute coque cu oximelle. uel accto squilli
tico: aut piretru et pdpus: aut radix vmgi te
neat3 in ore o3 aut et bibendo a corpore hmore

Capitu lii ad dentes dolentes uel comotos. Ieiunare

Cameleon nigru decoquatur: et colluatur deco
ctoe: sedat eius dolorem dentiu Aliud decoctoe
radicis usqmu collue os Aliud ruta et vdpru et
mirru cu oleo lenens in ore teneat Aliud tapsi bu
bar radicem coque in acto uel vino: et da colluc.
Aliud mures cupressi et cor cog in vino: et da colluere:
uel radices pireri sicc Capitulum. ad dentes comotos
Sagimue tortue teneas in ore. Aliud spuma ma
ris in vino coque: et collue os

Capitu. liii. ad dentes corrosos.

In dente corroso pone storace cu opio: aut gal
banu aut sulfur vivu cu cico: aut seme usqmu
fuga cu emborbo. aut appone filomu in loco corro
so. Aliud piper albu tritum et calamentu et galla
sola cu melle appoe Aliud opar tauri lente et quicte fi
xatum appone in dente. Aliud testudis appone: uel fel

Capitu. lv. ad dentes infirmatos

Radicem titimalli coque in vino: et collue uel pi
retru sicce uel radicem capparis et zz sicce: uel
baccas lauri et arustas sicc Capitu lvi. ad stupore dentiu
Mastices portulace: uel fruct olivi oxifarmu:
uel axungia olei coque in vase eneo usq; ad melius

BIBL. ACAD. MED.

consistentia. antiquata eius si bugat²/ multum prodest.
Capitu. lvi. ad arruficiu dentes absq; ferro et labore.
Unctas et cuplastrez dentes in fermento: et dimitte
ipm modica hora: deinde bruge ipsu cu sanguie lacerte:
et cadet. Aliud artemesiam tere in aceto: et appone.
Aliud demdat dentem putridum/ deinde ampe vermē
dictum rapā. qui inuenitur in caulibus: et appone
in dente: cauendo ab alius ne tangas eos. et si dens
est de superioribz sit caupar q̄ inuenitur de subtus.
Aliud rotundu cu galbano appone: et statim ca
det. Aliud herbe que dicitur flauum radice calefunas: i. plata lo
et appone. confestim eius asteres cu digitis. Aliud mis
coloquintidi siluestrem tere: et misce in aceto bz
lubeat melius consistentia: et misce cu
zafforiu bel carassa. nube et clauder os modicote
pore: deinde assume dentem cu digitis. et sequitur i. stratificatoriu
absq; dolore. Aliud farina cum lacte titimalli appone:
et de super pone folia edē: et dittez p̄ hora. frangit²
Capitu. lvii. ad gingiuas corrosas || sue dolore
Recipe florum rosarū z. iij. gallarū z. iij. mirre
z. ii. et appone. Aliud lac asine collue Aliud foliorū
olue decoctione collue Aliud cruginē ferri et lutan
Capitulu. ad gingiuas fungosas superfluitates. stias appre.
Unctum portulace cu modico mellis: uel aqua
salitana: uel olei citoniorū Bel olei onfacini cali
Bel centistini Bel malini Cum vero fuit que
prosunt cruco ferri aut eo. radix aristologie: bitu
olei assi. lutanstria. Capitu. lx. ad stone gingiuaru.
Collue cu decoctoe foliorū olue: et appone galla
Aliud coque in mellis folia olue et gallaruq.
Galla Capitu. ad ulcera pfu ore.

Aliud aceto sal lutum collue.

Gallam in vino cocto coq: colline os. deinde appo
galla tritam permixta cū melle. aut flores ros col
lue etiam cū decoctione foliorū olive Ad illud ad emoroyda aborte
Ad emoroydam vero ab ore spongia nona infide
in pice liquida. deinde combure eam: et fac pulverē.
et cū impone oīfacto aut in decoctione ros fra: et appo
ne. gargariset etiam patiens et colluat os cū deco
ctione ros fmentum: aut cremata cū vitis aut folio
lentisci aut rubi aut citomorū aut acinorū vue:
aut lenticule: aut sumac. Aliud semen ros cū modico
mastices da cum vino scripto bibere: vel cū vino deco
ctionis rubi aut rosarum.

Caplm. lxm. ad vitullam flegmonem

Gargarismus fiat cū succo malogranati vel cū
melle vel aqua decoctionis rosarū vel cū dia
moro cū aqua calida Confert aut et liquiritie suc
tus cū melle appositus: et terra sigillata. et fructy
spine egyptiace mixtus cum melle aut ber gruum
arabicū dragagantū sarcocolla apposita. Aliud
gallam terens appone Aliud semen spine egyptiace
tere: et succū appone. Aliud coblos rubi terens appli

Caplm. lxm. de squinancia ca cū melle.

Conferunt adhoc gargarism. que mox dicti sunt
Et mixtus sicca Et absinthū. Et dragontea cū
melle in modū ungti Si vero remanserit aliquid de
flegmone cū asperitate gutturis. Utendū est late
penitus calido per se nec cū aliquo predictorum.
Aut furfuribus coctis cū pdromelle. Aut decoctō
rosi: Aut brodio galline nec edi Aut prisana
miste cū una pussa: et decoc. Et vere cū decoctō
malue nec cum vino cocto Et si nō fiat in dicto

Colecoon
fācmo

i. plāta
mis

:· uel crocuo

lotus estau oz gargarisare ormel Aut decoctione lentiu per se: aut cū decoctione ysopi aut prcos. Vel gargarisare aqua oliuarū cū natiuzuy. vel cū decoctione ficuū muste parū de smapi: et da gargarizare

:· at sulfur

a lud atque fiz fur biuū: et da cū uino cocleariū duo uel tria a lud rr amigdalarū aua zarū xx seris lui assi. ʒ. uiii. dragagauti infusi in aqua. ʒ. ii. puce cina. xxx. assiue cū melle: et bre. a lud pulegii ʒ. uj semis lui pipis talameti uii ʒ. ii. petro. ʒ. j. mellis. ʒ. v.

Capitū lib ad eos qui ia sufforantur.

Sterius bynus liga uj pano: tonbure: et da bibere. a lud sterius capre cū melle et puce liq'da bnge. Ipr etiā confert ī sq̄nantiā

Capitulū ad cerebri ossa et quasq; alia exquntur

Ou gargarizare aqua maris cū oleo. Vel gallicastre sucū da bibere Vel acetū acre cū thymo. Et post ipr da gargarizare aquā calidā

Capitulū de passionib; pectoris. et primo de tussi

Ysopi. uj. j. roque uj aqua bsq; ad tertiam ptem. idem pinuste uel: et roque et da ieiuno bibere q° libz die a lud terebentina roque cū melle: et da ꝑ lolur. a lud ficus siccas cas uj mellicrato: et da.

Capitū libri. de suffocatione. ad tussim.

Ra torcus piperis mastichis petroselini uii ʒ. j. landanice. ʒ. vi lacrarū lauri ʒ. ii pone sup carbones. et per embotū recipiat patiens fumū.

Capitulum. lxix. ad asmaticos.

Sepullam roque uj mellicrato: et da bibere. Confert anet et pulmo vulpis siccatus si de eo medicetur et minuatur: et cū uino nigro bi

:· i. antipigmeti zuber

batur Aliud nasturtiū albū terens misce cū melle: et da vt lohoc. Caplīm. lxx. ad orthopniam

Strachion herbam / et est condisi coque in aqua: et da bibere Aliud semperuiuā terens da cū melle. Aliud abrotanū et ysopum coque et fac ydromel et da quolibet die. Confert aūt et castoreum si bibat cū vino cocto Aut ormel factū cū interiori parte sisille.

Capitulum. lxxi. de sputo sanguinis.

Radicem simphiti da comedere. vel coque in aqua et fac mellicratū. Aliud samie terre stellam aliquādo quidē da cum succo poligome: aliquando vero per se. Dicebat autem medicus ceranius ad empticos satis conferre sic cū bruce bibitū cum tribus .3. vini. Idem facit et sucrus mente Confert etiā et Dragagantum retentum sub lingua. Iuuant etiam terra sigillata Et trosisci de cambe. Et trochisci de corallis: Et tyriaca in boreto

1. cōsolide maioꝛis

Caplm. lxxii. de cursu sanguis ad interiora

Si vero per aliqm violentiam aut conatum fit decursus sanguis ad interiora / emeꝛem vinū et tingue: deinde plus de aceto permisce. et post ea cola per panum: et misce pauū de aqua et da bibere de ea quātitē coclearis. hoc em stipticat locum emeꝛroyante: et sanguinē qui est coagulatus et trombosus excernit. et sistit emeꝛroyam / seu fluxum sanguinis est omnium interiorum emeꝛroyarum.

Capitulum lxxiii de omni fluxu sanguis

Spongiam cū aceto cathaplasmes in fronte si fuerit fluxus a naribus. Si vero a pectore / i pectore si de ea a vesica / seu a matrice / aut renibus / i pectine pube et renib

est cōsolida maioꝛ

Capitulum. lxxiii. de pleuresi.

Si quidem vsq; ad spatulas perueniat dolor; flomandū est. Si vero ad ypocondriū / purgandū et vrendū clisteribus fortibus. Et si dolor fuerit moderatus / dandū est mellicratū. Et prisane suatus. aut condri In processu vero passionis permistendum ny sorbitionibus calamentū vel nasturtiū Confert et semen vrtice cū melle A d fortes aut dolores vrendum est sacellationibz per nulum et furfur Vel per calida aqua Aut oleū Aut calida vesica Vel per lana suctam ī fusam ny oleo et vino cassato et habente sal. ponitur ante diem. Et vrendū est empl̄o dicto zutaceo. et farina ciceru multociens: aut bolbi cū axungia conferunt

Dandū m eis est electuariū quod fit per pineas et amigdalas amaras et semē lini et anisum Axungiā tū boui p̄ bdellio costo cāb̄los caulis combustos et factos cinere. permiste cū adipe. est enī hoc furiosa fortitez diaforeticum.

Caplm lxxb de mamillis et primo de apostasi earū

Olimolcam libanotum et oleū zosarum ymistens apponе. Aliud in principio. spongia misunde ī oxicrato: et appone tepidū tepido exprime: et appone seu applica. Aliud dactilos et micā panis tere: et permiste oxicrato: et appone tepidū Aliud coriandrū et psilū cū aceto appone Aliud panē cum petroleo et melle et vino ad thaplasma Aliud panē et puluinam tritos cum aceto cathaplasmes bis m die Si vero no tollerit grauedinem mamille Embroca eam cū oleo calido et lana suctida molli Vel cū decoctione fenugreci. Vel altee Vel semē lini.

Caplm. lxxbi. ad attrahendū lac.

Rasamdam cum furfure fac bullire ī vino: et cola:

-l· trūcos

·:· est spes zo nis marmi

·i· apati

et da bibere. Aliud si sanguis cū vino dulci da bibere. Aliud furfur cū radice feniculi coque in aqua: et da bibere

Capitulum. lxxxvi. ad extinguendum lac.

Fomenta mamillas cū aqua marina. Et cathaplasmes cū his que possint stipticare et siccare.

Capitulum. lxxxvii. ad augendas mamillas mediocres.

Accipe terram antonia et coque cū melle: et pone i pannō: et appone in mamilla a mane usq; ad se
20. Deinde suppone spongiā infusā in aqua frigida quousq; cathaplasmes | et auferatur. facit enim hoc mamillas erectas. cathapla aut fac grossiū et si vis efficatius facere misce de galla onfacia exagia .x.

.i. sigillata

Capitulum. lxxxviii. ut mamille recte maneant diu.

Como sine acuta cathaplasmes mamillis diebus .ix.: supponens spongiā infusā in oxicrato. Suppone et liga cummin terens in cathaplasmate. Deinde spongiā infusā in oxicrato suppone et liga. Postea die auferas cummin. et cathaplasmes mamillas cū radice lilii cū melle: et admitte tribus diebus: et hoc fac ter i mense.

.i. apli

Capitulum. lxxxix. de passionibus stomachi et primo de dolore stomachi

Cedrine corticem duo permisce cū oleo onfacino: et da forbere. curat eum omnē dolorē. Aliud am si liga i panno: et cōs in aq̄: et adde mel et da sorbē Aliud castoreū da bibere cū oxicrato. et si est ventositatis causa coque in oleo cinnamomi et semine lauri et petroselini: et unge. Et si est frigus coque in oleo bacas lauri et zucharum et et nigella | et semen feniculi. in modicum autem fac pura cū oleo Confert etiam ventosa magna i umbilico apposita. Capitulum. xc. ad debilitatē stomachi.

Confert electuarium de sucho citoniorum Aliud semen suum torrefactum tere et da bibere cū aqua Aliud

BIBL. ACAD. MED.

mastices stomacis aña partes .n. absinthii vermicis aña partes
m olei malini partes .m. vel q̄ sufficiat rosarū partes .n. hꝫ
lenita assume cū profi .i. anellana: et appone stomaco: Qui
ad aūt ponit hec adducendo bilēos: et quidā ponit cum: et
facit emplm. Aliud mente ramos cuelle: et coque i suco
granati dulcis et aceto: et da sorbere.

.i. terebentina

Capitulū lxxxn ad sedandum vomitū.

Absinthiū coque in aqua usq; ad tertiā partē: et decoctione da bibere addens de suco citonoru. Vel coq̄
similiter centaurea: aut absinthiū: aut mirta nigra Aliud cū sucro poligonie vnge ea q̄ comedit pacies.

Capitulum .lxxxm. ad singultum.

Sorbeat acetū cū cino subtili trito vel vomat. vel vtatur sternutatoriis: vel spm retineat: vel cū adipe porci fricet nares. Capitulū .lxxxm. de passionib; epatis.

Herba vocata fumꝰ terre in sucū redacta et formata in troscos et siccata sedat dolorē epatis si bibat cū aqua. Aliud epar lupi datū in quantitate z. m. cū vino dulci vnat. Aliud epar equi repone in sermio de cedro. et de eo da cū vino vel aqua illis quibus vlceratū est epar aut habent de pascentias. Aliud malue suū bibitus cum melle confert epaticis Aliud viola in olla assa et rosmarinus bibitus idem facit. Aliud ~~cal~~ caulis sedus cataplasmatis vnat epaticos.

.i. cozzoſioncs de abulitiuas

.i. ſedꝰ ꝓſit

Capitulum .lxxxv. de passionibus splenis.

Hiris siccas coque in mellicrato tere: et permisce absinthium tritū valde: et q̄ appone. Aliud vnas si fuerit sturnatū: corticis radicis capparis: z. n. aceti modicū aque. z. vn coque usq; ad tertiā partē et da bibere cyatū vnū vel .n. hoc per. mēsalia Aliud folia edere coque in aceto: et terens exprime liquorem

et si patiens est fortis da sibi lxx bibere. si vero debilis fuerit permisce aquā. Q. ante patiente coquere. ut si bibant velociter ambulet. Aliud stomacum restaurat mirabiliter. Aliud splen leporis trisglutitius et non tangat dentes sanat etiā splenetucos.

Ignoret autē patiens quid trisglutiat his ligatos oculos. Idem aut fiat et catulus si nōdū videt. iste trisglutitius. Dicit autē marcellus. confert satis splenetucis cardamoni coclearia .j. vel .ii. cū nitro .j. aceti spumositatem unum in mense duobus diebus. Aliud radicem edere molle cocque in vino: et da bibere. Aliud fabarias sitias dissolue in aceto. cola per pannū et da bibere. Aliud splenē minuit. et piperis ē mula accipiens in ficu da iacenter comedere. & pilulas mata ad splenem. mumbolanos in aceto lenices: fiat cerotū spissitudinē: et appone. Aliud splen eius vulpis superextirpatū sanat splenetucos. Aliud spleni edi superappositū liq̄fiat splenē. Aliud caulis silvestris cathaplasmatis sanat splenetucos. Aliud fructum tamarisci coquis in aceto et terens appone. Aliud amomatū dissolue in aceto. Aliud cortices radicis capparis tere diligenter: et coquis in aceto in vino supponē splenī. in vino enim die unum.

Capitulum. lxxvi. de peticula.

Rafanum recentem cū foliis suis terens da de succo bibere natos .ii. vel .j. da ante balneum. Aliud auditum .i. lactuca asinina
se radicem da bibere: sanat eius ictericos. Aliud serpilli cortici in aqua et bibitū unat. Aliud capre mucus sterilis tere subtiliter: et da ieiuno bibere cum vino odorifero natis tribus. febricitabz/bo cū aq̄

A lud fellis vsi magnitudine fabe da. deinde bibat aquā. A lud aristologia da cū ydromelle bibere. A lud radices lapatii tere in mortario: cepine simitum: et da bibere tribus diebus ciatū .j.

Capitū lxxxvii de nasalibus ad ulcera.

Lacteū magnitudine fabe dissolue in lacte mulieris: et infunde in nares. A lud nigella coquens infunde decoctione in naue in baluco.

Capitū lxxxviii de ydropisi

Eris combusti fabe magnitudinem/sterc̄oris colubini eragrii .j. bini ciatos .ij. da. et sit totū bina potatio. A lud torondini tritū et cribellatū assime cū melle: et fac glutinus consistentiā. et da cochlea arūi .j. cū tribus ut ciatis binis mellis: uel cū aq̄ calida: vel cū ouo sorbili. A lud suci radicis ebuli da bibere ciatos .ij. cum absq; q̄ subuertat stōcū. A lud decoctionem grumis da bibere cum bino. est enī diuretica. A lud solatri ciatū .j. cum melle ciatis .iij. da bibere. A lud ysopi cū binis pyris aut capre da bibere. est enī diuretica. Capitulum ydropicis: filicem cocta et incisa diligenter cum plasmate. A lud raphani coque in aqua quousq; liquiat: et ei pmiste farina orzei: et coque et appone.

Capitū lxxxix de pustulis uentris et primo de extressu umbilici.

Cillas combure uel tere: et permiste cū cortice thymbris et albumine ouī: et appone: da

Capitū lxxxx ad dolores et torsiones uentris.

Radicem aristologie da bibere. A lud cumi torrefacti cū cochlearia .ij. da bibere cū tribus ciatis aq̄ uel bini. A lud cumi masticati et cū glutino. A lud cauamii et fenugreci tere: et decoque: et

di decoctione bibere. Aliud lauas lauri ficus et cero: tritatas terens di bibere cotidiano. vr. Aliud serpilli terens di cū vino bibere. Aliud primi radicem di cū vino bibere. Vel decoctione spice. Vel castorei.

Caplm̄ lxxxvi. ad dissinteria.

Lenteni coque cū radice rubi teneni diligenter trita. deinde pone olim: et di ad comedendum. Aliud mulū tritū coque. et pone pinguedinem bituli. et di comedere caldū. et postea bibere aquā frigi. Aliud partem interiorē galle accipiens tere diligenter. et ei permiste farinā: fermenta cū albo ouī: et fac pinnulos: et coq. deinde frange: et ifū de ip vino: et di comedere. Aliud oua tria pone ip aceto: et dimitte tribus diebz: deinde accipe similā et fermenta cum illis ouis: coque: et infunde ip vino: et di comedere. Aliud sumac coque ip vino stiptico: et di bibere. Aliud galla coque ip vino austero: et di bibere. Ad dolores ani dissinteriozū cotana cū cerato rosino ac murtino aū. i. eglē cataplasmes.

Caplm̄ lxxxvii. ad cotica

Ip licino seu suppositorio pone opiū dissolutum ip sucto lactuce: et pone ip ano. Aliud qui dolet colon sustinet cane dormiente: et mingat i loco i quo canis dormiebat ipe cui inmabit: canis aut offendetur. Suppositorium purgans ventrem. i. felle tauri infundis licinū: pone ip ano. Aliud sapone galliciam imolliens in lana suppone. Aliud spolia serpentis in vase eneo fricans cū oleo quousq; combibatur dissolue in illo oleo: et unge cū tuo dicto ano. Apithima solutiuū ventris. coriandri cerotticans tere: et assume de cerato: et appone i locū

Nota

BIBL. ACAD. MED.

puer bersus bubulcum ☞ Aliud astrugoli porri ∴ .i. calamen
coubine: et tere: et da bibere cum aqua. Quidā aūt
detoquūt astrugoli porri: et dant decoctione bibē.

Capl̄m .lxxxiii. de passionibus renum

Lapis q̄ mīgitur si teratur et bibatur: frangit
lapides q̄ sunt in vesica. ☞ et mundificat epar robustū
et fortē: et bibitū cū vino patientes lapidem mundatū
sanat. ☞ et lapis dictus iaspis sibilat: sanat lapides q̄
sunt in vesica. ☞ et radix cūbalare si bibit cū vino/
idem facit. ☞ Aliud stellaria et caudas radices coque in
vino albo: et da bibere. ☞ Aliud ramedreos coque cū pdicto
melle: et da bibere. Vel aūt hīt bsus p̄sens. ☞ Aliud ver
mices allos da in vino bibere. frangunt enī lapides.
☞ Aliud folia salicis terens da bibere in vino austero/
quousq; patiens sanetur. ☞ minuto patientū lapide.
postq̄ mīgit lapidem patiens/ olim antiquū mala
salubris: vnge pudendū eius q̄ vero vadit ad lectū et
appone lānam.

Capl̄m .lxxxiiii. ad difficultatem vrinandi.

Simias cōcilios edere rubee. tere cū vino albo:
et vnge partes q̄ sunt sub vmbilico patientium
diffinitā ☞ Aliud pul pastinace coque in oleo: et da
thapla sues pudendum: et mingent statim. ☞ Aliud
radicem finis coq; in aqua: et da bibere. ☞ minuto
duricia confercens ne fluctus. ☞ Calamētū et ar
rugo et pipe: assume in acreto: et pone in vmbilico.
☞ Aliud fac cucurbitā in decoctione saluie.

Capl̄m .lxxxv. de mulieribus. et primo de concipientibus ad conceptionem

Hircus siccus cum felle cāt da comedere. ☞ Aliud
Ff sperma ouis ruminantis tolle cū digito:

∴ .i. vmbilicus veneris

∴ Frangit primo fac
cernere urcei ipsi
cardi silvestris

∴ .i. fluctus

∴ prudam sic vocat
semē quodā quod
circa arborem pul
me nascitur

et da bibere cum vino. ℞ Aliud nasturcium tritum da cede
tri acceto quatuor diebus post purgationes. ℞ Aliud sterc
vulpis in nastali et virga supponantur antq̃ vocat.
℞ Aliud matricem leporis siccam terе: et da bibere q̃
fuerit amenstruus libenter.

Capitu. lxxxvi. ad generandu masculu ut femina.

Quu si vult genetrix masculu fastia puer illu
luget pedem dextru: et vocat si vero femina nig
luget pede sinistru ad masculu/ accipe anseris et te
rebentina/ mungat pudendu duobz diebus. ter-
tia vero die vocat.

Capitu lxxxvii. ad faciendu ut fetus sit masculus ut fem.

Semen seu appetitu ipsius mulieris ignorante po
nе in capite eius. et si primo voluerit masculum/
pariet masculu. Si vero femina/ femina ℞ Aliud ac
cipe urina eius que est pregnans: et fode fossas du
as: et in una pone ordeum: et in alia triticu post
q̃ posueris urina in eis et si primo germinaverit tritic/
pariet masculu. Si vero ordeum/ femina.

Capitu lxxxviii. ad retinendu fetum

Lapide azetitu seu aquileum portet Vel zadire
malue Luzdonius etia lapis retinet embriones usq;
ad finem. oportet autt ut ipse contangant ventrem
Est etia pietra qui portatus custoditiua embrionis.

Cap. lxxxix. ad difficultate et velocitate partus

Soblas unguis terens da bibere cui vino cocto et co
festim pariet. ℞ Aliud diptamu cui vino cocto da bibere
Suffumigatio difficulter parienti. pulegiu mittit poc
in aqua cala: et fac mulierem sedere: et die in aure
eius sinistra midus ℞ Aliud tamecpitheos et asfalati
pone super carbones: et suffumiga vel appone.

est bulbus vomicus seu [illegible] spes cepe

BIBL ACAD MED

Potus ẽrinabens fetū mortuū. vel eū qui non fert fetū natuū: fellis tauri quātitē amigdale dissolue in uino limphato. da tociens ut bibere: et emittet testestinū. Aliud elinia et tritici tundi uuste cum redrea: et cale fac: et da bibere in ieiunio. Aliud artie mesiam coq; cū melle mellitato: et da bibere. Aliud lapis que mordet tamē qū pruit in eū positus in solium/ transeat super ipm mulier que patitur difficultatem partus. Cathaplasma corruptiuū absq; nocumento folia cupressi mollia/ coquens in aqua/ fiat diligenter et fiat consistens. et pone super umbilicū et ventre. et lana cū fastia: et ube sedere supine vel sedere in sella cocauia: et dormiet: et emittet absq; dolore. Aliud ertanticū infantis de oppio opponato fat niāstale unū obolū. et suppone. experti est eū auxilio absq; periculo. Aliud tondi tritici assume cū melle: et fac nastalia parua: et appone: durat eū mestrua. Aliud folia/ artemesie fiat cū oleo rosa. et fac glutinū consistentiam/ et appone in pessario.

Cap.lii. ad eas que post partū remanet dissolute

Vnaquā teres in uino dulci da ieiuno bibere. Aliud flores balaustiarū coque cū murto: et da bibere. Aliud accipe feretū vini antiqui/ et radicem lilii et allia/ et lenias: et uuste faciem de isto. et in mane lana: et lyc fames quousq; fames nube fiat.

Capitu. lii. ad educendū menstrua.

Hirus simas. xvii. nitri obolū. i. et fac pessariū: et appone. Aliud cruce silueste semē appone. Aliud pras sili cepita cuta corticem cēl si aū. z. n. coque in uio uel aqua. et da bibere. Capitu. cū. ḡ fluxū mestruoz

Arifere te cum uino albo da bibere. radicem pente-

∴ i. mori

∴ .i. coagulum

∴ .i. pannū

∴ .i. terra

∴ idest suppositori um ut pessarium

redam et mittes cupressi aū .v. equalē in vno da bibē.
A lud actinos huc migre fatos tere: et in vino nigro
austero da bibere A lud coagulū edi fletū tereus da
cū aceto bibere in ieiuno. A lud corallū da cū vino in
quo bibere A lud corni cerui combure: et da bibere.
Suppositorii ad vr cortices granati uel balaustias cas:
et tere: et assume cum lana: et fac pessarū: et appe.
A lud interiore partem galle et olibani eque: et te
re: et assume in pessario. A lud poligoniā tere: et as
sume in lana muda: et appone.
Capitū. cū. ad dolorem matricis et suffocationē.
C Estudinis terrestris cor sicatum appone i pessa
rio. est enī valde efficax. A lud cor leporis siccū. et da de
eo bibere. A lud radicem arboris maligñati dulcis da
bibere cum vino. A lud castoreū cum amsd da bibere
A lud cūm partem et matelle partem tere: et da cū
ormelle bibere. A lud ad dolorem matricis pomi ra
dicem da bibere C el radicem pyros. Vel semis pomi
granata. vb C el polipodii aut vrtice sicci appone.
C el folia melisse cocta in vno. A lud accipe cruta
burdeni tere: et cum butiro et adipe porcino fac vn
guentū. Capitū. cum. ad durities matricis.
C Limaci tritum et folia rute assume cū pice liq̄da
et butiro: et fac pessarū: et cum lana appone.
Capitū. cv. vt matrix non fiat humida ni coitu
C Accipe gallas ouatas. iij. sposie quo bruntur in
uno ouiloru cocleata duo: tere et permiste simulo;
et pone in vase mundo: et accipiat mulier cocleariū
iiij. ℈. et distemperet cum vino: et bibat matricem
illa q̄ humefit. et per totam eā vntam remanebit no
habens tota humida. A lud Vr gallas infunde i aqua

BIBL. NAZIONALE

octo diebus. deinde lana molle aspera sulphure tri
de ij illa aqua. et no exprimens illa dimitte siccare. et
fac pessarii de illa aqua. et da ut suppoit: et erit
ij coitu sicut virgo Aliud semen lappacii aruti tere.
et da apponens. et erit sicut virgo. Aliud ℞ gallas:
et tere: et infunde ij aqua: et da ut colluat matrix.
Aliud panis subtilem tfunde ij alumine cū aqua:
et sicca: deinde cassia et cipressum et galla aā .ʒ. eḡlit
tere et pone ij vino veteri faciendo mellina cōsisten
tia: et ij eo infundendo panis et sicca: et appone:
et sibe retinere per .ij. hras. qui vero vix coire debet
cum ea/ausert panis: et accipiat mel et mirr̄ et
frigat matricem usq; ad apertū. et ita mundatur Vno
Caplm. rbi. de passionib; virge: et p̄mo de infl. matr. ca. o.
His qui infrigidat ij lecto gustet galli coburc: et
da bibere ij ieiunio cū aqua tepida Aliud testiculi
leporis siccati terens/da cū vino odorifero bibere.
Aliud talamentū et murra da cū aqua bibere aī
cenā Aliud accipe mure evisceratū: et assa: et da
comedere Aliud accipe tres lingnas anserinas: et
coque: et da comedere tribus diebus qualibet die bua.
Aliud semen rute agrestis da comedere tribus diebs
Aliud frigatur virga cū thymolea et pariet.
Caplm. rbi. ad erectionē virge vt dñi vocat fluxo
Crudunt virgam et movent ad coitū ista ℞ pi
neazū petroselini pudēdi terū terebentine aā
.ʒ. equaliter piperis quod sufficit. assume cū melle:
et bibere Aliud micas crudorum pineazū aā par
tes .ij. seminis eruce piperis aā partem .ʒ. mellis
quod sufficit. da cū vino. Aliud frige pudendū aīal
vocat. Aliud semen portulace da bibere cū melle

.i. sacra

cū melle

Aliud sucu ere ciati .1. et cum pipere albo quod
sufficit da bibere tribus diebus Decertio in tertiu
Vel sucu ere uel piperis albi da cochleariu .1.
in ieiuno Confert etiam ostiu tortue bibitu Et lac
hominu bibitu . Aliud polygone semen et carne pi
stu fluuialu sicca terens da bibere . tensione em
facit Et sitiu semen portulace cottuu cu lacte bo
uino unice prodest Et sitiu ona perdicu si comedat
Aliud semen porri da cu uino non limphato bibere .
Aliud suctus polygone bibitus facit promptiores
uiros ad coitum . Aliud aqua in qua extinguit ferru
bibe in uino . Aliud de testiculo uulpis sicco bibe co
chleariu .1. Aliud expressionem radicis asfodilli da
bibere Aliud cane post ea solut et mixt luto primistes
quod fit et uena uirge pudendi Aliud cu sterore bo
uis recens uirge uirgam Aliud corondiu tere et p
miste cu oleo ros et uirge Aliud sucu colubrine .i. uerbene
uirge pudendi Explicit .xlvm . De morsu uenenosorum animalium
Ad morsum uenenosoru animaliu fauum folia tere
et da cochleariu .1. non febricitibz cu cato .1o uino
Aliud cortacem arboris glandis uel erice uel cane pi
stos uel policaria ber aqualiu .i. et uino terens da cu
uino non limphato Ieiuno bibere Aliud sanguis
animalis contumaciatur omnibus venenosis mortiferis .
Hoc idem faciunt carnes galline nouit ostise
si cathuplasmentur . obsistunt em omnibz venenos
et munus preter aspidem . Aliud ruta da cu uino
bibere . Aliud cerebru galline bibitu animat u ti
tio morsuse uipere galline cu uino uirge . Aliud ser
pilla cum aceto similiter uirge .
Explicit .xlvi . Ad fugandu uenenosa de domo .

BIBL ACAD MED

Pirethū et sulphur fumiga: et fugient. Aliud
contra eum et pungitio idem facit. Cellus
etiam cuius et pes dexter si infigantur porta, pbi
bent ingressum omnibus venenosis. Aliud pulmo ma-
ni si fumigetur, omne venenosū fugat.

Capitū ut vt ipā non mordeant

Oragonteā teric: et buge mani: et no mordebe
ris. Fructus vero ipius herbe tritus cū aqua, et
potus equitatuis pegrinatiū fugat eas. Aliud
cum sucto sblati buge mani. Capitima, caput
vipere abstindens, applica partem capis sanguino-
morsure: et liga: et dimitte ea. Embrocatio ad
morsus vipere et anime. trifolii herba cognō em-
broca. nullus aute effebrocetur illa embrocatioe
qui no patitur. tūsit eni passio ui eni, ut putet
se ad vipeā uel anima esse mordicatū.

Explicit

Liber galieni de sectis introductorius ad artem medicine per interrogationem alcoati filii comitatus tres principales continet. Prima capitula de plenum qd translator dicit duratus vsiz ubi medicine quidem artis intentio cum capitulis sunt vii.

Capitulum primum de laudibz et vtilitatibus artis medicine

Capitulum. ii. de diffione sumpta a fine cognoscuntur artes. sub quo fine comprehenduntur materia et perfectio artis et de subiecto et perfectore artis medicine.

Capitulum. iii. de generali diffione omnium artium et de bonis et malis artibz. et de medicina et arte cuius finis est sanitas. et de quattuor sunt artium modi: scilicet quos omnis medicina est ars.

Capitulum iiii. de diuisione medicine in speculatiua et actiua. et subdiuisione. et declaratore medicorum dicentium

Capitulum v. de diuisis medicine diffionibz a sole primis actoribz

Capitulum vi. de hiis qui medicinam sub variis sectis constituerunt. et sunt actores. et quid est secta. et quot sunt in medicina. et quis eas aptius nos do

Capitulum vii. de octo quos sedis in nobis lib' principio. Incipit.

Secundi principia de fine cuius hui artis. et remedii. ibi attingitur. et de duplici eius secta. et de illis in quibz emperica consistit. et sic de capitulis in sunt de mentis

Capitulum primum de intentione et fine artis medicine. et de medicis illis quibus attigit. et de duabz eius sectis. et

Capitulum. ii. de hiis in quibus empirici // sunt actoribz suam sectam consistere dixerunt.

Capitulum iii. in quo empirici vocabant hystoriam ea que prehenderunt vel didicerunt. et de motionibus casus eis occurrebant. se transferebant a passione ad passionem sibi

cōsimiliter: vel a membro ad membrum: nel a medica
mine ad medicamen sibi cōsimile.

Particula tertia est de sectis dogmatica et metho
dica et certamine empiricōrū et dogmaticōrū
inter se et contra methodicos. Cuius sūt xiii. tractus cōmens

Capitulū primū q̄ rationalis medicus debet scire
quatuor humōrū aquarum locorū causarū et om
nium aliorū virtutes ac medicaminū.

Capitulū. ii. q̄ ex langore egri et natura ipsius et
anni tempore et locorū natura et dispōni aeris
fit salutaris iudicii ad recte medendū.

Capitulū. iii. q̄ euacuationes prosunt febricitantibus
maxime in adolescentia et in vere et regione repta.

Capitulū. iiii. q̄ empirici et dogmatici conuenīt cū
medicis: sz distōuenīt in inquisitione causarum.

Capitulū. v. q̄ dogmaticos no piget egros interrogare
de morborū causis antecedentibus.

Capitulū vi. q̄ secte se inuicē reprehendūt non cessāt et accusare.

Capitulū vii. de responsoribz empiricorū ad argumentationes dogmaticōrū.

Capitulū viii. in quo particulatim dogmatici accusant
et redarguunt empiricos

Capitulū. ix. de instantiis quas empirici totis dogmatici
dogmaticos faciunt.

Capitulū. x. de secta methodica cōmouente scandalū
contra dogmaticos et empiricos.

Capitulū xi. de presumptione methodicorū reprehendentiū
ypocritem dicentem breue et arte logica
et se iactantiū instrui breuius doce arte totam.

Capitulū xii. qualiter et in quibus methodicus pri
mus empiricos corripit: et quomodo cum passiōes
cognitam: et de responsione empiricorum.

Capitulum xvi. q̃ methodus considerare debeat et nō
repudiare etates et tempora.
Capitulum xx-viii. q̃ diuersitates partium corporis
sunt etiam considerande.
Capitulum xv iii quo methodice communiunt empiri
q̃ timere nesciunt extraneos morbos neq; curare.
Capitulum xix. de confutatione methodicorum a doctis
Capitulum xlvii. in quo galienus conatur methodi
cos amicabiliter ad rationem reducere.
Capitulum xlviii. in quo galienus instruit methodicos
in his que legere et discere debebunt.
Capitulum xlix. q̃ medici maiores et antiquiores
alexandrie mortuorum corpora struxerunt sunt: et
de anathomia capitis, oculorum et dentium.

Libri galieni de sectis cōmentati per iohannē alcan
drinum ſ. tres pticule. Prima pticula est pro
hemium dicti cōmentatoris. Cuius ſ. vi. ta.

Capitulum p̃mum est de laudibus et vtilitatibus medicine

Omne aliquod diuinum et vite ure optimum
ad inuenta est artis medicine. Sanitatem et
opem et conseruare promittit et crescere. per quā
magna bonorum vtilitas hominibus additur. per quā etas
et tempus et omnis medicatio et disciplina predicti
et ipsius anime operationes. Exorsta aut et ad no
stendam hominibus aut ad destruendā corporum sa
tatem pstat. Per istam aut nos considerationes fi
volentes nunc no negligentie seruientes fato aliquo
et euentu per vite spem cuolemus. Sed dicente p-
porute vitam breue et artem plurimum ad questiones
labores et studores vtilissima factricem sanitatis
artem diligenter eligamus: presentes labores et

Nota q̃ hunc iudicio
librū galieni de se
ctis scribit et ex
te de greco i latinū
transtulit. Sed
hunc alexandrinū cō
mentatorem hui⁹ libri
tertiū diuersimode
et cōmento ipius ta
liter inuenit q̃ hu
ius tertius
a cōmento et loco
plenum ac dispe
diosum tertium pti
cule inuenis vsq; ad
medicine quide artis
nitentis

ſ. studiū laborū

ſ. sicut i alie medicis
p se hui⁹ artis

BIBL ACAD MED

et amantudines pro nichilo reputantes: ꝑ future et
regnis fructū comprehendere desiderantes. Et digni
equidem fuē possidentes medicinas sciēs medicine
operationes et salutationes et multitudine per nos de
auxiliante sanitores iuste appellam⁹. Quāy magna cū
festinatione et alacritate animositatis tamē ad hoc
aliquā causam ad medicine cōprehensionē et doctri
nam festinem⁹. Quoniā brilitas festinantiū circa
finem artis est: et animꝰ audientiū trestit ui lo
qui: et nos brilitates artis ꝓponentes sustinuam⁹
distentiū animos ad ipos ꝓpios fines desiderio
res istius artis ad exortationem distentiū intro
ducentes. qui multū desiderū est omi hoī ad sa
nitatis factricem/ et custoditricem ipsius arte
medicine festinare. Unde utili nobis est natura
ipsius cognoscere. ꝙ omis res que constat aliquā
ꝓpriam naturā hꝫ Quia plato plus beluti filios
ita et discipulos amonet dicens. ꝙ oz nos scire ꝑ
hoc ipm quod dicitur aliquid est. Item cū qua
uicūat aliquis disciplinā ꝓpriatem ipsius nature
scire debet quid sit. Hmantes igit² medicinā et
desiderantes eam cognoscere ꝓ multam animadu
sionem et desideriū limites hmites circa ipius rei
cognitionem digni est ꝓius inquirere que sit
ipius natura. Sed istam nullus potest nobis
ostendere nisi sola diffinitione.

Capm. ij. ꝙ diffinitione sumpta a fine cognoscit⁹
artes. sub quo fine comprehendit² materia et pfectio
artis. Et de subiecto et pfectione artis medicine.

Est enī diffinitio sermo adunatiꝰ omi rei
existentis et rei substantis natiuꝫ finis.

Suscipiuntur autem fines aut diffinitiones ab illis qui in agris habitant. illi autē fines aliquo utendo suos agros a ceteris distinguunt. Sic et ista phī diffinitione omnia scientes/ q̄ rem quā diffinit ad finem p̄prium ducunt. Duo sunt autē duo quedā sunt. subiacentia: et perfectio. Subiacentia est ī q̄ omēs laborant qui volunt opus vel exercere artem suam. Perfectio autē est ut p̄ficiat opus in quo laborat: vt post apertius dicam. sz q̄ sic dicimus/ exemplum damus. Nautica ars subiacentia habet ligna/clauos acutos/ picem/ et stupam/ et alia hmōi simulia. et circa ista laborat et operatur. Perfectionem habet vt perficiat nauē p̄ cōmunione ritarū: et vt suaq̄ nauis quod multas plus habet auferat: et ad aliam indigentem deferat. Sed ista ars oīstica/ est. Ostendimus autem in his artibus q̄ habet subiacentiam et perfectionem. Item hec ars grāmatice subiacentia: quia octo partes orōnis. nomen. pronomē. verbū. aduerbiū. participium. cōiunctionē. p̄positionem. interiectionem. Perfectio autē ipius est vt bñ et apte loqui instituat. Rethorica ars subiacentiam habet multas et p̄cas causas. et perfectione aut vt inducatur inde: et uideat id quod ipe auctor voluerit. Similiter do et phīa. que est oīm artium mater subiacentia hec/ vero huiusq̄ materiam sz multas. in sicut huiusq̄ ars sz omnia que sunt. adunata hīs. Perfectio autē ipius est vt assimilet deo studio possibilitatem humanā. Ergo q̄ ondmō omnes artes habent subiacentia et perfectionē/ et diffiones/ nūc est vt una et ipsis accipiat. media aut et vtq̄z

BIBL. ACAD. MED.

Et puta si voluerit diffinire ignatiam et subia
centibus solum dicimus q ignatia est virtus octo pr
oriis se connectens Et perfectione est arte que
omnibus et bene et apte loqui Et iterum rethorica et
subiacentibus diffinitur rethorica est arte que vir
tus viuales et ppias causas versatur. Et perfec
one aut ut addunt iudicem et iudicet id quod ipe
voluerit Sed et phia duas diffiones hr. vna que
dicit q phia est cognitio veritatis: qua vult
stre omis naturus generalz subiacentes: et no pti
culatim: qz constat multa esse incoprehensibilia.
Et perfectione aut diffinit2 phiam simile est esse
deo Sed qz no est possibile animam corpore hitan
tem et carne fragili indutam/ et inter hoies conu
sante omnimode deu mutari/ dicimus diffione stdm
possibilitatem humanam. et istud est vt viuat homo
castus pudicus. iustus et in tempore viz fortis.
et sic omnibus se scripsit in vita sua similem esse
deo stdm suam voluntatem. Ergo qz omnium
diffinitiones artium subsistere et subiacentibz et
experfectione/ quemadmodum quid subiacet medici
ne: et quid sit perfectionis Sumemus eius medi
cina et aliis partibus: qua stda est phia Et
ni vt gloriatur nichil preter q preciosissima
habet subiacentia/ corpora humana: qz ni istius
laborent corporibus: et ppriam operationem cognos
cit. Perfectione vero sit vt sanitate pficiat.
Et istas omnium diuitias habent virtus alias artes:
quia alie artes operant2 circa subiacentia/ sua.
non pro ipaz subiacentia. sz vt aliquid aliud ex
ipsis fiat. Vt puta/ carpentatoria/ q operat2 circa

nitlligim
e dñi res
cognit.

ligna non ꝓ ipsa ligna: ꝫ vt faciat ex eis fenestra
aut hostiu aut aliquid aliud. sic modo et nauta.
Medicina aut cura ⁊ corpoꝝ humana occupata
versatur et sic multotiens incidere meditatur: nec
dicus/ non ꝓ aliud. ꝫ ut ꝫ ipse sanat sanitatem
Ergo et medicina est diffinire ex subiacentibus di
cendo q̄ ars est cura humana corpora uersans. ⁊ p
fectione vt sanitatem ꝑficiat: et sic diffinimꝰ me
dicina ꝓdm subiacentia et perfectione. Sed q̄ nul
li uoluit deludere de antiquis ꝓbis, sic dicendo q̄ ars
est me na gō modo uideamus generale omniu ar
tiu diffinitionem: et cōparemus eas ad medicina:
vt ondamus q̄ ars est.
Nam. ꝫ de generali diffinitione omiu artiu et de bonis
et malis artib⁹ Et ꝙ medi na est ars cuius finis est sa
nitas Et quin or est artiu mo: ꝓdm q̄ ob. medi na est ars
Generalis omiu artiu diffinitio est: collectio ex cōpre
hensis premeditata adquadā utilitatem uite aptis
sima Collectio eiꝰ est ut puta congregatio et cōtu
sio ex comprehensis premeditata. q̄ meditatiuꝰ et pu
ficialiuꝰ inuentur: ut puta q̄ plurimꝰ homines
adsciam ydoneos: qui dolare possint ꝫ equitatem li
gnorū. Expendit aut constructor domꝰ ut corrigat
qui tortus est patiens pauces. Alter et serra quod
opus est diuidere diuidit. Alter quia et serui medi
Ergo congregantes ista omnia carpentaria arte
fecerunt ex comprehensis sicut dictū est. Quasq̄
eiꝰ ars est conclusio: et adunatio nominat. Et
bū positū est p̄meditata: oz eiꝰ esse q̄ omia iq̄
unusquisq̄ meditatur/ recta et frequens meditatio
memorie comendat: et prodest multū operi. qua

i. applanare

si apprehendit aliquid et non in ipo meditatur/ facile in oblionē badit et facile capitur a memoria/ eius. ꝙ meditatio visus certissimus ē. et allegat in/ hia cōmentione .quod prius fuerunt incognita. Ad qua/ dam vtilitatem vite aptissima: ꝙ omib⁹ ars vna ḡ/ perfectione. Quomodo ergo dicit dominus plato .ꝙ/ si nō fuerit vtile, contrarium est et ledit: et nome/ perdit artis: et de ea proiectus. Et vocantur .que/ non sunt apte ad vitam nostrā, maligne Et hinc/ artes dicuntur que perfectione nō habent: ſz tñ du/ operantur: sic videntur vt dñi queuerunt, nichil/ aptum nobis derelinquunt: ut puta quod agit in/ mō tonc capite cantor et citharedus et hinc silla/ Vile autem artes dicuntur que nulla vtilitate/ in hoc sibi ducunt imo magis lesionem. vt puta/ qui ꝓcurant homicidia: aut qui mortuos denudat:/ aut pulte in nane fiunt. Ergo ꝙ diligenter et/ possumus oīa artiū diffione/ mit illud ad medi/ cinā aptemus Collectio fit et comprehensis pre/ meditata tamen ꝙ inuit nullomodo potest corrigi/ Medicina non fit nisi cū labore et meditatione/ et vsu multo. et ad vnū finem intendendo: qui/ est salubritas. quo non inuenitur aliquis vtilius./ ꝙ sine sanitate nec carpentarius operatur: nec/ retor suadere potest et exponere: nec cīnaticus/ et ut amplius dicā nulla ars potest condui sine/ sanitate. ꝓpter ergo apertius dicamus ꝙ medicina/ ars est Quia ergo de omibz artibus alie sunt/ speculatiue, alie actiue/ et alie perfectiue alie/ possessiue/ destribamus cas Actiue sunt quiterniq;/ per operationes .s. manuū et instrumenta et or

que sunt actiue artes

gana operantur. vt puta cantor et citharedus. q̄z
isti per organa et cithară manibz et ore operant.
Perfectiue sunt que post operationem derelinquunt
aliquid perfecti. vt puta nautica ars et construc
tor domus multotiens derelinquit domũ perfecta.
et nauticus nauem: et habet perfectionẽ. ergo actiue
sunt et perfectiue. Sz differt inter actiuũ et per
fectiuũ. q̄z perfectiuũ est etiã actiuũ. actiuũ aũt
solũ est et non hꝫ perfectionẽ. Possessiue sũt que
nichil ẽ operant̄ nouũ: nec introducunt. sed hꝫ
scilꝫ. sz que facta sunt natura/ ipsa possidet. vt pi
sa piscatio et venatio: que neq̄z pisces neq̄z feras
faciũt. sz q̄z sunt iam facta capiunt. Ergo q̄z dix
mus quid est vnaquaq̄z de istis artibus/ q̄amus
modo si ex ipsis vna subiectꝫ hꝫ medicina omis.
-nyor̄ habere et dicimꝰ omis. -nyor̄ habere. Ipsa aut
speculatiua est q̄ nisi metipsa medicinis requirit
corpus humanũ si simplex est aut compositum.
Et si compositũ de quibz: et quales curta se hꝫ cõ
plexiones: et dicimꝰ omnes ſtuor habere: q̄z ex q̄
tuor elementis factus est homo. Queramus denuo
super ipsũ quot humores in corpore nr̄o nr̄m contin̄et: et
dicimꝰ q̄z humores in corpore nostro sũt nyor̄ s. sa
guis et fleuma. colera nigra et melancolia.
Ergo q̄z in ipõ videmꝰ aliquas operationes si
considerem⁹ q̄z iste operationes omnode per vnã
tes aliquas fiunt. Tres cẽ virtutes sunt in corpe
nr̄o. s. animalis. vitalis/ et naturalis. Animales sũt
per quas videmꝰ: per quas audimꝰ: per quas am
bulamꝰ: et facimꝰ operationes. Animales sunt
tres rationabilis/ sensibilis et mobilis. Nobiles

BIBL. ACAD. MED.

bnuersales sunt que corpora una mouent. Sensibi
les sunt. 5. visus. auditus gustus odoratus et tactus.
Rationabiles sunt tres. s fantasia. cogitatiuus. et
memoria fantasia est in anteriori parte cerebri. Co
gitatiuus in medio cerebro: que discernit bonum a ma
lo. alia est in posteriore parte cerebri: vbi est memo
ria. Vitales aut sunt virgines per quas et humi
et flatum attrahimus et reddimus: et diuersitates pul
sum. Naturales sunt. vm. tres scdm genus. mor
scdm speciem. scdm genus generis. assumptrice recepti
ue Genetiue pro eo q homo nascitur. Receptrice pro eo
q nutritur. Assumptrice pro eo q crescit. Istis aut
tribus seruiunt iste. iij. scdm spez. electiuum ca
delectiuum. alectiuum. apotectiuum. Electiua que sunt. ∴ dicit
cadelectiua que tenet. alectiua que resoluit. apotecti
ua que expellit. Hec sunt sustancie. i. ope
rationes per quas venter operatur quilopnesin. i. prima
digestione // operatur exematosin. i. sanguinationem // et i epate
et distributione humoris que in epate fit. Quorum
super hos in numero complexionum. vm. que sunt. iij.
simplices: et quatuor composite: et vna ex bruscz
que est temperatior ex illis: que modo regule in
ipsis est. Quedam rursus et que sunt extra. na
turam in corpore nro. et que subsistunt. i. causatiue: ∴ seu ra
et passiones: et amittentia: et diuersitates. ista oia
requirit medicinis vt speculatiuus. et ista respicit
sine operatione Est et actiua medicina: qui in
dit et operatur. et ista oia manibz et orga
nis operando facit. Et est perfectiua: q dereli
quit in corpore nostro aliquid perfectum. dico aut
sanitatem. Potest etiam eam aliquis dicere possessi

ita per quandam iam factam sanitatem: et ne re-
cat de certa natura: et festinat custodire: vel ut cu
stodiat ita stata sanitatem ne iterum incidat. Scripsimus
Capitulum in de diffinitione medicine in speculativa et activa:
et sub divisione: et declaratione membrorum diuidentium

Quia cum sufficienter de hac ratione dicimus
videamus quoniam sint quot partes medicinalis
hic. speculativum cum habet et activum. Speculati-
vum dividitur in physiologion est qui ratione scit
rerum naturalium. Theologion est quia causationis scit
rationem. Et tertium est semeion quod est significativum
tivum: qui per signa rationem nature requirit. Ergo
physio physiologion dividit per vnum modum per cla
rum fit inquisitio: aut per complexiones: aut per
membra: aut per humores: aut per operationes: aut
per virtutes: aut per spus. Theologion quidem di
viditur in tres modos procatti procatarticon. pro
enunciativum proceptiticon. Et ita exemplificamus.
quemadmodum facimus iter et solis ardore molestat
caput. et postea attenditur febris procatarticon e
nim dum solis. pro-enunciativum vero dolor capitis.
proceptiticon autem ipsa perfecta febris. Semeion
et semeticon semeticum quod est significativum dici
mus modos. i. in diagnosticum quod est cognitivum. et cognoscat quod in presenti fit. est et prognosticum quo ante cognoscit quod hic proveniet. Est
et memorativum quod est commemorativum. et istud
mutatur ille dominus ypocrus. et quomodo ille cog-
scit illa tria tempora. i. preterita presentia et futu
ra. sic et medicus cognoscere debet ista tria tempa:
ut qui recipit cognitum/ nunciat adiutorium. Et p

et theologion physiologion

i. complexiones

BIBL ACAD MED

mcmoratiua cognoscit que precesserunt: et per ip
sa exaltat exaltat autem. et ita sunt ad medi glori
am. qz no ea que precesserunt cōmemorare vult/ si
vt gloriam faciat actus. et ista sunt speculatiua ac
tiui aut dimittur duobz modis. s. in quantum et
sanatum Sanatum aut dimittur in mō
dis vt puta infantes nutriendo. veniat ad nutri
tes suas: qz si ille bonus cibus bauitur/ sac bonū
generant. et sugentes infantes humores bonos/
nutriuntur: et malores crescunt. et vocant istud
pedimentum. quod latine dicit ad infantes bñ nutri
endos et gubernandos Secundū est gubernatum
seniū ppter frigiditatem etatis. qui sanitatem
ipam per senectute non valde tutā hnt: vt custodi
amus eos per unctiones et ciborū diuersitates. et
istud vocatur gubernatio senectutis. Tertiū re
manentis quod est post egritudinem recuperatio: vt
si iam dereliquit hominē egritudo. quomodo de
nutriri et recuperari: vt facile reuertatur ad
pristinā sanitatem. et vocat istud recuperatiū. Et
actus modus profilatos est. quo aliquid aliquis be
uit ante medicū: et dicit sibi/ quia volo ambulare
in terra aliena. dicit dns mihi quid debeam face
vt sanus sim. Et tu dicis ei in qua regione p
egre bis re. Si dixerit tibi/ qz volo ire in indi
am aut aut in ethiopiā/ tu considerare debes regi
ones ipsas qz sunt calide et sicce. et dices bere dieta fri
gida et humida. et sanus eris. Si autem uenerit alter
et dixerit tibi qz volo in syriam aut in armeniā/
tu considerare debes qz regiones iste sunt frē et hu
de. et dices ei bere dieta calida et sicca: et sanus

cus et dicitur istud profilatosim .i. ante custodiens
sanitatem q̄ superueniat egritudo et damnus ereplu
ij antimpno: sicles acres fuerunt q̄ egritudines
possunt generare per medicinas custodies sanitate
vt non incidat in egritudinem. q: opus hē medi
cus scire dispositiones locorum simul et naturas: et
aquarū diuersitates: vt ex omnib; istis introducat. sō
oz in corpore humano. et istud vocatur profilatosim h̄o
est ante custodies sanitatem Quatuor aut dund;
in tribus modis .i. in dieta .ij. cirurgia. et farma
.i. in ribis et medicaminib; et opere manuū Et de
istis melior omnib; est dieticus. q: dieta sola multo
ties potest curare homines ab egritudine Secundo
est farmacenticus. qui est medicari per medicina:
q: quis per medicamina curatus Farmacenticus
autē opus hē dieta Tertius .ij. cirurgia est. qui p
ferramenta artifex operatur Et cirurgia habet
opus farmacia et dieta Dieticus aut non opus
hē istis duobus .i. farmacia et cirurgia: sicut su
pius dictum est. q: sufficit ipsi dieta. q: per ipsam
liberat multotiens medicus hominē ab egritudine.
et iste sunt curationes differentes ut breuiter
eas potuimus significare Caplm .b. de diuersis
medicine diffinitionib; a selectis actoribus.
Ergo quia de auctoribus alii aliter diffinientes
medicinā scripserunt. sanauis de notatissimas
diffinitiones. sustinentes ipsam consequenter ypo
cras q̄ hanc diffinies sic dixit. medicina est
adiectio et detractio Adiectio est in eis que min9
sunt Detractio in eis que superabundantia sūt
Et quomodo agricola festinat ea que sunt

.i. modis

Et sic vera et recta diffinitionem

superflua terre deterit si aliqua sit spinosa q̄ ledūt
terrā; aut que ledunt terrā aut que ledūt fru
ctus optimos ter auferat mundat et seminat ſtr
et medicus est agricola tyrā corporis et festinat
tollere que superflua sunt per floxā et purga
tiones catarticas et per clisteria aut sudores.
Sed hr agit per abstinentiā et introducit bo
nos ritus. et per ipm purgat que superflua sit
Propterea diffiniūt me.na dicens q̄ est adie
ctio Hermodeti amatoris veritatis sit diffinit
me.na Medicina est dicta custodiens sanitatem
tuam egritudine. q̄ medicina non solū sufficit
hr mundat et curet egritudines. sz ut sanitate
sit custodiens ut sanus homib; Aristoteles aut
volens ondere q̄ medicina satis est cōiuncta phie
dicit q̄ phia est me.na aie festinat aut phs
anima curare passiones aut anime multe di
uerse sunt. hr puta cupiditas. libido et ires
furor extra rationē et alia similia. q̄ tunicte ho
minem veluti equū indomitū reddūt Festinat
autem refrenare et reprimere phs anima q̄ ista
habet. Ergo bñ dictum est q̄ phia est medicina
aie. q̄ per ipsam aie passiones curant. q̄ nō
superius factū est Medicina aut diffinit sic
q̄ est phia cor.ib q̄ medicus philosophatur
ta curam corporis humāi requirens eius elementa
primo. et secundo repentiones humores organicos
et membra Et tertium q̄ istarū sic diffinit phia
et me.na due sorores sunt Nunc aut plato ut
suo cōsuetudine introducit ipam cū medico qui dic
due sunt cupidines ut corpore nostro. i. amores.

ypocras
et dēcio

i. cōplexiones

bna sanitatis altera egritudinis Et diffinunt sic
medicinā dicēdo quia ars medica ex his quibus fit adi
ficatio plenitudinem et mansionem Qui cognoscit
bonā et malā simpliciter iste optimus medicus est
Cognoscit autē per hoc qua sanis hominibus conuenit
sit plenitudo: et eq̄litas membrorū: ita vt deficiat
visus inspiciētiū auscultātiū autē: nitidū et su
aue desinit esse corpus. Erophilus filius platonis
diffinit medicinā dicendo medicina est disciplina sanoz
auscultantiū et neutrorū Et istū erophilū videt
consequi galienus et ista diffinitio ei placuit. Amo
si deus voluerit habemus dicte in primo libro cuius
sit ars et qualis sit Et quanta est artis medici
ne dignitas: sunt hic Et traditum est nobis p
istas diffinitiones qualis est ars medicine.

Capitulum vi. De his q̄ medicinā sub variis sectis constituerūt:
et suis actoribus: Et quid est secta: et quot sint in
medicina: Et quis eas primus nobis docere potest.

Sed ut videamus qui constituerunt medicinā
et istas suas sectas/ eius auctores noscamus
Dicamus ergo qui constituerunt empyricā secta
Hi fuerunt acron. serapion. appollonius. pneumatos.
philinos. menodotos. sextus. asclepiades Et qui constituerunt
logicā sectam. vpocras. praxagoras. diocles. erasistratus.
crestipos. erophilus. leuphanistus. asclepiades Et ga
lienus Et qui constituerunt methodicam sectam thessalus.
thessalus. dyonisius. nisi nicasius. filoxpentus.
menecratus. sompsus Et auscultamus Ergo cū me
dicinis multe sunt secte: que a seniori ipsis dissi
nant: et sunt curta se contrarietatem bel affectiones.
Quesiamus ergo quot sunt: et quales sunt: qui

BIBL ACAD MED

ꝛz nos debet ipsas docere Iustus aũt spectatus
mittisse nos ad eum qui perfecte curta arte me
dicine conuersatus est. et nos quide istũ imitemꝰ
dignũ est. ꝙ. dicere q est secta sctã. Et est secta
collectio horũ inter se cõsonantiũ: aduersus ẽo
alios dissonantiũ Et facte sunt curta medicina se
cte quas greci hereses dicunt. ꝙ. empirica. logica
et multoꝝ aliꝝ methodica Videamꝰ quis est curta
medicina gloriosior. et per ipsã ista distamus.
ypocrates in antiquioribꝫ temporibꝫ fuit.
galienus aũt posteriꝰ fuit esse. Sz veluti scia
nobis ypocras tradidit Galienus aũt semina eiꝰ
excoluit et expandit. et perfectionẽ posuit Ergo
ypocrate introducamꝰ nõ tm sctã dignitatem
sz tanꝙ gloriosũ et peritissimũ Ad introeuntes
vero discere medicã plane suadendũ est opus et
doctrinã eius ordine. et nõ illũ qui profundi
ter loquutus est. quia leues aures in asperos sermo
nes possunt irrepere. Galienũ aũt rogemus
et interpellamꝰ quidem eum ut patefaciat no
bis que melior est in hijs sectis aut que deterior
est. ꝙ sustripianus eius codices et inde melioe
mus Galienus ut pius et amator hoim ad ꝛ
ducendos istos struxit ysagogas. nos ipius li
bri exponendo simentes tenerus introducto
mentibꝫ profunditatis latet aperiamus.

Capitũ. vii. de ordo p̃fectis ꝛcipiẽdis libri principio

Et quod sit in plerisq; codicibus exponendis
hic quedam necessaria videntur premitti Primo
videlicet que sit intentio actoris. Secundo si tale
sit cuius ppter. Certio quota utilitas inde proue ꝛe

∴ e galieni

sentitur. Quarto ad quā partem me^ne iste liber
ptinet Quinto q̄lis sit pretitulatio libri Sexto q̄s
ordo legendi. Septimo in quot diuidit^r partitulis.
Octauo modus doctrine q̄ritur. Intentio quide fuit
q̄ faciem in isto codice onde^ quot et quales sunt se
cte actoꝝ me^ne Liber. G. ꝓmus est: qui et ipe p
alios satis codices cōmemorat: et q̄ nec bella ei
materia dissepāt a G. Utilitas est filii nre ego
rando discernere sectas meliore pro nimio vtilibz
negligamus. vt sit iter agentibz cum venerint
in triuiis: sepe ignorando penis iter recta via
accipiatur. qui aut qua parte vie ille dirigit^r
non cognouerit erroneus iugatur. sed qui recta
via vsu cognouerit/ illuc securius gressum di
rigit Ad quā partem me^ne pertinet iste liber
si quaeritur/ me^ne ia ny speculatiuā et actiuā diui
ditur ad quas partes liber iste redigitur. Quito
q̄ p̄ōhesēon titulauit/ ver causa fuit: q̄ si istu
psisz ratio eresēon totas tres videretur actu fare.
si rat talo hereseon/ omnallegorias probaret tur
posiusz. Ego veritatis suspectoe prohezeston ti
tulatū imposiut. sz cum ipse introducendis hui
librum ad hunc artem p̄hum ꝓpasset fortasse me
lius et certius designaret/ si ver quod greci ꝓsagō
menos dicunt/ nome imposiusset. Ad quod dicendū
est q̄ iudicibus erat pretitulandum qua via missile
rent ad distendū: ne forte declinando a meliori et
vsu quidem potiori ne est lapsa/ deteriores sectare
tur que sunt methodica et empirica. Ordo etiam
requirit vt ante belut introducendis debeat lem.
In septimo ante. ny. partes distinguitur. et ny

.i. de ꝓbus me^ne sectis
.i. de malis hezesibus

.i. de bonis sectis

.i. introductoꝝ

primus loquitur de empirica vnde subsistit. secundo de logica et eius intentione. Et certo facit contentiones inter logicos et empiricos et methodicos. Ortanus est modus doctrine. qui sic compositus est de simplicibz .i. de sectis empirica methodica et ultima, que omnibz melior est. Et ego modus iste compositus est. ꝙ non solum ad hanc artem sumitur ratio. sz etiã et vsus. Quida tame dicunt ustum resolutiuũ qz medicina que ẽ mat omũ sectarum cognoscitur. et ꝙ operando peruando per partes simplices .i. sectas resoluitur. Eius itaqz q̃tũia essent predictis designatis, nunc ad tertius veniamꝰ ipsius codicis.

1. logica

Secunda pricula est de fine huius. et de medio quibz attingitur. et de duplici eius secta, et de illis in quibus ẽpirica consistit. q̃ est tria ta. q sius cõmentis. Quãꝰ primũ de intentione et fine artis medicine. et de meꝭ ũ q̃bz attingit. et de duabz eius sectis et sius actoribz.

Medicine quidem artis intentio est sanitas. finis vero eius adeptio. ex quibus aut quis uel non putem sanitatem operet. uel preseruatem custodiat, ostendum quid nãm est medicus Vocantur aut que operantur ꝙ conseruatem sanitatem sanationes siue adiutoria. que aut custodiunt eande sanitatem salubria dictamina Ob hoc itaqz et quam medicine disciplina esse salubrium et morbidorum vetus seruio effecta est. Salubria quidem vocantur ea, que no putem operantur sanitez vel corrupta reintegrant. morbida vero que huius sunt contraria. Qz aut medicum debeat habere pricia. ita vt diu vnus sit/

aliud tangat. Ex quibz aut horum repit notitia/ no
oibus eque professum est. Sz quidem quidā hystoriae
unquunt arti sufficere. Quibusdā vero nō parum ra
tio conferre videtur. Quomodo aut quis ce vsu proce
dunt dogmatice empirici. Simili aut et qui ratioē/
rationabiles. Et hec sunt due prime medicorū sectē.
Et prima quidem experimento gradit ad intentiones
sanametorum: alia vero per demonstrationē. Quia
quidē hereticis posuerunt empirica et logica. Quare
aut sunt constituti empirica quidem conservativa
et memorativa. Logica vero dogmatica et anologo
sticam. Sed et vnus similr sectis posuerunt empi
ricos quidē conservativos et memoratores apparentium
rerū quorumq; empirica secti sunt. Logicos vero et
dogmaticos et anologostycos eos qui rationem sectati sūt.

idest demōstrativa

Quibus

Qualis sit voluntas et qualis sit intentio. C. supra
legimus ex voluntate habuit tradere nobis qli
tatem et qtitē qlitē. qles sunt hereses empirica
methodica et dogmatica. qntitē ex tres sunt et ex
quorum/ incipiamus nūc secundū ordinē ipsum exponere.
Prolemeus habet liber iste quo relevat mentes audie
tiū sic dicens. Quidē quidē intentio sanitas est. et sa
nitatis nomine mentes audientiū tumunt relevare.
ex sine sanitate nulla artem quis potest ex[er]cē neq;
carpentarius: neq; grammaticus neq; rethor. Quod ci
dicemus de istis rationabilibz. aut rationabilibz artibz at
ipā matre omū artiū. s. philia. ex neq; ipa sine sa
nitate potest tueri. Sed ex intentionem medicorū
nus/ dicamus quid est intentio. intentio est considerā
tus. His vero secta pertinā. Sed iste extenitemus
que admodū sacrificatores ponūt signū a lōge. et

BIBL. ACAD. MED.

intentione finit vbi dixit sagittam. Est vbi detenit finit ipa intentio. Sic enī medicus intentione hī operandi sanitate. Et vbi sanauit finit intentio.
Quatuor ista requirunt fiat per vnaq̄q; artem. materiale organicum. perfectibile. factibile vt puta ipe operamur. Materiale quidem que subiecta fiat ipsa ligna. Organicū ipa instrumenta. Perfectibile perfectisse stampnū aut mensa. Sit et medicus ipse est factibile. Materiale aut corpus humis organicū simule vt stomia. Perfectibile perfecta sanitas. Et plna ista quatuor hī. Esu. ens. diu. dno. Esu fiat factibile. Ens fiat materia. Diu fiat organicū. Dno fiat perfectibile. Medicine artis intentio quidem est sanitas. finis vero huius adeptio. Dixim⁹ superius in theorica q̄ hoc prohemiū celebrat mentes audientiū: quia sine sanitate nullaꝰ potest operari. Quid enī sit medicina superius dixim⁹. Medicina ars est tuta corpori humana corrupta operans sanitate. Et q̄ ars est collectio multoꝝ cognoscenda per vnūquodq; finē vite apta. Finis vero huius adeptio. Et dixim⁹ in sotemplatione q̄ omnis ars. imp⁹ hī rationes. causaꝝ. et finē istis michil fit quod ficta habet. Est enī p̄ma factibilis. Secunda materialis. Tertia organica. Quarta perfectibilis. et vbi memorauim⁹ medicina factibile dixim⁹ aut aut perfectibilem dicit hoc est finē. Nam alia duo inferius commemorat vbi dicit ex quibus aut quis p̄item vel non p̄item sanitatem operetur: aut ergo organicū cōmēmorat et skandis skale. Ex q̄bz aut quis. i. ex quo organo. Vz quidē opponat q̄dā non dicentes quare dicit exquibz: et nō dicit ex

q° sanitas fit

v. corpꝰ hu mi quod est sbz opus

quali organo dicimus q̄ hec prothesis accipitur sicut infantes gñationum dicunt prothesim ponendo Dicimus q̄ medicina in duas partes dividitur. in observationem sanitatis: et in eius operationem Ubi nō est presens sanitas / operamur ut sit. ubi vero est pūs / quomodo debet construi nostendo quid est nāq medicus. Hec debent fieri medici / ut primum sanitatem iusto diant per digestibiles cibos: et nō prius operetur per dictam. Et iam diximus quid quid opus est fi egroto Curantur autem actiones que quidem operant non ēntem sanitatem sanationes et adiutoria. Differt autem sanatio ab adiutorio / posuimus / adiutorium dixi? ac ni dicto / et operabitur vocatur sanatio Secundo q̄ sanatio ad animata ēq corpora fit. et sanata adiutorii: sicut pariete cadenti furca appono / ne cadat Certo cum aliqu febrenti et angustianti damus vinū q̄tū ad febrem male facimus: quia febris auget? ꝫ q̄tū ad angustia bū facimus. q̄ virtute releuamus. angustia enī est mortis vmago et sic differt sanatio ab adiutorio / vt si volumus aliquē purgare per cataractū damus p̄m remas ad rarefaciendū corpus et parandū ad accipiendū cataractū. at vbi datū fuerit / et operatū repererit / tunc sanatio dicitur. Que autem custodiunt ēntem sanitate / salubria dictamenta dicuntur. Differt dieta aut a cibo. vbi est dieta localis est adestatio et q̄d quid cura egrotum debz fieri / dieta dicitur / et observatio locus Adestatio vero cibus et potus et vbi medicina disciplina esse salubrū et morbidorū vel fermo effectus est. Obiciunt aliqui. & dicentes q̄c supemus medicina arte meo mutt: et hec disciplina

tribus modis. cū potionē fecero et ī armario

ī. ꝑparatiuū

ī. cibus

ad sex res no naturales

q̄ sibi deseat

adiutorii. & os p mittuē sumitur

dixit. Omnes q; omnes artes aplias p̄mitiua suppsuit.
sola aut me!ca partem p̄ma ab ipsa plia assumpsit.
Plato plius dixit plia et me!ca due sorores sunt q;
plia sunt que sut anime bona. hūores corp̄is sunt
me!ca et poeta dixit lege cū cautela: hoc est cū di
sciplina et rursus aut diste artem cū cautela. hoc
est cū disciplina. Et crophili diffinitio: q̄ dicit me!ca
est disciplina sanorum et egrotantiū. hec duo cōtinuo
sanat. sanitate. et egritudine. Si neutrū horum fecit.
si tam quam mfemus cōmemorauit vbi dixit. velut
corrupto. Corpori vero que hys sunt contraria vidi
vit q; egritudo sanitati contraria est. Sanitas est
que naturaliter sine culpa ꝓpter operationē: nec cor
rupta reintegrat. Differt aut corruptū a discorrupto.
corruptū dicitur vbi parua lesio est. discorruptū
quod nullomodo sanari potest. quod ita victum est
morti. Si aut medicina medicū cōpellit bibere pe
riculum: ita vt vnū assumat: et alia caueat. Debz
scire medicus que possint cura: et que non. et ita
sustinere ad cura que curari possunt: et fugere
que curari non possunt: et fugere debet etiam scire
medicamēta que vtilia sunt corpori humano. et q̄ sūt
mutila et venenosa fugere. questionantur aliqui
et dicunt res que vtiles sunt. nos debemus scire.
et non illas q̄ sunt inutiles et venenose Adhesse
demus nos debere omia scire. ne ignorando pro vti
libus. mendacia in venenosa et quibus aut horū
cepit noticia. nō omnibus ea professū est. Iusto
primo rodite tria p̄ma principia nobis tradidit
G. Primū quo mentes audientiū curat releuare:
audito ut supius dictum est samaritis nonnue.

Scdm̄ q̄ ꝑtis artis monstrant organū .i. dictum
et flōma et his similia Tertiū sic ꝓsunt dicēs
ex quibus sūt hui⁹ rei notitia / non eque ꝓfessui
est. hic cōmemorant illud tertiū primū quia tra
didit nobis hereses me⁹ne sibi consentientes et no
consentientes Consentientes sz una intentione hui⁹
facere sanitate Non consentientes sz no de facto
sed ne laborant empeiri. sz quod magri sui ferert
et ipi faciunt. Cetrodui sūt nigeno aliquo et me
dodo utuntur Dogmatici vo silimodo. et nūc ra
tionem requirentes huius quod faciūt inuenunt.
et de facto suo rationem reddūt Celuti si dice
rent quid est heresis. heresis est collectio multo⁹
una hoiem hūtiū i apud semetipsos. et dissocia
tiū ab alis Sz quida obstatione inquirunt an
sufficere empeiri cui dicunt sufficere nobis
quod a magris nostris didicimus. nobis nō est
necia lectio Quibusda vero ñ priuato conferre
videtur. hoc dicunt dogmatici q empirica una e.
eclectio nos multū iuuat. ñ ni cōsideratione
eprimunt Nominātur aūt qui ex usu predunt /
tenoia nē empirica Dogmatica vero a dogmate nomi
nantur Dogma aūt sic dicitur Ex aūt ut d.
pporus contraria contrarijs curantur empeiri
nanq; et dogmatici ꝓpio nomine sic uocantur.
Et ni hoc primo nomē suo / sda sibi obtinuit
communes dicūt cām et positiones. Cerbiga
optime sanat uote eleno. elena uino est. a pret
una littera totū sibi nomē tollit. Differentie
uero casū sunt. q eleno hic est: et elena mulier
Hic in troia: et illa in chalcide. Hic est dimissus:

et illa est vsor inuiolab regis pōtificalis. vt di
cas illi lor gre grauatiu non vtuntur. ꝙ illis
solū in terminatiuo terminatiōe tm est. non aūt in
za est rei dicere veritate. nā gramatici dicunt
prononen est quod in loco nois ponitur. et hec
duc sunt prime mē sente. Opponit aliqu. 6.
ꝺre duas p̄mas dicit. qua p̄mus. v. mo!b dicit
aut natura aut dignitate aut positione aut
tempore aut mō. Natura nā celestia p̄ora sunt
terrenis. ꝙ celestia eterna sunt: terrena tēpu
ribilia. Dignitate ꝙ impator subiectis p̄or est:
aut inter subditis. Tempore ut pater filio p̄or
est. Positione ut stoy ordine per gradus mul
tarū vnus altero prior est. Primꝰ est mō:
vt duo numerat: aut du numeratur. nūat qꝺ
dicit vnus duo tres. Numeratur nū dicit p̄mꝰ
stoy tertius. Aliqu vero per demōstratione ep
ras procedere dicunt: ꝙ que viderūt lor faciūt
Alide empirica dicitur tritura visitationis et
memoria. Dogmatica vero est ter rationalis. ꝙ dog
matici per rationē que viderūt faciunt: et de fu
cto rationem reddunt.

Quar̄ ii. de hijs q̄ubz empiri sua secta cōsiste dixerūt

Consistere aut empiri lor modo dicebant. ꝙm
multa hominibus videbatur fieri: quoꝺ qꝺ
dem experte fieri cyrorantibz et sanab. puta sa
nitus fluxū de naribz: et sudores: et ventris fluxu
nel aliud aliquod lesione sue humane defe
rens. nec tamen effectua tussi sensibile habes.
Asia vero quoꝝ. unde effectua tussi videtur.
non tamen ex nostra voluntate. sz aliquo tussi. vt

puta tendente aliquo casu, uel ictu percussō seu
ab aliquo alio modo vulnerato, sanguine defluē:
et bibere ꝫ egritudine tonante desiderio aquā finꝫ
uel vinū uel aliud huiusmodi quorū huiusmodi ad
perfectionem uel lesionē cōtingetur. Prima ergo
spem iuuantiū uel letentiū vocabant naturale:
secūm casualem. Tertiam tñ prima visione potiorē
vocabant: eo ꝙ nō voluntarie illis inderet no
men ꝓponentes. Et quidem peripatetitas spēs visua
les imitatiuas vocabant. Et tñ certa est spēs
visualis et hoc est cū aliqua eorū que mouissent
uel lesissent lentes uel naturaliter uel casu. et
primo extructu institutu rerū ad experimentū re
dibant Et hoc est marme quod artem constituit.
non enī sufficit bis tm aut ter ꝫ multotiens
mutari quod antea mouisset. Deinde ꝙ eisdem
passionibus idem facere nouimentes ꝙ mane
talem recordationem theoricā vocabant. et hanc
partem artis estimabant. Cū gr̄o multa talia/ hꝫ
oportuna colligerentur medicine erat tota collectio.
et que conducebat medicis/ vocata est ab illis ana
thyosis collectio frequentatorū et ita se habitū me
moria quidem exsistens. Consistere aut empiri Cōmentū
artem hoc modo dicunt. Quia sūpiora digē
sta sunt/ aut sēm ordinē ipas aperiamꝰ sectas
explanare. et ꝯ nos sequentes/ ab ipa empirica or
diamur Ꝑ dicunt aliqui esse ab empirica cepit
et nō adoptiua: cū sit dogmatica honestior dicim te
et ratione empirica respondemꝰ esse empirica simpli
tior ē. simplicia aut magis placent: et possut
ꝓficere introducendo. Nam dogmatica et multa

ratione compositā est. et non possunt capere qui
nouiter introducuntur ad vsū artem. Q. Ideo
nimios attendebat: quibus quam constituerunt phy
sico. ypnathon. felindion et innortion. G. natura
le. fortuitū. reuelatione. et similitudine. Q. atura
le: qua illo tempore quidā erant ignorates quid
egritudinis suus faceret. ꝫ expectabat quid eis er
natum euenret. et si aut per ventrem aut p
sudorē crisis fieret. et sanus futurus esset. Dicebat
ex diuina eis peruenisse. B. ortuitu. vbi residebant
aquā frami bibere et post ea temptas fugere.
et non habens vltra ambulandi rendit. et casu
ipō facta est sanguinis effusio. et subsecuta est
febris amputatiō. ¶ Hoc dicebant fortuitu euē
nisse ex reuelatione. etenim cū nescirent quid fa
cerent in firmis. in templis aut in trimis pete
bant responsa. Quare et ipi habebant sua lo
ca sacra. sicut nos habemus ecclesias. et si
reuelatiū esset aliquid agendū. veluti si cruspila
strigin sucto vtri hoc ipsi faciebant. et si mox
sanitas contigisset. ex reuelatione fieri dicebat
Similitudine q. qui crispilam sucto strigin
sanatā videbant de simili morbo putabant hanc
crispile posse sanare. et hmōi nimia vsa pro
batis. artem suā constituerunt empiri naturali
fortuito. reuelatione. et simili. Q. onsistere aut
empiri dicerunt hoc modo quo supernus exposuimus
artem suā ex nimia ex quibus alia ex nobis sunt.
aliqua alia non ex nobis ex nobis quidem est
orare et laborare. ex deo aut est auxiliū et adiutoriū
et medicina et vestes dare nobis. Silinus et ni

x. i. morelle

medicina unq est facere bugueta vel fomenta.
Oci est donare sidoreq et bona rusticq. et bibe || ex nobis e
ng egritudine donante desiderio aquā hanq: vel bi
nū lyr quoq donante desiderio desiderio duo aut lo
co dicit sine desiderio et voluntate data est aqua.
Tria sūt que gubernant tor̄ nīa. que greci di
cunt logistikos/ theōticos/ et epithimitikos. nos aut . i. voluntas
dicimus ip qū rationales sensus optinent/ sunt bū
gubernāt tor̄ nostra. Qui vero furia casu aliquo
optinet/ sunt recte male possidentur. qū ab ipsa
furia vocantur. qr furentes alii hominū ferebat.
et penis sbi sunt. et deterius gubernant/ qui de
sideriū optinuerūt. qr interdū desideramq res ali
quas. Tertia quidem spes est mutatiua. sz aliqui
nobis dicunt ee in theorica diuisū mutatiuū qr
tuq esse. quod tū lyr dicis esse tertiū. Ad quod
dicimus ip naturale et fortuitū sunt posita: et in
dentia vocant. ego p̄mū est incidentia. sīdm sb
onulare. tertium mutatiuū. Et per lyr si voluerīs
. uq qr facere dices naturale. fortuitum subōnulare . ōcludatur
mutatiuū. Item redierunt ad experimentū. et
lyr est marme quod artem constituit. n enīq dō
bis aut ter sz quod multociens viderit lyr usi st.
Unde et ipa nūcupata e serta est experta. Em
peria enī est tritura et memoria. Quod ip
videbant et videndo dicebant/ hystoriā vocabant.
Quod aut non videbant/ sz audiebant/ reuelatoq
Qapt̄ nīa. q. empeiron vocabant || nūcupabant:
hystoriā ea q̄ precedūt nel dicentē. Et dū non casus
eis occurrebat/ se tūsferebāt a pissone. ad pissonē sibi o
siles: vel a medo ad medū: ita medica ut medicame e cosile

BIBL. ARSENAL

Omnia aut id ipsum et empiam. hystoriam vero possessionem eius. Id ipsum aut quod cōspexerunt autem aut didicerunt illud quod inspectū fuerat ystoria est. Quia vero et morbis quibusdā occurrebant ne dū forte prius visis uel cognitis ꝙ in locis in quibz nō erant sanamentorum copia ea que experimento cōsperciant instrumenta quietam et adiutoria inuenerūt fecerūt ad sibi per translationem. Et multotiens quide in passione in passionem simile adiutoria tūc fecerunt. Et a loco in locum. Et in pride cognito adiutorio ad sibi venerunt. In passione quidem in passione tamq̄ ab eo ꝙ pilate ad ianuā tūc transilientes. In loco aut a locum tamq̄ a brachio in coxā. In adiutorio i adiutorium sicut in diarria a malo i mespilū. Omnis quidem hec mutatio fuit est ad inuenēdū nec dū quidem experimentū. Id cū illud quod speratū est in experimentū reducitur. ita certū veluti testimonio experimenti habetur nō nūq ꝙ quod multotiens ita se habens fuit deprehensū. Hanc aut experientiam que consequitur ad simile translationem tritum vocant. qm oz tēi sedm artem quod adinuentum. Precedentia vero omnia experimenta aut empiria inuenta et quorū ad considerandū egebat ars ad pauca quibz poterunt fieri. Et hec est quidem per experientia ad finem artis via.

Omnia aut ei ad ipm empiria. ystoria vero possessione eius. Supius diximus ꝙ empiria homines vtentes artem sua constituerunt natiuali fortuito. subōrulari mutatiuo. Oz ꝙ hec supius expositum ꝙ ad sequentia veniamus. Quia vero et morbos

.i. auxilio
rogato
.i. primo in
mo

.i. sequentia

.i. circulatoē

quibusda ornamentis et ꝯ Nunc est memoria ꝙ. qualiter emperii se habebant non visis passionib; qr si qua passio ana no visa/ ac per hoc nouitate vemret in manib; ad filia se transferebant ꝯslatoꝝ que tribus modis. aut a loco in loco: aut a passioe ī passione: aut ab adutorio in adutoriū a loco ī locū: ut a brachio in bracm. Imperii quide sequtes magnos suos et videntes erisipila in brachio tumere et muementes idem in bracm tuum eande adhibe bant dicentes qr simili habet nuscilos et venas tom/ sicut brachiū. Similiter de tibito in tibia: et a manu sinua in simo pede. non aut a sinua manu uel a simo pede ad oculum: qua altera est posito oculi a passione in passione. Vt ab erisipilate ad expetem tūscientes/ et videntes expertem simile dolore humeri/ eodemmo tumebant superemittentes sicciū stigm. et hoc in sme causa faciebant: eo qđ erisipila a sanguis habundantia fieri solet Unde erisipila dicitur eo q rubea faciat superficie cutis. erisipila ei est adunatio sanguis superflua ī loco pluscꝫ dolet/ et in tumore se eleuans Expes vo dr eo q locus ipe tenditur et ꝑ dnice tres. est em expes simplex ast et eucrodis. i. multo stimulus. et est veluti cfiuula hms at estiomenos. i. a semeip sam comedit. quod et fagedenica dr. erisipila em ex calefacto fit sanguine. Expes vero ex sanguine et tolerato humore mixto fit. et sic a passione ī passioꝝ Ab adutorio in adutoriū. videntes emperii ma gistros suos in diarria dare mala citoma taliolo co vementes/ et citoma in muementes/ talium erisipila: in similitudine magnitudis qualitatis

i. mozelle

i. formitea nuliarus

fit crassius

Et lex tua ad similitudinē agitant. Quia ita cū est effusio uentris et tolerate egestiones. Sz multis in quibz non erat sanamentorū copia/ ea que ex pertinēto conspicerent talium prius cū proluitur experimentū. et postea tuditur usu experimentum Dr irrationabilis usus: q; que audiunt ipe faciūt: et que faciunt cōmemorant. Ad stilla tūsilatare lo tū aduitoriū tritum vocant: et multotiens tritū rant in actionibz. Vñ et qui bñ docti sunt litteris/ triti vocantur. Aut empirica medicina bñ dicit: q; experimentū p̄ly proluitur. et postea fit usus. Sz dicunt aliqui q; et idiote experimentū habet: et ipī empirica vocantur. quibz dicendū q; differūt a se empirici et idiote q; idiote multotiens uno aduitorio sunt or rupti: empirici vero multis aduitoriis.

Darticula tertia ē de secte dogmatica et methodica: et certamine imperitorū et dogmaticorū inter se/ et ē methodicos. Cui sē. xuy. ca. nū sunt cōtrarii Aplm. i. q; rationalis medicus debet scire naturas hominis/ aēris/ locorū/ aquarū et omniū herbarū uirtutes/ ac mediaminū.

Qui aūt per rationem naturā discere cepit corporis quod profitetur curare/ debz scire rationalis medicus naturas hominis et aquarū/ et locorum/ et causarū/ et omnū virtutes debz scire dogmaticus medicus: et qualiter se cause amplectuntur. et ordinationes ipsarū. et remediorū virtutes. Debz etiā scire mutationes causarū. et sic se habere. Qui aūt per rationem naturā discere cepit cor. ib. quod ēē scire curare debz scire causarū omnū virtutes: quibz modis implicantur cause ad sanitatē aūt ad infirmitatē. Deinde aeris naturas/ et aquarū/ et locorum

et tibem̄ et potiū ⁊ virtutes remediorū: ut cū
hijs opeum valeat: et animaduertam̄ quōd adhuc virtu
tem valitudinis posse offerre adiutoriū. qui si hijs
pmutus multiplicē exercitatus nō fuit cū subitanee
non posse remedia dare: sicut et primo exemplo ci
tra pspicuū. Si qđ pars corporis dolens resistit ad
ductionē et motorem maxime oz medicū mouere p
mutus tam de qua sunt humectatōes vitiū naturā i
partem q̄ se sublevans et exercitus adiuuat dolo
rem Supius diximus ⁊ ad constitutionē ipōrum
hōi sunt empta. mi-hijs/ naturali/ fortuitu sub
ordinare mutatiuo. et quo organo exercitantur ad si
militudinē tūsferentes. ⁊ hoc disputando p3
partem rodias finiendum. ⁊ in hac sdā particula/
de constabilisē dogmaticorū dicendū. Oēs namq;
dogmaticus sine naturus hom̄ Sed ⁊ naturam
noīandum dicendū p̄mo que dicit ypocras ⁊
que in estate alique in hyeme/ bñ et male esse
consueuerunt. Alie namq; nature bñ sunt in
hyeme: ⁊ tempeuntᵗ a frigore: estate vero mite:
⁊ reducuntᵗ et debilitantur. ffīē vero estate
bñ sunt: ⁊ tempantᵗ a calore 3 hyeme mite ⁊
⁊ hyetantur a frigore. Sdm̄ nomē nature et de
bet sine dogmaticus positos membrorū ⁊ collū
ve bitelicet est longū: thorax angustus: stapule
eleuate in altū. ⁊ hos qui egritant aduertere.
et hanc semp dicta et aduersa quibs curet
egrotos. Certū est nature nomen esse ⁊ virtus
est/ que naturus hom̄ gubernat. ⁊ per naturā
sine debere ⁊ qui cito ⁊ furia mouentur/ talis
nature sunt. qui tardius/ ffē. Quarti nature

nonū / de qua sciendū est q̄ q̄ quī talide natu
re ueritis / saniores sunt hīs qui hūt carnes ma
liores. Natiuus aūt aquarū / et bim et positiōs
locorum / ignorare nō debet. Sed impugnāt quidā:
et dicunt de natiuo et ornatione q̄ fortunatur me
dici. Ad quos dicendū est. q̄ nō est superflūm de
nātiuis etiā iterando disputare. natiū enī est ali
quid naturā ab alijs differre. et bnū bnū ab al
teris differre: q̄li de stellis etiā de loꝝ positione.
Et sciendū q̄ ornatio localis natiua est bnūsa
lis: et ornatio alterati natiua est apud spēm se
ipam. Primū quidem in speculando est tā de q̄
sunt huiectatio bina natiuū. humor nāq; p
hanc deducitur: eo q̄ huiectationē hī: et huiec
tando tenuationē facit in corā nīa. Secundus est
haut. G. aures audientiū: vbi cōmemorant
natiuas ipōrū / et nāq; natiuus aquarū / et bi
nī / et positiones locorū / et hīs silia. Qui aūt
conuersus in benignitate relenat turbatos: et
dat intellectū qualiter natiua debeat guberna
ri. Et auriga possunt nobis in exemplū: q̄
hac ratione antiquitus sunt vsus in prelijs.
qui dū fortis sunt / unitos nīq; equos vt bo
ni sunt gubernant. Qui si equus loris ruptis eru
pit / auriga non solū nō obediūt. sed sepe etiā
dispatā destructū reddūt. aut morti subiūbe
re cogunt. Ultimo natiuus dū fortis equi hūo
res equaliter diuerit / sanctas tradimanit. et
cū bnis pluribus gubernat reprimit / et resi
stere nature / molestiam aut periculū aut mor
tem contrahit. Si diuersi cū habūdant /

rofluctus cor:ibz important. Qz ñ cocreuerint
et non putrefacti fuerint / plectora vocatur ab
antiquis. morbi cñ aliud est plectora / qñ mlr
humorū non putribilū superabundantia. Qz si
forte computruerint febres q̄dcñ ſñ diuino at
tendit. Et quales fuerint humores / tales et acci
dent febres. Si cñ sanguis putruerit / morbū
facit. Si colericus humor / tertianā. Si melancolicus / ge
neratur q̄rtana. Si flegma sumēdatur / facit co
tidianā. Si ni parte corporis aliquis humor cor
rit / si sanguis erisipilā facit. Si colerus erpetē.
si melancolicus scirrū. si aūt flā / manifestatur vbi
māq; et ex quomodo cognoscitur omnia. / misrando
et tastando quod putrit. calefaciendo et mala
xando quod collectum sint. Et vt fiat manife
stus cerebri additū. pone cñ lacū hēre aquā.
cui aqua fluit a superioribz: vnde lacus ple
nissimus. si lacū volumus testare / et aquā quo
quidem impletur alibi nō est reflectere.
Similiter fit et in corpe. nrō. si nō vñ fluit am
putatū fuit quod collectū est / humor nō pote
rit. Aphōr. ii. q. Ex langore enim et natura
ipsius et diu tempe / et locorū natura et dispo
nit aeris / fit vtilitas medicis ad recte medendum
humor
Oportet aūt si adhuc venerit / prohibe vt
nō decurrat. Si vero nō decurrerit /
euacua ia partem. Quom. g. quod adhuc
tenuit prohibebis. / aut quod ia retinetur
euacuabis. Infans quidem aūt confortans p
tem prohibebis quod defluit. Calefaciens aut
aūt resoluens / purgabis quod collectū est.

BIBL. ACAD. ...

Sit equidem ex ipō laumor fit vtilis ūdicū:
et ex etate aliud: et ex natura ipius langūetis
aliud. sīl ante ex tempō. vz aut loci natum:
et constantia aeris: et per singula fieri pote
rit vtilis ūdicū. Et ad hoc ponatur nīstrues
exemplum. pone aliquē ante febrē: et pigre
moueri: grauiq; corpus sentire: et molestē
tem esse nūq; primitus: pluriq; rubente et ve
nas magnas tensas omnes: manifeste apparet
q; huic sanguis validi habundantia sit. quod
gō remediū aliud q; manifesta purgatio. hoc
em contraria est a habundantie. contraria ho
contrarius remedis sunt. quēadmodū aut
exaltemq; aut quīti. hoc non est possibile a
sola causa cognosci. Oz aut sciri. primū q
paulo ante dicta est attendere: an quidem
fortis sit patiens: et adolescens etate: et tēpo
ri vernale: et primū temperata hiis pre
missis. non pecabis si venā mittes. exaltā
bis autem sanguinez quīti natura posuit. Si
vero virtus debilitata sit aut pueribus aut
parnis aut nō senex. et primū frigores. vt
sicilia aut plane feruentiores vt ethiopia.
et ām tempus hiems. in prouincia valde fri
gida aut valde calida. nō autebis vltius venam
mittere. Sed aut et consuetudinē et artem.
et professionem. naturas q; corporū attendere
precipit gal. fieri q; ex omnibz istis dicunt
probationē utilis hiis huius doctissimis. Ob
seruantia sit fit ab hoc primis probata.
Superius tradidit nobis. Gal. sicut meminī

scriptōes hūorum / et qualis hymor qlcuq egritu
dinem faciat. nunc qliter debeant curari ēstimat.
Sed hr pr hr am confirmat: vt si ate ss aliqs
ante febricns / et pigre se mouens q̄nus. sz corp
sentiens per se aut et obediens / et nitr q̄ plurimū
rubens et venas maxime tensas hīs hnt qlis
congruit curatio omis dicent sanguis est euacu
ato. Sed adhuc sunt attendenda vt euacuem
sine culpa hȳs mi. phīsica. tempus. etas / .i. ytmetica posita
consuetudo. Qz qñ tempus est frīm / plus trahz
flegbotomatus. q̄re substracto calore sanguis plg
ledimr q̄ iuuemus. In estate ñ btimr. qz nimio
calore corpus debilitatur: et substracta hȳdratiōe
sanguis debilitati leditur. Qz valia sunt tpa ad
hr ver et autūpnū. Regiōes prefinite sunt. iii.
.s. scithia. ethiopia. et asia. In scithia / in flomate
rubeus q̄ minus frigus. substracto eni sanguis
calore / plus infrigidatur. In ethiopia / nequaq̄ ficri
dinimr: qz nimio calore / quippe calida loca sint
corpora euacuata debilitantur. et substracta subdi
ta hȳdratione sanguis ledunt. In asia que
est temperata / flomatq̄ etates scdm. G. sunt mi.
infantes. iuuenes. vir. et senes. Infates in fl
flomate: qz nō solum ad nutrimentum proficit
eis sanguis: sz ad incrementū pficit. Embz sup
abundet flā ees aquosa et humida. sm et ipi flo
mati si fuerint / substracto sanguis calore / ledunt.
Flomatici sunt marime iuuenes et vir. Atq
qui temperate sunt calide et siue ū sint floma
tici. qz substracta hȳdratione sanguis ledunt.
Per sic temperate. qz et ipi plus infrigidati ledunt:

epleroio

et subtracto calore sanguis testacti ꝑcunt. Blo
mandi sit calide et hūde tēperatie. et qui abū
dant sanguine Consuetudo. si consueti sunt flo
mari / flomentur. si vero no assent. In qbus
vsu inueniantur / nuspiendū est / siue sint i er
peditoe / siue in labore posti / his non est adhibe
dū vt flomentē. In aut in mensis diminū assue
ti fr̄ominari / necesse est flomari. Aerus q̄litas si
contigerit vt in vere aut in autūpno / flona adhi
benda est. Si calidior aut frigi fuerit plus antea /
si flomare voluerimus virtute gmuabimus: nisi
virtus fuerit valida. Oz aut ler. vm. pfistorica
attendere. et si oīa consentiūt euacuandū. Sed
si non oīa / saltē uel plurima: uel fortiora et
nāīa. Fortiora vero et nāīa sunt virtutes et
etates. Ergo vt vtilē curemus / et sanitate optie
amus / ler. vm. pfistorica iugiter considerandus.
Et no solum. G. sed et retro autores et ma
xime ypocras attendebat: sicut in libris eius ꝛo
templari possumus: et loci natura cū sup dictis:
et positione et natum dicit tibus comparate
corporis. et dicit natura q̄ multū abundat sa
guine. sicut athlete qui multū carnes comedē
do / et vinū multū bibendo / multo abundat sa
guine Vere qz iam p̄mitto plusq̄ hyeme nibete
san sepiunt cū a flatico et mlico. et per venas
marme tensas distrent cū a tolerito: eo q̄ sā
guis sit calidus et hūdus. Et mte significat
passione fieri Contraria contrariis remedia ler
sunt. sz immta sunt. vt calidū frigori: et frigus
calori: et siccitas humectatoi. sz remedii p̄stat

:: natum

.i. secun
dum
positu

::
sāgui

subiecto corpori

Capitulum. iii. q̄ euacuationes prosint febricitantibz: maxime in adolescentia & ver et in regione temperata

Quamq; collectione egritudinū tastualiū in febricitantibz qñ solui sit appellare concessimus tñ ver euacuatione fieri pretexerunt et vsu pitu rocū obseruantia Super hus eni que ita se hūt sepe vsitantes euacuatione p̄desse spant medici: et vtendo humanen Sed etiā adolescentes cōpetenti etate euacuatione prodesse spant: et vere magis q̄ estate: et in prouincia temperata Euacuatione absq; tristitia fere cognoscit ex iudicijs quibus sepe vsq; fuerat si egrotanti fluxus sanguis per emorroidas aut per nares supueneri pitu quide humane iudicant. hoc eo q̄ sanguis causa ab ipā distedit natura. Tastualū concussus in febricitantibz talidū quidem symptoma significat. quod supueniat egritudini. egritudo vero dr febris symptoma tolor capis. vt ei homo per solem non potest sine vmbra ambulare/ sic egritudo ver nō potest esse sine symptomate. et quomodo accipi vox anis est signū/ ita symptomata egritudinis. Nā symptomata aliqua sunt pegrina et inconsueta: aliqua consueta/ et nō pegrina. vt in pleuretica passione/ que est flegmon i perceptiuo membro/ sitis fit eius consuetū tussis/ febris acuta/ punctiones/ tolor/ et dispnea. Crosne tū crumpentes/ angustia/ et hūs sitia: et fluxus sanguis per emorroidas emorroidas aut sic assle piades vocat. alū aliqui mostoletas. Fluxus nāq; sanguis ii vtū per os fit: q̄ et per nares Mulieribz autem fluxus fit: qui dicitur; mēstrua: co

a. sensibili

q̄ quolibz mense contingat ꝓ̄z purgatio. Nam nudoti bibentes hor/timidi dicunt q̄ passio passioi superuenit. et festinat retinere sanguinē. Doch. aſ̄ requirunt si t̄rtiesimo die fit. et dicunt q̄ maxi⁹ adiutoriū est et signū salutis.

Caplm. um q̄ empirica et dogmatica conueniunt t̄re medis: sz dissentiunt in inquisitione causarum

Ausu priti fi quezunt conseruare sicut consue uerūt et vt generaliter dica/catē de ip sis passionibz remedia dicunt: et catē a dogmatis sustinuit: ni inuentoē aut solui⁹ dissentientes ni silibz et reni in ipsis corporibz prolutio q̄nde fac fit et ex hmōi doctri curationē reperiūt. Empirica vero vsu priciū et hmōi que superius/eodm⁹ est demonstrata uel conseruata.

Constabilitate vero empiricū et dogmaticoꝝ su perius dictum: q̄ empirica consistit ex vsu + materia medicia. dogmatica ex lectione et consi deratione. velut si ad febricitantem ambo veneriṁt cu randū/empiricus videns magnū sudoꝝ et pricipiū flomare: indicat hmōi subuenientiū sibi me dicamine. Dogmaticꝰ considerans naturā et ꝑsidē dynamy/dicit ipō flomo opus esse et sic per q̄da consentiunt et per q̄da dissentiunt. Consentientes si namq; ambo sanitatem facere/dissidentes de arte ꝙ curatione. Quis melius curet: dicim⁹ dogmaticus. dogmaticus nāq; per pl̄storia et naturas hominū et se curationes inuenit. empirica vero sudoꝝ magnū sibi facit. sz ratione quare hoc facit reddere nesciit.

Caplm. v. q̄ dogmaticos non pigeat egros misereq̄ de morbis causis antecedentibus.

.i. coadiuti corrigit

In quibus autē et dorti nichil hūt n causam visi
bilem q̄ tamē demōstrare de hīs/ inter rogare eos
nō piget de causē precedentis cuiusē. Et prīa si mās
fuerit validus/ qui aliquos momordit at vipera/ at
aliquid aliud hūmis/ vulng quātē vitet sēlle. nā ner
aliquomodo prorsus abalnis vulneribz differt quātē
mēbrōrū oīo. ymo reterorū tamē morsibus videtur
simile. De viperis autē in p̄mis quidem diebus sile
est aluis. post medū vero vbi iā male se hūerunt/ pas
siones quedā p̄nitiose solent accidere. Hūs autē oīa
querulgz fuerint ab aialibz venenosis nō bñ curata/
statim in suos cordis usq; ad extremū p̄nitiose sb
sistunt. Que ergo rō est curatiō: videlicet liberare a
veneno. Si mox in eius corpus q̄ morsum p̄tulit
infusum fuerit/ nō oīo curatiue inducere/ aut clau
dere eius modi loca festinat: sz ut sp cronicis api
unt. Si fuerit oīo morsus/ talis et attractiuus
atz valentibus trahere et destruere venenū videntur
medicaminibz pro eadem cura. Silia vero medi
medicata et vsu p̄iti offerunt ii ex natura causē ad
corū inuentoz directi: sz hms que vsu viderūt p̄mon
ti. Sicut enī ab etatibz et temporibz q̄ paulo ait
Dicta st cura ab eis cognoscit ita ex causis q̄ prece
dentes appellantur. De dissidentia empiroz et dog
matiorū/ adhuc terminat tractatū: et dic sicuti so
litus est exemplum. Quidā lesi morsu validi cum
venerunt ad sup̄dictos medicos. Igit q̄ ad p̄imū
venit medicum/ cito ex vsu ad cicatricem fuit sa
natus. et ab alnis multū laudatus q̄ta cito cu
rauerit vlng. Sz mala festinatio est q̄ pullulat
mortalis ocasio. inclusit enī venenū et q̄ tot

parte corporis sunt vene et arterie et nervi / vene
nim infusi est ad epar per venas: et fert ingredi
nem et pallorem per totum corpus. et de arteriis i
corde: et fert timores et angustias et febres: et de
nervis ad cerebrum: et fert spasimi: et sic mortuus
est. Cognoscendus autem requirens causas / quibus possit
cognoscere hunc / an eger aliatus venenum humidis ut
vipera serpens / an aliatus vel venenum humidus ut to
xicum / an aliatus venenum non humidus / ut est sapis
ferrum lignum an aliatus venenum non humidus ut e boo
equus / iter enim requirens dogmatis / inuenit q
canis momordit hyenam et quia canes stellas timus
torrebat / et timotamina erat qui hyenes contingent /
rabidum canem esse cognouerunt. Deinde aria et for
tia medicamenta studuit superponere. et prius aperire
et traxere venenum et menipabatur a suo q
re per multum tempus non cessauit. Postea totum
euacuauit. et cuncto vulnere / cicatrizauit. et bo
num sanum reddidit. Vide ergo quanta sit differen
tia inter eos. non enim tm differunt in sanatione: sz i
ipsa dissidentia inuentione cure. Et puta si canis
fuit rabidus qui hyenam momordit et timotam
nata fetum sit / timotammata dicuntur per illud astru
a. canem stella / et ipse canis qui vulnus fert habuit
oculos rubeos et sanguineos et linguam pendentem /
et caudam ad huc erectum uel reflexum / et pilos eri
nosos / et rictus os spumam hns / et alios canes a se
mmans / et dnm non cognoscens / hinc tale ma
nifeste dicimus rabiosum. Morsum autem ipsum ita cognos
ces. Canis nanque plagam facit. Vipera ante
morsum. et canina no ingressus plagam triangu.

*:-a. dicuntur stellę canes.

*:-a. dicebantur canum lucem.

De vipere aūt morsu scribit nigrestin Ioānis. q; ipius venenū est animal. Itaq; talis et aeternus debet vti me dicamentis: q; talibz ipīm venenū extrahitur. Prodest et ad febricitantes facimus: anethū et apiū que calidū sē mūstimū: non p̄ calore: sz magis vt subtilēmus hu moreū ei⁹ quo. fe. frā est per poros et brachia euacuādi.

Capm̄ .vi. q; scripte se mutuē reprehendere non cessant et mutuo

Et si quidē in alterutrū mittēt, vias inuenīent suaz vīs cristeri confitentes/ nullo egerent logico sermone. Sz q; experientiā docti amisant hm̄ quidem vt dōsistētem alū aūt tanq; īperfectā alū vero ta q̄si sine ratione/ vsus pti aduersus rationātes argu mūt tanq; fūtilēz non verum Et idcirco verisimilē q; duplex semno effīcitur: et cū partes sequuntur/ quod fiunt non esse videtur Asclepiades quidē aduersus experientiam loquēs audit michil eorum⁹ posse vidi. q̄ prorsus mea nulla subsistentiam saltem pauca aūt ydonea potest reperire. Heuristratus vero cura experiēntiā talit̄ dixit. simplicia in simplicibz diem possimt per vsum proficere. vt puta portulaca/ cui gnus remedii est Quo aūt cōpositā in compositis ista cōtinet. Et possibile ē quidem ea reperiri. Sz in omnibz non volunt ydonea eorum qui talia/ contingit inuenire per vsum ratione. Afferentibus aūt experientiam esse sine subsistentia et sine arte/ infinitā atq; plenum opus est.

medicamina morbis

q̄ experi posse

Ad ordinandū verba introducendo⁹ plurimus tractatum Nunc q; hereses nō cessant se altius in amisare/ hrēa. Ē. ad satisfaciendū audiētibz vsus est longior de eis sermone Dogmatici prius amisat empiricos tribus modis. q; inutiles sē: et nocetiū: et

BIBL. NAZ. MED.

inconstantes: et mali apud semetipsos. Et dixerunt q̄ nichil in semetipso manet. sz oīa ītimutantur. et corpora nra fluuiī similant. quod sine intermissione fluit. et semper nō vna potens tangere aquā: sz aqua modo tetigisti/ fluens perlabitur unda. Et iterū q̄a infantiū alia et mollora sunt corpora. at vbi creuerint nigriora fiunt. Et q̄ barbā emiserint/ fa- epicurus nes ītimutantur. Crinis arrisat heraclitus. et dicit q̄ mutiles sunt. q̄ simplicia medicamia sunt: et cō- posita nesciūt. Et crinis arrisat athaneus et dicit q̄ indocti sunt: et si quis adhuc interrogauerit an bī dicunt an male: respondemus quia bī: quidā aut male. Et tu asclepiades male dicis eos inconstantes esse. et q̄ ītimutantur/ subtilit̄ quide fiunt. et si ī- mutantur/ in semetipsis nō ītimutantur. Q. Si alī fiunt/ cū calefiunt: neq; alī cū hūectantur aut cum infuntur et desiccantur: cū sint quedā passiones quibz cor affirmantur. Q. Oīa ītimutantur: nā alia et alīs fiunt. quēadmodū odisteus post xrm. an- nos post diluuiū regressus/ et odore et factura a- tane suo est agnitus. q̄ tamē primo gaudio affectus meruit. Et tu et tui consistute male ēpicos redarguis/ q̄ simplicibz vtantur medicamentis nichil sciētes de compositis. q̄ q̄ simplicia nouerūt/ composita scire potuerūt. Q. Q̄ q̄ ex reuelatione simplicia assūpserūt/ composita et nec aperire potuerūt. Contra athanei quid dicamus ī habemus. q̄ indixit cōtra epicos pla tonē plus qui dixit ars nō est q̄ sine ratione est. Et puta portulaca gingiuis remediū est q̄ fit gingiuis. ī emodia. Emodia nāq; dr q̄ sanguis fluit a gingiuis. Vnde non solū dicitur emodia: sz

etiam ſtam ſimilitudinis: eo q̄ non mutantur grauia ne q̄ ꝓter aſpitatem dentiū. et ad hoc non ſolū poſitiua remedia eſt: ſz et ālica: et ptiſane ſunt: eo q̄ mollia ſunt et glutinoſa. et hec ſunt empirica dicunt dogmatica. vos nichil magnū facitis. nec ſm hēs. et vos hīs reſſendentes laudatis. et experientia vituperare tēptatis. et contra dogmata vos latrones illēs eſtis: et ſine ratione medicamenta fugitis. et ny hīs gloriam neſcientes ratione reddere ſedm deū attinet.

Capm̄. vii. de reſponſionib⁹ ꝓpoſitoꝝ ad argumenta. ꝓcedentiū cos.

Adhuc igitur vſu ꝓbi nec horū controuerſias reſpondentes/ et ſubſiſtentē et ſufficiente experiētiam tentant oſtendere: et ipm̄ ratione multiplicite reprehendere. ita ut per ſingulas ſpēs rationū viros doctiſſimos velint reſpondere. Quamuis illi coꝝ ſtudia naturalis/ et rerum cognitionū gnia/ remediorū q̄ utilitates. Tamen vituperantes vſu pbi omnia reprehendimus tāq̄ verſimile quidem torentes: quia ꝓlāta tibi/ certam vero intelligentia in hijs eſt. q̄m hec ſcia nobis non latet contendentes ad vtilitatē tm vſu ꝓbare per tēptant: et iſtū intendū ebuentes nunquam ſuperfluū eſſe dimittūt. Talia quidem generaliter ad alterutrū proferūt tentantes vſu pbi et dogmatū.

Diximus ſuperius empiricā ſectā ex vſu et memoria conſtare: q̄ empirica quidē quod a magiſtris ſuis didicerūt/ hoc et faciūt. Dogmatica vero ut dicit ſecta conſtat ex videri et analogiſmo. Analogiſmus eſt q̄m quenit alteri de alijs re. Quemadmodū naq̄ naturas hymi/ et aquarū/ et vini/ et horū poſitiones. demq̄ que eſt ſubiecta materia. et radicata a medico paſſione/ ex diuiſis accepta cognitio eſt. Diximus ſuperius ꝓ

.c. barbosa

BIBLIOTECA MEDICA

tegmatū emptores accusant tribus modis ⁊ tres dicat
stantes: vt dicat asclepiades ⁊ similes: ut hēsiodos
⁊ indoctos: ut anacharsis. q⁹ platonis sententiam
protulit ⁊ hēr supius exposuim⁹ Nunc in pūi
lectōe econtra empta tegmaticos accusant similit
tribus modis. vt ignorantes. ⁊ requirētes tegmatiū
pstitutū/ et natiuus aquarū/ et positiones lorum/
hȳ illis querentibz euanescit actio ipēsū. Sic similes.
⁊ et ipis medicaminibz vtuntur tegmatiū quibus
et nos: et nichil nouū inuenerūt nisi que et nos fa
cimus suam vpocratis implentes qui dixit con
traria contrariis curantur. nōne tu et nos sic agimus. so
lum superfluitate verborū ⁊ econtra tegmatici ꝯ
suas accusationes sibi inuicē reflexiones ⁊ hēr si
mus veliores/ sicut docuit vpocras/ ⁊ qui bñ nouit
et bñ curat: et sequētes vpocratē contraria contrariis
curamus: et sententiā platonis: qui dicit arte ñ ce/
que te fro suo ratiocz reddē nescit ⁊ hēr omia
empta ignorantes cōiūcit² inutili/ et superflua/ et
Aspiij. vm. nunc particulatim tegmatici similes.
accusant et reprehendunt empticos.

Particulatim vero multa per singla cōsiderat
puta intentionē visibilem/ questionē visibi
lem/ questionē autem aliorū de accessionibz demō
strationem hūanā/ dialecticā speculationez laudabilem
laudabilem. hēr cui⁹ materia rerū sunt dubi
bilium inuestigationē hūana ⁊ supius vero nec in
uenire aliquid medicine contendunt: et si inueniāt/
hēr artis nomē iudicare. ꝛ nec demonstrationē
esse oīo: nec aliā ex alio posse cognosci. Omnā ei
vt aiunt sua notitia agrent. nec esse aliquod si

gnū inuisibilis cause. utrū ner illā vlla arte dia
lctica indigere. Quorum aduersus positionē dialc
tice dicūt aliqui in diuersis diffinitoēs: et neq; pri
ncipiū aiūt esse demōstrationū modis quibus torti
vti consueuerūt cuiusq; inuisibil et naturalis ra
se. Iam quidem ner de sepissimis et laboriosis demō
strationū modis quibz torti consueuerūt vti dicūt
aliquid nisi tetractoēs. et q; ner sibi quid nocere
possint ponūt q; oz q; pfiteantur: sertū cuptoriū
tū ner aliqua alia ars sine ea subsistat: ner vita
ipoīm pficit. Cerū q; rerū inuisibiliū ratioēs esse
aiūt veles/ ad inuentoēs temptatiue inertoriū sertē
vocant querūq; autem sunt genera sensibiliū tu
tion adhuc manifestam zoēz adhibent.

Nunc iterū in pīti admiratione dogmatici cupe
riores accusant rationaliter pistorem flōrū ne
scire: et per anatomiā aptē medicine ignorantes
quomodo iacent nerui/ et vene/ et musculi/ aut arte
rie. Nos aiūt agentes scimus quid facere et tanē tele
uimus. Et q; anatomiam memoramus quit sit. aut
quod quor modis fiat dicamus. Anatomia est artifi
ciosa incisio et clarificatio eorū que in alto abscon- v. i. pfundo
dita sūt in corpe. Artificiosa incisio dicta est/ eo q; me
dici corte et articulate incidunt. que foris sunt: et
arteras clarificatas que in alto sūt. Alii vero vocat i. pfundo
absconsita membra. et bñ dictum est: q; per ea
possimus scire per anatomiam. Que aiūt in supficie
sunt nares/ oculi aures manus pedes/ eminentes
hūt officiū et facile cognoscētur. Anatomia fit
in viuis/ et mortuis. In viuis pter operationes
nimitate. q; periculū nimij est ad tale facinus

a. sensibiles

i. zoēz viuis

a. requirebo

ventrem et intestina. Epiploi uasa est oleosa pinguis
sui. que supinatat ueutri et intestinis. Unde et hystoria ad
ducitur galieno q̄ miles plagatus fuisset in prelio: et exis
set epiploon foris: et q̄ artifex ei affuit qui eu tocte reui
xet: computruit: et missus foris proiectus est ipe epiplo
us. Nam homo uiuere. s̄z esta digerere non potuit.
Tunc inuentu est ex arte iuuame: quod no poterat na
tura prestare. Et p̄ hoc utilitate fit anatomia: ut
uidemus p̄ operationes: et uidemus quomodo uente: fit
quilophsus. i. siccositatem et cur crematosim. i. distre
tionem humorum. Et mortuus aiit fit anathomia p̄. vi.
ocasiones multe. s. et situm membroru et positiones lo
roru et magnitudine et stema et ad alterutru uo
cationē. Propter multa: q̄ duo sunt renes: et unu q̄
et unu uo. Propter situm membroru ut stamus a sunt
ossiosa et que neruosa et que cartillaginosa. Propter
positionem: q̄ in tertia parte positu est epar. et in
sinistra splen. Propter magnitudine: q̄ manus est
epar. q̄ uo et renes. Propter stema: q̄ epatis ste
ma uiterus est uocatu. sile enī est steñati hue.
Propter alterutru uocatis: q̄ uesica fellis uocat epar:
eo. p̄ in steñate epatis posita sit. et trahit et ad se tole
rium humorem: ut purget ep et sanguine. Fit uz
anathomia per p̄ma cationem: et superuenientem.
Per p̄ma cationem: quemadmodu si in bello plaga
ti uirbus exierit aut intestina uolumus strie per uacuz
ut ad p̄ria reponamus locu. Per superuenientem: q̄ nullora
cus superuenit nobis mulier fetu mortuu huc in uteru. et
compellim⁹ facere anathomia. et premutes eicere fetum
foris. Iter uasa omia empira ignorant: et dialetica
speculatione. Quia dialetica speculatio in syllogismis attedi⁹

1 deambulante

3. adustio
bi retinēt
nitu natu
calorem

1 figurā
p̄ prima q
quarta

Sillogismus triplex est dyalecticus et sophisticus et ad magnā psonam accipitr. Et dyalecticus est qui valet omnē veritatem: vt si quis dicitur febre putas qui febrē expellat. Sophisticus in fallacia est expositus qua sophiste fallacibus inquisitionibz sol' occupatur. Vt si quis dicat q̄ nō potuisti habes. cornua non potuisti: ergo cornua habes. Et iterū quotiēs loquēs corue erit. et camelū diristi. nūquid camelus corue tuo erit. ergo debes dicere verbū erit: non sba. A magna psona. vt puta contraria contrariis nunq̄ Si interrogatus fueris quis homo dixit respondebis pprius. Et si opponitur pprius vt homo mēdacissimus est: et tu sicut homo mendacissimus es. Plus tu verū dixit. et qui mendacissimus est veritatem: qui aut verū sepius dixit. Ante q̄ aliqui tuā experientiā p̄sumunt

Caplm. xx. De mistantibus q̄b simplici cōtra doctrinas faciunt

Vtiles aut et qui in manifestis preterire nitunt demōstrare falsis q̄z argumentis ostendere/ ab efficacibz nūq̄ recedentes/ sz in hīs semper cōmorates/ ni sic addunt tractationem. sz incipiunt quidem a visibilibz et procedunt ad inuisibilia. perueniunt aut in dissonantia fortem. Ante nō possunt audiatze comprehensiones q̄ nasp̄ orant veri aute ētaz scientiā comprehensione. Comprehensione aut q̄d ei contrariū est dicunt dissonantia: que nō potest audiri. Dissonantiam vero rursus incōprehensionis esse iudicū: de qua non potest audiari. Omnē certa amittunt rationem de inuisibilibus. Deus enī vnusquisq̄z q̄le est visus attestatur. Alterutra quidem vtrum contendentes et rursus opponit vsu piti dotos rumationē caūd̄ passionibz silentiū facere: et vbi legibz veruntz serte

Aliter tamen dicimus superius constabilitatem
Et cum nil stant empirici contra tot tantos
dicentes eos male uti analogismis. Et analogismus
est uerbi uicinus ab eadem ca/transiens ad insen
bilia. Et insensibilia. nil inquirere utile est: ut p
insensibilia rei ueritatem cognoscamus. Si dicerd
pater patroris est primus certorianus: mater eius
petrula. per hoc insensibilia/ipsi plani omnes uicin/
sicut visibilia. Iterum instant empirici et dicunt
q nil anathoma fiat faciat nocui in uenis homib;
hominibus pretuare dignoscunt: cui medice uis m
humanis corporibus sit exemus sanitate. Cos ait dog
matici contra hunc uenos uidendo nutrientis. Nos
sic non agimus. Et anathomiam diminuamus/et in brutis
faciamus: et hoc aliqua consimilia hominib; Ad hec dog
matici hos qui digni sunt morte/et a iudicib; iudi
cati ut moriantur occidimus: sicut et olim fanebat
crosilus et alii multi antiqui: ut ratio reddatur.
Iterum epicus dicentibz q neq; in mortuis certa
est anathomia. et iam confusio facta est membrorum:
et nulla distincto potest inueniri. Quib; dicimus
et nos non experiamur donec confusio fiat membrorum:
et mox ut moriuntur incidimus: ut inuenianus ser
uata que diximus in superioribz mutationem/magni
tudinem/positionem/situm/et alterutrum contactus.
His temere obponentib; male uti nos sillogismis di
centib; q contraria contrariis curantur: ni contraria
contrariis inimica esse probent: et mala que fugienda
sunt ad scientiam adducere querimus. Et exponentes
probamus: et contraria contrariis sunt inimica. Et
ni bona in subiecto cor[pore] prestant remedia. Et

mala etiam ut bona sentiam precipimus: ne ignora-
to prolomeo ea attribuamus. aliter tñ sentit dicit
G. aliqua nos accipere: aliqua fugere: ter aut
circa ter materia rerum sit mutabilium Quaterna autem
dicitur organum Dogmatici namq; sunt plistora
mutabilia et dyaletica thriuatica utile est esse *v. l. throcinata
aliquod signum mutabile. Signum mutabile quinq;
modis designatur Aut pp naturam Aut pter pri-
uatem Aut pp oppositoꝝ Aut pp longitudinem
itineris Aut pp alterius sensibilitē Propter naturā:
quadmodū sunt celestia corpora. que nobis mutabi-
lia sunt. Propter paruitē vt si mica de mensa
in loco cadens, sentibz mutabilis fit. Longitudine
itineris, ut romā. ar tñ hinc sumꝰ, quid in alio
mundi partibz agatur ignoramꝰ. Propter sensibilitē
alterius hominis. ar multa in alterius sensu quod aga-
mutabile est. Et vtla dialectica indigere dicunt
empirici nobis: nec etiā dialectica speculatoē: nec
sophisticis syllogismis: quib; de via sepe ea difficoē
fuerunt Unde dicebat eos. G. ar nec oleum simul
ne diffusione connectenda. ar in qb causa diffusio
fuerit. quibz tota vi consistente. tortos dic.
dogmaticos. dogmatici namq; dicuntur in ar multos
libros legerint: sz ar adhuc artem primeres capla
nauerunt: et perfectionē ex lectoe habuerunt. *v. libros

Capitulum x. de secta methodica commonente sanandum ee
dogmaticos et empiricos

Methodici aut qui appellantur sic. n. semetipos
appellauerunt quasi et alii medicii se tortos
non dicerit. qui per compendiosam ratione omnem
artem tractauerint nō vsq; ad morbi tm altitudi-

nuchi videntur cum veteribz sectis: ucrumetiã ia
operibz artis plurima reformare. Qui etiã nec lo-
cum tolentem quidq̃ utilitatis hẽre dicunt ad pro
bationẽ cumulationis: nec cam nec etatem nec tẽpus.
Q eaz vires languentis ad naturã ad habitũ ipis
attendunt. Q cruisant aut et tempora et loca et
mores niquirere. solũmo passionũ demonstrationẽ
ad vtilitẽ sibi sufficere asserentes: nichil mbus sanis
aut naturaliter constituentes. I taq; vocant easdẽ
voitates monnullz partibz corib differentes. Q em
ptant etiam quida de languentibz ad dictã pti
nentes. A lii vero absolute omia duas communes
ondere temptauit. Q omnentii quoz ferũ quida
nominant aliquoz. constructionẽ aut laxationem at
q; vtriusq; compositũ. et si quidem naturalis cor
euacuatio retinetur, offensionẽ nel constructionem:
si vero magis efflut, relaxationẽ vocant. Q ui aut
retinetur quod efflut mbor coplicatoz subsistere.
que admodũ mocrum effluentem tudre nec no
constructiua passionẽ mbro eodemq; loco: ac perh
omnẽ langorem eusdemmo eusmo alterutrum
facere coplerum. Q rolationẽ vero utilitatis rest
ctombz relaxationẽ relaxationibus aut coltutoz
fieri debere. vt gemau autem tudre, si se togel
serit nitio relaxati ventre vero relaxatũ coltrige
tenuiant. Q rulos quoq; constrngere coplexius
passionibz vt tudre et laxius, nisistentes et mol
libz particule quod validius niquirit. et atte
sensit potius resistere q; vtriusq; vti. Q uid igr no
semet ipos rationabiles vocauerunt demostratio
nibus mi adutoris transeuntibz vtentes: et idrio

Hic tangit tria
genera morborum
sola et non plura
methodici assig-
nauit. Primum est
constrictio mem-
brorum. Secundum
minuta membra re
laxatio. Tertium
compositus ex vtro
rum.

i. vtriusq; morbus
i vnus compositus
contrarie

constrngendo

ii. constitutus et
mollificatius

passiõe

voitates

passiõ

gen9 m

malq

ad aº m

duoz m

nquunt/ q; doctr incerta ymantur. nos vero manifestius vsam⁹. Quemde tota secta sua diffiniunt agnitio nibz/ visibiliu cois: tag; et retentu oim diffinitio ge non videat⁹ omnibz artibz. Qm ille agnitiones visibiliu communes sunt. Propterea addiderunt plurimu ni veriusqz. et agnitione esse aut visibiliu coez cosdna te atz atq; estente me!le fim. Quida vero eoru sicut de silus primor hoiu omnibz diffinunt intentione nitia ad salutem. et pp hoc dedignantur doctr horar: ne ea agere sicut illi videntur. sz nec vsu pfti voluut horaꝝ. eoq; marime cu eis hnt opa visibilia: et demostrationibz seruunt. Quin imo neqz ipm consuetudinis mod⁹ vsu pfectu esse consimile. Et illos quidem tamq; ignorata et incerta sequentes/ a se separat: seu tamq; q vana sectentur: et vsu pfectos observantia sequi visibiliu. sepos aut in prolatione habere. In hoc ignor⁹/ ab vetustis veteribz sectis se differre dicut: et marime tempora. et etates/ et regione/ velut mutilia indicantes. et glorificatione ea tm in⁹ pfectis medijs ee honorata. Et hoc marime volut secta methodicoru: qui pter hoc q sepos collaudabant/ mutabiles se esse existimat.

In pfti actione introduxit. G. tertia hereseu. i. methodica/ scandalu contra dogmaticos et empiricos concitantem. Methodica naqz est multoru ratio ipse confusa: et visibiliu cotatis notitia. Cuius secte sectatores se collaudantes/ et alios vituperantes/ cophantur in⁹ inutiles. Et in primis empiricis opponit dicentes/ vos empirici in ipa strictia constitui et angustatis estis: vt nisi quod a magris vidistis/ nichil facere audeatis. Dogmaticis aut sic opponut/ vos sine causa/ pfectos et occasiones membroꝝ ignorus nobis et sufficit

ē. q; methodica est

curiositatis inventrix.

cognoscere tres istas cōitates/ constructionē/ et relaxationem/ et ex utriusq; compositionē/ et usū contingit.

Sz ut ter melius intelligantur/ explicū apponat ex exempla luiana sunt. Quatuor lymo computuz. que habet introitū/ et exitū/ et portas per quas defferuntur que nūtia sunt hūanitus. hē gloatas: per quas superflua retruunt. siz lymo hē os/ et pso fagū: per que cor indunitur nutrimentū. hē et plures poros: uū egrediunt que superflua sunt cor. Horum namq; quidam sunt vniuersales: et quidā locales. Quiuersales sūt intestina. uū egrediuntur stoma et ysme. Locales sunt quos hē cerebrū. per quos egrediunt que in eo superflua sunt. In cerebro namq; sunt oculi. per quos euacuatur lippie et lacrime. Sunt et nares: per quas defluit mucus et os per quod spontanea proiciuntur. Sūt et aures. per quas extrahitur dispulis. Bilis et cor hē introitū et exitū. Introitū quidē tunicas et arterias: per quas ingreditur frigidus aer ad temperandū naturalem totius corpis calorem. et inde egreditur luteuosa superfluitas: per quā fit inspiratio. i. diastoles et respiratio. i. systoles. Sz reuertamur ad propositū. hius namq; tribus supdictis coitatibus usi sunt medici constructione/ et relaxatoe/ et ex utriusq; coposito. Veluti si uenter solutus inuenerint/ festinabunt illo restringere: et constrictum relaxare. et oculos tumentes et lacrimantes ab alterutro separantes restringere laborabunt: et relaxare suo arbitrio no ratione. Que oīa in curatio hius fiebant: quibus agebat. Dū si in crastino die uenter lauatur uel urina/ ii est bile retinet: et si retinet/ pclm subsequitur. Si

// et vesica

mulim[o] et vrina et sudores nel effusio sanguis et
hmõ similia que circo die sponte exeunt nõ sunt
retinenda: sz magis prouocanda Et in his tribus su
prastriptis gloriabant[ur] methodici dicentes ar qui in
his tribz uersatur rõtatibz tortissimꝰ est medicus
Methodici aũt qui appellabãtur sicut semetipsos
appellauerunt. hy. G. tendet eos ar semetipsos metho
dicos vocauerũt: veluti si quis se vocans tortũ aut phi
losophũ aut musicũ aut geometricũ. et hr nouã sibi
vellet vendicare ad clamationes vulgi. si alius ante
eũ non fuerit qui harũ artiũ professionẽ habuisset.
Non vsꝰ aduerba tm alterare videnꝫ nũ veteribus
sectis Et eterem hæresim empiricã dicit secta. qui empi
rici solũ de ratione cõiuncte cõtemptionẽ habebant: eo quod
de factis sine ratione non reddebant Methodici nãqz
nõ solũ de ratione contendũt: sz etiã de ipsa. tritꝰ.
puta ad ventrem solutũ et timorẽ empiris vtuntur so
lũ que constringunt: ñ et a timore laxant Cognitici ea
a confortant me[ra] admittent hmõ a relaxant: strictꝫ
naturã ipsiꝰ loci. ar venter et epar energia sunt cor-i-
rotalem hymna. ar uenter sumũ facit. et epar sibmit-
tit. et epar crematistin i est distinctionẽ humoriũ: et
trãsmittit toti cor-M et locũ tolentẽ quamꝫ vtilitatis
hẽre dicit ad curationẽ Et dicunt methodici ad
empiricos et dogmaticos ar inutiliter requirũt tpã: et
loci positiones: et naturã membroriũ Ad hec cognitici.
ez nãqz stare nos positiones membroriũ ar si fuerit i
epate .i. in principali loco timor vtrim[z] eũ hmõ que relaxare simul et que possint confortare Et ventre so
luto non solũ constringimus vtrim[z]: sz etiã admins
hmõ que mediocriter lauant Et empyema aut nichilominꝰ

BIBL ACAD MED

sture debemus nā vos hoc non attendentes in multiplicatione et in profluuio hyeme fleubotomiā et catarticis presūptis adhibere: sicuti in autumpno et in primo vere. At per hoc multos facitis morti subscribere: et frequentius Cpticis tendere. Nos aūt hoc scientes tēpore cuiā nō timemus facere. et hūmodi vniuersaliter cōsiderantes pricla oīa simul curare. saltē aūt releuare. Itaq; veraces easdem cōitates hūmodi differentiōe dicimē methodici q; methodica est visibiliū cōitas tentans eādem languoribus per dieta obuiare. Hic dicit. Ē. methodicos differre etiā nōmore suas. et aliquā de sola dieta altercant. et aliquā de egestione et aliquā de tēpore. et hāc differentia eorū ondit ēe prehensibilitē et Comprehensibilitas / ignorātias eorū manifestat: et omnē languorē aut cōstrictiōne esse aut relaxatiōne aiūt. aliquā aūt et veriusq; complexum. Quibus dati sint / incerta remanent. nos em in manifestis versamur. Hic similē dicit galien dogmaticos et methodicos in aliquo sibi cōsentire: et in aliquo sibi dissentire: q; in sensibilibus veriq; scrutantur. et q; dogmatici multibilia q̄runt / dissentiūt. Illum empiri et methodici q; veriq; visibilia solū artem dicunt / coicant. Empiri aūt quia nusti et medicina veniunt / discordant. Eudā vero sicut theodorus primo tēpore fuit nōna ad salutem. Iste theodorus rome fuit natus lauarū filius et apud nicem suā lanā carpmabat. et dimittens artem scriptā et methodicos: et per dissēs dogma eorū cumbat romanos. ac per hoc romani statuā ei erexerunt. et iste sibi fuit dicens / methodica est noticia visibiliū cōitatis necessaria ad salutem.

Capl'm. vi. de presumptoē methodicorum reprehen
tionē ypocratem dicentē vitā breuē artē longā: et
se tantūm mīa vi menses doctrine artē totā.

Et illum qm aut vitam breuem artem vero p
lixiorē reprehendit et eo tuto dicunt.
sublatis eis omnibus que mediocriter subiecta arte
iuuare asserens est nos ad solas coitates intendere
dicunt nam proluuiones: medīna vero nō laboriosam
sz facilem esse adintelligendū. et ita ut etiā nouī me
dicus tota ars possit addisci. et quidem ipa a priorib
dicta sunt/ in angusta collocē ab eis reducta sunt.
Illi aūt et de mīo medicaminibz atz medicamīibz et
nouis generaliter coitatis quando repire pricā per
temptant: tractatuūz remediorū. quēadmodū nīo
et pauca augmentant. ita vt mihi quidem sit plu
rimus diuitiatus ser mensibz et īmulto minori tempore
omnē eorū artem discere contigisset. et oz eis gnūs
referre veraciter pro compendiosa doctrina: si tū nō me
tuitur sed mentientibz illis comprehendendus est co
rū effectus: vt non temere quisquā de nouis ulterius
audeat iudicare. Per primū videtur esse certamē. et
vsqz aduc ita fm̄ proterere sicut vsupenti et toti q
rumqz de primo adiutorio contendimus: de pīa sub
stantia eorum confitende confitentes/ nīe est dice
secta methodica plus artem ledere q̄ iuuare. Qm
vero/ duplex sit error iudicū/ vnū quidem per ra
tionem/ aliud quod de visibilibz fit: hoc est ocłbz.
et p̄m̄ vtiqz viam sis introducendis lucidius:
et apud eosdem medicos ypocratem. Per omnia ergo
michi aliud q̄ visibilia laudant: et predicant. et
pene omne inuisibile. atqz itaqz tractant de primis

BIBL. ACAD MED

precedentibz ꝯis noiatimoñ iudicu regulaꝫ constituc
tes. namq; dicunt ita volentes eas cōitates illos ad
tamq; incertos ase sequaces.

Hic dicit. Gñ. q; sic sequntur methodicos ab
peritis et dogmatibz eo q; nec ꝓfessoꝝ at
tendunt: nec occasiones hñ venunt egritudines.
Et illū qui ait breue vitaꝫ arte vero prolixa
reprehendunt. Hic volunt curiosiue ypocrite
q; mle dixit vitaꝫ breue artem vero prolixa:
cum oporteat econtra dicere: artem breue et
vitaꝫ prolixaꝫ. Sz ypocrus hoc pbus est in
amphybolijs suis: vt bemiolos ad discendū ad
huius scientiā et arte nequa magnitudine mu
tauit ut artem citius comprehendere possit. ma
lignos aūt noy in principio pterrens effugaret.
Unde in alio loco subiūxit. aīe noy puri sint
cor. quo plus nutris plus noces. Huic sile
tulit cham plato. qui fuerit similia alia quo
magis vtilia dogmata adhibes/ plus efficias.
Similiter philosophi ad artem introducentes ita
tes pri ipās intentiones docent: vt introdu
ctus melius perpiant ipaꝫ artem. Sz hoc metho
dici ignorantes potius ꝫ et sic ignorare ꝑuenit:
et culpare ypocrite resistant. Et ipā quide
que sedm dicā sunt manifesta colligē/ magis
ab eisdem reducta sc. Dicit. Gñ. q methodici
abinuicē etiā dissentiūt: alii in dieta. alii in
medicamentis: et alii in rum et sic alterutr
dissentientes ignorantiā suā manifestant.
Diuulgatis. vi. mensibz. Diuulgatos dicit
methodicos: qui romā euntes turbā fecerūt

i. ptm
posito

dieta

tiam mutabant: et discentiū numeꝰ mutabant dicentes vere nos sequentes. et per vi. meses omnē artem medicine perfipere potentis. et p nō videtur esse certame: neq; usq; adiecta proficere: sicut vsu pti et totti. Hic dicit q̄ sp nō modica gloria est methodicis retinere tantum ēpicos et dogmaticos dogmaticos a imperiti tm̄ ratione differunt. Methodici ī ipsa rem discordant. et ī oibus inconstantes sunt. Aliud vero quod fit te visibilibz. hoc est omnibz. ista methodica solū visibilibus vtuntur: et multam et frigida ignorantes et inconsti. Illa frigida et artifices non sunt per aliquā scientes que absona. et inuisibilia per aliquā rationem. et intelligunt incerta pene omnē esse inutile et iactant se antiqua methodica. et non admittuntur. et inquirunt veteres medicos. quare laudant Erasistratum. Galienus tentens Erasistratū dicit veteres medicos fassisse sicut si totis videatur sibi esse.

Capitū. xii. qualiter et in quibz methodica primus empirica corrupit et quomodo curat passiones totius tam et de responsione emperiorum.

Et primus methodicus transiens dicit: nutriunt fugus. et calorem et ebrietatem. et plenitudines et indigentias. et laborem. et omnē cibū aliē et motū mutatione. et otii. aut vsu pertransiens. Thū hec esse tantum. tamē tot infirmitatibz aduerentia. tamque in principio nullomō esse videntur. sed hec quidem preterunt. et quod tumore oz. i. passio prehendi est qualis sit. et si quidē constrictiua est relaxare oz. et si effluxus constringere. et ea quia eis nō contingunt nō curet

Quid igitur prodest causatiuū perquirere: nisi
ne⁹ quod fluidum est relaxatione oleī indiget:
et quod constrictū coartatione. et causa pro frō ad
nichilū semit: sicut et in ipā tuta monstratur.
Similit⁹ aūt loquimur methodicī etiā de rebus
contrariosibilibz notatiuoz: et causis indicī za
tionantur/ regulā constituentes. Nam⁹ aūt
esse superfluū in ꝓpria tuta passionis causam de
monstrare. et absq; notitia cause/ et ratione tuta
fit. et eodemmo de temporibz et etatibz atq; pūctis
rationantur at admirantur in hoc antiquos me
dicos si tā manifestam rem nō cognouerūt: cū hoc
nanq; aūt si passio constricta fuerit quotiensūq;
contingat si quidem in estate contigerit/ relaxatiuis
tūr adustionis indiget yeme ualidis ymo ueo hēsq;
temporibz. si quidem ner in puerorū etate laxatiuis:
in senore aūt brim⁹ constrictiuis. ner megipto relaxa
tiuis: sz semper constrictiuis in hyeme et estate et
autumpno et ere. et cū sit puer qui patitur ner
adolescens: et si contigerit mithridatū aut indica esse
languentes michil hiuⁿ utile dicūt esse/ sz ner oīa
frustra et curiose querere. Quid aūt aūt et de me
bris corporis nōne adhuc ad demonstrationē tuta
dī tāma sit: aut audebit dicere quisquā ꝑ ī membro
quidem hūquoq; tumor non sit relaxandus: ubi
uero fuerit constrictū/ in qualibet parte corꝑis aude
bit aliquis dicere ꝙ relaxandū non sit: aut fluidū
non debere constringi. Signt⁹ membra nostra michil
immutant cuationis ordinē/ sz semper iuxta genus
passionis aduersi admixtio est/ procul dubio
utilis est membri ī austero. Et methodicus quid

hoc ordine p̄scriptus est. Q emde addidit vlpianꝰ
quidem hunc respondendo/ ego quidem plum de visibi
libus sno. nec aut̄ sapientibus profitebor q̄ quod scire
non possem. et si quidem repudias quod videtur si qu
tem olim a stephia audisse arbitror. Et nobis rep
atest addendi ad eos qui respiciunt visibilia. te
aut̄ si victoria respexit nulla victoria erat. ego
empiricꝰ p̄ponit cōt methodicos dicentes: vtinā in
sibilis ay no. si dicitis q̄ non/ dimittimꝰ vos
cū victoria thatuli vidente. et quales sit ulla vi
toria dicamꝰ. Iste cathulus rex fuit thebarū hūs duos
filios thiodem et pollionē. cū mortuꝰ ~~fuisset~~ cathu
no/ filii de regno certamen receperūt. et postremo
decreti fuit vt bellum inter eos determinaretur.
et dū diuersis singulariter inter eos certaretur/ et
pollionis vicit ~~aliud~~ alij iam quasi victoria in altez
arripiens gladio fratris p fossā iterū et sic vtrozumbunt.
a. Et sic empirica p̄ponunt methodicis/ et dicit vti
nā visibilibus/ an non: si dicitis non/ dimitti
mus vos hūtes victoria cathuli. si aut dicitis
vos uti/ cōuincimus nos etiā nostre. et in hūs te
mus exemplū. cum duos hymnes tam sapidus
momorderit/ vtinā empiricus reddidit ~~tam~~ sanū: vtī
hus que a magris suis didicit/ apponens a foris me
dicamēta aterrima: ut diasodion aut diacostinos
uel dialeptiorios. Q iastorion namq; fit de allus.
Q iacostinos fit de repis. Q ialeptiorion vel diale
ptiorios de anellanis: tribentina venenū a foris:
et mirabilis veteris tyriaca et metridato. Q et vbi dicitis
autem non inuenire eam occasionē/ mendacia
dicere estimamur vulgꝰ. et venenū nō cludens iter

hymmē Unde apparet quid differunt empiri/ et methodici. Sed alii dicunt q aquā/ que in vase ficti li uel ligneo esse debuit in fiala accepit. in qua aqua per luadi fint: et leuiter figuram cani apparuit. et timens hymo figuram cani/ et pre timore arrefactus mortuus est. Alii dicunt q aquā bibit: ideo mortuus est. Sz q; uenenū ignitū et sitiū est/ et diu desiderato potū data esset aqua que temperata est et frigidior calore et hymectantior siccitate hui et illud detineret: quemadmodū apparet de vino sicco super quod aquā si sparseris hui et illud detinet. et non tam cito penetrare potest. Sed et hoc mentiuntur. neq; q; aquā biberit miscent. Sz aquā timet Unde rursus vn detinens dentias mulier dicit/ q; aliqui milia laborantes credunt esse gallos: et cantant: aliqui se a singulis uuadi et clamant aliis sta. ne me rapias. sic et aliqui astronomici miliaū hostes timent ne aliqui athlas se subtrahat et celū cadat. Sic et hui milia facta subsequunt est simus: qui pp vitus cuit factus: qui cani cū mo mordit. et timuit aquā aquā: et pertulit miliaū. Caplm. xm. q methodici debent no et mortuus est: sectare et no repudiare etates et tempora.

Similiter autem et etates neq; preterire/ ne q; repudiare. nam hec res me compellit re dere q videntur in eisdem vniuersis q; passionibz non oio eandē facere curā. Sz est qui in diuersis etatibus mū differunt ut no solū quātitas aut modus aduitoꝝ pmutet? verū etiā omē genus auriliorum. Itaq; plures adolescentes fortissimos sp sepe conspexi et a vobis flebotomatos. Attame

nullū ī vltīma senectute, vel ī prīma pueritia, at vos presumpsistis presumpsistis per venas euacuare: aut quisq̄ alī Quod aūt ypocras dixit post cenā et ante cenā pessimas esse purgationes, et rursus idem, estate supiorē quidē neutrem purgare hyeme vero meliorem, an vtraq; vobis bene dicere videā: an falsa. A D vtrūq; eni vos arbitror ī respondendo deficere et mentīrī. Q; si diuitis repudienda esse vi sibilia, que vos amare dicitis, videtur ita se habere ve ritas sicut ypocras dixit. Ez arbitror uos nō lon gius a domo esse peregrinatos: Neq; vsum diuersi tatis repulse prouidam. quod si fecisseris, naturam utiq; prorsus sturetis. et qui septentrionē subiacet repentinas sanguis euacuationes ferre non posse Sicut nec ī egipto: nec ī meridiana plaga. Qui vero medii earū sūt, efficaciē sepius ī flō matoē utilitatem possunt sustinere.

Hanc approbationē vnītes emperi aduersus methodicos q̄ ordinīt ipsos vti pristoriū. i. consonantia et occasione vnde venīunt egritudies. Et dicīt esse pristoriū vtriū. Ez non ea intelligi tis et que videtis non attenditis: Ez ignoratis Q os eni scitis q̄ infantes fleubotipmandi ī sunt: q̄a sanguē nutrimentū accipiūt. et non solū eos re stere facit: Ez ad digestionē eo q̄ calidus sit humā men prestat Similiter et senes. flōmandi ī sūt: q̄ subdīto calore, nisi vti pereunt Iuuenes aut q̄ ī eis abundat sanguis, flōmandi sunt. Si militīq; et tempora ām attenditis. Ez nescitis quid agatis In hyeme namq; nō flōmatis eo q̄ frīgus sit fugax Sed neq; ī estate eo q̄ frīgus est

calo: Ceterum vero et antiumpno bene hoc agitis. Sz q̃re facitis nõ intelligitis Et ideo ait ypocrites. legẽdum proferens purgandi q̃ nõ est fermandũ sub tamlãres et ante eos. i. ante .xv. dies et post xx. in quibus solet surgẽ stella q̃ue ramus vocatur: eo q̃ hẽ longũ igne sicut flamma relucente: veluti lingna lingua ramis foris tẽta per minutũ estũ Et ramus vocatur q̃ eo tempore quo oritur ramus lingnã foris portat. Et eo tẽpore velociter super omnes attendit. Et q̃ ramus marinus superiora maris petit: vt predam apprehẽdere possit. Regiones etiã nichilominꝰ attenditis. Qua in ethyopia ñ flomatis. q̃ ibi sunt desiccata roꝛ: et subtracta humectatõe sanguis plus desiccant̃ et ignuantur. Sed nec̃ in scithia q̃ frigida sunt loca: et plus infrigidata roꝛ subtracto calore sanguis ledunt̃ur. In asia flomo vtimur: et nõ minꝰ ledimur. q̃ non subtractione sanguis virtus diminuitur Et sic vos methodici pristoru et omnium regiones vnde attendit egritudines attenditis. Sz non intelligitis. qualiter vtendum sit non solũ quãtitas aut modus adiutoꝛ adhibẽdus dicitur. Modus adiutoꝛ differt. tribus modis Quantitate. Qualitate Et tẽpe. Quantitate pone esse aliquẽ pleturicum: et virtute humectãtem: ab eo ait auferendus duas th sanguinis. Aliũ vero cautem passionẽ humectem et debilẽ virtutem quantianus vna th. uel ß. et sic in ramis q̃ti fẽ Qualitas cui sanguis humectãtia laborantes flomanus plus ut pleturicos. Nam ex tolera uel milia aut fleumate oppos

:: attenditis

:: causas

:: cõsonãtia

per catarticū purgamus. attendentes etatem et vtute et morborū qualitatem. Cotum u grauis. quēadmo dū si fuerit vnus infans et alter iuuenis. Infantibz nanq; ñ est vtile subtrahē sanguinē: eo q ad digestionē et ad augmentū dat nutrimentū. ꝛ nutrimus eos tm. Iuuenes aūt floriant. q ad subtractionem sanguis fiat mitius eorum. Arbitror esse vos nō longius a domo fuisse peregrinatos: neq; diu fuisse vndisse prouinciarū. Hic galienus ridens thesiū dicit q lauandus sint: et cū matre sua lanā carpi nauit. et nūq; pegē fuit ut aliquid addisceret bonū. Aplīm. cum q diuisiones partiū corporis sint etiā cōsiderāde

Quid aūt non partes corporis attendimus/ satis ser mo vr̄ mihi admonuit videtur/ et nō tm̄ hinc: ꝛ etiā hec que a nobis agūtur adhuc omnī: an vbicunq; fuit tumor/ in tibia/ siue in cru re/ siue in aure/ vel in ore aut in oculo/ alia tdigē at ra. Quid ergo est q vos vidi sepe tumores q̄dē tibiarū ferro diuidentes: atq; infundentes oculos: et nūq; tumentes oculos stipticis rubris medicamibz. et non eisdem tibias quoq; quibz aures purgatis. Quid aūt est q hec aures tumentes oculorū tum tis remedijs/ Aur vero et oculos nō auriū media mibz: ꝛ aliquid aliud quidem est tibie aurium. aliud ẋo est oculorū medicamen. Aue nāq; tumenti optimū medicamen est achantis egiptie semen: et optimū est stipterea. Putas ne ut hr oculis tu mentibz et auribz offeremus. at omne contrarium est extrema lesione. Et hec omnia dico non coniectens vo bis phia ꝓpositionem: qua dignis oportere quidē tibiaz tumorem et manuū relaxare: nō tm̄ oculorū aut vue

-1- vbiq; hoc

BIBL. ACAD. MED

aut aurū. Si vero tibiaꝝ tumoret ⁊ manuū: clarus est/ oīo admonere vos volo/ si forsitā intelligitis eruditi vos quanti ny hac parte peccetis. Sicut nunc sermo vobis cōmemoratus visibilis Nā ni quotiēs membro ex nulla percussione tumor conspicatur/ ⁊ sua ꝓpria natura subsistit/ et exabrupti tanti plenitudine presens passio oīditur/ nulla re laxationis parte indiget/ ꝓnusq; totū corpus ꝓpriū statū fuerit curatur. cū autē totū corpus ꝓ statū fuerit/ tunc pus illa tumens accipiat re laxationē. nam si tumor expercussione extenderit/ hoc facere non poterit.

Quoz quē cura corpus ē attendens empiricoꝝ contra methodicos insurgentes omnē dicunt omeꝝ locum corpis debere attendere q' ny vna passione. Et hoc si sit flegmō non est vulnerato in omni loco. Si tumor aurū factus fuit/ et dolor magnus. Utile est cū exōdomū aduocatum. hoc tū in tumore oculoꝝ et dolore non est presumendū Et si vilis fuerit non parum pulsumbit. Ultimo et galgaleos tumenti brussimū est medicamen arbutus cum pice semen. Nisi tū aliquis presūit hoc ipsum in dolore oculoꝝ aut naꝝ inquisitionizare. Ite ī gemulo tumenti aut tibia vino et oleo bñm. Putas ne in tumore oculoꝝ aut naꝝ aut gargalion vendū? hūs quidem tumor est. ⁊ differunt hec loca ad inuicem. Et gargareon quidem est carnosus locus inter trachēam arteriā et ysophagū. Et dicitur eo q gargarizando spiritualē nutritem componat. Et ny hīs vtimur

.i. nutrit
ti et ole
ti ut au
zosati
aut rasi
felix

.i. silis i hīs membris

creuplo. pone nuenum plectonicum passionem.
Plectonica namq; est. nimia humorū ipurabilium habundantia per totū corpus. Et si nimus est robusta digerit ipam habundantiam per totū corpus. et si nimus est robusta expellit ipam habundantiā per naturales poros. Si aut debilis fedā naugationem naugans certe tūsmittet in vitalia loca ipam habundantiā humorū interdū aut in manū aut in pedem. et non mor utiq; hūs que calefaciunt et relaxant: et vos dicitis. Nam putrefiunt ibidem ipi humores: et magis ibi illus locis adducuntur. et fit primū si potus bibunt que modice sippticam habent virtutem: et mediocriter mhant. Et postea hūs que calefaciunt et relaxant: et certe omnes per plisorim et ocasionem vnde veniunt egritudines loca corpis non humore debere curari.

ad mistar nauis debilis errans

a. ostenditur

Capitū .xv. in quo methodicos communiter imperita q curare nostrū extirpatos nos morbos nec ipiores.

Si aut ber dicens vobis suadere non possimus quod in principio sermonis iam dixi/ tempus iam michi est ad eos comolare qui recipiunt bisibilia. postq; dixit bñ pitus tñsiens do/ to fortasse sapiem credā. Si aute midū tibi bñ peritus psuasit comemorans bisibilia/ et si superbus que ipe comemorauit/ scis frigora in estate purgada/ hyeme inferiora/ nidiges alia ratione/ vide. michi nos esse debiles cuta nram sectam: et id monstrare audeo. Nam vos dicentes bisibilium cōtrarios esse nostrā secta/ mir interrogare vos volo cuta que marime subsistant ipius secte contras. vt possimq; que sit ei ppietas. Deinde ei videor posse cogere

nos vsq; ad nonum mensem conseuisse. Quasi non
rectum vere discernentes. quidnam enim ex nobis na
turaliter egestione constructum fluidum q; comes
sant: et diu retinetur constructiua passionem: cum
vero absq; mensiua euacuatione effusione borat
Aliqui minus ex uno recto .i. conuentu in ipo
lyr habitu corporis passione nesse dixerunt.
i. egestionem dis positione
i. congruitatem methodica
Querunt etia vehementer cuta eos qui euacuatione
reprimunt Michi aut quemadmodum vsq; hactenus
videantur forsitan hic manifestabo. Sit itaq; ser
mo nobis prius ad eos qui naturalem egestionem
iudicant esse passione. Quor namq; eos si neq;
sudores usq; neq; vomitus neq; ventris egestio
nem vltra naturam et inequitidque conspere
runt vtiliter euacuata est ad est omni molestissi
mi. neq; ex nariby sanguis fluxit alii aliu vide
runt Hinc enim rei non solus quantitas sz etia
totum genus vltra naturam est Sudor seruatz
vrina et querunz per ventrem euacuantur gey
quidem non est vltra natura Sit etia mi diu
absq; mensium est plenitudo ista. vt ego nou
quida intantum sudasse vt culcitras suas in
fudisse. Quosdam vero per ventres euacuatos .itz
vsq; ad .xxx. emunas. sz mihi videbatur nore. qm
euacuabatur quod norebat. et timet naturalibz
euacuationibz natum prorsus intendebat. Ver
onia prohibenda dicit. ideoq; vires meliores
quodamo esse credentur rotates in bitu corpo
ponentes. miror et eos que ad modum ea visibi
lia presumpserunt dicere. Si enim quod per uentre
defluit no est fluxus sz corpis egestuto. ergua
in euacuatoe
vtiliter fieri
est pdua
ex vnoaz

effusio est/ impossibile est ler tamē esse sensibilia: quemadmodum cōitates possint esse visibiles. Et cū in intestino pīgnori effusionis sanguis passionem esse possibile est. Tu subtilibus intestinis aut in ieiuno uentre et soluculo fellis et malne mixtis pluribus. quorū passiones tm sensu et signis dignoscuntur. Quomodo igit visibilia cōitates dicuntur: si neq; nisi per signa tm sciuntur nō possis quisquā ista uocare ratione visibilia.

Nunc dogmatici bene ratione cōiungunt methodicos nescire insuperficie cutis que contingunt passiones: neq; in abscondito tras et primū apparebat per illorū sectas cōitates dicetes neq; methodū fluxū solū passiones esse dicitis: et ondm cōtra q; non est sola passio: si passionis solutio. Et puta si in ueteri die se relaxauerit natiua: et per buccā de cpite: uel uenes per uestram se expurgauerint. quemadmodū per xx. cotilas effusio per ventrem fiat solutio fiat fiunt morbi et sanitas. egrotantes aut sudates multū per insensibiles poros/ ut cutis tuas infundat/ ab egritudine liberant. et ecce ondimus q; fluxus nō solū passio est/ si passionis liberationis. Similimodo neq; insensibilia scitis nisi rare: q; nec anatomica legistis: neq; didicistis quomodo iacent nerui et musculi aut bene ut arterie: aut qualia sunt loca musculosa aut cartillaginosa uel hys silia. Et si que sunt in superficie cutis in brachio aut in manu scitis/ tm nesciis que sunt in alto abdomine uentre aut in cpite et hys silibus. Unde uetus scire curare

BIBL. ACAD. MED

Ex hys methodicos dogmatici suas cōitates oūdit
non intelligere et in quo maiorem ꝓfessionē heir se
gloriatur. ois ignorat in medicis chorus .i. collectio
et congregatio aut multitudo methodicorū. Dicit
galienus et ꝓpea non possumꝰ eos ad utilem doctri
nā .i. dogmaticam sectam adducere. ꝫ ꝑmanent in
sua vanitate nec illas tres cōitates .i. suā sectā intel
ligentes: nec emorroidis aliqū. Emorroidi dicit
effusio sanguīs per quā se aliquotiens releuat na
tura. et per consequens illā occasionē que generat
egritudines per naturales poros euacuat. s. ipm
sanguinē/ qui superfluus inuenitur. Et sic o vos
methodici fluxus non est passio: ꝫ passionis solutio
et sānitas. nec est qualitas solū: ꝫ oēs gemus totā
naturā differt aut genꝰ tribꝰ modis ꝑticule aut
qualitate aut toto genē. Quantitate ut ꝑ aliquis
euacuat .lb. ꝑ alius duas alius .iij. Qualitate vt ꝑ aliq
ꝙ euacuat sanguinē/ et alius colerā/ alius mliz/
et alius flegma. Et oēs gemus cont̄ naturā est.
ut puta lapis in vesica: aut lubꝰ in ventre aut
in intestino ieiuno. et rupta mesēraicas et quāz
positione cor̄ sunt in ano. Et vt ver nutriganꝰ
mus/ dicamꝰ anathomia. Item corpora nostra
mouentur/ et diaforesim patiuntur ✝ euacuantur:
vnde debemꝰ dicere ꝙ hor semper cōpensatione
facere per cibos dentibꝰ terendos. Item multe sūt
dentiū differentie. Et de hys ꝙ totus tractat oēs
siones/ ipsas differentias disponamus. et ad de
tes incipiamꝰ. Et dentiū differentie sunt tres
res. caninī. molares. Incisores dicimꝰ ꝙ qui an
positi sunt. Caninī sunt ad similitudinē caninorū

longi. et quēadmodū cuncs per illos sic. ablus uīs
constringitur/ quicquid adducitur. Et post hos sūt
molares. et quēadmodum inter molas tritū
atritur/ et teritur/ et subtiliatur/ sic et ista
a cunctis cibū atritum. et teritum: et subtili
ant: Vt leuius ingluire possimus. Incisores nā
q sunt. m°r duo superiores: et duo inferiores.
Post hos sunt molares xx. terni supra x. subtus.
Ergo ablus lingua amplit cibos: et replicat
in palato: et trūsmittit in ysophagū. Ysophagus
aūt dicitur os ventris q: sicut de angusto egre
ditur aliquid in aperto loco Vt de flūe in mari:
aut de flūe in lacu et dicit os maris: aut os
lacus Post ysophagū est uenter qui recipit
escas in eo/ et fit digestio et operatio suci. Hec
nanq; in uentre. m°r operantur uirtutes:
hylicone que trahit/ raticinē que tenet. alli de
rem que digerit. apotrecticen que expellit. Et
post hūc uentrem/ est pillorō. i. ostiarig Et
alliotica ūtq precipit apotrecticen uirtuti Vt
aperiat piloron pilloro: et hemi dūs domus/
qui iubet hostiario aperire et claudere/ clau-
dit hostiū et aperit/ Silimodo precipit allio
tica uirtus apotrecticē uirtuti apire pilloro.
in ipo aūt est uirtus que ita dicitur: et ipe
inter dextra partē/ et ieiunū intestinū loca:
Vt creant nidi uermiculi que noiant. Et mese
raice dicūtur eo q; messe sint illius sanita
tis Et iste hinc ab illo ieiuno intestino sur
sum trūsmittunt epati. Ileum aūt dicit
intestinū eo q; in eo multus muscul⁹ cibus.

i. masse ptisa
narie

mesemice

BIBL ACAD MED

ꝫ mor dñi ibi veuerit / siuꝫ a sterore sepantur et
per meseraicas venas veluti per fistulas epati mi
stratur. ⁊ sterus aute in intestinis reducitur. Post
ieunū intestinū est de tota diuitulus qui ideo sic
dicitur / q̄ ois homo a menshuum suoꝝ. vii. digitoꝝ
eū longū beat. Et post de tota tuctulon sunt sub
tilia intestina. Et post hec pinguiora et largiora
Et quod ibi remanet sterus potuerat restaraꝝ /
et indigestū potent ptendere ipa intestina. Et
ppea natura fecit ea pinguiora et largiora. Et
post hec est tenū intestinū. et tenū dicitur eo q̄ vnū
habeat porū vnde egreditur et ingreditur. et est
positū in tertia parte. ⁊ venens alius xter facit
colū intestinū. Et colus dicit eo q̄ per ipm colet
sterus. ⁊ ibi remorando accipiat plenā rationem
sterorum. Et post hūc est aposthomenus. qui nos
finduū aut ani dicim⁹ de quo vltimo finditur stig
⁊ est membrū aliud in ventre extendens vsq; ad
anū q̄ continet omnes virtutes intestinoꝝ. Et q̄ me
thodici ignorantes istius anathomie theorematā / q̄
Capitulum. xvi. de confutatione medicorum
methodicorum et dogmaticis
Et si ita causa ineterū distrepant methodi
cum nostro quomodo per. iii. menses totam
artem medicine docere se promittit. Non ei pue se
diuitijs indigent ad cognoscendū ea que sensus et
figuram. ⁊ ler bū operum natura intrinsecus
docet: tū brevitatis etiam materia ne spectione q̄ ma
xime. Nō tamē tenuē vsus magnumq; apparet
vtilitatis q̄ manifestatur. Primus enī q̄ hec tue
matur q̄ membroꝝ corporū altitudines sunt

Nota q̄ hic erunt
comentator tres
primū pontan
duodecim quod est
pm intestinoꝝ in
tū fundo stomaci

⁊ duodenū

nullam arbitrantur se discernere passionem. quid op⁹
est dicere q̄ bis etiam iam dialectica nimiū utilia
est: vt ex quo quid sit comprehendunt: et sibi diligē
ter valeant. ne falsis argumentis seducantur. et
quid nā sit effusio libenter eos interrogare: si log⁹
didicerunt. Non enī hoc solū credo sufficere quod
a quibusdē. quibusdā eorū dictū est q̄ effusio
vitia naturā fit. q̄ēt sit passio si dixerimꝰ multi
utiq; amplius stimꝰ: putas ne declaratio quedā:
aut mollicies aut tarditas. non enī est eos manife
ste dicere: nisi quod illis placeat. nunc quidē nos
hoc nūc vero illud sepius: et omnia pariter: taq̄
neq; nulla diuina. Et si quis eos forte temptaue
rit ista audire renuunt. Q; etiā veteribus resistit
tamq̄ manifesta diffitentibus. Ita misceri debu
se hūt cura inquisitionē veritatis Q; et quod
declaratiū constructiuū contrariū: molle vero du
rō. aro aut densū. patitur audire. Et preter
hoc omnia aliud quidē est retinere naturales ege
stiones: et aliud fluere. sicut ab vrente bilis
olim distincta sunt. et de tuēre quem vorant. resi
stentem dolentem q; et diuā calidā inflatione
promptissime ac sine aliquo cogitatu constituūt
passionē esse dicunt. Q sicut rursus alios noiant
complexiuos. qui admodū si in oculos effusio facta
fuerit et infantibus in vrina et in palato et ingui
nibus. Deinde subiungunt meatus quosdam qui
uros effectos: quosdā vero densissimos. Et ideo
utiq; membra aspersa quosdam vero non pigeat
dicere in vno eodemq; loco simul subsistere refluxio
nem constitutionemq;. neq; fit mouere facile. ita

omnia audacter erumpunt. Pauli vero quidem ex eis patienter ferentes amplius de his omnibus audire atq; tractare vix q; alii penetrantia multi, conuertuntur ad veri. Sz maiora quidem et aut quid scripturosius dicere erupit erupit te primus. G. generalibus passionibz, alias scripturus sit. Nunc autem quod introducendis e vtile, breuiter ad eos equi

d' Inprimis actione actione dogmatici est dicere. Nunc simplices promit questiones. Sz rethoricam regulam sumentes, mox animo requirunt si est secta methodica: aut in. Et istud si minetur fuerit vt sit genus, quis sit diuisa, odit. vt si animal rationale, statim oditur diuisa inter homine et equi et bouc. et si primo absimilium et lac et cinamomi ver. alba sunt. Sz alterutrum desit Sz dogmatici requirentes a methodicis dicunt, quo magis utimur et laudantes suas totaliter (de hinc vii) mittit et quidem solum constituti. et quidem sum laudant laudatum. Alii vero ex veriq; compositi Quidam dicunt quosdam poros in medio esse constrictos: nescientes q relaxatio constipationis contraria est. et sictitas huiectationem ante odit eos semet ipsos decipientes: et alia ex alijs committentes: et contraria sibimet ponentes Quippe qui huiusmodi non deffendimt. et ignorant que primum et inutiles semetipsos odimt. si eum contingit eos dogmatici ni sua uoce, profiteatur semetipsos vincentes i paresima, et bidicit. q; aliud e pros: et aliud paresima. prospos dicitur territorium habens undiq; mare paresima di mare hinc undiq; terra. Ilium dicitur paresima iterst gargario. et est

et gargario. Hic dicit paresima

tumosa sua pendens super duos poros inter nudea
arteria et ysophagu. et qu descendit ibi humor
et similitas eius mitimulcrit/ dicitur hua eo qsi
multimodo habeat timore br acrime hue: et qsi
humor pendens tumefactus br glacies de tecto/ aut
in alio loco tumulcrit per casleu locu. Hunc mag
nu medicame est acantis espitie fructus: aut
stipteria et hus similia.

Capm xvii in quo galienus comatur methodicis
amirabiliter ad rationem reducere.

Optabam vere et hos admirare: br ab istis
contentionibz recedentes/ ipam rationem per
se ipsi discutere: ut
tumor et est sano/ et ipe tu
mor qui ab hinis inflatio borborus sit certu natu
m dolorem faciens et tactu resistens: et calidi
atz durus: multu magis quacu opemur inuta
ytriam rationem et tensiores et molliores et du
riores quoq; sui partes. Et qr plena est humore
superfluo/ ytica extenta est. Non tamen quicquid
extentu est omnino tensu at durus scipo fam
est. Agnoscere et hos ex rebus tractatis et locis/ et
tumbz si extendere oio temptaueris. Sic igitur
et tumentu membroru remediu est quod contr
ariu est habundantie. Exinanitione aut mebr
relaxatio statim sequitur. Densitas et raritas no
nu uno eodeq; nuio consistit. Et nec effluuius.
nec retentio. Et nec si raru quicu fuerit ita utte
est ex oio eo oio quicu dicere. s. an pinguis
uel puriu sit quod in eo continetur. nec si desi
fuerit retinen. Quod aut minutu est atz subti
le per densos meatus defluit.

¶ Dauid ex ipis methodicis non ferentes hanc tantā inimicā a dogmaticis illatam/ bereā dia cōfusi. recedebant et fugiebant. et aliqui volentes contestentes/ remanebant. Quos sic loquitur. Ē. uobis dico nō vt inuidens vobis sz vt amicis ueritatis dicite nunc esse flōie quē diatis constrictiuā et relaxatiuā esse passionem. flegmon quidem timor est tolens durus et tactu resistens. Cruor est sanguis distursio facta cū alimentatione corporis. Fit aut ista tripliciter sm̄ primā rationē: et sm̄ sibi supuenientem. et sic fit timor: et distenditur locus. Similiter econtra sm̄ primā rationē fit euacuatio/ et sm̄ supuenientem relaxatio. Ubi aut euacuatio est/ nō oīo sit constipatio. Et istud intelligamus a foris/ exemplū ducamus in mazta tot torta: que est finis de tartilis. Si uolueris tendere dura fit: et si nō/ dum non fit. Dicit in⁹ uero mō euacuatō nō per oīa apud constipatos eadem inuenitur. sz et per uniuersū quid passionis habeas uidere in membris tribus in omoiomis et organicis. i. tribus. Omoiomera dicit quę sibi sint similia. Organica dicit que ex istis cōsistit. que et cuia dicit: orans nauigis pro nobis. Ro est triplex est aut nimia aut impossibilis aut possibilis. Nimia quēadmodū deum orare debemus pro patribus nris. Impossibilis si dicero me uolare in alexandriā aut ad celū. quod est impossibile sm̄ naturā: ex multis non sunt pene nate. Possibilis si dicero tu michi dedisti aurum et argentum uel fratres et talia. Et d.

.G. oro pro vobis vt dimittatis illam heresim inutile: et vanam ad dogmaticā secta veteri et honestam.
Flegmon tumor est cum dolore tactu resistens validus et durus. Hic dicit q tensio nō per omnia est constipatio: sicut in uentre est tensio: constipatio aut non fit. s3 econtra raritas que videtur esse et aliqua huiusmodi tensione veluti sudor. Similiter flegmon q3 sic audit nobis in tumore. Unde multotiens ipe liquor tenuit: et constipatio non fit. s3 magis raritas secundū variationem constipate pris. Hic dicit ubi raritas/ nō per omnia similitas est. raritas enī per omnia defluens. Si aute pingue paruūq3 sit quod continetur pingue veluti spongie immissū mel/ p3 pinguedinē sibi ipius non tenuit. Parum quoq3 vt aqua pura de spongia non tenuit parumtatem.
Capitulū .xvm. in quo galienus instruit medicos et hos que legere et discere debeant debebat
Melius igitur erat eis veteres libros legere: et discere quot modis p3 membrū conclusū rursus effunditur. Nam rarescente eo q3 continet ipsum attenuatur. quo facto et velociter se mouente atq3 ab aliquo foris tracto extrinsecus uel aquosū retracto mutuūsens etiā euaporatio Quibus aut horū omnū salue vna causam credit euaporationis/ erit q meatu raritas indigebit. Nam itaq3 spongia aut quodlibet eorum que talia sunt aperte iudicio si quidem parū humoris habuerit mutuū q3 retinebit retractus. nec fluit. Si vero amplius/ mox effundi Cui igr item et de oculis et naribus et ore reteris. p3 q ita

BIBL. ARAB. MED.

mia sunt effundi p̄cauerunt/dicunt q̄ nequaq̄ possibile sit plenitudines humorum que in eis continent effluere/ nisi rarit̄ corpori. Equidem vasa quoq; videmus sepe ita rarissima vt inde aqua trāseat. Si melle repleueris/ in trāsitu dic̄t̄ pinguius nāq; est melius sed licet vasculū sit rarum. tñ nec hoc possibile erit p̄ter sua subtilit̄ quod pinguius est effluere: etiam si nichil hēat caloris corpus quod ipm̄ contineat: et innatum extinctū sit. Si q̄n̄ sepe natum que dispensat animal/ impetu viteus fortissimo/ euacuat omnem superfluū humorē/ tanq̄ exprimens aut p̄lens difficile sunt hoc intelligē eis qui artis opus non agnouerāt. plerūq; enī experimēto digestiones intelligunt ita sicut retenus tussis euacuationē preter eas. Similiter aut reta que remittur equitet/ tuto licet contraria existere. Et istorum verborū sermone vtetur michi alii quis intelligere. et rursus si habet retinant posse alii intelligē/ inuenimus subtilia. nā per hunc membrū p̄cluere/ et nichil in eisdē corporibus innatum diminuī habere/ vel sine dubio influxione quidem subtile pinguescere. minuī vo euacuari impetum aut natura si oportuno sit tempore/ nichil recipere ita ead corp̄ impedimenti: nec q̄dq; effluxionis cū arbitrii.

Q. Dicit inter. G. q vos methodici dicitis fluxuā passionē no esse. Nā raritas et mollities fluxuā facit passionē. que aut est circūpletentium circūpletitur. Circūpletio aut fit innatuali rarita te pori aut natuali apertum. Natuali rarita te pori ut cū aliqui pauli sint ad sudorē. Natuali apertura/ vt cū emorroide aperiuntur.

Artificiosa aptura qñ nos m apāte per artem vtim^r: si velimꝰ eā cōplectere. Circumplectit^r duobz mo^{ib}
aut non tenentibz: aut violenter tenentibz. Modis aut
non tenentibz/ aut debilitate ⁊ tacelte virtutis/ a^t
q̄ rūsdā mīstrantur. Q̄ vemꝰ eā supius q̄ nob
sit. mō^r virtutes: que gubernat corpora nostra.
elite/ que trahit. tal tacelte/ que tenet. alcte/
que digit aporustice/ que expellit. Multotiens eā
debilis est ista tacelta virtus: et non valet tēme
que mīstramus: et mdigesta proicimur q̄ pondꝰ
.b. quo pondere ḡnatur virtus: et etiā digesta proi
cīmur. Quod m operamur videre possimꝰ. Si fortis
fuerit/ pondus per vīm muliare portare poterit. si aut
debilis fuerit/ ḡnuatur et cū pondere aut minuta
toē ut gigis rānone tacens. et per vias tacelte
virtutis mdigesta exclūit^r: et sic pp victoie no te
neut^r Mouentur aūt violenter mterimꝰ aut extinḡ.
Extrinsecꝰ quidem cibus per uentosas aut per ar
rinū medicamen exhauitur. subtilius vīor Intrinꝰ
aute/ a scendendo aut numendo Ascendendo cū ad
tuōrem oculorū acipimꝰ euaporationem et ipsa
euaporatio ascendendo ptingit ad ipos oculos. Nunc
to duobz mo^{ib}: aut moleste aut tmoleste. Immo
deste cū sinapis aut tartarū et lupis silua mouet
apōrustice virtutem. et surgens ille ante lpam
sua proicit icompositos cibos. Et moleste sūt duo
bz modis. aut quantitate ḡuatis: aut q̄lite morte
tis. Quantte ḡuantis cū m prima digestione ipi
suo pondere proicimur/ aut de sup: aut sbtus.
Qualite mordentis cū piper et cepule et alia hꝰ
mordentia exhauiunt caloremꝰ. Calor em exstin-

i. pigritia le
nentia

i. exhauiat

i. vacuitate

i. extenuate

BIBL. ACAD. MED.

. i. expulsiua

aponustice virtutem: et ipa prosint nbos aut te sup
aut te subtus. Ouctlyodia yer vos ignoratis. ideo
reprobam a dogmaticis.

Capit. xix. q medici maiores et antiquores alexandrie
mortuorum ipi structam ff. et de anathomia capis oliver dean

Quoribz nris in alexandria medicina agentibz
tuplo. s. philippo luco et heraristrato pelopo
et erophilo pponente et appollomo/placuit mortuo-
rorpora structari: vt scirent quomodo et vn morte:
q ipa humanitas in vnius probibz facere: eo q ipis
structantibz oia manifesta atiz apta essent. Caput
vero unu hf. v. angulosas alterutrum se totue
tes. Ecia vero in structu totumdu sicut scripsit
symachus et erophilus anathomia Caluaria. i.
gallea supposita e cuti. que hf capillos no ca tero
nis. sz ut ab estu et frore cerebru custodiant. Hinc
ergo caluarie subiacent tempora. que continuat
spualibz venis cerebri. quibz supposita sunt sup
cilia prius vestita: vt si copiosus sudor aduenit/oppo
sita statione pilorum contineatur: doner absergat:
ne oculis obesse possit. Oculi ipi continentur a
duobz nerulis: qui oriuntur per duo foramina
a cerebro veniencia. per que semisse vene apte
dextra misnistra/et asmistra in dextra oculi plet
officia iporu neruoru Anus quide qui a dextra
oritur/in smistra dirigitur. Alter vero a smistra
in dextra. Et veluti duos nodulos faciunt et i
plent quedam cauitatem lorum. Ipi aut oculi bulm
ff appellati. qui continentur tunicis. nuor uel. v.
Quarum prima pma palpebra est. q grece blefen
appellatur Secda coroydis Tertia cornea/nenodes Quarta/

commissuras

crystallidicq̄ liter scdā croides. Certia hūoꝛes ocli
distonias Hūoꝛes aūt oculoꝛū sunt tres qui a supiꝰ
scriptis trinis continentur. Quoꝛū primus liquoꝛ aq̄
sus vel nitrosus appellatur luciditis causa. Secꝰ
crystallinus Certius velocis quē nos gelidū dicere
possimꝰ Supposita sunt ipis oculis ossa que genas
vel malas nos nos dicimꝰ Dentes hūt viri mulie-
res uerū mulieres uer. qui adiutores sunt lingue.
organū ei genus est: quoꝝū modulatur t lingua
Infans eū qui dentes nō habet uagit. qui nō
nisi duos nel. m. bt / muscitat uel balbutit. et cū
impleuerit os dentibꝫ loquitur. Dentes eū nri
dati sunt nobis ad frangendū omne quod edimꝰ.
Quoꝝū ꝓres sunt genū: qui dicūt dicuntur in-
sores: cū quibus apprehendimꝰ nibū Sequentes ca
nū sunt. quos ad frangendū lemꝰ. Certū molati
sunt multores quos molares appellamꝰ qui cocta
aprioribus atꝫ contracta / subigunt: et molunt.
Vnde et cūt molares dicuntur. Et genū dentes q̄
ꝓres sunt usqꝫ ad ramos dentes singulas hūt
radices Alii vero qui molares noiantur trinas
uel q̄ternas. Dentes quoq; nri ossa nō sunt: neq;
medullā hūt. Treoq; omnia ossa cū frangimur
restauramur: et cū dislocamur ad locū suū reuo
camur. Dentes aūt qui sublati sunt ad locum
suū reuocari non possunt. Palato lingua sbiacet.
Cuius radix que epiglotis dicitur coopit canulā
spūalem. qui gręci uranos dicunt Troq;
canales modo aperit / modo claudit complectens
eū aperit spūalem canalem qui loquimur. clau
dit quando manducamꝰ. quod probari possumus

cum inter epulas risu nascente in hunc canalem
tunt aliquid tibi.
Explicit liber tesectus galieni cū cōmento rolā
mi alexandrini.

Incipit la pporcutio

Medicina artiū preclarissima ꝑter indisci
plinā vtentiū et indicantiū taliter ꝙ hanc
in defectu est vtiq; magis omnibz artibus hoz
aūt petiū maxime michi videtur habere cām
hanc qz et contra meritū medicine solius actu
atibz nullū ꝓmiū determinatū est ꝓter iglo
riationē hor aūt non vulnerent cōpositos et
ca simulatiū cūm isti sint introductis ꝑsonis
intragedia tūc cum illi figuā et indumentū et
facies pporcie sunt non sunt aūt pporcie sic
aūt et medici nomine quidē multi opere valde
pauci congruit cūm et si quis debet medicina
lem scientiam vere totā sibi participē esse
cē. b. vere disciplinē doctrine / loci aptitudinis
laboris tpis. Primū quidem opus nature ē sup
plā hēat. sunt cūm contra operante duna sunt
omia. Datum vero introducta ars totalis fit
qui cū sapia oz disciplinatū factū possidere in
loco qui aptus natus fuerit ad disciplinā am
plius aūt inducere laborem in tempore multo.
quatinus disciplina in natuā conuersa apte
et bñ crescat et fructū afferat. Qualis aūt spe
culatio est vegetabilium que sunt in terra talis
est et mechanice disciplina. Qa cū natum est talis,

i. bonos m
dicos.

i. disciplina
et medici.

qualis est regio. Optime vero torrentis qui assi
semia. Disciplina aut q̃ ipi cadunt in terram nul
tam sedem tempus. Cibus magno est disciplina e
quale nutrimenti quod est ex commemente acce
ssum vegetabilibus. Labor aut cultum et cumpg
aut corroborant omia: et sunt nutrim pfecc.
Heres aut sunt quibz indigent me. ne autem ad
discentes/ et nature ipius noticiam accipietes.
Ita per similitates eimtes non verbo sz opere me
dicos reputant. Ignorantia enim est malus thesau
rus: et mala: repositio habentibus ipam et so
pmittet visio placitatis et gaudii corps: immundita
tis et audite mutho et immunditas infirmitate si
gnificat: auditia vero mattificialitatem duoz
cui hoc quidem sine facit: alterum vero nesciue. opi
no aute ignoracie. Sacre aut existentes res sacr
bonibz ostendimtur primus aut necessaria pusq̃
perficiantur secretis scientie.

fantastica
simple

Explicit liber ypocratis.

Liber ypocratis de humana natura sine vii capitula
Capitulum primum quod homo est aliquod elementorum non aliud eis simile vt veteres quidam aiunt in textione nostre concordie.
Capitulum secundum quod homo non est sanguis fleuma neque colera nec res vna simplex.
Capitulum tercium quod quatuor sunt humores vnde distincti ab inuicem ex quibus constituit sanitas et egritudo.
Capitulum quartum quid mouit antiquos ad affirmandum quod homo est res vna spaliter sanguis.
Capitulum quintum de augmento et diminutione humorum in homine secundum tempora anni.
Capitulum sextum quod semper homo habet omnes humores diuersificatos in augmento et decremento secundum tempora dispones sine quibus viuere non posset.
Capitulum septimum quod egritudines introducte vno tempore communiter sanantur in sibi opposito.
Capitulum primum quod homo non est aliquod elementorum neque aliud eis sile vt veteres quidam aiunt in textione nostre concordie.

Quibusdam consuetum audire dicentes de natura humana vtemur quod ad presentem intentionem pertinet huic quidem non est conueniens quod audiat hanc sermonem. Non enim esse totum aerem hiemem dico: neque ignem: neque aquam: neque terram: neque aliquid aliud manifestum est existens in homine. Sed volentibus hoc dicere permitto. Videre autem michi non recte cognoscere quod sit quod hoc dicunt intentione quidem eadem omnes videntur dicunt autem non eadem. Sed intentionis quidem rationem eandem faciunt dicentem quidem quod quodque. et hoc est esse vnum quodque et omne secundum verum nomina non confitentur dicunt autem ipsorum hoc

quidem est assereus aerem hoc esse vnū et omne
alius aūt igne: alius aūt aquā alius vero terrā.
Et affert vnusquisq; suo sermoni testimonia et ar
gumenta que michi sunt. Qz quidem igitur eade
intentione omnes vrimur, dicunt ee aūt nō cad
manifestū est his qui cognoscunt ea ipa ⁊ riet
aūt vtiq; aliquis hoc maxime aduenies ipis con
tradicentibz. Idem eīm hymnes sibi mutuo cōtradi
cunt eisdem audientibus contrariū Nūq̄ eīm ita
consequenter ītr hō accedit in eodem sermone. sed
qz quidem iste obtinet: qz vero ille qz aūt con
tingit lingua labens ad ꝓpīm. et iusti est ꝓpīm
cognoscere recte dicentem prebere sermonē suum
scipientem cū rebus si quidem ea que sunt cogno
scit et recte asserit. ⁊ michi quidem videntur hy
hymnes dicere scipos in omibz ipoꝝ sermonib ab
mistā. Melliss aūt sermone dirigere. Dehis
quidem sufficiūt igit² michi ea que dicta sūt.

Capm .11. q̄ homo non est sanguis ⁊ceuma neq; colcu
net rez hoc simpler

Qdicoꝝ vel vero aliqui dicunt q̄ homo iste
sanguis solū est: alii vero horū aiunt co
leū esse hominē. quidā vero ex rationē fluctes
et isti omnes eadem. Vnū quidem quidā ee aūt
quod vnusquisq; eoꝝ notare voluit. Et hoc vnū
existens permutari eidem forma et potentia con
tra a calido et frigo et fieri dulce et amarū et al
bū et nigrū et hmodi. Michi aūt nō videt²
hoc sic habere. plurimū quidem igit² talia quide
et adhuc prima horū assumunt. Ego aūt dico
si vnus esset homo unq̄ vtiq; coleret. nō eīm

est aquo toleat vnū ens si igitur et tolleret nō
est et quod sanatur vnū esse. nīl aūt multa nil
tu cū sint in cor. que qū abmunt̄ p̄ter natum
ralesunt et mīuūtur et desiccantur et hyemtatur
egritudines generant quare multe sunt quidem
spes egritudinū. multa aūt et medicatio q̄rē.
Quero aūt ego dicentem sanguinē solū esse hoēz
et rationale aliud oīnere ipm no p̄mutantem for
mā: neqz fieri oīnodum. sz aūt sdm tempus
aliquid ām aut etatis hoīnis in quo sanguis cri
steus videtur solū in hoīne conuenies est eū aliq̄
quo tempus esse in quo videtur ipsū in eodem esse
Hor aūt dico et de eo qui dicit hominē fleuma
esse: et de eo qui dicit colem̄ Ego quidē demo
strabo quemadmodū vero sdm legem et sdm na
turā: si hec sunt similia et inuene cruce et sene:
et tempore frō et calido cruce et argumenta p̄bebo
et nōitates nūmabo per quas singulū augetur
et dīmuit̄ in corpore. Omnī quidē igitur nō
te est generatione fieri non ab vno. quomodo
enī ens vnū generabit nisi alterū misceatur.
Deinde nisi eiusdem quibus sunt et misceantur
et eandē hīnt potentiā non generabunt. neqz hec
nobis conferūt nisi eiusdē sint generis. Deinde
nisi talium frō et simil hūmido moderate se habeant
ad inuicem et equaliter sz alterū alterū multū pre
eminicat et fortissimū ni firmissimo cruciatio nō vinqz
fit. quare quomodo conuenies est ab vno aliquid
generatū: quod neqz a pluribz generatur nisi co
iungat bene se hēre complexz que est admixtio. Recte
est igitur natum tali cruce et aliorū et ea que

est humis humuc non esse hui. s. vniquodq; eo-
que conferunt in generatione hec aliqui potentia
in corpore sedm qui conmeauit. Et iteri nite e
vniquodq; eoru discedere in sui natura finente
cor humis. humidi ad humidu. siccu ad siccu. calidi
ad calu. frigi ad frigu. Et alis aut et animalu na
tum est: et aliorum omn. sunt aut silr omia. consistit
eni iporu natura ab ipis predictis omibz. et stat
sedm predicta in hor diu consistit singulu huc et
Capsim in. p. inuenit sunt humores in homine disti
nti esse
tribuuntur in quibus consistit sanitas et egritudo.

Q corpus vero humis hr in se sanguine fleu
ma coleu rubea et nigra. et hr est natiuu
corporis Et pp hor dolet et sanu est. Sanu quide
igitur est qui moderate se habet hr complor que est ad
munera et potentia et multitudine et maxime sedz
p multa fuerunt. dolet aut qui aliquid horu minus
aut plus fuerit in corpore: aut distordat: et no
mirti fuerit omibz. nite est aut qui aliquid hor
discedit et stat vnde discessit in se non solum eg
egrotat: s. qui superfunditur super repletu habet
laborem et dolorem pbe. etenim qui aliquid horum
extra corpus effluit plus superhabundanter dolo
rem prestat euacuatio Si aut iteri facit euacu
ationem et trasmutationem et expulsione ab alis
nite est duplice labore prebere sedm pdca vnde
dicit Discessuru et in quo superabundant dici
aut vtriq; quecuq; Dicco humuc asserere esse se
hor existentia sedm natura dico aut esse sanguine
et fla et coleu rubea et nigra. Et horu iudex
p'mu sedm legem notata determinata dico. et nulli co-

ideu nomen esse. Deinde sedm̄ naturā formas diuersas esse et neq; fla assimilari sanguini neq; sanguinē colere: neq; coleū fleumati. Quomodo cū hec vtiq; assimilanda erunt adinuicē: hec neq; coleres silēs videntur: neq; manu tangēti silia videntur neq; finaliter sint neq; calida neq; humida neq; sicca. nūc est igitur ex quo iterū dicit adinuicē sedm̄ formā et potentiā ipa no esse vnū. Si quidē ignis et aqua no idem sūt sicēs vtiq; hūs q; hec oīa non ite sunt sz vnū quodq; eoꝝ habet naturā et virtutem ppriam. Si cui nūdū hoc dederis farmacū quod fleuma agat, cuomet tibi fleuma. et si dederis farmacū colagogū, cuomet tibi coleū sedm̄ hoc aut et coleū multum purgabit, si dederis farmacū ad coleū multum agat. et si pertusserus parte aliquā ipiꝰ coꝝ ita q; vulnꝰ fiat, effluet nūc sanguis. et hec oīa faciet tibi tota die et nocte et hyeme et estate quoliꝫ potens fuit spūm attrere in se: et iterū remittere. et no potens fiet si aliquo eoꝝ que asseruerunt p̄tualbitur. constituerunt aut hec p̄dicta, quomodo ergo in cōfitebit

Primū aut manifestū est q; homo hꝫ in se hec oīa semper, quoliꝫ vnit: deinde facta sut ex homine hūte hec oīa. postea vsumgitur ni homine hūte hec oīa. q̄mq; ego dico et demōst.

Aplm. mi. quid mouit antiquos ad affirmandum q; homo est res vna ſpāliter sanguis.

Quia aut dicit q; vnū est homo, videtur ut hac intentione vtiq; aspicientes eos qui bibunt farmaca, et destruuntur ny superflua

purgatione hoc quidem colerum vomentes/ alios vero
fleuma hu singulu eorum constauerunt ee esse hoc.
q; cu purgarentur viderunt ipm mori et dicentes
sanguinem esse hoc/ eadem intentione bibunt:
aspicientes hoc mgulatos et sanguinem fluere
et cor hunc existimant esse amia et testimonio
utuntur in suis sacrombz. at primu quidem in sup
fluis purgationibus nullus mortuus est solum
colerum purgans q; cu aliquis bibit farmacu
quod colerum agit/ primu quidem colerum demde fleuma.
post aut cauti vomunt colera multa fimentes aut
et sanguinem vomunt puru. hoc aut patiunt et
a farmacis agentibz stru. primu quidem cu
fleuma vomunt demde rubea. postea multa fim
entes aut sanguinem puru et in hoc moriuntur
Farmacu cu cu ingreditur corpus/ primu qde
agit quodcuq; eorum que sit in corpore sibi sdm
naturam maxime fiunt demde fierent aut et alia
attrahit et purgat. quadmodu et vegetabilia
et seminabilia/ qu in terra/ venunt attrahere unu
quodq; sdm naturam quod est in terra. Inest aut
et acetosu et amaru et dulce et salsum et omnd.
Primu quidem igitur. plurimum huc attrahit in
se quodcuq; viaz maxime fuerit sibi sdm natura.
Demde attrahit et alia. tale aut quidem et farma
facunt in corpore Quecuq; viaz colera agunt/
primu quidem immutam purgauerunt colera: dem
mutam Farmaca vero flatus primu quidem/
immutu fla agut demde mutu. et interfectis
sanguis fluit primu quidem calidissimus et val
de rubeus. Demde fluit magis fleumaticus et colicus.

BIBL ACAD MED

Capitū. v. de augmento et diminutione humorum in
in homine secundum tempora anni

Augetur aūt in homine flegma quidem in
homine hyeme hoc cū in hyeme maxime se
cundum naturā eorū que sunt in corpe frigidissimū est.
Augmenta aūt horū ap flā quidē fridissimū est
si volueris tangere flā et colerā et sanguē flā t
nemes frigidissimū existere. et etiā ventosum est et vio
lentia maxima ducitur post colerā magnā. Quecūq;
aūt violentia venīūt / calidiora fiunt cuncta a vio
lentia. at tū natura et ad hoc omnia frigidissimū e flā
Videtur autē et sin natura ap hyemis replet corpa
flate spes bonas hīs hommes spernūt spuūt et stu
ant flatuū spiritū hyeme. Et tuōres albissimi fiunt
maxime secdm hīs tempus et alie egritudines fla
tice Vere aūt flā quidem non est fortissimū in
corpe et sanguis augetur et frigora crescunt et
aque superuenīunt Sanguis aute secdm hoc au
getur ab umbrīs et calidis diebz. et secdm eū
naturā ipōrū hec ā sunt maxime humidū aūt
est et calidū spes aūt hīs: hommes vere et
estate occupantur maxime adiuuantes: et ex na
tūrā sanguis fluit ipis: et calidissimum sunt et tu
bei. Estate vero sanguis potens est adhuc. et
colera creatur in corpore et distendit vsq; ad
autumpnū In autumpno aūt sanguis modicus
fit contrarius aute ipi autumpno naturaliter
fit. Colera aūt estate contingit et autumpno.
cognoscens aūt hīs hommes hoc tempore colerā
vomīt: et in acceptionibz medicinarū colere
purgantur. Manifestius aūt est et in febrībz / et

in colonibus hūi. Flā aūt in estate infirmꝫ est
ipū se ipso. contrariū cū est tempus nature ipūs.
sicū naturꝫ est et caliduꝫ. Sanguis aūt in autūno
pro fortiori in hyeme. sicus cū est antequam et
incipit hyemē. Nigra aūt colera autū
pro multa est et fortissima Quando aūt hyems
aduenit colera inflata modica fit et flā augetur
iterū a multitudine cōmunē et a longitudie noctiū
Quapluīm vi. p semper homo habet omnes humores
diuersificatos in anglico et dimittit sēdm tempus
distōnes sine quibꝫ viuere non posset.

Habet igitur hyems omnā semper corpus hūm
Ad tempore aūt circūmuente quīdē pluuia
quidem fiunt ipā ipis: quīdꝫ minora singula sēdm
partem et sēdm naturā: quēadmodū fims totus
participat omnibꝫ et talis et fis et sicus et hūdis
Neqꝫ cū utiqꝫ manet ullo tempore aliquid hyemis
sine omnibꝫ que sunt in hac mundo. sꝫ si aliquid de-
ficeret omnā perirent. ab hymis cū necessitate oia
constiterunt et nutriuntur adinuicem. Ita aūt et
si quid ab hymine deficiat ex hīs cognitis nō utiqꝫ
posset viuere homo. Oriatur in anno quīdꝫ quidem
hyems maxime quīdꝫ cū ver: quīdꝫ ver estas quīdꝫ
autē autumpus Sic aūt et in hymine. quīdꝫ quidē
oriatur flā quīdꝫ autē sanguis quīdꝫ vero colera: p
quidem subtilia temē nigra dicta Cestiomū aūt
manifestus si voles eidem hymiū ita idem facere
quater in anno. Vomet tibi hyeme quidem flatuē:
Ver autem humidissime: estate aūt coleraē: autum
Quapluīm. mi. p expritudines intro - pro nigerrime.
Quidē vno tempore cōmuniter fluuntur in sibi ipsis

Oclentur igitur hns ita se hūtibz quecunqz ā
tem egritudinū hyeme augentur estate fi
nire: quecunqz ipāzū periodo dierū nō pmutantur.
periodū aūt dierū iterū dicem quecunqz aūt ve
supuenunt egritudines expectare cōuenit ny ātū aūtū
pno permutatiōe esse egritudinis. Quecunqz
vero autumpnales egritudines harū pmutatiōz
uexe necesse est esse Qui aūt stōm lxx tempora
excedit morbus sine oz q animaj ipe sit et medi
cū & sic oz cunas fugere ad egritudines vt sigla
luzū dnatur ny corpore stōm tempus quod est
stōm natura ipūs. Manifeste aūt congruit sine t
hyc cū illis q quecunqz egritudines ex repletione fiut.
hus euacuatio sanat. quecunqz vero egritudines
ab euacuatione fuerūt repletio sanat: quecunqz ab
otio egritudines generantz labor sanat. Omnez
saluter autem sine oz medicū q contria contrariis
curantur

Explicit liber ypocratis
de hūana natura

Liber ypocratis de humana natura pncipia
capitula xxvij.

Capitulū p̄mū de prolifico ſpmate quod ī matrice calefit et ſpiritū habet. et ſibi iter parat. vt omne quod calefit.

Capl̄m .n. de generatione ſecūdine et tūſtu ſpiritus a medio ſpmatis nitus et extra.

Capl̄m .m. quale ſpma ſit dicz ſaltu ereuſſum.

Capl̄m .mi. q̄ ſpma ſp̄m nitus et extra apparuit hnīs in pāniculo eſt: et ſanguīe augetur. et tempe tebito duo pann̄ alī circa fetū finut.

Capl̄m .v. q̄ ſanguis retentus in pregnatibz no conturbatur nec repente multus ad fetum teſtend. ymo paulatim et ſp̄us aduntq̄ continue ex eo plꝰ et plus attrahit.

Capl̄m .vi. q̄ non impregnata dlet deficientibus menſtruis et in ea conturbat̄ ſanguis: et tunc nō corip̄t̄z post eiꝰ menſtruale ē ad cōpiēd aptiſſima

Capl̄m .vii. de nocumentis prouenientibz ex retentione menſtruoꝝ in nō pregnantibz Capl̄m .viii. de augmento pannicloꝝ et cauatione dū caro fit: et articulatione membroꝝ dū aucta eſt. et de tē tentia cuiuſlibet ad ſuum ſmule. Capl̄m .ix. q̄ mas formatur in .xx. diebus: et femella in .xl. et q̄ poſt partum cuīa puella in .xlii. diebus p̄ gatur et cuīa maſculū in .xx. diebus et in fine hȳrū dieꝝ nūma eſt purgatio. et ī nuenibz mor

Capl̄m .x. de dolore marmo in hora partus p̄cipue primi. et de cauſa et ordine purgationis in ipō et poſt ipm. et qualis exiens ſanguis eſſe debet et de periculo cū pregnās egrotat: uel nō purgat̄ in partu Capl̄m .xi. q̄ ſanguis modicus aduenit fetui pruſq̄ formetur et amplior poſt. et ſi ſuper

fluat suffocabit fetum. et q̄ per aborsus et purga
tiones post partū stringit tempus formationis fe
tus et diuisionis purgationū post partum.
Q. aplīū. xv. de inuisatione et saluatione et sani
ficatione ossiū post articulationem fetus et distin
ctione digitorū manuū et pedū et origine vngiu
um et magnitudmeīj et terminatione venarū
et neruorū ad extremitates digitorum.
Q. aplīū. xvi. de locis et lynis ortus capillorū et
barbarū et pubis et de caluicie et canicie canis
Q. aplīj xvij. de temporibz motus mastuli et fe
minc et de lyna et cā generationis lactis i mamillis
Q. aplīj xv. de magnificatione mamillarū et suauī
venarū per lac i pregnantibz. et q̄ sanitas feti
uel morbus eius sequit sanitatē uel morbum
matris vt vegetabilia terre conformantur.
Q. aplīū. xvi. de modo generationis vegetabiliū
et seminū in terra. Q. aplīū. xvii de modo ingra
tionis arborum et ramis plantatis et differētia
eius a generatione vegetabiliū et seminū.
Q. aplīū. xviij. de ramificatione plantarū et cremto
rum in latū altū et muū. et q̄ et p̄ quid
inferus terre est hyeme calidū. et q̄ humida i se
ipsa calefiunt et putrefiunt. et rarefacta non.
Q. aplīū. xix. q̄ et p̄ quid inferus terre est estate
frigidū et superius terre est hyeme frigidū et
estate calidum Q. aplīj. xx. q̄ si arboribus calid
aduenat ex inferiori si debent sane esse. et quo
modo oculi arbori insita ex alia arbore viuit et
fructificant Q. aplīj. xxi. q̄ omnia vegetabilia ab
humiditate terre et aque viuut et fetus i vtero

superiori oportet
q̄ frigidū cui aduc
mat ex

ab hūditate matris. et ſcdm hūdi[tate]m tere et matris dispmutur uegetabilia et fetus: et desitibus membroꝝ fetus in utero. Aplīm. xxii. q ſpma est i pāniculo: et in medio eius vmbilicus vnde ſpiat. et q pānicli alii sibi assumut et q hinſ ſmilia repiuntur in ouis pullificantibz.

Aplīm. xvii. q hora partus embrio calcitrans rūpit pānicilos et a lignamentis suis absolut et naturaliter erit caput añ me se tero ad lōgius.

Aplīm xviii. de errore quorūdam qui plus tert mensibz in utero q̄ dixerunt manere embrie. ve rū ab his ritus erit que pauca hūt menstrua. Et hec mmg lactis habent. Aplīm. xix. q ſtūt ex ouo fit alius et ex ſpmate fetus. et testa ou rūpitur et pānicli fetus qū his sufficiens dest alimentū et tūr puer paritur Et beſte bestie et fere ſtūter omnes tempore debito. Aplīm. xxi. q partus est facilis in quo caput p̄cit. et ille difficilis in quo prius latus uel pedes exeunt. Et q mmus dolent experte pareꝝ p̄ius parientibus et in expertis. Et de ordine exitus fetus et hūditatis in partu et post partū. Et de fractione mamillarū et ventris mmg p̄ino ptu et plg ſeqntibz.

Aplīm. xxvii. q gemelli fiunt ab vnico coitu. Et q vt in pluribz vnus post alū eadem die exit. Et q ſpma vnde fit puer est fortius et vnde puella fit est debilius. Et q ſpma interdum diuſi mittitur per plures mictiones.

Incipit lib̄ ypocratis de natu pueroꝝ cap. xxvii. Aplīm p̄mū de plifico ſpmate quod i matrice ma lefit et ſpm habet. et sibi uter paret: vt dme quod male fit.

Si sperma ab vtrisq; permanserit in matrice
mulieris p̃mũ quidem mistetur simul. et ta
ꝑ mulierem noy questente colligitur et nigrossa
tur calefactum. Deinde spũ hꝫ sicut existens ca
lido matrice spirante Deinde q̃ repletur spũ via sibi
ipi extra facit et sedm̃ medium spatis spũs erit.
Quum aũt via fit extra spũ calido existenti, iterũ
alius spũs spirat a matrice. et hoc facit p totum
tempus Calefit quidem ibi sicut in calido existens.
Exigidũ aũt habet a matrice spirante. Oma aũt
quecunq; calefiũt spũ hũt. spũs aũt fauxit, fac
sibi ipsi via extendit extra. Ipũ aũt quod calefit
attrahit ad se ipũ spũ factũ per finitionẽ aquo nu
tritur. Hoc fit aũt fit et in lignis et in frondibꝫ
et ribis et potibus quecunq; incrementer calefiũt.
Intellectum autem prebebit lignia cũ coadunã
tur. Oma aũt lignia facient hoc: maxime aũt
subuxidia emittunt. u. sedm̃ sectoẽs spũm
Spũs aũt q̃ extra tendet, reuoluetur extra sectoes.
et hoc fieri videns Manifesta aũt ratiocinatio
est spũs quidem in ligno existens calidus attra
hit alterum finem aquo nutritur et a se diminuit.
Si quidem eũ non attraxerit, non minus reuol
uetur supra e spũs extra tendens. Omne eũ
calidum fio nutritur moderato est q̃ calefit hu
midũ quod in ligno existit, spũs finis vadit ext
et ita exterius extra calidũ quod est in ligno exit
attrahit aliũ finem aquo nutritur. Facium aũt
hoc et frondes virides q̃ vruntur. spũ aũt hũt.
Deinde rupit spũs et facit viã: et tendit ext
reuoluens se. tendens aũt sibi prebet sedm̃

q̄ nſpuationem prebet. Et legumina et fruita et fructus calefta ſpū hñt et emittunt et nptoꝛes maiores faciunt. Ex quibus facilē ꝺz plongare ſmonem. oīa eī quecūq; calefiunt / ſpū emittunt: et alterū frm ſtōm lꝺr contra attrahunt quo nutriuntur. Et hui⁹ nātates nducte ſunt a ne / q̄ ſpma calefactū ī matrice ſpm̄ hꝺ et emittit. Simul aūt et a matrice ſpmante ſpū habet et ſperma. Qñ eī mat̄ ſpū attrahit ad ſe / ab eo nflatur ſpma. caliditas aūt eſt tamq̄ ī calido exiſtens. et tunc vtiq; ſpū habet et emittit. Qaplm. n. degeneratione ſtōm ex ſpū a medio ſpmatis mti et extra.

Et ſperma nflatū fuit pāniculū. extendit. Qaūt circa ipū exterius contractus factus ſicut vitulus tamq̄ ī pane aſſato ſubtile n ſpere pannuli ſtat ſuperficialiter. Qalefactus aūt et nflatus panis elevatur ſdm q̄ nflatur ſicut pānicu loſum fit. Spmatis aūt calefacto et nflato tot pā niculus exterius curtū fit. Circa medium aūt ſpmatis ſpū tūſus et mtus et extra fit per pāniculū. et lꝺr pannuculo diſtat tenuī et ſpma ī ſe patū eſt. Lꝺr autem aliud ſpma rotundū eſt ī pānículo Qam. m. q̄le ſpma ſex dieꝝ ſaltu exiſtens extraneꝰ apparuit.

Et vero ſex diebus manens ī matrice ſper ma extra tactus ego vidi. et quale mihi vi debatur ī mente tunc / ab illis reliqua argumenta fer. Qualiter aūt vidi ſperma ſex dieꝝ exiſtens ego narrabo. Quidam propria fāmula erat ſperó, ſa ad virum ſuum q̄ non oꝛtebat concipere ī vo. quatinus non eſſet ī honorata. audiebat autem

cantatur qualiā mulieres dicūt admurmurem. cū mulier debet concipere in vtero non egreditur sperma sz interius manet. Egr aūt audiēs intendebat et observabat semper et postea vt sensit non exiuit semen dixit dicēm et verbū venit vsz adme Ego audiēs precepi ipām salire ad terminū et septies vnaz salit et sperma defluxit ad terrā et somnus factus est. Illa videns aspiciebat et admirata est. Quale erat ipr ego dicā ut si quis oīm crudi exteriorē corticē rezīmanferat: et in interiori pāmculo interius humidū appareat. Modus quidem talis sint sufficienter ut dicere oz erat aūt rubeū et rotundū In pāmculo autem videbaūr existere fila alba et grossa cū grossō sanguīe et rubeo. et circa pāmculū exterius bestigia. In medio aūt pāmculi distabat subtile: quod michi videbatur esse vmbilicꝰ. illud aūt spūs interius facere primū. et pāmculus ex illo tenebatur totꝰ corpus continens sperma tale aūt ego vidi secundū existens sperma. Quam aūt et aliam cognoscere in ipr posterꝰ apparentem cuilibet volenti scire de ipr. et ad argumentū oī meo sermone dicā quod est verus vt dicat homo de hominis ꝛc. Et hec quidem ad ipr dicta sint ame.

Capm. vm. q sperma spūs intus et exterius habens i pāmculo est: et sanguine augetur. et tempore debito duo pām alii circa foīa fiunt.

Quāde sperma in pāmculo est et spūs habet interius et exterius et augetur a sanguine matricis descendente ad matrices menstrua aūt no egrediuntur qū mulier concipit a se si debet puer sanus esse ipr dico. si no super quibz significat

ſcdm̄ p̄mū nēſem q̄ntū modicum ſ̄ed teſtentes
ſanguis a toto cor̄ mulieris circulāter ſtat circa
paniculum exterius. ſ̄ mul aūt ſpū attracto interq
ſanguis per p̄miculū ſcdm̄ perforatū et distantem
coagulatur. et auget quod debet fieri annal. ⁊ cū
aūt tempus fiet rursus alii p̄miculi ſubtiles circi
tenduntur mulieri tali modo quomodo et paniculus
p̄mus fetus est. ⁊ causi aūt ſunt et isti ex vmbilico
et adimnē ligamenta hnt cū vtriq; fieri debent.
⁊ teſtendente ſanguīe a matrice et coagulato
caro fit ſ̄cdm̄ medū aūt ramus vmbilicus distat
perqueq; ſpunt et augmentū habet.
⁊ aplīs. q. ſanguis refluus p̄gnātibz nō cōtur-
bat: nec repēte multū ad fetum destruit: ymo pau-
latim et ſpecies. et ipſe adaucta continue ex ea plus attribuit.

Mulier aūt q̄ nō vtero habet menſtruus non
teſtendentibz pp hoc nō dz turbari ar ſanguis
non ꝓturbatur vt affluentes teſtendens quolibet
menſe ſz tendit quere paulatim ſine dolore cotidie
ad matrices: et in matricibz crescens augetur coti
die aūt huius causa tendit ſz non ſemel ſcdm̄ mēſ
ſem: q̄n in matricibz ſpūa crescens attrahit a cor
ſemper: quomodo aūt et potencie habet ſic et ſpus
⁊ p̄mo quidem ſpūs parvus fit: et ſanguis mo
dicus tendit ad matricem. ⁊ cū autem ſpūs ꝑplus
fit magis attrahit ſanguinem: et in plus teſtendit
ſanguis ad matrices.
⁊ aplīs. vi. q. nō ꝓgnata dolet teſtentibz men
ſtruis eſt ca cōtrahitur ſanguis. et fit nō rōnpi
ſed poſt eius menſtruationē eſt ad cōrupcō aplīs.

Non habentibus aūt in vtero q̄ menſtrua

non egrediuntur ꝓpea dolor fit Primū quidem ꝓturba
tur sanguis in corpore sibi ꝙ quelulet nesciens a nutrī
Quare mensis a mense a nutrīe differt multū et se
cundū ꝙ firmitatem et caliditatem est hoc sentit mu
lieris corpus. Sanguis tanē est ꝙ uiuificat et pertur
bato sanguīe et replente venas tendit ab ipso et
qualiter hoc in principio nature fiunt dicī est supra.
Quare si quidem euacuatur a sanguīe mulier con
cipit in utero. si autem fuerit repleta non. Sanguis
aūt matricibz et uenis fris a sanguine concipiunt
a se mulieres pueros. Post menstruorū si quidem
purgationē mulieres maxime concipiunt in utero
Causa aute dicitur ꝙ quidem ꝓturbatur sanguis
et tendit extra segregatus ad matrices aūt non
reuertitur Calefacto aūt sanguīe diurno mattes
pannt alteram corpori caliditatem.
Capitū. vii. de uenarum ꝓcessibz et retentione mē
struorū in non pregnantibus

Est aūt ꝙ et tradunt de sanguīe in venas
corpis ubi et uene replete dolent et tumore
prebent Est aūt ꝙ et pituitā est non et hoc purga
ri Est aūt ꝙ et ad uesicam ꝓcomsistit et cōpri
munt et claudunt uesicam et stranguriā prebent.
Est aūt ꝙ replete sanguīe crātes matrices tech
nant aut ad uesicam aut lūbos et dolorem ꝓbet
Est aūt ꝙ et diuturnus fuerit sanguis .v. men
sibus aut .vi. in matricibz putredo fit. In quibz
dā aūt sedm uulua egreditur Est aūt quibz mē
semur sicut apā fit. et nūc sanies facta egressa est
et alia multa huiꝰ mulieribz fiunt ꝙ nō pur
gant menstrua. Nz non oz dicere hoc hic. dictū

cū est ī mulieū egritudinibus ꝛ unde dīuus sermo
Caplū. Arm. de augmento pāmulorū non complet
et curatione dū raro fit et articulate mlr ꝛ dū aut
est et de resectis cuiuslibet. ad hūc simile

Quando aūt fit caro tunc pmuli aucto eo
quod est ī matricibus augentur et ipsi et
tunantur maxime exteriores At sanguis qm est ī
ad matricem descendens qūq; caro spumis attuerit
unde augmentum fit At si unde nō fuerit ī tunc uta
tes pamulorū segregantur. At qū tunantur/ et san
guinē recipiunt tunc nominātur regio. hec aūt ame
ī hec dicta sunt. Quo autē anata a spū articulantur
et venit ī ipsa singulū simile ad sibi sile et densum
ad densum et rarum ad rarum et humidū ad humidū
At unūquodq; uenit ī propriam regionē. Sed et cōg
tum aquibus et factū est quecunq; a densis densa sut.
et quecunq; ab humidis humida. et alia seōm eandem ra
tionem fiunt ī augmentis. At ossa induruerunt a
calidi ꝛ coagulata. Quo ramificantur ut arbor et
nebus interiora cōis At caput fit distans a spa
tulis. et brachia et cubita a lateribus. At crura di
stant abinuicem At nerui minus nutriūt cura mutu
as articulorum At ipsius habet os At nasus et aures
eleuantur ī carne et pforantur At oculi replentur
humido puro At testiculis manifestus fit qualis est
At uiscera articulantur Qui et supernus spūationem
facit ore et naso. At uenter inflatur At intestina ī
flata sedūm suprioa accipiunt spū quod est per nubili
nium et obtumuntur. et ad intestinū via fit a uentre: et
ab intestinis extra Singula autem horum articulant
a spū singula inflata quidem cū distant omia sedm

b. corpus fetus

cognationē Item si uoluerit fistulam ligare ad uesi
cam et per fistulam īmittere in uesicam terrinam et
arenā et plūbi frusta subtilia et aquā nihilens per
fistulam inflare p̄mū quidem illa mistentur cū aqua.
tenuit ipsa inflata uenit plūbū ad plūbū et arena
ad arenam: et tenuī ad tenuem Et si quis ipā uesica
re diuulset et rursūsiungeret uesicā intrabit iporum
simile sicut ad simile aduenens. Ita autē et sperma
tum articulantur et unūquodq; simile sicut ad simile
uenit. Hec autem ad hec dicta sunt a me.

Capīm. xx. q̄ mas formatur in xxx. diebus: et fe
mella in xl. et q̄ post partū emyn̄ puellam in viii die
bus purgat̄ et enim mastuīn̄ i xx diebꝫ et ī fine hoꝝ die
rū summa est purgatio. et ī muliebꝫ minor

Et factus est utiq; puer in xxx diebus Et
ad hec accedit femina quidem in xl. diebus adlo
gissimū. sic enī accidit in plus uel tēpore aut pau
lo plus aut paulominus hec articulari Et tenī pur
gatio. que fit in mulieribus post partū ut ī plus
accīt in puella quidem in diebus xlvi. diuturnis
sima et finalis periculū utiq; erit si in xxx. die
bus purgaretur In mastulo autem mundificatio fit
in diebus. xxx. Ita diuturnissima et finalis periculū
utiq; esset et si in xxi. diebus purgaretur Postre
mo autem tempore minima egreditur purgatio. In
uuenibus autem diebus paucis purgantur In
ueteribꝫ aūt pluribus.

Capīm x de dolore marime mlbm patris ꝓpric p̄mi
et de causa et ordine purgationis ī ipō et post ipm. et
qualis crocus sanguis esse debet et de puellō cū pur
gatus egrotat uel nō purgat̄ in partu

Quarime aut dolent mulieres in partu et in purgatione partus pmo parientes et minora parientes magis dolent purgationes aut mulieribus ex partu hiis causa fiunt quia in pmo priori tepe vsq; ad xlv. xlvi. dies puella in puero aut vsq; ad xxv. die imminu sanguis defendit in augmentu pmo. Hic autem ablumus plus quousq; pariatur oz vtiq; purgationem attribui in purgatione partus et exire foras secundum purgationem dictu. Principiu aut fit hiis mulieribz in dolore pturbatur sanguis mulieris. et calefit totus a motu pueri forti existente certur baptizatur autem pmu quod uenit extra post puerum aut putredo grossa sanguinea. et meatus egressq; fetus est hiis sicut aque in mense Unde post alid sedm singulos dies egreditur purgatio vsq; ad dictu tempus sedm multitudinem lyre mensis vel totile tetille .i. pugilli aut tota aut media primu aut paulopius aut paulominus sedm ratione hiius quousq; finat egreditur aut sanguis vt ab occisa victima si sana fuerit mulier: et debet sana esse et rito coagulatur. Si autem mulier non sana fuerit/ neq; debet sana esse/ egreditur purgatio minor et sedm spem paruior: et non rito coagulabilis Ita/ aut fit habet/ si qua mulier in vtero hns egritudez habuerit non existente cognata purgationem. pars destruitur nisi purgetur in anteriorib; diebus in vtero habens mor sana existens intus: manserit aut ipsa purgatio sine a medicis sine spontanea/ uo subito sed sedm rationem dictu egredietur/ quibus no egredietur in simul Si autem non purgata fuit mulier purgatione partus/ egritudo ipsi magna/

cut et pclutabitur mox nisi cum hūerit in breui et ipā
deorsum agat purgationē. Hoc aūt indiuiduū hui⁹ pcē
ut equaliter euūiāt q̄ puerorū fit segregatio mebro-
ōngissima in puella quidem in xlim. diebus in puo
uō in xx. diuturna. Cbeo aūt sēdm nūc notare ca
Capm xi. q̄ signus modicq̄ aduciē explanationis
fetui pūsq̄ forma: et amplior post eri⁹ stituit sustora
bit fetum. et q̄ per aborsus et pḡnes post pūm stitē
p̄ formatis fetq̄ et diuisionis pḡnationi post partū.
Dico cū retribui q̄ in matricibz cerui spuati
nūmus sanguis uenit a mulicre ad matres
habentes femineū spma in xlim diebus. In hīs
autem diebus articulantur membra infantiū. h
hoc aūt tempore in plus uenit sanguis in puero se
cundū ipm. xx. diebus. Sic aūt hoc aliud argu
mentū q̄ hoc natum fuit. Nimū aūt. xx. diebus. in
spermā in matricem cadit nimius sanguis ue
nit a mulicre ad matres. Unde in plus. Si cū
coadunatus et multus uenerit non uiq̄ spermā pos
set spūm habere sz sufforaretur uiq̄ a sanguine ue
nente multo. retribuitur aūt in purgatione erōneo.
Egreditur aūt purgatio partus in pīmis diebus
plurima. Unde in nimis quousq̄ finitur. Multe
aūt mulieres corrupeūt pueū paulo aū. xx. die
rum et articulatus apparuit. Quedāq̄ uero poste
rius aut simul. xx. diebus articulata apparuit
existentia. Et in puella sēdm rationē. xlim. dieū
q̄m corrūpetur uidetur articulatio membroū siue p
us corrumpatur puer siue posterius. Sic uidet
ratione et nōn articulatio existens in puella q̄de
i xlim diebus in puero in xx. Contingit ei aborsq̄

infantiū et mūdificationes partus. causa aūt est q̄ fe
mina coagulatur posterius et articulatur q̄ sperma
firmus et humidus mulieris q̄ vir et nōte est sēz
hanc rationem posterius femina coagulari q̄ masculi
num et mundificatio diuturnior hinc causa ny feta
fit q̄ ny mastilo.

Capitulum de diminutione et ramificatione ossium post
articulationē fetus et distinctione digitorum manuum et
pedū, et origine unguiū et magnitudine et terminatione
venarum et neruorum ad extremitates digitorum

Redibo aūt iterū retro unde digressus. Qui aūt
articulatur infans secundū formas membrorum
ipsa iuncta ossa diuersa fiunt: et ramantur. et per
spū fiunt. Concava aūt extrema attrahunt ad se a
carnibus partem sanguinis pinguissimi et tempore ram
ificantur iterum extrema ossium sicut arboris extre
ma postremo ramificantur ita et pueri distant
ab minucem digiti manuū et pedū extremus aūt
ungues oriuntur. Primus aūt bene bonus omnis
digitos manuū et pedū et grossissime quidē
sunt bene que sunt ny corpore et in capite. Deinde
aūt in cruribz et brachijs et cubitis. In pedibz
aūt et manibus subtilissime et densissime et plu
rime bene sunt et nerui subtilissimi et densissi
mi plurimi. Digitus aūt manuū et pedū hy ma
ximi sunt ex digitis aūt sicut tybijs densa os-
sa et parua et venas et neruos ita ungues ori
untur ex ipis subtiles et densi et amplius
extrema uenarum eo quod nō amplius augeat
ipe neq; eminet aliqua alteri. Quare nō est
mundū q̄ ungues ny extremo corporis densissimi

sunt. et teuissimus eñ sunt.

Capiñ am deloris et pris dity capillñ et barbe et pubis et de axillis et aliis causis

Similiter aũt vngubz capilli radicantur habẽt autem sic que sunt de natura capillorum oriuntur eñ in maxima et plurima vbi corpus cutis arissima est. et vbi capilli moderata humiditate nutrimenti sunt. et vbi cutis posterius rara fit ibi pili posteriꝰ fiunt in mento et pectine et sic vbi sunt ex spermate facto rara rara fit et cutis et bene aperiunt magis q̃ in priori tempore pueri eñ subtilibus venis eñtibus non distellit per ipsas sperma et de menstruus puelle eadem ratio. Simul aũt via fit et menstrualibus et spermate virginibus et capillat pectẽ pueri et puelle rara facta cute. et simul crinis humiditatem menstruata in nutrimentũ sit et nõ imorem. Ita aũt et barbam viri habet. rara eñ fit cutis tendens in ipsiñ humiditate a capite simul quidem i toto. Pariter aũt et in medio tempore crinis mestruata habet humiditatem in nutrimentũ tuꝰ marime qñ tempus fit humido destillenti a capite et in corio testẽ tente a pectore ad barbam. Significatio aũt q̃ in rarissimis cutis oriuntur pili si quis velit aduce cutem rustam solum facere. et sanare tensa facta cutis i cicatrice pilos non producet. Quicũq; autem eñ multi pueri existentes fiũt neq; pilos habẽt in pectine nec in mento si leues fiunt tota q̃ via. no fita spmata spmati rarificat cutem in toto corio. Eciã aũt via spmatis sicut mihi dictũ est paulo ante. et mulieres aũt leues fiũt sedm̃ metũ et corpus: q̃ in contu ipsaꝝ humidũ non similiter refrigerati sicut

quod est bñ / cuī non facit nāī Quicūq; aūt calu
fiunt ist fleumatici sī et ī capite eorum simul cotu
rectigatū et calefactū est fleuma quod cadens ī cutim
brit capillorum radicem. et effluūt capilli Eminuth
pp hoc non fiunt calui qr ipōm nō fit motus vehemēs
neq; calefactum fleuma ī cotu brat capillorū radi
ces Quan aūt pp hoc fiunt qr multo tempore desidēte
humido ī homine / sequestratur albissimū: et cadit ad
cutim et crinis albore humiditate habens sī ī pō
tempore albior fit. et cutis vbi ramis sunt albior al
tera fit: et quicūq; ergeītua carnicē quā sunt ī
capite illius cutis vbi camicies est albior albior aliaē
illuc enī albissimū humidū est: hoc autem et hic fit
vbi vtiq; calo humiditatem attrahit siue albam siue
rubeam siue nigrā / tales ptm colorem et pili fiunt.
Hec aūt dicta ~~sunt~~ sunt a me;
Capitulum xxiii. de temporibus motus masculi et fe
et de hora et causa generationis lactis ī mammis.
Adhuc aūt veniam ad residuū sermonis Qñ vtiq;
extrema corpa mmificantur pueri ertia / et bn
gines et capilli caumficabuntur ~~pueri ertia~~ fiūt vtiq;
et mouetur et tempus ad hoc fit masculo quide
.ix. menses femine vero .ix. hoc sic cm ī plurimū aūt
est aūt et quosdā puerorū aū hoc tempus moueri
Mouetur aūt aū masculus qr fortior femina et aū
caugulatiu masculus qr agressiori spermate fit ma
sculus qī femina Qñ aūt mouebitur ebrion / timet
vtiq; et lac supfluū matri Mamille em elevantur:
et papille questimt: lac vero nō egreditur et fe
mine tensarū carnū posterius lac supfluū et veit.
Narārū aūt carnū aū propter hanc nātate fit lac

qñ matrices humorose fuerint apueo/ cõprimũt ne
tem mulieris. Humus aũt qñ repleta repressio fit: resi
lit pinguissimũ a ribus et potibz extra ad augmentũ
et carnẽ. Sicut si quis cotũ ũngat oleo multo/ et
pmittit ẽ bibere/ et postꝫ imbibitum reprimat cotium/
represso eorũ resilit extra olim/ Ita btigz et ueutre/ hũ
te ui ipsa pinguedo a ribis et potibus repressa a matu
ribus resilit pinguedo ad augmentũ et carnẽ. Et si
fuerit mulier nec carnes citius sentit saltũ Si vo
non/ posterius. Et bestie ñ btrev hñtes si qñ
non expoluerint ab esteri cibo et potu pinguiores
fiunt Similiter autem et femina a pinguedine calefacto et
allo exinde quod diuretici ãt est a caliditate que est a ma
tribz repressum/ vemt ad mamillas et ad matrices
puri vemt per easte venas Procedunt em vene ad
matrices et ad mamillas et hec et alie similes et
qñ accedit ad matrices lac puer ab ipso augẽt. puru.
Capm. xv. de magnitudine mamillarũ et suarũ venarũ
plar ẽ pximatribz: et q' sanitas fetꝰ ñ mor. hꝫ est signꝫ
sanitate ñ morbũ matris ut vegetabilia bene cõformat.

Mamille vero repletes lac elevantur repletes Et
qñ parit in principio motus fetus trudit lac ad
has mamillas si lactauerit hmõi em sit lactantibus
mamillis/ ampliores fiũt et vene sibi mamillas Am
pliores aũt fiũt a ueutre attulentes pinguedinem
mamillis. Item si vir coierit multũ/ ampliores fiunt
vene: et magis ducũt ad coitum Habet autem et hoc
sit mutrimentũ et augmentũ pueroꝝ sit qñ ñ matri
bus vdum que sunt a matre Et quomodo mater/ sit
habet sana et infirma ita et puer habent Quemadmodũ
et que in terra vegetabilia mutriuntur a terra. et sluter

vnaz terra se habet ita et vegetabilia se habent et que
in terra. Semen eni qđ deponitur in terra humiditate
repletur a terra Habet eni in se ipa terra humiditate
oi modo: que nutrit vegetabilia. humidꝰ eni semē re
pletum inflatur et tumescit.

Qualiter de modo generationis vegetabilium ex seminibz dicit

Quo igitur ab humidꝰ conuerti virtutem q̄ se leuis
sima in sperma Conuersa aut nutrus a frode
et humidꝰ fra frodis rumpit spma et oritur p̄mo
et exterius frondes Orientia autem qđ non amplius
possunt nutriri frondes ab humiditate que est in spmate/
rumpitur inferius in inferius spma et frondes et coactu
a frondibz trāsmutatur a potentia in deorsum: aut in ipsb
terr̄ imquitur pp grauitatē: et fiunt radices ex frondibz
tense Qđ aut deorsum fortiter radicatum fuerit vege
tabile/ et nutrimenti auctū/ facit tunc vnaz emanscere
semen. et consumptum est i vegetatū preter cortice. q̄
solidissimꝫ est. I terra aut cortex putrefactꝫ in terra i
manifestus fit. tempore utraz et ramificantur quedam
frondiū exspermate tamē sicut ab humido factū molle
crustens et aquosum et augmentatū et et motum in
deorsum et sursū no potest fructū emittere ꝓpo ei est
ipi virtus fortis et pinguis ex qua semen conficeretur:
Qđ aut firmabitur magis et radicabitur vegeta
bile ad genus a tempore/ tunc vnaz et venas habet
amplas et in sursum et deorsum: et tunc vnaz ex tra
hitur no amplius aquosum sz grossius et pinguꝫ
et plus et calefim a sole ebullit ad extrema. et sit fru
ctus sedm cognatū ex quo et finū est. et multus
ex modico pp ꝙd fit q̄ actualit vnūquodq; vegetabiliū,
potentiaz magis qđ ex quo factum est: et ex tra vnaz

non sidm vnū / sz sidm multa. Q̄n aūt fructus cōe
dicitur nutritur a vegetabili. attulens eī vegetabile
a terra fructus tradit. Q̄ aūt maturat et solidat
fructum tulens ab ipo aquosū. ad se. Et hec dicta sūt
a me de vegetabilibz a terra et aq̄ et sēmibus.
Quam rōnē de modo generationis arborū et earū
plātatiō et differentia ipārū a generatione vegetabilium et/tal.

Que aūt plantāt̄ plante fiunt et arboribz
hoc mō. vnūq̄ habet ramū in medio versū
terram sidm q̄ ab arbore rupt̄ est vnde et radices
emittit̄ et hoc mō trāsmutant̄. Q̄ando planta
que est in terra humidā sumit a terra / inflatur et
spm habet. Que aūt super terrā nudū. Q̄ pūs au
tem et humidus cū cōmixt̄ ad inferius plante / q̄ virtute
cūq̄ erat grossissima rumpit in deorsum. et fiunt ex
ipso radices molles. Q̄n hero inferius recipitur et
attrahit a radice humiditate et tradit cremiū super sū
et sursū sūt supius inflatur in spm et quema
nutrius i planta leius est commersa supius frondes
germinat. et in supius augmentū facit et ad ifer
Itaq̄ contrariū aūt vtraq̄ eorum que fiunt ex sem /
et plantarū ex q̄ germinē. Q̄rimū cū ex semē
frondes oriuntur. deinde molices. ad inferius emit
nutrius. arbor aūt radicatur pūs. deinde fronde
sūt prea q̄ in semē quāt̄ ipso humiditatis multitudo
mēst. et in terra omū existens nutrimentū mest
primo sufficiens frondi. vnde frons nutriatur q̄
usq̄ radicetur. In ramo aūt non sz fit ex alio.
Inde frons p̄mū nutrimentū habet & ad ipē ramū
venit et arbor se habet. et hec super terrā emit
ta quare non potest super terrā repleri humidē

nisi ex inferiori magna virtus quedā semen
extruderet quod supius est humiditatis Et primo
quod plantatur natē est in seipso nutrimentum
a terra radicibus. Deinde sit a terra attractens
sursum tribuē: et frondes movere i ḡne + augmtū.
Quapt̄ūm ergo de mutatione plantarū et terrā in tpe
frigi. calidi et humidi et q̄ ꝑ. differant hec hyeme calida + q̄ humida sit ꝑ
frigida et sicca. Et ꝑ. calefiant et putrefiant et rare-
facta non.

Quā aūt augetur planta ramificatur ab humi
ditate q̄ dicta. Quanto plus humiditatis ipi
advenit ex terra attracte/ a multitudine rāpit sēm
q̄ plurima erat Et sit ramificatur planta Auget
autem et in latitudine et in profundis et inferius
ꝑ hor. q. inferius terre hyeme quidem calidū est:
estate aūt frigidū Hor aūt ꝑ hor est/ q. terra humidū
est in hyeme a baqua que de celo descendit. et rep
mitur in se. sicut ḡnori existente humiditate. Ten
sior autē ab hac est. et non habet respirationē. nō ei
amplius mest magnū rami. Et ꝑ hor inferius tre
in hyeme magis est calidū Et tenui simul collectus
quidem calidior est sēm q̄ minus rarus existit et
acer Humidi autem et repressa a seipsis calefiunt
Et in veteri valde a qualitate combusta putrefiunt.
Non enī transit respiratio per ipā tamq̄ tensa exi
stentia Si aūt sicca fuerit et rare posita multo
minus calefiunt: et non putrefiunt. Stercora aūt et
fimenta et ordea humida existita et infusa calidio
ra sunt q̄ si sicca fuerint et rare posita Et mdu
menta colligata et compressa fortiter immoluta
vrumtur a seipsis sicut ego vidi iam tamq̄ ab igne
Et alia si quis voluerit extimare omnia quecūq;
repiuntur a seipsis calidiora tuemet q̄ rare pōita

BIBL ACAD MED

non em̄ habet respirare hūm. Venus Ita autem et terra inferius repleta ernte, et ipā a se ipā repressa ita q̄ ignium et tensa ernte ab hūiditate calidū est m hyeme. nō em̄ est ipius exalatio aliqua calidi sed q̄n ac tiderit ex telo aqua m ipam q̄n respirat m terrā ab ipsō non transit antep̄ terra ernte tensa. sz spūs retro ad aquā reuerit. Et p̄ hoc fontes calidiores sunt hyeme et maiores q̄ m estate. qr respirante. spū retro vent ad aquā: tāq̄ terra tensiori ernte. et nō transit per eam spūs et aqua nulla ernte m quātitate si contingat Hr aūt rūpit distetens: et bi am sibi ipsi facit ampliorē q̄ si modicū fuerit. aq em̄ m terra nō stat. sz semp tendit m terminū. si aute transiret hyeme ab aqua spūs terra p se mō aqua procedent ab ipō ex ipa. et fontes nō esset vsque maxīmi hyeme. Et aute dicta sunt a me qr terre inferius calidius videtur existes hyeme q̄ estate. Caplm xxx q̄ et p̄ quid inferius tre est estate frigi diū: et superius terre est hyeme frīd et estate calid.

Nunc aūt volo dicē qr m estate inferius terre frigidius videtur ernis q̄ hyeme. estate em̄ rum est terra et leuis tamq̄ sole attrahente aq̄ ad se ab ipsa hūiditate habet aūt terra m se aquā plus aut mmg Sup aūt sunt oms nobis ex aq̄ Unus aūt verisimile est qr ita se habet: ab oib; em̄ fluminib; et nubibus spūs procedit cotidie Nubes aute sunt aqua rotunda materia et tunc vbiq; terra rara est leuis estate et aquā m ipsa hns. et aqua fluit ad terminū Extendente aūt aqua sp̄ expirat ernte spūs alius ex alio. Cuj aūt exalat per terrā vent leuis existente et rara et frigus tre

fuit et ipa aqua similiter influitur. Habet autem si
quis adhuc dubium si quis in vtre aqua exitum repererit for
titer: et exalatione aqua fecerit in puncturam aut magis
aut parua arus et vtre pendens subleuet. nullus
spus p̄ perforatu procedet sz ner aqua non em habet
amplitudine qua expiret aqua Si aut habet hye
me de aqua in terra S i autem aqua in vtre ap̄li
tudine fecerit et pendes subleuabit vtre/ spus prore
dit p̄ perforatu amplitudo em est spu ab aqua mota
exire per vtrem. et per pforatu spus p̄ter hyr prore
dit Si aut habet se aqua estate in terra. ap̄litu
do em est ipi tam terra rara exite et sole attrahte
ab ipsa hiudite ad se et trahit spus tam frus exis
ab aqua per ipam rara existete et leue. Propter hoc
inferius ipius existens frm estate/ et aqua magis
spu qui est in terra fra exite dimittit sz sibi ipsi
spm et ad terra at paritez que hauritur in puteo
semper mouet. spm tamq flabellu et ipsu facit fri
gus preberez Quod aut hauritur ex aqua estate/ sz
stans est densius existens/ non simul recipit spm ad
se a terra/ neq in terram ad se trahit: et pariter a
sole et aere non dissolu in puteo sz stabiliu exite ca
lefit p̄mo superficiale ipsius. deinde alteru ab altero
ad inferius tradit calidite et ip hyr aqua que no
hauritur estate calidior est ea que hauritur. Puteos
aut profundi aquaru estate sunt frd et aqua hausta
p hyeme a terra calida existente confestim em calidu
est. qu aut sit frda est ab aere fro exite cra est
em a vento et spus per ipam trusit quemadmodum
et aqua que hauritur estate qu hauritur frda confesti
fit calida p̄ter hyr q terra rara exite et spu exite

ñ ipsa usuātur. Q ñ aūt hauritur tempore stabulis fit. calefit eñ ab aere calido erūte quēadmodū et aq̄ que non hauritur ñ puteo estate et ꝓp hoc calida fit. hoc quidem ad hoc dicta sūt a me Q estimā uterū ar estate terre mferius sūt est hyeme aūt raliū. supius autē terre contrariū eius huius.

Q Supiū ex q̄ si arboribus calidū aducāt ex supion oz q̄ frūm eis aduenat ex mferion debent / Ame cē Et q̄m ocis arbor misti ex alia arbore humit et fructificat

Et oz arbor duo non calida fieri: neq; duo frā simul: si debet esse sana. ⁊ si ex supion aducit calidū / ex mferion oz frūm aduenire sibi Q adites aūt q̄ attrahunt arbori retribuunt: et arbor radicibus. et ita fit consumatio et calidi et frī famq̄ ex cibus mutantibus ñ ventre ribus quecūq; digesta fale fiunt oz mfluxe trudendo arbori fructus a loco Ita et arbori ex mferion oz retribuere ad supion et eonuerso et augetur arbor et superius et mferius ꝓp hoc q̄ nutrimentū est ñ ea ex supion et mferion et quidā mollis fuerit vehemēter / nō fructificat. nō eñ est ipi pinguis humus neq; grossa que ñ fructū cōfert qualis est q̄ dura fit tempore. tunc vtiq; ñ ipā bene ample facte faciūt ñ ipā ex terra pinguē / grossū fructū Sol aūt diffundens ipm facit certa vincere vel cruce sic lene erūte ñ extremitatibz et fructificare. Et subtilem quidē humiditatem a fructu auferet: grossū aūt maturans sol et calefaciens dulcorat arbores vero que non fructificant nō hūt pinguedinē ñ scripīs q̄ ñ fructū trudunt certa Q nīs em arbor q̄ a tempore firmabitur et nō fluit ex mferioribz vtique a radicibz terre / cessat augeri Q ubiūq;

aūt ad arbores ab alīs arboribus oculi misti sunt/ et arbores facti in arboribus bīuūt et fructificant fructū ei silem quibz ipse sunt/ tali modo ipse fit. aūt oculo p̄mū quidem germinare. alimentū em habuit quidem p̄mū ab arbore aqua deorsus est. deinde in q̄ sita est. Qui aūt germinabit/ ita transmittit in arborem radices ab ipā subtus et p̄mū augetur ab hūiditate. que est in arbore in qua situs est. deinde tempore fro mittit radices in terrā arbor in qua situs est et elevatur a terra attulens huīfz et nutrimentū ipi inde. Quare non est admirandū insitas arbores alterius fructus esse. bīuūt em a terra. Et aūt dicta sunt a me de arboribus et fructibus ppter ipm qua non est possibile mihi semper sermonē factū delinquē. Capitū xxi. q̄ omnia vegetabilia ab hūiditate terre et aque viuūt/ et sicq in vtero ab hūiditate matris: et sicut hūiditates terre et matris disponūt vegetabilia et sicq: et de stirpibz medicinalibz sicq in vtero.

Redibo aūt iterū retro cuius sermonis ea ipse de bīs dicta sunt. Dico aūt vegetabilia omnia in terra viuere ab hūiditate terre. Et qualis terra se habet hūiditate que est in ipā/ ita et vegetabilia habere. Ita et puer viuit a matre in matricibus. Et quomodo mater sana se habet/ ita et puer habet. Si quis aūt voluerit intelligere ea que dicta sunt de bīs. Incipiet ex principio/ ad finē naturā omnē silez existere vegetabilium ex terra et humana. et ipse a me ad ipse dicta sunt. Puer aūt in matricibz existens manus habet apprehendentū et caput pedes. Et nō est vere inditare. negz videbis in matricibz pueri vtriū caput supra ipse. Et ita ipsius vmbilico distenso plenū ppositi sibi

Capm̃ xvii. q̃ spma est in p̃mulo: et in medio eius
bubulcq; vidit spuat. et q̃ p̃mculi alii sibi assimt
et plus stia reperiũt ni ouis pullificantibz.

Nunc aũt dico cognitionẽ q̃ dñi emittaue pau
lo ante. sicut possibile est humane menti mani
festam existentẽ cuilibet uolenti scire hoc. q̃ spma in
p̃mculo est: et secm̃ medium ipius bubulcq; est. ex
inde p̃nũ spuitionẽ trahit ad se et ñ sit certũ. et bu
bulco p̃mculi sunt. Item natura. q̃ p̃ũ sit se
hñtem quam dñi muemet totam usq; ad finẽ q̃ius a
me in sermonibz non sit assertũ: si uoluerit aliquis
testibus quibus debeo dicere hñ. Si uoluerit ouia. xx.
aut plura ad stendũ q̃liter erroneitur supponere
gallis aut gallinis siue duobus aut plurib; et in
picus singula die a sextũ usq; ad vltimã secm̃ quod
deficiet omn̄ auferat frangendo intendens muemet ouã
habentia secm̃ meã ratione: et congruit auis natura
compatur nature hominis. Item p̃mculi sunt humi
bilico distensi: et alia que dicta sũt de puero ita
se habere in ouo annulari muemet ex primo usq;
in finem. Et etiã si quis nudũ stuit admirabitur
in ouo auis existere humilicũ. hec aũt sic se hñt et
hec a me dicta sũt.

Capm̃ xviii. q̃ uxor partus embrio calcitrans
rũpit p̃mulos et a ligamentis suis absoluit: et
naturaliter exit caput aũ me sed tendo ad loginus

Quando aute mulieri partus aduenit artit et
puero moto et calcitranti manib; et pedibus
rupere aliquẽ p̃mculorũ uterorũ. Cuius aute
uno alio uteq; infirmore fortitudine hñt et ruptura
p̃nũ quidẽ illius contingit. tendit posterius. Cui

ante frangunt pāniculi tunc solvuntur aliganeto
embd: et tendit cirra rectigatiū cemētibus cū pā
niculis ab interis et hīs appositis/ matrices nō hnt
amplius potentiā pueros retinere Simul cū capiū
tur et pāniculi matriū qū puer nutriuolunt nō
multa potentia Qū aūt egreditur puer rogit et
dilatat matrices m circu tang tāq molles cutes.
Egreditur autem ad caput si sedm naturā exeunt
crura cū ipō sunt supiora ex umbilico libirata.
Existens aūt in matricibz in continenti diu magis
fit/ erit ex pūnculis sedm ruptionē simul decimo
mense: qū partus matri aduenit Si aūt violenta
passione passus fuerit puer/ et ante hōr tempus ru
ptus pannículus egreditur/ et si mutimentum pus
simat a matre puero/ sic prius partus matri adue
nit. velocius aūt .x. mensibus egreditur.
Capitulum vndecimum. De errore quorundā qui plus x mē
sibz in utero dixerūt manere embrionē veru
ab hīs citius erit q̄ prius hnt menstrua. Et sic mulieres
Sed quicūq optimati sunt puerū habere tēp9 hnt
.x. mensibz. ita cū multotiens audiūt illud
erraūerunt hōr modo quo debeo dicere Qn matres
spūm arrepeūt in se ipis a ventre ventositē prebēte
inflabūtur. fit cū q̄q hōr putant eā mulieres adse
habere: tunc et si menstrua non creuntia tolerantur
in matricibz et fuerint diuturnora/ semper defluūt
in matrices. Et ibi quidem q̄z a ventositate detine
tur que est a ventre Est aūt q̄z calefacta est. sed etia
in utero tunc putant fore mulieres tamq menstruus
non egredientibz et matricibz inflatis Cuius est
q̄n menstrua rumpuntur spontanee: aut alīs sedesce-

tenuibz ad matrices et ducentibz deorsum p̄ma: et
ventositas egressa est. et multis vicibz confestim post
menstruorū purgationē matrices apte sunt. et ad tes-
ticulum coniuncte sunt. et coeuntibus simul viris mulie-
res concipiunt ad se eōte die. aut si nō paucis diebz
Putant aūt mulieres nescire harū rationū et
causaū illo tempore in ventre habere tur q̄ menstrua
non egrediebantur ab ipis: et matrices inflate erunt
Quaūt nō est dubium. x. mensibz in ventre habe/ ego
dicam. Nutrimentū et augmentū quidem quod est a
matre descendens non amplius sufficiens puero est
est q̄-x. menses adueneriut et embrio augetur.
Attrahit em̄ ad se a sanguine dulcissimū. pariter aūt
et a lacte augetur paruū. Q̄n aūt ipi hec rationa
sunt/ et grossior existens puer petit plus/ non
existente nutrimento/ calcitrat et pannulos rūpit
Et mulieres p̄mo parientes hoc patiuntur magis.
deficit em̄ nutrimentū pueris ad sufficiendū vsq; ad
x. meses plus. deficit aūt hinc ip hoc q̄ minus habent
de menstruis. q̄ mulieres aūt que sepe ꝓpregnatur a
menstruis plurimis. Alie vero a paucioribz. hoc
aūt semper fit: et in natura et in grue maturū est.
Que aūt menstrua modica trānsmittunt/ hec mi-
mentū rarius prebent pueris in vltimo temporis
Q̄n vicis grossior nutrimento indigens/ facit ca-
ritate: et ante. x. menses egredi. paruū em̄ ab ipis
egreditur sanguis. Cui aūt in plus auxit/ et in
lacte magis esse has mulieres que modica menstrua
mittit. Duriorib em̄ carnis et tense carnis sūt.
hoc aūt ratione/ q̄ deficiēte nutrimento egredit
ebrion. et nō ante: nisi aliq̄ passio violenta accidat.

Hec q̄ ꝑtinent

Capitū .xxv. q̄ similitā ex ouo fit anīs et ex spermate
fetus Et tela ou supitur et pūncti fetus q̄n
inus sufficies tarst alimentū: et tur puer parit
Et bestie et fere simls omnes reperiē tebit

Testimonū aūt est. anis fit ex bitello ou hoīs
actulante matre mouetur et calefit ouū. et qđ
gerstit in ouo sp̄m habet. et attrahit alū frīū ab aere
per ouū. ouū eī tamē ita tamq̄ aptū sp̄m attractū
sufficientem ire exīte inferius et augetur anīs
ouo/ et articulatur hoc modo et sili quo et puer: si
cut et p̄us dictū est anie Fit autē ex bitello ouī.
Nutrimentū aūt et augmentū est ab albo: quod
est in ouo. et hoc bniq̄ manifestū est oībus factum
quicūq̄ ad vitellū intendimt. Q̄n aūt deficit nutri
mentū anicule ex ouo nō habens sufficiens a quo
nuat/ mouetur fortiter in ouo appetens nutrimē
tū plus. et p̄uncti curuīantgrumtur et q̄n nō
sentit anicula moueri fortiter rumpens exīt. et hoc aūt fieri in .xx. diebus et manifestū est
q̄ ita se habet. q̄n eī sulpit anis in rotūe ouī
nichil est huīdī quod sit dignū sermone cōsiptū ei
est in anīculam. Ita aūt et puer q̄n augetur/ nō
amplius potest mater prebre prebere nutrimentū
sufficiens. appetens igitur plus nutrimētū pūte
embon calcitrans fangit p̄uncios. et solutus a
ligamēto tendit pariter foras. hī fiūt in .x. mēsib
ad longiss nuū et sedm hanc rationē et bestias et fe
ras partus aduenit tempore in quo singulū parit ad
longius Q̄nemq̄ eī animalū est nate tempus
esse in quo nutrimētū caruus ē embone. et cū deficit/
partus adest et que quidem hūt mag nutrimentum

BIBL. ACAD. MED.

embriombus citius pariūt. que vero plus posterius et
hec quidem ad hec dicta sunt a me.

Capiū vero q̄ partus est facilis in quo caput pōit. et
ille difficilis in quo pius latus nel pedes exeunt et q̄
minus dolent q̄parte paxē. primo parientibz et sequentibus.
Et te ordine exitus fetus et hūiditatū i partu et
post partum. Et te situatōe mamillaū et vētris
minus primo partu: et plus sequentibus

Nunc autē qū simul iungimur pūncti/ si quidē
optinet exitus ad caput/ facile parit mulier.
Si autē sidm latus aut sidm pedes/ difficulter egre
dietur. fit em hoc si ita egressus attendat fetus/ aut
ab multitudine amplitudine matricū: aut si mater
ni dolor non questat primū. et si ita egredietur dif
ficulter parit mulier. Multe vero aut ipē destruute sē:
aut pueri: aut ambo simul. Parientes aūt mulieres
maxime dolent/ que primo pariunt p̄p in expientiam
dolorū et maxime dolent queda lumbos et hunchas.
dolent autem et totū corpus. distant aūt hunchē ipāz.
que autē maxime sunt exp̄te prius/ minus dolent primo
parientibus. Que vero multotiens minus dolent/ si ad
caput ierit embrion: sic q̄ caput primo extra egredi-
atur. deīn alia membra consequentia. postremo aut
umbilicus. ex umbilico autē nervus tensa est. Post hoc aūt
putredo venit sanguinea a capite et ab alio corpore
segregata a tractione et labore et caliditate et facit
viam purgationi partus. Post certū putridi mū
dificatio fit sidm tempus pius dem et mamille et
alia membra mulieri queruq; humidora rumpūt.
minus quidem in primo partu. tende tamq̄ pluribz
corrumpūtur partubz. Adhuc magis rupūtur cua-

matis vens a mundificatõe partus Et aut̃ ame
Caplũ extra .q gemelli fiũt .ab dicta sunt .ab hoc
vnico coitu. Et q̃ ut in plumbis vnus post alĩ cad̃
die erit. Et q̃ spma vnde fit puer est fortus. et vñ
puella fit est debilius Et q̃ sperma uterq; diuisũ
emittitur per pcãs mictiones.

Gemelli aũt fiũt ab vno coitu. Habent em̃ ve
tres et sm̃as matriciũ tensus: hos vero longio
res: alios quidem ꝓpinquiores testiculis Et multo
gnãtina aĩalĩ plures habent paucoriũ generatiuus.
Silr autem et oues et bestie et anes. Cũ aũt mulie
ri amĩt dimisso spermatis ad hos ventres matrices za
pũt sperma in uentribus: nec alter ad alteriũ vene
relaxatur. Omissũ aũt in vtroq; ventre pãniculat.
et viuificatur eodem mõ quo et vnũ dictum est. Qu
tem ab vno coitu gemelli fiunt hoc est signũ ramis
et sm̃ca et alia sunt querũq; ab vno coitu pariũt
duo vel plura Et singulĩ animaliũ in matricib;
in ventre et pãniculo est Et hĩ nos ipi diximꝰ fi:
Et hec pariunt eadem die omnia vt multũ. Sicut
autem et mulier ab vno coitu puer fñ vteriq; ve
tre et in regione est. et pariuntur eadem die vtriq;
et pmũ alter egreditur foras et regio ipius Et
aut femina et masculus gemelli fiũt dico in fetu
et in vtero et in vnoquoq; animali spma esse et ife
rnus et fortus. et non semel egreditur spma:
sz in duas nel tres electiones. Et est possibile sp
similr esse to! fortr quod pmo egredietur Et
quod posterius si quidem contingat grossum et for
te spma intrare in alteriũ ventriũ. illur masculus
fit Si vero in alteriũ humidius et debilius ab illo

femina fit. Si vero ny vtrog forte ingrediatur vtri
g3 masculi fiūt. si vero mfirmi vtrog femine fiūt.
Iste sermo sic dictus totus fine habet.

Explicit liber ypocratis de natura puerorum tñs
latus de greco in latinū a magistō bartholomeo de
messano in curia illustrissimi manfredi de manda
to sue scientie amatoris.

Libri galieni de oculis siñt particule sex

Prima particula est de anathomia oculi et suis
partibz et vtilitatibz eaz. Cuius sit. inq3 capla
caplm primū q3 oculoz et partiū eoz et operatio
nū suarū noticia utilis est volenti curare oculos.
Et q3 crystaloidis ē pas principalis oculi cui retexe subser
caplm .ii. de colore figura et situ cristalli humo
loidis et huoris vitrei et albuginei et de tribus
tunicis que sit post vitreū et de tribus que sunt
ante albugineū et tela aranea Cam in q3 cristal
loidis vitreo mittitur: et q3 nervi optici soli cora
ui de cerebro veniūt tecti dura et pia matre
ad lora oculoz: et de tribz tunicis q3 sit post vitm.
Cam im de tribz tunicis ante crystallinū iuctis
tribus tunicis que siñt post ipm: et de humoribz
vitrei et albugineus: et de coniunctiua: et musculis
qui movent oculos et palpebras et sustinet nuos
Particula scda est de ortu nervoz optico

sensus a cerebro/ et triplex species regitur virtutis/
et de nervis opticis et ipōrū cōiunctione/ et spiritibz visi
uis/ et de modo quo fit visio Cuius sunt .vi. capla.
Caplm .i. q̄ omnes sensus a cerebro procedunt et
ab ipso prodeunt. vii paria nervorū: et reliqui nerui
a medulla Caplm .ii. de tria actione regitur vir
tutis/ et de animali spū et natura cerebri.
Caplm .iii. de nervis opticis et cōiū dr̄ione a reliq̄s
nervis Caplm .iiii. de oppositionibz cura cām cōiūcto
nis nervorū opticorū. et de causa quare non vnicus
exeunt grossius a medio p̄m ventris cerebri.
Caplm .v. de animato spū et visibili. et q̄ visibilis
spūs subtiliter ad oculos pueniat. et ad aliorū sensuū
organa solū pueniunt cor spūs irradiatus.
Caplm .vi. de modo quo fit visio.
Particula tertia est de p̄ma et vniversali medicine
intentione et de rebus naturalibus nō naturā
libz et contra naturā et de generibus et spēbz et cau
sis et accidentibz morborū Cuius sūt .v. capitula.
Caplm .i. de p̄ma medicine intentiōe/ et de neces
sariis ad eam Caplm .ii. de rebus naturalibus nō
naturalibz et cont̄ naturā Caplm .iii. de generibz
et speciebus morborū. Caplm .iiii. de causis morbor
Caplm .v. de accidentibz morborum.
Particula .iii. est de accidentibz et morbis oculor/
et nervorū suorū/ et musculorū et palpebr̄.
Cuius sunt capla .xiii. Caplm .i. de accidentibz mor
borū oculorū in generali. Caplm .ii. de divisione
tunicarū oculi/ et declaratione membrorū dictarū.
Caplm .iii. de accidentibus pupille.
Caplm .iiii. de accidentibus albugineę humoris.

BIBL. ACAD. MED.

Capl̃m .v. de amictibꝫ visibilis spūs . Capl̃m vi de
accidentibus cornee Capl̃m .vii. de amictibus moly
voluntatiū oculoꝝ Capl̃m viii. predinduit morbos
oculoꝝ m apparentes et occultos. Et p̃mo exequitur
de apparentibꝫ Capl̃m. ix. de passionibus palpebꝝ
et angulorū suoꝝ. Capl̃m .x. de passionibꝫ cornee
Capl̃m xi. de egressione lucis et passionibꝫ eius.
Capl̃m xii. de cataracta. Capl̃m .xiii. de passionibꝫ odi
natis mtus et occultis. Capl̃m xiiii. de mustulis
qui mouet oculos et palpebras/ et de vnis per quas
fluit humores ad oculos.

Particula .v. est de virtutibꝫ medicinaꝝ sana
tiuis morbos oculoꝝ. Cuius sit capla .vi. Capl̃m
p̃imi de distinctione medicinaꝝ oculoꝝ penes saporeꝫ.
Capl̃m ii. de speciebus saporū et impressionibꝫ qs̃ ibiꝫ
faciunt. Capl̃m .iii. de virtutibꝫ medicinaꝝ p̃mis
simplicibus et tertiis et suis et effectibus. Capl̃m .iii.
de diuisione medicinaꝝ in sumptas a plantis/ et a mineralibus/ et animalibꝫ/ et exemplis earū Capl̃m .v spe
cialiter agit de istis medicinis/ et harū virtutibꝫ.
Capl̃m .vi. de xx. potentiis medicinaꝝ oculoꝝ et suis effectibꝫ.

Particula .vi. est de apatibꝫ et doloribꝫ/ et ipoꝝ
curis in generali. postea de ipis vt tinit oculis/
pctia pruritu rubore/ et pilis/ vulneribꝫ/ fissuris
pustulis cornee/ primo/ stabie/ cataractis/ oculoꝝ exi
tu/ et collirijs multis contra morbos oculi. Cuius sit
xii. capla Capl̃m .i. de apatibꝫ et causis ipoꝝ in
generali Capl̃m .ii. de curis apatiū Capl̃m .iii. de
causis et cura doloris in generali Capl̃m .iii. de cau
sis et cura doloꝝ oculoꝝ Capl̃m .v. de optalmia/
et cura eius Capl̃m .vi. de curis pctie/ et timoris

et puncturis oculorū. Capl̄m. vij. de carne addita in
oculis et ruris eius. Capl̄m. viij. de pilorū ablatōe
et remedio contra casum pilorū palpebrarum.
Capl̄m. ix. de ruris vulnerū et fissurarū in generali
Capl̄m. x. de vulneribus oculorū/pustulis cornea
rumo vngula/et stulne. Capl̄m. xi. de cataracta/egressu oculorū et petra.
Capl̄m. xii. de colliriis multis ad oculos egritudines.

Incipit liber primus galieni de oculis.

Capl̄m primū q̄ oculorū et partium eorū et op
tionū suarū noticia necessaria est volenti curare
oculos. Et q̄ crystaloides ē ps principalior oculi. nec cetera sunt

Oportet medicū oculorū cura habere volentē
primo eorū naturā optime cognoscere. magis
q̄z cēt membrū firmū ideo curatur/vt ad naturā sa
nitatis sue ꝑpue reuocetur. Scz scientia nature
membri et vnius cuiuslibet compositi non potest com
prehendi/nisi partes totius cognoscant. Quia igit
oculorū naturā scire desiderat/pus omnes partes
quibz constructi sunt/intelligat. Postea/cognoscēte
cuiuslibet partis: et que sint illius nūtas: et quomodo quelibet
pars illa componatur. Vnde de difficilioribz dicamus.
Dicamus itaq̄z q̄ omne membrū compositū habet ꝑpa
actiones ꝑpter quā factū fuit. quā actiones cū vna sua
partiū operantur. cetere vero illi operanti ministrant.
Sic et de oculis est. qui cū de multis partibus
diuersis compositus sit/vnus tm̄ ꝑpe fit cū vna sua
partiū. i. humore qui vocatur crystalois. Cetera vo
humores atq̄z panniculi sunt ꝑpter vnum eorū ipsi
quod explanabimus cū de omnibz disputabimus.
Capl̄m. ii. de colore figura et situ crystaloidis et humo

bitrei et albugmei et de nrīs tunicis ſſ post bitreū
et de tbus ſſ. ante albugineū et rete aranea.

Cristaloīs est humor albus splendidus lucidus
nō oīo rotūdus. sed aliquātulum plan⁹. qui lo-
catus est in medio oculoꝝ. albus et splendidus
vt cito varios coloꝛes suscipiat. q; albū et splēdidū
coꝛpus cito et uclociter coloꝛib; oppoīt: sic ī cla
ro bitro fieri potest. rotūdus ne cito patiatur q; oīs
forma rotunda non cito patitur pp angulos suos.
Paruū latus vt lumē sumē possit Si eēt rotūd⁹
essz lumen nō cito sumē posset: q; in loco vno sta
bilis nō esset. In medio locatus vt retere partes
sibi mīstrent: quedā quibz defenditur: quedā quib;
adiuuatur: vnde nūo in medio sibi mīstrantiū
sunt. Quāt in eo sit bisus/testatur quod videm⁹
in catharactis. aqua eīm cū cū inter cristaloidē et spūm
steterit neq; possit spūs paqua ad cristaloidem trāsi-
re/lumē amputat bisui visuale. sz aqua ablata lumē
reparatur. Cristaloīs autē in medio duoꝝ locat⁹
humoꝝ: quoꝝ vnus retro est: qui dicit⁹ ꝛgeleydes
.i. vitreus quasi vitrū lucidus. Alter vero est q; est
quasi albumē oui: et vocatur enagoydes. Post
vitreū sunt tres pānuli. quoꝝ primꝰ vitreū cu
cudit q; rete. vnde et retina dicitur. Post hunc
est alius similis secūdo. et dicit⁹ secundina. uuea
quē est terrus qui ossi cōiungitur durus et solidus.
vnde et scleros vocatur. Ante enagoidon sunt tres
pānuli. quoꝝ vnus enagoido nigit⁹ cuiꝰ curui
tas. qui est quasi vna cuiusq; color migredum pīet:
vnde vocant eā ratyadios. .i. vuleam. Ante hunc est
alter tenuis subtilis. vnde tunicus .i. cornea dicit⁹.

Iurta huius est aluus qui penitus nō tunicatur sī
cut alii inter se diuidi iungunturq; : si tunica ab ea
auferretur/ spūs ea p̄mere non posset. et inter cristal
loidem et anagoidem tela aranea q̄z mīt̄ videam9
mutuamē mēbraq; ipsorū. et p̄mo de vitreo tribus q̄z p̄
mitilis post eū existentibz.

Capm̄. m. de cristaloide vitreo nutritur: et de nerui
optici sibi tōtam de cerebro venīt tenui duua et pia
matre adiecta omnibus et de tribz nūnq̄ fit p̄bitus

Omnium igitur ita omē membrū nāte est ut
habeat cibum quo restauretur. quod calore
naturali et accidentali intus et extra dissoluitur ci
bus vero membro conueniens est quē sibi mēbrū be
ne assimilat. Cristaloidi q.d cibus est sic nīm9 vt
ipsa sit albissima et clarissima. et ob hoc eū sanguine
in su natura sumere non possit nīo vitreū humo
mediante. qui medietas est inter naturā sanguis
et cristaloidos. albior em̄ sanguine est. et mundabz
q̄ cristaloys. Cui aute vitreus humor est de sāguine
mi dens subtilibz et arteriis digesto. vnde mutatq
est a suo colore in spem vitri. ipe em̄ bene et arte
riose sunt de retina. que procedit a subtilibz cereb
pāmitilis/ nerui per quē spūs durāt circūdantibus.
qui nerius contanus est. quod plan9 dicem9: vt
pateat. Natura em̄ a cerebro sensum et voluntarii
motū omnibz tribuens membris per neruos me
diantes/ duos neruos a cerebro proteentes ad oculos
mittit. quoz vn9 durus est. vnde fit motus. alter
mollis et contanus neq; preter ipm̄ in toto corpe
contanus. quod ideo fiunt ut diuersis spūs visū fa
cientes per eum ducerentur. Cerebrū vero duobz

BIBL. ACAD. MED.

pāmiculus est operiens. Duo subtilis et molli: alter duro et grosso. Subtilis aūt secūdm assimilatur: q3 venas et arterias hī: qui cerebro prodest: quia nutrit et defendit eā cū suis arteriis et venis. Grossus vero defendit solūmodo ab ossibus capitis appīquātibus ei. Omnes em nerui a cerebro procedentes istis pāmiculis sunt opti: vsq3quo a capitis ossibz egrediātur. Similit nerui ad oculos nascentes hīs duobus pāmiculis circūdantur. Inde mollī pāmiculo concauus humor circūtegitur: et extenditur in modū tele cū suis venis. Est em rete vitreū humore coopriens. Aqueus autem humor medīū crystaloidis. Rethina venis et arteriis ad vitreū portat cibū. et cū suis nervis sensū et spīm visibile ad crystaloidem ducit. Subtilis aūt pāmiculus qui secūdmadditur quo nervus circūtegit: cū alio qui rethina decōiūctus illi sūdo loco crystaloidi mītus est: cui sūdma prestat auxilīū: q3 suis venis et arteriis nutrimentū portat ad rethinā: et defendit eā ne rumpatur. Durus aūt pamiculus subtili cōiungit: cuiq3 circūdat. qui adhoc valet oculis q eos ab osse defendit: in quo locati sunt: ne eis sua duricie noceat. Est et ex ligamentū orbīū. Sufficiant hr de tribus humoribz et tribz pāmiculis post crystaloidem.

Capīt. iii. de iii tribz tunicis ante existentibz. crystallina. vitreis tribus tunicis que sunt post ipm. et de unamētis hiz. et albugīe. et de duabz tunicis. et musculis q mouet oculos et palpebrā et sustinet nervos opertos.

Pamiculi vero tres ante crystalom existentes taliter sunt. Diximus em pāmiculos cerebrū coopeīre. nervos q3 ad oculos venientes circūdare:

ꝫ tñ in oculis existentes diuidit: et duos facit
Aterq; tamen ad medñ cristaloidos iungitur mlo
to q̃ dicitur yris. Super cornea
1. cornea
uero est pñiculg
rebꝰ cooperiens: qui aduro pño p̃cedit. Et
pñiculus qui huca dicit ab illo qđ̃ scñdiñ dicit
p̃cedit: qui vt diximꝰ iungitur cñ rethina. Ille
uero qui dicitur cornea dicit iungitur duro: qui co
operit vt dictñ est scñdiñ pñiculus uero exterior
1. conjunctiua super corneã procedit. Cornea uero ad
huc nñia est vt cristaloidẽ defendat ne ab exterioꝛ
ꝑ mollis pñiculus est putatur. Huc aũt subti
lissima alla et dum est subtilis et alla vt spꝰ
cam cito penetrꝛe possit. Dura ne ꝑ subtilitate
cito corrumpꝛet. Huca tribꝰ de causis nñia est.
una ut corneam nutrit: que uenas unde nutria
tur habere nequit. Alia uero vt media sit inter cor
neã et cristaloydẽ. Tertia vt coadunet lumen suo colore
ingredñ permittente. Omne em lucidñ lumẽ
dispgit. mg̃m uero coadunat. Huca ꝑ multi
tudinẽ venarñ habuit et arteriarñ: vt cornea
nutriat. mollis fiat: ne cristallion nocumẽ
tñ inferret. Propriꝰ habet pilos: in quibꝰ ag̃
coadunatur alñ ex catharactꝰ. Tertius aũt exterꝰ
est ne cornea sibi noceat. color eius sicut color
celi vt lumẽ sicut diximꝰ coadunet. In medio
cuius foramen est per quod lumẽ egredit. Et
minister plena est humore qui dicit aquagoydes:
vt faciat cristallinñ a cornea distare. Aquagoy
ydes alterius nuanñs est: qua cristallinñ
defendit ne ab exterioꝛ aere desiccet: humectat

buca: ne noceat crystallion & inter crystaloyden et
enaryoydos quidem est pūncul⁹ tenuissim⁹ / sit tenuissimū tepe. nec aranee tela · qm medium operit crystallm / vt cum ab buca tegendat. Deoq; quidē medii oculoꝝ pūnculos vn. esse dixerūt. alii. vi. quidē .b. quidem. mlr non multi. m. aliqui. Quoꝝ discordia non erat ingre. dicentes em. vn computabat. rethymā. sedēā sclerosa. araneam. buccam cornea cōiunctiua. Qui em. vi. rethymā non ee pūncullū dicebant. asserentes pūncullū tegumentū quidem esse: rethymā potius nutrire / qm custodire. Sed qui .b. animadvertant aranea non pūncullū & crystallini partē ee dicebant. neq; cōiunctiua. Dicentes aūt. mlr contendebant cōiunctiua no esse pūncullū: & ligamentū oculoꝝ neq; rethyma: nec telam aranea. Alii es esse dicentes buca et sclerotica vnū esse dicebant pūncullū q; buca a secundina procedit et rethyma et aranea vnū pūncullum et sclerosim et cornea vnū pūncullum. Qui duos dixerunt sclerosis et cornea vnū intendebant et secundina et cornea vnū. rethyma vero et aranea et cōiunctiua non esse pūncullos. Intentio ergo antiquoꝝ erat vna. Nunc de cōiunctiua dicamus de qua hoc vlq; tacuimus. Sciendū ergo lacertos oculis esse natos: quibus possent moueri et visibilibus rebus opponi. Deoq; vi hoc lacertos. Quoꝝ vnus mouet oculos ciga natus. Alter vsq; tempora. Tertius sursū. Quartus deorsum. Quinq; firmat et corroborat neruū vide visus procedit duo alteri alligant cōiunctiua ne vsq; ad corneam tendat. et opponit lacertos ibi existentes palpebris oculoꝝ. Ceteros item superiores palpebras mouet

unus superius: et duo inferius. In cerebro vero principe nullum huiusmodi motum.

Particula sexta est de octo nervorum sensibus a cerebro et triplici spiritu regentibus virtutes, et de nervis optimis, et eorum commixtione, et spiritibus visibus et de modo quo fit visio. Quot sunt. vi. capitula.

Capitulum primum quomodo omnes sensus a cerebro procedunt: et ab eo procedit. vii. paria nervorum. et reliqui nervi a nullo

Necesse est quemlibet naturum oculorum velle scire prius cerebri naturam optime cognoscat. Cujus cum abeo procedit: et superior eius actio ad se comicantur, reliquis membris est, quod postea explanabimus. Nervi cum sint sensus et voluntarii motus ac regitivae fungit[ur] virtutis. Nullum cum aliud membrum hac actione fungit. Sed cerebrum his cum modis operatur vel per se: vel per via adminantis. Instrumento adminante sensum agit. et voluntarii motu. Instrumenta sunt nervi. qui duobus sunt modis quidam a cerebro, quidam a medulla procedunt. Medulla tamen de cerebro est. Unde cerebri fundamentum nervorum est omnium. Sed duris nimis voluntarius motus efficit[ur] dum nervi cum lacertis compo mutuo: lacerti cum de nervis sunt et carne et ligamento compositi et ligamenta ab ossibus procedit. Molles nervi quibus sensus faciunt. quibus omnibus subtilior et acutior est visus: qui sensibus igneus est, et igneam habet naturam. i splendorem et ruborem: et lumen ignee est nature qui dum coadunatur nimis ignis ex eo succenditur. Post visum est auditus. Post quem factus. Post olfactum gustus: qui quod sentit est aquosum: et aque permet. Sapor enim qui sentitur, nichil aliud est quam aqua alicuius

Cerebrum duplicis

gidius et hinde

corpons sicci admixta calore operante vomde antiqui saporem vocaverunt chimum .i. liquor. Ceteris sensibz tactus grossior est: et qui quidem sentit quod terreum est: et terre primet .i. durum molle. calm. frigidum. et siccum. et que ex hmõi procedunt. Omnes aut nervi sensum habent tactualem. sz non voluntariu motum aut ut dixim. qr duri nervi tm voluntario motu fungumtur. sz molles duris sut sensibilio rz. procedunt vero duri plus a mucha. Cerebro autem procedunt .vi. paria nervorum. quorum primum et sdm par ad oculos venit. Unum e eorum per quem sensus visibis fit. per quem animalis spus visi dans ad oculos tendit. Sdm par oculi lacertos et palpebras movet. Tertium ad lingua tendit. dans ei sensum saporabilem. Quartum ad palatum gustabilem sensu facit. Quintum ad aures sensu auditus faciens. Sextum ad nasum tendit. et per ea dinditur dans ei tactum. Septimum movet lacertos lingue. Octavum quibz movemtur manus pedis pedes. et dorsum et caput de mucha procedit. Sic cerebrum instrumento .i. nervus motum agit et sensum.

Capm .ii. de tertia actione i.e. de intellectiua virtute et de animali spu et nervis cerebri

Recognitiua vero actio per se solum tribus modis est. fantasia in fronte. ratio in medio. memoria in puppi. Cerebrum aut. minor habet continuitates: et dicuntur neutri nisi duc sint in prom. tertia in puppi. quarta in prom et puppi. in quibus semper est animalis de vitali spu. cui quo actus actus dixim fit. spus aute animalis de vitali fit. qui vitalis in corde generatur et nascitur. A corde ei

duc ueue ad cerebrum astendūt que subtus cerebrū
venientes multis diuidiuntur modis: et prelate fa
ciunt qī rethe. per quas spūs vitalis a corde ad ce
rebrū ductus: in illo rethi moratur quousq; imī
dificetur et subtilietur. deinde purificatus ad me
diū ueintriculū cerebri tendit: ibiq; aliq̄tulū p̄ma
nens subtiliat. postea ad puppis vadit ventriculū.
sz via que est a medio ad puppī non est apta. habet
eiī portam in qua quoddam obstaculum est. Tunus
forma est pnica. qm̄ anatomici vermē vocant. sz
sp̄ claudit. vbi cū spūs qui est in puppi fuit mor
fit memoria. et cū eo qui ē in medio fit intellectus et ra
Et cū illo qui est in p̄oribz fit sensus cōis et fātasia.
hec est dispositio cerebri sicq; actiones. Cereb' aūt
natura frī est et hūda. frā duabz de causis. vna
p̄ multitudinē sui motus cū quo fuit ymaginatiō
et intellectus. Secūda p̄ motionem que ab eo dirigit.
vnde fiūt sensus et voluntarius motus: ne causa sue
motionis calidissimū frī incenderetur. et in censum
consumeret. amplius. si cerebrū calidum essz memo
ria instabilis fuisset. caput em̄ calidū mobile ē nāli
frī econtra. Memorie vero requies et stabilitas ē nīa.
quod sic testatur. qr calū cerebrū hūtes instabiles et
mobiles sunt. Humiditas aūt cerebri duabz de causis
est nīa. vna ne ex motu nimio desiccaretur. motus
em̄ calorem facit. calor vero desiccat hūiditatē alia
vt in eo uelociter ymaginatio formari. et tuto se
sim qui eam dirigit sustinere possit. et velociter
ad audita discernē dū moneatur. Nervus vt nerui
ab eo procedentes molles essent. Impossibile est em̄ aduo
molle vel a molli durū generari. Proinde molliori

.s. vt inde notetur datiuus

ſpna mollior est pupi. qz de pvia molles. de pupi
dur nerui procedunt. quibz motus voluntarius fit.

Capm̃. iii. de nimẽ optimo ⁊ cet̃i differẽtijs a cet̃is nimẽ

Qui mistri inuentũ visus optime sue testerat na
tum̃ btrũsqz nerui visibilis nuestiget: vt
bñ cognoscat vbi cũ ceteris neruis cõiũgat: et vbi
distrepat. de nide de visibili ſpũ pquirat: quatnꝰ
stet cũ quibz ſpuritbz cõmemẽt et in quo distre
pat. postea de ipso bisu quomodo fit: quod in hoc ta?
plãissime destribã. Primꝰ itaqz neruus par quẽ di
sup̃dimꝰ cum ut̃qz cerebri pãniculo descendere/et
scñi visibilẽ ſpm̃ ducere cũ ceteris neruis sensus
facientibus duobz modis comicñt. Uno qz vt alĩ
a cerebri pvia descendit. alio qz et ipe mobilis est.
distrepat tamẽ ab eis. vi. modis. Primo qz maior
est ceteris a cerebro et a nucha procedentibz. magnꝰ
vero qz concauus est si. n. esset pauus nerio ſp
tilis essz. bñ cito fiangibilis. cuiꝰ concauitas nerio
fuit larga/vt multã pateretur opilationẽ. et ideo
magnus fiuit. Secundo distrepat qz solus concauus
est: ut cuius concauitas sensiliter ondatur. que cõcau
tas tenditur vsqz ad locũ in quo pãniculus occi
qui rethina dicitur se dividere incipit. quod facile se
ri patet: si anathomia ceruatur. Tangit quoqz
ipe concauitas ab vtroqz cerebri ventriculo: qui est
in cerebri pvia. in quo tamẽ loco concauitas videri
non potest: qz subtilissima et angustissima est. qd
forameñ qui vult aspicere queat in cerebro magz
animaliũ in hyra. s. qua occidunt. caueat tamẽ
ne in estate calido ve tempore fiat. et vtroqz cerebri
pãniculos caute tangat: ne fiangãtur: et in fine

illorum pñiculoñ unicuct illū neruū puru ab bñ
ueutriculo procedentem: potest q; videre qualiter ipā
coucauitas ab illis ueutriculis inclyctur. Certio distin
pat q; utrq; visibilis neruus intrinsecus mollissimꝰ
est: ut facile sentiri possit. certa aliq̃tulū diuus: ut
a passione sit illesus. Quarto q; per hūc parem neruū
multa spūs per oīs neruos sensum et motū volūta
riū facientis diffundit: ipse tamē non substāialiter/ sz so
la virtus eius per eos defluit. per illū aūt parem
multa sue essentie q̃nitas mittit. Oculi eñ cū sit no
bilissime actionis iudex. ab eos multū de sba spūs
vsq; ad pñiculū qui dicitur nuca. ut fiat nutū. ad ad
mouendū musculū. Quinto q; cum cerebrū ueutriculo q̃to st
a cerebro remotiores tanto duriores/ et a pria natura
mutentur/ iste certissimꝰ mollissimꝰ intrinsecꝰ vero solidis
simus: ut cerebri mollicies interiorem diuine tueat.
ne q̃ resistatur. cuius mollicie et si aliq̃tulū tuens du
rari/ tamē ad oculos nemens/ in naturā qua in cerebro
existens habuerat/ conuertitur. In pñiculo eñ qui
rethinia dicitur/ mollis efficitur et in naturā cerebri
protellatur: fit q; qui rete vide et rethinia dicitur.
Certo q; laudabilior eius pricetas hec est. hic eñ pa
ruus cum abutroq; p ire ventriculo sepatus egre
diatur/ non recto itinere sicut exierat badit: sz per
interioū rapis torquetur. et ad ossa nariū vemens/
cōmittetur sic/ vt vtrisq; foramia fiant vnū. Ibidem
iterū sepantur. et recto itinere vt egressi fuerant ba
diunt. vnus q; de dextro uentriculo exiens/ ad dextrū
oculū tendit. de sinistro ad sinistrū de quoū cōiunctione
et sepatione plures antiquoū diuersa senserunt.
Cui[illegible] unde opinionib[illegible]cta tam cōiunctiōis vnius q; optici q;

id repugnare videtur
tue distrepatie p[illegible]dicte

et de cā ſre nonnulli exiſtūt gr oſſa a medio p̄m nēr ed.

Quidam ḃer ideo fieri dicebant ut ſi vnus ledatur/ alius ea ſubuenire. Alii eos ideo eſſe cōiunctos/ q̄ omnis ſenſus ab vno fundamento procedit. quorū ſūa prorſus vana. Natura enī ita optime tam fortiter membra compleuit vt nulla truncant paſſiones. oratione. ut ſublimi neru viſum ferentes ab vno loco exeunt/ ſz omnes ab eode loco egredīntur. neq; tamē poſtea cōiūgunt. Non nulli oblor eos dicunt cōiūgi/ vt vnus ab alio con fortetur. ſi ē eī ſeparati eſſent/ p̄ter vtrorūq; longitudinē rumperentur. quod quidem non p̄poſſ. ē. ſz ſi non eſt via tam longa vt nerui rūpi debeant. Alii ſic aiūt. quorū intentio vera eſt ſpūs viſibil/ ad oculos venire/ nūe eſt vt vno oculo clauſo totus ſpūs ad aliū vemat. quod non fieri poſſet/ niſi nerui p̄ius ſepam ti cōiūgerēt. et iterū ſeparuerentur quod hui⁹ ex pimentū teſtatur. Si aliquod corpus ſuper naſū ponatur vtroq; ad videndū directo/ fit viſus de bilior et obſcurior. ſz vno clauſo fit viſus alterū fortior q̄ in vtroq; fuerat. et q̄ vtriq; cernere ne quiuerant/ hui⁹ ſolius ea clariſſime aſpicit. et hoc ideo q̄ ſpūs qui in vtroq; fuerat/ ad vnū conuerſi tus. altero eī clauſo alterius pupilla clarior effici tur. Alii alio modo ſentiūt. quorū ſūa nocīa eſt. que talis eſt niſi nerui ad oculos directi pri mū cōiūgerentur et poſtea ſeparentur/ nullo res vna dupla viſui appareret. cum eī res viſibi lis videri non poſſit niſi viſui oculorū pupillas exeunte/ ipē. unt viſus per lineas rectas egrediat/ et rem recto tramite ante ſe percipiat/ ſicut vide mus radios ſolis per anguſtū domū ingredi-

lmce ipē angustē sint m cordio siu dēm vero pau
latim dilatantur fiatq; in vtroq; oculo quasi quedā
pmce forma/ nīsi ē ut vtrīq; visus limcatim ducatq;
et in loco vbi est res videnda cōiungat. cā equaliter
pcutiat: dem quousq; ad pupillā pcuciat coniuc
tatur nīsi ē: vt cordiū vtriusq; a pupilla equali
egrediatur. et per vnā superficiē ambo ambulent. Quo
rum cordia sunt in loco vbi vtriq; rei cōiūgi
tur. ibi vnus idemq; factus. et sic evtriq; pupilla
a suo loco egressus videndā rem videt: cā q; sicut
est comprehendit. qm si vna pupilla a suo loco ire
tur vel superius mutaretur res superior pupilla visa
superius videretur. sicq; dupla appareret. pp quod oculis
tria fierent nīa. e. pupilla finidatiua visus. locus
vbi vtriq; cōiūgitur rei visus. sicut etiam lmce ut vi
sus recte per cā tūstat. hec est causa quare rei ad
oculos uenientes p;mus cōiūgunt: Sed tamen qui
dam sic obiciunt cū illos duos nerui sit cōiūgi q;e nō
statim vnus factus est: q; duo. quibus est respondē
dū vnus idco nō fiut/ q; a cerebro medio cruce nō po
tiut. marime q; magnus est vtriq;: sicut magna que
dam illic concauitas est: vbi paulatim formula cere
bri cōiūgūtur. per qm cerebrū suā superfluitatē expel
lit. via etiam qua ad nares ducitur ibi constat. Illa
autem concauitas et hec via ibi esse nō posset/ si ner
uus ibi locaretur. Nares cū sint in media facie. vnde
nisi cauū formulā cerebro oppositā esset. olfactu nō
esset: q; circo cerebo hec loca rebus hīs cōprehensā
sunt nīsi fiut vt nerui visui ferentes non ab vno lo
co egredierentur: quos natura in vno loco cōiūgit
idem formule habere faciens. deinde ut separatim

ad brimaz oculū irent/ semmyit.

Aplm̄. V de aiāto spū et visibili/ et q visibilis spūs sulūliter ad oculos pueniat/ et ad alio:ū sensuū organa solū pueniāt eoz spūs inuidicatiue.

Visibilis vt diximꝰ spūs de spū nastitur aiāto:a uentriculis prie cerebri p:ocedens. ibiq; mū dificatur vt diximus/ qui spūs spīaliter est sensi bilis. qua visus vnis est ex sensibus/ ceteris di gnior et nobilior. pter ipē habet ꝓpietatē. qm̄ nllq alio:ū aīaliū habet. Aīmalis spūs in cerebri ventri culis existens sensū et volūtatē mandat motū: vir tus em̄ ipūs per nernos penetrat ad cetera mēbra. essentia vero in ꝓpio ꝓmanet loco: sicut sol totū aerē illuīat. ipse tamen in vno loco stat. sz ad oculos nō solum virtus visibilis spūs/ sz ipse spūs essentialiē dirigitur: et tanta eius quātitas quīta est ntūa/ illuc adducitur. quod vtriusq; nerui contactus testificatur: q: vno oculo clauso/ ad pupillā alterius tota ille conuertitur causa nerūoz cōiūctoz. ndē foramen pāmeuli qui dicitur hiera ꝑ multitudine spūs nātio dilatatur. apto vero oculo/ cū spūs ad eū reuertitur foramen huic ad ꝓpriā redigitur mēsurā. hō signo etiā si obseruari possit cognoscitur si vno octo clauso pupilla alterius dilatetur. spūs em̄ visibilis in eo esse demonstratur. vnde aqua/ q tūsitū eiꝰ opilat/ ablata/ visus redditur. si vero non dilatet: hoc idco est q: nerūus per quē spūs ducitur/ opilatus est. vnde etiā cū ceteri nerui mille hēant cōtactus: q: virtus animalis spūs non ipēmet essentialiter per eos ducitur/ oculoz nerui nātio contactu fuerūt: vt spūs sulūliter per eos tūsire possit.

ī de cerebri natura disputatum.

spūs visus

spuituū

Et etiā hoc testificatur.

. ī. attendi

Ceteri autem non sunt concaui: ne per corpus dum si/et a sino fundamento remoti leuiter rumperentur: uel qz tanta spūs quantitas sensiu et motu uolu tario non est nāta qūta visiu Nullus eiī sensus preter visū sentit sentiendā rē nisi ei cōiūgatur. visus autem pupillā egrediens longe remota se/tit. unde multa spūs qūtitas nāta est: et ideo nu necessario concaui facti sunt.

Capliī. vi. de modo quo fit visio.

Videndū est quomodo fiat visus. dicimus ergo cū aliqua res videtur uīo uel aliquid ex ea diri gitur visu per quod ipā quid sit cognoscitur/uel ui tus visus ad eā mandatur uel/aliquid inde ī est ī visum et rem visam/per quod ipā cognoscitur. Sic potest ꝯ monstrari q̄ uerū certū sit. oīs phī con cordati sunt q̄ res non possit videri nisi per foramē pupille Si ergo ad visum a re videnda aliquid diri gitur/siue sit uirtus/siue forma/siue q̄litas/seu quantitas mensurata/quomodo ad illud angustū fo ramen mittatur poterit: que etiam uirtus esse potest quo ad oculos duūbm̄ ī momento rem uidendam te ducat: Quod qz impossibile est/spernatur Q; aute visibilis spūs pupillam exiens solus ad rē vide dum uadit cuius qz quantitas magnitudinē compre hendit/falsum est. ipē eiī spūs nō tāte est q̄ti tas ut adeo dilatari possit ut tot et tantas rerū ambat quanti/tes eiī in uno momento multa et diuersa + marina mīmdua ꝯprehendim⁹ Ad tertiū ꝯ membrū conuertam⁹ quippe aer corpus cuius q̄ clarus et lucidus fuit/ suplemētū uisui facit/q nerui cerebro. qz sicut splendor solis/sic spūs recip⁹

BIBL ACAD MED

birtutem. sicut cū solis splendor superiorem aeris eius mutatē penetrat totū aerē penetrat/ cū q; clarissimat/ sit et visibilis spūs pupillā exterius mox totū aera penetrat. et extensius per loca remotiora/ mutat ea in suā naturā. quod fit cū aer in toto immutatus est. quodm sole pala fieri videtur. ¶ 1 cū aliquod corpus in aere ponatur cui solis splendor illud negat penetrare/ forma illius corporis post se obstructa apparet. Ea qua non sustulit aer lumē/ nisi sit continuus. nec solis splendor separatū a se aerē mutat. qui factio splendoris fortiter in aere operata fuisset/ posset in eade actione pmanere splendore solis absente. ¶ Utrūq; hoc tamen ppē. q; neq; solis nec spūs splendor suā actionē aeri ipō absente potest dimittere. ¶ Extra ergo eā datua huius ablata/ ipō mōto lumē ab aere auferit. Et eodē modo de nervis intelligit? q; si nervus fuerit mutatus/ et a cerebro diuisus illud membrū cui sensū tribuit/ fit insensibile. ppea quer duo sit vident esse cōiuncta. 1. aer et spūs sicut nim et cerebrū et q; ius aer in altera mutatur actoē/ sicut cū calefit/ vel infrigidatur/ et in qualitate 1 vel calefactis uel infrigidatis pmanet/ lumen tamē nō ide in aere opatur. ipso eni absente et lumē ab aere amputatur. ¶ Unde nō est semper vt aer continuatum illuminetur. hoc eni nisi fuerit/ nullomodo lucidus fieret. sicut et nervi cerebro faciūt supplemētū. q; licet de substantia sint cerebri/ duriores tamē sūt et lucidiores. ne passionibz subiaceant. vñ aliqñ tulit a natura cerebri sint mutati. ¶ Nervi duobus modis fiunt. quide eni motū faciunt. quidem sensum. et faciētes sensum molles sunt. opātes

motū sūt dur. Et q̄nus nerui duri motū operātes
sensum habeant tactualē/ molles tamē nerui nō tue
muntur illā cū duris nerus habeāt sōnetatē Sed
ip̄i dur lor facilīt qr tactu ceteris sensibz est grossior.
Cuius autē visibilis qr ceteris sensibꝫ actiōr est
et subtilior ideo nerus sp̄m visibilem seruans ceteris
sensibilibꝫ nerus cerebri est pximquor. qua ignis
oculi in aere agunt sicut cerebrū in nerus ideo mīra
quanti tē spūs habuerūt: ut in aere rem suā faciant:
sicut nerui p̄rie sunt res cerebri Visus aūt p̄mo co
lores sentit: quod ei p̄prium est. Deinde corpus in quo
fundati sūt: sicut gustus prius sentit sapores postea
fundamenta corū Iustus tamē et ceteri sensus rem
sentiendam ad se ueniruā expectant. Visus vero ab o
culis elongatur et per aerem extenditur quousq; ad
corpus puenerit colorati. hāc de causa solus visus
sentit formā corporis ac q̄titē et cū eius colore mori
rationabiliter. non tamē essentialiter sentit. quod
nullus habet ceterū/ nisi tactus actualiter. verbgrā
si quis per tenebras ambulās fustē in manu diuīt co
amplius non potente penetrare. sz per corpus sdi
dū lor fieri ī possibile est Visus autē alterā habet
p̄rietatem: qr medens supra corpus lene solidū
et lucidū/ recte ad pupillā connertitur: vñ cernit.
Unde in speculo uel in alijs splendidis corporibꝫ
videmus formā nrām p̄pe nos stantibz Et si quis stu
diose in oculo alterius rerum/ videt in eo suā facie.
cā qr visus ad pupillā connertitur p̄p splēdorē pām
culi qr arune tela dicit: est enī sup̄ crystallinū/ sic
accepe supius coagulatā et q̄ rutilans clara est. be
nīptamen q̄nus preceteris solus per aerē/ motū rei

ACADEMIE FRANÇAISE BIBLIOTHEQUE

sentiente sentit nō tanq̄ arbitretur sicut cetus
cū fuste sentitur. quia aer mox ut rē sentit cā bisu
mīstrat. Quē pcetas sūlū mest bisiu acrē videli
cet m sū mutare naturam. Alterius etiā dignō
vis pcetatis est q̄ non solū certe sz extrinsecus cō
spicit uctiō: cū multis spūs a cerebro ad oculos dir
gitur rursus spūs pupillā exiens et acrē pri
ticus mutat cū m sua naturā. Certe ergo bisus
igneus dicitur: audita aereus: gustus aquosus:
tactus terreus: olfactus fumosus. Quatuor enī ele
menta sensibus aīāl constituūt: vt vnusquisq; cor
pīs ex hys comprehendat: et ea cū m sua natura
sint nel m aliud mutantur nel aliqua accidentia
patiuntur discernat: preter quos aīāl sensibus fuit
alius qui fumosa comprehenderet: fumus enī m
sua natura mediocris est cū elemēta nō insīt. mix
sint. Sed bisus qui ad hoc est vt colores cōprehē
dat nctiō luminosus fuit. solū quod lucidū est cō
uertitur in colores. Cetatus hoc acr qui cū clar
et lucidus sit facile in colores mutatur. Nā pa
lam est qua si quis candidis indutus nel tacat
sub arbore nel color vestimētī in frondē colorem
mutatur. vnde patet acrē ad illū colorē fuisse mu
tatū. Videmus etiā sepe acrē in colorē lucidi pa
rietis mutari: illūq; colorē pacrē ad aliud corpus
mutari: maxime si paries viridis nel rubeus fuit
vel citrini coloris. Et sicut solis splendor cū ad
suā mutat naturā sic et colores in suas cū qlitēs
conuertunt. Similiter et lumē visibilis spūs
mox vt aerem pcutit ipm̄ simutat. Hec tria sūt
que acrē sine vllo tēporis spatio simutant. i. lumē

solis: colos fulgidus: et simul visibilis spūs. pulsau
ergo visū non fieri ꝑ aeris mediocritate. quod sensa
testatur. antiqui etiam concordāt dicentes aerem
esse visu veluti ramos: et comunes est instru
mentū cū fuerit lucidus/ uel aliorū corporū lu
cidorū lumine illuīato. et sic seruire aerē visui sic
cerebro nerui. sicut cū cerebrū non sentit quod
oculi comprehendunt nisi nervus mediantibz/ sic et
oculi nichil sentiunt nisi lucidi aeris medietate

Particula tertia est de prima et vniuersali me
dicine intentione/ et de rebus naturalibz non
naturalibus et contra naturā/ et de generibz et
speciebus et causis et accidentibus morborū. Cu
ius sūt .v. capitula

Capm̄ .i. de prima medicine intentione/ et de
necessariis ad eam.

Oportet medicum pre omnibus ꝑmā et vniuer
salem medicine intentionē prenidere: et eā
particulariter diuidendo ad individua ducere. Pri
ma autē medicine intentio est que bifariā diuidi:
aut enī sanis cū similibus custoditur: aut ī egris
cū per contraria sanitas redditur. quarū ꝑme est
necessaria rerū naturaliū scientia. naturalibz enī
que sunt similia sanitati/ et sic etiā cognoscūtur
que sunt contraria. Similibus ergo seruatis con
trariis prohibitis sanitas custoditur. Secūde
aut intentiōis duo sunt nōia nō naturaliū. s. et
contra naturā rerū scia. sanitas enī infirmo nō
quadā mutatione restauratur qm̄ mutatorē qui fa
cere vult nōē est. sciat ad quid mutare debet. ꝯ
n. sciat de quo et ad quid mutandū debet mutare/

Agnitis/ patebit ea que sint sibi sa
nitati. A

nō ſecurus eſt quin bnde tomuent nō mutatur mutet. et nſi nouerit ad quid debet mutare ad id qđ non oportet conuertere poterit. ⁊ amas ⁊ firmo redditur cōmutatiue rarū contra naturā ad naturalia. bū et iſta ęt ſtu debent adque illa ſūmutatur et illa etiā que ad illa conuertitur.

Capl̄m. n. de rebus naturalibus non naturalibz et contra naturam.

Res autē naturalis duobus eſt modis. generalis/ et ſpecialis. generalis dicitur eſſe humani corporis compoſitio/ et humectatiuaſq corporis compoſitio Complexio quidem multipliciter eſt. .3. etas conſuetudo aer et ē. Naturalis repleno eſt ſtdm̄ diuitiam ſeminis. vt in maire et femina. vel ſtdm̄ euentū ut eſt complō ſpermatū uel ſpirituū de quibz fit Conſuetudo. bi- modis eſt. Primo ex aere et eius mutatione. que mutatio uel conſuetudo localis eſt. vel temporalis. aut rū aliquid in tempore cōtingit. ⁊ cdo ex motu/ uel quiete Certio ex repletione/ vel inanitione Quarto ex ſompno uel vigilia Quinto ex repletioē uel abſtinentia. ⁊ certo ex annue actidentib. ⁊ ſpecialis eſt vt virtus que triplex eſt. naturalis. vitalis. animalis. et vlterius animalem tetigimꝰ/ rū de celebro diſputauimꝰ. vitalis eſt que cor et arterias facit pulſare Naturalis triplex ē generatiua. paſtitiua. et augmētatiua. paſtitiua ſ̄ triplex eſt apetitiua retentiua digeſtiua. expulſiua.

Res aut̄ etia naturā duplex eſt. aut eſt nomentū actiois. aut quod ex eo generatur. nomentū actōis/ aut q ex eo generatur/ duplex

est aut est sine mediatoie: et morbus dicitur. aī
cū mediatoie: et causa vocatur Quod aūt actois
nomento ḡnerat̄ / actiens nominat̄: quod
uterū duplex. s. aut ex duīsis corporis ḡtatibz
aut ex qualitatibus actoꝝ egredientibus Corporis
qualitatis duīsitas q̄ūqz modis est: sunt em̄ qua
litates ḡ constītimtur Qui ergo egro samtatē
buit restaurare / terenter debet nuestigare. vn. res
naturales: que sūt ḡ̄ (sex) mus. cōplo. etas. consuetudo
aer. victus. et membrū infirmū. tria extra natura.
que sūt morbus / cā morbi et accidēs morbū cōmitans.
Capitū. m de generibus et spēbus morboꝝ.

Morbus generaliter triplex est: qz corpis cōpo
sitio tertia est Prima in membris simplicibus
ex elementis compositis. in quibz quedā morbi spēs
ḡnerantur: que duobus modis st. vel simplices:
vel composite. simplices. calida. humida. frā. sicca.
composite vero sunt calide et sicce. calē et humide.
frē et sicce. Secūda cōpositio est in
membris que composita vocant ex simplicibz cōpo
sitis. in qua fiunt morbi. multis modis: aut sdm
formā membroꝝ: aut sdm cōpositionē: aut se
cūdū magnitudinē: aut sdm numm. Sdm forma
vīs modis. in figura: formine: concauitatis: lenitatis:
et asperitatis. Sdm cōpositōes dicit cū a loco mu
tantur. vel in loco male ponūt: Sdm magnitu
dinē biffariā. vel vltra modū: vel infra male
ponūtur Sdm numerū simul / vel vltra modū
vel infra. vltra modum / naturaliter vel extra natu
ram. Tertia compositio est corporis totius ex cō
positione simplicium et compositoꝝ membroꝝ facta.

ē. sdm quas sese extra. oct b

ui qua morbus gñatur / qu separatio uncture ꝓ-
ter sint gnia morboꝝ et spēs. ꝟꝟꝟ ꝟꝟꝟ ꝟꝟꝟ

Capitulū. iiii. de causis morborum

Causa autē morbi est gnaliter sicut genus.
Sz spāliter est triplex. Causa eñ morbi simpli
cis aut talīs facit morbū et est sextupla. i. numus
motus anime vel corporis ꝑ passiō: calor extenor: an
gustia pororū / putredo: rerū acutarū acceptio: pu-
nctas cibi. Aut frīs facit morbū. et est octomodis
tactus rerū frīaꝝ / acceptio earū / opilatio pororū / et
largitas / numꝰ motus et quies. Aut facit morbū
siccū. et est quadruplex sitis rei penussio / cibi siccī
cibi ꝓuitas / nimꝰ motus. Aut facit morbū hmōdi.
et est contraria prorsus dicte. Sz simplicibus mor
bis quos diximus cū materia cōmistentur
cause mtrunec. que sunt virtus membri impedi
tis / debilitas recipientis / materie multitudo / poꝛo-
largitas / defectio pristine virtutis. Causa mor
bi composite vel est sdm figuraꝫ vel formaꝫ / uel sdm
cōmunitatē uel asperitatē vel lenitatē. Sdm figu
rum aut per quantitatē spmatis uel qlitatē vel ꝑter
aliquod accidens quod mfans patitur cum nascitur:
vel cū lac sugit: uel ꝑ alia. Sdm formaꝫ uel
ꝑ opilationē: uel propter cōiunctionē. Opilatio fit
a fortitudine retentiue: uel defectione expulsiue.
vel ꝑ friditatē et siccitatem: uel ligature struitu
rum. Cōiunctionē facit aliquid mnascens ut i me
bro mordens vt chymꝰ. lapis bemuc. Largitas
foraminis cōiūctionī contraria est. Asperitas de ge
nere separatoꝝ est uncture / cum nō est ta caliditā
tate quod possit planius dicimus. Lenitas e asperitati

nūtitudo ꝛ
et puꝛ

contraria ¶ Corruptio loci fit cū membra a naturalibus
suis locis mutantur uel separatōe uel mollicie cū
tortuationis membrorū ¶ Magnitudis cū est mul-
titudo materie: uel fortuito natur. ¶ Parvitas mē
brorū cū contrario est: aut p̄ incisionē ¶ Magnitudo
in mō aut naturalis est ex spmatis abundantia aut
amētalis: ut lapis in vesica. paucitas aut est eō-
trario ¶ Separationis nūctur triplex cū est Incisio
exterius fīa ut igne uel ense: uel interius vt ex
acutis cymus Aut de extensione uel exterior
vt cū fune: uel interior vt ex grossa ventositate.
Aut de fractum uel exterior: vt alapide: uel inte-
rior vt ex grossis cymis ¶ ¶ ¶
¶ Capitū .v. de accidentibus morborum.

Accidentia sunt tria .s. nocumētū actionis: duū sitas
egredientiū a cor: diuersitas qualitatū corpo
ris sensibiliū. ¶ Quorū duorū causa est nocumētū
actionis. Actiones tres sūt animalis: naturalis: vi
talis. ¶ Nocumētū actionis triplex fit. ¶ A cōmi actio tria pati
tur. uel ex toto auferitur: uel minuit: uel mutat
verbigra tactus aut amputat: et dirit pelliculas.
aut minuit: et titillatio toratur. aut a sua natu-
ra mutatur et mirabilis corrupta. ¶ Causa horū duo
rū fīa est. tertiū nūctur vero separatio. ¶ Palam
ḡ est q̄ causa nocumenti actionis morbus fit. mor-
bus .n. nocet actionē sine mediatore. ¶ Sed nocumē
tū actionis est significatio morbi. ¶ Et est diffinitio
inter accidens et significatū: nisi in nūm mētōe:
q̄ nostra intentio est in nocumēto actionis et id
ad quod sequitur nocumētū morbū vocamus. et illū
sequēta dicimus accidentia. morbū aūt dicimus causam

accidentiū. vnde nobilo cognito cū accidentia sint
volumꝰ dicimꝰ accidētia significationes

Particula quarta est de accidentibz et morbis
oculoꝝ et neruorum motoꝝ et musculoꝝ
et palpebraꝝ. Cuꝰ sint capla vndecim

Capm̄. i. de accidentibus morborum oculoꝝ
in generali.

Sed qz intento huius libri est patefacere significa
tiones morboꝝ oculoꝝ / primus oz scire eoꝝ
actiua: vt via qua ad morbi noticiā veniamus / sit
nota Accidentia autem oculoꝝ sunt triplicia No
cumenta actionis / et que ex illis sequuntur / scilicet di
uersitas in oculis: Sensibilis q̄litas. Et diuersitas
ab eis exeuntiū. Nocumētū actionis oculoꝝ
est secundū q̄litatē actionis. i. eoꝝ que sunt actois
uel animalis vel naturalis No cumētū nāliū
actionū est quod actū mouet virtutibꝰ naturalibꝰ
Animali vero actū est quod sensu et voluntario mo
tui actū. actiones tamen duas spēs sensus hūt.
No cumenti naturalis actionis in hoc loco nō oz
notari: quū in hoc nō differūt oculi a corpore toto.
sequitur. ii. nocumenta tactus: vt sūt mollicies ti
llatio. et dolor ita oculis vt toti corpori accidit.
Accidentia v̄ visus et voluntarii motus que oculi
patiuntur hꝫ oz dici.

Capitulū. ii. de diuisione accidentiū oculi: et de
declaratione membroꝝ diuidentium

Accidū itaqz q̄ accidentia que oculis cōtin
gunt / aut in eius instrumento sint: aut in
sua virtute: aut in mīstris. Instrumentū visus ē
humor crystallinus. qui patitur vel vnū ex octo

simulibus morbis vel extraposititis morbis vel a suo loco
mouetur vel unctuve separatõe. Si mutatur a loco
sursum vel deorsum in utroq; oculo videt rem duplã,
si mutatur dextrorsum vel sinistrorsum nõ apparet du
plaries. Curtus visus a cerebro per concauũ nerui
extendit. vide eius passio vel de nerui vel de cerebri
fit infirmitate: quorũ infirmitas triplex est. simplex
que est vna de octo: vel officialis: vt apũ et opilatõ:
aut unctuve separatis. Quinti visus sunt humores
et pũcule et spũs: qui in oculis vñ habentur quorũ
illi lesi qui sunt ante cristallinũ naturaliter visu no
rent. alii vero accidentaliter qui ante cristallinũ sunt
sunt foramẽ vuee. i. pupilla. albugo ouj. spũs qui ẽ
in pupilla. et quãtitas pupille que corona dicitur.

Capitũ. iii. de accidentib; pupille

Horas contingunt. iiij. largitas. angustia. mu
tatio de loco. et tortuositas. Largitas vel natu
ralis est vel accidentalis. Accidentalis est vel de ex
tensione pũculi quo tegitur: cuj extensio de pas
sione est vuee: vel de multitudine albuminis ouj.
Passio vuee aut simplex est vt siccitas: aut cõposi
ta vt apũ. Angustia pupille vel naturalis est: vt
accidentalis de mollitie: que mollities: de humã fit
humiditate dominante et lubricũ faciente: aut de albu
ginis paruitate. Largitas pupille siue naturalis si
ue accidentalis semper est mala: qr spũ spargit. Sed an
gustia si pp̃ rẽ de qua facta est structa marime na
turalis est bona est: qr spũ coadunat. Accidentalis
tamen molesta est non tamẽ ideo qr angusta: sz
ppter de qua fiũ est structa. maxime si fuerit ppter
albuginis paruitatem. Duplex. n. malũ est. vnũ

qua cristallinus visto optus est adlumē: aliud qua
ex parvitate albuginis testatur. Mutatio pupille
te loco vel naturalis est: vel accidentalis. accidētal
consideretur Q̄ amicule qui sunt circ̄ pupillā cū tu
nescunt et vulnerantur consolidantur: hec tamē
mutatio non multū est mala. Q̄ exterius tuctu
re si sit in vuea et nō sit perforata nō multū
nocet visui Q̄ si perforetur currit humor albu
gineus: et vuea tunica cōiungit exterce. Unde v.
accidentia generat. Quia q̄ vuea cristallinū ꝓmāturi
net habet vnde cooperiatur. Et q̄: spūs visibilis te
rebro protendens non caduiatur ni pupilla. Sed
egreditur ab ea. Et dispgitur.

Capl̄m. xiii. de accidētibus albuginei humoris

Albus in quātitate et qualitate patitur. In q̄n
tate si augmentatur: vnde visus obstruetur.
vel imiuatur: vnde nequit cristallinū cooperire
Inqualitate. s. liquore et celi color. Liquore si
parū crassus fuerit longinqua videre nō sunt et
propinqua bñ discernit. Si sit grossissima oīo visū
occupat et ampitat et cathinata dicitur: que vel
in parte vna vel in multis locis dispnita est. In
vna vel in pupillē medio vel circa ea. Si sit i me
dio oīa perfecta videtur minimo. parte. n. q̄n
nequit videre putat concauā esse. Si i circa pupil
lam multa in vna vna nō permittit videre propter
paritatē pmee visus. Si grossitudo dispnita sit et
particulariter sit diuisa que videt puta esse q̄si sc̄
cta. vnde patiens cernit q̄ mustas et similia. quod
pueri et febricitantes plurimū patiunt. Color si
immutetur oīa coloris istius esse putantur: vt pote

si fuerit plurib⁹ omnia fumosa appurebit et tenebro
sa. sic et si fuerit alterius colorⁱ item ipe color ibi
sis omnibus appurebit. Quib⁹ tamen qui ad cathuracta
preparati sunt/ et te quorū stomacho fumus ad caput
astendit et patientib⁹ fluxit te naribꝫ remma.

Capm̄. v. de attidentib⁹ visibilis spīs.

Spīs visibilis in qualitate et quantitate patitur in
qualitate vt pote si fuerit subtilis: vnde vī dis
cernit: et res optime comprehendit: vel grossus: vī
ad remota loca penetrat/ et longinqua videt: vel panꝰ
parius ad remota se elongare nō valens sz solū ppīq
qua terminē.

Capm̄ vi. de attidentibus cornee

Pannus uel pānic̄ulus cornee quo pupilla tegit²
si quomodo patiatur/ visu nocet. Cumus norime
tū uel ipse/ uel aliq propter aliud fit. ipe se tria gna
morborū patitur. s. simplicē. cōpositū. et separatōz
mixture. Simpler vt humiditas uel siccitas Humiditas
visū nocet pe qualitatē vt si sint multa/ omnia velut
fumꝰ et nebula apparebunt: uel pe qualitate vt po
te si rubea fuerit/ omnia videri rubea facit. veluti q²
patiuntur scbel contingit. si aut citrina fuerit/ citrina
omnia apparebūt: sicut ulterius fit. Siccitas spasmū
generat: vnde visū nocet/ si multa multū. visus ergo
qui ex toto amputatur. Separatio mixture si fuerit p
foluta cornea duobus modis visū nocet. vno pter priue
dinē in illo humore congregata. sed q; cristallinus
exteriori lumī fit vicinus. passio cornee q pter ali
ud fit/ uel pter cōmixtiua/ uel pter palpebrā c.
Propter commixtiua: si ungula nasatiua in ea: vel
fiat aliq cornea operiens. Propter palpebrā: si

nastatur in ea apā locum opiens. Sz passio cornee et cōiūctiue et aliarū partiū oculorū nō nocet bi sin nisi accidentaliter.

Capitū vii de accidentibz motus voluntarij oculorum.

Passio vero motus voluntarij oculorū est triplex Al et cū amputatur: et mollicies vratur: vt minuatur. et tremor et titillatio dr. Aut pp lacertos eū nō vt oz mouentur: et spasmus mūpatur. Quo rū tm vnūquodqz fit aut pp cerebrū aut pp nuos aut pter lacertos. Sed diuersitas mollicies at spas mi lacertorū oculos mouentiu est sdm diuersitate motionis eorū Quod quom fiat / vel vnde proceda / in fine capli sequti plamus dicet.

Capitulū. viii. predixit mortus oculorum in apparentes et occultos. Et primo exequit de apparentibz.

Orbi oculorū uel sensiu apparent / et facili me cognoscunt: vel latent: et eorū notitia est obscura: quorū significatiões intellectuali tue sagacione cōprehendendū. Utilitatiendū ut: amor bis sensiu apparentibz. et ostendendū in quo loco oculorū appareant et nastantur. Orbi ergo qui sensiu apparent / vel sunt in cōiunctiua: vel in palpe bra: vel in angulo oculoni: aut in cornea: vel vuea. uel inter vueam et crystallinū. In cōiunctiua. vn. st .s petia. vngula. obtalmia. tumor. duricia. prudor silia Peria est sanguis fluens de alīq arteria uel vena a incisa: qū patitur ex ictu Ungula est su perfluitas neruosa aut carnosa extendens se ab an gulo ad pupillā cooperiens eā et phibēs visum

Obtalmia tripler est: que visū turbat Quius causa
uel exteriorē: sicut fumꝰ sol pulus et simulia: uel
interior sicut humores ad cōiūctiuā fluentes. Bz
ꝑma optalmia unꝰ mala est. cā cui ꝑme ablati mor
bus amputatur S crimda vero postꝙ causa amputa
tur habet et signa que habent ceteri membra cū pa
tiuntur apā. que sunt tumor. inflatio. duricies. lac
me. rubor. plenitudo venarū oculi Cetia ceteris ē
fortior qz et alias habet significationes. Acume cui
palpebre inuersatur extrinsecꝰ: cuius qz motio ꝯtinuꝰ
fit: et albugineus astendit super nigredinē Tumor
est quadruplex. unus fit ex grossa ventositate: sed⁹
ex flemmatico humore nō grosso. tertius ex flemma
te grosso. quartus ex melancolia qui dicitur stimꝯ.
qui omnes sic adinuicē distinguit? Q unꝰ cuenit
subito: sicut videmꝰ semotos in estate pati ꝓpter musta
cū morsus. Secundus et tertius paulatim fiunt sine
magno dolore: et cū mollicie: nunquam in sexto
quin in tertio. quorū color est sicut color totius corpo
ris. Quartus plurimū fit in angulis oculorum:
et aliū dilatatur et astendit ad supercilia durus
multū habens dolorem. Cuius color plumbeus ē.
qui multotiens sequitur varias et diurnas obta
lmias. et maxime q̄ mulieribz contingit. Q uri
cia nascitur in oculo toto: nascitur et in palpebris:
que motū grauē facit/ cū dolore et rubore: neqz
patiens valet oculos aperire/ cum a somno sur
rexerit. attamen sunt lacrime salse et nitrose Q ru
bor et rubor in toto oculo et palpebris fiunt ex hu
miditatibus salsis aut acutis. Sanguis est ē plena
grossi sanguis: que cū inflat⁹/ rubei fit coloris

est et ꝓflua. facitq; prurigem et tumorem.
Capm̄. x. de passionibus palpebrarū et angulorum oculorum.

Passiones palpebre quedā sunt cōmunes morbis totius corporis: sicut verrue strophe et similia. Nascuntur aut uel extrinsecus vel intrinsecus. Extrinsecus sicut est crossities que est quasi pmgnicio bistosa relata nerus et pāniculis: nascitur q̄ ī palpebra superiori. Intrinsecus vt stabies grando petrositas et bistositas. Stabies m̄or modis est vna dicit testos. Alia trastos Tertia strossis. quarta leuis Prima secunda lemor est. que magis aspera tolorem et grauitatem facit. vtraq; tamē in oculis humiditate generat. Tertia dura est et aspior qua palpebre interiores quasi fissura est. quarta ceteris teterior est/ et durior ad sanandū Grando est humor grossus in interioribus coagulatus: vt q̄ grando videatur. Punctatio est que dā bistositas palpebra cū pupilla rūgens: sine in eius albedine. siē ter⁹ m grādi
vel utraq; palpebris simul rūgens: qualis fit pter vulnera in oculis. Item notandū palpebre triplex est vsus erectio palpebre superioris: ne oculi albedo possit cooperiri: quod aut est naturaliter/ aut cū palpebre tortura mala fit Aliud est palpebre breuitas Tertiū est palpebre missio ad partem inferiorē. quod nascitur aut pp aliquod vulnus: vel pter carnē superfluā in palpebris natam Pilus et vibi nascuntur in eis sicut et in corpore toto. In extremitate palpebre pili superflui ad interiora conuersi nocent et pili alii a palpebris cadunt. Nascunt ibi pediculi

et ordeolu. Quu superfluu in interioribz palpebre nascuntur: qu nascuntur pmigrant et ad oculos humorem pu cadit aut ꝓter humore ad eos fluentē: aut ꝓter allopiciā: et alīd fit duricia grossitie palpebre et rubore. Ordeolus est apā nascens in extremitate palpebre. cuius forma oblonga est: et est ordeo similis. Nascuntur in anglis palpebre torsum grando lacrime. torsit est vulnus int oculos et nares. quod si fuerit neglectū fiet ex eo fistula putrefaciens ob. et quq putredo fluit per foramē ad nares: alīd ad palpebrā. cuius q tartillagine putrefacit. et si palpebra digito tacta fluit putredo ab ea fluit. Grando et lacrime nocue sunt oculis. lacrime causa cuius ereuntē. 76. gradum apāte in foramē inter oculos et nares exite qui ꝙr habent semper lacrimas patiunt. bel fiunt lacrime ex cognamē medicorū acutas medicinas in stabie ponentiū.

Capitū .v. de passionibz cornee.

Passio in cornea nascens uel ꝓter oculos uel ꝓ totum corpus causatur. in qua tamē infirmi magnū dolorem sentit in nerno et patit exterioné in pānculis oculorū. qui pānculi rubore et extensionē ad sentiū astendere: et maxime si ambulat aut mouetur/ tapis dolorem patitur: et ab oculis subtiles et acuti humores fluut neq; potest pati acuta lumina neq; valent oculi intuitā Passio cornee ꝓpria est huius. ma rubā obscuritas. fames et alia multa. diu. nominbz dicta quarū .im. intrinseq; hec sunt bero sunt superficietenq. Intrinseq hec sunt Prima e bulinq

rimus color est qñ fimus quadã partem nigredinis
operiens. Secũda bulimus plus ꝑmo tenuitatis ꝛ tamẽ
albidus. Tertia bulimus parte albedinis et nigre
dinis operiens. pars tamẽ qua tegitur albedo subi
coloris est. que vero super nigredinẽ stat alba est.
Quarta est bulimus quodãmodo fimi rubei pu
trefactiui. Passiones vero exteriores hec sunt. pri
ma est quodã bulimus tenuitatis et angustie. Se
cunda bulimus tenuitatis: ꝛ largitatis. Tertia bulimus
plus ceteris putrefactiui. hoc oblimorum tradito
rum pãniculi putrefiũt. que oĩs tenuis passio
nes alii tumibiles/ alii intumibiles sunt. Causa
duplex aut ꝓpter diuersitatem bulliẽtis aut ꝓpter
diuersitatẽ materiei in bulliendo existentis. Est
tenuis de multis tenuibus compositus est/ bulimus
super alium locatus. Alii bulimus in primo alii in secũdo
nũq in tertio tenuis nascit ꝓpter materiã que
in quantitate multa est aut parua alii alba alii
nigra modo subtilis modo grossa/ calida frigida
sola uel acuta uel introsa/ uel dulcis. Quod primum
post tertium tenuem molestus est qm post secundum:
et post secundum qm post primum: salubrius. quod fit in fine.
Ceterorum quod est post omnes tenues. Materia
si fuerit multa calida/ patiens magnum in oculis
sentit dolorem. multitudo enim materiei facit crebriores
et calidum dolorem. Item si salubrius quod nõ
est in loco pupille. Ceterorum quod in loco pupil
le. qr si stillatum bulimus/ nõ simul secum qm ꝑ
tenuem pupillam egrediat et fluat humiditas oculo
rum. Quod si bulimus super pupillã sit/ bulimo
sanato/ uisus offenditur.

Capitulum xi de egressione bucce et passionibus eius

Egressio bucce .iiior modis fit. Aliquando cum egreditur parum: et videntes pustulam esse putent. Et si discernitur. inspiciatur bucca sani oculi: et bucca infirmi oculi et si earum colores sint dissimiles/ stras pupillam egredi. si vero similes/ apparebit ibi ortum esse. Aliquando plus exit. et tunc satis apparet eam esse egressam. Certus modus est cum tam egreditur. ut palpebre minime valeant prevalere: et pili palpebrarum pungentes inferendo dolorem infirmat: et hunc modum melon dicunt. Quartus modus primos/ latine dicitur clavus: qui egredies/ pelliculas bucce superficiemus operit. unde eius forma fit quasi clavus. Passiones bucce sit dilatatio aut constrictio. dilatatio autem fit duobus modis. aut ex nulla causa patenti: vel per pressionem. vel per aliam vel per aliam passionem.

Capitulum .xii. de tunica.

Inter buccam et crystallinum humorem aqua natatur coagulata phibens speciem visibilem a pupilla exire. que passio si est minoris/ obstruitur. perfecta vero facilime cognoscitur. Et qui ad hanc venerunt sunt passione an eos circuites volat. quibusdam autem quasi flamme apparent. nonnullis autem visus amputatur: et color pupille amputatur. minus aut color est diversus. Quedam autem aeri/ quedam intro assimilat: alia est albi habens colorem: alia quasi celi colore: alia quasi viridem. alia quasi veneti. unde antiqui catharactas venenosos oculos appellaverunt. Et differentia qui venetici oculi duobus/ modis fiunt:

bel ꝑter aquam/ si nimiꝫ fuerit coagulata. bel ꝑter
siccitatem. quã patitur crystallovs. Spes aque que
aeri assimulatur facile ꝓtest curari: licet eius ac
cidentia sint que supra diximꝰ. Sed vero spes quã
bilis est: quãqz non. quod sic dignoscit. q si vno oculo clau
so pupilla alterius dilatat̃ possibile est sanari:
sanant nimie. causa qr nerꝰ concauꝰ quo visibil
spꝰ ad pupillã ducitur opilatus est. Ex cataracta
ta ex passione stõi procedit vel cerebri. ꝫ sic dis
cernitur si apparatio in vno oculo fuerit nec in vtroqz
ꝫ diuerse catharacta ex cerebro esse intelligitur ꝫ
si in vtroqz eqliter. stomaci esse cognoscit. Item si
modo plus modo minꝰ apparuerit ita q stomaco in
mus digerente maior fit. Item si passio de stomaci
arsurã vel ardore murmurauerit. Item si ex pigra
ista ymaginatio terruerit. cũ eni nõ fuerit hmõi
cataracta pigꝛ videtur michil esse proficua. Si fuerit
ꝑ cerebrũ plurima ex frenetica nascit̃ passione.
qr frenesis est apꝝ calidũ nascens in cerebri proua:
fitqz qñ fuligo: calore ceꝛũ humorem de quo nascitur
testante: et per venas cta cerebrũ et oculos ad octo
rũ clam penetrante talia eis apparere facit. Sic
fiunt de passionibz oculoꝝ visui apparentibz. Oz
de eis dicere que difficile intelligunt. quia mtꝰ
Capitũ. xvii. de passionibus oculi serus nascit̃.
natis mitis et occultis.

Passiones nutriti sco nascentes sunt molliues:
que dicitur paralisis: et testatio q sic fit. Sed
boratur Paralisis aũt tripler est. vel eni
motum amputat: vel visũ: nec vtrũqz. Sz visu
amputato absqz causa manifesta/ vel etiã mutato

notabiliter/ ꝑter neruꝰ contam passionem vel ꝑ
spūs visibilis parūtate fit. Neruus patitur cōstri
ctionē: uel nūtur sepatiōz. et tunc uisio bisus
corrūpitur. ner cū manifestat' nisi rationabili
inuestigatione comprehendatur. Cerbigia si bi
sus absq; manifesta cā uel minuitur/ vel auffer
tur/ interrogetur patiens an/ ꝯsuetate sentiat
in prora capis/ aut erga frontem. Quo ꝯ id patiēte
suas humores hūidissimos ad conca nē neruū
fluxisse: cūq; opilasse: uel apā ibi ꝯgenerasse:
Potest cū aliter inuestigari. Si uno oculo clauso
pupilla alterius non dilatatur neruū opilatū
esse manifestatur. Item patiēs interrogetur si i ca
pite fuerit prius; uel ꝑ casū aliquē bulneratꝰ.
quod si fuerit/ ner pupilla erierit post ner ma
gis solito birtus cōuersa fuerit suas neruū ec
constrictū. Si ante ꝑmq; viderit/ et nō longinq;
uel si magna/ et non parua/ suas spēm visibile ec
referti/ ꝙ si longinqua et nūme ꝑmqua viderit et
si meridie/ vespere vero no sicut ante sembus suas
causam esse grossicie spūs: uel sua cōmixtione ni
turbidis humoribus. ner si ante ma sua oculoꝝ
latentia Sed passiones oculoꝝ in mollibz loc
nastentes/ aut si ꝑ cerebrū: aut ꝑ neruos: aut
ꝑter lacertos. Si propter cerebrū/ nisio in vtr
oculo corrūpit motus. si ꝑ neruū/ ista pars
oculoꝝ offenditur/ que a illo neruo regit. ꝙ si
neruus non in toto patitur/ sz in parte motus
lacerti qui neruo illi ꝑtinet corrūpit. Nō ūq;
passio in neruo/ sz in essentia lacerti nascitur.
Capm. xum. de instrumentis qui mouent oculos

et palpebras et tendines per quas fluunt humores adactos

Lacerti autē oculorū sūt vt diximus xii. quorum .6. oculi ipm̄ mouent: tribus vtriusq; neruū fundamentū corroboratur: et per eos oculi seorsum moventur. Quilibet autem palpebras mouet. Passio vero lacertorū est duplex. mollities et spasmus. Quando lacertorum motus oculorū molles fiant/ oculi sue grauitatis ostendunt. nisi nerus. et cū palpebris se mingit. Si autē spasmauerit/ versus oculos torquent: et sic nerus spasmantibz in eadē parte qua ipsi patiuntur oculi torquentur. Tres vero lacerti vtriusq; neruū fundamentum corroborantes oculos superius eleuatos/ si spasmantur oculi nō patiunt: primo inde confortantur Si autē mollificantur oculus nocet: quia extra ejiciuntur Oculus ergo absq; ulla percussione existentibz/ visuq; permanente/ suas neruos esse mollificatos. Quod si fuerit ex percussione neruorū fractura esse cognoscas. Si nerus qui palpebras sursū mouet mollificetur/ palpebra deorsum cadet Si spasmatur/ nō valet oculū claudere. Lacertus quibus nerus mouetur palpebre mollificatis/ oculi non claudit: Si spasmatur/ palpebre superius non eleuantur Quod si lacerti in parte patiente nō patiuntur nec palpebre in loco ejs attinente patiuntur. Humores aut ad oculos fluunt vt per venas supra craneū existentes: uel per eas sub cranco exiites. si per vena supra craneū manauerit frontis et timporū bene grosse sunt et extense. vnde valet si mundantur: uel desiccatiua emplastra uel cataplasmata apponantur. Si autē hec nō apparuerint suas humores per venas que sub cranco sūt manare.

Particula .b. est de virtutibus medicinarum sanatiū morbos oculorum. Cuī sit capta. bi. Capīm. primum de distinctione medicinarum oculorum penes sapores.

Qui oculorum passionē volunt curare eorū medicinas et virtutes earū oz cognoscere. q̄ maxīe saporibus ostendunt. sapor enī virtutes īmut. Unde sciendū q̄ que ad lingua lingua venīt et nichil i ea faciunt insipida vocantur. Insipida autē vel sunt simplicia sicut aqua: vel composita: nulla tamē q̄ li te ualent. Qui si aliqua prevaluerit erit aliquātulum fixitatis attingens vel attingens. sicut medicina q̄ dr opilatiua. que duobus modis est: aut terrestris et sicca sicut ematites et cutina et rathima et hmō silia: uel vistosa: vt ou albugo. olim onfacio. Quibus aer dñatur. lingua pūti facīt vel cū delectatione vel cū nocumento. Que delectatione īferūt. ratio patet q̄ quibus eā facīt eis similia est lingua ergo delectantia. humane complexionis sunt silia. Humana autē complexio temperate calida et humida est Hic ergo et omīa lingua delectantia. Et humana corpora aqua tepida delectantur. Delectatione ergo facientibz si aqua commetur dulcia sunt si aer unctuosa cīnt. Utroq; omē mutrimentū vel dulce vel dulce vel unctuosum vel compositū est et utroq;. Quibus vero preter istos sapor aliis dñatur. ī mutrimt sz sint pp medīnā. Que vero noceāt. facīt lingue punctoz: que pūcto spes est separationis unitue. Separatio. u. unitue aut in ima constructione fit aut in mixtione. que mixtione facīt calida sunt. Que ima constructoem frā sunt. Ite

lingua separata aut multū aut parū separant Quā
tum separata grossa sunt terrestria et dulcia ama
ra Que non multū separant salsa vocātur Que
vero subtilia et ignea dicunt acuta Que autē cō
stringunt vel sunt grossa terrestria vel subtiliatiua
et aquosa Terrestria et grossa multū constrictiua
et pontica sunt Que vero mīmē constrictiua / stipti
ca sunt Subtilia dicūtur acetosa.

Capl̄m. ii. de speciebus saporum et impressionibꝫ
quas in lingua faciunt.

Sapores autem sunt isti. dulcis. uictuosus.
amarus. salsus. acutꝫ. pontꝫ. stipticus. acetosus. Pontꝫ cradinat et lingua premit nō so
lū superficialiter nus verū etiā intrinsecꝫ. unde opilat
et aspeat. Stipticꝫ similiter. Et salsus laudat et
mundificat. Amarus magis salso mundificat crassa
rat et exiccat. Acutꝫ vero mordet pungit et ca
lefiat. Acetosus vero sine calefactione. Dulcis
humectat et lenit asperitatē lingue: et delectatio
nem tribuit Uictuosus similiter: Et debilius
Sapidus de gne dulcedinis aquositatem nō ha
bet ē dominante. etiā in sapido dulcedo tantilla
sentitur. unde fructꝫ a terra sublimes sunt dul
ces: et ꝓpinqui sapido qua humiditas cōis virtua
est humiditati sapidi. Pontꝫ gō terrestris est
frīs Acetosus aquestris Amarus terrestris cali
dus igneus. Salsus terrestris calidus / nō tamē
igneus. Dulcis calidus et terrestris. Uictuosus
acreus Pontꝫ quasi frīa porosa constrictiua
mixtorum refrigerativa et desicca
tiua Acetosus mundit subtiliat aperit mundificat

et refrigerat. Acutus attenuat mundificat attenuat
dissolut mordit. Amarus mundificat lauat attenuat
et calefacit. Salsus roadunat opilat restringit non
multū calefacit. Dulcis mollificat maturat et mode
rate calefacit. Unctuosus humectat et mollit sine hu
ctatione. Et sciendū q pontici et acetosus sunt in
mistione equales. Sz pontici terrestris acetosus
aquosus est. Quod et sensu patet et intellectu. Vi
demus enī in nimio fructu pontico esse sue arbori
similes: sicut oliua huā octana granata et similia
Quorū quidē quanto sunt plurīs temporis humesi
unt: et cū sua humiditate et pontositate. acetositā
tem recipiūt. Deinde sapor paulatim mutatur/quo
usq; dulcis fiat. Sz non subito ad dulcedinē venit
nulla mediante acetositate. Sed maturatio fructuū
fit calore. que duobus est modis. Una naturaliter
fit in fructib; centra expō ipoꝝ calore: Alia ex ca
lore solis. Item sensu patet q videmus pontici
humiditā costringere et restringere. quod est emmetis
frigidis actio. Patet igitur pontici frē complexiō
esse. Item acetosi subtile est etiā penetrabile. cu
causa est calor in eo ebulliens. Unde patet ponti
cū grossū esse et terrestre. Acetosū vero subtile
et aquosū. Quod sic rectificatur. Inuenimus fructu
in nimio pontico esse et fros. quoꝝ pontici.tas ig
noratio aut est pp solis calorē: aut ppter humidi
aut ppter vtrūq;. Si ppter solis calorem/maturan
ti dulcorantur: sicut castanee. Si autem ppter hu
midi.tē grossam fiunt fructu pontici. Si aute pp
humiditatē aquosam imitatur/et quasi acrea fiut
acetosi. Si causa caloris et aquose humiditatis

BIBL. ACAD MED

mutantur dulces fiunt. Si vero hūiditatis aerea fuerit fiunt vnctuosi. Item dulcia et amara sunt calida: sz dulcia sunt m caliditate et hūiditate temperata sit et vnctuosa. Unde vtrūq; nature hūane conuenit: que m calore et hūiditate temperata sunt. Amara vero calidiora sunt dulcibus et siccio ri. quod arbitratione probatur. oms liquor si naturaliꝫ si naturali nec extranea calore coquatur m̄ pīms dulcoratur. sz augmentato calore fit amari saporis. sicut mel cū nucleatur et ena sūper primas excoquitur. idcirco dulcia et amara mūdificant et lauant. Sed dulcia cū moderantme et delectatione. Amara vero nō modente: quia et iūsturam sepiunt. Acuta et salsa calida et sicca sunt. acuta tamen caliditm et siccitm quasi ignea. vnde mtendunt et elidunt. idcoq; exterius posita mū dificant: et superfluam carnē m vulneribz nata corrodunt. Salsa vero potiu data grossos hūmores de pectore et capite educunt: epilēsie repugnat. neq; n. beloniter vtacuta penetrant. neq; m eis est tanta grossitudo vt diu morentur nigredi: sicut pontica. salsa vero terrestria et calida sunt. sz mms q̄ amara. Et hac ratione saporem cū estiguāt

Caplm. ni de virtutibus medicinaliū pīms sedis et tertius et suis effectibz.

Curtius aūt medicine dnez̄a mterlocutur. est cū pīmtiua: secundaria: tertiana. Primitiua quidem quadruplex est. calida sīa: hūida. et sicca. Quarū vnaq; in or gradus habet. et vnicuiq; gradui est mtrū medium aūt finis. Qui igitur pīmo gradu est corpus mutat a suo temperamento. sz

ſec mutatio ſenſu non apparet. que aũt m ſcdõ corp⁹
a temperamento mutat. ſz nõ multum apparet. In
tertio gradu ↄtionis conſiſtens manifeſte mutat: ſz
non corrumpit. Que vero m quarto gradu eſt/ mu
tat et corrũpit. ſz talida cũ mtentione deſtruit.
firã cũ dormitatione. Que vero m qrto gradu ſita
ſunt/ nitiõ ſeparant nutrimus. et pcmitiuam
habent virtutem. Secũdaria vero hũmia vocant
naturatiua: mollitiua: mdurtiua: opilatiua: ape
ritiua mũdificatiua: mgroſſatiua: mciſiua: mtẽ
ſiua: putrefactiua/ carnis reparatiua/ carnis ge
neratiua: ſolidatiua: de loris mitigatiua. Natu
ratiua ergo et mollitiua/ talida ſunt. Naturatiua
etiam nõe eſt vt tũ habeant calore qtũ membro
curando nitiũ fit: ne minuant vel augmentent ſua
naturalem hũdit⁹ Mollitiua et hũdiora/ eſſe oz:
qr membra mollitiuis exercita/ durare habent. ex
cauſa eſt humor groſſus firus et viſcoſus. Vnde
talida ſunt nitia: que groſſitiẽ et coagulationẽ
illius chimi diſſoluant. Oz ergo ne ille calor
ſit nimis: ne illius chimi ſubtilit⁹ reſoluta/ quod
groſſũ eſt/ nidurefiat atz petrefiat. Ite nõe ẽ vt
calor eius ſit m fine pmi gradus ſicut bdellii.
ſigni. galbani. amomati. tũ tũ medulã vitulinã
capũna/ bouina/ et ſimilia. Naturatiua licet cali
da ſint et hũda/ opilatiuam tamẽ qũdã oz habẽ.
qua pori opilent⁹: qua eis opilatis/ calor nimis
coadunatur et corroboratur. Vnde et digeſtiua
et retentiue actiones naturales augent: ſicut fac.
olim cũ aqua calida: farina fermenti cũ aqua:
mica panis: ſepũ porcinũ vel camelinũ pix reſina.

ſſuma cipreſſi: rosa cū oleo: thus et ſimilia. Ideo ergo opilationē faciūt. ꝫ non tantā vt opilatio diſſolui nō repugnet. Et ingrē mollitiua huiꝰ eſſe oz indurativa nutriūt erūt fīa. ſicut portulaca pſilliū. lens. aqua ſtrigm. et ſimilia. Opilatiua adeo porꝰ opilant vt facile aperiri non poſſint. Quidē nōne eſt ea eſſe terreſtria viſcoſa. nulla pmutatione facientia. qr ſi pungunt mēbra ea fere nō poſſunt: et attenuant: pori qz apiuntur. et ſic oz ea eſſe abſq; calore mimo et frīre. Aperitiua dicunt eſſe cōtraria: vt groſſum materiam attenuent. que burgini amaris et uitioſis inueniūr ſicut ſunt pireos amigdala amara. ulriī orobi. lupini. diptamus. Sed aperitiua que ſtiptica et pontica hnt. eē poſita nō aperiūt. ſz potata viſceriī aperiūt opilationē. Quidificatiua ſunt nutrio ſi aperitiua. tñ debiliora. vt lauent et mūdificent. vt viole ſube amigdale dulces. et ſimilia. Medicina corpus mūdificans temperate ralefacit. nec deſiccat: nec groſſitiē habet. ſicut ramo. malua. ſabūceleoy. radix gōlene et ſimilia. Ingroſſatiua eſt ſi opilatiua. conſtrictiua oris ventriculi. groſſa eſt et fīa ſtiptica oīm rarens reſolutiōe. Incraſſatiua multū calida eſt: ſicut alliū. repa. fel tauri. et ſilia. Putrefactiua ſubtiſſima et caliditſſima eſt vaſtans primo ſuperficiē. Carnis minutiua eſt quaſi putrefactiua: debilior tñ. Cicatrizatiua eſt ſicca et ſtiptica. Sed miſcta alīī ranenī: ſi modice vulneribus apponunt. Et tractiua dicit naturaliter et actiualiter. Actiua liter nunc attractio eſt cū calore et ſubtilitate ſicut ſagapenū. Accidentaliter cū ꝓpter putredi

burtus tnastitur: sicut fermēto. Q oloris mutigati
ua cōcient habere calore silem calori corporis Hu
ius secūm habent burtute. Q catia hūt burtute que
lapidē frangunt. pectus et pulmonē ad streandū iu
uant: lac et sperma generant: brinā et mēstrua
prouocant. M edicina attemuans et medes mmeta
te caloris lapidē frangit: bt indus raparis radix
salamenti bterq; elebori uīs acetū squillitici. si em
multū hūt calorem / lapidē frangere bidentur. Si
mmuū calorē nō habuerint et ni aliquo humido aiū
pūtur ad streandū btilioza sūt. Sz si aliqntulū
sint calidioza / et tamē in statu temperamēti per
mancat / sicitatē que non habebāt lac et spma ge
nerant. Si aute multo plus calidioza fiūt sz nō
sicciora in bltimitate menstrua prouocant: bt a
torius petrosilinū si selcos et sisia. q sūt calida / ner

Capitulū. iiii. de diuisione me dicinaū in simplicia. iplātis / et animalibus et animalibus et exemplis earum.

M edicinā oculoū sunt bolentes et burtutes
medicinaū suaū oz̄ prius cognoscere. Sicut
taq; q̄ oculoū medicamēta queda de nasētibus fit
queda de metallis / queda de animalibz sūt. D e nasē
tibus est gūmi bt a sa / sagapinū / euforbiū mir
ra. opiū / dragagantū / galbanū / sarcocolla. oculi
lucioū / amoniacū / aut sucq; ypoquistidos. acā
tia. mandragore / femugreci / rose / mentte / aloes.
amigdule bel sicut galla / aut flos rose aut fo
des / aut foliū / aut lignū bt cassia / et cinamo
mū bel ut cortex thuris bel mandragore / ut
spica nardi. D e metallis sicut ematites / sal

BIBL. ACAD. MED.

armoniacū / eris ērugo arsenicū calcāthū mercū
calcanthū / plumbū antimonū ferrū ferrugo.
De animalibus alii sunt humores ut sicut fel (al. albugo) ou et urina: alii membra corū: ut cornua castorei. quarū oīm virtutes singulariter ostēdā
Caplīm. 6. specialiter agit de istis medicīs / et humanis virtutibus.
Aqua retens grossus calidior est. incendit et dissolvit. Sagapenū calidū est et subtile. mūdificat et attenuat maculas oculorū. Valet quoq; cataracte et obscuritati que fit ex turbiditate.
Euforbiū subtile incensiuū est. Mira calidi et sicca pustulas oculorū absq; dolore mūdificat.
Thus calidū in sicco siccū in pmo. Gūma arabica frigida est et sicca: opilativa est. Dragagāthū similiter. Saracolla desiccat et consolidat sine nocumēto oculi. Lacteū temperatū est in calore. Vnū mūdificat et attenuat grossitiidinē super pupillā nascentē. Armoniacū aperit oculorū mūdificat et dissolvit. Ecmigreū durū aperit dissolvit.
Rosa refrigerat. Cenutie similiter. Succus ypoquistidos confortat et refrigerat. Acacia sicca. Mandragora refrigerat et dolorē placat: et dormitionē provocat. Maratrū valet cataracte: maculas mūdificat. Malū cotanū opilat: et refrigerat. Galla repugnat humoribz ad oculos fluentibus: et membra confortat. Croco maturat.
Balaustia refrigerat / repugnat desiccat / et cōfortat. Spica dissolvit: et attenuat. Camamomū calefacit / maturat atq; desiccat / et cōfortat.
Camathites desiccat: et valet asperitati palpebre.

carnē superfluā manducat. Sal mūdificat et testi
rat: similiter sal armoniacū. Haselmeū codit: et
mendit: carnē dissoluit et minuit. Cathima
desiccat: atz constringit: et mūdificat. q̄m rensa
et lota superiora agit sine pūctione. Adunat etiā
oculorū vulnera: maxime si hūida: q̄z desiccat ea.
Plumbū desiccat. Antimoniū desiccat: et constrīgit:
et clarefacit. Eos vstū vulnera solidat. Cerusa
desiccat et mfrīgidat. Calcantū desiccat constrīgit et
calefacit. Cuttha desiccat et mfrīgidat sine dolore:
maxime si lota est. Valet etiā vulneribus pustu
lis et lacrimis oculorū. Herrugo desiccat et cōstrī
gnit. Valet quoq; spmosas cum pustulas. Eris cin
go carnē minuit et attenuat. Sciendū q̄ oīs fel
liculi sicci sunt et attenuatiui. qui mixti oculi me-
dicinis actiuāt. Albugo oui confortat et opilat.
Lac lauat et mūdificat. Castoreū scindit atq; maturat.

Capl̄m. vi. de. vi. potentiis medicinaliū oculo
rum et suis effectibus.

Hactenus est diuersitas spēciū medicinarum oculis pri
nentiū. opilatiua. rolatiua. mūdificatiua
aperitiua. putrefactiua. constrictiua. cōtractiua.
maturatiua. dormitiua. Opilatiua duobus mo
dis est: terrestris et sicca: vel hūida et viscosa.
terrestris desiccat hūores calidos et subtiles
ad oculos fluentes: maxime si ibi sint vulnera
quibz oz adhiberi mūdato capite prout nāe est
et toto corpore fluxuaq; hymorū cessante. Hec
cū medicina leuiter et subtiliter mediocriter de
siccat hymores qui in oculorū cellis latitant. et
ad oculorū pānniculos prohibet penetrare.

Transacto qz hūoꝝ cursu / causa qz fluxiones eo
ꝝ preterita / lpr medicina nō ꝯplus debet dari: ne
dolor oculoꝝ augmentet. qr pāmagli oculoꝝ mīma
humoꝝ multitudine extendimt. Vnde et qnqz
findūtur. Hui⁹ tamen medicine prosperitas nō in
pauco declaratur tempore qm̄ alī operatur et si eo
nō expostulat. s. vulneribꝫ in oculis appareribꝫ
vel corrosione in cornea exīte / vel vuea egredicte.
Acutis tamē humoribꝫ ad eos fluētibus / nō aude
mus desiccatiua ponere. stipticis. n. illic positis
humores fluere prohibentur. Vnde dolor augmē
tatur. Qz si medi⁹na apponatur / materie ad oꝛos
fluentis acumē augmentat. Mollitiua vero seu
dissolutiua seu maturatiua si tent. humores qte
maturāt. Qz ꝯ ni vulneribus raro nō gene
rat: neqz vulnꝫ sanatur. Ad retrosis fris appli
catis / punctiua et morsiua et tuor in oculis
generantur. Nulla igit. medicina cōuenit hui⁹
passioni / nisi que īt calidū et firm̄ reperiatur est /
vel reperiri ꝯ virtus. quod fiunt tuthya lota.
tathyma vsta et lota / similiter cerusa lota. Alia
autē me⁹na opilatiua. s. hūida vistosa qm̄ durum /
valet in lpr loco modis duobus. Uno qr nō pu
gnit: sz dolorē mitigat. Alio qr lenit asperitatē
ex humoꝝ fluxu frām. vulnera mundat vnde
dolor mitigatur. qr grossi humores acuti mu
dificantur. Qz tamē oculoꝝ medi⁹na sepissime
metallina est. qr vero oculi sensum hnt acutū /
m̄ metallina vistosa et hūida mīstrantur: ne
aspritatē faciant. sicut albumē ou. fenugreci.
lac. gūmi arabici. dragagathi et similia Ne-

dicina aperitiua dissolutiua natē est vt sit acuta.
quā nō expedit ponere in pustulis cornee: nisi res
maturatiua pp sim dumodē nō valeat. Q Ulitur eti
apā tumorū pāniculorū et pellicularū matu
ratiuis nō curatur/acuta imponātur: quibz tamē
maturatiua misceant: sicut asa serapinū. euforbi
um. cinamomū. amomū. acor. asarū. cassia. foli
um. spica. Q Mundificatiuarū et colatiuarū q̄da nūt
dificant et colant modicū. et valeant contra p
uas pustulas et vulnera: sicut cathimia. thus.
corimi terminū. et capinū. rosa. zesa. vsta. et vt dr
galienus armoniū. Q Ueda vero mundificant mūdi
ficant. que valent ad vngnitas strabis palpebrarū
prudores et grossas pustulas: vt eris cinis. diaga
gantū. sal armoniacū. q̄ omnia pūgunt. sz dū lauant
corū punctio minorat. P utrefactiua valent vetuste
strabici: et asperitatē vngula vetustā purgant: et
purgme/si longo tempore est curant. vt arsenicū.
calcantū/et similia Q Onstrictiua medina ē etia te
perate est actionis. et optime prohibet humore fluē
tem/pustulas et vulnera. ut rosa. solū. cydonia. me
mithe. thus fortez stringit: et fluxū humorū a
putat. Q Onfortiua magnū generat dolorem: que
etiam valet cōmixta cū medicina. visū acuenti: q
oculos roborat. et est optima contra asperitate
palpebrarū: sicut est balaustia. cortex thuris. fer
rugo. calcantū. sicitis ypoquistidos. succus vue
agreste. acacia. memithe. ver cū lauant et le
nūt asperitatem Q aturatiua conuenit apāti
bus oculorū et doloribus pp humores clausos
in interioribz cornee: sicut amigdalarum

castoreū fenugreci/ liriū sartorella/ melli ſ. et silia
Soporifera dolore magnū patientibz valent/ tur
.6. cū doloris magnitudie perire videnᵗ. Caute tū
adhibeantur: qz visū defectant: et non nūq̄ amputat.
idcirco non sepe apponāᵗ: vel appositis calefactiua ad
miscentᵗ: talia sint apiū. mandragora et similia/
Quinta tractatus. vi. est de apostematibz et doloribz
et ipōrū curis in generali. Postea de ipsis
vt misint oculis/ pectia/ pruritu/ carbone/
et pilis bulneribz/ fissuris/ pustulis tunc primo
scribe/ cataractis/ oculoū eritu/ et collirijs multis
contra morbos oculi. Cuius sint/ ni- capla
Capitulum primū de apostemabibus et cau
sis ipārū in generali.
Diximo studio curationes passionū quas vi. pti
cula scripsimus necesse est ostendere: ac primo de
oblaliua qm̄ proposimus/ tractabimus Sz qz oblaliua
de gne est apātū magnoū que facilē dolore terret
nos de apātibus generaliter tractare. deinde ad ea
que fiunt in oculis venire. Dixmo scdo qz causa
oīm epātum sunt humores ad membra fluctes: rq
cā vel interior est/ vel exterior. interior vt superab
undantia materie: exterior vt percussio/ casus/ fra
ctura/ bulnus/ et similia. Deterea membri pparat.
ad recipienda superflua. multis modis est. aut pp me
bri defectionē aut raritatem vie qz largitate ad
membra tendentē/ aut ppter fuc virtutis attracti
ue fortitudinē. vel sui locationē. naturalem. De
fectio membri aut naturalis est/ aut accidentalis.
naturalis: vt cutis qm̄ constituit natura defecta/
vt superflua ab interioribus ad exteriora/ a nobilibz

adiacnobilia expulsa facilius suscipere possit possit attrectabilis vt ex infirmitate preterita Paralitus membri: vt tenuitas maxillarū et linguarū Attractiue membra fortitudinis in membris fortibus p̄ multū caloꝛē. qui calor aut naturalis est aut accidentalis. Propter situalem positionē: sicut si inferius locatum fuerit. humores eni magnae ad corporis ipsius regionē descendunt. Sz materia que defluit aut est humor: aut est ventositas. Si humor aut sanguineus: aut aquosus: aut flegmaticus: aut ydropicus. Ventositas autē cū sit subtilis: non generat tumorem. Sanguis autem si temperati caloris est flegmonē generat. Si calidior et subtilior erisipilam generat. Sed calidissimus sacrū ignē facit et variolas Aquosus tumor est qui ydropisis dicitur. Flegmaticus si fuerit subtilis tumorē si grossus apostema generat: qui interius est quasi purgare strenuus Melancholicus autē cancrū generat. Ventositas autē si fuerit tumet. Hec est diuersitas apostematū que diuersa exigunt medicamina

Capitulū. vi. de curis apostematū

Apostemata ergo que fiunt ex sanguine calidissimo: si eorū causa extrinseca fuerit nec corporis extitit plenitudo medicamine dissolutio et repercussiuo tractetur. Scarpellatio quoq; vel incisio adhibebitur oportune Quod si causa sit intrinseca ab initio non debet mollitiua vel dissolutiua: cū plusq; nāte est dissolutiua aliis remotis ad apostema attrahant. Sz neq; repugnatiua audemus apponere: ne materia ad membra principalia commeretur. In initio ergo fluxiones flegmatis corpus purgetur. Deinde apponant repugnatiua et desiccatiua tēperata facientia: vt sua fortitudine resistant humoribus ne ad tumoris peruenīat locū.

BIBL ACAD MED

et tempere compleis confortent locū ut materia
superfluā deuitat. Et tenōū quoq; omē apā. mī-
tempora habere mitiū. augmentū. statū et declā
tionē. In mitio ei⁹ conuenit repugnatiua. pon
caloꝛi repugnātia. temu qz materia dissoluta
in parte/et ꝯfossa remanente/ mollitiua et dissolu
tiua ponūtur. Non nūq; in augmento magno
dolore eēnte/stiptiā medicinā et refrigeratiuā po
nim⁹. Imo dolore coacti sopoꝛiferā adhibemus.
Medicina sanguinolenti apātis. i. crisipile q̄ tū
mino est dolore et caloꝛe/ si causa eius fuerit cruꝝ
secta/ ab initio mollitiua et dissolutiua sit. Si aūt
intrinseca fuerit pīno detur oleū subeā farina
tū purgans. Deinde si oportunū est flōmem.
Postea medicina infrigās et humectās apponatur.
Caloꝛe tūsacto dissolutiā apetens. Si pā cruus
materia fuerit sanguis ꝯfossus si ne bulnē pu
dꝛē et putredine sit in initio floꝛā subuenias.
Deinde bulnem/medicina corroſiua mūdificatiua
curentur. Oz tamē asideran apātis magtudiez
et caloꝛe: qz si magnū fuerit repugnantia ponēs:
si ualidissimū forte forte tunc medicina. Aquo
sū apā uel solutione uel mixtione curet. Prima
aute spes flematis que est ut uel curat² consistis:
uel confortatiuis et solidatiuis sicut est donū myr
tinū cū luco et initio. Oz aute alimentis incipi et
sit ad fortiora procedere. Qd si fuerit immoderatū da
tū mixtiua et dissolutiua. et superig luget² fortiter:
et inferius lenter. Et eūdū qo flatus talibz cu
rat²: dissolutiuis putrefactiuē: et mixtiuis. Cet
tū boꝛo putrefactibz et indemibz dissolutiua

vero non valent. Q. natum grauis stilo mecensino curatur. Q. claudicu apa. i. cancer difficile curat: non medicatur. cuius incisio multis manuens e modis. primo qz sinopim tgnent: si locus multas lucrit venas. scdo qz membra principalia. no pertumtur membru ligari neqz sanguine restringi nisi cu cauterio. et in loco aliqu nascitur in quo no audemus cauteriu apponere. In huius igitur incio p torpus primo adtemperamentu oz procurari: et ad locu cu floga et fascia dicta et simlibz immutari. Apa de ventositate factum dissolutiuo curatur. Capitu. m. de causis et cura dolois in generali.

Dolor duobus est modis: subita qualitatis mutatione: et uncture separatione. Mutatio ut est de frigore vel de calore. Unde causam eius non oportet inuestigari. Separatio incturc tribus modis fit: incisione: fractura: et crepatura. Incisio uel est trinseca est ut cu gladio: vel extrinseca ut cu acutu humoru qualite. Fractura aut fit de exterioribus sicut solidis et grossis corporibus ponderantibz: aut de interioribz ut de capitibz. De exterioribus si sit lapis locu in quo studet conculcat pp utraqz loci extremitate. qu depressus nullo extenditur. Incisura que separat de interioribz taliter fit. augmentata materia concausses replet membroz: doloremqz generat. materia vero humor est: vel uento sitas uel acuta qualitas. Treqz scr simt causse doloribus. clysmus immis ventositas non bnis certu: magnu apa uel diuisu: humoru acuitas vel vulnera: siccitas: ut caliditas: uel frigus. Si dolor pter nimiu clysmu fuerit ipso purgato cessabit. Si pp grossa

ventositatem vlo subtili et potu calidis aq fomento
et cataplasmatibus curatur. Si crapulis ipoꝛu ma
lacio est doloꝛu amputatio. Si ab humoꝛu qualitate
pcesserit necessitas necesse est ehimu purgari: siue
in bonu mutari: cu medicina dolous mitigatia
Q si nō sufficiat soporifeꝛ imponamus: vt dolor
mitigetur. Q si de fris grossis et viscosis hmoꝛi
bus processit soporifeꝛu caucamus. quia non est
tantus dolor qui de hmis nascitur Si grossa vesi
tas critu nō habens causa fuerit doloꝛis/ res at
tenuatiua et dissolutiua adhibenda erit: vt mete
ritas dissoluatur: et humores resistentur. sic etia
de ceteris contraria contrariis appone
Q apli. iiii. de tussis et cura dolorum oculoꝛu
Oculi vero patiuntur et apte: vel pter acutos
humores ad ipsos fluentes: vel pter pelluci
daꝛu suaꝛu extensionem ab humoꝛu plenitudine/ at
clusione grossoꝛu humoꝛu et viscosoꝛu/ vel grossi
tie uentositatis et flow illo. si fit pter acutos hmoꝛes/
facta detur: materia deorsu ducatur. et oculi
cu albumine ouu lauent. Purgato corpore et apta
te maturari incipiente/ balneu diligenter aptet.
Q si dolor fuerit pter hmoꝛes interius clausos/
totu corpus maxime purget. Deinde calefacien
tibus utantur. Et oculi cu decoctione feniculi
lauent. Et au purgatione totius corpis dissolu
tiua et calefactiua caucant: quia ad apta plus at
hunt q dissoluut. Sciendu quoq; q hmoꝛes ad oculos
ueniut vel de oibus partibus. uel de solo capite.
Si de solo capite/ solu caput expedit purgari/
post ea confortari/ et ad temperiem duci: ne ulte

malos humores generet. plurimū q; digerit humores.
Decet etiā confortare cor et corroborare et repe-
rari q̄ arterie in causa sint: quare humores ad ip-
sos defluūt. Que si supra transeū fuerint desiccati
nūl cathaplasma et emplim̄ apponitur. His nō p
ficientibz medentur. arterie
Non mīq; dolor fit in oculis
pter sanguīs tractulationē in venis oculoū clausi.
Unde splene videntur: et oculorū essentia sāguinole
ta. Que passio curatur vim potative: ℥ balneo pri.

Capitulū .v. de obtalmia et cura eius.

Curmq; q obtalmia est apā caliditū nascens cōiunctiue
et ostendēmq; cuiū apūtū solus oculus ptinetiū Qui
q; oculi sensū hūt acutissimū et dolorem ferre negūnt
non temere curentur forti medicamine: sz cū rebus dolores
mitigantibus temperentur. et fiat quod apponendū est hūd
et distolū in loco in quo congruit vt ministretur: vel palpe
bra suauiter eleuata medicina guttatim inciatur. Et ab
initio nō mimo existente dolore medicina aliquid stiptica
habeno: sicut collirū in quo est acatia. ponatur etiā disso
lutiuū et maturatiuū medicamē: sicut crocus et lucū.
Sulfur et stiptica: ut mirra et castoreū thus mastichi
nū. Collirū quoq; si multū fuit stipticū hymectiat cū
albumine ou lacte et apozmate fenugreci. Et si ferens-
mus ī huo die hec dolor remittetur: et passio declinabit.
q̄t declinante balneū suscipiat. Deinde collirū pōre
fortius ponatur sicut ueclinū vt cōstringat et confor
tet oculos. tamē parū acuti collirū cū eo misceatur et
parū a medio ad multū ascendatur. Si obturatio cū
mimo dolore fuerit ponatur ab initio collirū quod di
citur dpardon aspen. Pāte vero decrescente dpar
don cū mponatur et calefiat sepissime si mimo pūgit

dolore Et si dolor non sit multo sufficit semel aut bis
Et fiat calefactio fiat de melli⁹ fenugreco et simili-
bus atriplasmentur quoq; croco melli⁹ coriandro. ou
vitello. pane loto in vino. Si si dolor nimis fuerit in
creat illi cataplasmata. apozima ꝑ pueros Cugrim frig
de croco meimtur lucoꝫ ymum et aloe ponat sup̄ frote.
Si calidi sint humores zamq; postulate ritomiat
zaim uel succo postulate. psilū. strigm. et simulia. si
calidus nō fuerit multū pulus molendum. mira
thus albumē ou. Humoribꝰ vero frīs existentibus sul
phur pl pix liquida. colofonia et simulia apponant.
Capitulum. vi. de rugis pedis et humoris et pruritu eius
Hd pediam sanguis columbe panonis et omnia
talia prosunt. si cū fimo medico misceantur
aporiabunt Et calefactio decoctionis ordei et ysopi prodest Oculorū humores hūtibus fiat cataplas
ma ex vuis passis ⁊ melli⁹ uel aceto Si aūt apa
nō dissoluatur radix tritā admisceat Cumore
mondū dissoluto succo rosino apponatur. Pru
dor sanat apā curetur purgatione corporis et dis
solutione materie intus clause. et rollirnis et ca
taplasmatibꝰ et fomētatio aq calide in norte orig
imponat aq murta cū oleo rosato. aut in ouo anatis
prudorē amputat et olim rosatū temperate calm
sepe tamē oculis colericis ꝓponimus ne ingā bt fat
mas in eis pioueret quibꝰ lauentur et mūdi
ficent. Prudor cū nimis fluxu humoꝝ medina
astringentibus curatur.
Capitulum. vii. de carne addita palpebris et cura
ejus et causis
Si carnes addite ꝑter vulnera fuerit/ nocunt

nisi curagia Si creuerint superflue carnes acuta me
dicina curetur: sicut exugine eris sulphur et similibz
Si aut caro oculorū excreuerit superflua nō curabi-
nisi curagia. Q̄d si locus isse tumidus fuerit valent
allia gūm cū melle et vino Q̄ astitur etiā quodam
m oculis quod dicitur talpa. et sicut apa curat rūgz fa
me habuerut sicut bulbus curatur. Amē quide medi
ci ponūt in hac passione memithe diagagantū. ruta.
siccū malicōdri. lanā ysta uel murinū et aloe Hanc pas
sionē valent amomacum cū aceto Et alū admistem
cū eis de oxeo et zedoario. et capita mustarū et rena
cataplasmantur

Capitulū. viii. de pilorum ablatione et remedio
rum casum pilorum palpebrarum

Pilis ablatis lauentur loca ipsorū aquis salsis et
alumiosis. et vngant loca pilorū palpebre cū
albumine ouī et alumine staphisagria et farfara. i.
sterture columbine. Collirium quod valet ad pilos cade
tes de palpebris Rp ossis dactiloru. z. iii cathmie
z. ii. Aliud quod Rp anthimonij calcanti diagagati
pondus cēre q̄ omnia cū melle temperata vertant. dem
collirium fiat si aute pilis cadentibz palpebre appare
aut grosse/sterq; murus cū melle tēperatū valet.
Superflui pili de palpebris sunt amputandi quida
durum pilos non vltra nasū/si radicibz pilorū ext
ris/sanguine testudinis vel dentibus rannis lorq; ūcta
Capitulū. x. de cura vulnerū et fissurarū p̄ gradi

Oportet p̄mo vniuersaliter dicere de vulneribz.
postea vero de hijs q̄ ppa sunt oculis Omne
vulnus vel concauū est/uel tantū fissū. Si multū
fuerit spissū fiat mitentibē curatiue. rūgumq; vtriusq;

partem. et suam ꝙ studiose et curem̃ ne mutat plus vel
pilus. Q; si magnū vulnus fuerit nec pars posita pos
sit cōiungi/ ne same in continuitate permaneat nāc est
vti desiccatiuo medicamīe: vt sinita same vulnus imple
atur carne. Quinus compositio est cū causa vel morbo
uel accidente. Si cū causa sint humores ad illud fluētes
corpus purgetur farmacia et cum flotā: dicta quoq;
temperetur. demū desiccatiuus fiat cura. Q; si fuerit cū
morbo/ vel est simplex vel compositus si morbus simp
est ad temperiē membrū reducatur. Q; si compositus
est/ vel ut naturam sua membrū egredia vel vul
nus multū contauū sit duplex medicina nāa est. vna
qua membrū ad temperamētū reducat. Altera qua
continuitas carne repleatur Implcatur ergo me
dicamīe desiccatiuo mūdificatiuo: quod humores co
adunatos destruat: vulnus ab a putredine mūdificet
Et vt per poros possint egredi superflua: vnum
subtile et cōtinuo egrediens quod latet sensū/ aliud
grossū quod ut lutū in corpore coadunatur et hꝰ
dio superflua plus Ipl'uerib; ꝙ alibi sunt propter
loci defectionē aut dolorem nutā est desiccatiua et mūdi
ficatiua medicina qua mūdificetur et desiccetur supflui
tatis sordities. omē etiā vulnus uel continuū est aut
fissū. Et si fuerit cū accidente sicut cū dolore/ inflga
tiua conuenit Fissura si parua sit non est nutā n
cōiūcto partiū Et parū medico quet nisi locus vulne
ris parte amiserit. que pars vel tota est vel cutis uel
vtriuq; si sit cutis apponat stiptica uel desiccatiua.
vt locus indurat cuti assimletur Non unq; acuta
medicina facit hoc accidentaliter Aliqua medicina appo
sita paulatim facit hoc accidentaliter et locū sua siccitate

mdnuat. multa vero quantitas ex ea loco apposita resol
uit eam. et minuit fissura. Et si raro vulnere sit
annota in nimio catarro generatiua expedit Deinde
q̄ locus mūdetur et cuti assimilet. sz omnē medicinā
que vulneribus ptinet recte est sicca esse. que tamen
pter causa q̄qz cauenda est. Cazū sicca erit ne nimiū
siccans carnē ꝓhibeat generari. Mūdificatiaz quoq; sicca
esse oz. vt putredinē mūdet vulnera consolidans
Desiccatiua ee debet ea que generat carnē. q̄ ner
mozdicatiua sit. ner zoditiua. sz stiptica ut raro ēducr
tur. cutiqz assimilet. Et est vniuersalis disputa
tio vulneriū et medicinaz.

Capitulum .x. de vulneribus oculoꝝ pustulis īter
nea. pterigio vngula et scabie.

Sed vulneribus oculoꝝ si sint simplicia mūdāt
et solans consistunt nec na q̄ humores rito et īdq;
fluūt ad oculos ꝓpter acrimē sensus eoꝝ Qui vulnā
tū timore sit uel nimio dolore apponūt collyria que
ānus et metalla vsta mitigant et cataplasmata ner
pungitiua cataplasmentur Illū tamē si putredo vul
neri misit. collyria tūc apponatur. Sed mtuen oz an
vulnus carnē zodit inuestigandū quoq; vnde humores ad
oculos fluxerint. Quo perspecto. caput et corpus ex
pedit purgari. Deinde apponere collyria desiccatiua
nullā q̄ facultatis puncticē: sicut ea que respuūt ca
sū dū dant cū lacte. vel cū aprimate fenugreci Si
dolor est nimius alleuatiuā soporiferā medna apponitur Fluxu
vero humoꝝ cessante eis stiptica apponant. Prudenter
dū tamen ne vuca exulceretur. cui egredienti stipticū to
mentū adutoriū Collecto et pustule in cornea nasce
tes curantur cū cā maturatiua mediocriter colatiua.

sicut collurio recipiente croci thus murrā. castorei. opoponaca
fenugreci. Quod si nō inuenerint et tumor nō dissoluatur
caldō et aperitiuō appone. sicut serapinū et euforbium
et similia Pannus in oculorū albedine natus celatuo
et mundificatiuo curetur Qui si fuerit subtilis / sufficit sucus
rubei ppueris. vel aposima mirrus centauree cū melle
Si grossius fortiora dari necesse est sicut piretrū liquidā
es vstū. intrinsecus immis. murrā. sal armoniacū et
similia Si aliquid ex eo remanserit / galla arabica et cal
canthi appone Ungula et scabies si diuy sint et veteꝰ
mederi cas vel extenuari optimū est Si autē subtiles
appone es vstū calcanthi. fel porcinū. fel caprinū. fel armo
niacū. Lus nondū proficientibus appone medicamā puter
faciendem atq; rodentem. Scabies nō stipticis est curanda.
Quę si fuerint vulnere māgno aq; pudore / tumescunt palpe
bra et cū lor extenuentur Est quedā passio oculorū quī
qui habuerint vespere non vident Quos fleubotomari
tumescunt de replalica brachiū. et vtuntur farmacia et
clisteribz et caput purgantibus et guargarismate et sti
mulatione mundificentur Lena auris medicatur Oculis
mel cū albumine et sale armoniaco apponatur Et cū aqa
te capino fumigetur Lec omnia prosunt. Deo gr
Capitulū .xi. de cataracta / egressu oculorum et petra.
Cataracta .i. visus defectio fit curatur Caput et
totum corpus purgetur ut dictum sit te
nuis. Deinde vtatur collurio fenugreci mel serapinū
asarū thus recipientibz et oppoponacū et amomū
Calet quoz si vena extatim medicatur. et sanguis fluxe
temporibz tēporibus apponant: Oculis cytui egre
dientibz corpus farmacia et flegma purgetur. De
inde uentosa in collo apponatur. Oculi ligentur.

Et aqua salsa sustinentur. Oculi cruntur non sanctime
oculis ni stillato. Oleum de collirium multis ad oculorum egritudines
Capitulum xii. De collirium quod dicitur dyarodon in morbum pipetis
valens in augmento doloris obtalmie & cathmie.
Recipe aur. z. xviii. zopharum. z. xii. gummi arabici aur. z. i. Dia
traganti. z. iii. et fel aloes. z. vi. tempera cum aqua plumali:
et utere. Aliud ad idem obtalmie quod etiam vetuste va
let. & acatie. z. l'ii. gummi. z. xlvi. cathmie. z. xxvi. te
pera cum vino ponti et croci aur. z. xii tempera cum aqua
plumali. Iste omnia a paulo sunt ordinata. Ista vero ga
lienus dicit. Collirium valens ad dissoluendum aquam die
vino et ad obtalmiam. & antimonii acatie aur. z. lxx. cath
mie. z. ix. eris usti loti. z. xxi. cerusse. z. xii minre. z.
vi. silfii. z. vi. castorei. opii calcanti usti aur. z. vi. gummi. z.
ix tempera cum albumine ou: in vino die est validissimum
Aliud pauli. & enduie croci gummi aur. z. iii. eris usti
z. xxiii. cerusse zopharum aur. z. xii. polii. croci calcanti opii
aur. z. vi. aloes spice castorei aur. z. i. et fel tempera cum aqua
ruta vero obtalmia et humores nel pter doloren nel
uetus vulnus fluentes. Aliud & enduie. acatie gummi
aur. z. ix. atramenti triti. z. ix. castorei opii aur. z. vi. lini
z. iii. et fel minre. z. xii. spice aloes aur. z. iii. rum dia
traganti calcanti aur. z. i. et fel tempera cum vino et aqua
mirtina. Aliud ad superiora. & acatie gummi aur. z. lx
plumbi incensi loti. z. xxx spice casside aur. z. vii. zopharum cath
mie. z. xxx. cerusse aloes opii croci. z. ix castorei litri. z.
iii. et fel tempera cum albumine ou valet vulneribus et
omnibus passionibus oculorum vetustis et putrefactis.
Aliud in statu conuenient cum albumine ou in declina
tione cum aqua. & cathmie vetuste et lote cerusse aur

℥. vi. amidi dragaganti. ℥. m. muscquam. ℥. i. et ſ croc
℥. vi. memithe ſanctolle aā. ℥. vi. opī. ℥. im. dragā
ganti. ℥. vi. croci. ℥. m. ſpūm. aſpn. ℥. vj. i. et ſ tēpera
tum aqua ℍ Aliud valet in augmēto obtalmie. ℞ cath
mie cerufe aā. ℥. xxm. roſarū. xi. ſpūm amidi. ℥.
m. dragaganti. ℥. im. et ſ aloes. ℥. im. tempera tum
aqua valet in vulneribus ℍ Aliud ℞ cathmie ſpūm
℥. m. ceruſe. ℥. n. croci ſpice opī. ℥. vi. roſarū et
ſpūatis lūm aā. ℥. i. et ſ tempera cū melle. hoc eſt vti
le vulneribus: et hūoribz vulneroſis et lacrimē ex oculis
fluentibus. ℍ Aliud valens ad vtilitatē obtalmie ⁊
vulnera/ et aduſtiones et ad mūdificandā vulneris pu
tredinē. ℞ antimonij vſti cathmie roſarū. ℥. xxmi. ce
ruſe trite. xi. ℥. opī. ℥. vi. tempera cū aqua ℍ Aliud
ſilr valens vulneribz et doloribz et oculis foſſis ex
ſtentibz exiſte obtalmie putredim et hūoribz ad
oculos fluentibz ℞ roſarū. ℥. vm. cathmie. ℥. xxvi.
croci antimonij. ℥. ix. opī. ℥. nn. et ſ eris vſti ſpice. ℥.
ni. tempera cū aqua ℍ Aliud mīmo dolori cōſumens
et liquidiſſimos hūores ad oculos fluentes reprimēs.
℞ roſarū. ℥. vi. croci. ℥. i. et ſ opī ſpice. ℥. ℈. ℍ Aliud ℞
roſarum. ℥. xm. croci. vi. eris vſti et loti. ℥. i. et ſ. te
pera cum aqua plumali ℍ Aliud ℞ roſarū ℥. xvmi.
cineris leporum vbi es findituv. ℥. vi. croci opī ſpūm
℥. xm. tempera cū aqua plumali ℍ Aliud ℞ roſarū
croci aā. i ℥. ix. cineris ſuprad. ſpice aā. ℥. vi. ſpūm
℥. ni dragaganti. ℥. ℈. et ſ tempera cū aqua plumali
ℍ Aliud ℞ mirre. ℥. lxxv. roſarū. xl. croci. xi. et ſ tēpera
cū vino ℍ Aliud valet mīmo dolori puſtulas cōcauas
et putridis vulneribz cornee/ oculos ex eximtes cō
primit. omnē ex oculorū paſſionē ad ſanandū difficilimā

℥. i. ſemiſ lim

tunat ℞ rosarū ℥. centū vm gūmi. xxvbi. cathmie vste et lo
te. ℥. xvi. croci vi. opii ānimomi. ℥. m. et sian spie. ℥. m
mirre. m. tempera cū aqua plumali. Collirū pauli.
℞ eris vsti dragaganti vsti aū ℥. vm. croci. ii. mit. ii. co
q̄untur ad mellis spissitudiē. Aliud eiusdē valet scabiei
palpebrarū veteriq; obtalmie: sanē et vulnera aurū ⁊
os rotunda sanat. ℞ eris vsti ℥. m. mirre. ℥. j. et s' pi
peris croci vm. ℥. ix. Collirū pauli ℞ cathmie. aur
et argenti ℥. m tempera cū aqua plumali. Collirū aur
basi valens m ticio obtalmie et vulneribus. ℞ cathmie
rerose dragaganti ℥. xvm. anthimomi cūm vsti ℥. xvi.
plūbi ārensi tuthie aū ℥. xvm. amidi xvi. gūmi ix. eris
vsti dragaganti ℥. vi. mirre opii ℥. ß. Aliud valens vsno
m/ bucā egredi prohibens/ sibuemens vulneribz ℞ an
timomi vsti rerose ℥. xxim. mirre ℥. m. amidi. xix. dra
gaganti. xi. gūmi. vi. tempera cū aqua plumali. Ali
ud valens pustulis vulneribz famosis et mmio dolori du
re q; obtalmie. ℞ cathmie vste et lotie ℥. xxmi antimo
mi loti et vsti xbmi. amidi. m. plumbi mcensi et loti
xi tuthie mirre. xi. tempera cū Aliud ℞ tuthie. ℥.
xi. cathmie lote/ rerose ℥. rxrim. antimonii ārensi et lo
ti. xbmi. mirre opii ℥. j. et s' dragaganti ℥. xi. tēpera
cū aqua Aliud vtilissimū asperitati palpebrarū et sca
bici. ℞ talcanti ℥. n. cathmie ℥. i. ad solem cū vmo suf
ficienter agita. Aliud ℞ cathmie. ℥. vi. talcanti. xxx. pi
peris gūia. xxvbm. spie. ℥. i. et s' cathmiā et talcantū
tritā sufficienter agita. Deinde cū piperē spiritū cōmiste
et tempera. Aliud valens scabiei et humoribz ad oculos fluentibz veteri q; passioni et pustulis ex cath
mie galle rosarū gūmi croci aū ℥. iii. opii ℥. j. et
omnia pulverisata cum vmo ad solem sufficienter

BIBL ACAD MED

agita ℞ ad oculos caliginosos et sanguinolentos. aloes t̄m
n̄ albumin̄ ou̇ mirifice prodest. si aloe non h̄uerit rauabis
trita idem facit ℞ ad oculos dolentes et lacrimas stringit
das et pruritū tollendū colliere mel sine fumo despu
matū. et ex eo unge folia edere. et superaspergere pul
uerem tartari. et oculis suppone per noctem experti est.
Item celidonia cocta in aqua si ex ea oculi foueantur/
dolentibus prodest. Ad cerandū unde tritū admix
to lacte mulieris oculis suppone. dolorē et tumorē ꝑ.
tollit. Idem facit radix cucurbite agrestis trita et ī-
posita ℞ el caprinū cū melle antiquo mixtū et tunctū
oculorū caliginē destruit ℞ ad pānū de oculis mandu
candū tartarū albi uini/ rasurā ossis sepie. fitq; pulue
mitte donec corrodatur Citelli ou̇ tritū sucrogz apn̄
mixtum et unctū sanguinē sparsit ℞ bufonis ui
ride cū albumine ou̇ tritū et nocte supra positum/ sa
nat ℞ ad tumorē calidū et sanguinē oculorū/ mor-
gelina domestica cū albumine ou̇ trita etiā ī posita
prodest ℞ ad tumorē dolorem calidū herbā uiolarū
cū oleo rosa tere. et suppone/ mire iuuat Calet etiam
maligna sucrogz in uase eneo uel stanneo roque et cola
et cum opus fuit utere Item ex plantagine cū
ce uirgule caballine pulegii betonice camedreos
apn̄ feniculi radicis partes equales pone ī olla
noua. et inter ignis fenugreci. Item lacte in toto .ī. aq̄ rosarū
stomate guttatim impositū valet Item antipsorici
pānū lineū uel laneū et fimū hominis columbine ī olla
bū argillata.

Explicit liber guilelmi de oculis.

Liber galieni de differentijs pulsuū sūt tra. xvbm.

Capitulum primū de reprehensione sophistarū minus
insistentiū cura nomā: et de pulsu et ꝙ salu se
cūdū ypocratem et alios antiquos.

Capl̄m sc̄dm de compositione arterie et eius motu.

Capl̄m .ij. de differentijs sc̄dm equalitatem et mequalē.

Capl̄m .iij. de velox et tardo. .iiij. .xxxv .xxv

Capitulū .b. de dīnīs sc̄dm quātitatem.

Capitulū .vj. de pulsibus sc̄dm quātitatem ꝙ hūt no⁹

Capl̄m .vij. de tertio gne pulsuum. .xiij .xij

Capitulū .viij. de quarto gnē pulsuū.

Capl̄m .ix. de spisso et raro et rarissimo. .xxv .xv

Capitulū .x. de pulsu pleno et vacuo et medio.

Capitulū .xi de gnē pulsuū mequaliū .xxv .xxiiij

Capitulum .xij. de quibusdam differentijs pulsuū.

Capl̄m .xiij. de rarissimo quantū ad illos qui nō sentiūt depssiōē.

Capl̄m .xiiij. de spisso et raro quātū ad illos ꝙ sentiūt depssiōē.

Capitulū .xv. m speciali de rarissimo et differentijs eius.

Capitulū .xvj. de equali et mequali .iiij .xxv .xv

Capitulū .xvij. de ordinato et mordinato pulsu .

Capl̄m .xviij. de ordinatione secundum periodos .xxv

Capitulū .xix. de mequalitate composita.

Capl̄m .xx. de mequalitate sc̄dm vnū pulsum .xxxiij

Capl̄m .xxi. de equalitate vn⁹ pulsus que fit in uno motu.

Capitulū .xxij. de mequali cum metrico motu.

Capitulū .xxiij. de regula equalitē sc̄dm vnū motū ceadē pte.

Capitulū .xxiiij. de eo qui metit. et est anomalus.

Capitulū .xxv. de equalitate vn⁹ pulsus que est sc̄dm
duas partes arterie. .xxxiij .xxx .xxxij

Capitulū .xxvj. in quo ostendit ꝙ mequalitas sc̄dm
magnitudinē in uno pulsu sc̄dm vnā partē nō cōtig.

ℨ. observante pond
vel debita ꝓportio

ſz ſm̃ velocitatem̃ et vehementiã.

Capitulum. xxbii. De tortuoſiſſimo et et ſpiſſuoſo pulſu

Capitulũ. xxvm. De ſequalitate ſm̃ ſpiſſitudinẽ et

Incipit liber tqlem̃ de dñis pul ritbmis ſiue translatus abuerſione de greco in latinũ Cuius ſunt capitula. xxbm.

Capitulũ primũ de reprehenſione ſophiſtarũ inimicũ ſiſtentiũ rectã nomiã: et de pulſu et ſalcu ſeñdũ ypocratem̃ et alios antiquos.

Optauerim vtiqz et dicere et dotrir poſſe res ſine nominib⁹ que ſunt in ipſis: vt nõ cũ longa eſſe do artem̃ ꝓter ſuam ꝓpriã contemplationem̃ ſubeat in ſuper nobis ea que recta dictione eſt corruptio. Quia vero neceſſe eſt per nomiã oſtendere q̃ volum⁹ ſophiſtis quidẽ compoſita hmõi dictiones ſophiſmatũ more mutiles: alius vero quilibz rerũ tortoria nõ nomiũ peritia zelant² multas quidẽ oſtendẽs. ſz tamẽ de neceſſitate arridet ip̃ ſophiſtarũ vratũ ea q̃ recta dictione eſt corruptio. Quam optimũ quidem eſſz qualitercũqz de nobis conſentiente ad cõtemplatione proparare: vt preſcripto a nobis repulſibz opuſculo ferim⁹ hinc qui nec durũt.² Hinc aũt qui in nominibz ſolũ ſt vſitati ipſis aute operibz artis ſint mdortibiliſſimi moleſtantibus ſemper et neqz reſpirare ſine rerum contrarijs nitia fere iam et ea que recta dictione eſt corruptio. Igitur veteres quidem ſimpliciter eſt inuenire de nominibz vnis ſolius ſolicitatos ſemper vt oſtenderet et ad mtelligit² Inuenies vero ꝓpe medii ſm̃ vnãquãqz quãqz ſillaba ſophiſmat² et altrant². et neqz reſſant denominibz litigantes vt puta ex vna ꝓpoſitiõ cuiuſcũqz hoc tm̃ cognoſcem⁹ Hinc quidẽ quis at aut

al' ſilus vcſitũ

2. 1. ſignificat² y omã nom

2. 3. hyn

pulsum qui fortiter pertinit velementem esse. Pertinusq; autem alter non hiis si quicq; magnus fuerit et plenus et rito illi ait esse velementem. Huius autem quis simul quidem fortem et citi. Et quis valde honeste increpans vos magni sunt et citi velemente esse ait non sustinus absisto. Quintus alius quis alius adhuc honestissime reprehendens et pleni simul et citi velementem esse ait si vtiq; pertinem. Deinde septimus quis alius cii eis magnum simul et pleni hunc esse ait ue hementem. Si vero septimus quidem et octauus affuerint cii eis hic quidem differre dicens a pleno eu. Ille vero dixo eundem esse q̄ magna extimas pugna futura esse. certe manifestu est tam magna qualem multotiens videmus in templo patris in ipsis infirmis. vt quidam medicor nec manu egri adhuc disputando teneant. in tantu desistunt a turpi verbo se abstinere. Et quidam sunt eorum q̄ nos molestant minus versute. et si sint versutissimi. que vero sint eoz qui scribere de pulsibz de pulsibz cepta uerut sunt in intelligibilia. Nam prompta quidem e mutilatis huius questionis redarguitio. hii vero no bi dent cui. si vnus ita ut scribit hic pulsus est velemens. et hic talis est plenus. et hic talis spissus est. cognito crue auferre hoc verbu est. apponere vero maxime quod si possibile est verbi videt. et ita iam dicere quale quid mouetur aptus natus est hic talis pulsus. quem forte uocabant velementem. Non ei vtiq; grā vocandi denu uel nomen imponendi principaliter. ea que de pulsibz est artem tractamus uel alios docere conati sumus. si ut a nobis cognoscantur que prima et pronostica debe nta euenire egrotantibz. hec aute ex ipis rebz no ex nominibz que sunt in eis inuenitur. In uniuersa cii scri pta nullo modo nobis proficiunt noia. ad doctrinam

BIBL. ACAD. MED.

vero solū. qm̄ et secūdū consensum et sine nominibus cōplerī possibile est. Sine cī negnagm̄ quis nomā ponens re bus cognoscere eas sufficiens fuerit et quodcūqz significare apte nate sē rectissime structit/ hūs qui nomā ponit ad lo mōz apparebit huius trā: siue docere tentabimus/ no mā ponat sibi qz placent/ nullo vtiqz modo minus habebit. Igitur quidem michi neqz si dominē vocare quis vel theonē vehemētē pulsū velit/ nō fallat aut cum in docendo que causse generant cum/ vel cui⁹ dispo sitionis cognitiōnēz est cognitio/ et in qua desinit/ nullomodo neqz hic videtur fallere. Qui quidē vtiqz qui ita debet docere quodcūqz sufficit p̄ nulgare nōia. ei vero qui ad veteres remittit/ illoz consuetudo tenēda est. nichil rursus neqz hoc scribam vtrū ppe an ippe vocauerūt/ vel permutare pximētē vel mutilantē eos. sicut vtiqz agunt sophiste. superflua em̄ sūt omā hec/ et cetera nostri autem. nō em̄ nomī hic temū dire ctionis scientia hec est. sz verū. neqz hos qui nō noiant bene/ ad medicos mittimus homines. sz eos qui sanare medicēt. quare sermo hic pulsus nomīs assuetis et nob et alius medicis pmittit documēta. sz amabit vtiqz hī moderate ponere. Igit⁹ p̄mus quidem oīm quoz sci mus ppoz et nomē pulsus scribit: et cā q̄ ī ipō est artem non ignorasse videtur. Non tamē per ārtis cererunt hanc partem huius artis. neqz de omni arteraz motu fert hoc nomē. Sile quidem videt⁹ facere ea et crusti tus. Sed m̄ ppōs hūs demceps simonibz dicetur et de q̄ marmne hoc nomen posuit: et quomodo a se mutuē differūt vel concordantur. Qui autem eū palmis . i. saltibz ītitu tatū composuit/ siue ipē fuit cognomiū qui eliot/ siue alius quis/ ī ppue vsus hoc nomē est. et multa consuetudo est

apud alios/ non medicos solum/ sz ydiotas omes arteriarum motu patuum i. saltu noiare Quapropter vere euophili bius ad hc in his dnatur: pulsu. n. hu omne arteriarum motu sensibile vocant Ita vo et post eos omnes: et si diffinitombz differu ostendemus autem hoc alibi Quare et nos sequentes optmente constitudme strutem ia quot quidem omis pulsuu sunt differentie. quod aute vnuquiqz earu est nomen Et minuu et sedm hanc diffone ipsam quā diximo alterantur. hu quidem equaliter petentes proponere quot sunt genera pulsuu: alu vero aiut non genera oportere vocare: sz spes: alu vero qualitates et alu diffias. Et quodcunqz vnuquiqz videt hoc nome ponens litigat longe et infinite de diffone eius: vt de generibz, ita de speciebus/ et differentiis/ et qualitatibz. et non necessaria mduerut questione oblii vtilitatis pro bleumatis Qui venerut in id omo vt extimo pulsus strutari volentes quid indicare apti nati sint. potiu vero hoc strutimo posuerut Et sine ea que de generibz et speciebus assignate potentes potiu/ omia magis q hoc agunt Sed et nos amita ges earu fugientes/ et ponere qualiter vnuquiqz voluerut coro dentes/ ad hec imo et quide quod utile est: tm adhuc p dicte tes q eis qui volut de diffimombz vel de nobz ipoz rectitudines que sunt sedm pulsus dicere/ in his que post hunc libz tu pmu omia scripta sunt. Hic em liber ipm solu hc quidem quod vtile est multa so phisticau questionu tangtes Quare et si quis fmaliter voluerit de elinquere illos possit vnusquisq. Ad alia em opuscula/ et ad id quod de dignotone pulsuu/ et ad id quos detrusis et adhuc ad id quod de sin ipoz pronosticative/ hic solus necessarius est liber Illi vero et ad sophisticau molestia strupti sunt et ad assequed

hec ; certa mē de nobz [illegible]

6. de mtbus accidēs i pulsu

l' delinquere

6. differentia

hoc strutimo

6. intendere arti

libros alioꝝ / scientes de quo significato ferunt singuli
nomꝫ. Oportunus igit⁹ iam quot quidem sint p̄ma gñā
pulsuū: de inceps autem dr̄ās eorū p̄incipiū se moli
bor facientes. xxxv xxxvi xxxv

Capitulum sedm̄ de cōpositiōe arterie et eius motu.

1 Arteria existente cor⁹ cauo et longo et rotundo
et mota semper motu ex contrariis duplicibz
particulis / aut cū in se concidit undiq; aut dist̄hi⁹ .i. dilatat
tiq; / et hoc duplici motu notato pulsus duas nanc̄ e
i accidere quietes ad alterutra: alteram quidē in dist̄
hendo anteq̄ contrahatur. sedm̄ aūt in contrahendo anteq̄
distrahatur. Et has duas quietes exercitatorū tactus rog⁹
scit: et ratio non minus demonstrat. Antea cū q̄ quiescat
p̄or motus nō vtiq; incipiet contrariū motū arteria. sz q̄p
te quiescere stare cāret et pausare nāte est. quare quies in
medio est motuū. Non ē igitur omnō et hic quidē .i. alicubi
aliquod tempus ip̄orū motuū alterutruus esse p̄ncipiū.
alterū tempus vero quietis ip̄arū rursus est p̄ncipiū alter
utrius. Quia vero tres dimensiones arteria habet / quēad
modū et aliud omne corpus longitudinē et profundi
et latitudinē habens / necesse ē oīo sedm̄ vnāquāq; di
mensionem fieri quādā quātitatis distractionis / et sistole. .i. diastole
tractionis. Et quidē vtiq; et promū .i. mensurā q⁹
dāmodo eā habere necessariū est. et hoc et tbecilliter .i. premū debi
uel prompte aut robuste agat: esse autē et ipsum tensū
tunicā arterie uel molle uel durū. uel calidā vel fri
gidam. Sed et spatiositatē q̄ est nimis uel parua quodā homolenia
modo vel plenā. Et sedm̄ hec omnia quis vero anomalia. .i. equalitas
.i. nequalitē consistere. Et alia ratiōe diastoles tēp⁹
ad tempus sistoles nāte est esse. et preter has nullam
aliam posse cōstare secundū vnū pulsū dr̄iam

.i. q nāte q̄ strictis duos moto contrarios cuius mobilis nāte ē inter quietē me diam

Sive cū scrutari oz qualitatem/ vel quātitatē motuū vel quietū/ sive quantitatē dimensionū scdm quas mo nentur/ sive qualitatem actionis/ sive arteriarū tunice/ vel contractilitatē vel modū habendi qualiter adse tunice ea que possunt compatiuntur/ manifestū est q sint omno genera .i. q sint cuiusd gnis/ omnia hec que dicta sunt. et nichil deficit scientiam scdm vllū modū si sint omnes que secūdū vnū pulsū consistunt diuīte ꝓgenerū/ hec que dicte sunt nunc

Capitulū. iii. de diuītis scdm eqlitatē et deqlitatē

Que vero alie attribuunt sistematice .i. coaternatue bo tate scdm quas in nullis pulsibz sibimuicē compa ratis homolantia .i. equalitatē vel ordinationē vel dor di nationē mutuā. Omniū quoq vero horū generū hec que secūdū spēm diuīte plures sunt: quas ita tractabi mus/ a genere quod est scdm tempus motus incipientes.

vel anomalia .i. deqlitate

Capitulū. iiii. de velori et tardo.

Dicē est enim hunc/ vel cōmensuratū scdm naturā existere: vel uelociorē quodāmodo vel tardiorē si. Et sint scdm hoc genus tres omnes diuīte pulsuū. Velocius quidem/ qui in paruo tempore mota arteria fit. tardus autē/ qui in multo. cōmensuratus aut q i cōmensurato.

Capitulū. v. de diuītis scdm quātitatē.

Que vero scdm quātitatē diastoles sunt diuīte pul suū/ que quidē scdm vnā dimensionē intellectū. ex. numero sunt. c. scdm vnāquāq; trū dimensionū tres Secūdū longitudinē quidem arterie/ qui cōmen surat in ea: et qui longa superabundat ab eo: vel qui deficit. Nocatur autem qui quidē superabundat/ longus qui ve ro deficit breuis. qui vero mediomodo medius Scdm lati tudinē vero et qui cōmensurat in ea: et qui immensurati duo.

BIBL ACAD MED

Latus quidem qui supermensuratus: contrarius autē est strictus. medio modo cōmensuratus. Secundū hoc autē in ea que sē cundū profundū dimēsionē arteriē hic quidem erit cōmen suratus. Ille vero altus. Ille vero humilis. Hec quidem sunt. ix. differētie pulsuū que secundū vnā dimēsionē inuestigantur. Que vero secundū tres dimensiones dicē pulsuū sunt. xxvii. Quotmodis autē eas manifeste in diagnōsi. i. descriptione. una vnus quidem erit longus simul et latus et altus scribatur autem primus omnium. alius vero longus et latus et cōmensuratus secundū profundū et scribatur secundus. alius vero longus et latus et humilis et scribatur tertio. Quemcunque reliqui omnes horum sibi metipsis. i. doctrina duabus quidē primis dimensionibus manentibus eisdē tertia vero vltra permutatur. et puta ita. quartus quidem longus et cōmensuratus latitudine et altus. quintus longus et cōmensuratus latitudine et cōmensuratus profundo. sextus vero longus et cōmensuratus latitudine et humilis. Deinde autem rursus tres. deinceps: prima quidem dimensione longum custodiente. secundo vero strictum. tertia vero permutata. Horum quidē. ix. una dimensione. que secundum longitudinē longa manente: alius vero duabus ordo permutatis. Alius vero deinceps ix. dimensione quidem que secundum longitudinē cōmensurata manente. reliquis vero permutatis. Et rursus. ix. dimensione que secundum longitudinē breuis manente. alius vero permutatis.

Nota q̄ hoc totū diagrama vsq; ad sequens capitulum nō est de textu. sed inuentū ad declarationē textus

Diagramma. i. descriptio diuisionis pulsuum: in tres dimensiones arteriē. que sunt longitudo latitudo et profunditas

1 Longus latus et altus

2 Longus latus et cōmensuratus i profunditate

et maxime

1 Longus latus et humilis .mmm. .mm. .m.
2 Longus cōmensuratus in latitudine et altus.
3 Longus cōmensuratus in latitudine et in profunditate.
4 Longus cōmensuratus in latitudine et humilis.
5 Longus et strictus et altus.
6 Longus stricto et cōmensuratus in profunditate.
7 Longus strictus et humilis
8 Cōmensuratus in longitudine latus et altus.
9 Cōmensuratus in longitudine et profunditate et latus.
10 Cōmensuratus in longitudine latus et humilis.
11 Cōmensuratus in longitudine et latitudine et altus.
12 Cōmensuratus longitudē et altitudine et latitudine.
13 Cōmensuratus in longitudine et altitudine et humilis.
14 Cōmensuratus in longitudine strictus et altus.
15 Cōmensuratus in longitudine et profunditate et strictus.
16 Cōmensuratus in longitudine strictus et humilis.
17 Breuis latus et altus.
18 Breuis latus et cōmensuratus in profunditate.
19 Breuis latus et humilis.
20 Breuis cōmensuratus in latitudine et altus.
21 Breuis cōmensuratus in latitudine et profunditate.
22 Breuis cōmensuratus in latitudine et humilis.
23 Breuis strictus et altus.
24 Breuis stricto et cōmensuratus in profunditate.
25 Breuis strictus et humilis.

Capitulum .vi. de pulsibus secūm quantitatem qui habent nomina

Heristribus viginti .vii. et .vv. pulsibus qui secūm quantitatem tribus simul dimensionibus consistunt. Duo quidem et ipse habent nomina ab omnibus concessa: qui primus in eis stripnus est: et vltimus. nāque quod magis

ille vero parvus vocatus est. Alia vero multitudo non
habet nomen. Quę enim sch. i. tenues et adu. i. pulposi
dicti pulsus. Unū quidem ex diagrammate. i. descriptione
indicant. Sz de pulsibus simul generaliter predicantur.
In quibus enim vtique dimensio que secūm longitudinē
est superabundat reliquis duabus hos omnes ischios
i. tenues vocant. In quibus vtique reliquę due hunc
superabundant omnes hi rursus illos adros vocant
i. pulposos nisi is qui est quintus in diagrammate: et sextus.
et adhuc cū hīs octauus terminū ischn. i. tenues vocet.
Cromicos vero hos adu. i. pulposi et qui deinceps
diagrammate. et. ix. nomus decimus et vicesimus. et qui ter
tius et vicesimus. quare hec generationem simt noīa plu
rimis cōia. Erant autem iam hos pulsus et alitez:
subtilem quidem ischnum. i. tenuē grossū vero adrum. i.
pulposum. Sz neq; cōmensurati secūm tres dimensiones
qui solus est qui secūm natura. et est quartus decimus. ppter
habemus nomen. Rationem vero decimi et hunc indicamus.
aut cōmensurati esse dicentes in tribus dimensionibz. at
medium magnum et paruum. aut secūm naturā i quantitate dia
stoles. aut qualitercunq; maxime manifestū speramus
futurū esse quod dictum. ideoq; michi admirari aūt
eos qui in nomibus solū simt versati: et quod oz vocare
hunc talem pulsū semper querentes: nisi saltem ppter
hoc alitigatione cessent multos videntes pulsus no
men ppr̄ium non habentes. nullo vero ex hoc doctrine
nocentes: cū decimū sermone indicari possint. Breue
demq; et stricte et humile nomine aliquē pulsū site
est. ut si dicamus animal gressibile pedestre bipes.
Sicut enim ratio hec quidem est animal pedestre
bipes nomen vero rei cuius est ratio est homo ita et

i et adhuc qui
sextus et vicesimus

pulsus nomen quidem est magn⁹. ratio vero eius et longus et latus et altus et rursus alterius pulsus ratio quidē est brevis latus humilis. nomen autē nullū est. s. de hoc quidem rursus dicem⁹.

Capitulū. vii. de tertio genere pulsuum.

Nunc autē transeamus ad tertium genus pulsuū. s. ad alterum
stdm̄ tonū. i. mensurā dicem⁹ et horū diuisas. Sunt autē tres. hic quidem est robustus tono. i. mensura. vocat⁹ autē velemens: ille vero imbecillus. quē am dion. i. debilem nominant. medius vero non est primum nomen. s. et hunc ratione indicamus.

Capitulū. viii. de quarto genere pulsuū.

Quartum vero genus pulsuū quod stdm̄ corpus arterie consistit. in tres meditur et ipsū diuisas. et vocatur apud plurimū morem mediocrū et maxime apud iunores nomine plenus et vacuus medius autē amborū. a nomen. i. innominatū et hoc apud nos aūt nominatū. s. alter quidem horū dicitur: alter vero mollis dicitur. et indicant utrique arterie consistentiā. Si vero rectius est ita vel illo modo nominare/ cui horū cum magis per ea que sunt dicem⁹ dicitur. nunc autem propositū finiendum est.

Capitulū. ix. de spisso raro et rithmo.

Aliud genus erat pulsuū ostendens vt aūt manifeste arterie rithmū. i. effusionē longo indigens vt michi videt⁹ in digrediendo recto sermone

Capitulū. x. de pulsu pleno et vacuo. medio ens dicet⁹.

Tres intelligi oportet diuisas huius generis pulsuū: nominari vero hūc quidem plenū: illū vero vacuū. medius enī amborū nullū proprium nomē habet.

BIBL ARAD MED

Igitur plenus est quidam pulsus vt arthigenes determinauit qui nastoteram .i. solidiorē demonstrat arteria et tūnica eius effusē subtractam. Tactus autē quia pulsatē elevationem arterie facit: vt sedm̄ nupressionē digitorū m̄ tactū ire videat.

Capitulum .vi. de generibus pulsuū inequaliū.

Hec quidē genera igitur pulsuū sedm̄ vnū motū arterie consistūt: et vocabula .i. equalitas et anomalia .i. inequalitas que sedm̄ vtrūq; eorū. cuius differentias dicemus qui et de alia anomalia .i. inequalitate que m̄ pluribz consistit pulsibus dicendo.

Capitulum .vii. de quibusdā aliis differentiis pulsuum

Alie vero differentie pulsuū hīs quidem qui neq; sentire dicunt se sistolem consistunt m̄ tpe defectionis. Ita enī vocare est tempus medium sensibiliū motuū elevationū. Et adhuc consistunt m̄ ratione temporis ipsius motus et quietis. Vocant aut ita defectionē. Hīs vero qui et sistolem sentire dicunt manifestū est qui ea que sunt m̄ medio duarū quietū quas et silentiū et īmobilitatem vocant aliter consistunt: et multo plures fiunt. Iustū autē est de alterutris. separatim ipsis dicere: et equidem primo de priorib; demū qui solam diastolem sentire aiunt. vt m̄ hīs que promptius cognoscūt ex citatis facilius assequamur ea que sunt difficillima.

Percussionē itaq; tactu sedm̄ tensionē arterie/ et alia que dicimus antea/ sentimus: et tempus to extensiū motu Sedē vero rursus motu nitente aliud tempus nobis visum est m̄ medio fieri pmi motus et principio sedi: vt sit duoruū temporū dignotio m̄ pulsu complexe priorib; quidem motus que et pcussio

b pulsus

et diastolē nominant/ sed uero quod silentiū quod et de
strictionē et sistolen uocant. Fieri sedm̄ pores quidē te
poris quantitatem uel citū: uel tardum: uel mediū eorū
pulsū. secūdū uero quātitē temporis sed spissū: uel rarū:
uel mediū eorū. ut sit citus quidem pulsus is cui i pau
co tempore arteria distracta est. spissus autem. cui per
pauca quiescit. et tardus quidē cui in multo tempore
arteria distracta est. rarus autē cui arteria per multū
quiescit. Et medius quidē est citi et tardi is cui i cō
mensurato tempore arteria distracta fit. Quibus aūt
spissi et rari est is cui in cōmensurato tempore redit
arteria ac diastole ad diastolem/ siue distracta dicam⁹
siue elevata/ siue mutata/ nichil ut estimo differt.
Manifestū igit est ia et quis est spissus pulsus sedm̄
eos: et quo a cito est alter: et quis est rarus: et quo
a tardo differat.

Capitulū. xiii. de ritbmis quātū ad illos qui no
sentiunt depressionem

Comparato uero tempore quidem percussionis repor
quietis/ rithmus. i. numerus generatur/ co⁹ q̄
existens temporis percussionis ad tempus quietis.
Oportuit autem quoniā nichil sedm̄ eos differt pcus
sionē dicere/ uel diastolem/ uel motū/ et quietē/ uel defi
ctoēz/ uel sistolē. At quidā uocāt et pro ratione dic̄ i. defectoē
de temporis/ diastoles ad tempus sistoles rithmū esse
ordinē quēdā dixerunt. Si uero habitudinē esse
duorū temporū admixtē/ cuius quod percussionis/ ad
id quod defectionis. hec igitur est doctrina sedm̄ pores.

Capitulū. xiiii. de spissō et raro quātū ad illos qui
sentiunt depressionem.

Transeamus autē ad eos qui sentiunt aūt sistolem/

tarditate quidē et velocitate simuliter illis in tempore
diastoles ponētes. Jam autē et in tempore sistoles non
tamen spissitudinē denū et raritate simuliter illis.
Sed spissitudinē quidem et rarutate secdm altitudinas q
ctes. Quithmū quidē secdm tempus diastoles simul cū
quiete. s. est post ipam comparatū tempori sistoles sit
cū quiete que est post ipam. Est autē cū tempus dia
stoles solus tempori sistoles solus cōparantes. ita rith
mū generari dicunt. quidā vero simul pōnbz i tēpe
diastoles velocitatē et tarditatē generari dicentes. ex
omū tempore composito ex duabus quietibz et sistole
spissitudinē et raritatem aūt consistere. Quidā autē
similiter pōnbz nō puctitatis sunt in rūtōe tempozū/ .i. cōputōe
diastoles et sistoles ad reliquū vnū sū consistere dicē. rithmi
non tamen negz in sentiendo onē diastolem vel sistole
concordant admittē. Pz sunt quidā qui tū altitudū.
Sunt aūt qui negz vltima diastoles negz vltima si
stoles. deinde et de nomibz luctant admittē. Vt ergo
nos nec quidq̄ rerū ipaz rū derelinquam/ nec tñ tñ
tibus amplius inoremur/ dicentes simul et quod rey
et vtile/ contrarium noīa ponere hūs qui verba nobis
facūt: ea vero que facūt vere opa artis negligimt.
Neq̄ sistoles prima neq̄ sistoles vltima i possibile
est sentire. Quantū aūt est alterutrius quod sensibile
et ppter quod/ ostendem in hūs que de diuinotōe pulsuū.
Manifestū autē est. cū vtile est medio quod sub se
su dent. itaq̄ et tempus diastoles et sistoles quod sen
sibile nōm est ei cognoscere. Tgit quietē quidē q̄ssur
su vocatur. que est in diastole ante sistolem/ qualis q̄
dem est/ rectissime sine possibile est per tactū. ea vo
que inferius est/ no rectissime: q̄ accipit altitudinaq̄

particulā ſcdm̄ principiū quidē finē ſiſtole &: ſcdm̄ finē
vero ea q̄ ſunt p̄ma diaſtoles ℚ emiſſe aūt oz rēpoz
vniū: et ſcire magnitudinē q̄ eſt ſcdm̄ naturā vnuſq;
rei q̄ et rationē q̄ eſt ad ſe inuicē / et cognoſcere poſ
ſe q̄tū negligendo alterant: et q̄d oſtendere vnuſq;
conuerſio apta nata eſt. et q̄m̄ multo ē eius ex lōga
experientia ſuſcipit. et de eis nos diceꝝ alibi. ℐ
preſens vero diuiſitas addentes horū duoꝝ generū
q̄ nūc dicta ſunt / et eoꝝ q̄d ſcdm̄ q̄ntē / et eoꝝ q̄d
ſcdm̄ rithmū / ad continua ſermonis tuſcamꝰ. ℐ ta
quidem vtriuſq; generis eius q̄d eſt ſcdm̄ q̄ntē attente
tres dicē conſiſtimt. pulſuū ratus-ſpiſſus. medius
q̄rū et rationes parū antea didicimus.

℃ capl̄m. xv. m ſpāli de rithmo et differētiis eius

ℐn genere quidē ſcdm̄ rithmū non ſimpliciter ita
contingit dicere conſiſtentes duās. ſz p̄mo q̄d
q̄ omnis pulſus rithmū habet oſtendendū: vt nō ali
quod nomē rithmoꝝ velatorū pulſuū dicens pleꝝ pala
extimare faciat / omī p̄uari rithmo hos tales pulſꝰ.
℈ icut em̄ in formis horret in ſonoris rithardus
ita et pulſus arithmꝰ. i. ī modulatus vocatꝰ / mali
riam eius q̄ ſcdm̄ naturā rithmū ſignificat. non
p̄uatōz a totali pātione omoda. et conſtituis a rithmo
i. ī modulato non omnē q̄ rithmꝰ. omnis em̄ pulſus
in aliquo rithmo eſt. i. modulamē: ſz q̄ rithmus
nūc modulata vocata ē. vtrū vero horū arithmi
dico et eurithmie rōe ſtatus eſt q̄ rithmus pt
ſus. ℐ erit eurithmꝰ quidem vnus manet et ī diſſibil.
℟ rithmi vero tres ſunt dicē. para rithmꝰ. hy
perithmꝰ et exrithmꝰ ℚualis ē aūt eſt vnuſquiſq;
exēplo diſcrē vtiq; ſi noueris vnicuiq; etatū eū q̄

ℓ omē

sidū natura est pulsus. Horū igitur qui quide seruat eurithmū uocat: qui uero corrumpit arithmū. Et corrupentis qui quidem rithmū prime assumit paurithmū. qui uero alterius cuiusq etatis rithmo pticipat heterorithmū. qui uero multiplicē etatis conferunt rithmū/ ex rithmo nōiat. Alia uero et de naturis et lineis et regionibz et aliis omnibus oportet intelligere. omnibusq; eis eorū est quis prius rithmus. Quo corrupto et arithmū oz intelligere: et dictas eius differentias. Omne autē rithmū/ hoc quidem in pari ratione consistit: illi uero in pari. In pari quide cū diastoles tempus par existit temporis systoles. In pari uero cū alterū superabundat. Fit aut hoc quāq; dem in numerabilibus superabundātibus. et in numerabilibus quide duplē: uel in multiplici ratione: uel in ratione nulli ad nullū: qui et epimoriis nomiat. Multiplex quidem ratio est. que duplex uel triplex uel quadruplex/ uel aliqua harū que deinceps. Nullū uero ad nullū cū q; duarū matrarū linearū diastole fuerit matrarū .v. uel .ix. uel .xi. uel .xv. uel .xi. erit systole. In innumerabilibus aūt triplex illi. aut cū quod diastoles tempus in enarrabile: aut quod systoles: aut utriusq; Particulariter uero linearū unusquisq; quidem pariū habuerit innumerabilia tempora/ siue plura sint/ siue unum quod primū. quisq; uero plus/ quis uero plurimū. Quū autē primū tempus nō ad naturā ipsam sz ad sensū intelligē oz/ pulsū est. Ita et cū lineis et apud musicos. Hec sufficiūt quidem de rithmis. quibus cū ex hoc quod pulsuū est possibile quod et debile/ uel impossibile et inutile in libris de dignotione eorū et in libris de pronosticatione eorū dicetur.

Capitulū .xvi. De equali et inequali.

ed ad reliqua duo genera transeamus iam ⁊ primo
quidem in quo est homalia .i. equalitate et anomalia
.i. inequalitate scrutabimur. ⁊ primum ante in quo ordina-
ne et ordinatione. ⁊ dicitur homalia .i. equalitas
quidem et anomalia .i. inequalitas et secundum unum
pulsum et circa plures fit. Ordo vero et mordinatio
circa plures solum fit. Quia vero ignus et difficile
contemplabilis est anomalia .i. inequalitas que est
secundum unum pulsum de ea que in pluribus consistit modo
dicemus reddentes autem cum ea et rationem que est
de ordinatione et mordinatione, qua et adiacet et p
propria huic ratio est: ita ut et anomalia que est secun-
dum unum pulsum reddentes omnes eius dicere temptabimus
dicas. Que igitur in pluribus pulsibus considerantur homa
lia .i. equalitas/ et anomalia .i. inequalitas/ quas et siste
matas .i. coaeruatiuas vocant diuinas omnes intuendo
que in primo pulsu hinc que sint in his que sint dei
recte/ intelligunt. Nam si quidem pares custodiantur
per homalus .i. equalis simpliciter hic talis pulsus vocat.
si vero secundum aliquem quidem vel aliquas fuerit pares/ secun
dum aliquem autem vel aliquas impares/ secundum quas quidem
sint pares/ secundum eas homalus .i. equalis pulsus dicit.
secundum quas vero impares/ secundum illas anomalus .i. inequa
lis. Multum vero differt/ vel homalii et anomalii
simpliciter dicere: vel secundum unumquodque genus. Nam
unum quidem simpliciter homalus/ neque magnitudinem
neque velocitatem nec aliud quid inequale habet. Unum
autem secundum unumquodque est homalus simul cum illius
institutione/ dici vult secundum magnitudinem homalus: se
cundum velocitatem secundum vehementiam: secundum quodcumque ho-
malus est et immixti et anomalus aut secundum magnitudi-

aut ſedm̄ velocitatem/ aut ſedm̄ aliud quodcūq;. Eſt aūt
qđ et ſedm̄ duo horū vel tria/ vel plura. Et ſedm̄ oīa
ſimul multoties/ qđ ſimplr homalus vel anomalus di
citur. Tales quidem/ ſimt et homalus et anomalus.

Capl̄m .xxvi. de ordinato et mordinato pulſu.

Ordinatus vero et mordinatus mriſo et anomalo/ et
in eo qđ ſedm̄ periodos par eſt/ et in eo qđ oīno
impar/ ſedm̄ alternatā mriſionē generationē habet. Se
cūdū periodorū paritatem/ qđ ordinatus. Rursus au
tē qđ ſedm̄ oīodam ī paritatem qđ mordinatus. Ita
cūq; vlīq; omē rursus resumentes dicam9: ut nichil m
manifestū effugiat. adhuc vnūſe ſ ſedm̄ vnū pulſū
ſunt dūe/ hīs que ſunt m hīs que ſunt decem ps: Si
pares ſedm̄ ſingulū genus ſint/ homalus hīt talis ſi
pliciter dicet pulſus. ſz ſi omnes omnīb; ex impares exiſtat/
anomalus hīt talis ſimpliciter dicetur. Quz si quedā
dūe ſint pares/ quedā ſint impares/ ſedm̄ qđdā qui
dem vel quaſdā pulſus homalus erit: ſedm̄ qđdā au
tem vel quaſdā anomalus. Igitur qđ quidem ſimplr
homalus vel qđ ſedm̄ dūtā aliquā dmā vel plēs eſt
homalus/ non ſcripſit mriſionē. cū autem qđ ſimplr
eſt anomalus vel ſedm̄ quaſdā ſpēs vel qđdā mrideus
in eo qđ ſedm̄ periodos pari et ī par/ ordinatū et ī or
dinatū mueniā9: vel ſimplr vel ſedm̄ quaſdā dūtā

Capitulū vbi de ordinato ſēd; periodos ſuas vel qđdam

Quū aūt ſedm̄ periodos par/ ertimo qđdē iam
manifestū exiſtere ab hīs qđ decem ps pari
bus determinatū eſt: ſz tm̄ vt nō quis deficiat ſermonū/ et
hoc adiciatur tm̄ exempli/ nobis ꝓponentibz vnū gen9
pulſuū ſedm̄ magnitudinē. Sit cū ꝑm9 quidem
pulſus et ſedūs et tertius pares ſedm̄ magnitudiez

i. dḡnīē mplēs dif
ferentias

mpar autem qui eos dem̄ceps sequit̄ quartus. ma
nifestū est q̄ anomalus sc̄dm̄ magnitudinē hic talis erit
pulsus. non tamen iam manifestū si et mordinatus. sz
oz expectare alios. mq̄ vt si quidē tres sc̄di et sibi īm
tem/ et hos qui exprioribo generentur pares pulsus/
et post eos q̄tus q̄to/ ordinatus/ hic talis dicitur pul
sus sc̄dm̄ magnitudinē. si demū similiter duas p̄mas
periodos et eas que demceps vniuersas pares custodie
rit. Si vero nō omnes qui ex sc̄da periodo hos qui ex
prioribus pares fiant tunc ita pulsus mordinatus dicit̄ur
sc̄dm̄ magnitudinē. ita vero et sc̄dm̄ velocitatē/ et
spissitudinē/ et sc̄dm̄ alias dras. Est autē qui duoq̄de
vel tres periodi pulsuū impares xcv omnia sibi īm
tem sint. que vero sint demceps/ nō adhuc talem
pulsū qui quidē non oz vocare ordinatū simplr̄ qui maise
stū. Non tamen neq; simplr̄ mordinatū. sz minuere oz et
demare ne quis eorū sit qui sc̄dm̄ periodos ordinatorū. Est
cū vt duo vel tres vel mq̄ periodi adinuicē equales
sint/ eas que demceps pares proportionaliter habit. vt si
contingat q̄ quarta quidē p̄ma/ quinta sc̄da/ sexta tertie/
per omnia sit par/ hunc pulsū assueuimus ordinatū sc̄dm̄
periodos vocare/ medium eorūtem simplr̄ dictorū ordinati et
mordinati. horū quidem alterutrū nusq̄ contrio p̄tingat.
neq; ordinatus in ordinatōe. neq; mordinatus ordinatōe.
Qui autē sc̄dm̄ periodū ordinatus est/ est quidē quadā
ordine/ et qua mordinatione/ p̄tingat. Ordinatōe quī
dem que in omnibus periodis: in ordinatione vero que se
cūdū vnāq̄q; earū. nā qui quidem est̄ simpliciter ordi
natus vniuersos pares hīt periodos. qui aut sc̄dm̄ perio
dos ordinatus/ non vniuersas pares habet: sz p quedā num.
Rursus autē qui mordinatus quidem simpliciter neq;

omnes habet demceps pes pedes. neq per quē dā num.
qui ante ſm̄ periodos ordinatus/alterutrū quidē cor
habet. et ita medius amborū fit. i. ordinati et mordinati
et hoc quidem cōmune habet alterutri: illud vero non.
Posset autem vtiq; quis et ſimplicit ordinatos hos tales
extimare pulſus/ſi nō ꝓpriulares periodos que per aliquē
numerū hms que ſunt demceps pares hūt ſz pares mlma
vnicam magnā cōmmembit prodū. Quantū vero et
qualis varietas et complicatio fiet prodū mꝫ differen
tibz nūis conſiſtentiū/non difficile fuit: et maxime hms
qui exercitati ſunt eas que m febribus ſimt periodos
complicare ſibi mutuē. non ut amplius eſt opus ad
hanc diuiſionē eorū tractare. Ez ad dās que ſunt
ſm̄ anomaliā vehementes dicere priores quidē ſiſte
matibitas. i. coaceruatinatiuas. demceps aūt eas que
Capitū. xix. de inequalitate coꝓoſita ſiūt ſm̄ vnū ꝓſiū.
Siſtematice quidem vtiq; anomalie. i. coaceruā
tiue mequalitatū/in coaceruatoē vero hec plu
rimū pulſuū vt dixim9 conſiſtunt. et primā quidem ha
bent diuiſionē ſm̄ quā quibusdam homaliter. i. mequa/
libz vero anomaliter. i. mequaliter fiūt. Et ideo
non oꝛ mmuri ſi homaliā. i. equalitatē aliquā vo
tam9 anomaliā. i. mequalitatem. Habet em ita n
in pulſibz ſolū. ſz et m alnis fere vniuerſis ſtruc9
vertentia eā que ex principio natiuā/ſiue ſm̄
magnitudinē/ſiue ſm̄ qualitatē/vel homalias. i.
equales/vel anomalias. i. mequales furuū augmen
tationes. Nam mquantū quidem vertunt rotūdi
tia paulitatem dicentur vtiq; anomalie. Inquā
vero ex par. ſemper uerſionis ſuperacripiūt. Dicentur
vtiq; homaliter verti. i. equaliter. Que vero/mequi

co q̃ antea manent neq; in eo ip̃m par sup̃ueniẽtis sẽper
ampliat. Dicentur vtiq; non homaliter verti. i. eq̃liẽ.
s̃ finaliter anomala. Tale vtiq; quidem et sc̃dm̃ hos pul
sus contingit/aut sc̃dm̃ par̃ et homaliter. i. equaliter ex so
luta eor̃ p̃ritate aut repente simul et sc̃dm̃ magnia.
Licet autem vtiq; in vno q̃ne vt in exemplo sermo mani
festus. Si igitur sc̃dus quidem pulsus priore par̃ mi
nor fortius aut sc̃do tñ̃ mursis. s̃ et quartus tertio ip̃
similiter. et hoc vsq; plus deficiens fiat/hos tales pul
sus minizontes et minuos vocant a figuris que manifẽ
desinit hoc nomen differentes. Igitur quitiq; quidẽ
horũ semper minuit/et nũq̃ quescunt abhac passione
i ĩmobilitatem oĩmodã finiunt. et vocam9 eos deficientes
minuos. Quitiq; vero quescunt/duplicem hñt dñ
tiam. nã quidã quidem eor̃ in qua p̃nũ sc̃enerant ĩmo
rata p̃ritatẽ hanc semper custodiũt. Quidã vero augẽ
tur mursis/quos minuos reuertentes vocant. Eor̃ aut
ipsor̃ hi quidem inparẽ ei que sc̃dm̃ p̃mcipiũ rede
unt magnitudinẽ: alii vero in mĩorẽ. Et quidã quidẽ
in quibz antea nõnulli sunt superabũdantibz/in his mur
sis augentur quidã vero maioribz vel minoribz adie
thonibz vtuntur. Tales quidã quedã sunt homales
i. equales anomaliazũ. i. inequalitatũ Differentie.
Anomaliarũ vero. i. inequaliũ inequalitatũ q̃dam
quidem nullam omnĩno/aliter custodiũt p̃ritatẽ q̃dã
aut vsq; quidem tres vel. iiii. vel. v. pulsus custodiũt.
corrũpunt autẽ postea. Alterutrus autẽ eorũ
vel ordo vel mordinatio existit. ordo quidem si per
odos quasdã partes custodiant: mordinatio vero si et
has corrũperint. Oĩ fiunt autẽ et in his multor
enis motus: sicut et in his que homaliter. i. eq̃liẽ

s̃ finaliter anomala

. . . cundus sor
mus.

mouentur. ꝛ illos quidem myuros deficientes vocam9. hos
autē anomalos. i. inequales deficientes. In anomalia quidem vnaq; que est ſ̄dm̄ parūitatē et magnitudinē valde
inſtuctū est medicis hoc nomē. s. myurū. In anomalia
vero que est ſ̄dm̄ vehementiā et āmudiciā. i. debilitatē
et in alijs generalibz non adhuc inſtructū nomē. Pro-
cedo demaz reliū ſ̄dm̄ ſingulū genus est eade/ aut em̄ hy
malitie. i. equaliter corrūpunt parūitatem aut inequa
liter. Et alias particulares differentias eandem habent. ꝛ ano
malias. i. inequales plurimas earū. Et preter pariter pulsa-
ta. i. interrupte et deficiēte/ nullius aliorū est proprium no
men. Horū autem quidem qui par est pulsatio. i. interrupte
et sola anomalia est que est ſ̄dm̄ ſyſtolen et diaſtolen. Qui vero
deficiēs et in anomalia est que ſ̄dm̄ parūitatem et que ſ̄dm̄
parūitatē conſiſtit ſ̄dm̄ alterutrū in alterutrū modū. Ec quidem
qui est ſ̄dm̄ parūitatem in eo qd̄ in longiſſimū extendi
tur. in eo qui ſ̄dm̄ parūitatē in eo qd̄ diaſtoles minimū di
ſtahitur. Motus autē qualiter in parūitatibz quidem pul
ſuū. Qui in parūitatibz vero qui dialipontes. i. deficientes
fiūt. adiacent autem dialipōſmi. i. deficientibz pulſibz
qui vocantur pallidromuites. i. reuertentes et alipotes: cū
duorū vel triū vel plurium adhuc pulſuū tempore īmobilis
esse vīsa oīmode altera rursus incepit moueri. Hec
dem ſunt ſpēs que ſimt ſiſtematice anomalie

Explicit. xx. de inequalitate ſ̄dm̄ vnū pulſū

Reliquū autem vnaq; erit anomalie. i. inequalitatis
que ſ̄dm̄ vnū est pulſū dicere differentias. Est
autem et in hac ſermo ſimul et in ſingulo genere et
in oībz ſimul. Nam ſimt quidem ſimpliciter hy
malem. i. equalem illū vero ſimplē anomalū. alius
vero ſ̄dm̄ vnūquodaq; genus in que corrūpi contingit

pulsitate. Dicamus igitur de genie quod est secundum motum diuinitas primas. si enim in hoc excercitati fuerimus facile quidem ea de reliquis intelligemus. Anomalie. i. inequalitates igitur que est secundum motum duas, quidem oz primas diuinitas tenere. hanc quidem in una particula generationem habente arterie. in pluribus vero altera. Asterotica vero earum rursus in plures inclinata nata est. quas iustum vnaqz erit omnes dicere / incipientes ab ea que secundum vnam particulam consistit. Manifestum est autem quoniam non secundum idem tempus. impossibile est enim vnam et eandem particulam in vno et eodem tempore non similiter apparere moueri. si in diuersis temporibz vnius particule motus non idem apparet multotiens tum incipiens quidem est velocior finiens vero tardior et econuerso. incipiens quidem tardior: finiens vero velocior. Multe multa talis anomalia et multotiens in pulsibz inuenta multa significare apta nata est. sicut alibi dictum. Ostendemus autem nunc vniuersas particulares eius diuinitas. Sunt autem tres quidem que primo: quaz quidem quiete precedente motum primule: quaz autem continuus quidem apparente eo: non tamen iparente cito: quaz autem superuenimente. In vno quoz vero corum par-

sunt diuine

Capitulum .xvi. de inequalitate vnius particulares alie. pulsus/que fit mutato motu.

De prima igitur que prima dicta est dicamus: in qua inuenta motum aquete continent. Inuenitur autem in ea diuitie pulsuum .iv. modo hoc consistentes. primum motu velocior existente / secundus huius tribz vertatur versionibz: vel velox: vel tardus vel comoderata fiens. tres quidem hec differentie pulsuum: Rursus vero alie tres priorum motu tardiorum quidem exite / secundo vero tripliciter vel tardo vel cito vel moderato. Sz et rursus alie tres: primum quidem existente comoderato / secundo vero triplicitter verso puta fore comodeato

BIBL. HARD MED

tardo vel veloci.

Capitulum xvi. De inequali siue intermisso motu.

Pulsuum autē anomalorū secundū diastolem qui in motu non deficiunt / sz temperi semper anomalia sint / nusquā tamen mobilitate / quidā quidē velociter incipientes moueri / tardant finientes. Alii vero e contrario incipiunt moueri quidē tarditer: acceleraut vero semper / et magis. Alteritus vero eorū uel isomaliter. i. equaliter / vel anomaliter .i. inequaliter hoc tale fit. presentiū enim est qualis homalie quedā anomalia fit. Contingit eorū quidē quidem isomalie existentiū motū vel intendunt / hi quidē ab vltima tarditate ad cōmodentiū motū veniūt: quidā vero a cōmoderato motu in vltimā tarditatē et quidā quidem ab vltima velocitate vsqz ad cōmodentiū motū: quidā autem ab hoc ad vltimā velocitatē Alii vero quidā alteritus moderato motu breuiter interdiū Duplicit. et hi quidē quidē citius: quidā vero tardius facientes / vt sint omnes eorū diuisiones vi. et nimirū plures excogitari possint: sz nos eas que apparent digniores. non enim inuenimus neqz ab vltima tarditate in vltimā velocitatē deuenire aliquē pulsū eoz qui homalia .i. equalitate habent: neqz e contrario acutissimo motu in tardissimū. Sed et in his qui anomalā versionē faciunt / raro fit hoc. non enim in contingēti dispone tam magna tūsmutatio fieri aptū nata multa est: ut incipiens tardissime mouere arteria / finiens vltimā velocitatē velocissime secundū principiū mota / in vltimā tarditatē conuertatur Et tū hoc fit vel sic tunc ex necessitate et anomala .i. inequalis est / et in pectina simul secundū magnas tūsmutationes: et no paulatim fiens. quare euidēte arteria tūr ex tarditate in velocitatē tūstūnditur et rursus velut tracta et ligata

.i. equaliter

pulsus

et tetenta ad aliquo extremum cito tranſiuit. quoq; repete
ſimul in tarditatem eam que in medio eſt vel cõmenſuratę
ſuperuenit. Igitur que quidem ſunt diſpoſites et cauſe
et quando deficient hui tales pulſus / tunc dicet[2] nõ de alijs
omnibus vel cauſis nec quod ſignificant apti nati ſumus in-
uenibmur Nunc autem dras ſolũ tractabimꝰ dicentes
ipſe[2] iam ſufficienter quoniã anomalorũ ſecundũ vnã
particulã pulſuũ cũ homalia fecerit anomaliam ſecẽ ſi
omnes ſimile. et q̃ non meminiꝰ vſum talium neq; a
tardiſſimo motu mutatiſſimum neq; ab illo in tardiſſi-
mũ deſinentem.

Capitulũ .xxm. De inequali inequalitate ſecũdũ vnum
motum in eade parte

De hijs quidem qui anomalam verſionem faciũt
quam dicamus. in quibꝰ quoq; quidem duę quoq; vero
tres manifeſte apparent ſimile motus. Nobis autem
quoq; et quita obſcure in ymaginatione viſa eſt. Hortaſ
ſis autem vtiq; quis amplius ignorans et aſſidens huic
et exercitans tarditi quatuor cognoſcere manifeſte poterit.
Sz nunc de hijs que apparent apte multotiens et nobis
et hijs qui optime artem que eſt circa pulſus tractat /
multotiens dicemus.

Capitulũ .xxi. xxm. de eo qui medie et eſt anomalus.

Cum autem duas ſimilas ſenſibiles motus arteriæ
aut tres fecerit Nam duabus quidem exiſtentibꝰ /
ſecundũ compoſitionẽ ſimilẽ tribus autem / quatuor etiã
fiunt quidem vtiq; iã tribꝰ exiſtentibus pulſibus alterius
diuerſorũ motuũ veloci et tardo et cõmodemto ſimilas q̃
ex dicta compoſitione cum non .ix. dicimus ſz ſecundũ ita
vtiq; diſtes. Et ſi ſupponens eundem pulſum deinceps
bis ſupponens fiet nulla quidẽ media eius cum vna

homalū operaberis Et ſ̄dm̄ hoc ex nouē cōplicationibus
tres aſcendent in quibus non adhuc anomalus pulſus ſz
homalus fit tuit tituſant tardus aut moderatus vt in diagn̄a
te erit manifeſtū. ſtrimdus em̄ in eo et q̄tus et nonus
homali ſunt: citus quidē eſt ſ̄dus: tardus aūt q̄tus: cō
moderatus vero nonus. ſi vero aliqua et horū ipſorū ad
ſe mutuē ſ̄ntia citi ad citū vel tardi ad tardū hoc mutatur
mutatur. ampliorē eſt em̄ in manifeſtatione tribuū. ſz vt
hīs eiſdē et fortaſſis ſibi paribz nmuē exiſtentibz pnſ
ſermo fiat. Anomalus igit in hīs tribz ſimentibz ſer
mo ſ̄dm̄ Diagrama et tertio et ſeptimo et xp̄o citus qui
dem ſermo erit tardus autē tertius denim̄ medius aūt
qui vltim̄. Iam autē et alii .xii. pulſus trāſeūt p̄imū
Diagramma. nam p̄imo quidem ex ipō Diagramate duo brig
fient idem ex hīs qui ex ſ̄dō diagnate: p̄imus et q̄tus
hic quidem velocitatis plus ille vero tarditatis habens.
Tertio vero idē tertius et nonus hic quidē velocitatis plus
ille vero cōmoderationis hīs. Quinto vero vndecim̄ et
q̄tus decim̄. hic quidem velocitatis plus ille vero tardi
tatis hīs Sexto vero quintus decim̄ et octauus decim̄.
hic quidē tarditatis plus ille vero cōmoderationis plus
hīs Septimo vero vt idem ſimt vicesim̄ ſ̄dus et
vicesim̄ quintus hic quidē tarditate ſuperabundans ille ve
cōmoderatione Reliqui vero duo ex ſ̄dō Diagramate idē
ſunt octauo ex p̄imo Diagramate xx̄o et xxv̄o hic quidem
velocitate ſuperabundans ille vero cōmoderatione Et
fiet brigz ex hereſib. hīs quidem ſi duo ſolū fuerīt in diaſtole
ducti pulſo in p̄imo Diagramate hys talēs pulſus ōs pone
tibus: illis vero magnitudines ex cogitantibus: et ita qui
dem paribus eis exiſtentibz in primū ponentibz. altero
vero duplici in ſ̄dm̄. oportet autem indicare hanc litem

1 optimi ducis

1 decimus

si quid magnū lucrari sperare. Qua vero sufficiat tñ determinare q̄ quāq; quisq; alter motuū de maiori auferatur. Diminutione quāq; vero alter et quāq; expari hmōi quis rationabiliter rursus dicat quid significare vnusquisq; aptius natus est in vnū Diagrammatū ponit predictos pulsus. Quū aut reliqui .xii. pulsus qui sint ex diagrammate sēdo qui peromnia sint anomali in nullo hmōi pulsibus qui in pōre sūt diagrammate cōtinent/quasi manifestū est. in quibus hoc ipsum tenuū scriptū est q̄ non anomalie sint vt in aliis .xii. qui cōtinent priori diagrammati ī nō existentibus anomalis. sunt eni vi qui sēdm tres Differias motuū hmōi anomaliā hmōi manifestā: alius sēdm alias Differias hmōi anomaliā apertā. Et sunt a p̄mo sēdm ordinē nume rati quintus et sextus et septimus et octauus et Decimus et Duodecimus. xviii. et xviiii. et xx. et xxi. et xxii. et xxiii. sufficere michi videntur et de hmōi hoc tanta. Reliqui aut adhuc et tertiā differiā pulsuū sēdm vnā particulā anomaloū tractemus rursus: quos archigenes quidem et vnū scripsit: et vocat Districtū. sunt aut plēs. Quot aut et qui et quales sint/ post parum dicemus: si p̄us firmatā fuerimus veriū eoruū qui sēdm vnā Diastolem arterie consistunt/ nunc aut Duo sint Deinceps ad inuicē mixare pulsus. Hoc aut impossibile est iudicare bene/ nisi p̄us certissime discamus quis est pulsus hic qui ab archigene Districtus vocatur. Qā quidem quidem est eoruū qui bis pulsant tactū si manifestū est. Credidū hoc quidem ex hmōi qui Deficiūt sēdm vnā p̄cussionē existit: et si quis soli percussioni attendens/ Duos pulsus eū qui bis fieri existimat/ manifeste peccat. Qā eos qui in vna diastole Deficiūt nequaq; dicet eos esse Duos pulsus. Et nūmirū bis pulsant

i. descriptoe

aperte cū ꝯ eis motus pertens ꝙnos cōmunī / in nobili
tate media interrūpitur Sed ꝑtemus ꝙ Dissentiū nō
ita: sed cū cōpleuerit diastole omnē / confestim astendit
paululū: et rursus ferit stdō. Quare cōe est ꝙd de
ficiūt ꝙe ex media est percussionū: Distritū vero et
sistolem vel synodū vel reuersionē vt aliquis vocare vult /
ꝓpea ꝙnos duos pulsus esse aut: non vnū hunc distri
ctum. Dicunt autē maxime id ꝙd non sequūtur / neqz in
telligunt sistolē arterie. sz experimento et deficientia pt
sū constare aut. hn cū post ꝓmā ad manū media ī mus
sionē arterie / ī nobilitē breuē dicūt fieri. et post eā alte
zam ī missionē. et Dicūt anomalū ee hūc talē pulsū se
cūdū spissitudinē: et sic vocant eos in quibus mixtur
est ea ꝙe in medio percussionū est deficientia: sicut et
post patū dicemus Et mūc deinū qū et stdm hoc
differūt distrīctu pulsus ab hīs ꝙd in vna diastole de
ficiūt / temptabimus ꝓmus demonstrare: concedetes sup
positionē illā eis stdm qū non Dicūt sensibilē ee sistolē.
Si cū et hoc Dabitur / non videri deinqz a patribz spiritus
astrictentē arteriā nequaq̄ quos negabit. Hoc aute
in deficientibz manifeste appareret. Deinde cū videriqz
incipiens motū arteria / deinū ꝙuestens / ꝑincipiū mu
tatis sui motus vide finiūt ꝑ hoc facit: distrīctus nō ita p
cutientibus sz manifeste ex profundo plꝰ et de maiori spa
cio ꝑ motus afferri videtur. mūc vero videriqz de ꝑ
stdūs. Licet hoc quidem tertium confitentes / habebimus
ꝙ non idem est deficere in vna diastole pulsum: vel bis
ferire: vt ꝙd distrīctus. Non tamē cogere deinū eos i
nitos est possibile stdm vnā percussionē anomalos noīa
re distrītos. Dicent cū et astantes duas percussiones ap
te sentire: nec in magnitudine pares: neqz tempore. Sz

l' ꝙd mutatis mutandis l' sui motus

l' quātū

fiant

neqz tono. i. mensura per pauca ditent tempus sedam m
pma fieri. et anomalia quidem concedut esse hui talem pt
sum. non tamen cu qui sedm percussione vna. sz dic que
sunt in spissitudine et raritate et tono ei adaptabunt.
Hus autem et sistole sensu manifeste qui distrus exid
asistematica vocata anomalia assimulatur cu quodi en
fit malleo duplicibus ad mensde percussionibz. pori ex multo
quidem spacio delatu et vehementer ferente: sed vero ve
lut de repulso malleo ab mensde non in multo: et rursus
ei resilente: et imbecillio qi prius et ex parvo spacio.
Talem denqz hui qui distrui existut bntes spem qi
ipulsa arteria ab ante retrorsu adiutus sedm pmam mus-
sione. deinde rursus retrunte. quide aut vtiqz maxime et
manifestissime distrotu pulsuu ostendet natura. et sepa
rabit asistematica anomalia. et hes successiones est. neqz
cu contrahunt arteria tui. sz quoda modo velut cossa
referut. et dilatatione et destentione eius a fine pme
diastoles nulla manifesta ques dinde. qadmodu i sisto
le appuret. Sed simul cu quescere ab astensu seressio fit
in parvo concussa ca: deinde rursus super mittente. q
le quidem et mattitis ramis deinde diminutis fit. etenu
illi feruntur quidem in eu a principio locu. non
tamen mor in eo manent. sz rursus secedunt i idem
vnde delati sunt. et neqz par denu spacia supatimplet
pori. sz minus et rursus ab hmoi fine ad pmu re
feruntur locu. et sedo deinde ad fine mediant rursus
et tertio et qto multotiens: donec paulatim minue
tes versione ormoda desinant niquete. tale quide et
motu arterie contingit in distonis pulsibz. Quare
ergo versione no demu semel solu sedunt sed sedo
et vndiqz et tesu denu contrusiuu penitus oz motu

(Vea quale quide)

(al distrus)

BIBL ACAD MED

:: vel diffe esse ditroti pulsus. Et secñ ꝑte ꝓtensionē quasi eleuata et totū lorū mutans arteria sursū feratur magis q̄ distracta. Cales enī et qui tonitissimi. et cū remissi vehementer eis hec passio contingit partiule arterie differenter mouent: hec quidē si contingit ꝓma: illa vo secūda: alia vero tertia: et multotiens quarta et quinta parte eius sursū relate: et sursū et deorsū vt quis se rundū vnū et idē tempus hec quidem astendere sibi videant partiule/ille vero destendere. Cali igit existe spē diuersorū ditrotorū pulsuū/que diuīte fiunt secñdm omia prescripta ex ipsa plenitudinis diuersi magnitudinis/vehemētie/velocitatis et contrariorū/et ipso ꝓmo motu/et in reuersione post sectionē. potest ei magnus et nō magnus/vehemens et non vehemens/citus et non citus/et vnaquaq; aliarū spēz alterutra fieri/et aut lymalus aut anomalus. Et hec tales alterationes multas faciant spēs diuersorū pulsuū. Hec quidem sunt diuīte que secñdm vnā diastolem diuersorū pulsuū anomalie que in vna particula consistunt. Transeuntes aut ad anomaliā que est in diuersis particulis dicam iam et illius omnes diuīe.

Capitulū. xxv. De equalitate vnius pulsus que est secñdm diuersitatē partes arterie.

Primo quidē duas/secñdm quas vel totum est motus: vel deficiens secñdm quid. Has aut particulares existimū mensione consistentes postea dicā: Nam continua quidem/aut omala est: aut anomala. dicamq; eius qualiter lymala et anomala anomalia fit. Igit lymale quidem ex solius velocitate vel intendi vtile est species: sicut patet antea dictū est. Anomale vero plures sunt diuīte ab essendo pulsū vel longū vel

breue bel cōmoderatū ſedm̄ longitudinē. Q ā duobus quidem digitis ſub amīte motū .vi. erūt diuīte. Q el t bus mīor et .xx. Q uatuor aute digitis .vim. et ſe ptuaginta. I cit qualiter quidem ſi duob digitis motus ſibaudierit bras .vi. nīte fieri et ſi tribus quatuor et .xx. preſcripta duo ſeptuagīta dorent. Qualiter aute et ſi quatuor digitis .vim. et ſeptuagīta di ſtes ita ſi pīus cognoueris quī .xxvm. uerū q̄libet tres vnagq; diuīas nīte hīte oīa cōmutationes ſi vnā et octuaginta. hoc aūt et nō difficile eſt mīnīe et cognoſcendo q̄m eorū que tres hīt bras rationale eſt vnā et octuaginta fieri oīm. q̄rū ſi auferem⁹ tres que lunalos pulſus faciunt manifeſtū q̄m reliqui octo et ſeptuaginta fient. S cdm̄ eande aūt ſerie hīs que preſcripta ſunt duob diagramantib⁹ mā feſtū eſt q̄ horū .xxim⁹. quidā quidem idem p̄mīe ſer fiunt. quidā uero ſeptuaginta .vim pulſuū ſunt idē xxim pulſibus. S t q̄m q̄dmodū in illis ita et in hīs hēſes due conſiſtunt: hns quidē exemplaribz cōtrare ſibi nīnīe hī diagmata: hīs aūte non. Reliquū aūte erūt diuīnas que deficiente motu fiūt enumerare fiūt aut quatuor quidē p̄mīe. particulares uero omniumq; carū ples. H ec mīor quidem ſimtita qualiterūq; aut cū p̄mus et tertius digitū ſentiūt motū: non tamen ſcdus et q̄rtus. aut p̄m⁹ et tertius et q̄rtus: ſcdus autem non. aut p̄m⁹ et q̄rtus non tū ſcdus neq; tertius. I ctur q̄ quidē p̄mus et tertius ſentiūt ſolū .ix. fiunt diuīte pulſuū ſcdm̄ ſingulū gremi. Q uī uero p̄m⁹ et tertius et quartus ſexte et .xx. Q ares uero numero hīs et tū p̄m⁹ et ſcdus et q̄rtus. Q uī uero p̄m⁹ et q̄rtus .ix. M anifeſtū eſt

manifeſtū ē ſuple ex[illegible] ce

tertius .aut nō aut p̄m⁹ et q̄rtus

BIBL. ACAD. MAD.

aute quas ſedm̃ vnãquãq; nũs / expreſſtriptis methodis.
Hec em̃ mutatio eſt que eſt anomalie que fit ſedm̃ diuerſas ptiales. Fiunt aut et mutationes veterũq; p̃ma diferentiam ad ſe inuicem multiformes: vt non ſolũ i diuerſis partialibus ſit anomalia: ſz ſedm̃ vnãquãq;. Si vnq; quis diuitias que ex vno genere muſice voluerit diuitias que ſint ex altero genere et hoc faciens non deſiſtat aliq̃ omnes compleuerit exercitabitur vnq; non mutiliter. exhimo autem neq; difficulter efficere aliquẽ id / miſi deſidioſe que vſq; huc a nobis ſcripta ſunt tractauerit. ita quidẽ vnq; ſs omnes diſtet que ſedm̃ vnũ motũ i vna diaſtole fiunt Capitulum. xxvi. in quo oſtendit q̃ regularitas anomalias ſecundũ magnitudinẽ in vno pulſu ſedm̃ vnã ꝓportionẽ non contingit ſz ſedm̃ velocitatẽ et velocitatẽ.
Anomalia vero que ſedm̃ quãtitatẽ diaſtoles in diuerſis quidẽ partialibus arterie et videtur fieri multotiens: et intellectu facilis: et deficiens / et cõmunia: et vniuerſalia et nõ vniuerſalia. ex quo genere ſunt et q̃ minuũ vocant ſedm̃ vnã diaſtolem et q̃ a quibuſdã epiſemotes. i. ſuperuenientes / et ꝓuenientes ſemitones et ꝓuenientes nominant. In vna vero ꝓducta arterie non conſiſtet ſedm̃ hoc genus anomalia ſedm̃ vnũ pulſũ anteqũ ei in fine deueniat motus magnitudo nũdũ manifeſta Sed ſolũ hoc genus pulſuum in coꝓhenſione fine indiget. Nam velocitatẽ q̃dẽ et velocitate et continuã harũ vniuerſaliũ et mediã poſſibile eſt motã arteria coꝓhendere: Minima aut q̃ ſedm̃ magnitudinẽ et paruitatẽ non poſſibilis eſt an̄ q̃ quieſcat mota. Nam ſimul cũ quieuiſſe quidẽ / q̃ magis eſt pulſus motũ eſt. ante hoc aut erit adhuc ĩmanifeſtũ vſq; q̃ cõmouebit. qualiter igit

possibile ſ̄dm̄ vnā particulā anomalū m hor ꝯ
cognoscere possit qui cū vt ſ̄plis quis est cognoscatur / reiget
completo motu hic qualiter vtiq; cognoscet motu adhuc
ſiente. ¶ nomalia vero que est ſ̄dm̄ zonā tonū candē
ſuscipit mutationē ei anomalie que est ſ̄dm̄ motū aut
cū curta candē particulā aut m diuersis consistit.
¶ Si curta candē triplr̄ vel defiente motu / vel cōtinuo
vel destructo ſiente. ¶ Curta diuersas duplr̄ vel cōti-
nuo manente vel mutato. Partes autē ſ̄dm̄ vnūquodq;
horū generū ꝑticulares diuīe sunt hus que motu di-
cte sunt. et quidē vtiq; et mistern anomalias q̄ curta
vnā ꝑticulā consistūt anomalis que m diuersis fiūt /
similiter notū est ¶ nomalia vero que ſ̄dm̄ corpus
est arterie / ſ̄dm̄ quā mollis pulsus et duꝰ fit / ſ̄dm̄
vnā quidē non possibile est fieri particulā: ſ̄dm̄ di-
uersas aūt videtur consistere duplicē sicut et que se
cūdū motū / et que cū tonū / aut continuo manēte mo
tu aut mutato / quare sunt cēse diuīe ſ̄dm̄ hor genꝰ / di
ferentis que m illis predicte sunt. ¶ Una vero ꝑticula
arterie non possibilis est ſ̄dm̄ ꝓncipiū quidē diastoles
mollis apparere: ſ̄dm̄ finē vero dura: vel econtrio in-
cipiente quidē dura / vel econtrio incipiente quidē ꝙ dum
finiente vero molli. quare ſ̄dm̄ hor dem̄ differenter
habet hor genus pulsuū quod ſ̄dm̄ mollitiē et duri-
tiē ad duo anteriora: et quidē ſ̄dm̄ motū est. ¶ Genus
aūt pulsuū quod ſ̄dm̄ ſbam̄ m fluxa contanitate arterie
fit / in quo et qui plenus et qui vacuus consistit / eaſdē
recipit questiones predicte generi quod ſ̄dm̄ quātū dia-
stoles. ¶ Videbit ꝯ eū ethor curta differentes quidem
ꝑticulas posse constare. curta vero candē nō posse.
¶ Longis autem totū hor genus pulsuū mduxet sermonib;

Vhunc genꝰ

BIBL ACAD MED

et nō hmō pūas est tempus. dicetur enī in libris de diff tōe pulsuū. Adhuc autē amplior indiget sermone id. qđ sēdm̄ terminū significat plenitudinē. et ab alīs quibusdā et ab alīs que cum arteriotēne dicta. qīe id rursus pretetur.

Tantū autem predictis addentes ad ea que sunt demonstrandum. qm̄ sēdm̄ arteriotōm manifestius cognoscimus febris ca lore qualis quis est. q̄ si sēdm̄ aliā particulā aliqm̄ talem fuerit sensibile visū esse. quibusdā et tale genus pulsuū cōmune rare alio per quod qualitatē caloris cognoscimus. Manifestū autem est qm̄ hmōi genera bonalia et anomalia consistūt sēdm̄ vnā diastolē. et diuīne anomalie fiunt et que differentiabz pticulis: et que cum vnāq̄z epistat. hmōi autē rursus merisis sēdm̄ prescriptas methodos alie plēs.

Aliud genus est anomalie que sēdm̄ vnū pulsū: quod est apositione arterie nulli predictorū submixtus pulsuū. videtur enī vtraq̄z hec quidē quidem ad dextra addicta esse: illa ad sinistra. et hec quidē altioribz illa vero humilio aut sēdm̄ duos locos aut plēs tali passione constantes. Adiacet enī hec genus sēdm̄ fantasiā. i. apparentia anomalie que est sēdm̄ quīq̄ diastoles. et qualiter oz determinare id genus. in libris qui sunt de dignoscēdo pulsuū dicetur.

Aliud genus est anomalie que sēdm̄ vnū pulsū: quod fluctuosū vocatur. cuius spem indicat quidē sufficienter et ipsū nomen. nil autem malū est pro manifestatione dicē quidē et nos. non. n. similiter videtur sēdm̄ hanc anoma liam arteria tota distracta. ꝫ hoc quidē genus pmū: hoc autem sēdm̄: illud vero tertiū: illud vero septimū. et nec vt contingit: ꝫ cū fiendo elevationē fluctuosam sēdo fluctu semper succedente pmo. et quid differt. ab merso motu hoc talis spes anomalie nō facile comprehendere. diastolu cum prioris partis arterie diastole sēde partis succedit

nulla ī medio īmobili particula cadente. ſz ꝑne īmobi
li tē quidem hē fluctuū finē: nō tū oīmodā. Deinde cōpre
hendene vtiqz quete alie particule. ea eni que copulat
motus in alteriudine fluctuose in surrectione / nō ſt īmo
bilia oīno / ſz breuiē dem quēdā ſeruare vident motū.
Differt autem a vermiculante pulſus hic magnitu
dine. maxime demqz fluctuantē exequitantē minora
tū ſemper / in ita qz ꝑuū deficiet vt aperiemur ſi
ne fluctuoſus ſine vermiculans iam eſt. nō eni ſedm
quale videntur ad ſe mutē differre: ſz ſedm quātū.
Eſt hꝝ autē hoc quidem cōe et verisz ipſis et ſyēbus
eoꝝ oīibus: illud autē ꝑpriū. Alteriorū cōe quidē
aque alteriter. Fluctuoſo quidē in ſuo gne velut fluctu
ductus ſedm arteriā alter in altero. Vermiculanti vo
vermis aſſimilat ambulationi et ipſius animalis hui
fluctuoſe motiōiqz cē. admodū et democritus dicit qlit
de talibz diſputans quemadmodū fluctu formiter per a
bulationē plaſmantur. Et manifeſtū eſt qm ꝓncipiū
iſtitutionis de ſuper eſt ſemper: deſinit autem ad finē
arteriē. Igitur quidē hoc eſt quod cōe. Vtrūne vero
eoꝝ ita qualiter conſiſtunt. quida quidē in rectū
fluctū hnt. quida autē et in obliqū fluctū et reciprocū.
Et quida autem in breui dimenſione que ſedm lon
gitudinē ſedm altitudinē vero ſufficiente. et quida
vero econtrario in longiori dimenſione et ſedm alti
tudinē humili. Et hn latū: alii vero ſtrictū. Et hn
quidem pure velocitate: hn vero nonatu vero et con
hunc quidem magis: illi minus participatione fluctuū.
Quāqz vero et ſedm omnes predictas differentias anoma
lia conſiſtit. ſz neqz propter vlla alia predictarū ano
maliaꝝ ita nominant neqz eni neutrus eoꝝ neqz fluctuoſo,

[1] multitudinē nomen recipit

nacz formiculantibz esse tres ꝑ alia aliqua causa preter
que est secm̃ quid̃ diastoles. Et aute sola anomalia
assumens cit̃ qui secm̃ primus et posterius particulam̃
motu tales constituit pulsus / vt sit composita gene
ratio com̃is et anomalie secm̃ quid̃ diastoles in Differẽtib;
particulis: et ex his que non simul omnes particulis
sunt arterie motus. Quodcm̃ enim inuenta est tenuis ita
scripsim̃ his anomalia vt ꝑ or particula arterie ꝑ or appare
at mota. Sz cm̃ fiat / oio quis ei et aliom̃ preterum̃ mu
stet? Quod cm̃ ab erasistrato dictum̃ est / q̃ semper ꝑ or
prius apparet mota / nõ passione sensus docet. totum̃ eni
contrariu est. et mentitur aduersus id quod apparet
Dogmatis em̃ gra dr: quecadmodm̃ et alia multa
multa dogmata distortaruꝫ fingentes scripserunt / vt
apparentia: nudm̃ nuq̃ visa apparentia. Sicut aute flu
ctuosꝰ pulsus vermiculatus successit minori effectu / ita
et vermiculatum formã cm̃ preceptis multis mutatis
in vnã et hanc omnino prius desinat. Propterea nq
anomalus videtur. et si stabile est ex his anomaloꝝ
eum esse. sz ꝓpter parutate latet anomalia. Vocatur aute
ita qui formiculans a similitudine que est ad animalis for
mica: vel vt quidam aute secm̃ parutate: sicut alii ꝓ
pter modm̃ motus: vt similiter vermiculanti et Dorca-
dizanti et hic sit vocatus. nã et illi in similitudine
motus qui ad animalia quoꝝ denominatiõez hnt vocati sunt
et hic ipe nutritiuꝰ. i. formiculans ita quide aute:
et ꝓ ambo aute cm̃ ita notari: et ꝓpter parutate et
ꝓpter motus spem. Nobis aute et debilis quide nõ est
turgendm̃. Qualis aute qui formiculans / Dicendm̃
est aute parvus valde: quo minor alius non est. silꝫ
autem et debilissimꝰ omm̃ et spissimꝰ. nõ tame citus

denū vt quibusdā videtur. ostenderim autē hoc in libris de pulsuū dignotione. Sed nūc denū quod deficit ad hūc addentes ad dictā que est de anomalis secundū vnā diastolē pulsibus ad illos iam transeamus.

Capitulū. xxvii. De concussiuo et spasmoso pulsu.

Sunt et qui concussiuū adhuc et qui spasmosi situs quidē sibi nunc non mutuo custodiendo arteriā vnā locū: sz in hoc quidē q̄ sursū et deorsū arteria fertur. desistens apositione que est secundū naturā. Offerētes vero et secundū hoc vtrūq̄ quidē. breui cū aliquo hoc tali passione spasmosi participant multū. et aperto sufficienter concussiuus existit. Sz et q̄drātū spasmoso quidē alterutrūq̄ extimbz retrahit et tenditur: et spasmari videtur. concussiuo vero nil tale existit. Et ad hūc diastoles magna quidē multotiens est cōcussiuus. parua vero semper spasmosis. Et particulariū arterie hec quidē sursū ferri. alie vero deorsū secundū vnū et idem tempus concussiuus apparet manifeste. spasmorū die pauce et debiliter hoc tali accidente.

Communiter autē dicendū velut corde alicuius tense sensus est in spasmoso pulsu/ secundū quod ut si aliorū assimulatur. In concussiuus autem nil tale videtur. maxime cū vapor quis eorū motū assistabit tardius q̄ tūc vehementer emissa cito vibrata feriūtur/ hoc tamen autem ita spissam eorū et anomalā concussionē. quod nō existit spasmosis. Omnes autē hos pulsus qui circa .v. sz prima genera secundū vnā diastolem anomali fiūt/ duo hoc adiumenta constituūt species anomalie. que et apositio ē arterie: et temperatum et tardius inspere pmotū p̄ triculas. Et a quidem que in primo dicta est apositio pulsus anomalus est. et ipsi hoc solū constituit. Actio autē

et lyr quidem/ et alie quedā anomaliarū aduenientes diuīe
pmerū quīqz ꝯnerū. compositeq̄ sunt et intelligentie
et ꝯnerationes eoꝝ et fluctuosi et vermiculantis et cō
cussiui et ſpasmodi. Vermiculans autē vt dicimus anomalq
quidē est non tamē appmet denuū. Sed et dorcadizans vo
catus ab erofilo pulsus est quidē et anomalis ſcdm vnā
diastolem. compositus autem et ipe est neutris appm
quib⁹ aduenientiū pmus. v. ꝯnerib⁹ anomaliaz. sz. qui se
cūdū vnā particulā quīqz meditur motus arterie/ huic
ꝙ maxime fiens non simplr. non eī totū lyr ꝯnue dor
cadizans est pulsus. sz et qui quidē post quietem ſcdm⁹
motus et vere velocior et vehementior ꝓpe fuit. hinc
eī soli lyr impositū est nomē ſcdm similitudinē que
ad animalia dorcades. etem illa lyr videntur saltantia
modo/ qī duplicem quedā motū habentia. parū eī elemē
tia se hnt/ et quīdā extimatione qī mihi motū que ſte pre
hentia /ſcdm extimatū ipetū motus faciūt multū ꝓpe
meliore qī super insilentia sunt ipis. hec quidē sunt eoꝝ
que ſcdm vnā diastolem anomalie.

Capm̄ septimum. de inequalitate ſcdm̄ ſpissitudinē et raritatē

De anomalia vero que est ſcdm̄ ſpissitudinē et raritatē et zathmuū nūc dicendum. Videtur autē sistematicas solū fieri hus tales anomalias. ita vere vocant eas que in pluribus pulsibz consistunt. Dictum⁹ aūt ꝓius de hīs qui in ordinatore sunt. deinde ita ad eas que ſcdm vnaqnqz tūsibm⁹ tractantes ꝓius exemplū tm̄ vnā hec sint earū que sunt de ſpissitudine. que vtiqz et manifesta est nra deficientias ꝓnuntiōm consistere. et ita extimatur horgenq pulsuū. qī vgit⁹ demceps omnes deficiētie pares ſcdm omnes pulsus fiunt. symalū hinc esse aiunt. si vero hec quidem maiores hec vero minores manifestū

est qñ anomalus est n spissitudine et raritate. Sz et rithn
mũ siliter n ratione temporis p̃cussionis ad tempus de
ficiente consistentẽ cũ demcps idẽ pmanserit / tũc esse
aũt hmalĩ. Si vero tũ mutauerit eã que a principio
ratione anomalũ fieri. quẽadmodũ et si defientiarũ /
quas et quietes vocant tũ sustulerit magnitudines / eã q
srdm spissitudinẽ et raritatẽ fieri anomalia. Igitur hoc
quidem vtrũ dictũ. et est apredicta hereſi ad alias tũ seu
tem cognoscere hmalia et anomalia vtriusq; generibz que
in pluribus vt diximus pulsibz consistit: qñ et sistemati
cum vocant. Ca anomalia vero que srdm vnũ pulsum /
qñ omnes derelinquerũt / non adhuc siliter mãifestũ.
Sz vt michil definat ꝓposito operi / de hijs temptabimus
magis possibile est manifeste dicere / primitꝰ sermonis
hoc facientes. Particule arterie aut omnes simul motũ
mutant / aut hec quidẽ earũ tempestiue. Alie vero tar
dius. Igitur si quidẽ oĩs simul mouere reperiũt / et
mane non in paribus temporibz / rursus srdm diastolem simil
iterũ incepernt. Duerũ genere anomalia srdm vnũ pt
ssũ consistet: que quidẽ fetã est cognita srdã diastole in
piente. nõ tñ dem srdã existentia hñte: que admodum
neq; rithmꝰ ꝛpẽ / neq; quod srdm spissitudinẽ et rari
tatẽ est genus. Item hec srdm vnũ quidẽ pulsũ
fiũt: hñ dicere aũtẽ oĩno ad hoc vt cognoscant srdm.
Dia aute quidẽ qñ incepert hic / non possibile est ꝓbis fi
nem cognoscere. Adhuc aũt ĩmoto manente fine / ne
q; spissitudinẽ vel raritatẽ neq; rithmũ possibile est
cognoscere. quocirca anomalie generationẽ qñ dimꝰ
nul mirabile expectare srdẽ diastoles ꝓncipiũ. nõ tñ
hmõsmodi demũ genera fiste manica ea oz extermiare.
quecirca anteq; compleatur srdã diastoles / inoy mirabile

BIBL ACAD MED

ca cognoscitur nullo neq; sedo indigentibus nobis pulsu: neq; tertio: neq; his: qui demceps: ita ut primo fit. Propte rea igitur primo cū simul omnibus particulis mobilibz moueri et sedm̄ p̄ma et sedam̄ diastolem non pareis motibus fierit tempus Duorū generū anomalias consisteḥ banc quidem sedm̄ spissitudinē et rarita[illegible] neq; in pari de fitentiarū: aliam vero sedm̄ rithmū ratione temporis p cussionis ad tempus Deficientie. Nam tempus quidem particule que p̄ma omī quiete a motu minimū erit: marmū vero quod vltime. tempora vero que ī medio p̄ portionaliter. ni quīti vtriq; que a primo aut ab vltimo desi terūt. Et ego temporibz motuū temnora quietū maio ra quidem erūt circa has que prime quieuerūt: minora vero circa has que postea. Quare tempus quidem sedm̄ p̄ma quiescentem particulam minimū existens marimo cōpa tempora quietis que sedm̄ eande p̄portionem. Tempus vero quod sedm̄ vltima marmū existens omī temporū motus tempora minimo quietis que est sedm̄ particulā eande a te pora motus ad id quod est quietis nō idem ni omnibz ma net. Ed immutū p̄ora diastole simul quidem omī particla rum p̄ncipiū motus facientes nō par ante tempore oībz sedm̄ diastole que simul omnibz fecerit p̄ncipiū motus. sz p̄ora quidem prig quiescente et tm̄ p̄ora quitū p̄us quieuerit. sedm̄ vero sedm̄: et ita deinceps. Anomalia vero que sedm̄ rithmū fiet vtriq; ita. ca vero que sedm̄ spissitudinem et raritatem non adhuc. Nam quod quietis quidem par ni omnibz fieri nullo operatur sedm̄ spissi tudinē et rarita[illegible] Dēntia. Non tame et ratio cade erit temporis motus ad tempus quietis. Si demū tempus quide quod motus non par fuerit omnibz. tempus vero que tis par. quare rithmus non omnibz idem. si vero simul ob

particule arterie incipiunt moueri negz simul iterum incipit secundum diastolem negz simul quiescunt a pore / sz neqz quod quietis par in omnibz factum fuerit Duplicem in hor tali differentiam nitet est consistere Et a quidem que secundum spissitudinem et raritatem De alterutra Differentiarum anomalia consistere. non tamen ea De numero que secundum rithmum existentium Contingit eni in eadem ratione omnium Differentiarum motus temporum / ad tempora quietum fieri. Et si hoc contingit et rithmus homalus Utiqz erit Non seruata vero eadem ratione secundum omnes particulas / etenim hoc contingit fieri nisi per vniz ita et rithmum Si vero rursus simul omnibz particulis incipientibz moueri et motis in pari tempore / secundum diastoles non simul omnes particule idem principium ferentur / sz hec quidem earum tempestiuius incipiunt / hec vero tardius neqz rithmum adhuc homalus: neqz Differentia q est secundum spissitudinem et raritatem. Hanc quidem anomaliam facit imparilitas quietum rithmum autem rationum alteritas omnibz quidem particulis in pari tempore motis notum quiescentibz in pari tempore. Et quidem Differentie anomalie que secundum venum pulsum arteriarum generum / cum sint omnes particule arterie incipiunt Distrahi. Quum vero hoc quidem earum prius illa vero secundum incipit Distrahi / quiescentibz quidem omnibz simul / et rursus secundam diastolem incipientibz simul / secundum alterum genus quod rithmum solum necesse est fieri. Ad a Deficiente quidem motu pares erunt omnibz particulis. qre nulla secundum hoc Differentia genus anomalia consistet. pari vero existente tempore quietis in omnibz particulis / et impari computatum tempus quod motus qui secundum singulasqz earum / in Differentibz rationibz hominum singulasqz particule rithmum perficiet Si vero secundum motum incipiunt secundum diastolem arteria / secundum quem et pore

non ſtdm ſalteritā diaſtolarū cadē particula mcipiet tē
peſtiuis altera par/ et hoc in omnibus particulis cuſtodia:
queſtentibus quidē eis ſimul cū pōre diaſtole/ nūc ſe
cundū alteritatē generū fiet anomalia. Nam omne
quidē tempus quod componitur ex motu et deſinētia
par erit omnibz particulis arteric. impares vero ſūt
rationes motuū ad rationes quietū in eo q̄ totū tēp̄
non pariter metitur. Nā pūarū quidē recipiēti
mouēri particularū tempus quidē moto/ maius eſt
tempore motus poſtca incipientiū particularū. quod
vero Deficiente minꝰ ſtdarū vero incipientiū particula
rū ecōmerſo tempus quidem motus minꝰ. quietis vero
maius. quare neceſſe eſt rithmū impare eē ſtdm
hmaſias particularū: et anomaliā que ſtdm ſpiſſitu
dinē et raritatē conſiſtere in eis netū eſt. in quatū
deficientiarū tempora differūt. Si vero ſtdā diaſto
le non ſimiliter pūncipiū motus particularū quod fece
rat prior ferent/ hoc eſt/ ſtdm alteritatē cadē particula
incipient licet quidem pius/ illa vero poſterius motū eſt
rimꝰ priorꝭ diaſtoles non par omnibz fiat/ duc erūt
differtie. poteſt em et multo prius queſtere a motu/ p
ticula que pōr mouerī incepit: poteſt aute poſterius
Nā ſi quidē in pari quieuerit ſtdā/ quāto pius incepit
ſtdm amplo generat/ hmaſ ita hmalius pulſus erit.
Si vero multo quieuerit pius q̄ incepit/ anomaliā
illam generabit duorū generū. Queſtens vero
poſtea que pōr incepit/ immo operabit duorū gene
anomaliā: ſiue nullo contingat queſtens poſtea:
ſiue pauco Si vero neq; pōris diaſtoles pūncipiū
omnibus particulis ſimul fiet/ neq; ſtdo/ cōtingit
quidem rithmū hmaliū fieri: contingit aute et ſpiſ-

p plūs hy dyaſto
le principiū

ſtitudinis et raritatis genus. Siquidem ita diuersa fiunt motuū tempora ad tempora quietū, vt eadē in omnibus ratio ſit, ſpmali rithmi fiunt. Sibero quietū tēpora ſola paria fiant, ſpmalia eſt m altero quidē. Igitur hī quidem que anomaliarū ſufficienter ſunt multiplicia. etenī eſt ſimul omīs anomaliā queſtē pticulas: et nō ſimul. et non queſtendo hec quidem pius hec quidē poſteriūs. et eſt aut multo pius aut multo poſteriūs. quales et quot vtiq; fiunt anomalie ſedm hec predīs vtiq; inuentes.

Quare m nullo oz plongare adhuc, ſoīs remittentes quod poſitū demonſtratū-n-eſt fieri quaſdā et ſedm vnū pulſū anomalias, et m quidē quod ſedm ſpiſſitudinē et rarietatē: et m quidē quod ſedm rithmū. Hīc queſtere facere tempus ita pīnū eſt ſermonē. Que eīm m vna hereſi, que partis in pulſione et deficientia pulſuū vt m exemplo dictū, ſi difficile eſt ad alias trāſfere ſimiliter nobis: et ſedm omnes illas demonſtraue volentibus m duobus generibz hns m quibz nūc ceſſauit dicere, anomalias que ſedm vnū pulſū conſiſtentes ſi ſtere.

Explicit liber. de diuīs pulſuū a burgundione iudice piſano tranſlatus.

BIBL ACAD MED

Liber galieni de causis pulsus sunt prucle tres.

Prima est de pulsibus prouenientibz a rebus naturalibz et cuncris eis Quorum esse naturam quinqz.

Capm̃ .j. est prohemiū cōmentatoris libri huius.

Capitulū .ii. de pulsibus sexuum.

Capitulū .iii. de pulsibus complexionū naturaliū

Capm̃ .iiii. de pulsibus matrum

Capm̃ .v. de pulsibz etatū.

Secunda sedē est de pulsibus proueniētibz a rebus nō naturalibz Quorum sunt capitula .xvi.

Capm̃ .i. de pulsibus temporū anni.

Capm̃ .ii. de pulsibz regionū et constitutionū aeris et cōplexionū

Capm̃ .iii. de pulsibz eorū q̄ de sopno surgentibus et sopnū.

Capm̃ .iiii. de pulsibz lassitudinū fatigationem laborum.

Capm̃ .v. de pulsibz cōplexionū superaquisitarum.

Capitulū .vi. de pulsibz gignasiorū et exercitorū.

Capm̃ .vii. de pulsibz balneorū calidorū.

Capm̃ .viii. de pulsibz balneorū frigidorū.

Capitulū .ix. de pulsibz cibariorum

Capm̃ .x. de pulsibus vini

Capm̃ .xi. ponit finē dictis cōmunis dicta dicendis de pulsibz

Capm̃ .xii. de pulsu furoris

Capm̃ .xiii. de pulsu letitie

Capm̃ xiiii de pulsu tristicie.

Capm̃ .xv. de pulsu timoris

Capm̃ .xvi. de pulsibus dictorū accidentiū aie dū dissoluerūt virtutē et dū nondū dissoluerūt sua voluntate.

Doctrina tertia de pulsibus rerū contra naturā Quorum sunt capitula xxvi.

Capitulum .i. de pulsu doloris.

Capitulū .ii. de pulsu flegmonis.

Capl̃m .iii. De pulsu pleuriticorũ
Capl̃m .iiii. De pulsu empeticorum
Capl̃m .v. De pulsu tabescentiũ seu marasmaticorũ.
Capitulũ vi. De pulsibus illorũ qui contabuerunt nisi nõ
Capl̃m .vii. De pulsu ptisicorum. ‖ soluti flegmatibz
Capl̃m .viii. De pulsu peripleumoniticorum.
Capl̃m .ix. De pulsu pripleumoniticorũ febricientiũ acute ut
Capitulũ .x. De pulsu litargicorũ. stupore.
Capitulũ xi De pulsu freneticorum.
Capl̃m .xii. De pulsu passionis mixte ex freneti & litargia.
Capl̃m .xiii. De pulsu passionis medie inter litargiã & frenesim ab negatione ambarũ vel principatoꝰ vtriusq;
Capl̃m .xiiii. De pulsu lxarticorum
Capl̃m .xv. De pulsu spasmaticorum
Capl̃m .xvi. De pulsu paralisis.
Capl̃m .xvii. De pulsu epilenticorum
Capl̃m xviii De pulsu squinanticorum
Capl̃m .xix. De pulsu orthomẽ.
Capl̃m .xx. De pulsu suffocationis matricis.
Capl̃m .xxi. De pulsu stomaticorũ.
Capl̃m .xxii. De pulsu virtutis languentis
Capl̃m xxiii. De pulsu ydropicorũ
Capl̃m .xxiiii. De pulsu elephanticorũ.
Capl̃m .xxv. De pulsu ulceroꝝ sine febre.
Capl̃m .xxvi. De pulsu illoꝝ qui elleboꝝ sup̃serũt.

Incipit liber galieni de causis pulsuũ. Cuius sit particule tres.

Prima particula est de pulsibus qui proue - niunt a rebz naturalibz. Cuius sit .v. capla.

Capitulũ primũ est ghenus cõmentatoꝝ libri huius.

Ea quidem que a ꝑmis et ꝑncipalibꝫ causis sunt alla
tiones pulsuū ꝑmus sermo sufficienter exposuit.
eas vero q̄ ab aliis vniuersis queruntꝫ non per scripturas mani
feste sunt sz ꝓpea qua ꝑprie esse dicunt/ nūc ꝑtūsimus
Quia vero harū hec quidē sunt preter naturā/ alie
vero secdm naturā/ alie vero m medio harū/ que vtiqz et
non natura esse vocantur/ rationabile ab his que secdm
naturā sunt incipere. et ordīe demū eiidē ꝓponē ser
mon quē et m libro qui his qui introductū scribit/ fe
cimus Secdm alia eīm et fiet vtiqz expositio tōmeto si
mul corrigque recte m eo sit dicta et iudicatio eorū q̄ ratio
nabiliter sint excluta. Excluta autē st quedā oio.
alia vero m eo q̄ non determinata st. Quē eīm quodcunqz
debeat manifestū esse his qui incipiunt hanc speculatio
nem/ visum est oportere delinquere. Excluta aut
est nō minꝰ et omnīs extogitatio Celsus eīm erat
his qui introductū m ipis operibꝫ exēplaū ꝑus ēpire.
.i. experimentatiue. Deinde postea edocuit sermone sub
stantiā rei Et exēplaris ipis z disciplinē perfectio
nes sermones iā potentibus hoc ordinē compositū est per ꝑora duo momimenta/ m quantū sufficit
de/metricis .i. exterioribꝫ nominatis causis disputare.
momimēta per reliqua vero visus duo et ꝓpter hoc et ꝓpter id q̄d
post hoc de alijs vniuersis edocere. Incipiendū aut
ia sermone ꝓponentes vnūquodqz serie eorū q̄ in isto libo
scripta sunt: Deinde cōmentantes Erit autē eorū
vtiqz quem hoc sermone aptato sub hec series.

Textus

Capitulū .ii. De pulsibus seruum.

Igitur viri quidē mulieribꝫ q̄ multotiens maiore
multo/ vehementiore similiter multo/ et tardio
rem pauco/ et rariore sufficienter pulsum habent.

Cōmentum

Scires quidem hec q̄z p̄mus hic sermo .aptus erat
dici per illū librū ostensū est qualiter vero est tōsle
tudo nobis de eisdem scribere multotiens ad causas etiā oste
dendū. etiā ne cessitate nature rei p̄p quā ita quidē viris/ ita
vero mulieribus hūt pulsus Ita igit² q; calidior et fortior
mastulus q̄ femīa: vt ab optimis anteriorib⁹ medicis et
phis dictū est Sz a nobis per alia demonstratū est et vti
litate nr̄e iam generationis pulsuū: et constructione orga
norū aliter habere hīs Si vero hō et ipōs pulsus. edo
ctū est in anteriorib⁹ sermonib⁹ quod multitudm ca
loris/ pulsus magnus est p̄p̄ūs. Si igit² calidior mastu
lus q̄ femīa/ mor vtiq; et maiores pulsus habet. Et si
multo calidior multo maiores: sz mīnuri et calidior et mīto
calidior est. quare maiores habebit pulsus Sz qm̄ q̄dē
calidior/ et ex hīs que a nobis in libro de strumosibus tm̄
ēpta sūt/ et ex hīs que adhuc p̄ius a dēcretib⁹ dicta sūt/
sufficienter monstratū est. Quū aut̄ et multo/ hoc
non adhuc neq; nos neq; alius quis demōstrauit. mī
ūgitur demōstrare: aut nondū crēdibilis est vnūsquis
sermo. Primū quidē rememorari oz eius quod placet
mihi scire: et omnē ea legere scdm vnāq; dictionē atte
nde intellectū. Igit² vir quidē femīis q̄m multū ma
iore multo pulsū hūt: hic quidē vtiq; hoc .i. q̄m multū
diligenter oz scrutari non cū vtiq; manifeste adiacet:
sz est in eo omnis firmitas sermonis. In eo cū q; neq;
mor a p̄incipio natiuitatis simīliter vniuersi nos co
ploē formati sūmo/ et q; neq; studiis neq; dictis similiter
vtim² sic quidē vniuersale hūmō eo cūmixtionis corpi².
potente q̄nq; femīa inuenīri non quidē multo mīore/ sz
nec p̄ūs vniuersaliter nec patē viris/ sz et manifeste
maiorem quibusda viris hūte pulsū. virū ei intelligē

BIBL. ACAD. MED

flemmaticoꝝ natura fit̄ vero vtiq; hec crasis. i. cōplō et hūida erit comparata femīe calidior natura: hoc est calidior et siccior. Officiat aute nō hoc solū: sz hūi quidem pontū/ illa vero cōplexū habitet: et in vmbra quidem nutriatur/ et pigritet² et voluptuetur sc̄dm̄ dicta vir. Porta vero custodiat comitatis femīa et exercitet² multū et moderate dicetur maior qm̄ his est femīe q̄ hūi vir erit pulsus. Sz si in sua natura die tam̄ alterutrū custodies/ et ꝑ cōplōe est a principio sic natis cōplōnatū/ et vna regione et cade dicta vtente/ non maior solū/ sz et multū maior q¹ hūi vir pulsus vtiq; fiet: Nā q̄tū quidē in naturali cōplōe maior est simplō nō multo maior tamē/ denū maior fiet vtiq; Quia vero et ea que a ꝑprijs studijs alterutri acuit diuitia/ nā hec quidem desidet/ ille vero in seria in temporibz plurimis dictat² vita/ multo vtiq; aliquo calidior vir ita fiet Et ꝑcipea pulsus multo maiores hē q̄ femīa. Dicit² aute vtiq; q̄ multū in seriosis exercitoribz introducendoꝝ velut stimulo quodā virtutū erigens et impellens ad examinatōe totius nature rei. Confestim em̄ et de diuitia que est sc̄dm̄ naturā in masculo et femīa erogitabit aliqu: et inspicient q̄ esse sc̄dm̄ omnia animalia genus masculi fortius est q̄ femīe. Femine quidē concipere et lactare/ et vnū saluare nutrire ea que nata sunt/ est ꝑprium sc̄dm̄ naturā. Masculo vero est̄ munera eis: et impugnare insidiantes. Ex quibz scient diuitia que semp quidē est/ vt masculi ad femīa maiores simplicit̄ pulsus agente Que vero ut viri ad mulierē/ multo maiores Ita vero et uehementiores eos qui virtutū ad mu lieres: qui his quidē augeri naturaliter robur v

laboribz nãe est: illis aũt desidibz cristentibz dissolui.
Si vero et nichil horũ ipe quis inuenet manifeste sz in
suspitione/ denũ inuenet itaqz querens vel ad vltimũ
sciens ea que desiderat quidẽ inuenit. nondũ aũt inuenit
ad eũ qui docere possit et tuto vtiqz ita discat et retineat:
sz hec quidem ita. Sz et robur virtutis que in masculis
existit/ habit vtiqz quidem et ipm pulsibz magnitudies
Quare non solũ pp magnitudinẽ caloris sz pp robur
masculorũ pulsus maiores sunt. Demonstratũ est igr
et hoc in pmo sermone q robustis virtutibz magn pulsꝰ
ꝓpr̃ existit. Non utiq̃ hoc solũ via a mulieribz i pul
sibz causis pmutantur: aut non habitu corporis al
teratꝰ qui multa attrahit spiritia/ a hys quidẽ totũ
corpus et hũ spirabile est/ et mundũ et sine superfluitatibz:
et non contritũ. Mulieribz vero contra. Strictę quidẽ
que in medio vasorũ sũt retentiones: pinguedine et carne
molli et quibusdã flatibz superfluitatibus eas implentibz:
et densum et difficile spirabile corpus habẽt: et quãdã co
sistentiã in multis locis corporis superfluorũ et egressorũ
et indigestorũ humorũ. a quibus omnibz et contineri et co
artari arterias earũ nãe est. Quam mystũ est corpo
ribus arteriarũ immotis/ nimotꝰ ee pulsus: cũ pomꝰ
vndiqz in paruitate pulsuũ ꝓportũ sit corpus et mu
lieris. e. habitꝰ. Quũ autem solũ in magnitudine
humores aptũ/ mollicie organorũ. nullo autẽ negz hoc
prodest. Plurimũ qui et plura et fortiora sint que p
natis sint causę. Rursum autẽ qui multa quidẽ est/
que ab illis spiritia virorũ ad mulieres. Immo vo
est ea que propter mollicie organorũ mulieris vtiqz
aio eni simũ ita dr virorũ corpus hys que mulier
compatũ vt si contingat aliquis ex luto fictato.

BIBL. ACAD. MED.

Neq; btiq; inuenies in ipis tunicis arteriaꝝ multa
supeniuentia ꝫ et quod brioꝝ organū ita habet
cōstructoꝝ, vt obediens sit ad actionē ꝫ i vero et maꝯ
quedā est, que supeminetia, et multo quidē mulieris
organū existeret mollius, ipm btiq; isto modo fieret
pulsus. Nā vbi quidē nichil est quod grauet, et cōprimat
vel coartet, id quod mollius organū aptus est ad magnitudinē diastoles. Ubi vero ut antea in muliebri habitu
dictū est, et que conterūt et effluant et coartant sūt
multa, hoc mollius organū ineptus est ad diastolē:
vt btiq; facile ab omnib; que coartant inctū. Et quī
minimū hec omnia de corporibus que optime quidem
constructa sint, dictata vero familiariter cōstructoꝝ
dicta sint, manifestū quidē et ex hīs que ita diximus.
Quoniam igit et ppositus pro eis sermo, quoniaꝫ
demōstratōe finitū est in istō libro de dignotōe pulsuū scriptus est. Quare et illud opusculū legendū
est hīs quidem, qui recte debent ea que circa pulsus
ptisisse. Et minimū et de ritu pulsu per tertiū
librū monimentoꝝ illoꝝ demonstratū est, quū
magne pertant plurimū medicoꝝ in significatione eius,
vt architectū. i. breue tempore continuū et ritū esse estimantes. Quo circa et pulsū mulieris, circa quem
eoꝝ que nūc preciarent meminī et eoꝝ que in illis demonstrata sint sufficienter eē estimans. Hic aut est
quidē ritior, nō tamē magna aliq; differentia pulsuū masculoꝝ eminet. Quod quidē verū est et hīs ptū est
hīs qui introducendi sunt, breuiū tardiore qui brioꝝ
esse pulsū eo qui mulieꝝ. Non tamē causa demū
adicta est: qđ nec hīs neq; alīs aliquī eoꝝ que illic scripta sunt. Sz nūc dicet ꝗtū quidē in eo q et vtrū

i. velox

i. modus

est mbecillior et calor minor qui mulierū / oz et pulsus earū esse tardiores. Utrisq; em predictis causis ppter dictis pulsus monstratus est. Sz qr multo minor est / et ppca id quod debilitatis nō sufficiēter cōpletur / apponit huic velocitas. hoc em ps̄ns sermo edocuit nutrim exhibens Et quicūq; nō meminit eorū que in dicto scripta sunt / iuuenis et hns potitur. Igitur si quide et velocitatis eis esset / vt sufficiēter debilitate oīm cōpleret / nulla oīq; indigerent spissitudine. Qua vero multo quide deficit ab debilitate a rito pulsus ppter paucitatem diastoles / paru vero proficiu hē ppter velocitate nichil ad spissitudinem multū fieri pulsū. etem et hoc ps̄ns edoctū est sermone. Igit mulieres quide aduris ita differunt pulsibus. Masculus vero fetus a femia ꝓpriōnaliter quide: nō tamē oīno siliter. sz sicut antea dixim simpliciter. Virum em maiore et vehementiore / et rariore nō adhuc aute multo pulsum hē masculo a femina. Debns quide oīq; sufficiunt et hec.

Capitū. iii. de pulsibus cōplexionū naturaliū.

Transeamus ad ea que deinceps est scribe. B. De diuersitate que est secūm trasim. i. cōplexionem naturale decente Qui vero natura calidi / maiore quide et rario re et spissiore multo vehementiore vero nō multo.

Hic quidem sermo in scripē continet questionē magnā: cui nec ī mittere quis potest mentem eorū qui ro durius missi valde sapiens existat. calidorū em naturā hos quide humidos ee dicūt / illos vero siccos Oz igitur non simplē dicī calidorū natura pulsus. sz ꝓpriozq; de eorū qui cū humiditate sedorū vero eorū qui cū siccitate Nā em oīq; omis demū calidi natura esse vnit pulsq. Sed et tertiū qui dicti sūt currati in humidi[tate] et sicci[tate]

distrui vero quidā in caliditate et nō recte cos desperarūt quidāq; ante nos dixerūt crasos. Q emōstrauī ēm est p ea que scripta sunt a nobis in libro de crasibus. Eos aute cōsuetudo est vocare calidos qui mi. virtutū vna sola calidi tatē sup alias hnt. Hi igit cū sū calidiores caliores curatis sunt/ in tantū maiores et citiores hnt et spissiores pulsus. Et ea manifesta est his qui memorie cōmendauerūt que in libro p̄mo scripta sunt. Sz propter quid vehemētiores nō multo tales dixim⁹ pulsus: et minuit in p̄mo sermone huius opusculi apponentes. i. querentes si potest fieri vehementior pulsus nisi sēm virtute robore antiquat: qm his qui introduxit hi tres omnes pulsus vehemētiores apparēt. A diatet ēm quodāmodo rō simul et magn⁹ pulsus sēm t articulata dēmū fantasia vehementi: vt quidā et corū qui in libros nobis relinquit/ meditorū aiūt. Q eq̄ alii quidē vehemēte dixerūt esse pulsū q̄ eū q̄ et magnitudine et velocitate compositus est. Q on igit oportebat his qui introduxit monere tunc questiones. Q onfert ēm eis t multis quidē in articulatū dēmū et confusū magis eo quod articulatū: cū dēmū profunda hoc indigeat cōtemplatōe/ et sermonibus longis/ et tempore longo. Sz et nos in p̄o sermōe huius opusculi sufficienter de hoc disputantes/ debētes et in his que deinceps cū is qui de ruthmis meminerit sermo/ rursus quidē dicere/ sēm presens quidē hic questere faciam⁹ cōmentatōez. alterū vero seriem at prompte assumamus

Q Capitl̄m. nm. de pulsibus nutritorum

ui vero tremiores/ maiorē quidē et rauore

multo: vehementior vero pauco.

Rursus et hic tenuiores intelligunt, qui sunt in aliq. tali dispositione. si enim aut crassi alterati, aut virtute aut propter aliquam passionem tenuior fiat composita versio pulsuum erit et non admirabiliter sola tenuitate. Et enim tas igitur ipsa sola secundum ipsius rationem, latiores quidem sectiones arteriarum operans, remora vero superiacentia corpora, magnitudinem sufficienter addit pulsibus. Et hiant virgis pariformiter utiliter maiores operatur, et augent magnitudinem. et rariores eos necesse est fieri pulsus in tantum, quantum et maiores. Et mores vero erunt multo: fiet igit virgis et rariores. Et velociores vero tum apparent, quia per subtiliora corpora tangentibus. Et o igitur in eo qui acquisierit aliquod robur, scz in eo qui magis monstrantur, tales apparent. Et velociter vero et tarditate nil de eis dictum est. nil enim in aliquo horum extremitate accipiunt. scz similiter hiant velocitates, qui et robur et debilitate simul hiant eis. Et excepto vero de etatibus ita qualiter scriptum est.

Capitulum .v. de pulsibus etatum.

Certantur autem secundum etates quidem ita qualiter. novus genus spissior. qui vero semis rarior. qui vero in medio proportionaliter quantitas vel pueri vel semis proprius esse contingit. similiter virilissimus quidem et qui pueri et qui iuvenis. Et ardior vero qui semis. qui vero aliarum etatum in medio. Et ulto autem maior ea que secundum raritatem est diuitia semis ad puerum, quam ea que secundum velocitatem. Et diuitia vero que est secundum magnitudinem et vehementia, maxime quidem ut in etatibus est, qui iuvenes tertius. minor autem est qui senum. medius brevium maior, qui puerorum et vehementissime quidem est qui iuvenum. debilissime autem

dimiuta

in medio

est qui senū: medius aute qui puerorū.

Q

Qm aute spissitudo et raritas pulsuū stdm duplē mtelligim² modū/aliter quide ab hijs qui et sistolem vnā tractatoē arterie sentire dicūt/aliter vo ab hijs quibus msensibilis est/hoc manifestū quide m sermonibus qui de drīnis pulsuū dictū est. Q onmā aute et m hoc ipo libro qui mtroducendis scīpīs est mditatū est. et sic dicē oz demū de eis q̄ sensibili plus cōtīe sistole. Q uid² est quide et certius simul et large vtilius m ḡīte queri consistere estimare hoc genus pulsuū. Q ta em nobis et ea q̄ sūt stdm rithmū incertissima dignoīoē deuement.

Sed qua q̄ multū dispositiones que spissū vel rarū operant² pulsū alteruter eorū hēresibus tale apparet faciūt/ erit vtiq; et causē cognitio cōmunis quide ab bus. Q z melius ea atq; verius reducentes stdm illū procedere sermonē oportuit/ quod demū vtiq; nūr ppositū ē nobis: quod nō adhuc introducendorū est: sz oē quod verū est edocet. Q uem quide igit² hūtes et validū nō paucū/neq; infirmus nīs ē hūt sbē paucē ipca magnis indigent pulsibus H abentes aute et hūdiore complexē/ et cōsūptione plurima/ nō vtiq; tribuūt mutrimentū solū/ sz et m augmētatoēz fa famulante/ m digestionibz cor nīo coaternant toto corpore multitudinē vaporosarū et vt ita dicā fuliginosarū superfluitatū. Q uare ppter hoc sistole arteriarū indigent maxima. Et minimū et aialis spūs sūam nō mutuī solū vt imperfectis etate. sz et augeri organis necē est. Q uare et ppter hanc causā maioribus indigent diastolibz: et fere paritate venit fortibus vtilitas contrahendi arterias vtilitatē

·v· consonantiū

·i· omnino

distrahendi. Nā plurime quidē sunt superfluitates et ppca maxima indigent sistole. Caliditas autē et si nō plurimū simpliciter sz tñ pp ānalis spūs augmētatione/ ī partibilitatem venit vtilitati plurimū caloris/ ea que dia stoles eius. quātū cūm desinit a superabundanti acquisito calore nuocēti/ hoc ex vtilitate que est ppter spūm accidit. Maxime igitur et velocissimis simul vtrisq; indiget motibz pueri. Et ppca desinente vtilitate est in eis actio: et si cūm q̄ maxime tūc sint et magni: sz nō vtilitati digni. Nam ut ignē in hijs spissos fieri motus. In senibz vero contraria omnia. caliditas quippe pauca: ꝓportionalis adhuc est et superfluitatū q̄si fuliginosarū generatio: et nutritatio spūs animalis. Quare contrarios ei nōle est esse et pulsus paruos et tardos et raros. Hemeōrari vero hic oz eorū que in sēdo de dignotōe pulsuū dicta sunt/ vt sciamus ex quo decepti multi medicoz pluos ei tmauerūt esse pulsus puerorū: et quū magni quidē sint si tumoribus arteriarū eos cōparet. parui vero si sēdm parata examinaueris fantasia. Hos cūm si quis sē distīcte solū in eis nituerīs/ pulsibz nuocentiū comparans/ nō tñ magnos demde hūt pueri pulsus: neq; si ad tuos res arteriarū scrutaberis eos. Nā neq; virtute ī simū venire roboris eius/ et coartari et contrahi tunicas arteriarū adhuc molles existentes/ auferūt multū/ mauie diastoles. Sz tamē quidē adhuc tam magnus est eius pulsus vt supra medīū existat: velocitate habet similiter et sēdm diastolem et sistolem. quū et vtilitas motuū vtrisq; par: non sicut in senibz. In quātū cūm vtilitas contrahendi desinit ab vtilitate distrahendi/ ni tantū sistoles diastole est brevior. Desinit autē rationabiliter senibz: qm̄ brevis penitz vel nulla ex eorū adustione hydrum

ī. necessitate augmenti refrigii ratione caloris vt in iuuenibz

z. pauca

ī. memoriaꝝ operet

fit superfluitas ꝓpter tenuitatē calidi: et qm̄ neq; digne rationē nutriuntur: neq; qualiter vniuersaliter augent.

Q Utilitas demq; distrahendi et si non magna/ moderata demū vtiq; adhuc manet veteribus. Ventilari em̄ indiget innatus calor: et nutrim̄ spūs alīs. Q ultū vero ā plior est ea que m̄ rarit̄ate est versio sem̄/ versione q̄ m̄ tarditate ꝓpea qr vtilitas pulsuū nō solū ī̄pletur finaliter abatione: sed sdm̄ sui ipius rationē oīo est ex soluta. L ongissima igit̄ m̄ hac rationabile est fieri quiete. quēadmodū demū et qm̄ nō complebitur vtilitas post⁹ multū adducta est/ continuos cogebat esse motus. Q m̄ em̄ m̄ fetibus nō aucta est solū m̄ vltimo vtilitas generationis pulsuū/ sz et maxime diastoles/ que sola fortassis vtiq; completur vtilitatē/ non parū oblatū circulibus nobis et qm̄ virtꝰ deficit a sūmo robore: et ꝑfiatur et coartant̄ organa mollia propter humiditatem m̄ talibꝫ cernē. E tem̄ hor aī diximꝰ q̄ mollicies organoꝝ/ que quidē sūe contenī et ꝑfiari et coartari est/ magnitudinibꝫ pulsuū confert. Q ue vero tū hyē/ parūtati et maxime tū virtus indigentius hꝫ valitūdinē I nquantū autē tūsridit senū pulsus ex puerorū spissitudine ī rarit̄ate fere m̄ tū et motus systoles ex velocitate m̄ tarditate. E t causa est manifesta/ sz demū vtiq; ꝑfecte finaliter ex soluta esse vtilitē systoles m̄ tibus etatibus recte diximꝰ. nō tamē sic demū diastoles vtilitas finaliter perit: vt et hor edonū nus. vnde mmꝰ est ut qui m̄ hor motꝰ tardus/ eo qui m̄ systole T unus autem erat dianostuꝰ. i. cognitor qui introducebatur solus. Quare rationabilis dictū est qr amplior que sdm̄ raritatē est diuitia seminis ad puerū/ qm̄ ea que sdm̄ tarditatē. Sz nun

c. cū contenī et ꝑfiari
i. fortitudines

dam̄ omē quod deficit ia distinctiū est de hac ipa dem̄ diuīa: et adhuc dem̄ mutatioē que est secdm̄ eos qui m etatibz rithmios. i. tenores de quibus sermonē m manifestiorē cē estmatēs ꝑ secdm̄ pueros vtigz diuersos. Sicut em̄ de spis situdme / ita et de rithmis due faute sūt hereses. Hys quidem nequaq̄ sentire dicentibz sistole / tempus diastoles reliquo oīm comparantibus quod non ex sistole solū / sz ex diuabus quietibus componitur. Huic vero et hanc sētire dicentibus m temporibz motuū rithmos consistere dicentibus. Quīto vero terciori hec hereseos / et ad prouocationes vtiliori / manifestū quidem erit multo magis eo quod scribetur opusculo. Non manifesta vero nūc est nisi perfuītore quidē quis intellexerit ea que dicta sūt: et differentias rithmoꝝ a qua sint causa nuenire nō adhuc difficile. Quia em̄ plurima quidem alterutrius motus arterie velocitas ferēbz, nūma vero sembz tempus aut omē quod m medio etatū est / Dissoluit quidē vtrasq̄z velocitates / sz magis ea que sistoles / rationabiliter quietiq̄z se reddunt a ferēbus vsq̄z ad senes vtrosq̄z motq̄ sunt quidem tardiores: sz magis eū qui sistoles. Ex his autē secdm̄ etates quidem sūt rithmoꝝ diuīe. De quibus ꝑplius dicemus m̄ monumentis que de prouocatoē q̄ per pulsus.

Sz ꝓpter quos vehementissimꝰ qui iuuenescentiū: debilissimꝰ vero qui senū vt multū est. Quam fortissima q̄dem virtus m iuuenescentibz est. m bicillia vero sembz. Ita vero et m alijs etatibus vt vtigz fortitudme hui vel imbecillitate / pulsus differet debilitate et velocitate.

Capitula secūda est de pulsibus proueniētibz a rebz non naturalibz. Cuius sūt capitula. xvi.

Capitulū p̄mū de pulsibz temporum. anni.

Secundū horus / veris quidem media maximos et

BIBL. ACAD MED

vehementissimos hñt pulsus vt in hyeme. velocit̃e vero et spissitudine cõmoderatos. Similiter autem et antumpnu que media. Procedens vero ver quidã auget magnitudinis et vehemẽtie: addens velocitati et spissitudini. Et in fine eñ vtrãq; attesserit estas/ et debiles et parui et rari et spissi fiunt. Autumpnus autẽ procedens oĩo auget magnitudines vehementias velocitates/ et spissitudines: vt hyeme superuenience ẽ parvitate/ et debilitat̃e et tarditate/ et rarit̃ate vsi sunt. Assimilat̃ autem aprilis veris vltima autumpn̄i: vltima vero p̄mis. Et p̄ma quidẽ estatis vltimis estatis. Prima vero hyemis vltimis hyemis. Et quecũq; medie estatis et medie hyemis partes ab alterutris distant/ similes vertuntur. Media vero estatis quidem partim similes partim vero contrarie habent̃ medie hyemis. nã pui quidẽ et debiles sunt sedm alteriet̃ rõpã: rari vero et spissi in estate. et tardi et rarit̃ate hyeme. non tamẽ ita parui estate vt hyeme: sz minꝰ estate: neq; ita debiles hyeme vt estate: sz minꝰ hyeme.

Et ea que horũ cause sunt/ ad hus fres causas referuntur: vtilitat̃e virtute/ et organia. Ab eo ei quod dñiter habet vnũquodq; eorũ in ei/ et pulsuũ alterationes fiunt. Igitur veris quidẽ medius eurus sima constitutio est continetis nos. veris. vnde et corpa sana sunt. Horũ semp meminisse/ et quibus ipa optime dispenuntur. et virtutibus sunt robustissima/ et taloribus curatissima/ et organis cõmodentissima/ vt neq; hui dit̃e superflua nihisa/ neq; a sitit̃e arefacta sunt/ neq; velut horrida et coagulata frigore: neq; velut exsoluta nec dimissa caloꝛe/ Propter igitur et pulsus maximi et velemẽtes fiunt/ hus

que optime constructa sunt corporibus. Quū enī in ta
libus versiones pulsuū que sunt secundū etates et horas
regiones et secundū alia simlia scripte sunt a medicis suf
ficienter / et in aliis / et in scdo libro De dignotione pulsuū /
demonstratū est. Et quū hīs que ita se hūt pulsus
magnos et vehemētes generabunt / per primū ostensū
est sermone. hī enī quū sunt virtutis robuste. et vti
litatis cōmoderate: et organoū secundū naturā se hūtū.
Quia si demū ea que utilitatis essent cōmoderatio
nis solū magni et vehementes / sz et cū velocitate fierent.
Et si amplius cōmoderata fierēt / vt non cōpleat
ab actione / velocitas quedā et in spissitudine trānsmutatio
accedet. quia que utilitatis habet cōmoderate neq; cū
velocitatem nec in spissitudine fit aliqua versio. Ad-
dicitur autē sermonem vt in horis docetur / q̄ non sim
pliciter maxima et vehementes tunc fiūt. multo enī
eis in hīs que secundū naturā alterationibz alie
vehementiores et maiores inuenīt. Et quū et in
aliis horis communes pulsus tales fiūt mediante
natura. Nam estate quidē intenditur que utilitatis
exsoluūtur aūt ea que sūt virtutis. Itaq; propter
hanc causam auferuntur quidem predicte vehemēte
similiter et magnitudines. Et quia magis utilitatis se
quitur actio ppea et velocitate et spissitudine amit
grandis. Hyeme vero rursus contraria quidē esta
ti est fortior quidem virtus: verū non in tantū / vt qua
sū vere. Exsoluta vero est et utilitas generatibus
pulsuū. Unde debiles quidē magis q̄ vere: vehemē
tes autē magis q̄ estate pulsus qui in hyeme: medi
quodā modo existēs vtrorūq; horū. Quia et virtus in
medio sufficienter minuū solum ppea q̄ virtus deficit

BIBL. ACAD. MED

simo aliquo calore/ et qr bnalitas satis dissoluta est. Dopt
eandem aut dissolutionē et tardi et rari Demisse vero
oz hic ursus eoz que ab ypocrate dicta sunt: que per
alia cōmentamur. Vtilitas eni eoz est et in trāsmutationibz
que sunt secdm etates et regiones et bonis et constitutionēs
et quecūqz talia: vt nō quis contraria nre dicē ei existimet.
Dcqz eni ille simpliciter dixit qui auget plurimū hūt
calorē: sz tnatū adiecit: vt vtrqz alterū sciens calorē acq
situ: quo superabunt aut qui minue scit. Dā cuctaty
quidē/ qui tnatus calor attractus. i. cōplexus est et
velut ignis ia qui acquisitus In ta vero et ventres hyc
me et vere calidissimi natura: nō simpliciter. In igitur
neqz hn calidissimi: sz tnato calore. In estate vero hō
quidē mime participant. Dominatur eis autē in eis ac
quisitus et aridus calor/ qui colliquat magis/ qz nutat
corpus. et actiones nullo etiā meliores modo sunt Sz
neqz sites actoes operatur hns que cōmodeīato fiūt. hoc re-
mittentibz lectoribus qr nec in presentibz sermonibus/
neqz in alijs qui post hos videtur aliquomodo ee ab
ypocrate desidenta Dcepit aut et de regionibz et
constitutionibus aeris scriptū est hns qui introduxit: et e sermo
manifestus ex hns que iam predta sūt et causa hns co
gnoscere cognitissima. quare ipm̄ sola describa serē.
Caplm .n. de pulsibus regionū et cō est autē hec.
constitutionū aeris/ et cōpiētū et somni

Regionibus aut similiter hyems in valde quidem
calidis/ quales in medie etatis estatis. In valde
vero frigidis/ quales hyems In in cuctatis vero gles veris:
proportionaliter aut et medijs Sz et aliarū constitu-
tionū continentis nos aeris/ que quidē calide/ calidis hy
emis: frigide vero frigidis: in medie vero medijs: veris assimilat.

vel intrepidus

sūt pulsus simple

mulieribus

Incipientibus vero pulsus maiores spissiores et velociores fiunt. Alia vero mutatio: et in concipiendo nil aliud alteratur est eorum que antea/ (vel a natura) p̄ utilitas inspiratois qualitertiz hec fiunt omnino. et si p̄mutentur et augeat/ nō adhuc mulier grā sui ipsius solū/ respirare et pulsare/ et concepto indigente. Quare et rationabiliter velociores quidē et maiores erunt et spissiores. nō tamē vehementiores demū/ vel debiliores/ vel diuturniores/ vel molliores/ secūm ipsum demū concipiendi naturā. Q eaz cū quātū mlt̄/ ea que virtutis/ vel organoz concipientiz alterāt: Erunt autē vtiz forte quidē alii et sēpiū secūm naturā. Certum autē et hm pulsus. Incipientes quidē maiores/ et debiliores/ et tardiores/ et rariores operantes. Proredentes autē tarditate quidē intendunt/ aut raritate: et magnē post tribū maiores fiunt et vehementiores. moderantes vero vertit̄ rursus in debilitate/ conservat autem tarditatē et raritatē.

Que quidem cā ꝓter quā in sēpius cortiones fiūt meliores/ nō eorum que secūm ventrē solū/ sz eorum que secūm venas/ et secūm arterias/ et secūm omnē alia liō habitū nō presentis temporis est pertinēs. Q eaz ei in confessione deducti est/ omnibz medicis/ de causa sermo sit. Dicet igitur breuiter de ea narrem9: quia sēpe que actiones operat̄ nitius magis et ad profitū conuertitur in sompno secūm seipsa ꝓ ei dē quū nitq motum. Et quū circa tribū natū aque/ p̄mū quidē velut liberalior et grauata sit parū vero postea absoluta a tribo que sufferit/ roborat̄ ipā: et calore augeat quū in aīā aiali. Quēadmodū et qui frēnesim̄ affert̄/ confestim quidē frōres seipsos sentiūt: et multi de inū horrescūt et rigē manifeste. parū vero post ea

calediores fiunt. Si quidē virgz innatus calor est qui
cognitus cibos / et motus hinc diantes et vpotus ex
stimulant / qui quidē certa / vigilatione / qui vero nitus
sopnū operantur / facile virgz nobis pstabūntur ea que
sedm alterationes pulsiuū que in sopnis. Si vero alia
queda virtus est demū que hui⁹ est conductrix et eo qd
edocte sunt / demū cōmunit et compatiūt / adiuuē omi
se que dispensant aiāl virtutes / nil innabile natura
le hinc virtutē simul ꝯ dispoīt quodāmo⁹ cū illa Sed
si vor semel concessū fuerit. ē. roborari / et rursū deteriore
fieri cā que pulsus operatur virtutē / ni extricabilis cae
legissimos. i. exogitatio Nā natura in sinis quidē sopn
tractata et deteriōr facta ipa / debiliores et minores ratio
nabile fieri est pulsus. Post paululū demū roborata / qua contraria sunt / maiores et vehemētiores quidē
igitur virgz pulsus et tardiores et rariores fiunt.
Erasistratus quidē aut pp quietē motuū voluntariorū
qui sedm electionē que mit ipsos somnos causat tā
tā hui⁹ bū requere. Portus autem / et quitūgz ra
lorem nitus rōuenire in somnis aiāl fere vero et
omi medicorū et physicorū approbatissimū / nnnoratio
nibus hui⁹ / et augmentationibz / et euaporantibꝰ mon
bus / referunt causas Ad mortē quidē se ipō fieri /
et velut suffocari aiāl cū incidente repente simul
in multitudinē eius que nīg est materie: sicut demū
et ignis cū in aliquū multitudinē lignoz congregatoz
incidit. Sicut aut hic ipe ignis cū victor mate
rie fuerit / roboratur et in magnitudinē eleuatur /
ita et innatus calor cū potius fuerit cibo / digestis
humores. quibus incidit / et se ipo amplior iam / et
robustior fit. Sed mendū tardi⁹ et rarius causa

dixim⁹ Sed aliter se veritas habet nec dem⁹ iudic-
quia hic qui dormit extrem⁹ quidē motus caloris
minoratus est. optimet autē qui interior quare sistolem
quidē rationabile fieri citorē: diastolē autē tardiorē.
Quorum et videtur fieri ita. Et quicūq; nō asse
quuntur sistolem arteriarū /ꝫ ex sola diastole dignotionē
faciunt /tardū simpliciter dormientiū emittat pulsū.
Hic autē non est tardus simpliciter. ꝫ stm̄ alterā
partē motū tardus. motus autē nō magis tardus q̄
citus. Quū em̄ diastole quidē tarda /cita vero est si
stole /hunc neutrū simpliciter vocare /neq; citū neq;
tardū. Sed determinant particulis quidē quēadmod
ypocras tꝛespiratione facit: et q̄ vtiq; et parvus se
cūd̄ alteram suarū particularū est dormientiū pulsq.
Ita plur⁹ quidē contrahit²: Distrahitur vero nō plu
rimū. ꝫ quantū netū est contrariū reddere sistole .i.
contractionē. Igitur mouet² quidē in par arteria sꝫ
et in sistolē faciendo: et in diastolem: preterq; tēsimu
tet quēq; repente rithmū .i. tenorē. sed et terminus et
vnde incipiet /et aquo finit /alteratus. Qā superabū
dante quidē eo qui intus est motu /in vltima vero dece
mente contractionē et contractione /et hoc rursus ve
niente externus diastolē nō adhuc adplurimū facit.
Dominante vero rursus eo qui externus motu /debili
vero exīte eo qui interius /nō adhuc quidē ab vltima
incipit contractione et contractione ī diastolem faciēdo.
finit autē in vltima magnitudinē. Hoc aut rur
sus incipiente eo qui interius motu /finē sistole vnde
demū incepit facere /facit. Est ita illic dyalilon .i.
mensurā quidā faciētibꝫ semper quēq; quidē intrinse
cus /quēq; externus fertur. Sentientibꝫ igitur sola

Diastole in somno necesse pulsu apparere parum et tardum. Nec vero hus eisde vrgz si existentibz circa dignationes existentibz / parum quide apparerent eius q̄ secdm diastolem motus: latere vero ꝑ plurimum. In arteria eim que ita mouetur / neqz qu vehemeter sit existat eos qui inter fines motuum assecmntur. Sz et systoles in eis fmb latet: et diastoles ꝓprium. Nam qz velocitatos demum ymaginabile est ꝑtm derens no effugere systolem a motu fere quida vniuersa particula. no vero minimum neqz diastoles fmtum effugit a motu insensibile tangentibz factum. hmoi vero tempore quietis distributum / parum facit apparere pulsum. Quare in veritate demum ipe neqz ratior dormiens est pulsus: q̄dmodo diu neqz respiratio. Sz manifeste quide et in hac expiratio superabundat tm ex sufflatoe fiens. quietis vero tempus in illo augetur. Dictum est michi fere, dime quod demum de somnus. Manifestationis aute gm adiuuetur ꝑ reliquum pulsus qui dormiendum secdm eam quide que externus est quete / simile est hus qui vigilantium. Secdm vero ea que introrsum sufficienter videntur alterari: non adhuc assequte nostro sensu / lpz qui introrsum sunt fines motuum. Sz minor est et debilior ꝑ vigilantium. et maxime mor secdm principia. Postea vero ei accidit quidam et magnitudinis et vehemente. Sz et tardus quide est diastole: nisi autem systole est: et vniuersaliter nisi magis mouetur. Unde et vehemente cum in multis diuersis nequaq̄ peccares. Etenim demum et superfluitate operationis humoris que est velut fuliginosa / extreme exoptat vehemetia arteria secdm sopnos rei vrgz et ampliore fit fiente. Quare et ꝓpter hoc ea que sunt eius qui nisi mori

superabundant. qñ numiñ q̃uenerit, quidē operatio hñz/
p̃manserit autē Sonmens hymo/ ñmoderatq; quidē simil
talis pulsus fiet. ¶ mores vero motq; alterutri tardi
et imberilles et rari sedm̃ rationē sunt. ¶ omnibus
enī est sicut et apostolus est audire dicentibz q̃ fi est
mortuus: et nūtius eiq; existit. solū admunans eū q̃ntu
tibū est operationez. ¶ lia vero alia omnia morientibq;
similia. nō videre/ nō audire nō sapere/ non intelligere/
non loqui nsensibilē ñmobilē irrōnabilē profecto ee.
¶ Si igitur hoc quod cōmune adhuc solū ad mmetes
apparet/ quidaliud q̃ veram mortē recte vtiq; dicet.
¶ st enī vtiq; et qui p̃q; quidē et sedm̃ naturā qui ex-
trorsū et a se ipō est motq; ñnato talon. seūdus autē
q̃ introrsū in se ipsū propter tibū fiens: vt multotiēz
iā dixiq;. ¶ Cū igit² nec intra tibū adhuc negotiat²
aliquid/ neq; ppriū rememoratq; est motq/ ꝛ otiosus
alterutrus fuerit/ manifestū qñ morti appinquat: et
solutur quidem tenori. robur eiq;. ¶ t propter de-
bilis pulsus fit. dissolutq; autē motq;. et ppter tardq;
et parvus et rarus est. ¶ t si aplius accesserit pu-
nitati et tarditati et raritati ppe vtiq; deuenet ad ne-
quaq; movem. hoc autē erit mors ¶ ta quidē hūt oia
sedm̃ sōpnos ¶ ed archigenes cū hūs que dicta sūt
et plenissimos aut apparere pulsus. ¶ ppolomdes
vero varissimos. ¶ ā mihi videt² plongare ad-
huc oportē nos denuō de tibz. sufficienter demōstratum
iq; iam id manifestioribz opusculis. eo p̃ tamen hoc ge
nq; pulsuū quis post erophilū introduxit. sicut et alia
multa. et mirabile mihil/ neq; cogmta/ contraria di-
cere archigenē et appolomdē ¶ oū enī sensq; cōmunis
ē hoc passio. ꝛ quod fantasmatū ppriū alterutr scripsit.

ē nō tractet a nudino
sdisus suas cōtrias
opinones: nec ab exp
riencia. ꝛ a fantasia

BIBL ACAD MED

Capitulū .iii. De pulsibus eorū .qui de somno trāsiūt in vigilatione.

Qui autē qui ex sōpno trānsiūdūt in vigilatoēz in ea quidē mor magni et vehemētes et citi spissi et quidā cōcussionē hītes plus fiunt. post parū aūt i cōmoderatione deuenūt.

Non similiter in sōpnū ex vigilatione/ et ex sōpno rursus in vigilationē trānsiūdiūg. Sz hoc quidē sēdm parū dio: illud aūt repente simul ꝙ multū fit. Et eiū sōpna turbata/ et vorans quis et sonans et tangēs dormiētē/et rita et repentē opatus est hanc trānsitionē. Propterea et pulsus hns quidē qui ita trānsiūdūt manifeste appuret. nō tamē in alīs quibus ipē qui ad exterius est moto innati caloris vigilatoē facta latet eos qui scripta sūt. Ā sompno quidē fit innato calore aut ppter laborē aliquē et siccitate ampliorē adhibū recrescente/aut pp imēsurtate hūdi ciē/ nequente exterius extendi. Et p. i. sōpnū hoc quidē por quidē sani et sēdm naturā. sedūs aūt qualis i cōmasi .i. stupidis et litargicis. Qui rursū opponūt vigilato que i freneticis: et que in vniuersis vigilijs que sunt preter naturā: et sub desiccato innato calore tūr et velut exignito. et preterea exterius sub imensurato motu. Sz dispōnes quidē ꝙ sunt preter naturā quas neqz vigilationē/neqz sompnū neqz in sōpnetate/ et comate .i. stupore/ melius notare dimittēdē in pūti dcm sunt. Sōpnoz aūt qui sēdm naturā quē admodū et vigilationū generatio est/ ꝙlis autem dicta ē/ indigente quidē simul et absente .i. carente hūdi ciē tepida calore/ qui sēdm naturā est in animalibus/ et ideo simul cūte ad hysterā et ventrē/ sompnus fit. Sufficiēter aūt hac patiente vtia eā que sēdm naturā est habebat ꝙlitē/

bigilatio est effecta in quo brigz tempore tñsactiones fictes
nrm̃ est habere qud violentu. In digestione em̃ tibi hm̃
dicate vaporosa multa subiuncta/ et sedm̃ ipsm̃ calorē et se-
cundm̃ sompnos/ et omnia que in medio corpora usqz ad exte-
riorē superficiē/ non ī adhuc facilis similiter quidē ad ex-
tenuis est motus calori. Opus est igit² vt hanc extrahat
et expellat/ et poros expurget/ et vndiqz tñspirabile sibi
ipi corpus prebeat benemētibz et violentis ī pmis mot̃
bus. Qm̃ aut tñspm̃ .i. bene spirabile ita hui⁹ et puru
est/ hui⁹ que sedm̃ naturā est extremū² cōmoderationis.
Propter hoc igitur in eis quidē qui mox exigime² ex
sopnis/magni et vehementes et riti fiunt: et adhuc breue
qud contussiois admittentes ppter violentia motus.
Paru vero post ea in ea que est sedm̃ naturā/ vertit²
cōmoderationē. Omnes aut hoīm̃ desuperacquisitis
habitudinibus corporis scriptm̃ est hmōi qui introducuntur:
habitudines quidē eas nominantibz nobis: sicut ppotras in
libro de articulis/ dicens/ differt quidē aliquo et habitude
corporis pulsū in alterutris eoz scribentibus nobis cog.
ī manifeste apparent. quoz causas nō difficile erit brigz
nūc adiscere eis qui prēdicta assertiōe que ī naturalibus
dictis et h' in superacquisitis dicentur. ipse nō oz prologare.
sz solū eas scribere que in noīe, serie sub memorationis ordi
Capitulum .iii. de pulsibus habitudinū (ipsā habitudinū
superacquisitarum).

Superacquisite vero habitudines coz!b similiter na
turalibz vertit pulsū. Vā qui tenuis quidē est natura/
fortis bene carnosus/ proportionalem et qui talis est nā
pulsū habet. Qui aut hīi carnosus est/ tenuis fortis
tenuibz natura est similis. Manifestū e aut est qui
sme virtute/ alteratione ea que sedm̃ tenuitatē et bonā

BIBL. MAD. MED.

carnositatē est diuīna scrutari oz. Sed et talis hmōi
silz vt sedm̄ hmōi solū de quo sermonē figūrarter femmus
versio fita sit. Quecūqz vero m̄ bene carnosis dicta sūt
hec m̄ crassis dicā ee oz extimare intensa magis.

Ita quidē m̄ illis de habitu corporis determinatū est.
addicitur autē et de crasibz siliter. et sola suffici
et et m̄ his scribere serie submorationis qrā hoc modo

Capl'm v. de pulsibz cōplexionū secundū se hūtem.

Sed crases corporū superadquisite naturalibz crasi
bus. ꝓportionaliter vertunt pulsus.

Et manifestū est qm̄ est et hec sedm̄ q̄ de hoīs dixim̄
q̄ tale quidē calide calidū / fit vero frīs assimilates
vero operantur pulsus Que vero sedm̄ humiditatē et siccitatē
diuīna crasees / m̄ habitudē corporis cōmelior. Nā simis
quidē crasibz temperatas / humidis vero crassicies sunt ꝓpre.
Et determinata sunt hec m̄ libro de crasibz. Queadmodū
et qm̄ duricies quidē corporū sicras crasees / mollicies vero
humidas sequitur. Et ꝓpea et pulsus hic quidē durus:
ille autē est mollis.

Capl'm vi. de pulsibz cōsimilationū et extentionū.

Incipiens autē vtiq; erit dicere alias versiones / que
m̄ his que non natura sūt causis fiunt. Consimilia
et extentiua sedm̄ ꝓpriā quidē et vsq; mensurā / vehemētes
et magnos et citos et spissos pulsus operant. Quelta
vero et super virtutē laborantē / parvos et debiles et
citos et spissiores vltime. Superabundantia vero īmen
surata / et vt vix adhuc mouere possit et per longas ḡ
tes / vel nagnaq; sz sufficienter sit exsoluta / parvos et debi
les et raros. Et vero in dissolutione virtutis venerit
eos q̄ illius ꝓprios. Queretur autē paulo posterius ḡles dis
soluta virtus opatur pulsus. Hec quidē series que tūllo

a

q

t

*possit moui

*opat pulsus

libro scripta est. adiecit aut nur et causa.

In exitus virtus quide vniuerso vitur tono. i. robore. et ppea pulsus velemetes fiut. Ea vero que vilius ispiratos sunt auctent: et ppea et matim et riti. Et qua duplicit augent et cossiptione spus et talos augmeta tos ppea spissi fiut: no impleta sufficienter vilit a magnitudine et veloritate eoru. Exitia vero que sit super virtute eius qui exitat parvos quide et debiles et pp huius imberillitate spissos quide adhuc ppter vilitatis festinatione. no tame ritos demu ppter imberillitate vitus. Sed et pro his spissimos. qui extimo quatio qi multu ab vilite defert. Qui aut in tantu quis corpitur laborare vt no solu super virtute sint labores sz cotinuis i medio quietibus indigeat infirmitur quide in hoc corpo vinusu. pulsus aute pp imberillitate virtutis debiles et parui: ppter firitate aute neq veloces neq spissi. manifestius ei tegissimos. i. exrogitatio ei qui remeorat priorum.

Capitl. vii. de pulsib; balneoz caliditu.

Balnea calida quide magnos et ritos et spissos et breues et velemetes debiles fuerit tamen sumata opat pulsus. Immesurata vero parvos et debiles velores aute adhuc et spissos. Si vero in ho quieit parvos et tardos et debiles et rutos. .i. qdiu

In balneis tu demu secm tempus assimilat eo aliqua vilitas fit corpori. Aut eu fatigati aut calefacti aut infrigidati aut desiccati aut aurietate alicui aut anomalia. i. inequalitate crassos sentietes aut euacuatione indigentes eius virtuz. Sed in pdictis omib; temporibus i eucrasia qui de redit corpus. melior aute virtu fit. Domestaneus vero quide auget calor. et quidi spus euaporat simul tu sudoribus.

Quare rationabiliter balnea calida que cōmensurata sunt/ demū talem versionē operant pulsuū/ quale demōstra
ūimus fieri et virtute proficiente: et utilitate aucta. In
mensurata vero manifestū est qm virtutē quidē exsoluunt:
utilitatē autē cōmensurate augent. Et ppea spississimos
operātur: srōm velocitatē vero similes poribz: sm demū
non vltimū casum deuenerit virtus. Iū ei vtiqz hm
qui formiculantes votantur fiunt Si vero cōmensurat
balneis vsus queuerit et nō adhuc balneati fuerit/ ma
nifestū est qm hitus ītratus est: et virtus dissoluta/.
Quare et conuersio pulsuū talis vtiqz fiet/ q̄le ostē
dim in primo sermone virtutis mfirmitatē/ et utilitatis et
solutionē sequi. Hoc ei solū mpūa sufficiet ostendere
sliter ab magis ianuq̄z predictarū et tabaci sarū tra
m primas et principales notatas causas deuenit versio.
Qualitat autē illius nūe e pulsuū altāri/ per p.m oīm e smoēs.
Explicit.vnū.de pulsibz balneoz frōm.

operant pulsꝰ

Hiemis vero balnea cōfestim quidē parvos et debiles et
tardos Postea vero quale cuiqz quid contigerit operā
tia fiunt. oīno ei nūe tempore inferent/ vel roborabūt Iciūm
tempore mferentia quidē et mfrantia/ parvos et debiles
et tardos et raros. Calefacientia vero et roborantia/
magnos quidē et vehemētes. velocitatē vero et spissitudinē

Hiemalia balnea confestim quidē mfrant oīno. Cōmēsurata
Post ea vero aut roborant aut dissoluūt virtutem
cū mfrationē. hoc ei est tempore inferre. Quare et versiones pulsuū
pulsū proportionaliter dictis causis Quod aut nō possibile
erat distinguere hos qui introducebant/ nūc dicet.
Quū motus motus arterie infris balneationibus sup
abundat ei qui exterius: et vtiqz ex calore hoc manifestū
sit motio. Et si possibile esset ab intus tangere arterias

operantur

omēs q̄ nitent⁹ / in diastole. i. in dilatatione⁊ apparent magnitudo et velocitas et velemētia. nūc vtiq; secūdū sistoles .i. contractiones apparent. q⁊ vero hic ymaginabile est ab his q̄ in diastole apparent / pulsus totos ita notāmus q̄nos quidē q̄ multū minor est ea q̄ in talib⁊ est temporibus diastole / q̄ ea q̄ erat antea. Tu vero et tardos: q̄n et motus exsolutus est manifeste. Sz et raros: q̄n et alīs oī in quibus q̄ motus est superabūdat motus / apparēt tales hīs q̄ sistolē non sentiūt. Et cā antea dicta est de debiles vero nō simplr dicim⁹: sz debiliores scripsim⁹ indicantes per hanc dictionē / brevitatē eius q̄ in tūi tūi mutatus

Capitulū .ix. de pulsibus cibariorum.

Cibaria multū quidem ut aggravāt virtutē / tegles et inordinatos pulsus operantur. Archigenes aūt aut velociores plusq̄ spissiores. Cōmēsurata vero magis et velementes et raros et spissos. Paucioꝝ vero q̄ vt ut tiant sufficienter / similr cōmensuratis. sz minorē versionē operantur: et vtiq; ad tempus breue.

Secūdū singulos caplōs eoꝝ q̄ in lor libro premittuntur / in nobis quidē primū est ea q̄ ab aliis opinata sunt dicere. deinde q̄ nō recte estimauerūt / contradicere. Non facim⁹ aūt ita. sz mox ad id q̄ nos applaudit est et verū veniem⁹ magnitudine operis / vt possibile est abstinere festinantes. Ubi ei et nūc lor opus ipsi⁹ secūdm se ipsū longū est / q̄d oz estimare si et anteriores omnes assūpserint cōpetentē tractatione. Nūc vero in infinitā aliqui longitudinē extendēt: cū immūnia et vacationes q̄ sūt ad disciplinas opus est recolligere: et ei desiderū est opiones medicoꝝ vniversas intelligere. nūc manifeste nouū lor opusculū fundamentū esse futuroꝝ in lor vt secūdū se ipsum inueniat / qui quidē verū dicit: et qui fallit.

BIBL ACAD MED

Et nmmiū et a nobis ipis alibi scripta sint multa/
que hīs am ita eligiūt p̄ficient. De scriptione quippe q̄
nūc p̄eiacet in libris in quibꝫ de arte de pulsibus erasi
strati mulestiq̄unimꝰ / manifeste vt extimo monstrū esse ad
malicia artis. Sz et q̄tū deferimꝰ ab eis qui estimant
optime cognouisse ea que sūt secdm pulsus. et hoc scriens vt
michi videt² prudens vir ex hīs que hic scripta sunt pro
cedens non difficulter dictabit. Inuenietur cū plurima
hec quidem in certu solo: illa vero in diligenti determinatoꝝ
consistentia: quēadmodū et hec que nūc p̄posita sunt. Scri
psit cū archigenes ita de cibo qui aggrauat virtutē. hic
aūt in constituendo debiliores et citiores plusq̄ spissiores.
nos aute nō ita sz qualiter scripsimꝰ tribuna quidē multa
vt aggrauent virtutē anomalos. i. mecstes pulsus opat².
et mordinatos. Et cū cura est opera artis nō ī tribuns
solū / sz et in alijs omnibꝫ dispositionibꝫ in quibꝫ virtꝰ aggr
uatur anomalos a. inequales pulsus inuenīt. Et hoc
demū est ipsū quod distinguit² in hemillē virtutē ab aggr
uata Confestim aūt ei apparet et q̄litas nomīū.
Nam si quidē in multis magnis et uehementibus / paui
quidē inueniant² parui et debiles / breue erit nomīū
virtutis. Si vero econtrario / pauci quidē qui magni et
vehemētes / multi vero qui parui et debiles fiant / mul
tū in talibus dispositionibꝫ virtus efficacia laborat. paruꝰ
vero et debiles pulsus fuit semper nullo eis contrario
meretrdente nō ēgrauatis: sz ī dissolutis virtutibus. do
nec aute secdm suam p̄priā custodiā. i. robusta fuit virtꝰ.
Aggrauatur cū ab aliquo et attent² omīno / cū aliqui
bi interdūt vehemētes et debiles pulsus. et si ī bonō
nomīū ceciderit. In tantū igitur archigenes et
debiliores et minores fieri scripsit pulsus qui sunt ī

ctranatis a cibariis virtutibz Dissolute enī hui et nō at
trite virtutis sunt cognitiones Sicut enī in Dīnis
q̄ scdm̄ magnitudinē et velemētia anomalie .i. inequalit̄es
existunt/ ita et in Dīnis que sunt scdm̄ spissitudinē et velo
citate Quocirca necz hoc habet cōmune et nitē q̄liter
scripsit arthigenes velociores eos plusq̄ spissiores existē.
Igitur si quidē hoc velit onīs ostendere vt anomalis
.i. inequalibus existentibz tūi/ plēs sunt qui citi hns quitar
di/ sicut qui spissi tardis/ minimū verū est/ simpliciter tamē
uta et mdēmate dēi est/ sz minora quidē nonnūq̄/ citos
magis q̄ spissos/ maiora vero econtrario amplius spissos
q̄ citos/ operantur pulsus. Causa vero manifesta est
ex hīs que in p̄mo libro ostensa sunt: si dēmū velocitas
quidē p̄p̄a robuste virtutis/ spissitudo in berillis. Sz et
aliorū que decepte sūt dicta lectissimos a.i. ratio manifesta
est/ si quis eoz que in p̄mo libro scripta sūt memīerit.
Capitulū .x. de pulsibz hmi.
Cmū scdm̄ aliqua quidem simpliciter vt cibaria uer
tit pulsus Differt autē et in eo q̄ nor versionē operat̄:
et in eo q̄ prior quesīt ea que a vino q̄ que a cibariis: et
in eo q̄ velocitate plus auget et magnitudinē q̄ velemē
tia et spissitudinē. fere enī quito velementiorē fortitudinē
cōmensuratus cibis tribuit/ et magnitudinē vinū erigit.
Et hic sermo per se ipsū exponit ea que dicta sunt ab
omnibz mediis de virtute hui rememorans nobis.
Item ea que ab eo operatio est cita: q̄ et huidū ē et calidū
Quicūq̄z enī cruda appositōe indigent/ huidi sanatio.
Cū igitur manu ducitur a calore huiditas/ adhuc
velocz et magis. Sz et eoz q̄ repente simul et cito nu
tritū ea cita et secessio fit. Propterea igit̄ sicut cita ita
breuis ipa est. que a vino/ appositio corporibz: et facile

tiſpirabile eſt. Qm̃ aũt ꝓca quã nutrit quidẽ ſmilr/ ſimiliter cibarius alterabit pulſus. Et propẽa q; nutrit magis ꝙ illa/ et magnitudine et velocitate manifeſtius eis apponit. Et hiis que memorantur cor̃ ꝙ in ꝓmis nominibus rememorata ſunt/ et cor̃ que deinceps dicta ſunt per introductionẽ/ nullius ẽ manifeſta eſt cã. negs ei qui re memoratur cor̃ que in libro ꝓmo ſcripta ſunt. Caauſeũtes igitur cor̃ multa ſolũ cor̃ que in fallatorẽ cauſas hñt rememorabim̃. querũ vnũ quidẽ brigs hoc eſt q; cole ri. fluxũ
ri. colerica paſſione rũcos quidẽ/ et reumata ventris fortiora/ et ciũ qui vocat̃ nuliebris fluxus/ et omnã que cr euacuando corpus diſſoluũt virtutẽ/ vermiculares ſequũt̃ pulſus. Cũ vero a malitioſa febre diſſolute ſint virtutes/ formiculares ſequũtur: qm̃ tardũ eſſe oz et raz pulſũ omino vt ſit vermicularis. negs eim̃ poſſibile eſt ꝓpter arterie particulam apparere motam: negs voluit paragraphas. i. preſcriptos quaſdã fieri in vna diaſtole/ tardo ſimul et raro cr̃ite motu. Innatus vero febribus cr nr̃itate ẽ eis ꝙ malitioſe acute/ non ſuſtinet multitudo talorum negs tardũ vltime: negs vniuerſaliter rarũ fieri pulſũ. ſi tardus quidem ẽ omino vel omino denũ nõ rarus/ qui in diſſolutis virtutibus. Et ſi quidã petrant circa dignotionẽ eius/ nõ tamẽ vltime/ dicẽdo q; tardus. rarus aũt negq;: ſed ꝙſpiſſus et cũ denũ ea que talorum properãt valde velocẽ et ſpiſſus eſt.

Capitulũ. vi. in quo ponit finẽ dictis continuans data dicendis de paſſionibus anime.

Attende q; rõmenta tor libri hꝰ ipſi i mꝰ libros ꝓtus eſt dicẽs q̃tũ ẽ de paſſionibus aiẽ q; corporis hꝰ q; vo dicẽdis nõ nullibus paſſiones reputari ſolet puto eſſe rectũ ẽ tres libros to hui⁹ libri. Unde q; ꝓmꝰ eſt de pulſibus rectis naliũ et anormiũ eiꝰ. ſecꝰ de pulſibus rectis non naturalibus. tertius de pulſibus non rectis. et cauſis eorũ.

Cum plus eſſe michi videt̃ et hui⁹ ſermonẽ queſcẽ facẽ. in quarto vero que deſunt addicendo/ ab aũ libus paſſio nibus. Eazũ que alterãt pulſus cauſarũ ſimilis ſimpliciꝰ. queritq; quidẽ ꝓpter verſionẽ i ſe ipã operãt̃ cõtinue tia ſpiationẽ eazũ/ et ꝓca ſi uectica. i. contentiua vomitu

per ꝑma duo momenta ſtripſimꝰ. Quecūq; vero illa ãte
reſunt / hec quidē m ipſis corporibꝫ animaliū exiſtentia /
alia extorſū acciãtia / licet m ſequentibꝫ duobꝫ ꝓponentes tra
ctare. Quia et per librū qui introducendis ſcriptus eſt
depulſibus antiripaumꝰ dixiſſe de eis m caplis / et ſme de
monſtratione melius iudicaumꝰ ee. Et mūr eoꝝ remittē
tes ipſis dictionibꝫ ſimul quidē ſuper ꝛ̄emãre diligẽtius /
ſimul aūt et cauſas reddē. Tertiꝫ per tertiū quidē li
brū ſermonē qui de etatibꝫ et regionibꝫ et horis et na
turis et adhuc quidē boreatis aductionibꝫ et potiuſ et tibo
rū ferimꝰ. In hoc aūt ꝙſto et vltimo huiꝰ ꝓpoſiti opuſcu
li cruſ de cauſis ꝑ ꝓter naturā / ſermo nobis erit ꝑ
ticulariter ab ãtalibus paſſionibꝫ facientibꝫ. Incipiꝫ aūt
et de corporalibus morbis tractabimꝰ. Ab ſtribemꝰ aūt et hic ſe
cundū vnūquodꝫ caplū ſeries / que ſuꝫ ex libro q̄ ip̄i ducẽdis

Capluꝫ xn. de pulſu furoꝝ. (factus eſt.

Furoris quidē altus eſt pulſus / et maximus / et vehe
mens / et citus / et ſpiſſus.

Et ea que de furore dicta ſunt manifeſta ſt ei qui
remenorat eoꝝ que antea. De quo nondū verꝰ
cuiſcumꝰ / mūr nūn eſt iam dicere vtrū appareat ſolū
vehementior pulſus eoꝝ hoꝝ qui ſentiūtur: vel vere tlis
ſit. Verumtamen eiſ id / et ſi tractates ꝑ ꝓmo ſermone
fere indiuidrabilis eſt: neꝙ eiſ ita vtiꝙ quus iſtiſſet no
bis mūr dicentibꝫ qui nō apparet ſolū: ſz et fit vehemē
tior vt mūr apponetur / preaudiendo m hoc medio ſermoē
multa conferentia ad credulitatē: et maxime ea / q̄ de
anomalis dicta ſunt. Videt enim manifeſte ꝓmutabit
m eis pulſus debilis et vehemens fiens / nō ita alicuꝫ
virtute ita cito nubecillitē et robur triſtidente. ſz repu
gnãte quidē triſtãtibꝫ cauſis nō ſemper aūt diuãte.

i. ſuparaſſitus cōple
ctionibꝫ et hirudinibꝫ

BIBL ACAD MED

Manifestū vero q̄ in oīb⁹ trāsibus optimus pulsus fi
unt vehemēteres erigēte tunc seipsā virtute ad expellendū
ea que contristant. Videtur hoc et in spiali passione ficus
non in sola zotica .i. virtute animali dissoluta denigz quidē
vltime vel ꝓpter senectutē vel ꝓpter egritudinē vel ꝓ aliqñ
antecedente fatigationē. Vnde repente considerantes lato
nū insultū vel hostiū vel fere alicuiꝰ nutrierūt velociter fu
gientes enersionē nō mīnō fortibz. Ita vero propter ē
remotū quidē exilientes a domibz vel ꝓpter vrendū velocis
sime cucurrerūt vīa vir exibenssitate inuenientes. In
oīb⁹ igit⁹ talibz palam est q̄ hec que dispensant animal vir
tutes / necessitate aliqua robur assumētes vehemēcioꝰ operāt⁹.
Et nō oz mirari negz si in furoribus hoc fit. etenī videt⁹ et
rationē habere quēadmodū in exterritatis nō sm magnitudine
solū / sz in velocitate pulsus videre est versoz.

Capitulū. xvii. de pulsu letitie.

Letitie vero magnus et rarus et tardus. no tamē vehe
mentia dem differens.
Effundit⁹ enī calor hīs qui letantur in vniuersū
corpus et qui exterius / et dnant⁹ motus: quēadmodū
hīs qui tristantur interius. Rationabil⁹ igit⁹ maior qui
dē eis pulsus fit: velocior vero nō adhuc: negz ei
superaquisita quedā virtus accidit ꝓpter hunc passionis ne
fortiozis actionis est vtilitas. Manifestū autē q̄ de leti
tia que secūdm ꝓpria rōnē alterat pulsus / hec dicta sint.
Multotiens enī secūdm accidens contrarii fiūt pulsus / leti
tia imensurata ficte. et ꝓpterea dissoluente virtute. sz
tūr denuī hīs qui dissoluta virtute / fiunt pulsus. Predi
ctū est enī q̄ velociores passionū secūdm seipsas alteratoꝝ
totoz pulsuū opant⁹. Capitulum. xviii. de pulsu tristicie.
Tristicie sdē parvus et debilis / et rarꝰ et tardus.

Tristitia cū mīstratione fit et etiā cū interiore motu ca
lorīs. rationabiliter igitur in ea contrarii pulsus/ sī
lis qui preduti sunt sequi letitiab/ perficiuntur.

Capitulum. xv. de pulsu timoris

Timoris autē eius quidē qui rectus/ et velemens et rigi
dus et inordinatus et anomalus. i. inequalis est. Eius aut
sīa mortuus est/ talis est qui tristitie.

In eo quidē q̄ timor multā turbationē mētis operat/ ratio
nabiliter anomaliā. i. inequalitatē vertit pulsus. lōgo primus
Dictū est autē antea de hoc. In tēpore vero/ pulsus
tristitie assumit. neq; enī aliud quidē q̄ tristitia fit mo
Capitū. xvi. de pulsibz dulcoriū atq; delectū aie sīas timor.
dū dissoluerit virtutē: et dū nondū nōdū dissoluerit sua

Omnia aut hec mortua et velocitatia valde violentia
festā quales dissolute virtutis pulsus sequunt. exsoluit
.ii. virtutē dīa hec rito/ querulus fortia. tardo vero q̄ cōtra
Hoc etiam paru antea/ ex his que in pribz locis dīa
sunt/ ostensū est. Et mut item a striptū est/
ppea quia sedm ysatoga demutcps ullo; dictū est. Et
q; de similibz oibz enūciare vniuersaliter copetes est/
cōmētatoris superfluous nō indiget q̄ dīa sunt. sz ad
cōmuna tūs eamq; iam

Doctrina tertia de pulsibus rerū cōtra naturam
Eius sunt capitula .xxvi.

Capitulum primum de pulsu doloris

Dolor aut qui vertit pulsus/ vertit autē qui fortis/
vel qui in principalibz/ sicut et flegmo/ primus quidē
existens adhuc et incipiens/ maiorē et velemētiorē et ve
lociorē et spissiorē pulsū operat. Auctq vero et fortis
valde factq/ vt ledat iam cor in cui. i. terioze/ minorē et
debiliorē et rarū et spissū. Et quato vrigz timorabit

magis vel uehementior fiet/ eorū que dra vmignodr
mtendit. Quū aūt iā dissoluit virtutē/ t debilitatē
et parutatē et velocitatē mendare stdm ymaginationē
et superabundantē spissitudinē versionē opatur.

Sicut em ca/alus vniersis que contristat ita et
m doloribus virtutis erigere apta nata est/ seruz:
et ipugnare et expellere omē quod molestat. Unde ratio
nabiliter t magnitudinē et velocitatē. et uehemētia vrt
pulsus t mmuendo dolorē. Si demqz mthil proficiat
in hor/ maīfestū est q exsuptua fatigatione dissolutio
tenoris fit. et ita in debilitatē tūstrdunt motus iuta
atristantibz virtute Propter quid aūt velocitas falsa
ymaginationē Dixim/ in tertio libro de Dignotione
pulsuū dictū est. Et quidē demū pp quid quidem
pus fere omibz pulsibz cōiūgata est in primo seruōe
hrū mōumentorū demōstratū est.

a
Virtutis debilitas

Capitulū. v. de pulsu flegmonis.

Flegmons pulsus quidē cōmunis ombz velut
ferrāt ē: vt videatur hor quidē arterie dilatatū ee.
illud aūt nō: durior manfeste apparente ca Hui
aūt quidē quidē et rōtussiuū pulsū. pulsus hi et rarg
quidem est: et spissus: nō semper aūt magnq. Qui
vero ppius vmignissz/ qui quidē incipientis maior est
eo qui stdm naturā et vehementior/ et spissior. Qui vero
eius qui augetr adhuc hi demū omā adaugebit: et
manfeste iā durior est et rōtussimor. Inueniestr
tis aūt manfestor quidē est et durior et rōtussimor.
mmor aūt qi prius non tamē debilior demū preter-
q msi sup virtute fuit hor passio. sz et spissimq fit et
rarg. Si vero sufficienter iā t moratq fuit/ et iā t diuturnr
smiliter stlruptice. i. dure/ preditis temnitas pulsq et

ät malestēs

et duricies attendit. Hec autē sunt in flōne qui vulsiū qui
in toto est aīali vertit: vel ꝓpter matīnitudinē vel ꝓpter
diatheseꝫ partis in qua consistit. Flōnis autē qui sēsū nō
cōmouēt omēs fit ꝫ qui in flegmate parte pulsū / sēsibꝫ di
ctus est. Intenditur autē et remittitur predoꝝ smgl̄m
vel aquantē flegmosis / vel a natura ipsius cōflāmati orga
nū. nā que quidē neruosiores sunt partes / dūriores et ma
gis sēsuales pulsus operantur Qui vero flegmo veno
siora et arteriosiora membra occupat cōtrarios. Ipoꝫ
vero hoꝫ maior qui in arteriosis et facile anomalus. i.
inequalis: et inordinatus est fētus. Manifestū igit² ia ē
quorū epar flōne patitur pulsus illis qualis vtiq; fit:
et qui quoꝫ splen. et qui quorū renes vel vesica: vel aī
vel uenter. et plemetriorū et peripleumoniꝫ: et oīm
simpliciter quoꝫ flōne partis febris sequit². Preterea et
eoꝝ que ex necessitate ea sequūt² / quecūq; preter naturā
sinthomatū coꝫ que sēdm̄ eueniū concurrūt / vt vtiq; si glm
vertere potest et pulsū / intantū alterata continget ī isti
sione in eo fiente: et eā versionē que est sēdm̄ rationē flōnis:
et eā q̄m̄ loi natura et pūtis smilibꝫ operant². Nam
spasmari quidē hīs quibꝫ ī flegmatur diafragma / putū
est. Suffocari vero hīs quibus pulmo. Sōmnuri vo
hīs qui in ore ventris. Non mutiri vero hīs qui ī epate.
Non digerere vero hīs qui ī ventre. Detinī vero vri
nas hīs qui in rēnibus Et sensibiliores quidē p
tes propter dolores vertūt pulsus. ī sensibiliores vero se
cūdū dispōnē sōla. Ex hīs igit² omnibꝫ multiformes
alteratoēs pulsuū fiūt in flōnibus. Et qualiter oꝫ det
mīare eas dictū est in alīs fīaliter. Tactū est aūt et
mūt in quantū introductōis vtile est—
Et series quidē ꝓsagoge manifeste hꝫ ē doceꝫ alterātoēs que

BIBL. ACAD. MED.

aflegmonibꝫ m plurib⁹ fit. Qualiter aut̄ ꝑ̄ine et cōme
tes generatione eor causę dispositę aflone predictā ysionē
operum dicere vtiq; consequēs erit. Primū hoꝝ facientibꝫ
oīa mflate ptice duo ex nēcitate contingūt: et calidiore
eo quod sedm naturā existere: et extesa ee. Hęc demq;
ambo toti corpori traduntur: cū vel principalis erituerit
particula: vel magna sufficienter habuerit flone. Sz
qm quidē sedm tm̄ al superabūdantia caloris febris est
manifestū est q̄ et velocitate hęc quidē alterabit pulsū.
Que vero ex flegmata est particula tensio tendit et arte
rias. Propter quod vtiq; durior pulsus erit et magis
demū durior m̄ neruosis particulis: qm̄ et extenditur hęc
alīs magis m flombꝫ vt vtiq; ita natura tense. et quia si
mul secū tendit ſ . Caloꝝ vero superabundantia ritū
mostrata est et maiorem sedm̄ sui ratione operari pulsū.
Qui aut̄ defecit quid velocitatis tūc iam et spissū. Ratio
nabiliter igitur vniuersis durior qui m flombꝫ febrium
pulsus fit. adhuc demū ꝑ̄ dispā sia que est m arteriis ano
malus. i. meḡlis et sedm̄ vna ēmissione. Et manifestū
est q̄ vtriusq; conuenientibꝫ spēs que dicta sunt aquibꝫdā erit
pulsuū que velut sermus tactū est. Ita em̄ nece est
ymaginari eū qui tangit organū durū ēmissione hūtem
anomalā. i. mequalē. Erit aut vt dictū est et velocior
manifeste: et nisi contrariaret durities demū et maior ap
te esset. Si vero ob ūuauerit sedm̄ quidē tm̄ assumet co
tussiuū motū quātū ablatū est magnitudinē. Qm̄ aut̄
et spissior m hoc erit tm̄ quātū nō sufficienter cōplentur
velitate diastole et hoc ei qui memit eor que ī superioribꝫ
demonstrata sunt nō ēmanifestū est. Quēadmodū
demū qm̄ pares magnitudines flonū nō par pulsuū ꝙ
alterutro sequitur. Sed m̄ venosis pticulis flones maiores

continua magis vt
vtiq; fortiores ſ

durities tactus

operantur pulsus, ꝟo nerosis vero mores: sicut et duriores: et magis
serratos. Neq; em hoc tm manifestu est aliquid si memme
nerimꝰ qm magis tendi arterias necesse est a nerosis pcu
lis inflamatis. Venose vero particule hec multitudine ca
loris qui in arteriis, ut a caloribz existentibz magnis, pulsꝫ dige-
bunt. Et pter ea maxmos cogunt fieri pulsus: et si qua
anomalia. i. mequalitas consistit scdm aliqm rationem ma
festus eam demostrabit. Quas em si bene memimꝰ anoma-
lie. i. mequalitatis pmas causas omnimꝰ pulsuu. s. ebe
ritate motus arteria ꝟtutis pp multitudine agitate:
et adhuc organoꝝ ipsoꝝ dispones, et obstructones ssdas et
preclusiones: et tensiones et constrictiones. Nullu igit
mirabile anomalos. i. mequales in arterosis pculis iflam
matis pulsus perfia: virtute q operat facile laborante:
cu ipsis ortanis male dispositis. Alia vero que dicta sꝰ
per librꝰ qui introducendis scriptꝰ est versionꝰ pulsus
que sint mflegmone existere, nulla comentatoe idigere ex-
timamꝰ. Quisire igit ita teꝰ adaliqm earꝝ dcrtoꝝ sꝰ senex.

Capm iii. de pulsu pleuretico.

Igitur pleuretico quidem pulsus citus est et crissus: et
non valde magnꝰ. Videbitur aute et vehemens. hic
aute est no debilis. no tame tm quide ita est vehemens qm-
tu in hac passione. exercet hnꝰ em in omnibz memisse oportebit q oz
tymagque re qtitu illa facie versione structari: dethmantes
quidem pter quid aliud contingit. Qui igit pleuretico
pulsus, nerosiore quodammodo et duriore operatus arteria
vehementia vertens, descripit in cretaceos negutes diu
dicare dura pertussione a vehementi. Ita vero et alias
diuitias pulsuu nequeuntes diudicare, multi fortassis hu
sꝫ pariter detrahent hnis que scripta sunt. ex quibz ipsi no
no intelligunt, eos q recte dicunt reprehendentes. Sꝫ no oz

prolongare in eo qui nūc est sermone. Nā de eis scripsi ē
a nobis singulariter de dignotione pulsuū. Q̄ritari igitur
ubeo et mentē simul et tactū/ vt ipis operationib; cognosce
possit factus pulsus: non ratione diuidicare solū. P̄rincipi
ū aut eius que ē operib; est assuetudo/ ea q̄ per ratio
nē est doctrina. Q̄ tem spissitudis q̄ti tē nō possibile ē roē
interpretari. et minus magnas hē diuitias: q̄ sup gredit/
assueta mēsura pleuretidis: vel que defect. Q̄ā scābun
dancia quidē in pleuresi vel peripleumonia consistente/ vel
sinoprim immutate/ nūc est fieri indigētias: aut ē rathapho
rā/ vel neruoū desinere notumetū. I ta vero et anoma
lie-i. mēsuris spēs q̄ est serratina/ ꝓpā vero nūc pleu
retico existens/ remissa quidē existens/ mollib; et nō nū
nūc differende/ serratina mixta vero difficilis et grauiter digesti
bilis/ pleuretidis est hec tis cognitio. H ec quidē tales
cū ē bonū quidē virtute periculose sunt. nā que acute cū
forti virtute/ vel tarde digeruntur: vel ē tempnia fiscut.
vel ptisis-i. rabidus marasmꝰ. i. dīmitio ei succedit. I gi
digerēdis quidē/ pulsus omēs decrem paulatim q̄ preter
naturā est vertione. Q uib; aut q̄ ē tempnia tūsmutatio/
hn qui ē tēpnate ꝓpriū sunt. S cdm hoc aut et hīs qui
ptisice marcescunt marasmiorum.

q

H ec quidē est ea que ypsoy ysagoge est series/ ea ipa q̄
apparent audere pleuretici edocens. nō tamē eas
adhuc enarrans. nūc igit̄ dicantur. P leuresis sunt
tetenū costas mēbranoz est flegmo. Et ꝓpea febrit
quidē acute et vrgt ꝓpe iacente corde. Q uib; vero ita febi
unt/ cito eis pulsus. Q uib; aut et neruosa est q̄ patet p
ciscula/ apte est durꝰ. Q ua vero hoc/ propēca et minor
q̄ secdm dignitate febris huius. Q ōpetenter igitur et spis
sus perficitur/ calore quidē indigente magnitudine pulsuū.
diuicē vo nō obedīcte. ūsui ē aut ī rationib; q̄ facit vtili p magnitu.

1. ptisicus qui cū
cas passionē

1. semi ptisicus

1. difficulter

1. aptus digeri
ple pluresibz

pulsuū/ hoc ex spissitudine ē repletū. qua aute ī eis est spissitudo: qm̄ et operantiū flegmē huiusmodi nō est spes bna. Igit² si quidē calidiores contingat esse et febris vehemētior acutior fiet. et aliquod sequetur nocumētū virtutis Si vero fleumaticiores/ mansuetior quidē est feb'. paratior aute est ī catharrhoia. Nā sp quidē ī pleuresibus et pripleumonijs caput malignas putrefactorū humorū ī flegmonibz sustinens linē Et cū preter p putrefactus est humor fuerit colericus euaporans acre velut etheralem. i. fumū quēdā/ mordet hoc et corrodit et irritat ea que sunt circa cerebrū. et ita in desipientia agit. Fleumaticus aute eius/ nō fumo acri est similis. sed archil. i. nebule alicui grosse et turbide: sicut aliquā mihē ad caput emittens. et hebetat hoc/ et ēgrauat cerebrū. et rogit miseri comatosū. i. stupidū fieri hoiem. Rationabiliter igit² versio pulsuū. que in pripleumonia quidē est spissitudine vel pripleumonia/ vel sicca pim infert. Q cripleumonia quidē/ assimilet semper et le dente cōtinuo flegmone qui in costa vehemēs a calido et feruente et facile moto humore fro. Si microphim vero malignitate vitatus aut nerui nocumētū aut catharrhoia/ cū exhalatus humoribz euaporantibz cerebrū implet fuit. Item et hoc si quidē expellere poterit quod noceat adiacentes nerui consequit malignato. Si vero nequiuerit catharrhyta. Igitur talibus quidē humoribz rariores/ cōtrarijs vero colericis spissiores assueta mensura pleuretidis pulsus arcidunt Q edia vero utiqz amplior et maioritas et spissitudims est ī pleuriticis mensura/ cū sanguine demū qui passione operatur existit humor. Ita vero et quod durities existit medium inter humorē/ et in medio sedis magnitudine fit flegmone. Intenditur aute aut propter magnitudinē flegmonis ex se: aut qm̄ colericus humor fuerit. quēadmodū

demū subtrahitur ꝓpter contraria. Manifestū aute est
ꝙ duros pulsus manifestor sequit̄ serratua spes ēmissioe

Capitulū. mi. de pulsu empericorum empiroz.

Est aute empiroꝝ quide pulsus modo quide mapi
centū/ qlis est qui statim adipiscentis est flōbs.
hor em̄ vt ipoz̄ empmatū est ꝓncipiū. Est aut̄ qn̄
et anomalus .i. meql̄is et mordinatꝰ. Ethuꝝ pulsꝰ aute oib̄
est ia p̄ius adiacente: stdm̄ alia quide simlis: sz honaliot
i. meql̄iot̄ mrsionib̄ vero debiliot/ latiot/ tardiot/ et rariot/
Eos aute q̄ in spaciosit̄e que inter thorace et pulmone
est multitudine aligū puris contenta hnt hn̄ quide
empiros/ alū vero empiros noiant. Hnt aut̄ hn̄ ꝓpter
magnitudine flōbs qui est in rostris ꝓpis tūsimutatꝰ. Est aut̄
qn̄ et peripleimonias sequit̄. Ia aute et oīb̄ quoꝝ vbꝝ
aliquod ꝓ flegmonias effict/ empiros noiant. Qui igit̄ ꝓ
stripꝰ est. De empiris sermo ex ysagoga/ maxime quide ꝓ
mis dictis/ ita aute et in alīs oīb̄/ verus est. Ꝙ pus
demq̄ tūsimutato flore/ nūc anomalia .i. mequalit̄e demū
q̄nda et mordinatione ꝓ pulsibus fieri et ꝓpter virganoꝝ
maligniatione/ et stutis ꝓ berillitate. Insuper aut̄ accid̄
et velut pugna nature ad sinthema hūdi quod est ex
putrefactione: et vbiq̄ alios alibi tūsflues ꝓ cordiale/ simul
quide obviet exitib̄ spūs simul aut̄ eligit natura expelle
tristantia. et ob hoc magn et vehemētes et alti et rari pulsꝰ
fiunt. Quū vero postea aut laborate ꝓ pugna natura/ aut
stdm̄ aliqū particulā obstructe forti frā/ in contria tūsti
dit: donec sotura vrtꝰ scipaī erigens ad expellendū
euertit tristantia. Et hinc rursus altiores et vehemē
tiores ꝓ pribus pficiunt̄. Contraria igit̄ tali tūsimuta-
toe fiente/ anomalia .i. mequalitas aliq̄ nūc in eis cōsistit/
et mordinato. Et hoc ꝓmanent cōtinue/ donec frussio egnet̄.

.i. same

.i. anselato

Propter ea et ethicu cor pulsus est. Ostensu enim est secdm hor nonic apud iunores medicos manere silez ipm: et no se cudu periodos velut emissiones qsda facere, et rursus redtiones: que admodu in alijs febribz pmanet preduta fluctuatio et motu arteriaz donec stissio fiat: stissa demu putrefacte ptcla: manifestu est qua rone una omne fient. Et oz memisse cor q in scdo libo delato et alto pulsu dca sut: et no de omnibz velle audire multoriens. et tensio ia basdz q̃ent. et virtus impugnata fatigata est: et temus homo ex nu. factu est. Quibz conuenientibz latus fiet pulsus. Augebit aut ipam maxime que ad sensu est fantasia: qu antecp sr datur in arteriaz altitudine astensus. illius enim adhuc remistetes: et admensurantes ei ea q̃ nur appareat: latu sustinentez ptic pulsu estimamus.

Capm. v. de pulsu tabestentiu seu marasmatoz.

Deinceps est marenomenon. i. tabentiu sermo. in quo et ipi astribentes q̃dam adiuentione transst vtilia: postea astribemus ea que ex ysagoga est serie. Notata vo est her passio marenomenon. i. tabestetia. Indigetia ei este calor extinguit: cu igitur scdm hanc rationem rona tu aialibz calor tabet: pulsus necesse est debiles existe: et vtiq ex necessite tbe: imberilles: hijs qui ita hnt vtute effecta. Propter hoc aute inde et parui fiut et immitu et velocitate hre q̃dam apparent in eo hmõi febrentiu est iseparabile hoc. qua febrint quide: tberilles sunt virtutes: et ppea pulsu hnt parum: et nare eis et spissu here. Ostensu. u. est hoc in anterioribz sermonibz. Imberillitate aute vtutis monstratu est et pmetos. i. citrinos seq pulsus murinos. i. muris hntes tam scdm alterutra partiulas. Manifestu aut est q per omia sibipsi simile pulsu hnt hmõi tales: dispone hac no ex humidis substantijs

procedente: sz in ipsis solidis erite. Et totus em thus habitq corporis quasi carbo quis factus est. Et ppea neqz ethicos humores medicorū nominat hos tales pulsus: i qbz iā finaliter extincto est calor. Et in sembz aut hic maxime cōtingit: et minor pulsus fit. Vocat aut hūr tale marasmū. i. tabē philippus. et ex ei studio senectutē. Et accidit maxime quidē dericantibz: quigz vero et hnis q adhuc in statu sunt. Et hū scripsit philipp q hoz dispositio nō certissime utentis carbonibz assimilat: sz uta extincto vt in cineē iā tūsmittet. Sufficiūt hec ei demū qui intellectū habet ad cōsequendū ea q sūt dicta. Subscribem ordinē iā omez q expsagoga est serie.

Capm̄. vi. de pulsibus illoz qui tabuerunt i nō solutis flegmonibz

Tabentiū vero nō sedm̄ vnā speciē vertitur pulsus. Quoz aut in quantū conuenit dictis manifestis determinare de eis. Qui quidē vtigz i nō solutis flegmonibus contabuerūt/ debiliores et velociores et spissos valde et rpuros sedm̄ magnitudinē i vna pcussione pulsus hūt: quos arthigenes epimenentos. i. supereminentes vocat manifeste ostendē volens eos q sedm̄ diastolē est breuitatē/ cū ea que velut alterutrigz finium epimensi. i. supuentu. Non em vt abstinis repente simul/ sed tarnatis hnis q alterutrigz sūt partibz i breuitate cōtracto est mensurans existens magnitudine sedm̄ alterutras ptes. Fit aut hoc quidē nō solū ipis/ sz et pluribus eoz qui q̄literūigz habent existit. hic quidē qui ppter flegmones omnibus Iam aut et aliozū multis hic aliquo forte. et illi ppter quosdā flegmones latētes habet. Et erit vtigz hic eoz qui i flegmonibz ppriis/ nulli eoz qui aliter habent existens. Et thicq vero oibz habentibus.

pulsus est: et hoc eis cōmunissimū. In secdo vero ea q̄
secdū magnitudinē diastoles est anomalia. i. inequalitas. mu-
risans etenim plurimū existit. Tertiū vero est id quod
spissitudinis existit eius et hoc omnibz quidē q̄ ē flegmatibus
habent: et inseparabile est. Sz et omnibz his qui ē car-
diacis et stomaticis syncopis acute pclitat̄. Demū a vim
potu effugiūt quidē animē. Habuerūt vero quidē tpe:
nisi aliquo forte. Et hoc extimabit quis ē parvus flē
matibz nobis apparē manifestus. etenim quidā horū epme-
neta. i. supemmetē ptsū hnt: nisi in aliquo forte ursō
hos quidē flegmone/ alios vero sine flegmone habē dixerit. Hoc
igit̄ quidē vtiq̄ est ē dubiū bibile. Habent aūt hm pulsū ebri
cū debilem spissū valde: et quid exmeneta. i. supemmē
tem horant. Secdā quidē her est dēnia tabescētibz.
Alia vero tertia est eorū qui rarū hnt. Sz et hmōi
omo aut erēdes febrib ispissant eos: et vltima solu-
virtutis sufficienter ispissat. Quod ē medio aūt est
omnibz febribz desupitatis/ nondū aūt pemptis/ eis cā
quē ē rarite operatur. Her aūt spēs habis semli etati
est ppt̄: cū ḥ aūt vtiq̄ maxime quid eorū q̄ secdū vul
monē et horatē st̄ patī contigerit. hm febrile diutie
pulso seruant. Et si rarus fuerit dō paucis habētibz
malā anomaliā. i. inequalitatē pulsus vertitur:
preter eam que secdū magnitudinē.

Capitulū. vii. de pulsu ptisicorum.

Deinceps de ptisicis nominato sermone parū quid
et debilem hntibus pulsū ē debilitate virtutis/ nō
tamē sufficiēter. Demū citū/ sicut multi febrientiū/ qui ē cā
ardente febrūt febre. sz et hmōi hm pulsū hnt.
Quin et febre sustinente deinceps totū hmōi cor̄
pulsus ita nominatur. Deinceps aūt horum/

BIBL ACAD MED

m libro de introducendis/ scripto de peripleumonias sermone/ astribere et hic serie melius esse mi videt tale existente Q aplm. bm. de pulsu peripleumonicorum.

Peripleumonicor aut magn est et debilis et mollis similiter litargico preter superabundate anomalia .i. inequalitate/ et ea que secm una pressione/ et ea que sistematica .i. coacernatiua vocatur. Secz una quide pertussione velut minsus et fluctuatus quiz fiens. Sistomatica vero .i. coacernatiua et alias differentias habet. et quiq quide deficit quiz vero terminat.

Series quide her ea que accidut peripleumonicis diligentissime edoctr. Causas vero eoz no difficile est inquirere considerantem qm primis mommetis sint demonstrata. Neqz enim mirabile est magnu esse pulsu/ neqz debile neqz anomalu in flone pulmonis ita carnosi et mollis visceris/ et plene variaz regionu pricte: et ita vero ppe cor posite Qa qua carnosq quide et mollis et multu vacuus/ a fleumatico et grossiori cosistentia sagume in flone agit: subtili et tolerito qm multu effluente: et constipari neqq in viscre valente.

Cale vero ceuma dico q fleumaticu infundit quide tunica vasoru: dissolut aut cobur eig que circa est vitutis Et ita et magnos simul et debiles perficit pulsq. Qui aute et ppe cor visq anomalia multiformis fit/ contrictiones arteriaru et constrictiones ostendm seq inequalitates et magis neq ppe cor fiut Qui aute in peripleumonicis continuet et agglutinant et constipant et infirmat arterie pulmonis/ no indiget ratoe. ppea vero distncte in eis pulsus raro fit. et mmoru alia de mu anomalia multa accidte: qm oz sepius adee quide durrie vasis. Hanc aut et fleumatico ceuite impossile

est habere. Solennior autē commune et sitare/ et tendē/ est mdiare est opus. Qñ igitur raro hit molestat pul mone/ pala q̄ dnarios raro erit. Si vero hr/ et dist tus pulsus: qñ a norimenti magnitudie/ vel defiriētes vel parenpignantes. i. interridentes erūt pulsus: et ho m sedo sermone ostensū est. Et quotiēs illorū nō memit/ tamter et hr seligit. Remissioris vero ampliori expla natione nō adhuc extimo indigere. Et eē ea que de nicep p̄ assumpta de peripleumonicis dicta sint/ nō ha bent causas manifestas remissioni p̄ori. Sz et sufficit hic serie ipam describere solū.

Capm̄. ix. de pulsu peripleumonicor febriciū acute

Ff febricitibus autē ombz peripleumonicis ſcī stupore. acute quidē et comatosim similibus. i. stupidis/ horū eorū prevaluerit/ sedm̄ illud q̄litas spissitudinis mentitur. nā ferocidiori exīte peripleumonia/ sufficiens spissus est pulsus: comatiosiori vero/ stupidiori imo spissi.

Qui litargicorū vero pulsus similis existens peri pleumonicor pulsui sedm̄ magnitudie et debe rillitate et mollicie/ tardior est eo/ et rarior/ et inīo anomalus. i. inequalis/ deficiens magis q̄ parempitos .i. interridens. Hit aut hr etiā qñ et Distinct et sup fluctuosus ē. i. profundus demū cathartis i quibz her dicit: completis em ombz sin ipatū agnitiombz et studiū pulsus ptinsimo: vt et definentiū sedm̄ q̄d et mondū p̄fozū sufficieter cognoscere possimo magi tudie q̄lita ia habent: et q̄lita possibile est eis euenire.

Capm̄. x. de pulsu litargicor.

Qm̄ litargicus in fleumatico fit humore demostrimo ē et hr in p̄mis de eo sermombz: quo rationabilit pulsus similimo est pulsui peripleumonicor. tardior

vero in tantū / in̄ūm̄ sp̄essit a corde quod nō paruū cere
bri. Nā pulmo vtiq; virtute que ad id rationabilis
et velociores et spissiores pulsus operatur: cui vtiq;
calidius fuerit. Quū aut et anomalos .i. inequales
magis rationabile fieri p̄pter virtute / ner hoc in
manifestū his qui rememorat̄ p̄ora. Propter vero
et deficiens magis q̄ palpito .i. intercidēs litargi
corū pulsus. Amplius frigidior et vt ita dicā mor
talior egritudo pernleumonicorū est / q̄ que litar
gici. frigidior em̄ erat in̄ p̄ioribus diuturnis et vir
tutis amplius defedate qui deficiens pulsus.

Q. aptm̄ xi. De pulsu freneticorum.

Qui vero frenetico rū pulsus parius est. rarissime vero visus est quiq; magnū et robur mo
derate habet: et durus et neruosus est et spissus vul
de et citū. Habet aut quid et fluctuosū. Quiq;do
subtremere tibi videbitur quis et abstinsus esse spasma
tice Q nuthoma em̄ febriū est p̄pū in̄ velociter: magne
hoc manifestū hī secdm̄ vtroq; diastoles fiens / et ma
gis secdm̄ exteriorē. Est aut et spēs anomalie .i. iequa
litatis que secdm̄ positione mueri in eo scilicet fieri quiq;. Q z et tota tibi videbit multones arteria
derelinques sui ipiq; loci sursū ferri concussiue
ebullicns magis q̄ pulsualiter dilatata. secdm̄ eo
dē modū et deorsū undere rastaspomes .i. sub
nulsa magis q̄ tracta. Anima vero eius spissitudo
trobente / trumbente inmatur smoxpm̄.

Neq; hoc difficile inuenire eorū que dē sit cas
cognoscenti quidē q̄ frenesis: in fleumatico li
targia. scietī vero qm̄ et secdm̄ ipm̄ cerebrū litargia
habet generationē magis: frenesis vero et secdm̄ subtile

minuti et diastaltica. Eorū cū quis remissus et qm̄ parū/et qm̄ duri secūm rationē fuit/ differt non oz. Et minuti si calida est passio/qui pulsus omio vi qz alicui.et spissi fuit. Monstratū autē est i signis q̄ de fro pōris dyastoles in spissitudinē vertit pulsus. Quēadmodū autē pcipleimomas raro vel nūq̄ dis trity fit/ qr duricie nūme participat/ ita frenetici fluctuosi rarissime fit: qr et pē mīe nūme participat mollicie. Subtremere vero qm̄ virtus est tenellis co gnito manifesta est per alia. Qui utitur virtus q̄ est m arteriis q̄plurimū eas dilatare temptauerit/ idiget autē ppter multitudinē calorīs/ deinde non poterit ppter duricie tunice/subtremere quodāmodo pulsus videtur. Et manifestū est q tūc maxime fit hoc tle. Qui aut virtus sumopari debent/ quēadmodū et cū spasmari/ spasmosus est et pulsus motus. Abstisi vero esse spasmatice motū/ et nō paulatim quiescere semper existit frenetici/ virtus et calore prevalente: et organis du ris existentibz. Quiete cū virtute dilatare arterias tunicas/ duricies contradicit. Et hinc est q violenter et q velut spasmatice abscisum. Ita vero et duricies. et principiū dilatandi arterias repentinū/ et revente simt velut exilientibz fit magis nō paulatim dilatatis. Ita vero et i flōne febricitantibz omibz/ hinc quidē magis alius vero minꝰ/ apparet hoc tale contingēs/ nō sine solū motus. sz et secūm principiū quidē stati. Causa vero cois omiū hoz/ que velocitatis pulsuū augmi tatio/ simul cū tunice duricie. Qui ei ppteret quidē ve locitas/ et ppea virtus vt ad magna vel rita pueriat dia stolem/ repugnat aut ipoz organoz duricies/ necesse

BIBL ACAD MED

predictam ſpem arridere moribus. Et qñ ꝓ calde
hunc et ſiccitatē et duriciē et tenſionē arteriē anomalus
.i. inequalis apparet pulſus / ſedm oppoſitionē nō inmirabi
le intelligere hns qui memineriē anteriorū: qñ nec q̄nq;
de ſpiſſus incidens immat̄ ſinistra. Therillis em̄ virtutis
ſpiſſitudo / ſoboles eſſe oſtenſa eſt.

Qa^m xn. de pulſu paſſionis mixte ex frenesi et litargia

Incipiens ſermone de paſſione mixta exiſtimatu ex
frenesi et litargia / et ꝓpea et pulſus in medio
ſpei alteriusq; paſſionū hñte / que quidē vtriq; huiꝰ paſſioꝝ
eſt natura in aliis oſtenſa eſt. Qua vero rationabile
eſt et pulſus habere mixtos / vt vtriq; et ipſe mixto natura
exiſte / mirabile nullū. Quare quis hoc cognoſcens nō
adhuc indiget ſermone ampliori. ſed ſufficit michi et hi
deſcribere ea q̄ ex ſimagoga eſt ſerie ita quodāmodo hñte.

Capitu. xn. de pulſu paſſionis medie inter litargiam et
frenesim ab inceptione albor: vel nutritatione venuſtor.

Eſt aut̄ quedā et alia paſſio. qñ ſine media earū li
targie et frenetis oz extimare vt neutro idē ens / ſine
cōmune amboꝝ vt mixta ex frenesi et litargie ſpēbus (
hic quidē ſingulariter ſtruemur.

De pulſibz vero eoꝝ nūc dicemꝰ. Et vt nūc ſicut
enigma aliquod ꝓpositū hic eis que incident / hic in-
dicabo. Multi quidem claudunt oculos: et ſompnolenti
ſunt et ſtudent. Rurſus aut̄ igitur iterū qñ plurimū ite
te videntes exiterint inveterbenate ſimiliter cathonis.
Et ſi interrogauerit quidē et cogerit loqui / difficiles re
ſpondere et pigriſſimi. Multotiens aut̄ et demū ſtant lo
quentes: et nō recte reſpondentes: et deliberantes tam.
Talis quidē eſt hec paſſio qñ nūc volo oſtendere miſ
ceritibus cognita apporta .i. indigētia ꝓpriꝝ noīs. pulſꝰ

al' mixtis

al' inbrat

aute ei sunt tñ quide et spissi similiter frenetics: sz mi
ng. Lta vero et fortitudine mio habent. lati vero et breues
sunt. et id quod est sedñ externus motñ zpeute simul non
abscisum habentes. Sz alio quidemodo sicut nitq festina
tes suffugiunt super zperantes sistole et velut subintentes
diastolen. Non tame simules demñ sedñ ipam frenetico.
quod em est velut abscisum non habent.

Capñ xxxi. de pulsu karoticum.

Karoticoñ vero pulsus. carboras eñ eas derenter
vocabant veteres. Karoticen aut et catharlensi
a depressione nuncupes hanc passione nouant. Assimila
tur quide sedñ alia litargicis/ gñi magnitudine et tardita
te et raritate: sicut et tota hanc percussione ab hac passi
one nō procul specie esse. Non tame imbecillis carboro
ñ est pulsus. Sz in hms vtriq valde differt: quiad
modñ et insolutñ esse quide et inflatñ totum habitñ litar
gicis. strictñ vero esse omē et continuen carboris. Lta vo
et anomalia. a. inequalitate differt a se mutue. omalus ei
est carboroz pulsus. anamalus. a. inequalis vero litargi
coñ. Arthigenes aut aut arterie lorñ zpe in eis calido
re inuenit: quiadmodñ in spasmandis cñ catharpota.

Communia fere alia eade carboris sunt ad litargicos/ pre
ter id quod inflatur et velut mortificatur habitus.
Unde pulsus et debilitate et mollicie diuersa habent.
Hor quide qñ distrasia to'm habitñ assimere ita nō vtus
valida est. Mollicie aute neq ipam habent: qñ neq tñ
tam arterie iam molle. Arterie vero lorus nō semperq
dem manifeste apparuit/ demq mch calidior. Causa
vero et in hac passione et in alijs quibz inuenitur smtis
ma ē firitate habitus non similiter tangere arterias.
Multa em vtriq talia accidunt anomalis. a. tequalibq

distrasius Apparet igitur calidior arteriarū locus his
qui in circuitu magis/ quēq; d ypō calefieri solū: quēq;
vero ni imiq adiacentibus nisi frigidarū.

Capitū xv. De pulsu spasmaticorū.

Spasmaticorū quidē ipm corpus arterie coactū
esse videtur: et undiq; constrictū: nō vt hmōi
latum quale quod febrile et maxime in epimasmis. i. in
uasionibus neq; ppter duritē difficile extensibile/ qle est
quod in ipsis longitudinibus et maxime cū pectaminb; vel
visterū malignitatibz sz veluti corpus nervosū contractū q̄
le est intestinū vel quod smile ex vtrisq; finibus tensum.
Ita vero et motus est anomalus. i. inequalis sursū et
deorsū tūsiata arteria sicut corda. Non em diastoles et
sistoles apparitio est. sz concussionem magis assimlatz: velut
exiliente sursū et rursū nitus spasmatū. Neq; discrete hō
patiente: sz in vno tempore multotiens. hec quidē alia eius
pars sursū ferri videtur quēadmodū sagitta: illa vero
nitus ferri quēadmodū ab aliquo attracta. et hec quidē nō
moueri. illa vero tarde.

Videtur aūt et vehemēs esse et magnus spasmatorū
pulsus. Hic autē est neq; tībecillis/ neq; parvus.
Nō tamen in quantū apparet/ vehemens est et magnus.
Decipit em pertussio ppter tensionē quidē robusta apparens:
pp concussionē aūt exilit. Unde et altior quēq; videt: et
velut sonū quēdā aspm perficit ad tactū. Et nō vnq; ali
quē latebit eorū qui exercitati sunt/ pulsus hic nullī em
assimilatur in tensione que est alterutra: neq; spasmoso
Virtus autē tū pulsū tactuāpyre difficile cognoscibilis
est hic pulsus. et soli ei qui exercitatus est frequēter sepiū al
terutrū diligenter cognoscere possibile est: vt mirtone
cognoscat. Species que quidem est ex plagoga hec est.

manifesta vero eorū que dicta sunt causa est ea qui ꝛememoratur pp quas patimur admirem principia.

Capitulum xvi depulsu paralisis.

Paralisis pulsus parvus et debilis et tardus est. et quibusdā eorū ꝛparus: quibusdā aūt spissus. ſz subdeficiens ī ordīe parvus quidē et tardus est paralitico rū pulsus qm frā est passio. Debilis autē qm virtus ī bene lior. Maior vero est ea que m ca/ ficiente dissolutione pulsus simul et rarus et subdeficiens mordmate. Dicta est autē m anteriorib⁹ her causa horū monimentor⁹.

Capitulum xvii. depulsu epilenticorū.

Epilenticorū vero et appoplenticorū pulsus sunt simles Quecunq; igitur de epilenticis dirimitur/ tot et de appoplecticis dicenda cē oz extimare m eo quidē cū moderate molestantur. cū vero natura fuerit sufficienter fortior passio/nulla manifesta est mutatione m magnitudine et vehementia et velocitate et spissitudine et duricie Solū aūt qī tensa secdm alterū est arteria huius qui spasmantur dēcter Si vero fortis fuerit passio vt aggravet virtutem/ animalū .i. mequalitē quidā suscipiet: et tensionē fortem: et mior et debilior fit et rarus et tardus. Multū vero coterēs et submittens virtutē/ debiles et spissos et paruos Series quidem her est. Intantū autē nō /operatur induxerunt nova expositioē hui pulsus m mutatioē cause/ vt testantur manifeste her que dicta sunt in primo et secdo horū monimentorū.

Capitulum xviii. depulsu squinanticorū.

Squinanticorū autē pulsus tensionē quidē quidā simile habet spasmoso. Magnus autē est et fluctuosus: vt qui perpleumonicorū. et verisimile m eo duabit: ſz secdz illud oz expectare trāsmutationē. Qā si quidē vtiq; spes

BIBL. ACAD. MED

peripleumonicorū diabitur/ ꝙ peripleumonia. Si vero rursus quod spasmosū/ ī spasmosū sinantia deficiet Quicūq; vero eripis fortiter suffocantur/ parvus hīs et rarus fit pulsus. Q oriētū vero iā spissus et anomalus. i. mequalis.

Omī quidē flegmon principiū m passione ducenti cō mune est symptoma tendere pulsū. Sz magis hoc effitur hīs qui nervosorū corporū/ et quicūq; principiū st. Propterea igitur et qui sinanticorū pulsus non sine tensione quidē: sz aut plus aut mīnq ea participat. Hi aut hoc et propter influentē humorē vel tolerniorē vel fleūtiorē existentē: et pp organorū ipsorū que m collo sūt diuīna. Nervosiora quidē et tensiora quidē tendūt magis pulsū. Quicūq; vero tarcinosa/ fluctuosiorē operant eū Alia vero sensi manifesta sūt preter id quod scdm finē dictū est. qui parvq quidē et rarus sit suffocant eripis pulsq. In fine vero spissus et anomalus i. mequalis. Habet ēm ita m principiis quidē suffocando Q mores vero et raiores arteriarū diastoles fiūt virtute languente iā et velite mōrata. Q emrepo cū iā pp morte fuerit/ sē prat quidē virtq euellere cōtinētias/ vt virtq et subā iā spūalis spūs deficiente. languente vero/ parvas quidē et necessitate operatur diastoles. Q in aut parvas et pe terea spissas dictū est et de hoc antea. Q emī repete velut compedita. multotiens aut debuit stare. hoc aut hoc quidē deficiente/ aliud vero variorē operatur pulsū. Ambo vero anomalū i. mequale m diuīna que est scdm hoc genus Capitulū. ix de pulsu orthomē.

Orthomē acute acute passionis pulsus anomalus i. mequalis et mstabilis subdeficiens et medie q dem ī malicia spissus est Equus aut que vltime est vio lenta/ tardus et deficiens. Intermētis aut iā spissus

Polixe egritudinū quīq; mutuant orthomia acuti
sunt paroxismi sicut epilentie et in hijs agitur. Q
nnnq; autē et in alijs vniuersis orthomis qualitercūq; pulsꝰ
fiūt repente oīno quidē et anomali. i. inequales et mordmati et
subdeficientes propter parū antea predras cās. I
ā autem
a differentijs malicie/ vel spissi magis/ vel rami sunt. Q
iti
ēm micꝰ pp ꝛberillitatē virtutis. I
n medio quidē vnq; mali
tiose/ spissius magis simul cū esset et anomalus manifestū e
et q̄m subdeficiens. in p̄ncipio ēm hui⁹ sermonis her vt ꝛsepabi
lia scripta sunt. Q
uia vero spissius fit vtilitate ꝓperante q̄dē/
virtute vero languēte/ in anterioribz Dictū est E
r quidē un
q; et rari mortificante virtute tardus simul et deficiens. ambo
ēm her existunt. et que nō adhuc mouere potest S
ēm vero
ip̄m moueri ia violentissima quidē spūs inquisitōe vere fiete.
M
anifestū est aūt q̄m languēte virtute/ admodū quidem vi
ta rorente/ nequitie vero in tm eleuare artia ꝛ q̄ntū vtilitas
desiderat/ spissius et necessitate pulsus operatur. et hō ꝛ ꝓpio
aliquo tempore/ omē q̄ntū habet virtutis ostendens/ finali
ter festinū extinguitur.

Capl̄m .xx. de pulsu suffocationis matricis.

M
atricalis aūt suffocationis extensus spasmatice est
et rarus P
erticulose vero ꝛ spissꝰ et mordmatus est
cap in hac serie difficultas est C
et subdeficiens.
N
remissenti eorū q̄ antea. Q
ā ꝓpter quidē organi
neruosi existens rationabiliter extendit⁹ in hac spasmatice
pulsus Q
m aūt patio fita est/ raritas insidet. D
issolu
ta vero adultimū ram virtute/ rationabilit⁹ ꝛspissat⁹ et
anomalus. i. inequalissimꝰ et subdefiens fit. P
redictū est
ēm ia et de hijs q̄ fiūt ꝓperat quidem vtilitas male autem
vsuꝰ habet/ tale necesse e est fieri pulsum.

Capitulū .xxi. de pulsu stomachorum.

Stomacus vero patiens ita cum vocetur a nobis ꝓpter
vii os ventris ꝓp multoꝝ consuetudinē nō sedm vnā
spem vertit pulsus. sz qui quidē inflatur solū qualē ꝛflo
ne neruosi corporis diuinꝰ fieri veriōne talem operat⁹
pulsum. qui vero contractus est vel morsus vel auxiatus
vel singultans vel vomitatiuꝰ vel nauseosus vel ni appetibi
lis vel dolens sedm suū ꝓpriū spem. Q ā morsicationes
quidē et vomitus et nausee et singultus et auriculares et re-
solutiones fortiter inspissant pulsū: et parui et debilem
operantur: et quibusda moderato velociorē. Q contrario
vero sola sine aliquo horū raro et tardi et parui et debi
lem. talis aūt contractio et inibarus grauantibus fit illam
hūoribus fortem virtute: sz ipa ꝑpriate solum molestantibus.
et quibusda hūoribus nō mordacibꝫ confluentibꝫ in eum. Si
autē et infrabic⁹ ab ipis fiat vtiqz et maxime talis pulsus
erit. Sz et bolismꝰ patiens talis ē pulsus. I gitur. que
quidē ꝓpter spissitudinē vertunt dispositiones vniuerse plogate
vel vehemētiores fiētes vermiculantē pulsū operant: que vō
inaritatē ex predictis diuinē ꝛcedūt talem quidā eiꝰ scipis
spem inducā que sedm vnū pulsū est anomalia .i. inequalitas
generant. vt in multis videat⁹ formatū esse corpus arte-
rie et neqz contractū ee. et velut arene ꝛiarētis sensus fiat
tactui secundum diastolem.

Q Vide quidē ex ysagoga est hꝰ series. causas autē eoꝝ
que dicta sunt querēsqz quidē valde manifestissimꝫ
bus qui memineūt anteriorū. nō indigent dicē. grauiqz vero
inaifestiores dicē: Q apitulū .xxii. de pulsu virtutis languentis

Q Virtute quidē languēte hūt quidē sedm sui ipius ra
tionē ni diserasia. s. illa vero ꝓpter quid exteriorū af
fectata aut irritata malo more.
In ꝑturbatis quidē rarus et tardus et parui ꝓsꝑ fit.

Vertit pulsū

Parvus quidē vt vtiq; virtute lesa. tardus autē ꝓpter hō
et vtilitate ersoluta et virtute rarus fiens. In vertentibꝫ
vero solū et que agitauant virtutē dispositionibus est parvꝫ.
et m hīs quidē et debilis ꝓpter lesionē virtutis: spissus
autē q; debilis. Est autē qsi et velut brevis. sicut cū nos
ipi multotiens tbecilliores fiī / demū ꝓp aliqua vtilitatē ar
relāti ad plurimū quidē vre pedibus negimꝫ / i quātū aut
possimꝫ coptimꝫ eos ipsos nos velocius et spissius procedē
ta et arterias monēs virtꝫ cū accelerat ab vtilitē quidē
ad motus imbecillis aūt fiūt et magnas quidē nō potest
facere diastoles. parū vero quodāmodo velociores / spissas
vero mtantū maiōri deficientibus vtilitati diastole fiūt.
Secūm rationē vtiq; m hīs quidē que mversionē vertūt
pulsū sūt / dispōibus mīēs / verimtulans voratus fit
dissolute cū erat hīt ꝓprius virtutis. In hīs autē q; i tan
tātem / valde rensiratꝫ est et anomalie .i. inequalis distra
sie ꝓp organorum ḡrem̄ exist.

Capm̄. xxvii. de pulsu ydropicorum.

Ydropicorū pulsus / astlitici quidē parvus / et spissior
et subdurꝫ / cū quada tensione. timpanitis vero longior /
nō tbecillis velocior / spissus / subdurꝫ / cū quada tensione.
Huasarche vero fluctuosus / latior / et mollior /
Hsclites ydrops m hīs que sēm̄ ventre sint repiombꝫ
roaceriis aquosi hūdi multotiēs nō pauca / i cō
passionē durus magnas arterias ita vt tendat simul et ḡuet
et mfrigdet. Tendat quidē simul cū alīs q; sē hīt. aḡ
gravet autē ꝓp superflua hūditē. Propter tensionē q;
dem vtiq; rationabiliter pulsū subdurū facit cū quada
tensione. Propter lesionē vero virtutis / elevationē mīorē. In
quātū autē mmorē cōgruē / ē i tū et spissiorē: et magis ḡuiꝫ
cū febre. Timpanita vero ydrops mmꝫ quidē ḡuat magnas

arterias: et vniuersaliter virtutē. nō mīg autē tendit
Propterea hic subdurus quidē cū quadā tensione: que
admodū in asellis pulsu fit. Celocior vero movens/ et
mīg tiberillis/ Spissius vo secūdm easdē causas. Longior
autē pp lentatē tiarentiū arterie corpor. Ostratū ei
est in scdo libroū sermone/ q; brevis quidē pulsus
fiens/ cū grauedine et multitudine superiarentiū et adiacē
tiū causatur. Longus existens ex contrariis causis: q;
est lentas superiarētiū: que in timpanitis fit. Spissus ei
submplent totū corpus. Reliqua autē est ydropis que
anasarcha et cathasarca nūcupat/ hūdi: nulla ī fidēs
totū habitū: vt tūicas arteriarū operetur molles. et pl
sus moliores/ emittat — Capm. xxmū. de pulsu elephantior

Elephanticoū vero pulsus parvus est/ et debilis/ tar
dus/ et spissus.

Elephanticoū pulsus nō mor a principio. q; cū ad
pluriā venerit malignationē/ tiberillē eis essēdo
virtutē/ parvus et rarus et tardus et spissius pficitur.
monstrati eni sunt hi virtutis simul tūrātē et lese eē ypi.

Capm. xxv. de pulsu veteroz sine febre.

Veteroū sine febre pulsus mnor est/ et spissior/ et du
rior/ et debilis nō citus.

Sanie tolere humor habet quid natuze desiccantiū: si
cut salita aqua et mare Propterea ignē/ et tūicā arte
rialē durorē et siciorē operans simul cū ea/ et pulsū emit
tat durorē confestim autē et mīorē. Manifestū est aut
q; nequeuntibg. s. perfrē finaliter dilatari duris orga
nis/ mīoratur. Quare rationabiliter ī q̄tū competeti
fit mīor/ in tantū et spissior. nō tamē debilis demū est.
nō eni imberillis ē virtutis. nō tamē neq; citg adhuc sine
febribz: ja ūo demū q; cū febr/ citg ē pp velocitatis festinationē.

Capitulum xxvi. De pulsu illoꝝ qui eleborum sumpserunt.

Eorum qui eleborum sumpserunt parum quidem an veritum vigz conterruntur/ latus est pulsus et rarus/ et debilior et tardior. Vomentium vero et simodo auriati anomalus .i. inequalis et inordinatus. Iam vero melioz fientium/ ordinatus quidem/ sz anomalus .i. inequalis nimiꝝ autem ꝙ prius. eorum vero qui ꝑpe ad id quod secundum naturam venerunt omalus .i. equalis et maior ꝙ prius et vehementior. Qui vero ex his syncopantur et spasmantur et singultant parvus his et debilis/ et inordinatus/ et velocior et spissus valde. His vero qui sufforcantur ex eis est parvus/ et debilis/ et inordinatus/ et anomalus .i. inequalis. non tamen spissus/ neqz ritus. sed supertardans magis. ostendit autem et fluctuosum quidem et latum. et quigz impressione quidam arterie breuem.

Eorum qui eleborum assumpserunt rationabiliter pulsa contrita adhuc tardiores et debiliores et rariores fiunt. et omnibus contrictionibus erunt hi communes. Proprium autem eorum est latitudo: qui ex eo ꝙ omnibus spiritibus citius calorem attrahitur/ contingit fieri. Nam virtutis quidem que ad fines mouetur/ ꝑprius pulsus qui altus. Laudicantis vero et remisse virtutis qui humilis. Fit igitur et fantasia latitudinis perficit. Alia vero que accidunt eis manifestum est his qui memineruntur eorum que antea dicta sunt.

Explicit.

i. ad stragma

BIBL. ... MED.

Liber galiem de distrasia equali sit tres doctrine.
Prima est de quibus dā nrōs ad sua doctrinā. Cuius
sunt duo capitula.
Primū est de modis gnationis et de natura distrasie
meḡlis distincte a parte rei
Capitulū .ii. de quibus dā diuersitatibꝫ membrorꝫ
et de magis completa sua intentione et de necessitate pre
dicte doctrine diuisionis membrorum.
Doctrina scda est de modo generationis et de natura
distrasie inequalis distincte a parte subiecti exempla
rite: i flegmone musculi. Cuius sunt .iiii. capitula.
Capitulū primū de modo generationis distrasie parti
cularis membri exemplariter i flegmoe musculi.
Capitulū .ii. de mō generationis distrasie inequalis vniuer
Caplm .iii. de natura distrasie meḡlis. salis.s febꝫ
Caplm .iiii. de q̄busdā i p̄cedentibus et maiori specificatione
termini distrasie inequalis.
Doctrina tertia est de modis generationis et de na
tura distrasie inequalis distincte ex parte causaꝝ
et essentie simplicis et cōposite ex contrariis. Cuius
Capitulū .i. de modis generationis sunt tria ca.
et de natura distrasie meḡlis distincte a parte rei
Capitulū .ii. de natura et de modis distrasie meḡlis
composite ex duabus contrariis.
Cam de modo generationis et de natura distrasie meḡlis
Incipit liber galiem de distrasia inequali: simplicis
cuius sunt tres doctrine. Prima est de quibus dā ne
cessariis ad suā doctrinā. Cuius sunt duo capitula.
Primū est de quibusdā diuisionibꝫ distrasie meḡlis
et manifestatoe intentionis sue circa ipās.
Inequalis distrasia fit quidē et secūm totū annualis

corpus quēq; ꝙ quēadmodū in anasarca vocatus ydēris: et epialis dictis febribus: et fere ymnersis alijs pretere thicas. Hit autē et ſcdm vnāq̄q; particulā ydeiante/ vel flegmiante/ uel ꝙſagrenante/ vel erſipilate labora tem vel cancro. Hug autē quib⁹ eſt et vocatus elephas: et facies dēma et crpes. ſz hec quidē ymnersa cū reliquijs fiunt. Absq; materia vero mfluēte/ ſolis qualitatibus al teratis particulis/ mequales fiūt diſtraſie/ frigefientibq/ vel eſtuantibus/ vel crcrtitantibq̄ aplius/ vel oriātibq/ vel quid tale aliud patientibq. Attamē et ab extroſu mrdentibq mequales diſtraſie in corporibq nūq fiūt cū ra lefiūt: vel mfrant⁹: vel crſiccant⁹: vel hūectāt⁹. Sim plices quidē et hec ſicut ꝫ mommictis de traſibq mon ſtrabat⁹. Compoſite vero ex hijs ſunt alie. mix⁹ cū ralefiūt ſimul et erſiccat⁹: vel ralefiūt et hūectāt⁹: vel mfrant⁹ ex ſiccant⁹/ vel mfrant⁹ et hūectant⁹. Qui aut hec diſtraſie differūt ab equalibq ꝫnon ſcdm oīs ꝑtes rulas diſtrate diſpoſitis corporis exiſtendo ſimilis/ aſſi manifeſtū. Quo aūt⁹ modus ꝙgenerationis ꝫ ymiſſis mequalibus diſtraſijs in l'hac ſtriptoē preiacēt per traſire. Et autē manifeſto ſermo fiat/ memorau te vz particulaz cōrū mcipiente a maxmis ſ ex ydotis cognoſcūt⁹ manꝫ eius et pedes et ventre et thorace et capite nō eſt qui ignoret

Capm̄. ij. De quibuſda ymerſitatibq membroz ꝙ et magis cōpletu ſua intenſioē ⁊ et nūitate predicte doctrine diuſionis membroz.

Diuidantur demq a nobis vnaſq; ꝑmiquas vocatas particulas. Quib⁹ quidē crura et tibia et pedū. Quibus aūt rurſus ꝫadutoriū et brachiū et extrema manū. Et quidē extreme

.i. ydropiſibq

.i. ſagrenans tibia

.i. elephātia tibia

.i. oriose vincibq

vlcera qui ſecuntur cō me dio duorū dcb

BIBL ACAD MED

manus proprie particule sunt corpus / et nerbata rpm /
et digiti. Ossium autē rursus ossa et cartillagines et
colligationes / et nervi / et arterie / et vene et membrana / et
carnes / et tenātes / et ligamenta / et cutis et unguis. Has
autē nō adhuc licet dividere in alia spēm: si sunt omnium
et prime. preter arterias et venas: hec. n. ex villis et me
branis cōponit. Qualiter autē in anathomicis tractationibz
docebat: et aliqz quā regiones multe in medio predictā
ommerarū et pmarū existit: et his adhuc plēs et ma
iores in medio ordinatz et cōpositarū. Quīqz vero et
sedm̄ singulas ommerate particulā vtob et aute etiam
in anathomicis tractationibus dictū est. Qui molliā q̄de
corporū sibi iunctē supincidentia eas q̄ in medio regiones
in manifestas habet ad sensum. Quicūqz vero sinuosa et si
nuosa valde vocabis horū sensui interualla. Qualiter
in ossibus sinuōsitas. habet autē hec sedm̄ naturā in scipis
habitū grossū et albū in nutritione ossibz ꝑparatū. Quō
in tute post sedm̄ que sunt modū / in libris de crasibus dic
est. Qui horū quidē nanq̄ erat memorata declaratio
nis gratia eorū que sint dicenda. De melli vero distrasia
ia dicendū que natura eius sit: et quot modi generationis:
qui quidē vna crasis nō est in omnibus principiis patientis
corporib antedicti est. Et hoc quidē dicit melli distrasis
est cōmune. De nitre vero / patientiū corporū sequit natura.
aliter enī simpliciter raro / aliter vero totus musculus adhi

Doctrina sēda de modo generationis et de neitri crasim.
tionis et de natiua distrasie melancolis distrasie
et de aparte subiecti exēplariter in flegmone musculi
Cum sint mixti calidi primū de mō generatiōis
principiis membri exēplariter in flegmone musculi.
Confestim unumquodq; recūte calido descendente in musculū

-i. pāmēli

-i. cōtinuatōes ca
nulosas ad nutrim
sirmgr

primū quidē maiores arterie et vene replentur. post has autē mīores et hr fit ⁊ſq; ad mīmas. In quibꝫ cū fortiter ītruncatū fuerit / et nō adhuc tontmeatur reūma / ho quidē per dīē hr autem per tunicas earū tolatur adid quod extra. et m hr imꝑlent reūmate medie regiones p̄ motū corporū / vt calefiant et fluctuentur vndiq; ab hui ditate vniuersa. Nerui aūt hr et mēbrane / et colligatores et carnes ipē. ante has vero arterie et vene Que vniq; prime et maxime hanc dolent. et cū introrsū reūmate calefiūt / et distenduntur / et duellunt. et ex eo q extrorsū tale fiūt simul et p̄mūtur ⁊ſangrenant ⁊ſangrenantur

-i. Disponitur ad estionem

Alie vero particule hec quidē m calefaciendo solū / vel pressurā patiendo / hec vero alterius laborant. et vocat hr estudo fleumo. Distrasia aūt est inequalis ministrui. Nā sanguis quidē qui ſcdm̄ eū tā ebullit / tocalefacit p̄mū qdē et maxime tunicas arteriarū et venarū. tā aūt et ⁊ſ extra eas quibus circū effusus est vniuersa. Et duorū alterū ne obuiare. vincente quidē reūmate / corruptione fieri vitiosū corporū. Cocto vero / eū qui ad id quod ſcdm̄ natura reditū mīstuli. et dēmū vincatur prius reūma. melius eū est ameliori incipere. Duplex aūt m hr modus erit sanationis. Cel diaforato omī quod descendit reūmate: vel digesto. ⁊ſ diaforesis quidē optabilissima sanationū est. Digestione vero sequit duo hr et necessi te puris generatio. et a pānis. Apostasatur autē quandoq; de ī maxima et ꝑncipale adiacentiū tocauitate. ⁊ſq; vniq; et optima apostasiū est. quandoq; vero ī maxima quidē. non tamē ī principale: vel ī ꝑncipale. nō tamē maxima In quibus quidē que ſcdm̄ ventre / optima apostasiū est que m meriore ſpaciositate. ad quā et ꝛrīpuntur ⁊ſp multi. prava vero que subomento. Ita vero et m eis ⁊ſ ſcdm̄

-i. orificiū hepatis vel arterie

-i. cuemire vel ocurrere

-i. nere et ſtrin

-i. zirbo

BIBL ACAD MED

cerebrū / q̄ quidē in anteriores duos ventres / hoc. Q Vana
vero que sub mūnigis et in posteriore ventrem. Que vero
sedm̄ latera apostases / in thoracis spaciositates et musculoū q̄
sub tute. Q Isteriū vero in arterias et venas que in ipis: ut
sub mebrano tent mete: quēadmodū queda cutis ipo erute t
visceribus S i vero vnicantur corpora a remmate / tata
quidē periement distrasia vt et actus eorū pereat et
corrūpatur in tempore. Q essabimt autē a dolendo time
primo / cū assimlabimt² tūsmutanti. non eīm in eo q̄ tūs-
mutata est crasis / sz in eo q̄ tūsmutatur dolent particle.
quēadmodū et in rabilis ypocras dicebat: quibz natura
tūsmutatur et corrūpitur / natura vnūq̄sq; cū calefit
vel nitūtur vel sitatur: vel hūectat². vel a contmunitate sol-
uit². I n inequalibz quidē distrasis / ppea ea q̄ calefiūt
et nitūntur marme. operatiussime. n. sunt hec ēlitates
iam autē et ppea q̄ humectāt² et erstitant². in fame sēd
vero et sitiendo deficiente hiuī quidē sitra sēa / hiuī aut
hiūda. I n eo vero q̄ vulnerat et corrodit² et tendit²
et premitur et diuellitur contmunitis solutione patiēte.

dolent² fiūt. tūs-
mutat² et corrupit²

fame sēdm̄
sitiendo

Q apitulum. n. De modo generationis Distrasie inequalis vniuersalis. 6. febris.

I gitur si quidē caliditas sanguis qui sedm̄ flegmatē
particulam / mitis erisit et contentus sanguis sedm̄
totū aīalis corpus moderatā habet crasim / no vnq̄ facile /
cū calefit patietur. S i vero feruerit vehementius vel sēz
totū corpus sanguis calentior extiterit confestim totū calefit.
Multo autē magis q̄n̄ crasis contrarietur. 6. eīi q̄ sēz
flegmone sanguinē talē sufficienter esse: et eī qui sedm̄
totū aīal tolerauit. Q alefit autē ꝑmū quidē is qui sedm̄
arterias: q̄n̄ natura calidior / et spūtuosior est. D eīcepſ
autē is qui sedm̄ venas. S i vero fuit ppe nihil sanguis

contentiua uisterū flegmatis particula/ adhuc etī ritus eī
contraleſit ut qui ſcdm̄ uniuerſū animal ſanguis. In ſtima
ueo dicendo in omī calefaciente quodcūq; facibile facile al
terabile fuerit/ uel natura calidū fit ꝑius calidū: quēadmodū
et in omī infrigdante quodcūq; facile alterabile fuerit/ uel natura
frīm̄ prius infrigdatur. Facilime alterabilis quidem eſt ſpūs:
qm̄ et ſubtiliſſimus. Calidiſſima autē natura/ tanta colem.
Frigidiſſimū uero flā. Aliorū uero humorū ſanguis q̄ quidē
demceps tante colere calidus. Nigra uero fit poſt flā.
Et demq; alteratur quidē tanta colera facilit̄ ab omī
efficiente in ipam. Nigra uero difficulter. Quo autem
ſermone/ quod quidē ſubtile omē/ facile alterabile. Quod
uero groſſū/ difficile alterabile. Quo circa neceſſe eſt
multiformes fieri eas que in flegmonibus alterationes: qm̄
et multiformiter diſponūt corpora. Primū eī qui
flegmonē operatur humor magis uel minus eſt calidus.
Demceps aūt putredo cui obuiat ſcdm̄ ꝓpriā natu
rā. Non minus autē et penes magis uel minus tūc
atū eſſe: nā que nō tm̄ ſpirātium ritus putrefiūt. quēad
modū et exteriorib⁹ omnibus. Qui uero et calida et humida
complōne fuerūt/ time uehemēs et maxime. Et quidē flegm̄ putrefiūt
matis particula ꝑpe uel longe a multo ſanguis uiſteri
bus eſt. Et omis ſanguis colerica uel nigra uel
fleūatus uel ſpurtuoſus. Et hec omia magis et minus.
Quapp̄ neceſſe multiformes fieri alterationes: et altero
ad alterū comparato: et ipe aliquo ad ſeipſū.

Capm̄. m̄. De natura diſtraſie mēgnalis

Et hec omis Diſtraſie corporis mēgnalis fiūt/ ma
xime quidē ingnio eo qui ſcdm̄ flegmonē ſāguinē
Demceps aūt eo qui ſcdm̄ alia uiſtera et cor. et
hūm. maxime eo qui ſcdm̄ ſinſtrū eiꝰ uentre In

quesi et nuente animali/ et nondū febriente uolueris
mittere digitos/ vt in anathomiis tractatoribus scriptū est/
vehementissimā senties caliditatē. Nequaq; igitur ī hoc
mens est qū vniuersū corpus calefit preter naturā/ vlti
mū deuenire caliditatis illā maxime. etenī subtilissimū
sanguinē et spirituosū habet: et mouet semper. Sz in
hijs oībus febribus calefactū est quīq; vniuersus sanguis.
Nā autem et extrexit illā preter naturā caliditē q̄ expu
tredine humorū processit Non tamē hūre arteriarū vel
venarū nec aliud aliquod adiacentiū corporū iā finaliter
alterata sunt complocē: sz adhuc tīsimutantur et altera
tur calefientia. Si vero in tempore ampliori hec pati
antur/ forsā vincentur quīq; et tīsimutabuntur oīfariā:
vt nō adhuc calefiant: sz iā calefacta sint preter naturā.
Terminus est autē alterationis vnicuiq; particularis acty
eius nocimentū. Que vero vsq; hūc latitudo vniuersa
lis est ad id quod preter naturā velut permixta/ et coīs
et media ex ambabus contrarijs fiens. s. equod sdm na
turā certissime/ et eo q̄ iā finaliter est preter naturā.
In hac aut toto tempore quod calefit corpus/ q̄litatis
alterationis ꝓportionale habet dolorem. Cū vero cale
facte fuerint finaliter vniuerse corporis solide particule/
vocatur hec febris ethica: vt vtiq; nō adhuc ī humoribz et
spū solū/ sz iā in hijs que huīc hūt corporibz contenta.
et indolorosa est Et estimant quidā ita febrīt q̄ nō feb
rit nō. quon eni sentiūt caliditatē omnibz silr particulis
eis calefactis. et demq; in cōfessione deducta sūt hec nā
turalibz viris in eis que de sensibz rationabilibz.
Neq; enī absq; alteratione est sensus: neq; ī finaliter
alteratis dolor. Propterea igit et ethice febres vni
uerse indolorose/ et finaliter sunt īsēsibiles laborātibz.

ſēm philosophū

nō ens adhuc earū que in ipis particulariū / her quidē effic⁹ / hr vero patriū / omnibz ſimilibus ſibi inuicē factis. et vnā hntibz concordabilē crasin. xxxxxx xxxx xxxx

Capitulū iiii De quibusdā accidentibz / et maiori ſpe rifficatione termin Distrasie inequalis.

Si vero et her quidē fuerit calidior earū her vō frior ſz nō tm calidior vt nō cōtriſtet virtutē / neq; ita dolebit. Ita en etenī eſſent ſibi mutuē cōtrī ſtatue que ſēdm naturā hnt vniuerſe particule / Differē tes ānū et ipē crasibus / nā earū quidē calida particula: oō vero frīa. Sz harū et aliarū vniuerſarū in dolorosa eſt inequalitas menſura ſupereminētie. Ita denq; et cōmens nos aer non triſtat antequ ſēdm ī moderata quidā fritate vel calidit̄e exercitatur. Eas vero que in medio dnitas / et nimiū qp multas erūtes / et manifeſtā ſuper eminētā hntes / intriſtanter ſentiūt Periclitatur vtiq; er hmō ille ſenno habere epilēpſiā / ut ꝓperras aiūt / qui dicit vlcera omnes ee egritudines. Cōmutatio aut ſoluto eſt vlcꝰ. In moderate vero calidit̄es et frigid̄es ꝓpe venit vt ſoluant cōtinuitate. Nā multa quidē caliditas / in diſſregando et ſerando ſbē cōtinui Sin imadvero frīas ī impilando et ꝓpellendo mtus. her qd exp̄mit: her vero diſrūpit Et hūc quib terminū pro nens ī moderatois calidi et frī / fortaſſis nō longe am cognoſcere extimabitur: ſiue hic / ſiue alius quis ēminꝰ eſt ī moderatoꝭ Sz ī eo quod ad āquid omēs ī mo deratione exiſtē / nā alibi manifeſtū eſt. nō en ſimil ab eiſdē calidis vel frīs omē corpus diſponitur. Et ꝓpter hoc quedā quidē familiares hnt hoſtes ſibi ī uicē animalia: quedā vero nō ſolū nō familiares hnt: ſed et corruptiues velut hymo vel vipera. ſaliua denq;

pernciosa est alteri que alterius. ita draqz et stroppione pernicies superspuens ceruus non tamē homo hyemē sibi silēz primet mordens. neqz vipera viperā. neqz aspis aspidē. nā quorū quidē simile familiare est et amicū. quod contrariū autē inimicū et tristans. Augentur em̄ vmuersa et mutantur a similibus. permutāt vero et corrumpūt a contrariis. et propter hoc sanitatis quidē custodia est per similia. Egritudinū vero interceptio per contraria. ſz de hīs quidē alibi sermo. Ethica vero febris illa que hītū ia ātalis cōprehendit/ insensibilis est laboranti. Aliarū vero febrium nulla insensibilis. ſz alie quidē magis/ alie vero mīmē tristatie sunt egrotantibz. quedā autē earū et rigorē inferūt. Fit autē et symptoma quēadmodū et alia multa ab ēqli distrasia. Oportet autē non licet modū generationis eius īmus instanti sermone/ anteqū demonstretur de naturalibz virtutibz quot sunt: et que: et quid efficere vnaquēqz nata est. ſz et m̄ symptomatū causis de oībz vbi dicetur.

Doctrina tertia est de modis generationis/ et de natura distrasie inequalis distincte ex parte earū/ et essentie simplicis et cōpositē ex cōtrariis. cuius sunt hī capitula Primū est de modis generationis. et de natura distrasie inequalis distincte a parte causarū.

Redeo vero rursus ad inequalis distrasie diuisiones. Nā equaliter quidē in flegmone fit febris/ et quū flegmone et febris omnis preter ethicas ex inequaliter contrariis est egritudinibz iam multis dictū est. Fiunt autē et sine flegmone putridine hīoꝛe febres. Nam ne que irrumeata sunt et non transpirantur putrefiunt solū/ ſz citissime et maxime: putrefiunt autē et alia multa aptoꝛū ad putrefactionē. Dicetur autē et de horū aptitudine alibi. Et quoniam ſcdm̄ aliū modū inequalis est distrasia/ et cura vnius

.i. ame

corpus quidē alīmosa tūspiratione detenta: quidē vero ab exercitus ampliorib⁹ auctō calido: quidē vero vna/ ebulliente īmensuratius sanguīe: et ꝓpter exarsionē aliquī extrorsū calefacto. Quī autem et m hīs ymmersis febr⁹ quēadmodū et m eis que m flegmombz antea ducebat² penes fortitudinē efficientis causē et penes corp⁹ dispositionē hm² quidē maxime febrīt/ hm vero nullo/ hm autē neq; manifestū est extrīmo. Et quī quidē ipā solā spirituosa sbam quidē vero et hymores tangēt distrasia/ manifestū etiā hoc. Manifestū aut nullo mō et quī m hīs febribus oībz prolongatis ethica sequetur. Et aliqliter sermo tā odit/ quī quidē sbā calida vel frā influente alicui particule/ fieri arbitr hanc mequalē distrasiā que admodū in flegmonantibz ducebatur. Multotiens aut non ita/ sz corporis crasi alterata sedm qualitatē. Et ostendimꝰ ipsī alterantiū eam/ hoc quidē ex ipō corpore prodeūt: hoc vero extrorsū. Qā quidē in putredinibz vel aliquibus flegmonibz fit febris/ ex ipō corpore procedt. quī vero in estuationibz et exercitus extrorsū. De ictu aut et febrib⁹ amplius rursus in libro de causis egritu dinū. Quēadmodū aut in estuatōe fit febris/ alterata corporis crasi/ ita in gelu multotiens misrā sit fortit quidē totū corpus. Et quidā ex eis mortui sunt. Et quidē quī dolent hī omnes/ neq; hoc īmanifestū.

Capl̄m. n. de natura et de modis distrasie mequalis composite ex duabus contrarijs.

Dolent autē et quicūq; misrām fortiter a gelu vasto/ amnuati sunt extra calefactē cito seipōs. Et multi deinde cor supertendētes repente simul vtrīq; manus/ dolore sentiūt vehemētē sedm radices vnguiū. Deinde quis ita videns causā fientē euidenter/ doloris cessātē

discrasiā/adhuc decredit eis qui nitrosis doloribus: vel
muratur quomodo sine flegmone dolent plerūq; uel ali
quod cōlii vel dentes vel aliarū aliqua particularū.
Neq; eū hui⁹ dispōnū milla miranda. Neq; q̄liter si
mul et rigent et febriūt quidā exterantiū. Nā si et
flemmaticꝰ humor firūs ernis/qle et prayatoras vitreū
vocat et coleric⁹ calidus/simul habundent/et moneāt
per sensibilia corpora/nulli mirabile ambos simili
sentire exterantem. Neq; eū si stare faciens hyemi i sole
calido supfundas et aspergas aquā frām/impossibile est
ei simul et eam que a sole caliditē ꝫ hēr quidē exteriꝰ
sunt vtraq; et sedm magnas meridinit particulas. Sed
autē epialas febres nitrosis/et sedm parvas. et ꝓpter
hoc vniuersi vtraq; sentire corpus videtur. Nā i esse
do dispersa per minima firmi et calidi milla est antpere
pticulam sensibile i qua alterutrū no existat. ꝫ minuti
i emissione pauorisimoꝝ quidā febrientiū et rigent et
sitiūt simul: et vtraq; sentiūt fritate imoderata et cali
ditē ꝫ nō sedm eundē locū. manifeste eū habent distin
guere eas que calefiūt particulas ablnis que mfiant.
Nā nitrosis quidē et sedm ipa viscera caliditē i ex
teriorib⁹ vero particulis vniuersis fritate sentiūt.
Sūt autē et lipyrie vocate febres semper tales. et q̄d
dā genus pniciosoꝝ causonū. Quod igitur i hnis
sedm magnas particulas/hoc in epialis sedm parvas co
tingit. Nā inequalis quidē est discrasia et q̄ harū fe
brū. Inequalis vero et q̄ aliarū oīm preter ethicas.
Ineglis autē et rigientib⁹ nō superfebrientibus. Qui
autem est hoc smithoma: fit attamē mulieribus et q̄busdā
vnis quib⁹. Qui autē oīo ociosā preteriisse vitā: vel ali
quū multitudinē tiboꝝ in tempore ampliori adduxisse spi/

i aliq̄ exēplaria

sentire: etiā
q̄ ab aqua fri
gidissime

er quo humor crudus et frus et fleumaticus generatur q̄
lem et praragoras ertimant eū qui vitreus. Nutriēta
aut et videtur nemo ita patiebatur: qm̄ nullus tm̄ otio
se et implete dietabant. Et p̄ scriptū est ab antiquis me
dicis er necessitate sequi rigore febre. Sz et nobis ipis et
alis multis nimorū medicor visus est multories rigor
que febris no est secuta. Composita aute ex hac diss
sua et ad hor que febrū est epiala. ita aute nomo febre
illā cui semper simul vtraq; astiterit. Quia vero aute
dit quida nigor / sequitur aute febris / vt in tertiana et
quartana / non vero hanc epialā Itaq; ex duabz regulis
distrusio epiala cōplera est.

Capitulū. m. de modo generationis et de natura distrasie
mequalis simplicis

i. cōplere est superā

Et reliqe vero febres oms preter ethicas Silr
aute et quecūq; partecule alicuius / fuit eq̄tidmes
cū timore / silr fleumom / distrasia mequale perficit:
cancer. erisipila & facedena. et gangrena. Na femine q̄e
est eis omibus ex influentia humorū fieri Differt tm̄e tut
meo q̄ hec quide a flatico humore / ille vero a colerico vt
mtico / alie aute a sanguine uel calido subtili et feruente:
vel frio et grosso / uel aliter qualitercūq; dispositio fieri
Patebit eni certissime de qua secdm spem i his dri
tia alibi Ad presente vero sermone sufficit et hor dictū
fuisse solū q̄ qualitercūq; fuerit reuma / secdm ea ratione vna
q̄q; predictarū operabit passiom / secdm qm̄ antea a calido
et sanguinoso monstrabatur fieri fleumo. Et dictū est
qm̄ omomerorū et simplicū et primor corporū vnusq;q;
ad hor / reumate dispositū / et ad mequale deuemet distra
siam. extrorsū quidem vel calefiens: vel frigefiens vel sic
tifiens: uel humefiens: q̄lercūq; vtiq; fuerit reuma. vsq;

y. cancrena est hua
est m exemplari

BIBL. ARSD MED.

autem profundū non adhuc dispositū simpliciter. Si
vero omē totū quodā pcr totū trāsmutabitur et alterabi
tur fiet confestim indolorosū. in difficilior vero ita
dispositione constituetur Hec sufficē mihi videntur
precognita esse hīs qui seriatim sint eā que defactis
operamur: et post ipsum eā q̄ extemporalē methodi.

Explicit liber. Etus de distrasia medicī

Libri galiem de pronosticationibz et de9bus dc
curis pulcerrimus sint due particule.
Particula pma est de malicia mozu mediozu q
rome erant: et de pronosticationibz veridicis et
curis solembus quas in multis 2ome fecit galienus.
vnde quasi nullus factus est medicꝰ regi romanoꝝ
Cuius ff. pvi. capitula.
Capitulu pmu de vana gloria et temeritate et artificu.
Capitulu. ii. de predictis vicus et ipicia et ividia
Capln. iii. de pronosticatione et cura quas fecit medicoꝝ.
fecit in endmo quartanario philosopho.
Capln. iiii. de quibusda pronosticationibz et curis factis i
Capln. v. in quo narrat inꝺ inuidia alio || Dulcis pdmb.
ui pter specialitate fetam in anatomia practicaꝝ vocis et respu
Capln vi. in quo narrat qualiter pducit ad tionis
noticia mulieris q amabat et illius que amabat.
Capln vii De pronosticatione facta in quoda firmo dispe
satore seruitoꝝ et acceptore pecuniaꝝ Dni sui
Capitulu. viii. in quo narrat qualiter cyrillus boeti filius
ip occulta indebita ribatione frequenter reddere
rat ostendens quomodo galienus inuenit occultatu ab eo ri
bu Capln. ix. in quo narrat cura qui fecit vxori boeti
que patiebat fluxu menstruoꝝ: et superuenerut ei mala ac
Capln x in quo narrat qliter boetius et cidentia.
alii magni viri volebant eu facere adhere regi romanoꝝ.
Capln xi in quo narrat qualiter ipe reuocatꝰ ductus
est ad regem romanoꝝ vt secu esset fuit qꝫ cu eius filio co
modo et scripsit tunc multos libros.
Capln xii in quo narrat pronosticatione et curaꝫ fecit
esto filio antichi: et antimodo filio pichlai.
Capln. xiii. in quo narrat pronosticatione facta in persoa

rectis: in eo stomaco cibus conuertebat⁹ in flegma

Q. aplm. xiii. in quo narrat cum qua comodo filio regis qui patiebat⁹ flegmone in pectore.

Q. aplm. xiv. in quo narrat qualiter prohibuit flebotho mari quidā iuuenē regis: qr cito debebat crepare per fluxū sanguis nariū retinendo signa et huiusmodi cursus.

Q. aplm. xvi. de quodā infirmo liberato per crisim. que p eo q habebat pulsū deficiente / alii medici nō credebāt ipsū liberari. ipe tamē nouit tale sibi esse naturaliter

Pars secūda est de cautelis ad recte pronosticandum obseruandis: et recto regimine tam infirmi tā de ridentis q̄ cōualescentis. Cuius sint capitula. xvi.

Capitulū primū in quo premittit quedā attendenda ntiō recta pronosticatione.

Q. aplm. ii. in quo presupponendo possibilitatē pronosticationis ponit cōsiderationes attendendas circa eius rectificationem.

Q. aplm. iii. in quo removes quandā opinionē falsam et dans rectū modū circa pronosticatione declarat intentiones quibus debet medicus attendē ut recte pronosticet.

Q. aplm. iiii. in quo ponit considerationes q̄ ad predictas intentiones perducunt

Q. aplm. v. de intentione preseruatiue: et noticia eius corū que accidunt hiis qui subserpunt ad egritudines.

Capitulū vi. de correctione quarundā dispositionū et smithematū ptinente ad preseruatiua.

Q. aplm. vii. de intentione resimptione cū methodo tocā

Q. aplm. viii. in quo comparat medicatiua cōpe sanatiue cū sit ars ad artes alias: ostendendo in quibus cōuenit et differt ab eis q̄ntū ad eius constitutionem.

Incipit liber de pnosticatore et pnostico ad epigenē.

Capitulū .j. de vana gloria et temeritate artificū.

Apud plurimos medicorū quidē impossibile est occurre nes precognoscere futura egrotantibz sedm singula etritudinē. Ex quo eni quidā existimant magis ē esse studere/ nō sedm medicinā solū sz etiā sedm alias artes/ habundauerūt neglecta quidē sunt optima artiū.

Instruunt autē quibz hmōi/ et quibus pperabitur apud multos .c. dicē quidē et agē ad delectationē: et blādiri et adulari: et salutare quolibet die diuites et potentes in ciuitatibz: et precedere et pcedi ab eis dominis/ vt honorabilitez recipiantur: et in remotis bn̄ loqui. Quidā autem eorū nō hmōi solū sz et vestiū et anulo rū varietate et multitudine assequūtur et vasorū argentorū preparatione/ idiotis putant se quidē dignios imitatione se esse. Et hmōi igitur omnibus hmōi quidē allicientes/ hmōi autem stupefacientes pices mercatores veri iudicii rez vt ipi quidē putant/ multis bonis potiuntur. Et autem ego alio/ non veris bonis: sz eis que false affirmant.

Seu autē fides exigitur/ alia enormia satagē nō pigri tur. et in paruissimo tempore artes ē promittentes doce/ aggregant multitudinē discipulorū. per quod etiam assumūt posse sedm ciuitates in quibus conuersantur.

Capm̄. ij. de predictis vtrīs/ et ipsima ac immunda medicor

Hoc igitur cōe omnū artiū infortunii comprehendit vitā que mūt. sedm meditatiua vero est multiforme Sz vnūs eorū que sedm ea ppositū enumerare existens ex eis que ad me maxime pertinet. Quis ē eni aliquis medicus qui longe dicterit medicinā descripcionis futuram ī ergo ad egrotū/ ad cataplasmus aut emorroydas/ ad emoni grany aut pterygion/ ad apostasim alia ī quācūq; parte aut

ī. apta

ī. apāta vel amara

BIBL. ACAD. MED.

vomitū aut ventre perturbandū aut syncopim aut aliquod aliud talū p̄dicere certaneū quidē et mostruosū vdiotis ꝓpter inconsuetudinē appareat: et intantū desint vt admiratione habeatur ab eis ille qui predixerit: et optabit vtiq; vtinā magnus aliquis esse putetur. Pauci vero quidē eorū non desperant de hac cōsideratione seu cōpossibili. Interrogat vero mor et ab ipo q̄ predixit et ab alijs medicis verū ab anteriorib; inuentū sit quid tale: aut ipius solius predicentis sit inuentio: Exinde aute notū fit alios quidē medicos fingentes se ignorare: alios vero vere se ignorantes esse: et dicē amplio anteriora dicū esse quid tale vel scriptū esse. sz magnum ce cū qui enucleat tale pronosticatione. Ipe aute qui predixit negz qui scriptū est a multis anteriorū et maxime ab ypocrate omni honorū nobis dicere audes dicere pretimore pitui medicorū: simul et odii suspectione: negz qui ipe vidit. Mentietur vtiq; aut odio habebitur ab eis. Hesitans aute vndiqz sz veritati tandem adherens / augebit quidē magis suspicatione et in futuro semper magis tāde aute mundi supra se augebit iterū: vt exoptet eum de co/ ꝑmo quidē que per informatione insidia: Secundo aute id quod cōpto meruit / melior quidē ceteris medicis eis qui sedū est: expulsus aute de ciuitate seu interficiens egrotantes. Unde duorū alterū nrm patet eū / qui phice penitus ignorat hanc artē: et ad mistar asclepiadi vel non fugiente simul relegari compto: vel ut sibi detrahit manifeste. si quidē ausus fuerit et respondere / pre timore vite leporis vinct / semper timens et quid pati expectas: et cū hoc augendo suspicione magis. Si vero cōstatior / ceteris simul medat et alterentur solus cū malignis hoibz et cū multis nequitiarū modis exercitatis / ipe ex eruditione

ars formatorū

arte vel cū

et disciplina prodiens et talium nequitiarum vicissitudinem vel ob
fatum decipietur: et fiet de reliquo ab illis quicquid eo uti
voluerit: vel si amplius resistat et certet fortuna aliquando
patietur mirabiliter. Non potentes igitur si maneant virtute
qui semper bellorum quod vocant civile
contingit natio multos quicquid honorant veritate sincera
non propter aliquod exterior sed per se ipsam postquam semel
capti fuerint comprehendentes vitam nequitie et confundent
aperte qui nichil proficient hominibus absque a multorum cetu:
sicut ab igne et validi tempestate ventorum seipsos saluare co
nantes. Hii itaque a multis quidem fiunt ignoti. non vero et
amici maxime quidem et primo deo: deinde hominibus optimis iugiter
viuentibus concedentes malis prosperari apud multos hodie.
Omnium autem horum est causa diuitum et potentium in ciuitatibus de
licia: qui delectationem virtutis preferentes minimo verbo po
nunt eos qui aliquod bonum nouerunt et alios docere potentes.
Omnes autem circa eos qui adipiscuntur eis delectationes
afficiuntur: et hos ditant: et mirantur: et nisi altius extollunt.
ut psithirum quidem et adulatorum ymagines faciant simulato
dei coassidentes. Eos autem qui a disciplinis nimium hy
norant inquantum eis egent. bonum enim quod est nimium non
non conspiciunt: neque apprime nequeunt abstinere. sed geome
tria et arismetica quidem ad expensarum rationes et domorum
constitutionem egent. Astronomia vero et diuinatiua quidem ad p
fectionem nimium quibus heredes sicut egent: sicut et musica quidem
ad delectationem auditus. Oe hinc autem horum omnium dimmatia
nil. g. speculatiua demonstratione nichil curant nisi circa
eius utilitas adducit quosdam rectores / ut ea velut organa
non in eorum astutia utantur. Oe phia vero ipsa nichil
audiunt. sed pro nichilo existimauerunt: sicut et nullum perfina
re. Hi autem sunt qui ad medicinae nociuam utilitate

vel diuini demostratiua speculatione

respiciunt solū: neq; adhunc recte; sic plato aut: si de bent ab infantibus cōparari vel insipientibz hominibz medi cus et coquus/ coquus non cū modico id quod plus deportabit

Capitulū. iii. de prognosticatione et cura quā fecit circa finem quartanarie phi.

Hec igitur ego ignarus secūm p̄mū aduentum meū romā factū/ et michil formidans cum cibaba per verba absoluta futura egrotantibz et cruda: donec factū est id quod timebā: qui iuxta me assistit in tota egri tudine vsq; ad finē audium peripatetica phi. Cepit ma gis quada die post balneū quedā inequalitas eū. horrur aute ab octaua hora: ob qm̄ coactus est nō cibari In sedē die cū inculpabiliter permaneret/ cogitauit tu tius esse octaua hora supererrede. Cuiq; neq; secūm ea obuiaret quid molestū et abstinente a cibatione vsq; ad xa hora et vltra/ et nulla permutatio apparebat/ balne atus est modica offerens. In tertia die cōuersato est secūm consuetudinē nobiscū. Securitas vero qua visū est ei illo die superexrede suspectas horas. Bal neatus ē igitur post xa et cibatus copiose Suasus eū est sibi michil fieri molestū. In quarta die qua conuersato est nobiscū ad balneū ibit ridens simul et aspiciens ad te aut/ nūquid et secūm hunc diem/ exitem ꝑtū tutus est superexrede octaua hora: vel balneo iam vtendū. Cui aute sicut nulla debente esse mole sta nullisti re balneatū et alii omnes Ego aute solus tacebā. nitezo quaute vero eo de causa/ taciturnitatis/ respondi/ non me esse omnio absq; suspectione p̄mixtū factū fuisse ꝑtane periodi secūm p̄mū die/ quo pulsū me tangere postulasti Sed eo q̄ nō pre cognoui vnq; eū qui secūm natura pulsū tuū q̄lis fuit

sme quo non est possibile paruas eius mutationes ad id q̄d
preter naturā cognoscere euidenter / michil emiciam: si
cut neq; mut plus aliquid q̄ tunc facta suspicione hēo dicē.
Balneatus igitur est copiose: et nutritus moderate. de
inde cura seu vocans me et pulsū eius postulans tāge
eidē enūciationē audiuit q̄n̄ et ante balneū: et magis
audacter q̄ tūc: Propter hoc igitur visū est ī septima
quidē a p̄ncipio die. nō. aute ab illo diligentius id ob
seruare. In eo die aut̄ pmanens in domo balneatus est:
et cōfestim obtulit cibaria sicut nosti / perfecte ī febrē
tem se esse dicens. Ego aute de hoc interroganti et
recolūs eū et huiꝰ suspitionē mecā dicens tibi q̄n̄ pri
me cuiusdā ac q̄tane periodi michi contingat / accessi
visitaturus q̄dā circa vesperos infirmū no ꝑpe crētē
Sic itaq; eduimus balneatus et cōfesti cibatus no
post multū calidit̄ sentiebat per totū corpus q̄n̄ ip̄
hibitū potū facta fluxe extimans vinū eū vetus ob
tulerat / sequti die enarrauit hoc ipsū assuetis medi
cis. Causāntibz aut̄ et illis vinū parare / michil dete
rius putans futuꝝ ēe molestū ob ea q̄ supeuenit ca
lidit̄ / balneatus est et dietatus consueto modo. Mane aut̄ in hīs q̄ decepsi febrē incipiens / suasus est q̄ta
na esse p̄iodū. Et laudabat extunc me solū / vt certitudi
naliter tangentē pulsus / ī anteriorib; temporib; ī phē the
orico solū suasus me esse magnū Cē hīs aut̄ que sēdz
medicatiuā non vt prius operalitez curasse. Etenī di
cebat p̄ī meo fluxe ciliatū uel ī missū p̄ euidentia sōpma
me cōmentante in phia docere medicatiuā no p̄t̄ opulē
aliquū doctrinā debentem esse michi Contigit aute
et tūc sedm̄ fortunā venosti et ipē / egrotasse que dā sēdz
p̄ncipiū antrumpm / egritudine acuta. Deinde sedm̄ ana /

uisitantibz
mui q̄ fuit ca
laber

al' manifeste

logia mirifice cura quita hora eo febrire me enuciasse
tunc tibi prin apertissima imissione esse gtiane periodi. cui
aut sedm analogia ea que per quarta reditio facta fuit
dicens endmq au facta per me predicatione magis
suasus est assentire michi. Q uigz processisz qm sedz
periodu paroxismus mane congregans optimos medi
corum qui sedm civitate deprecatus est considerare
de cura egritudinis. Ego aute remansi volens al
tercari per rationes cu eis A pprobatissimus utiqz
ipoz visu est ve de tyanica bibat mane in illo die nq
expectabatur. in illo die que per gtia paroxismatio. Re
cedentibz aut eis/ vt nosti te prite interrogabat a me
qm spem de visu ipius fari haberet S cui aut qualiter
responderi qm no solu michil prodesset farmacu/ sz etia
duplice operabitur illa gtiana. et causa interrogante
eo ob qm sic responderi indigesta dixi ee adhuc egritudi
ne. fartu vero hoc catochimus indigesta et max mne
i principio hyemis usqz ad conturbandu quida potens
oblatio: non tame differre utqz diaforare. sic quide
responderi endmo S equenti vero die mane venientes ad
eu illi me no prite/ dixerut ei fartu vehementer admi
rare que dixi sibi: simul etia et nitente cu instantia pro
mittentes medicos omnes qui venerant prodesse ei fat
ei oblatione no parua Q uigz fierent paroxysmi sedm eid
hora/ continge durerut alii sic ut ipa potatoe seu comota
et euacuata egritudine: sz in sedz potatoe cupi totalis:
si mdie in quo speratur/ de hiis qui per quarta paro
xismi similiter ad mane biberis. I lli igitur ita dice
tes recesserut cu bona spe. no expectans aut sedm pe
riodu gtiane/ et inperato mutasit octaua hora fortius q
prius. Q uentibz aut ipis mane ve nosti sedo visu

vel distes

vel magnitudine

fiebat

fiut dandū esse farmaciū. Dantes itaq; in die pprionali
pon parrisme farmaciū/ recessernt. sz pprionalis quide
pon parrisimus ei obuiauit: et etiam is qui post eū sūe
nit sedēs. In quo sedō sero interrogabat me qui spem
habere Ego aute vt nosti tangens motū arteriarum
suus diri mihi respondere tibi quid certū no possū: sz ma
ne forte/ videns omīs vrinas per nocte mittas Cenens
iterū mane vidi eas: et Dimitti iubens si mrsus sd
iterum mitterē circa qrtā horā diri me redire Redens
itaq; postea vidi vrinas/ et pulsū tetigi/ enūciauī ipsi
tertie quartane debere fieri parrisimū: et quasi circa
eādē horā discessi. Mane vero post venerūt visuri eū
Simū sergius/ et paulus qui nō post multū temporis
cū patris factus est vrbis/ ac flamaniq; ymputatus ia erāt
et ipbarcanus aute circa aristotilis phiam sicut et paulus.
Quibus cuarmte endimo omīa que sedm me/ sydie
ero direxūt futuri pditionē. sz debente esse parrisi
mo obseruare oz qualiter cuemat. Facto aut illo eta
eandē horā qua et alii precedes/ exiuimq; quide nimi
latuz: et omīb; visitantib; eū/ dicebat meas predictio
nes. Erant aute hui fere omēs qui sedm romanoz
ciuitate in dignitatibus et eruditionib; pollebant. Bo
cius vero audiens me assimilē ee exercitatū circa ani
malīmca theoriā/ misiebat rogans ei ostendere de voce
et respiratione qualiter fiat: et per que organa Qui
vt nouit multū facilis est. Cognouit aute paulo: qui pū
ea rogauit me ostendere quid ei/ dicens valde indupe
in spectoē eoz que sedm anathomiam apparent. Filii
aute et barbatus auriculis leuh'ici existentis i mesopo
tamia exarchi exposcebat discere: sicut et paulus.
Postea aute et seuerus erim quide et ipse ypatus

a prepositus vel custos

BIBL ACAD MED

vacans vero certa aristotilis phiam. Sz qualiter
quide ea que sedm anathomia processerunt cu sciab/ mo
dice memorationis est opus. Ad ea vero q certa
cudinu redeo afflictus em tribus qtanis despatu
erat a medicis exire ia media hyeme. Ego aute
sedm fortuna habitans ppe eu visitabat bis i die eu
comiorante me Ondebat aute me sedm illius ep
pus nestio cui antigenes unus exis compti disci
pulorii et conversatoy etia cu marmo et credens pna
tu habere inter medicos omnes qz potentes medicab.
et dicebant laudantibz me prii post sectis que laudi
tis: qu extra ferri viderentis cudinu Et hoc cu dicet
eis qui aderant ydiotis/ aspiciens medicos dicebat
endinu .lx. et trin annoru exire et hinc tres qtanas
i medio hyemis curare promittit galienus. Cui magz
epigenes Dilectissime factas post hoc presiatores i
eo et cuia/ sno q predicas consideratu perseveratu
Unde vero principiu undie ertime pino flatu est/
admirabili exiu my vita et honestate eo et operibus
que sedm artem. Cum em qtanian cu prediceret
pna m hac die cessare admiratio habita fuit de
me. Ut aute et sede terminu solutionis dixi/ et
verificatus su/ omnes demde stupuerut. De tertia
vero me mfortunari Lorgabant deu Cessante aut
et illa ipremiciata ame die/ no solu m predicatore/ sz
etia m cuni honore habui no parui. Antigenes
aute fere ad tertia semitebat pter temere flatus
ab eo aduersus me oblocutoes Similiter autem
et marciang qui sedm illius tempus et etia ante/ seu
peritissimus m anatlpia/ i gloria magna annueni
bus medicis erat Studebantiz etia duo libri

p̄ predilus

:: mortuus sipa

:: uel predilus

alie de me

p̄ predilione

anathomiarū scriptarū ab eo. Contristatus vehemē
et ipē eo q̄ endimō nō solū me laudare oportere dice
bat ab omnib⁹ iste/ sz etiā m admiratione habere debē
detrahens dicebat nō ee medicatiua hās predicatoēs sz
ee Sinnatiua fieri a me. Et q̄ esse Sinnatiua q̄m
dicebat interrogantibus quibusdā/ aliq̄s quidē an
thristica uebāt: aliq̄s sacrāriana: aliq̄s vero simbo
lica: vel mathematica. Quidē autē tale quid ēca
endimō factū est die mquo tertie q̄tanarū perfectam
crepcem ei predixi debere esse. Quemens martianq̄
ad endimō hora nona nō mmodicū/ sz valde validiorē
precedente paroxismo cū q̄ nūc est dixit existere.
et recessit confestim leto vultu/ maxime se ostendens
gratulari seu defortunata mea predicatōe. Cui
autē endimō bona tollerantia/ quale nūq̄ pus pce
perat et sperante meū fallī in predicatōe/ aduene
rūt alii medici optantēs saltim in hac tertia q̄tana
me defortunari a predicatione eius et cura. Endimus
vero postulauit et illos emictere qualiter ertimabant he
re ea que sedm ipm. Quidē autē enērsione audiens
q̄m martianus fecerat/ et aduertens eos similiter mar
tiano fieri letos/ mtellexit ipos gaudere: seu defortu
ta predicatione et cura. Q̄m aut ego tardare sedm
cōsuetudinē m quada visitatione occupatus/ mittebat fre
quenter ad me ppe habitantem vt dixi Sinnidicari bo
nā tollerantiā q̄m habebat a me volens. Me vero ac
cedente negz sedere expectans/ pretendit manū possens
tangere pulsū. Et autē tetigi/ cū festinātia mter
rogabat quid emictere. Ego autē ridens quid ali
ud dixi/ nisi omia bona. Ille vero q̄m bona subtiliter
michi dic aut. Ego autē nō sufficit q̄ tibi dixi

al' sacrariana

uel responsione

BIBL. ACAD. MED.

bñ repere audiendo letari mi hñs

simā rōm / et repetēte audiendo letari mi hñs que futura sint Q equaq̄ dixit ille. audire enī desiderio et ea que sēm partem nosce. respondi q̄ empiricis hāc noctē perfrē a tota ecstrinsmali dispōne. Q uo fiente et sequentiū ea symthomatū omī solutio assequetur. E t hoc dixi mīr modo michi indicasse dispensantē corpus tuū virtute excitata iam et mota ād expellendū de corpore totā erūte inte p̄nitate ex humoribus qui sēm corpus. Q ualiter igitur aut a natura hoc indicari dicis tibi: non enī loquens hoc dixit tibi: respōde michi. oio enī nosti assequi verba tua pre omībz mīseris mediis Q uia motū dixi arteriarū maltū elenant natura sēz alteriū dimensionē. quod semper consuevit facē / cū conatu quod tristat excernere a corpore H ns dictis en deus iternus aut. qui multe vie excretionis ordinate sūt nature. et em vomitus / et ventr eruptens et humanum multitudo et fluxū multorū excretiones / emorroyda q̄ et consueta emorroida aperta euacuationē repentinā operantur. fue ytigz erit opus artis opus / p̄a expri mere michi spem euacuationis. E t morroyda dixi futurū hī et hī precessit: sicut et fluores hec. A die ci aut sermonē et ea que vomitū precessit R epe tine vero euacuationis creture miserionis ventris nullū habem⁹ p̄rīū precipuū signū. S z pro eo q̄ mihi alioq̄ adest / relinquit nite scire fieri hoc. V alente inquit sillogizasti inuentionē eius quod futurū est. H et quide sero ia exite / rationati sum⁹ adiuuāte. A duenīte vero me mane / audisti et tu caphi promit ytiones no em sustinebat mediocriter loqui phūs / sicut consuevit: z clamabat apud omnes amicos qm deus per ytalienū voluit promdere egrotātibz: q̄

cū hoc q̄ curat eos cepit perfecte m̄ die qua predicit. Ut
frā mihi egritudine aqua pfecte liberatus sū sine sanus/
que enūciat ante multū tempus/ et m̄ cura/ et m̄ predicā
ne proueneret. Liberauit aut me a tribz q̄tanis: adq̄
ex mēsorum potatione tyriace incidi. Qui aut opus sint
huius fabrice dns iste id. liberauit me: Denisus ab illis seu
putas sene hora hyemis laborante tribus q̄tanis libare.
Omnes igit̄ qui medici no erant audientes hoc/ et hr
commune bonū putantes/ nec Troma esse gaudebant.
Illi aute negāt. q̄n̄mo maiorano qui no medicꝰ solū
sz etiā amicꝰ ei credebat/ cū audiret fratrē a me enūti
atione de motu qui in arteriis/ perturbationē ei extimas/
et no credidit/ stupuit videndo et no certitudinaliter sedm̄ natu
rā hūte endimiū. Sed laudare quide negz ad huc ibi
sustinuit. Ostendens vero ad loca Dirtū Damatii obmu
ut mihi a casu. Quor ante salutans vt consuetudo erat ei/
interrogabat vtrū legerim sedm̄ tractatū pronostice ypo
cratis. an sic ignorare ipm̄: Quide audiens qui
legi/ et quonia videt̄ michi recte quosda medicorū
enūciasse non esse de gratiis certis librorū ypocratis
ipm̄/ sic igit̄ aut predixisti heri sero cū recessisti ab
endimio tangens pulsū/ qm̄ excretio erit per inferiore
ventre: aqua no amplius febriret. Hoc aut dicte
cū respondisse/ ista solū ab endimio audiuisti/ et no a
me recessit. Abiens vero ego ad endimiū enūciau
quod factū est/ admirans de malignitate medicorū qui pro
sperant̄ in romanorū ciuitate. Iste aut rationabilit̄ b alue
contingē aut eos qui hic sunt ad finē pernenire ma
lignitatis magis q̄ eos qui in patria tua pp̄ multas cās.
et enarrans quasda earū hoc modo dixit/ no extimes
q̄ bom hominēs in hac ciuitate fiant maligni. sz q̄cūq̄

hr dñi Astori
dicit

anticipauerunt esse mali/ terrā matrīa nunc nētes hīc/
et lucra multo maiora hīs que in alīs terris/ et videtes
ditatos esse simulq; eis multos/ imitati sunt actus eor
rarios existentes: et eralis pluribus cāis ad vltimū venit
malignū his. Ideo ego aūt et quedā alii/ seu multo te
pore experti/ qui non solū lucrabilīū rez materia
malicia auxit malignoriū sectā doctrina consecuta e
t malignatione videndo ea que cotidie a similibus eis
facta sunt/ et mutando. Et si nuenta fuerit ab aliquo
malignantes/ ad alios qui ignorant eos se tūsferūt/ cū
eis qui malignātes in persona experti cogniti fuerit
cautelosius se gerentes. Hec aūt nō parua hīt vim ad
nullā cessandū malignari. Qui vero sunt in parvis
cuntatibus/ cū nouā illaqueant a magnitudine lucroruī/
sicut qui hic sunt et fiūt cogti facilr a rumbz/ et si
t parvo deliquerint nuda hīt theōria. Hic aūt et hī
-s. nō esse cognita ab oībz mala que cotidie agunt/
augent malicia corū. aduenit aūt hec ignorantibz
eos exasperato: et maxime his qui ꝑ mentis simplicr
eos cognoscere nequiūt. Quicta sicut qui apud nos
latrones iuuant se nec in aliorū dampnificatione/ se
ipos vero cauet dāpnificare/ eodē modo hī sibi parietes
aduersus nos confederant/ solū diutes a latrombz ideo qd
hī qui de nr̄is cuntatibz/ et nō i nemoribz agūt mala.
Ex proposito meo dixi ꝙ audiuisti multociens quīdā
ea que secūm patria mea guerra cessauerit/ confesti vide
bis me ablinc recedē: et i pauco tempore facia mora
hic. ita ꝙ cito liberabor a malignis horū viroū hom. Ex
nescio hoc aut endum ee ꝓpositū tuū: et si stant eo/
sicut ipsi mentiūtur/ putabimt te simila eis meū.
Et sicut ipi noctes et meridiē exūtes i eor patriis

Ideo ꝓma expta

i. matrisa

i. cognitum sin delicti

nō possit ꝓmanere/ꝓ eō ꝙd cognoscūt/et possint quecūq;
alia dixi maligmando patī/ad hanc cuitē venīt/ita et a-
lios ẽstimant vementes ad ga nequaq; ab ia recedē ante
q; aggregent pecuniā: Et si audiant a cōpatriotis tuis
genus tuū/et possessione tuā qm nō es de moribus/
submgestu ee dicūt vt decipiant q; audiūt: q; ei ipi
agunt/suspicantur de alīs: Dicente igit cudmo hr
et alia talia/et addente q; si maligmtatibz neq;erūt nob
nocere/ad d quos per iformationē consiliū venīt/et di-
cente mihi m narratoe iuuenē quēda ante .x. annos ven-
ente m hanc cuitē et ostendēte per opera simbz sūt ego/
ea q; m arte ꝓpatoz/finisse interfectū simūl cū duobus
famulis cū quibus venīt/Pegzatoz tibi dixi dilectissīe
Doctoz q;m enarrus oīa maligmtibus eozū. Ego em tute
me ipm custodiā: cedens em eis recedā a magna et nu-
merosa hoīm ciuitate ad parua et paucoꝝ hoīm: i qua oēs
l'generali scīm nos iuuenē ex quibus gñati simꝰ: et qualiter ie-
auditione habemꝰ: et possessiombz: et modo vite. Ex hui
igit ipericiacoz et maligmtē redarguere nō curau.

Capl'm .iij. de quibusdā ꝓnosticationibus et cunis fa-
ctis m diuersis personis.

Et nosti aut iuuenē/ad quē cū iui/dixi mor m primo
vio die īmissionē paroxisim q;tane febris ieo fien:
assimens curā: et terminū solutionis egritudinis sicut
mendū predicens. Et ate vigiliū videre quēda hiem
chirurgū vocatū cubicularīū et m humero plagutū/cura-
tū eū/nullo eoz qui sedm aulā medicoz potente hoc facē.
Et post eū Diomedē rectore qui m sandalario: cuius
dispōne nec approbatissimi eozū qui sedm aula iuuebat:
ꝫ per contraria congruis faciebat curā. paucis diebus ꝓ-
curans sanam perfectē a cronica egritudine. Et estate

BIBL. ACAD. MED

superuenietē in magnatibus qui in roma erant predicationes et curas faciebā magna laude dignas. et i magna gloria vt nosti erā. et magnū erat nōmē habere
Q augebatur aut̄ gloriē iudia abentiatis approbatis seu i oī parte artis amatis. Et dicebant entes p̄mutatē diuersimode detrahētes: hic quidē qm̄ a fortuna sanam hūt temerario modo curē vtens. Hic aut̄ qm̄ ex diuinatiua predicatione nō medicinali hoc factū est.
Q aplīs. v. i quo narrat iudia alior̄ p̄ specialitatē factā i anathomā proclaz̄ eorū et respirationis.
Aduenit aut̄ post hoc et gsto frā astoicis et peripateticis aggregate hos boetio. Et etiā id q̄d fere minimū nubere. que cū colliquaret absq; q̄ appareret aliq̄ particula patiens/ nuem nō solū ea amare/ sz etiā quē amabat. Et parū post unde hō nuem dicet? A gonis vero qui sedm̄ stoicos et peripateticos p̄ntibus simul cū eis et alijs medicis et phis memorabor/ p̄tisses p̄mo unde cepi. Et si aliqm̄ dignor̄ cōtatione hoz libroz volueris tradere hui tractatui/ cōsequētia videat omi eoz q̄ facta sunt: et nō habeas habeas vbiq; occupationem enarrandi ea que per opera medicinalis artis et anathomias et rationes in eis edi: iudos medicos redarguēs. Qui cū iuuari nec sensi ab eis/ venad illud homeri eruditis de uno uulnerato simulata ee/ qui prius maligniant. Tale aut̄ p̄ncipiū hui cōi nugatis. Boetius flauio uir cōsul glioz q̄ de fuit amator bonoz et disciplīe nosti et ipe. Octoz aut̄ utebat peripatetico i dogmate alexadro damasceno sciente quide ea q̄ platonis: sz aristotelicis

adherente magis Quā igitur rogauit me docere per
anathomiam qualiter respiratio et uox fit / ppauit eos
et porcos Sinimus em dixi nō mdigē in anathomia: cū
simile constructionē habeant nō solū hmō aialibz sz etiā
multis pedatim: et multas demostratiuas assūptiones
afferebā ad inquisitionē ppositi. Audiat aut ī hui⁹
ostensione et alia quidē / et etiā adrianus rethor coegit
ad hec loqui: et midi sophizans: et demetrius alexā
drinus amicus fauoris. Eis aut pūtibz anteq̄ anatho
mizare / dicente me qm ostendere per ea que ex anatho
mia / que sillogistice cōcludūt nō ame solū sz etiā alijs
omnibus spero posse doctori alexandro. Alia quidē os
seu epi ꝑlē sermonē acceptauerūt. sz honore alexan
dro prebentes ei tota disceptationē attribuerūt.
In hoc em uitio excellere alexander nostebat: sic
et hui⁹ apparuit Ostendere em promittēte me esse
neruoz subtilissimoz et quasi capilli forma habē
tiū cōiugationē quida earuq̄ musculis ī plātata / hāc
quidē ex partibz dextris / hāc aut ex sinistris / quibz acre
ptus hamo vel uncus uocile fit animal: negz ad uita
negz adalios actus nocitu / alexander interloquens / hoc
mdulgebitur uiriq̄ tibi aut: sz hmō que per sensū appa
rent credere nos oz. Ego aut cū audiui hoc / reliquis
eos / recessi hmō solū uerbum loquens. ē. qm errau
nō putans ad rudes priores uēnire Ceterū recede
te / alia alexadri crepauerūt: et maxime adriani et de
metrius que īmutabāt eius suasibile occasione hortes ī
crepandi uehementer. Sz ut aut oibz amatoribus bonoz
quicūq̄ ī romanoz ciuitate erāt notificatū fuit hoc / et se
uero et paulo et barbaro / oīb uehemēter increpaue
runt eū. Et rogauerunt me eis pūtibz fieri anathy-

Vel primos īflāma
tos in india.

BIBL. AUSO MED

nua: cōgregantes i dē oīes quecūq; sēdm̄ meditatua et-
phiam erant chlorosi. Facta aut̄ plurib⁹ diebus cō
gregatione cū ostenderē i spiratione fieri dilatato thorace/
expiratione vero cōstricto et musculosa quibus cōstrigit⁹/
et adh⁹ nervos qui ad eos dūdit⁹ explatatores a spinali
medulla habere/ Et qm̄ violenta exhalatio spūs expira
toēs que sine sono operant⁹/ violenta vero est alia cū sono
fiens/ qm̄ efflatione noiam⁹/ et super ostendere qm̄ hec
sola sēdm̄ cū qui per faringē exitū habne qui sunt i ipa
cartillagnibus formata/ hoc operat⁹ et qm̄ a musculis
hec moūent⁹/ et qm̄ nervi qui hos mouent i frontali
nocalit̄ operantur/ Deme/ cū ostendeba h⁹/ horatus rogā
uit me habere submeorutores hyz. Et cū mussisset
ꝑcito eos qui exercitati erant i scribendo/ enuciam dia q
ostendi et dixi/ nō prouidens si deberet ea trade⁹ alīs mi
tis Sz hs nūt nemo ausus e cōtradicē eis: quos co
siliarent⁹ multi cōtradicē/ vt audiret⁹ solū quod cōtra
dixerūt. nō aūt fuerūt adhibendi cōtra rationabilibus
viris q̄ dixerunt/ adducere.

Capīm̄. vi. i quo narrat qliter puenit ad notitia mu
lieris q̄ amabat: et illi q̄ amabat.

Reliquū igit⁹ est quod promisi deinceps enarra
re: et adicia prīm sermonē maxime/ qm̄ quidē sophi
starū medicoz qua ratione inuenio amore/ erga dom
cellā patris/ erasistrati cognomēt/ ingratus/ fuerit an
arteriaū pulsū/ pulsantibz hīs amatine/ adhuc: nō
sustinentes dicī expulsibz diuinū id. Ego aut̄ qliter
quidē erasistratus cognomēt/ hic dicē nō hēo: qualiterue
q̄ cognom̄/ ita dicā Vocatus fui vt visitarē quādā mu
lierē seu virginē i nocte/ et trānsmutante se alias ad ali
am figurā attributus Inuenens aut̄ ea sine febre/ et

rotta ista littera est sua
propria verba, ubi
horatus rogauit me/

et regargitauerūt
de q̄ lobloquium

.i. hinclitus

rogabā eā de omnibus sedm̄ partē q̄ m̄ ea fieri possent/ex
quibus scīm̄ prouenire vigilias. Illa aūt vir et q̄ diu
rōrespondens/et vt vane interrogata. se ostendēs/tande
auertit se cooperiens tibus ei/tota se cooperuit:
et m alio paruo pulmunari caput mlmanut: sic q̄ sopno
egent. Recessi igit² ego/duor alter² excogitas ipam
pati/.s vel mlice augustiari: vel aliquid tristantiu hēre q̄d
nollet confiteri. A sedm̄ aūt die distuli/diligētius
consideraturus de eis. Crastino igit² tur p̄mo quide
audiui ab astante seruitrice q̄ impossibile erat eā videre
Rex aūt rediens audiui rursus idē. Certo vero redi/
et dicente michi seruitrice vt recedere cū mulier illa no/
lit molestari/excogitaui eā siue me balneari velle: et cō
sueta offerre. Cras aūt sequenti die. et solus rabormaq
cū seruitrice multiformiter/cognoui manifeste eā aliq̄ tri
stitia molestari. q̄m et adiuuem atactu: sicut et ab erastī
to puto fuisse factū. Q recognitione igit² facta michi/
nullā esse passionē sedm̄ corpus/sz ab aqua aie tristitia
molestari mulierē/contigit illo tempore quo visitabā eā
confiteri id. Accedente eius quoda detheatro et cuiusdā
saltante vidisse puladē/permutatus est mulieris aspect⁹/
et colōr faciei. Et ego videns hoc tactū eius i mā- i. brachio
tens manū suā pulsū repente meū le multiformit
fieri: .qui significabat aiam exagitari. Dē cū pulsū
ni hūs qui ni agonia sunt certa aliquā rē/cognouit.
In sequenti itaq; die dixi cuidā meorū qui me seqbā²
vt eū visitaturus venirē mulierē/post modicū emutia
ret michi mortuū saltasse hodie. quod cū nutrianut/ip
mutabile inuenī pulsū. Similiter aūt i eo q̄ de tertio
die faciens nutriri michi de tertio saltatore/similiter
ipermutabilis manūsit pulsus. In q̄rto vero die

BIBL ADAD MCD

Diligēter valde obseruans / cū piliades saltare nitiaret / confestim exagitatū multiformiter vidēs eū adiuem diligere piliadē eā. et hec obseruans diligenter i seqn tibus diebus muem certitudialē.

Capitulum viii. De pronosticatione furti i quodā firmo dispensatore seruitioꝝ et acceptore pecuniaꝝ dñi sui

Sic aūt et alū quēdā diuitis familiū dispensatoꝛē exitē / simulē laborare cognouit. Tristatus eū pro eo q̄ debebat reddē rationē eoꝝ q̄ dispēsauit / et sciens de esse nō modicā pecuniā / premeditatione vigilabat: et tristatus liquefiebat. Predicens aūt ego eius dño / nullā esse passionē / deliberare super hoc cō siliū ei / eo q̄ ille timē debente dño rationē eoꝝq̄ cō misit requirere / et ꝓpea tristarē sciens nō modicū inue nire quod deest. Et aūt dixit me bñ cōfortinasse / consiliū vt audiens ab eo q̄ñtā habet repositū pecu niā / grat ea iuit sola: ne repente eo mortuo et ipam a mittat: cū nō possit vlterius petere rationē. Et aūt dñs eiꝰ hoc fecit / putans ille q̄ vlterius nō examinabitur / et ꝓpea factus absq̄ tristicia / in tertio die eū q̄ sedz natura habitū recuperauit. Cui ut̄ latebat hec a terrores medicos: qui mulierē illā et familiā vt vi siebant. ex cōbz eius excogitationibz muem hec si breuē noticiā habeat aliquis artis medicine. Ego quidē puto q̄ nulla hmt noticia q̄ corpus ꝓ aīe pas siones pati assuerunt. Horrassis aūt negz q̄n agone et timores repente animā exagitates pulsus vene vertit / struit. Quod erasistratus siens / i domo egrotantis exitē mulierē / facilius adiuenit quid erat: vt pote potete ea frequētiꝰ videri annuere et nō raro pauculos dies sit apliade q̄ negz fuit apparens / sz auditus exagitabat

l. fuma-

mulierē. Oclusio igr̄ est longa morē pulsus crois
re. crotis enī nullus est indicatiuus pulsus. sz pertur
bata anima pulsus alterantur/ neqz ea que sedm̄ natur̄
equalitatē neqz ordinē seruantes.

Q. xpin̄. vm̄ in quo narrat qualiter. cyrillus boeti filiū p̄ occulta medicina et bonitatē frequenter reddiq
uerat: ostendens quo modo ipsum occultatū ab eo rebū.

Quīd aliquos adhuc adiciens super quo cōfestim
stupuit qualiter boetius/ audiens vero q̄liter hic
tū est dicebat nō admirari/ ad alia pertransibo. cū igr̄
egrotaret ei alter filiorū/ deinde sanaret̄ redit iterū
egritudo: deinde cessauit. Et post hoc rursus super
febriente puero/ et me dicēte comedere ipm̄ occulte/
ea eīm que manifeste dabant̄ cū eo q̄ q̄litatibz essēt ydo
nea/ et quātitatibz erant cōmoderata/ mitez puerū pro
mittēte diligenter obseruare eū/ statuit i custodem
sedēte uxē per totū die: et excludēte eas q̄ i illa
domo ingrediebant̄ ut nō dormiret ibi de nocte:
et claudēte ab intra diligēter. Cū aut̄ mor̄ diebz
sit custodiēs calefieret per noctē/ boetiq̄ requirens me
ducebat ad domū ipē puerū. cōsertu aut̄ sūt et q̄ via ob
uiabant: inter quos erat et tu. Imem aut̄ de ca
mera recessisse simul cū mitē puerō/ ad alia domū
qua erat et lectq̄ uxē puerō/ sup̄ quo mater dormi
ebat. Lectisteriū aut̄ quodda erat copulatū inter
duos lectos i fundo: in quo puerū melius custodiebat:
et nullus ei adiuuiret. Deniceps aut̄ erat duo se
dilia i quibz nos sedē fecit boetius. Ipe aut̄ intra
yroxē sedens duri dixit galienū hui ut audiat ate
diligentiā custodia facta i puero hūs diebus: et videat
an i dicta deliquit: at tu dicens inde calidiore eum

BIBL. RIPAR. MED.

fuisse factū decepta fuisti pre timore ut putares febrē
esse debilem caliditate ꝑ alia causa forte frāmi: et dicat
nobis certitud̄ maliter qualiter se habet: simul aute
et de dicta eius te doceat. Cui agens ingit² ego pulsū
puerī sine febre dixi eū ee. sz prebere octonis p̄ncī
piū hys / qui me vocant diuinatorē. Subniferes
autem boetꝰ dixit et ego cū illis vocari te assue
ui diuinatorē / qui aliquid tale dicis / quale coartifices
tui aiūt esse impossibile per mediocria theoremata
cognosci. Sz vsz nūc dixi q̄ procul dubio ondi hec
talia / per theoricā meditatā inuenit: et quosdā
medicos ea scribere. Dicere aūt poterat oio diuina
tionis esse. Et ego petens semel adhuc concedere
mihi tangere pulsus pueri / postq̄ hoc factū / attesta
bens dixi obsecro cū nullius locutus sit mihi / et per
totā viā veniuus logicetes / q̄ diuinatio que dicetur
erit manifestatio. Dicente aūt illo attestari / scis q̄liter
ego risi: et aduertere dixi ad dictū diuinationis tale epi
stema / in domo hac huius pueri cyrillo absconditū esse di
xi quis comestibile. Et cū ad balneū mater sua ieus
clausit hostiū / dem̄ pro securitate in scrineo ponens
clauē recessit / hoc ei audio cā facere cōsuete vt ab
sconditū illud assumens filius eius auferat. Hoc cū
audiuit boetus / mox ieus ad puerū cepit cū: et dixit
ei ad lectū: et tūsuerti nubens lecti sternū / que sūt q̄d
absconditū inuenire meo. Quigz superamicta omia et
et substramenta concussa fuissent / matarattū mox deiec
sit. Deinde sedile auferens inspiciebat si aliquid absco di
tum in eo inuenire tur. Et aūt neqz ita aliquid fuit re
pertū / readiuit de lecto pueri ad lectissimi: et lectū
totū transuertens iussit iterz sterni: et arridens aut-

quid vltra diceret diuinator. Admirans autē ecce q̄
nichil reperit occultū in eo cōmenta / id solū quod exqui
situ non fuerat / seu nullo suspicante in eo contineri quod
querebatur / extollens cōmouebā. Erat autē hoc paruū
quoddā capitis amictū. i. fasceolū matris eius superia
cens in cathedra. eo vero cōmoto pars pānī que ī eo cōte
batur ad terrā cecidit. tunc ante vos oēs clamabatis alte
simul cū boetio ridentes / et diuinatrici laudātes. Et ec-
ce tame super oēs rides mirabatur quomodo pulsus
occultatū cibariū sufficies erat iudicare. Et quod fiebat
in puero diū mr eius balneareturv / sic cōiecturam.
Cū em̄ claudere tur hostiū cū multa diligētia cibū fs
puero ad cōmessationē nō erat difficile suspicari. Et
q̄m occultare tur quod comestibile / pulsus quidē nō erat
tamē m. Et excogitatū ipm̄ videns cū esset puer sine
febre / suspicatus sum sicut et ī muliere que diligebat
et ī famulo / exagitatoēs alīc aliqua passione fieri. Intro
gabis autē vnde cōiecturam comestibile esse / quod occulta
tū erat. Audi et de hoc. exagitatio quidē animę pueri /
cū neq; ī iudicio deberet respondere / neq; luctari / neq;
astomizare / in aliqua superabilī āmīa corporali magis q̄
animali consistit. Audiens autē hec boetius per deū
mirari dicebat: cū sit facile cognoscibilia facta / nullius
medicor inuenīt. Cui q̄ neq; tale opus vnderit
unq̄ / te aliunde q̄ ex medicatiua arte hc agere dicit
Et videant hoc nō solū hoc ignorare et et q̄lis ago
usantiū pulsus. Et si cognouerit aliquis a fortuna / neq;
que excogitasti / potest excogitare: eo q̄ non sint simili neq
in disciplina exercitati intellectū: et in astutie operibus
vt dixi sunt illi exercitati et sapientes.
Capitulū. iv. in quo narrat anīa qua fecit vxori boetī.

vel fabulatus

vel videntes

BIBL. ACAD. MED.

que patiebatur fluxū menstruoz: et supeneniebat ei acūtē

Hoc igitur epigenes te ipm̄ habeo testē: multoz vero aliox gestoz ame p̄mo aduentu: alios aut audisti/ et alia diu ab ipis qui cum bant ame. Nūc tu admirandū actū ame monet no tacere. boeni nanq; vror vocati fluxū muliebre tendes/ sedm̄ principia quide veteres famosos medicos/ q̄z vnus ia et ego putabaz ab omnib; esse/ consuetis obstet cib; optimis existib; sedm̄ cuiusq; scripta edocuit. Et aute tumultu imutabatur/ omib; nob boetiis agitiregans scrutabatur quid oz facere. Quibus aut decretalibus in cuzia/ q̄ scripta sunt ab ypocrate et optimis medicis qui fuerut post eū/ ipe omia aggre rogauit: et me frequentez apparere famulantib; mulieribus: et videre maxima eox que sedm̄ partē auxiliox ad vnū salem mentione aspicientiū. Que raplin habebant sic care quide no solū matrīs partes/ q̄ etiā vniuersū cox pus/ affarendo et vnctiones simplicates. Et aut et hiis testis videbatur dispositio deteriox fieri/ deceter abigui tas oibus nobis facta est. Et queretib; alia diuersez cure ad qua tūsiremus/ neq; ex ratione inueniebat/ neq; ex experientia/ melioz ea q̄ ab optimis medicis est cōfessa. Iterū aut et tumoz quide quida apparuit sedm̄ ventre simlis q̄ fit pregnatibus. Que quidē cū zanctū eā medici putauerūt no vere p̄ pregnatione fieri. Non tame aliquis aliox medicoz putabat, eā eum q̄ exercebantur quotidie signa existia muliebris fluxus attestabantur huic opinioni Puliere igitur q̄ custodiebat ipam̄ qui confidebam̄ optima esse oia agere/ vt pregnante/ et balneante quotz die/ contigit p̄ma domo balnei vehementissimo dolore fiente ei qualis parientib;

? q̄ no erat pregnans

ſoler aduenire / aquoſa hūiditate euacuari tanta vt lipo
timiçare educerent de balneo mulierē: ploratibus autē et
clamantibus hinc que cura eā: nulla vero negz pedes ne
qz manus negz os ventris quod et ſtomachus notatur con
ſuete fricare. Ego cū a caſu ſtarem ante exteriorē par
tem balnei / clamorē audiens ſalui et cū vidiſſem ifrāta
eā ad manus accipiens pigmentū nardinū ſtomacho eius
fricare uſſi: clamans a ſtantibz non ſtare vane. ſz has quidē
manus calefacere: has vero pedes: alias vero odorabilia
offerre naribus in quibz tūc recuperauit eā letabatur aūt
tūc multū obſtetrix contracto meuacuatione ventre.
Ambigente igitur qualibet quid oz agere / et ne nō ſedz
candē mentionē prius curanda eſſz mulier tūc me ſolli
cito exiſte per nortem / et nō audente ad aliquid aliud ſi
ſuc / aduenit quid tale. Demoratus fui qm cū lipoto
mia ſibi facta fuit / qm videbat mulieres quidē nō mouabat /
ſed ſtabant et plorabant / ego aūt pigmētū nardinū
tunc accipiens os ventris et ypocondria fricauī / cuem
tregombus huius molliciē muſculoz qui ſedm ypo
condria: ita q̄ i principio quidē cū poſuiſſe violentiq
fricare eā / timens ne premendo carnē / humida facta par
ticula / deſtiti a violentia. Et cū quis ſume aſſilare
voluerit ſimilia lacti quidē quod coagulatur ad caſei
generationē nō tamē ita coagulato / viſa ſunt multi ea
que ſedm ypocondriū omia Siccare itaqz / hūiditate
paſſionis aquoſe exiſtis ſuper omnes decreuimq: et ſue
nire modū curationis nō perſiſtante materia ſolū / ſz etiā
per calefacientē: ne cōſumeretur: totū corpus ppter
frauī cōploem / moderata In marma igitur arena i
elmauimq eā. Cogitans aūt ego et aliud cōmune
petiū ſiens a medicis ꝑplurimē paſſionibus euacuant

BIB. ACAD. MED

cū superfluitatem .qualiter autem non generetur alia filiis/
curare obmittunt vel prouidere/ excogitatu intentionē dicte
facere per potū pauciſſimū et ſicationē totius cor.is/ et ad
huc vnctionē p̄parata nō per pirē et terebentinā: ſz per mel
ſolū vſqz ad multū cocti mediatū autē mitū vt fontane a
que mediocriter ſit. Sicut aūt per cute cognouimus
luiſz eſſe diaforam superfluā humiditatē/ ſcdē vero modo vna
tinus factis ad veſicā eā deducere: curare aūt et per iſtem
oia ventrē ſubduci. Quibus factis/ per dies conſequentes
vt ſeptem poſt illā ſubitā enacuationē/ boetius dīs noſter
oraū et coitē precabat̄ conſiderare alique cure modū. Ego
autē remouens cū apūtibus famulis in domo et amicis ſe
oraū/ ita locutus ſū. Tullo vſqz nūc me in medicinalibus
operibus errāſſe ſcis: vt et tu manifeſtiſſime per te. Quoniā
de egit² decem omnibz diebus me agere vt volo cura vroris
tuā. et ſi melius ſe habere quolibz die tibi videbitur/ poſt-
ea alios tot diebus concedes michi agere curā eā. Si
vero nō vis/ ſeparabor dīno ab ea. Ille vero parate cō
cedente michi p̄mo quidē ydraciogogo facto per inferiorē ne
tē enacuau eā. Poſt hec autē bibere dabā aquā t̄ qua
decocta erant aſarū et apiū. Et autē primis duobz die
bus lms fientibz nichil apparuit defluxū/ Tertio die dedi
rurſus non multū per inferiorē ventrē ducere volens.
Et poſt hec vngebā melle quoſz die/ et ſricabā corp̄/
primo quidē per ſindones molliſſimas: deinde autē et p
duriſſimas. Et dabā ei carnes montanaz aūū/ et pi
ſciū petrinoz. Et aūt hec duobus x̄y cura facta/ nullū
oio vero apparuit paſſionis ſignū/ cognoſcens boetius
me pluſq̄ promptiorem egriſſe/ totaliter curare diſpone
ulla zogabat: et dare mundationes vt ad reliquū tempus
nō egrotaret ſimilē. Quia vero nō cōpleto meſe/ bene

i. aque equitis

colorata erat certissimaliter: vt in nullo deficeret ab hiis
que sedm naturā / nichil q̄ de venustate appareret / quadri
gentos .quidē michi misit aureos
Capm̄. v. in quo ostendit qualiter boecius et alii multi
vnā volebant eū facere adherere regi romanorum
Audit autē munificā generositatē laudando me. Et mani
festus ipē paratus erat sicut et seuerus nūciare ea
que sedm me / regi qui in vrbe marco antonio: et etiam
abilio. lentulus cū recessisset de vrbe ad partorū pre
lium factū a bolegeso Ego vero videns eoz voluntatē / et
timens ne de hoc aliquid agere anticipantibz / prohibe
re a reditu mi asiā / rogaui eos pauco tempore abstinere /
dicens q̄m ego dicā eis tēpus q̄m voluero q̄ hoc michi
fiat. Q̄ui iussit vt manifestationē cessare / de vrbe recessi
vt i capuanā iturus: relinquens vnū familiū custodiēte
ea que sedm domū. cui mandauī vt rediens naue in
asiā emitem / aliqua die videat emptorē aliquē: et vi
dens ea que sunt in domo cōtribuat cōfestim in nauī as
cendens nauigio quod per cicliā ad patriā cat.
Hec quidē paulo post acta sunt. Ego vero in capuanā
veniens abinde rursus festinaui ire apud brundusiū.
Audiens autē determinatū cū prima recessura na
ui apud durachiū vel i melitā nauigio tendere / times
ne aliquis multū potentiū viroz vel ipē rex videns
meū regressū esse ut fugiētis / mittat militem: et apd
romā reduci iubeat. Ego itaq; sic post vnū diē ni
caliopem nauigauī Quidam autē me qui i roma
amici / admisso famulo / interrogabant vbi essē.
Audientes autē in capuā quīq; me conuersari / pō
quidē suspicabant hoc. Q̄ui credente vero tempe /
et neq; me videntes / neq; famulo; aliquē i roma /

cognouerit me fecisse que a principio dicebam. Et tunc
vir crediderit omnis qui prius detrahant quos tunc dicebā
uera me uelinquē romam nō mendaciter: sz sēm veritā
Capitu. xi. in quo narrat qualiter — Ste rō dicebam.
galienus reuocatus ductus est ad regē romanoz: ut fieri essz:
finitqz cū eius filio cōmodo scripsitqz tunc multos libros

Non post multū aūt tempus uēnit leuchius. sz belli
alterius contra germanos principiū constituit est.
Hasta aūt locutione de his qui i operibz non paucis ostende
bant medicatiā et phiam non pauci eoz qui circa eū noūa
bant me talem esse Credens vero iā de urbe ad bellum/
hyeme morari i allilea posset ppauido et aggregando exer
citū Misit aūt ad me: et fecit uenire ad eū. Sz leūchio ipo
i medio hyemis tristi migrante ad deū / frater eius apud roma
portans corpus et faciens que legitima circa id/ iter contra
germanos arripiebat nubens et me sequi eū. Benigno aūt
gestu et ipo/ suasit ei dimittere me in roma cū cito essz redi
turus. Toto igitur tempore peregrinationis eius memo
rans consuete malignitatis eoz qui sēm cum te medicoz
et phoz / deliberaui abinde recede ad aliū locū / ubicūqz fi
lius eius cōmodus essz: qui apicholao educabatur / manda
tū hūit ab ipo rege autumno vocare me ad cura pueri: si
aliqū egrotaret. Ultra spē aūt eo morante in germanico
bello / toto hoc tempore multos libros scripsi phicos et
medicinales: quos redeunte rege roma / dedi amicis: ut
inuenirit / credens penes eos solos existere ipos: qui si scisse
dari mihi dignos / negz illis dedissem. Loco aūt indignos
quicūqz prauis sit ars / et nō cui distendi aliquid legit: sz
ut aliqui possint inde calūpniari Inter hos igitur libz
tota theorica scripta est in uno libro qui de pronosticatione
inscribitur: quē feci alteriter filioz q̄ntiliani.

Bellerophontis

Bellerophontis

mortuus filius

i. filium exhibens

i. vel commodus

Ex hoc igitur si volueris theoricā hanc discere/ facile tibi erit/ cū iam legeris libri decretis: et fueris exercitans intellectū ab infantia in geometria et dyaletica Multi vero medicoz quicūq; ab eo quod in operibz exercitio abcesserūt/ ad maligniā tes vero conuersi/ artē que circa eis exercebāt/ neq; scire quid sc̄ptoz possint: neq; exercere.

Capitulū .xii. in quo narrat pronosticationē et cursum factum cuidā filio antonii/ et antimodo filio picholai.

Cuidā autē antonii filiūs cepit acutissime febrire/ ut nō posset excedē die .vii. sine crisi Que aut essz eius pronosticatio/ per libros de crisibz dicitur. In quibz et qui rūpitur multociens crisis nō expectans die/ q̄ fideliter creticat/ ostensū est et hoc contingere ex eo potente.

In die q̄rto dixi picolao qui nūciabo sibi quid de futuris interrogabat aut ipē de hoc p̄cenerat cū qui multa erro mata esse impossibilia a sapientissimis medicis medicis p̄ dixi. Respondi igitur cuidēs qui curta . vii. die non potent peruenire exercitudo ad crisim Indicabitur aut oio. vel. vii. vel. vii Sz si. vii. iudicetur/ reuertetur dyrioio. Si vero . vii. certā habebit crisim . esse aut crisim nocio per sudore. Et aut in .vii. die iudicata fu it/ litigatiuus exercis estus/ ut possz me credanguere no-sic te reuersione/ balneabatur quide quolibz die: vinū aut non bibebat: neq; offerebat nisi suctū ptisane: vel vpam per se pam vel cū panis micis. multociens aut panē cū fides i aqua contentebat. Hec cū feassz vsq; ad .xii. die/ iacta uit se in eo uicisse mea predicatione. Cubit aut. xii. die hyra tertia aquosi vini modici. et cū hoc totā diem di tiorē modici anteriori fecit: adhuc tamē tenuē. Sz ise quenti die .xiii. exiuit a p̄mo a p̄ a cubitu magnus febrire/ misit ut nullus illud michi significet: existimans neq; forte

BIBL ACAD MED

debeat esse febre: neq; ad plus q̄ per die vnū protendi. Et
aut semper magis fiebat vehemens procedēte die/ claudius
seuerus rediens ad suā domū ppe ea que illius erāt cū au
diret eū febrire/ aduīt ipm̄ et videns eū vehemēter febrire/
primo quidē interrogabat ab eo q̄m̄ mente esto habere de p̄nci
pio ei facte febris. Audiuit aut ab eo veritate/ q̄m̄ ppter eo
trouersiā/ nullus ei nūciare q̄uis michi dixit quodq; clau
dio me ad visitatione ducere ipius esti: et post hoc seruū me
assumere. Quibus factis/ interrogabat quid michi videbat
De reddita egritudine. Respondi igitur ei vt esto ante
predixeram. s. q̄ post dies soluetur hec infusio sufficienter cala
fiente febre in eis/ denū iudicata in xvm̄ a p̄ncipio die.
Estius gratanter itaq; audiens cito solui egritudine propte
credidit. Quod cū quib⁹ vult/ pala q̄m̄ promptē credit q̄
fiet. Seuerus aut q̄m̄ quidē nō erāt de salute esti/ credidit
michi. Sz q̄ in illo die pfecte liberabi ab egritudine nō credi
dit: difficile esse extimans me/ nō expectando saltim/ die se
quēte enūciare quid certū debentibz fieri. Quarto die
Seu aut sic hīs misit filio dilectulo vt ire ad domū
esti dicens expectare eū me: post visitatione vero redire
ad ipm̄. Et igit̄ vidi esti/ et denū mi ad eū contradicis
aut eis q̄ heri dixisti: aut pmanes in eis: me aut dicente q̄
mihi magis q̄ heri enūcio cadē. Post prandiū rursus
vocans interrogabat iterū/ si certe credebā esto debē fieri
ersim vt dixeram. Audiuit aut me magis q̄ heri firmū ee
de hīs que dixi. Et aliū et sēdo die interrogabat me si
cautē mente p̄ceptis custodire/ aut mutare quid dictoz/
audiuit q̄ nullius eoz admoneo: sz habeo quid addā dictis.
Qui rursus interroganti quidhoc esset sciab dixi q̄m
tūscie toto xvn̄. die incipiet ēcta sedam horā sudoz nūcio.
Nihil dixit et hoc dixisti pcholao. Dixisse me re

sponsi. et ei credidisse: qm no erraue in predicatione et cura
oio. Quid ergo et ipe nunciabit hyc regi ille. Quid vt
vult faciat. Michi vero no est cura debitus gloria. Non
em ambulo predicans meas pronosticationes et curas: ne mag
mi medici et phi odiant me diuinatore et magum vocantes:
et talia alia contra me promulgantes. Tobis aut amicis q
cu[m] sprenuis medicatua et despanuis ob illoru[m] rudicate
ostendo arte apollinis et asclepiadis digna. Medicos vero
hos dimitto muniari ei: sicut et phos phie: qui demu[m] nullo
idiota nclus vuentes nouant se nole honesto phie Hec de
diri seuero. Quia aut epigenes cognouisti nequa medicor
fere oim optantiu[m] me deportuari: et mittentiu[m] quolibz die
eos qui cognoscerent et enuncient eis quod fiet. Que aut circa dn.
hora[m] sup purpurisman esti nouerut dicentes et manifeste letantes
omnibus obuiantibz dicebant imperatorem qm mirabilis dina
no gratiem secu[m] contrariu[m] processit. Non em scieramus qa
predixi seuero et pichyao i vesperis esse pncipiu[m] crisis. Hesta
aut sero crisi sicut predixi ego conuersi sut omnes erubescetes:
qnus hec pronosticatio nichil haberet mirabile: sicut ostendi
per submemoratoes factas in p[ro]epidmiay: et adhuc i opera
que de crisibus. Hn vero media no solu[m] ignorat q sepca st
ab antiquis sz nec dies scit numerare qui post. vii[m] ermaie
simes febre iens qui laborat rursus per reuersione febriat:
cu[m] ab ypocte scripti sint secu[m] libros epidmiay omes dies
m vnoquoq egroru[m] usq ad vltima solutione: et no solu[m] s
m.xmi[m]. sz etia[m] m hi[m] vel hxx[m]. fiat. Hec quide predictio
sic fiut sicut et que post horu[m] noticia curia comodi filii
pichyali: du ille essz i peregrinatione.

Caplin. xm. m quo narrant pronosticatoes facta ip
sona regis. m cuius stoco cibz coiterbat i flegma.

Mirabilis vero fiut ea que mit m ipo rege cotigit
pronosticatio

BIBL ACAD MED

estimante quide eo et medicis quicuq; fuerint secu in peregrinatõe/ pauperissimu quida febrile incepisse: errantibz aute omnibus ꝛ in sedo et m.m⁹ die Sumpsit aute in primo die de eo quod p amaz aloen facto hora pma. Deinde tyriaca vt cõsuetudo erat ei quolibet die offerre: et tuc obtulit cuta hora. vi. Deinde balneato circa octasu solis/ et modicu cibato/ et supue nientibz tota nocte torsionibus simul cu enatõe que que per ipse uore ventrem/ et pp hoc febricte media qu circa eu mane vide tes/ ipm quiescere fecisse. Deinde sorbitione cibauezthoma ifr. Die aute post hoc cu ipe etia in palatio dormire venit q⁹ vocans nos ia lucernis accensis a rege missus Et aute ma ne nobis tribz visitantibus eu/ et duobz tangentibz pulsus/ tuasiones principiu esse videret/ ego vero statim tacens/ ap pitens me pmu interrogabat quare eu alii tetigerint/ et ego solus non tetigi. Dixi aute ei qm duo hm qui tetigerunt: ꝓ eu iam in peregrinatione eoz tecu facta cognouerunt per er periciam ppietate pulsuu tuoz/ magis spero cognoscere ca que nutu dispone tua. Et aute dixi hoc/ et ipe iuberet me tange apparente michi pulsu multu distare ab eo qui i dicat principiu tuasiones/ enunciau inuasione nulla esse febris. ꝑ conteri vel contristari stoco eius ab assupto cibo in fleumate conuerso aut extinctione. ipse aute laudans digno tione tradixit/ hoc quod tu dicis est. consenso eu vt assumpto cibo grauari. et interrogauit quid face oz Ego aute respon di sic si aliqus alius essz qui infirmaretur/ date mihi et sic assueu facere unu pipez imittens. Nobis aute reptibz eu securissimis etiam auribus consuerimus medicu vt sufficit nardino pigmento oleo in tingendo lana ponere i ore ventris. ille vero dixit in consuetudine esse ei quicuq; inole statim stocus eius/ nardinu pigmentu calidu infusa i eo postea apponere: iussit q; epicholao hoc facere: et nos

licentiare. ¶ Assit igitur ei / et pedibus calefactis a frigantibz per calidas manus / petit vnū sabinū: et etiā imittens piper bibit / pielvlao dicente quū medicū habemus solū vnū: et hūc valde libet. ¶ Ipe de cetero perseuerauit loquens semper de nobis / sicut nosti et tu / q sū medicoz primus / philus vero solus. ¶ Erat enī erat demultis q no solū sūt amatores pecunie / sz preterea: et amatores glorie: et inuidi: et maligni. ¶ Sicut aūt diuersa ista scrutatoēs / nulla puto mirabiliore hac fore ¶ Cū enī ipe retrū ab omnibz optime cura pulsus exercitatis medicis / quoz vnus erat archigenes quod signū est ꝑpium tuasionis / et quibus dā quide qui est ca que circa arteriā sistoles / et eam se mouere / directibus / quibus dā aūt oio no esse perceptibile sistole / ego aūt et bn fui fortunatus. quid enī aliud quis dicet cū etiā parussias ut pulsibus diuas cognouerit: in tantū vt quos quide medicoz ad balneū mittebant / uel cibari iubebant / Ego seu nutrices iuuadi prohibui. ¶ Semper cū diligenter exptus cognoscere ꝑncipiū paroxismi / prompte quide ausus fui regi dicere cū ꝑmo tetigi pulsū eius / continuā enūciationē ei qui ipe i se ipso opmabatur / et a medico audiebat.

¶ Aplius. xvii. in quo narrat cuiusdā filio re ge: cum patiebatur flegmone in parotidibus.

Quod aūt sint sedm̄ cōmodū habere quide aūt quid magnū. in veritate vero multū deficit ab hoc ¶ Palestra enī cū accessisset ante horā nonā mouit eū sufficienter calā febris. ¶ Tangenti aūt inde pulsus / flegmatare aliqua particula videbatur. ¶ Et hoc cū audiret pielvlaus mirari dicebat si paruissimoz paruissimoz flegmo permutauit pulsū pueri. nulla enī alia particula ei flegmatabat. ¶ Et i hoc aperiens os eius / postulabat inspicere. ¶ Parentibus aūt locis asperis et valde rubicundis / no tamē magnū tumoz hute flegmone / intendebat quis fortasse stomaco fortiore ꝑp

-b. ꝑ signū sūptū a pulsu ꝑmo tuasionis febris significat

*paruissima greece dr a para quod est minime. et ichnon quod ē vestigium inter duas vias gradi

BIBL ACAD MED

dereret ꝑ puero hñte stupticitate. Illa vero dicente se esse eum
qui resticaut coqꝑ poma et sumach fauco tñsure quide ad
mellicratū cottis mꝫ eozosis iussi: et hoc solo vti per noctem:
et in sequenti tota die multocies simul cū nocte que cū ea.
Certio vero die mane/ qz ia ea que flegmone cessauerant
finaliter/ sine febre vero paulomin̄ erat puer/ suasi pielolao
ad balneū cr̄ūs ꝑpe domū in qua iacebat adducendo puer/ ea
que sedm̄ piscinā aqua facere vti: infusis quide oīnibz par
ticulis/ solo vero capite fomentato copiose. Demū cibare cū.
Quarta vero hora tercia venit anima sanctuna cognata eiꝰ cr̄i
stiani ꝑpe regē accusando se cur sedo die non vidit eū Hec
cū audiuit post comestoēz somnisse de eo quod factū est ꝑ puero. et
cū hec addidit adhuc manifestū esse adhuc nos debere super
crescere octauā horā sedm̄ qm̄ mandebat paroxismus Nos
vero pielolaus/ nos diuit super crescere crimꝰ thesalicū dyat
cum. sz. G. iste videns mane maciem et ardū corpus puer
totū balneaut: et cibaut nequaq̄ febricitantem ducens: ac etiā
balneare rursus iussit: et cenā prebere/ qle samus cū cenabat.
Hec cū audisset sanctuna/ modico tempore ibi conuersans/ ap
hendit me manu eius: et coeducens quendā medicū assertiuū
cā methodicū iocose aut ei/ galienū hūt nosse no verbis/ sz operi
bus/ vos methodicos ꝑpugnare Multocies em̄ ia multos
morientes febre balneau: et dedit vnū bibē: qubus sā in
ꝑma die Quosdā aut et tercio die absolut ad cōsuetas actes.
In quo vos oīes in ꝑmis duobz diebus mirabar facetes/
et iubentes superecredere suspectas horas/ custodichatis ia
centes Et nūc aut artis eius fimitudinē ostendere.
Cui cū regalis puer absente febret in ꝑmis duobz diebz
vehementer/ vt et vos hesi audiuistis/ in tercio die hoc no
superecredē sicut vos iussistis. Sed. vii. horā expectans balneu
ut eū et cibaut. Nicholaus etiā alūpn̄ eius adeo dilige

lacrima

vel exquisando

.i. die tertiū sic thesalo imbibat

.i. ne excessit

vel firmitudi ostendere

In absentia iussit quia nos simpl

tissim⁹ erus curta hoc vt etiã timiditas putaretur eius Diligẽ
tia pro eo quia preexpertus sum de arte huius viri / suasus est
balneare et cibare ãu suspectã horã. Illa ingr talia dicebat
ambulans usq; ad equitaturã. Ego aut debente ea / ascendere
recedens dixi / fecisti me multomagis ẽ plus a medicis odiri
Et separatus cnarrauu hoc et pictolao: et quũ pp humus
modicos mipez scripsi operas / vnã quidẽ ea que de frenitis
febriũ: aliã vero de creticis diebz: et tertiã de crisibz super
ostendens ab ypocte scriptã fuisse hanc theoriã: erqua vtiq;
quis precognoscat que futura sint curta exactius mes. Hn vero ita
sint indes / vt neq; post meas cõmentationes dictat ea. Tuei
epigenes dilectissime que scripsi debuis omnibz / et vidisti me
predictum / et scis me dixisse demonstrata ab ypocte / solũ i
eis addente me eã q̃ depulsibz theoriã. Q; m̃ sola ptractauezit
qui post eũ / alius aliud quid addens usq; ad tempa nostra. circũ
cognitio dispoñiũ cor⁹ ex hac theoria fit: sicut ineasius ex cogni
tione diligẽti futuroz precognitio;

Caplm̃. xb. i quo narrat qualiter prohibuit romani que
dã iuuenẽ egriũ: q̃ cito debebat recreari per fluxũ ff̃ sã
guis nariũ recitando sigr et hmoi mo⁹ curam.

Quietia quod te ptr̃e fiebat i quoda iuuene / qui de flo
la consiliabant² quidẽ medicoz: / qui in roma optimebat
ꝓmatũ per submeorationes quas ego feci / ostenditur mostrũ
fuisse ab ypocrate pfectissime. Quitũ aut die dicebat a
ꝓncipio egritudinẽ iuuenis ille. Notabat² aut a medicis
obmissũ fuisse floꝛe auxiliũ / indigente passione vt i ꝓncipio
fuisz facta sedñ sedz vel tertiũ vel octauũ estiũ die Attamẽ
q̃neq; hora ãu / neq; etas laborantis / sicut demũ / neq; sedñ
vitale virtute robur / neq; precedẽs egritudinẽ dicta contra
indicabant / sz oia concordabãt sibi iuuẽ ni indicando floꝛas /
consulebat incidere vena cõuenies esse putantes Ego aut

l' consequentes
l' conuenientes

BIBL. ACAD MED

conspiciens diligenter omia apparere signa que ab ypocrate dicta sunt eorum qui debent emorragiare Diu in dubio detinuere eos de abundantia sanguinis. ex venire ad hominem natura ypocratis existimare quod fiat ea. et hoc mox fieri visum est/ et si mox non fecimus. Quibus igitur hoc audientes mirabantur inde. Quidam surrexit huic delecto egrotans/ seu fugere volens/ et interrogatus cur erilit nullo timoroso ymo/ diuersis se ruben/ serpentem serpere per oculum videntes timere ne deformaretur et super eum caderet et ppter hoc fugere aloco in quo iacebat huius quidem michil conferre videbatur hoc ad debentem de mm emorragiam. Quidam autem alia oia coperisse et sedm dextram partem nasi usq; ad pomum vidisse tenue rubedinem que erat multum apparibilior fieri/ ex hoc ipso quod per dextrum nare emorragia putauit futura. Et cum astantium laborantis famulorum ussi sunt habere promptum supsedile ydoneum susceptum sanguinem. Quidam locutus sit laudem ta omnium medicorum qui si modicum remansissemus videbamus emorragiare hominem ex dextra nare. Quidam dixerunt quod si ex fiat ambabus alteram ex rubo. Quidam autem ex consideratione quam hec habere videbatur consideratoes vel pronosticatione. q. quem emorragiabit egrotat et ex dextra nare illi quidem risere sicut nostri. Ego autem videns egrum ponere digitum indicem intra nare ei huius ibi primitus aduertere ussi cum qui tenebat vas/ ut qui videret sanguinem affluere de naso/ ppetuus supponat vas Simul autem et hoc dixi/ digitum sanguinolentum extraxit laborans Annulator autem ac currens supposuit ei vas: in quo materia vocitabo facta ut nostri illi quidem medici omnes fugerent. Ego autem tibi interroganti notificari theoria pronosticationis huius/ respondi hec omia ex dictis ypocratis fuisse me doctum. Et ad hec addidi quam valida erat expectanda emorragia. Impetus enim nature erat fortis: et egritudo indignata erat Assueuerunt autem in hiis causis moderate euacuationes fieri. Quo circa manere modico tempore cum laborante melius esse putaui/ misi fa

al' ptem

mulu qu me sequebat ut portaret ventosa magna occulte a multis. Quo aut sanguine multo i vase congregato petiu aliud susceptuz sanguine vas. Et quia te muemes cuacuatiam. libraz esse et dimidie resupinu figura laborante frm oricu tu per nare sorbe rubene et apponet in fronte spongia i fio oricato infusa et colla ligans cu vidisse qui conferebant ventosam supra dictu pcondiu apponet cessare fecu emorragia. quod et ipm esse procurate artis onditur Et pter huj hec et alia omia quecuq; per opera ostendi sepsi nagz et rigore q liter oz precognoscere futuru: sepsi et diaria ventris: et voitu: et multitudine urinaz i moderata: vel defensione: et sudores: et parotidas: et apostasis et desi pientias et cathaforas et alia vniuersa symthomata Quida aut sic predici an qu predixit hz excogitet aseipo sicut i filio boeti excogitau et ego: et i muliere q diligebat: et i eoq; pter timore contristabatur.

Capitulu xvi. de quoda infirmo liberato per crisim: que pro eo q hebat pulsu deficiente alu medici no credebant ipm liberatu. ipe tamen nouit tale sibi mee naturaliter.

Nuper aut ut nosti aliud quid tale dicente me q multos stupefecit pronosticando. O ispensator quide q da oia dispensans rete ea q domum sua et ppea in honore eius alius cu medicis currentibz iudicatu fuit. unde pe sibo re creticaz. Sequente vero die deficiete et pulsu mueme tes dispone aliqui in cor occultari estimauerat. Exinde de domo egressi simul cu die illius adolescentis ca casu obmu antes multi quid significet id quod i pulsu preter roez fa cu est postulabant dicere Ego aut audiens ppe esse do mu i qua iacebat ingressus su cu eis ut tangere pulsu adolescentis. Sdm ipaz eoz sensitiua dispone ut duri tibi multocies no parua fallimt putantes pulsu magnu

BIBL. ACAD. MED.

eū qui magnus nō est: sicut et actū qui eū qui nō est actus: vel
tardū qui nō est tardus Silr mdebilū et vehemētū et du
rū et mollū pulsuū dignoīe fallūt: et maxme oīa adhuc
mordinatoꝝ et ordinatoꝝ et eq̄lū et meq̄lū macerūabē/ et sdz
vnā diastolē. Propter quod ꝯhior dignoīone pulsuū fecī li
bros precedentes alios. mōr q̄ de causis q̄ī pulsibz ītitulāt.
ndiget eīm ambabꝰ operis ea que de pronostīatione per pulsꝰ
arg/ ni myr et ipā libris strīpta. ob qm̄ predte due sūt val
de vales Qa vero que sedm vīm pulsū ꝯsequēt
adīuice nichil habet preter natura nisi hō solū. s. q̄ sedm ī
deficientia fit/ scire oz hoc symthoma agnatione esse. Cogno
scere aut difficilimū ē/ maxme vero ipossibile absq; q̄ omīb
q̄ sedm pulsū dīe certitudinaliter sentiant Videns igr
ego illū sic hīte/ cōsiliū medīs resūptiue regrediēdū seu ī
fallatiue crēticatū: dicens q̄ eū abulabit ita ecce sueta aget
si pulsus tetigeritis eiꝰ/ mucmētis deficientes vt mūc. et
hoc diri naturalē actidisse ei: et nō ex aliq̄ cā supuemēte
egritudīa. Cui aut mor/ quod diri eis/ incredibile visū
est. In eo vero tempore toto quod demoꝝ/ relinquēte vnū
vtīl mucmētes pulsū/ alias sedm aliū modū rithmū tāde
veneīt ad me rogantes audire per quod signū cognoui na
turā adolescētis esse talē. Respondi igr eis q̄ audiui q̄z
diīsse socē rectorē cuidā nutritoīatis sui tribz ānis fīl
et ipē studēret/ possz sedm vnūquodq; ꝓpositoꝝ dicē/ sicut
videbat dicentē et ipm̄ socē Aut eū respondisse adole
scēti/ te quide optare vt die vno possēs discere quod ego di
diri tribz ānis. sz sedm meritudmes distantiū ā in multipli
cant Scietis aut diri quod preter natura sunt ī pulsibz
dīne/ hūc librū legentes Hoc igr epigenes opus

signū medicinale pronosticationis est: sic id quod i regre
opinato fieri ei principio patoris. Aliqz vero de quibz opi
nant multi media / nullū est ppe hoc / neqz hmōi simile. mirada
cū esse videntur pp multoz ignorātia neqq vero per se hmōi
q legittime exerent ea q sedm̄ arte habentia difficile pnosticatoez.

Incipit secda particula Capitulū pmū i quo pmit
tit attendenda quedā nōia in pronosticatoe

De pronosticatoe igit cosequēter dicim̄ qm̄ vtilis no
bis ad alia quedā / et nō nimiq ad curā visa est. Qui
igit qui vult cōstituere arte pronosticā nrm̄ est cōsideratioe
pmo q sicut vnūcuiqz aialis natura ppm̄ tempus habet vite
ita et egritudinū vnaqueqz: vt impossibile sit in mino die hz
solu egritudinē cuiq naturalis terminus est duoz mensiū:
et impossibile sit solu citissime. Nec aut ppea quide multi ia
media pronosticatores fuit futuroz: neqq ab ipis etiā pdio
tis querentes vtrū contingat aliqm̄ fieri cuius quod debet p
uenire pronosticatione: vel sit impossibile Sz consequēter ob
hmōi hanc rē vt possibilē. et interim̄ gant medicū i quo ē
mmo soluetur egritudo.

vel ignotus

Qualiter. n. i quo presupponedo possibilitē pronosticatois
ponit cōsiderationē attendēdas circa eiusdē cognitionē

In pncia itaqz negotio nullū vtiqz erit malū supponē
pmo nos consistere arte pronosticatiua. Circa reliqz
omia alia sedm̄ rationē sit ptūsibilis. Nō inquide et pmū
nrm̄ est / si est aliqua pronosticatio / esse quedā certitudinaliter
futura i tempore futuro. Consequēter aut scrutadū q liter
vtiqz quis inueniat que et quot sint hec. Nō em̄ oia q futa
sunt cura egritū hmōi necessaz generatione. Cum multq ei
ventus de nocte / vel canes latrātes / vel mictiones ague
cōtristabiles vigiles operant egrotantes: quoz nullū hē
generationē necessaz: neqz certū hē pronosticationē. Nō vtiqz

SIGL ACAD MED

quecūq; sēdm̄ rationē egr̄tudinis prouenīt detinuāt̄ hūt gnā
tionē et certā pronosticationē: aut neq; hec omnā Q ossibile
est repente superfluere aliquē humorē superflum̄ nutrit corp̄
alias ad alia particulā necessariā ad vitā: sicut rursus aliū
ex particula p̄ncipali trīsp̄ōm ad nō p̄ncipale Q equit aut
nūcio eū quidē qui ad aliquā adductus est particulā p̄ncipale
vltimū ptīculū periculū Q ui vero qui trīs positus est repete
et īsperate ad nō p̄ncipale salus laborantis. Q er has aut
cōsistentias hoc solū adest. ē. pronosticari quidē incertū et
fallax Q on tamē ad quid egritudo finiet/ est possibile cū
tudialiter inuenire/ in quibz nondū fluūt superfluitates/ i q̄bz
aut adhuc fluūt ad aliquē locū/ contingit pnosticari quod est
futurū vel nō Q m̄ aut virtutes sūt nature sēdm̄ quas dis-
pēsat̄ aial/ q̄libetcūq; sit eaz dns̄/ et q̄m quecūq; habundant
in corpore sēdm̄ totū aut superfluitas absq; īmoderatu mittūt
terminū sūt digestionis simplā eaz p̄p̄ū/ si de mīū vnq;
corp̄ superfluitās īuenerim̄ natiuā/ licebit et de digestiōe
eaz cōiecturari artificialē: omnīb; videlz q̄ ēca egrī actus
recte Q uecūq; eīm delinquūt taq̄/ vel retardationis
solutionis egritudis/ vel anticipationis mortis causē cōsti
tuūtur. et oz memorari hoc 2m̄ to m̄ hui⁹ sermonis sup̄
quid aliud S ole eīm pronosticationes recte prouenīt
optime medico curāte laborāte nō peccāte vero ēc.

Q aplm̄. m. īquo remouens q̄ndā opīnionē falsā/ et dās
rectū modū circa pronosticatorē/ declarat mitēriones q̄bus
debet medicus attendere: vt sit pronosticus.

Opīnari aut talē esse medicus pronosticatorē/ q̄lē
diuinatores promittūt/ ridiculosū est Illi eīm aut
q̄cto verbigrā liberabit⁹ homo: neq; adiciētes si omnia re-
cte fiant A t nō et hoc pronosticationē p̄mittūt. ē. q
oīa recte fiant circa egrotantē. Q edicus aut neq; simplr

dicet q futur est: sz si omia fiant vt dicet/ nichil verbigra sol
uetur egritudo Hicte vel aliqno pcto siquide paruu fuerit
potent nisscindere solute de vno. ad q. si vero magnu ad vi. si
aute in vltimo magnu ad xm. si vero vehemeter mag/ piclm
sequetur pro salute i fallacia Aspicit em medicus addno hs/
vt aduersarios. b. egritudine et natura et pnoq de salute
hoim nel mortis facit prognosticatone in cognoscendo quod for
tius. Deinde determio/ in cognoscendo qtu est altez/ fortis Et
no oz admirari si cosideratis vtriusq/ robur muemat quod vin
cet Videmus em no paucos exercitatos ex pnis motibz q̃bus
mouent3 admuce qui luctant/ predicere quis vincet. Et
multociens deinde an victoria q̃ cito subminet antagonista.
Hinc aute hec q̃ vident vim signa roc fortiore altero.
Precognoscet em medicus salute et morte no ex alijs exercita
tionibz q̃ ex cognoscendo diligeter robur egritudinis et nature.
Ex eisde em et alterius terminu muemet. Sita em erit
solutio egritudis/ q̃ virtus fuerit robusta/ Mors vero cita
si pua q̃de fuerit vbi cillis fortior aut egritudo Excessus
vero magnitudo ostendit tepus termationis ex hijs q̃de
mentionibus medicus est prognosticator.

Capitulu. nu. m quo ponit considerationes q̃ ad p̃dictas
mentiones pduerunt.

Ex quibus aute cosiderationibz adest ei dignoscere
mentiones hui9/dictu q̃de est amplius i hijs q̃
descriptis. Dicet3 aute et inuet. Vniuersalis aute methodus
sicut est alioz oim ita et hui9. Natura nanq robur ex
pbis energus cognoscendu: et maxime his qui secdm plsq:
qui hi vitalis virtutis st opus Magnitudine vero eg
tudinis ex pprijs sinthomatibz. q̃tu vero altera superexcedit/
digestionibz et indigestionibz. Has aute ipsis ex pprijs sin
thomatibus. Eas quidem que in ventre per subeuntia

ACADEMIE NATIONALE DE MEDECINE BIBLIOTHEQUE

desubtus. Eas vero q̄ m vasis per vrinas Eas aut que
m toto corpore per sudores. Ita etiā et alias vniuersas
q̄cūq; secm̄ aq̄ā particulā nel multas cōsistut: puta
cas quidē que secm̄ thoracē et pulmonē per ea q̄ crassissimū
Eas vero que secm̄ vesicā et renes per ea q̄ cū vrinis
ferunt. Sūma vero expans et mesurēū cognoscēs q̄liter hnt
virtutes per exemta desubtus Quecūq; aut penes supi
ore ventre et stōcū st per ea q̄ vomūtur quecūq; aut p
palatū exeremūt et nazes et aures cerebrū q̄liter habet
i virtute ostendit Hoc aut iōibz est qui nō est possibile sol
ui egritudinē anteq̄ prodesitibz superfluitatibus ipematuz
digestionis signū tale etiā: sine aures male se habeant.
sine oculus et palatū Et i i sūma dicendo digestiones ve
loc. crisios sig̃ficant et i fallatiā sanatiā Iuda aut
et indigesta et i malas yposta ses conuersa vel atrisias/ nil
labores/ vel tempora/ vel mortes/ vel eaz reuersiones et
De pronostratione sufficiat ad presens Totus em̄ q̄ de
eis sermo ipis operis dicit et secm̄ partē magnus q̄ de
egritudinibus. s. i ea que de pulsibus: et de crisibz et de creti
cis diebus. Ex quibz em̄ vtiq; quis precognoscēs ma
xime per has tres ec dictū extremo Et finē habere ad
cerapeuticā methodū vniuersā.

Capm̄ .v. de retentione preseruatiue et notitia eoz q̄
actidit hns qui subscripsit ad egritudines.

QDomiā aut et liberatos ab egritudibz ad homi zob
sanatiuū adducere oz/ ita cos qui subscripsit ad eg
ritudinē precustodire ab egritudine/ adhuc eos eos q̄ i culpa
te se hnt in cod ē custodire Et tres hec residue partes ar
tus sint/ temptadū i q̄tū possibile est per breuia dicere
quid et de haz consistetia Qm aut vt dictū est ante/
tria sint oia genera eoz que preter naturā/ causē/ dispōes

i. longitudines mor. temp.

i. de crisi. et diebus

signa significant

ſmthomata/ preſeruatiua vtriꝰ partis artis/ qm̃ ꝓpe noiant pre
cuſtoditiua/ in p̃mo gn̄e conſiſtet Q̃n ingt̃ vel multitudo aliq̃ hmoꝛ vel pauitas vel obſtructio/ vel coꝛꝛuptiua poſito fit in coꝛpoꝛe/ pticulꝰ eſt nō poſt multꝰ egꝛotare hoiẽ: alīꝫ aut expiciꝫ Sūme difficile aut cognoſcibiles ſt hmoꝰ cē ſu ſen nondū cōtriſtantes hoiẽ: ſicut demde et rabiētis canꝫ virus cuꝰ nullꝰ eſt ſignꝫ ꝓpe t coꝛe cōtentū anteq̃ ad cōtriſta tionē venat q̃ moꝛſus eſt. Et t̃rrogare hꝫ cāꝫ grā nr̄m eſt medicū cōs qui laborāt de oīb; q̃ cōtigeꝛit eoꝛ vnicuiq; Quando nāq; multitudo eſt/ vel cacochimia ſubmutrit ſēdꝫ molle coꝛporis vel obſtruit q̃uod viſus/ licet dignoſcere ea/ ꝑ aliq̃ ſmthomata: que media quodāmodo ſunt coꝛ que ſanꝫ nſiūt et egris accidūt Que eñ ſanꝫ inſiūt ſēdm̃ naturā ſt omia t̃culpata Que aūt egris accidūt p̃ꝛeꝛ naturā ſiūt et culpata. Que vero t̃ medio hꝫ ſiūt/ ex gn̄e quidē coꝛ ſt que egris accidūt Ita vero ſiūt parua t̃ magnitudiby; et tenuia virtutiby;/ q̃ nondū prohibent ab eis cōſuete vtiq; actoes Oloꝛ eñ capis ſiue alicuꝰ alterīꝰ partis ita paruus vt nō cogat homo in lecto iacere/ vel grauedē ſēdm̃ ꝓpoſitū/ vel capit vel aliq̃m̃ alia parte vel viſus/ nō ſufficiūt facere abſtedē a conſuetis. Adhuc aūt magis tumoꝛ coꝛū/ vel maciꝫ/ vel diſcoloratio/ et pigꝛies que ad motiones/ vel ſōpno lenta diſpoſitio/ vel vigilie/ abatōby; q̃ ſēdm̃ vitā abduce nō ſufficiūt Et multū vtiq; magis t̃ appetibilitas aliq̃/ vel appetꝰ intenſus videlicet ciboꝝ: ambo eñ fiūt coꝛpe nē certitudialiteꝛ ente ſano ſicut et ſticuloſi fiūt quidā ꝓpꝛ rationē: vel ſticuloſi cū morſi fuerīt ſtōcū vel ventꝛe vel laboꝛioſus ſdipōs ſentiūt hic eñ typus eſt coꝛ q̃ accidūt hīs qui ſubſeꝛpiūt ad egꝛitudines.

Capl̃m. vi. De correctione q̃ꝛūdam diſpoſitionū et ſm thomatū ꝓ pertinente ad preſeꝛuatiua.

BIBL. ACAD MED

Correctio vero operantiu ea disponit cōsuse quidem
dicendo per cōtraria sit vt antea dictu est. Secun
dum aute pertinsemdo quod superfluu quide abducere con
gruit. Declarando qlitez est superfluu / sine vt qle sine vt qtu:
sine vt vtriqz Quod aute reuerti potest ad id quod secdm na
turā alterando per cōtria grossu quide et viscosu subtiliado
et mendo: subtile aute ingrossando. coitez aute vtraqz di
gerendo obstructoes vero expurgando Ea vero q sut toto
gne pretez naturā / qlia sut deliteria et venena venenosoz
animaliu alterando et euacuādo. Alterationes quide per
contraria vel secdm totā sbam vel secdm qlitate vnā seorsum
faciendo Euacuando aute per attractiuas virtutes Per
que aute vtriqz quis faciet auxilia hc ex dispoibz vtriusqz
du Si em qtuoz simul augeant hmoz per floriam ē pma
palissima et marina euacuato Consequenter aute per frica
tiones et erātia / et balnea et cibatoes Ita aute et si super
habundauerit solus xanthe colere hmoz vel nigre vel alig d
aquosi hmoris flemmatici vel serosi per euacuatoe quide
et no similiter. Eas em q ip̄ms vemis sut superfluitates per
subductoez purgando Eas vero que in alnis per vrinas q
de aquosas et subtiles Per purgationes aute colerosas licet
aute et subtilissimas per subductiua euacuare Que vero
sut secdm totu hitu corporis quecuqz quide sut subtiles p
fundere / et facta qcuqz cuti allata sanare nata sut Que cuqz
vero sut colerice / per purgatoe quide p̄ius: cōsequenter aute
ea q per cutim euacuatoe Si aute cuti habundat humez /
si quide salsus fuit / purgare Crudus vero si fiat alterare
temptandu coadiuuando naturā ad coz digestione Dulce
aute magis quod est dulce digeritur facilius Lucit aute ad
digestione quies et sessio moderata et aboz euchimoz pauoz
esus et vini potatio calefactiue modici Et cōmoderata fricatio

digestiõm cooperuri pt: et caldaz aq̃z moderatus vsus: et
cibaria et fa͂cta moderate calefactiua ꝙ aperiũt parrimputant aut
obstructiones q̃busq; subtilare nata sint cibaria et potus et
fa͂cta. Lxor aut materia qualiter mutare et iudicare co
gruit per vna͂ expositiuq; opera q̃ de virtute simplicium
fa͂cor; mutilatiuq; Dicti est etiã i opera q̃ de subtiliante
Capitulum. De intentione recipiente cum methodo (Dicta.
Do totius opere sanatiue.

Ccinpius igitur est iam tũ sire sermone ad eos qui ex
egritudine iam resumũt: quibus causa nulla est
si gracilitas sola cũ liberali virtute Et pp̃ea inductio q̃ ad
id quod secdm̃ naturã eor; qui ita hũt remutricatio roborationis
est ex motõe et ex cibis cõmoderatis fiens. Materias aut et
hic per quas nutrationes erũt per sanatiuã disserui operã.
Sz vt mihi desit sermo / Dicet: et nũc methodus totius
sanatiue opere: et nõ solũ restitutiue vocate Et pmũ q̃ le
est genus eius: an demũ pnitiũ conseruatiuũ: aut solũ Diffe
rat curatiuo i faciendo secdm̃ partiũ correctione Et o eñ
indiget corpus seruans anteriore hitũ / arte procuratiue. si
hoc ipm̃ est causa vt indigeat procuratiua arte qm̃ Diafora: /
et nõ p̃manet tale quale erat an Sz igit: hoc solũ ei. b.
euacuari et Diaforesi cõmigrat / cibus et potꝰ replent quod
defuit Si vero materia submutricauerit huiusq; uel sup
fluitates p̃uas exãtes indiget mictione lymphaz euacuare
quidẽ et purgare hũerẽ: vel digerere superfluites Et
cũ hoc euitare omnes causas que sanitatẽ eis corrũpere potezt
.s. frigus estũ laborẽ indigestionẽ. ebrietatẽ vigilia tristitia
ira͂ et quecũq; alia talia Quo eñ oz adhuc vnũquodq; p
tũsire sermonẽ / negocio quod suppositum̃ copleto ia Preia
cet eñ nõ secdm̃ explicationẽ de oĩbz partibz medicatis
ptũsire sz ostendere deliberatoẽ fiẽ. sic et aliaz artium / ita

h Annotatio

et huius constitutio fit.

Capl'm. vm. in quo ostenditur mediatiua ars sit ars ad artes. alias ostendendo i quibz conuenit et differt ab eis. primo ad ostensionem ergo

Et quia quide hoc ita factu est per capla. resumamus totius medicine sermone. mox analogia ostendentes qm habet ad alias artes. quecuqz sit factiue Est igit' medicina vna quida factiua: non tame simplr ita. sicut edificatiua et fabrilis: sz sicut passe domus correctiua: vel ruptay vestiu remediatiua Qm aut et hay ipay constitutio monstrata est esse duplex. quigz quide ipo artifice generate explm. quigz vero extra ernte medicatiua arte sedi genus esse ondmig. no em ipa fort explm: sz videns p anathoiaz totu diligenter conatur id quod corrupitur corrigere Offert aut in hoc ab alns artibz. qm pluria natura operate mistrat. Chroia tame tota ex qua procedes mediis correctiuis et mistratiuus exstit. proportionaliter adeptig. est aliis artibz facturis Item omiu cognoscitiuaz et organicoz modu generatiuis: et adhuc passionu inuentione smulz fecit: et eos q' sedm smglam eaz modos sanationib.

Explicit liber de pronostratione galieni

Liber galieni de introductione medicorum sunt .xii. capitula

Capitulum primum de inventione medicine.
Capitulum secundum de principiis medicine.
Capitulum tertium de sectis medicine.
Capitulum .iiii. de constituentibus logicam
Capitulum .v. de constituentibus empericam
Capitulum .vi. de constituentibus methodicam
Capitulum .vii. q medicina sit ars non scia.
Capitulum .viii. de diffinitione medicine.
Capitulum .ix. de partibus logice medicine in generali.
Capitulum .x. de necessitate istarum partium.
Capitulum .xi. de physiologia elementorum horum et membrorum.
Capitulum .xii. de membris corporis specialiter.

Liber galieni de introductione medicorum sunt .xii. capitula.

Capitulum de inventione medicine.

Greci artium inventiones deorum infantibus attribuunt: ut aliquibus propter eos: quibus patres diuinas artes consecrarent. Ita igitur aiunt et medicinam primum quidem esculapium ab apolline patre addiscere: et hominibus tradere. quocirca et inventor fieri eius. ante vero esculapium ars quidem medicinalis nidum erat in hominibus. Experientia vero quantum antiqui habebant faciorum et herbarum: qualia apud grecos clinonem centaurus scribit: et qualibet eruditi heroes: quemadmodum ad achillem et melampodem et poliidum referuntur. Ab egyptiis vero erat quidem et herbarum usus: et alia facta: sicut et omerus testatur dicens: egypti multa fert spelta fecundans terra fecta: multa quidem bona commixta multa vero prava.

Fuit ea vero que in desiccationibus sessione mortuorum inventa apparuerunt chirurgia inventa esse videntur. Quedam vero et experimentorum aiunt excogitata fuisse: sicut a pungere suffusos oculos primum cum inciderendo caput: que suffusa eius vidit aculeo lentem a foramine oculo. Et clysterizare aiunt ab ibi inventum fuisse implere

.i. secta medicine q rationibz et experimentis constituit.
.i. secta medicine que sola constituit ex pericia relicta ratione.
.i. secta medicorum vacans rationibz et rememorante particularia
.i. rationalis et experimento
.i. nati scripsit
Esculapius q medicus
Esculapius fuit primus inventor huius artis
.i. primus nomen vnius spelte
.i. prima nota vnius spelte q ibi fuit experientie facte attributa
.i. productiua spelte et est spelta grauis unde fit pane
.i. experientia docet q si pulueres tuti oculi prudenter restituuntur eis visus per simile oculi homis et hoc simul ubi fit aperte
Scissum asturbet magistro
.i. secundum vel ardea gallice dicta harum.
Spelta apparuit mortuorum vocabat deorum scilicet ut colligeta causa q aqua cum dolore inventionem apparuisse. et hoc simul q dicit. De statu illorum sessione mortuorum

eam q̄ cura collū autem vt clisteris ut̄riculum marina aqua: et m̄ loca
per ypostin ī mittente sibi a ꝯsilio. Ait aut erodotus hystoriarū scriptor
antiquissimus ī termis pom egyptiantes: et eos qui curti ī dēm egritudi
bus enutriare quēde ysus quotidianus est: et ita er ea que multor: er
perientia adipisti que medicinalia. Sed quedā ē rationalis experiēta
et medii artificialis. Perfectā vero medicinale er sue partibz cōpletā
vere quidē diuina esculapius solus inuenit. Et ī vero que ī hoibus
asclipiadia ablue accipientes er successione in hīs que post hoibz tra
diderūt. Marine vero ypocras qui omīs supertressit p̄mꝰ ī lucem
diuite perfectā apud grecos medicinam.

Capitulū secūm de principiis medicine.

Principia igitur medicine sūt tria. hoc quidē inuentionis. ad
vero er costituende arte. aliud aut er emulatione. Inuentio
nis quidē simplicis cōr apud quos medicinale p̄incipiū quod adhuc
mū absq; ratione accepit er experientia: vt apud egyptios et barbaros.
Doctionis vero artis ī consistentia asclipiadoꝝ medicinalis. huic
aut dnāt² ratio et experientia. Emulationis vero sicut dictū alīme
us vel tradītois vt quidā dicūt presentia eius qui medicinalis seroms
naturā primū. Ma aphisiologisando magnū dogmatici: qui ex hīs
que secūm naturā ea que preter naturā possūt scire. absq; aut cog
scendo quis secūm naturā et quid preter hoc habet no est possibile
scire. Et ī cundo similiter opus est physiologie: qm̄ anaturali
virtute offerendoꝝ auxilioū opportunū er eis ad passiones accipi
unt. Qui vero secūm alias hereses recusantes physiologisare ī
punt alterutrer a quibz habiti afferendi auxilia perfecerūt.
Methodici quidē er cōmunitatū medicatione. Empirica vero er
ea que secūm experiēta obseruatione. Quicadmodī ei dogmatis
principiū eius que medicinalis ratiome naturā est ita empirias
quidē principiū est experientia que multoties et semper et secūm
eadē et similiter habet. Abhac cū et historia magnā: et secūm hoc
est similis transitio. Methodicis vero principiū que secūm appa

a. Ingrendo precepta me
dicine ī vna arte.

b. Dissensus a sill. ad sill.

c. Colatores vocat costipan
tia et fluxila costringere
relaxare et superfluū
auferre

d. Bysam

e. Terme sc̄ loca sulphu
rea calida unde ba
lnee naturales

f. Egritudinibus

g. Principiis

h. Principium

i. Inuenit

k. Scias

l. Inuentionis

m. Medicamē

n. Nouat

o. Addit

p. Principium

q. Narratio ex
perientie

r. Naturalis vel seroms

s. Phisice nalis

t. Principium

que est constipatiū fluxibile

rentia similis transitio: vel cognitio apparentia communitatum.

Capitulū tertium de sectis medicine.

Sectes vero in medicina sunt tres. logica. empirica. methodica.
Logica quidē est que physiologia (naturalis cognitione) attendit: et causas ejus
dmi scrutatur: et signationes ad inuentionē passionū venit/ curat
ex his que emittant cause accipiens secūm contrarietate. contraria enim
contrariorū sanationes sunt. Quatuor enim sunt que caracterizant lo-
gicā hereticum. physiologiā: causilogiā: signatiuā: et contrariū subeuntiā
facere ipas causas curantes. Empirica vero q̄ ad concursus similiū
matū incidentiū in egritudinibz aspiat et attendens ad similomata
conferēte curā obseruat neq; passione scit neq; causas manuat:
si; est contecta cor; q̄ in similomatibz secūm experientia afferūt vsu
tentur aut et historia precedentiū: et simili transitione ab
experto ad inexpertū. Quorūdā enim ipi per sui ipsius experi-
entiā que in multis et plurimis et vt semper secūm eadē et sup
ipos habuerūt/ vel etiam in cadentes casu obseruauerūt ipā semper
similiter habere audētes eis vsi sunt nō inuestigantes eas q̄ exēplata
tibus virtutes ipor. Considerūt aut et anteriorib; scribētibz
ea que per experientia ipis obseruata sunt: quod vocant historiā.
Ultimi aut et simili transitione transeuntes ad ea que nō adhuc
ad experientia eis venerūt: q̄ simili apparet secūm naturā spe
cies. ut malua et blecta et sicla et lapatium. et frumentum
triticū et cōdrus et risū et tritycum. et adhuc in fructibz vt
pirū et pomū et cotanū. Caracterizant igit et empirica here-
similiter. Primū quidē ad concursus aspicere similomatū: et
neq; ad passione neq; ad causā. Secūm vero i concursibus obser
uato cor; que per experientia contingunt. Certū historia pre-
expertor. Quartū aut simili transitio. Methodica vero est
q̄ communitates attendit et silis consideratione. Omnes enim q̄
i parte passiones ad duo vlā reducit: constipatiuū: et fluxile: que
vocant communitates. Cognoscit aut eas a scientibz i commune

(quae est constipationis fluxibilis)
(naturalis cognitione)
(causae sanatione)
(secta) (naturae cognitio) (eius notae) (cognitio significatae)
(narratione)
(scientia)
(secta)
(perceperunt)
(collectionibus)
(collectionibus acquirit)

1. supplementum a casu huius q̄ ipsis inclinantes
2. est species bleti
3. est species frumenti
4. contrarietates sc constipatiui et fluxilis se inuicem contrahere et genera auferre
5. ipsum aut seu constituit
6. est nucis marinae simplicis species et genus vt testa
7. de simili ad simile discursus

BIBL ACAD MED

passionibz in alterutris apparentibz et no manifestis Quo cura
no indigent significatione constipatum quide et densatu essendo
corpus totu et detentam eis fluxione et omne apparetu exclusione
prohibita: fluxile vero ex rarefacta essendo superficie corporis et
sensibiles excretiones superincidi sedi quasi particula corpis.
Duplice itaq curationis speciem indicauit eis esse Que generalis
sime passiones. Laxare quide que constipata. coartubere vero q
fluxibilia. Si vero superplicate fuerint approperate misste.
Communitates aut omo quide appartes dicit. Hec vero
alias quide passiuas: vt constipatu et fluxile: alias vero cura
tiuas: ut remittere et contrahere: alias aut temporales ut
principii. augmenti: status: et declinatione. Communita
tes vero chirurgia sedm extranei ablatione sunt quatuor. Nam
extranei quide aut est eoz que extrosu: aut eoz que corpe.
Sed quod extrorsu simplex est. Eoz vero que corpore ste
tres spes. aliud eni est loco extranei: aliud vero magnitudie.
aliud aut defectu. Quod quide est extrorsu est ut aculeus
et sagitta. et omne quodcuq ostendit manale ablatione. Eoz
vero q in corpore quod quide loco extranei vt suffusio: et de arti
culato. et fractum: que indicat apposicione uel restauratione ad pp
ll locu. Quod vero magnitudine extranei vt aposta omia
et tineze et acrocordines et chium et condilomata: q indicat
hec quide abscisione sola vtendu esse: hec vero abscisione totu
li superfluoz. Quod vero defectu est extranei no est ut sup
habundans: sed vt insufficiens: vt pusta colobata omia sut in habit
et oculis. Unde et vocant le pporuoz oculoz et le pporuoz labioz.
Similiter aut et fistule: et sinus: et vulnera: et oia talia q
cuiq sedi indigentia replecione queunt et medicat. Est aut et
preter eas q chirurgia minoz communitates dicta precisoria
spes: que et ipa ad cohercues ordinat in delitenis et venenosis
et mordacibz animalibus volatilibus terrestribus et aquatilibz.

1. coplicate expulsiones cu retentionibz

1. expulsionis 1. aliquid 1. festinat medicus 1. cohercere diligentia

1. relaxare 1. constipatis

1. expulsionis

Debe fieri s.

1. relaxare q[uo]d in solutione fluxus medicus

Dissolutione 1. tinea vel

1. hyrcos

Et veruca[e] sicce

1. spe memorie de ea q[uo]d timebit medicus cum sua sagitta

1. tricha

Et cruciant

1. carime sicce

1. preseruant

1. cibus uel potus letalibz seu mortiferis vbi fugere venenosis.

Comune em est omi genus esse corruptiua: non ad utilia ad constipatu et fluxile: sz aliud preter ipa genus. Quo circa et cuncta ipoz communitas alia est preter illas p̃cipuas differentias nominata. Caute risant igitur et methodica heresim et p̃mu qui de illis consideratio i apparentibz sed no i manifestis. ita em differt a logica heresi quoma et illa est quide similis fisitio: sed i manifestis. Sedm hec qui ex apparentia similiter uiuat ad uites omes que sedm partes passiones et auxilia et tempora. sed no sciut empirica apparentia sola attendit: sciut aut i hys q̃ sedm partes et nullu uniuersale finit sciut. Certu uo ex communitatis mditatione curã assimere: neq causas eoz subintroducere: ut logicos: neq ea que ny cõtrariis observatione cozu q̃ per experientiã competit contentari: sicut empiricos.

Capitulu quartu de constitutibz logicam.

Perstanuerut aut logica heresim p̃cipue cohus: qui et heresiarcha factus est: et p̃mo constituit logica heresim. post hunc aut dyocles caristius pragagoras chimus erophilus alexandrinus herasistratus chius ministicheus athenensis asclepiades bitheus zamus qui et prazagoras uocabat athmeus archalaus et panfilia. Capitulu de constitutibz empiricam.

Empiricam uero statuerut philinus chous: qui p̃mus abscidit cã a logica heresi occasiones accipiens ab heraclito: cuius discipulus fuisse dicit. Volentes aut ab illo sui ipoz esse heresim ut antiquor sit q̃ logica: atrone accipiunt illu aut incipere cã: et post hunc dexyphanem. post dexyphanem aut fuit q̃ sertorio alexandrensis. deinde apollonium duo pzi et filius anthiochenses. post quos g̃ philodotus et sextus q̃ et certius omniu exercuit eam. Capitulu de constitutibz methodicis.

Methodice aut p̃cipue fuit themison laodicenus discipulus asclepiadis logici occasione huius adinuentionis methodice heresis. Completuit aut cã thessalus

Comunes diuidi constipati fluxile constare et sibi inferre

cipceps huius sicte

ante alias secta sua fuisse

tralliamus: et post hos pynasias Dionisius produs/ et antipater.
Dissenserunt autē de quibusdā in ea olimbitus milliensis: emane
natus affrodisiensis: et soranus effisiensis. Harū sunt aut
et alii quidē superpositum: vt leonides alexandrensis: et alii ele
thii vt archigenes. i. paurensis de syria.

Caphū. viii. q medicina ppter est ars nō sciencia.

Omnia logicoz quoz ii ... est heraclistratus opinan st
hoc quidē disciplinale habere medicinā: hoc vero co
mecturale. Disciplinale quidē puta causilogicā et phisiolo
gicā. Cometurale vero vt empyrenticā et signatiuā. Me
thodica aut et per totū sciam ipam vocant. Oes errarunt aut
ambo a veritate: et maxime methodici. Sciencia em notica
sincera et recta et firma a ratione. Hec autē nec a philosophis
maxime est in phisiologizare: multo autē magis nō erit in
medicina. Ars em est collectio comprehensionū et cōceptio
nū vtilium et quatoz cōmunicatoz ad aliquē finē tendentiū vti
lem vite. Comprehensiones em et ipa medicina habet hu
manas: et hoc sufficientes multimode. Et cū collectio ear
valeat has habet cōmunes sibimet et cognatas/ nō propric
sed ustissime vtiq; ars nominabit cōmemente ei diffinitione
artis. Ad aliquid autē vtile vite tendit ois in ea cōpre
hensiones. ad saluandū em et sanandū hommes iuuat et ad
vitā. Duplicia aut existente artiū dictā/ nā alie quidē co
sedū/ ipsas fine semper fortunantiū/ vt textorica et naufa
ctiua et fabricatiua alie vero affectant quidē similipsarū fine
vt signū/ nō semper aut fortunantiū sed vt plurimū/ quo
circa et cōiecturare dicunt. Harū vtiq; erit et medicina:
et rethorica: et nauigatiua: et sagittatiua. Est autem
et alia dicta artiū duplex et ipa. Nā alie quidē finem so
lū habet esse: post quem cessare vero artiū nullus eoz effectus ostē
ditur: vt saltatiua: et citharistica: et palestrica: et omnes

i. v. sup addentes aliq dicte scire

a. eligentes poema dicte scire et alia re cientes

i. scientiale

a. Doctrina de causis

i. cognitiua arte

i. Doctrina de signis

i. doctrina de rebus naturalibus

musicalis arte. Hic vero in agendo quidē nullū hmt totaliter apparens opus: sed sunt alicui debentis esse paratiue: post absci sionē uero arte tūc cū effectus apparet: vt statuatiue: et pi ctorie: et textorie: et aliarū quaz post permanēt opera.
Harū autē erit vtiq; et medicina curando eam nō adhuc sanis ostenditiua sanis/ insistente semper aduersus egritudines. quando vero perfecerit ea que artis extra hanc/ sanū condit.

Capm octauū de diffinitione medicine.

Diffinitionibz usi sūt logici: descriptionibus uero empiri. Sed de hīs quidē mag̃ philosophie solū congruit.
Similiter autē ita diffinierūt antiqui medicinā sue descripse runt. Medicina est sc̄dm ypocratē quidem adiectio et abla tio. Adiectio quidē eoz que desint: ablatio vero eoz que habundant in hūanis corporibz. Quā eam quisq; diffinitio nē medicē esse extimauerūt/ non est diffinitio. g. ratio oīo ex pienda ab egritudinibz laborantes/ et vehementias obtinendā/ et in eis que superata sunt nō conandi. Nō ex eis quoz pos sibilitate nō hmt artes/ sed ex hīs quoz possibilitē hmt diffinitiones eaz sint. nā qui dicit querūtiz nō potest/ nō q̄ eis insit dicit. Humores vero diffinierūt/ medicina est sc̄a sanitatis quidē conseruatiua/ egritudinū vero liberatiua/ nō re cte. non enī ipa hec operatiua/ sed ex quibz operatur hec pro uenit: sed nō semper. Quocirca hec ex hīs q̄ ab ea sepe assumūt: hec autē sit adiectio et ablatio. Quapter assumit medicina hec dixit ipam esse ypocras/ q̄bz sanis vtiuz q̄ sanitatē eoz custodit: et in egrotantibz vt ab egritu dinibz eruantur. Que igitur semper agit/ hec sunt q̄ cō stituit ipam: et nō ea que ex hīs proueniūt. Aliud enī q̄d est ars: et aliud finis eius. quod enī affectat hec/ aliud quid est p̄ter ipam. Quapter et nō semper hoc sc̄m habet.
Unde donec vtiq; non fortunatus/ nec finis eius dicitur:

BIBL. ACAD MED.

sed sigmā. sed q̄n̄ fortunatur finē. Ita demū et gubernatiua et sagittatiua nō a finibus cruit. nō enī semp eo fortunātur. s̄z p̄ q̄ cōstituūtur. et per q̄ agūt vt finē adipiscantur. et si nō adepti fuerint. Videt aūt hns q̄ post ypocratē fere oīb hec diffinitio hērophili recte habere. Medicina est scia sanatiuoz et egrotatiuoz et neutroz. horū enī tria noticias habet. Sanatiuoz quidē eo q̄ preparat ea q̄ in homine ita habere. vt ex eis adoptatis ad finē sanitas consistat. Egrotatiuoz vo vt eoz q̄ sanatiua armonia soluit. Neutra vero sūt dia q̄ offeruntur i egritudinibz auxilia. et medicine eaz. Et cū antecessa assumantur a medico neutra sūt. s. necz sanatiua necz egrotatiua Capm̄. xx. De partibz logice medicine i generali

Partes quidē medicine p̄me quidē sūt. v. physiologica: et causilogica vel passiologica: et sanatiua: et signatiua: et curatiua. Athymeus aūt p̄o signatiua medicinale ordinat que est curatiua. sine medicinali cū curatiua nō bene erit. Signatiua aūt et ad curatiuā quidē necessaria est: sed non est ipa curatiua. per medicinā cū cura perficitur. Et medicinal' quidē sine curatiua necessaria est ad sciendū q̄ sibi curatiua et non curatiua: et p̄e signat: quatinus nō intromittetes nos de impossibilibz erremus. Est aūt vnusquisq; partiū medicine sub diuisio. Physiologica cuius cū pars est i q̄ de natura hoīs cōprehendim9. Secundū aūt in seruibz de elemētis ex quib9 constitutus est homo. et i eis que de ingeneratione et plasmatione embrionis: et tertio i speculatione eaz. que extra. et eaz q̄ int̄ partiū cōpositis consideratione. q̄n anathomizamus uel passiologizam9 Causilogica vero est q̄ et passiologica: in qua ea que preter naturā nascimur: et causas egritudinū inuestigam9: et cōcursus sithomatū: et consistentias passionū examinamus. absq; cū hmōi nō est recte constituē cuiuspiam curā. Quinto aūt et sanabia pars medicine in conseruatiua sanitatis. et precisto diuina egritudi

adquas intendit

p̄ius

cuius pea

b. q̄ est de causis

b. q̄ tractat de nā hominis

c. de signatiua

d. emmenagat

e. possibilia curari

f. de subiectis passionū egritudi

ñi / et ſ ꝛeſtipatiua abegritudinib⁹. Q uidicur aut et ſignificatiua in tria. in Diuotione pretericoꝝ: et ſcrutatione ſcientium: et ꝓcognitione futuroꝝ. Curatiua vero ſimliter et ipſ in tria Diuidit. in Dieta ciimigia. et farmaciam.

Capl̃m Decimū. De neceſſitate iſtaꝝ partium.

Phiſiologiſare quidē neceſſariū eſt: qm̃ nō ē poſſibile que preter naturā ſiāt / nō p̃us ſciēte cauſ ſcdm naturā. poſt numeꝝ eni lpz cōſiſtut egritudines. Cauſiologiſare et ipm̃ neceſſariū eſt. hoc quidē vt cauſas paſſionū ſciamus / contra q̃s oporteat inſiſtere: hoc aut vt et ipaſ paſſiones cognoſcamus cognominatas ab antiquis conſiſtetia baz. Utile aut eſt et ſimtomatū incidentiū paſſiombz dnoto. ab hoz eni cōmentu que concurſū vocant emperia / paſſiones format. Sed emperia quidē ſ cōcurſibz obſeruandū ea q̃ ſ. ad vnūquodq; ſimthoma cognoſcit. Methodicis vero paſſiones indicante curatione: ſicut logicis cauſe. Inueſtigat aut nichilominꝰ logica et paſſiones et cōcurſus: et nō tm̃ cauſis attendit. Cauſaꝝ vero alie quidē ſt procatartice alie vero cōiuite: alie vero cooperatiue: alie vero cōcauſe. alie vero antecedentes. Procatartice quidē ſunt que ſuis ꝓpriis inducit: et facientes recedit. vt infrigidatio: labor: eſtuatio: digeſtio. Cōiuncta vero cauſa q̃ ſ preſente adeſt egritudo / et ablata ſolutur: vt aculeus. et ſagitta. Cōcauſa vero eſt q̃ p ſe q̃d potest facere paſſionē: facit aut et cū alio. vt lapis ſ veſica et flegmo. vtraq; eni ſcindere ſt cauſe. potest aut et per ſe alterationē ſeu tenſionē vtraz inferre. Cooperatiua eſt pars cauſe percipiens quidē nō potens perficere paſſionē / ſz cooperans alteri: ſicut cooperatur adulteriū ad arthetica: et ꝛemigratio ad ſanguis ſuperfluitatē. Antecedēs vero cauſa eſt que a procatartica conſtituit vel efficit: vt habitus anna ſanguis fit quidē a multitudine mitmeti. Precedit vero ea

ſ. ꝓmitur a ꝓcatartica. et cauſ ꝓmitur nō cōpetit cata

ſ. Difficultatis mutatio

que sedm hemsistutu puenosim: q est comta causa om egtudi
nu: absq vero antecedte no fit Sanatiua vero no solu vtpo
medcme sed vt melioz q curatiua ponitur et melius em / q er
pere ab egritudne hoc .s. neq; a principio dmittere egrotare.
que admodu et gubernator eligibilius est antecp iffluctuato
nec nicdet transfretare: q fluctuate assere Offert aut
sanatiua rursus hoc .s. t samtate custodire a precustodiedo
ab egritudmbz. nā hoc quide pcr cosueta dieta ficillud vero
mdiget curatiuus auxilus ad aufugiendu et predissoluendu fluxu
ru cstatu egritudne. Quocirca em fientes passiones curat
antecp fiant / prohibent consistere. Similiter aut et resupi
na ablus differt. nā q resumit / no quide adhuc se habet pre
ter naturā. non tame secdm naturā. sz ambulat tmpcr exepto
ab eo quod preter ngturā / ad illud quod secdm naturā Quo
cirta altera Suctione mdiget. no cutm: no em egrotat.
neq; ea que sanantur: no em perfecte sanus est. q;e no possi
bile ny eis est assumi / quanta est quantitas t sanis. Sexta
vero pars medcme necessarissima quide est ad curā q secdm
dictā. nā que ia facta sut smthomata / et que presentia / sagacia
mur ad mvenendu causa egritudms. Necessaria aut est ad pre
cognoscendu / sive permanosa / sive euasibilis fuerit egritudo.
Similiter aut et t curatiua / et curatione q per furca / sig
ficatiua confert. Indiget em similiter pronostica significatiue
ad sacdu que st curabilia et que incurabilia: et q nocet mul
tu / vel interficiut: sz no curabilitz. Curatiua vero t dicta c
rurgia et furca. Dicta quide est Suctio dmforetiuoz et ap
positiuoz et Digestiuoz auxiliuz / assumptiua ny otbz egens / dua
tu no hms cr fabricatibz. Curatiua vero est pars curatiue per
mansiones / et adustiones / et ea q circa ossa articulationes / sanab
homes. Sanatiua vero est spes cure per inda fuerca t trisse
cas extrinsecas passiones sanab / indigens quide alterius dicta

i. medicine
i. regimē
i. regimē sanitat
i. precepta
pars medicine
curatiua cirurgia
i. mitigatiua
i. labore nō
qđ est debilis
i. resolutiuoz
t repletiuoz
i. diaforetica
t digestiua

qñq; aute et curugna exercens: sicut de curugna vtitur dicta et fabrica.

Capitulum xvi. de physiologia elementorum horum et membrorum.

Oesuper igitur a physiologia incipiendum: qui neque in sanitate custodire/ neque in egritudinibus causilogizare/ neque signatiua uti/ neque curare recte/ poterit unquam qui no perscrutatus fuerit ex quibus elementis constituit homo: et qualiter eueniens hinc ab ea q a principio natura egritudines fiunt. Constituit igit hoc assentiue physicis secdm ypocratem ex mundi prima elementis igne: et aere: et aqua: et terra: no ut ex simplicibus/ sed ut portionalibus eis consistente ymne. In dissoluendo aut ad hec prima resolutur: quemadmodu et ipe ypocras dixit. Et rursus necesse est attendere ad siu naturu unumquodq; mouente homem: siccu ad siccu/ humidu ad humidu: calidu ad calidu frigidu ad frigidu. Alius aute est alius natura/ et aliox omnium eni simul oia/ et finiunt similiter. Consistat enim ipozi natura a predictis: et simul predicta in idem. et unde precostitutu est singulu illuc absessit: quemadmodu et homerus ait. Nos quide oio aq et terra fientes/ ostendens eis q ad hec dissolutione: et si ex sedis et principiis humane nature elementis ex sanguine et fleumate et colera rubea et nigra consistere dixisset hominem. Na i prima plasmatione embrionis ex semine/ et i fluente a matre sanguine/ et spermatis consistentia fit conceptum. in hiis aute erant mox huiores. Qui vero ex tribus compositum dicit ia factu hominem/ ex hiis aute compositione ex siccis et humidis et spermatibz. Vocantur aute ipa tenentia tenta/ et prementia. Tenentia que sunt solida. i. ossa nerui uene et arterie. ex quibus musculi et caro et totus corporis mollis complexa est. Tenta vero sunt q i basib; inferiuntur et secdm totu corpus dissemmata sunt: que vocat ypocras ignios huiores predictos. Prementia vero sunt spus. Spus aute secdm antiquos quide sut duo: animalis et naturalis. stoici vero et tertiu

i. speculatoe nali

i. de causis egritudinu

i. comendentes ad philosophos

Bibl. Acad. Med.

introducit. g. hepaticalem que vocant hepar. Erasistratus vero tres principia et elementa totius corporis supponens triplicitate nasor. g. nervos venas et arterias relinquit humores et spus. Quos cum materia dispensari dicens annuat sanguine quide vt nutrimento spu vero vt cooperatiuo ad naturales actus no accipit quos vt principia Multos aut et alias corpor species aut minimas ex triplicitate coppositas: puta cerebru medulla et ossa. Inquit cerebru quide et medulla pene vniformia nutrimenta aiunt dicere: sicut adipe epate et splene et pulmone cosistentias. Ossa vero negat penitus nutrimenti potest vnquam dicere: negat ex predictis tenuem vasis complexa esse. Secundum asclepiade vero elementa hois sunt tres indiuisibiles et pori et vacuitates no sensibiles. Secundum athenen aut elementa hominis non sunt multa prima corpora ignis et aer et aq et terra: sed qualitates quoq calidu et frigidu et humidu et siccu. quoq duo efficientes causas supponit. g. calidu et frigidu. Duo vero materiales. g. humidu et siccu. Duo aute introducit secundu stoicos spu transeunte per omia: et sperma aquo oia continentur et dispensante Igitur ypocras quide per tria necessaria dicens elementa hominis tenue tractanta et prodeuntia: per que omia corpa q post templum comprehendit physiologia q secundu elementa: et tauriloga corpa q preter naturam. Quidam vero post ipm neseio qualiter natura eruste tem hanc cuerterut ab esculapio medicina triplex dissipantes: excellentes cognitas et particulas. Hi quide solis humoribus consistentia corpa q secundu naturam et causas corpa que preter naturam tribuerut: vt praxagoras et erophilus Alii vero solida corpora principalia et elementaria supponentes natura cosistentia et hos egritudinu causas sumut: vt erasistratus et asclepiades. Quidam vero circa athenen et archigenem solo dispesatu et spu naturalia consistere et egritudines oms hoc primo putant subsistentia exire: et spiales nuncupantur

Capitis Quadragesimus de membris corporis specialiter.

De partibus vero corporis et particulis, et que sint nudi
pationes eay primo quidē aristoteles se intromisit discere
et scribere. Necessarium aut et hiis qui post medicis usui est
de eisdē tractare: vt non in vanum inferiores ostendat vnūsquisq;
partium vel particulaz: sed ex nominatōe sufficiēte habeant oīsiōez
eay: maxime aut hoz, qui ab exordio creatōis animam sunt: vt apol
lonius memfites: et rufus qui ante eū. Quidā igit totū
corpus egrotū quidē medici in quatuoz, caput. humanū. thoracē.
et crura. Alii vero ad ampliora subdiuiserūt predicta singulis eōrū
alios partibus totius, no vt illoz partes. Caput itaq; totum
quidē pars vtiq; dicet totius corporis. Humus aut particule
que quidē ex anteriori parte supra supercilia est nuda pilis ab
aure ad aurē frons vocatur. Que vero secū aures, tempora.
Que vero supra bregma, sedm medū capitis corona. et vertex
eadē: a qua dicitur nasci productio capillōz, ut a centro
circuli. Que vero post eadē ex partibz quidē posterioribus
ad cerebri descendens occipit. Ex anterioribus vero que sup
frontē bregma. Facies vero dicitur totū quod post frontem
circūscriptis oculis et naso vsq; ad mentū. incipit vero a tempo
sedm que terminatur frons desuper descendens. Palpebre vero
sunt dicte velut nerui eius, supercrescētes et pilose. Sedm aut
porrectionē frons ad tempora, et finibus eius aures ordiate sūt.
Harū aut alie quidē partes sūt exolantes: alie vero retracte a
posterius ad anteriora, ipis extremitatibz circumactis gibbose. sub
quibz est quida semicircularis circūferentialis ad acutū eminēs
cristeq; nominatus. Quod vero sub humus acutate est concauū
concilium. Quod vero in medio est foramē auditus
porus. Post quē labiū quidē dicitur, quod dependet a baure
ad bosum. Quod vero superiacet antibolū. Sub palpebris
vero oculi sunt: qui et lumina vocantur: tota figura cum

i. ponētes assidue
Differētes p noībus

Ceps capitis et fiēte
et eadē capitis sita

BIBL ACAD MED

partibus eius. Horū vero que quidē cooperiūt ei q̄ interq̄
tum earū cōsistentia palpebre vocantur: hē quidē desuper illa
vero desubtus cooientes admodū frequenter extremo tactu ī re
ceptione visus: et indefessendo abhīs que ab extrinseco acci
dūt oculis: certitudinaliter vero sinit ī sompnis in aduersio
ne usūe virtutis: vt q̄ escat homo. Palpebrarū vero que qui
dē sunt ante oculos vbi ēmissio earū adhuc fit tarsus no
minatur: ex quibus oriuntur pili qui palpebrules nominant: ex
quibus prodeūt nouā sortientes. Hactenus sint autē additi
gensū visibile sp̄m: vel vt quidā dicūt eos qui extrorsū
sū effunsūt radios ad videndū. Quocirca hīs cadentibus
uel retortis no adhuc simul recte neq̄ longe potest videre
animal. Interiores vero fines oculi nō cōiunctiones pal
pebrarū cantus vocant: quorū quidē versus nasū magnus par
uus vero canthus est q̄ exterius. Quod vero inter ea est albū
oculi. cuius in medio est pupilla circulus variis coloribus.
ipse et pupilla nominatus est ab ea que ad primū aeris similitu
dinē. Huius vero rursus quod quidē in medio est
pupilla: per quā visio perficitur. Casus vero in medio ocu
lorū ordinatus est. est autē inferior quidē alterum nasū. Nares vero
musillagmatores vocantur: per q̄s respirat et odorat animalia.
Auriū vero exteriora quidē alaria vocant. Que vero deinceps
ipsis colliguma. Ex alterutra vero parte nasi cōmissuras q̄s sub
oculis concana vocant. ex quibus et dicunt quidā concauū quibus
herba deprimit. Que vero his supereminent inter nasū et aures
vocant poma: que hīs coloratis quidē et liberalibus ciuer
ciandum iubent. Gene vero que post hec descendentes versus
mentū ibi in acutū terminat ob. Mentū vero quod est sub
inferiori labio. Barba vero totū quod est sub naribus cū ipse
rendali cū toto mento. Os vero quod est ī medio labiorū inter
ea cōsistens et cōtentū. Videntur autē labia q̄ cōstituta

esse per nares extrahit musillagines a cerebro

fuisse: deinde eis absasio fieri ob: unde et videntur quasi nuper
diuisa. Quod aut suscipit caput usq; ad humeros totu col
lu. Humus aut posterior pars cervicis notatur. Sub col
lo vero alterutrumq; humeri sut supereminentes. Quor sup
ma pars acromi vocatur. Quod vero preter hoc versus an
terius clauis. Inter aut eos scapule. Ab humeris vero manus
procedut extense versus alterutru latus. Cuy vero pars s
ab humero usq; ad cubitu brachiu brachiu vocatur. Cubi
tus vero ubi curuatur tota manus: cuius exterior pars coronu
et olecranu notatur. Quod vero post hoc brachiu ex quo nu
scuntur homines. Ubi vero finit brachiu et nuctura facit versus
extremu manus vocatur carpus. Quor post hoc methacarpi
pus. Cuiu consilii unde nuncupatu dicta. Digitoru vero
qui manus quide pollex vocatur: eo q; toti manui ex opposito
oppolet eis. Qui vero post hunc index. Deinde medius.
Et post hunc annularis sine medicus a medias hoc nomine so
rtitus. Qui vero post omnes paruus: eo q; minor omnib; est.
Digitus quod quide a carpo extrema manus digitus. Quod
vero deinde pollex. Quod vero inter hec omia uacuu manus
Desuper vero post collu totu quod ex anteriorib; partib;
usq; ad finem thorar vocatur. Humus vero quos quide sub
clauis alterutrisq; sub manibus latera. Quod vero inter
hec pectus. Quod vero in medio eius usq; ad collu sub quo
est os ventris sternu hoc aut epigastrium habetur. Que vero
sub ore ventris sedu superiore superficie concauitate hypocon
dria vocantur: eo q; sedes interiorem sub contro situt. Post
eis sunt aute musculi dilatati et strata in peritonio exterior
sui cooperti et aruti. Eminet vo et interiora uisceru
hypocondria vocantur: quoma et ipa sub cartillaginibus
sunt noctuu costaru. Intra eos eas. Intrinseus vero
in medio eorum epigastrium est umbilicus. Post que ex utrisq;

a. Corum ubi dimidiatur aria et bene assimilatur a costa et epar.

b. costa

c. sinistre

d. sinistre

e. sinistre

f. post carpum

g. pectus manus

h. sinistre

i. costa

k. post carpum

l. costa

m. epar quod est superius et gastros quod est inferius

n. partis superioris ventris

BIBL ACAD MED

parte est semota: que dicitur etiã loca uacua: in medio q̃z
umi est quos nominat atriatis. Deinde est pecten siue pubes
ad que termin2 thorax: ubi et pudenda masculoz locata sunt
et scia: secm explanationem ciurii ut ab eis oculentur.
Masculi igit2 id quod post emmet cablus seu ueretru notat2.
extremitas uero eius balanus. Horamen aut quod est ad
ualitate excretionis urine. Illud aut quod cooperit extrem
tate ueretri ꝓputiu. Inferior aut pars cabli secm longitudi
nem situatur. Quod uero protenditur usq; ad anu caurus.
Sunt aut et didimi cũ hoc qui et testiculi nominantur: sic
sint interiores: siue exteriores. Oscu uero dicitur quod cohuet
didimos. Pudenda aut femine ipe quide sinus ocia uocat2.
Que uero continent per prequantigmata. Camula que
prominet in medio horũ secm fissura mensura. qua qua
do prominet multũ abstindere dignificant cryptã i uirgis
Inter hoc aut est collu ipius pudendi comprehesu ui
culo: quod utile est ad retinendu excretiones in uolumẽ. uo
catur uero anulus a figura. dicitur etiã costrictoriu. Pars
uero que est post collu ex posteriorib; talem habet coposicoẽ
et notatione: tota quide tergu dicitur. Sed que incipit post
collu exalteriu parte eius omoplate. Que uero est i me
dio carnũ methafrenon eu stomacus intus subiacet. Cedia
uero certissime pars totius tergi desupez usq; ad gluteum dez
sum. Gluteu aute distinguut methafrenon et lumbos: quos
acrusta uocabat homerus. Deinde uero est lubus qui
et oria nominatur. et est locus in quo emittimur. Desi
nit autem in sce osse: quod est in uiroz ysion. i. uertebro:
cui uertebro superstrata sunt corpora carnea. 33. nates.
Sunt aut ossa quoz conueritatiõ quecuq; forentiales
partes sint spinonate nuncupantur. Hinc aut copulatiõ to
tum corpus hipertitur. diuidit2 enim in duo scruta uocat2.

quezn distinctionē duplā duplationes veteres nūcupabit.
Harū aūt partiū que quidē a ueteribus membra capiunt. corpe nūcupāt.
Pars vero sedn qua cōiungitur hec partes inferioribus
et articulatio fit genu vocatur. Quinq partes q circuitu sunt versus inferius igne dicitur. vel loca uirtu flegetica. Hec aūt partes que sunt versus inferius q sunt magna cola dicuntur tibie. quarū pars anterior dicitur antecrurium: posterior vero gastrocnimia. Hanc vero ossium tibie quidē ad posteriora sura nūcupatur.
Que vero sunt post suras ppe dicuntur pedes. a quibus et medii alium mensurandi nuncupati sunt homines. Pedū vero posterior pars talus nominatur. Anterior a surae usq ad digitos tarsus. Hec aūt anterior pars quia apparet q inspicientibz se pedibus additur sedn rectitudine magni digiti ab interior assyrio dicit pedū sine plantes. Pars vero q est post hanc inferius s medio pedis concauū. Infima vero est calcaneus: et superius tendens palma. Quinq pars que supeminet post cōcauū dicitur pecte pedis. Unde sit digiti et eqlī numero digitorū manus. nō tamē habes eade nomina eo q nō efficiunt easde utilitates. nisi quatū differentia q sedn magnitudine vel ordine positionis.

Explicit liber galieni de introductore medicorum.

Liber galieni de sententiis sunt quidem capitula.
Capitulū primū de cōpositore actoris libri huius ad herbetienem versificatorem.
Caplm. sedn. de hīs que sentit actor circa mundi durationē: et animi eius: et creatore eiusd. om
Caplm. iij. de hīs q sentit cōa animā et virtutes eius

Capl'm. iij. de hijs que sentit actor circa corpora ſpm
um et calore eorū et generia febrū.
Capl'm. v. de cōplexionibus corpor / tēporū et etatū.
et de comparatione earum adinuicem.
Capl'm. vi de p'mo mebr' sensibili et virtute eius: et m
ſu influxus. Et cui magis influit vel nerue vel carn'.
Capl'm. vij. de hitudie ale ad corpus: et de hā corporis et spūs.
Capl'm. viij. de moribus quorūdā circa iudicia: et de
plia p'cipio ij nobis sedin tres motus.
Capl'm. ix. de modis quib' alterat' corpus: et de medi
cinis p'portionalē illis modis alterātibz corpus: et de di
uisione operationū naturaliū sedin hos modos.
Capl'm. x. de vtilitate epatis et virtute eius. et de cōpatoe
dispōis siue virtutis ad dispoēs virtutū cerebri et cordis.
et de errore male intelligētiū corp'm rem a tribz p'cipijs.
Capl'm. xi. de virtute formatiua membrorum et platarū et
de ordine formationis membrorū: et quid formet membra.
Capl'm. xij. de hijs rebus et hitudine medicinarū cura
tiuaz ad eos.
Capl'm. xiij. q' cor est fons caloris animalis: et de cōparatoe
dicti caloris ad calorē naturalem inuentum in plantis et no
bis. et de diuersitate platarum super animalia. quib' cōmunica
tur corporibus et de differentia animalis inter animalia et plantas.
Capl'm. xiiij. de sede virtutis: et de opīonibz eōrū sbz anime.
Capl'm. xv. de hijs quor' habet' certa noticia in medicina:
et de hijs quor' non: et de quibz non est cura.
Libri Galieni de sententijs sunt quidem xiij capitula.
Capitulum primū de comparatione actoris ad bethe
lem versificatorem.
Hut Galienus multū arridet pro vt dicitur quod ac
adit bethlem versificatorem. dicitur q' versus sui per

uenerint in vita sua ad aliquos. et cū transisset per terrā illos inuenit duos garrulantes in loco scolarū altercantes de sententia illorū versuum. Unus quoq; exponebat versus secūm q̄ bethenus versificator intellexit cū eos composuit. Alter vero exponebat contrarionodo Bethenus autem incepit reprobare expositionē illius qui exponebat no secūm q̄ ipe voluit/ dicens ipm errare. Qui cū noluisset recipere dictū eius/ respondit ei. Ego audiui bethenū versificatorē exponere ipos versus secūm sententia quia modo narro. Et cū ille nolunt recipere verba sua secūm q̄ ipe dixit/ ait timeo q̄ ymaginatio mea sit infecta siue destructa. cū indigeā inducere istos familiares meos q̄ sint bethenū. Et videtur q̄ accidat mihi similem (galieno) minus q̄ppter defectū studentiū in arte medicine et philosophie. quia nos videmus multos non esse experitatos in arte grāmatice. et no sūt sic experitati q̄ venirent ad cōplementū. sed ipi poterūt addiscere cū difficultate/ ppter defectū intellectū/ in libris quos copo suimꝰ: q̄nus sit in vltimo declarati siue manifesti illis qui sunt experitati in p̄mo experimento super libros quos cōposuerūt antiqui. Et dicitur est inter sermonē meū/ et sermonē bethenū/ q̄ bethenus indignat inuocare in testimoniū familia res suos. sed ego inuoco in testimoniū id quod cōposui de libris meis: et probaui: et quod scio de scia virtuosa: et de hoc quod probaui et scio secūm via sufficiente. et illius quod est in ipo no habeo noticiā cū dixi q̄ no fui firmus scie siue. Et ego video q̄ ego debeo ante exponere narratio nē istaz rerū quas narraui in fine.

(a) illū quod composui

(b) rei q̄d no hō rei noticiā.

(c) no habeo rem de illius scientia.

Capitulū secūm de his que sentit actor circa mundi duratione et ambitū eius/ et creatore omn̄

Igitur dico q̄ non habeo sciaz vtrū mundus sit generatus: et verū aliquid sit extra. Et cū no habeā sciam

BIBL. ACAD. MED.

ista⁹ ⁊ru⁹ igit⁹ manifestū est ꝙ nō debeā scire de creato
re oīa ista⁹ ⁊ru⁹ q̄ sūt in medio. vtrū sit corporeū aut ⁊
corporeū: et in loco quo loco sit locatū. 8. deitas. 1. virtus de⁹
tatis. et illa est virtutes. q̄ⁿ operationes reperiūtur ⁊
hoc nudo operationibꝫ que nō possūt esse nⁱ a creatore. ꝙ
v. per operationes
ipm deū significant. Et nō dicā sicut dixit pictagoras
dicā ꝙ ipē sūt per ope rationes earū. recusando se de ipis scire. Sed ego dico ꝙ nulla scientia est
⁊ me de substantia earū: quū ab ipis est regimē animaliū:
et mouentur ⁊ diuinationibꝫ et ⁊somnijs. Sed de operatio
nibꝫ dei ⁊ nobis ⁊ contraria briga nunquā fuisse magis. ꝙ apere
rit per virtute sua. ꝙ amouerit me semel de mea ⁊firmi
tate qua habui. et ꝙ vtrū ni mari liberauerit eorū q̄ⁿ
sunt ꝓpinqui pati naufragiū vel signa q̄ vident et firmē
credit liberari. Et significat significatōe manifesta vi
tute mirabilē. et hoc expertus sum ego ipē. Et nō video
ꝙ noceat hominibꝫ si nō sciant scām deitatis. Et video ꝙ de
bea predicare et sequi legem in hoc: et adimpere illud quod
precepit socrates. qⁱ de hoc precepit nūq. Et istud est qđ
habeo de deitate.

Capⁱᵘ m. de hijs que sentit circa aiam et virtutes eius.
artez

Sed de aia video. quid est. de ipa scio ꝙ habemus aiam
v. considero
sedm ꝙ sit vniuersaliter ꝓbatū. nā video ꝙ oēs ho
mines denotant occasionē ꝙ est motus voluntarij et sensus
v. causa
anime. Substantia aut aliq̄ reminiscere. Et quato
magis ego nō debeo illud scire. 8. vtrū sit mortalis. Et
ego exposui in sententijs ypocratis et plonis libru volens
ꝙ esset michi defensio et medica ⁊ senectute: que est domina
obliuionis. sicut aut plō. Et nō iudicauit ⁊ aliquo ꝓpo
de anima vtrū sit mortalis: et vtrū sit corporea an incorpo
rea. Incipiū aut primū motiuū. vtrū accerbo. sedm a
ristotilem ab epate. demostrauit in hac re demostratoribꝫ

meus i libro ypocritis et platonis. Et demostrau i isto
cost libro q debea ponere demostrationes manerau ra-
tionis et memorie/ quibus percipiut ca q sit i sca lovee
Et motus voluntarius vadit vnicuq membro istorū ab
hoc membro. Et c ita perceptio que est om sensibiliū pro
cedit q hec percipiantur sensibilia exposita. Probatu etia
q cor sit principiū motus operationis pulsus/ quod est i ipo
et aut i arteriis. et q superabundat a calore naturali. Et
i omnibus cū hoc est puma quantitas: et aliquo indiget una-
mine caloris delati a corde/ quod attenditur in hora ire. Ego
dico q i plantis est principiū motus et virtus regitiue i ipis re-
tis eas. Et narratu hoc in tribus dictionibz i quibz probau
q unicuiq i plātis virtus que attrahit ei cōuenientia: et vir
que expellit sibi contraria: et virtus digestiua qua digerit
id quod attrahit de nutrimento: et virtus retentiua q retinet
sibi similia. Operatio aut virtutis digestiue fiant augmētū
i pueris post q ortus est. Sed virtute q formal embonē
i matrice nō determinau in aliquo loco virū substantia sua
sit substantia istarū q̄tuor virtutū -i- virtutis appetitiue/
virtutis digestiue/ virtutis retentiue/ et virtutis expulsiue:
vel substatia alia magis subtilis. Et narratu hoc i dictōe qua
descripsi de formatione embonis. Sed de substatia regete
plantas/ dico q cū sumit secūdū sonos platonis philosophi/
nomino ea prout nominant ea plō. et cū sumit secūdū ratio
nē/ nomino ea natura Ego notau etia virtutes q sut
in hac anima natura in libro de virtutibus naturalibz.
qua in hoc libro coartau cū medijs popularibz.

Capitulū quartū de hijs q̄ sentit auctor circa corpora ce-
lestia/ et calore eorum/ et genera febriū.

Corpora vero que sunt super terrā/ qua de corpo-
ribus supracelestibz secuso modo habere scientiam.

demostrauit q ypocras fuerit p̄mus qui indicauit q̄ hec
sint ex rata ex temperamento ygnis terre aque et aeris. Et
ipe veraciter indicauit de hijs 2ebus: et 2eprobauit simul
illos qui dicebat q̄ elementa corporū no 2ecipiebat alteratio
nē in ꝙlitatibꝫ corr. Ego vero posui probatione de hijs
2ebus in meo libro de elementis secūm sententia ypocratis:
et in comento libri sui de humana natura in tribꝫ dictionibus.
Et demostrauit in ipso q̄ omnibus libr̄is sit eade sententia.
Et demonstrauit q̄ nomē caliditatis significat 2e simplice
no cōmixta siue contrariū / de qualitatibus / secūm q̄ est vnū
elementor̄: et significat id quod superabundat secūm istud ele
mentū: et significat super illud / aliud diuersū ab hijs duabꝫ
2ebus: et est id quod de consuetudine est notare calorē natura
lē. et temperantia sua in omni ḡne alterū est prima temperata.
Et demonstrauit in vno libro / et in dictione in q̄ 2eprobauit bene de hoc q̄ sunt contrarij ypocratis in libro a
phorismorū dicentis que excrescit plurimū hūt innatū calorē
et cetera / cū opinatus est q̄ diceret plurimū calorē inna
tū / q̄ calor sit magis fortis q̄ possit esse / no superabun
dans in p̄p̄ia sua caloris naturalis / que est sperma et sāgis /
q̄ generatur nutrit no est nisi ab hijs duobꝫ: et ab hijs etiā
procedit Et demonstrauit etiā quot modis debet aliquod
esse plurimū: qui erratur in significatione illius. quia no de
bem⁹ intelligere in dictis suis plurimū hoc est fortis in
ꝙlitate sua: sz q̄ sit superabundans in substantia. Et de
mostrauit in meo libro de generibꝫ coplexionū et de elemen
tis secūm sententia ypocratis / q̄ calor innatus est plus in
pueris q̄ in consistentibus: licet calor acquisitus sit in cōsiste
tibꝫ plus q̄ in pueris Secūm q̄ in famo est calor natura
lis plus q̄ in febricitantibꝫ: et febris quanto maior est / et mi
nor est calor naturalis in corpore / tanto deterior: q̄ calor

acquisitus est mordicatiuus et nocitiuus: quia generatio febrium est de alteratione caloris naturalis. Et demostratum q2 ge nera p̄ma febrium sunt tria. et nominatum primum effimeria. secundum ethica. tertium quod accidit ex putredine. et locutus sum in meo libro de gr̄e febrium.

Capitulum quintum de complexionibus corporum temporum et etatum: et de comparatione earum adinuicem.

Et demonstratum in libro meo complexionum q̄ modi co plexionum sunt nouem: q̄tuor simplices: et iq̄ compositę: et vna equalis. et ipsa est digniorq̄ modi simplicium co plexionum accidit ex vno elementi. aut calidi: aut frigidi: aut sicci: aut humidi. sed compositi accidit ex duob frigidi et humidi simul: aut calidi et sicci: aut calidi et humidi: vel ex duob frigiditatis cū siccitate. Ceruptiones omnes isti modi complexionum sunt illaudabiles. Sed ex digniorq̄ modis complexionum omnibus est in quo non est excessus dominium alicuius q̄tuor elementorum: verum ista est mixta cū temperamento: et nullum superat alterum. Et locutus sum multum de complexione calida et humida. et illa est com plexio de qua iudicauerunt multi philosophorum q̄ sit digniorq̄ omnibus alijs modis complexionum. Ceruptamen no est digniorq̄ modis complexionum: cū intellexerimus quid significat calidum et humidum: cū superat. Na secundum q̄ voluit q̄ intel ligatur ab eis q̄ dicit complexio ~~sicca complexio~~ calida co plexio frigida complexio sicca complexio humida hoc est quod di cit vnum istorum eodem modo continuatur vt intelligatur ab ipsis cū dicit complexione calida et humida q̄ illa complexio est in q̄ caliditas et humiditas excedunt temperamentum. Et dixi q̄ ab alijs dicentes medici et philosophi q̄ complexio calida et humida est digniorq̄ modis complexionum: nisi q̄ inuenerunt corpora nostra q̄ sunt in cruciatum corum naturali et magis

huida et magis calida mortuorū corporibus mortuorū et plantarū. Indicauerūt ergo de corporibz cū sint in eorū habitudine naturali quod est calida et huida naturā istorū corporū. Et de modo dixerūt ver nec tempora ānī: qm facta comparatione ad hyemē inuenit calidius ea. Verūptī si consideretur complexio veris absqz inuenit temperata inter caliditatē et frigiditatē et siccitatē et huiditatē. Et dz qz complexio in qua superat caliditas frigiditatē / et huiditas siccitatē / sit complexio pessima / secūm qz dicit ypocras in sēa dictione libri sui epidimiarū: cū narrauit conuersionē horē vnius horarū anni / qnē est estas i caliditate et huiditate. Sed in tertia dictione eiusdē libri / cū narrauit conuersionē totius ānī in caliditatē et huiditatē dicens in prima dictionis sēe eiusdē libri sui cliguscit in hac dispone dispositionū acūs hoc dictū / fuerūt multe pluuie cū forti caliditate in tota estate et dixit in sēa dictione hoc dictū etiā fuit constitutū ānī australis et pluuiosa sine ventis / post hoc narrauit qz auxerūt in hns duabz dispositionibz dispositionū ānī cōtinuēs mortales.

Sequitur aūt qz opinatiue per equocationē nostrā qz inter ipm et illos sunt qui volūt qz sit digmor modus complexionū in corporibz animaliū calidi et huidi / et in temporibz ānī constructio ueris quo modo potest pertingi diuersitatibz etatis senectutis cū aliquis dicat qz hec complexio etatis est huida: et alius dicat qz sit complexio siccā. quod nō est ita. qm cū dictum sit qz complexio membrorū radicaliū seminū sit complexio siccā vero dicit. sed ratione complexionis humorū in corporibz eorū membra eorū sunt huida: qm fleuma in ipsis superabundat multū: et est humor frigidus et humidus. Et de modo cū dicimus qz complexio membri sit complexio siccā: et qz magis sit sensus in corporibz calidis

i. permutatione status aīe naturalis ad complexionē ad caliditatē et huiditatem

i. particula

i. pīdimiarū

parte - i. particule sēe epidimiarū

i. particula

β. Calidi et huidi. qz vel intelligit tēlle cū temperamēto vel cū distēperamēto

q̄ in corporibus frigidis/ oportet vt cū intelligat michil post-
q̄ bene intellexerit et fuerit bñ perseuitatus/ quod demōstra
tū in hīs duabus complexionibus sc̄ ca dicta q̄ dixi.

Capitulū septimū de p̄mo membro sensibili. et virtute eius.
et modo fluxus. et cui magis influit/ vel nervo uel carni

Et hoc est quod manifestauimus q̄ primū membrū
sensibiliū secūm sententiā antiquorū sit membrum
in quo est pars regitiua partiū anime. et q̄ fluit ab isto
membro per nervos ad remota membra corporis virtus
sensitiua et virtus motiua uolūtaria. Et cū hec v̄tus
recipitur et spargitur/ vnūquodq; membrū efficit sensibi
le. Et recepto que est particularis corporis/ est calidi
or per alterationē istius virtutis Et ideo fit iste p̄-
tes magis sensibiles partibz que hnt complexionē naturalem
frigidā Et virtus influens in membris/ est sicut aqua que
currit in cursu: et ministrat nervus sensum Verūptamē
nō ministrat magis nervus q̄ carnū. Et potes illud pro-
bare fieri sc̄ quodcūq; membrū aualis: vt scoopernas discoo
pernas nervos alicuius partis corporis: et pungas cū aliq̄
corpore acuto: vel cū acu: nuemes q̄ magis clamabit p̄
punctura carnis q̄ p̄ punctura nervi: plus enī recipit
sensū doloris Et multi medicorū opinati sunt q̄ ner-
ui sint magis sensibiles carne p̄ter apata que accidunt
membris elchacia Et hec apata nascuntur illis q̄ hnt
predicta infirmitate: quia nervi sint in cerebro sic sunt
rami in arbore. et quando mouet membrū quod patitur/
nō accidit ex apate quod accidit nervo. Et aliquādo in
ditur totius nervus qui est punctus. quod patiuntur multi
medicorū/ cū timuerūt de egritudine elca elchacia: que ac
cidit ex apate nervi. nec sentit mansionē Et si illa incisio
fuisset facta alicui membro carnoso/ sentiret infirmus.

est egritudo q̄
fuat nasci
apata q̄ am
bus nervus.
& spasmus fit
punctura nui
spasmū ipsius

BIBL. ACAD. MED

Et secm hoc exemplu mihi aliquos medicoz qui i hora flebothomie incidenit una parte nerui subtile ad modum capilli / qui est in latere bene flebothomathe. et no aduc de hoc mauoz dolor / ac si illa missio facta no essz. Deo in fine sequitur elchatz. et propter hoc credunt medici q nerus sit missus. Et manifestu est apud omes horibes q elchatz est illa egritudo q fiunt nasa apta q accidunt nerus. et fit similis ysti spei doloris. et accidit multis occasione apostematis q accidit nerus / et sine sensu doloris perceptibili: et post cosolidatz membru. Et accidit id quod accidit ex arefactione membri / cui sunt in eo multa apostemata. Et significat pauitas doloris q dolor qui accidit occasione apatis exitus i neruo / sit paruus. eo q sensibilitas nerui non est multa Et secm q oportuit fuit occasione alchatz fuissm sine accidit ex parte nerui / q nerus sit magis sensibilis cu carne q sit in carne se / ita reprobauit fisicus isto iudicio dicens nerui esse mihi sensibile. Et si mihi vult hoc perstrutari / inueniet nerui habere sensibilitate. Deinde nerus non habet tm de sensibilitate / quatu habet membru carnosu. Et aliquando durius q nerus sit magis sensibilis omnibus membris i infirmitate apatis que accidit ipsis.

Capitu. vii. de habitudine aie ad corpus et de una corpis et spus

Et quia excusau me no habere scientia sbe amme q sit / et vtru sit mortalis aut imortalis / et videt michi possibile esse secm hoc duo dicta aiam habitare i corpore / et si sit imortalis et incorporea / tame videt michi conuenibile q corpus recipiens actu ab eade in dispositionibus suis iquibz conuenienter debet esse / sit sensibile: secm quod dicimus oculu esse vidente: aure esse audiete: et linguam esse loquete Et dico q generatio corporis fit ex aliqua

cōmixtione eaꝝ cōmixtionibꝫ elementoꝝ. Et si aduentus
anime est cū aduentu corporis ergo generatio eius & ei⁹ qua
tuoꝝ elementis Possibile est aūt q̄ aduentus aīe sit ab
deo: et aduentus corporis sensibilis ab alio. Quia substantia
aīe nō est existens p̄ se. sed inuentus sedm̄ spem: dico an
formā corporis. Intelligas anime cū dico sedm̄ speciē q̄
materia quā ornamꝫ sine qualitatibꝫ aliquo modo sit mate
rialis. Et ego ipe monstraui q̄ hoc sit necessariū sine me: cū
non sciam substantiā anime Et hoc est q̄ q̄dam aīa sit
imortalis et incorporea tamē inuenim⁹ eā manere cū corpo
re. et possibile est q̄ ipā operetur mediantibꝫ operationibꝫ
naturalibꝫ. Igitur oportet de hoc q̄ corp⁹ donec est
custodiens constructione sensibilē nō moriatꝫ Et ego ipe
monstraui in p̄ma dictione libri mei de regimēto sanitatis
q̄ constructio corporis alteratur semper infrigidatione et sicci
tate quousq̄ desiccatur et infrigidatꝫ in sem sine Et cū
peruenerit ad ultimitatē frigiditatis et siccitatis tūc non
potest anima in suas p̄as operationes: sz ipā etiā deficit
prout deficit corpus: et vita post hoc extinguitꝫ p̄ter extin
ctionē suā. Et sicut nō refert quid nescio in medicando
extremos verū aīa sit mortalis aut imortalis ita etiā non
refert verū aīa sit incorporea prout vult: aut corporea pro
ut vult: cū iudicauerit q̄ substantia aīe sit spūs: & et non
manifestauerit prout manifestauit archistrates verū spūs aīe
cōtinuatus in corporibꝫ alicui⁹ aut cōtinuatibꝫ: vel expā
datꝫ per oīa membra radicalia: vel durantꝫ in multas par
tes prout volunt climacephilis dicens q̄ sit in magnitudine pa
tui membri radicalis ita q̄ nulla pars parui sit q̄ sit in
ipā. Et demonstraui in dictione p̄a q̄a expositum dictione
libri Aristotilis q̄ ipe in aliqua parte libri sui nō declarauit
hoc. Ego aūt nō possū iudicare prout dixi de substantia

BIBL ACAD MED

aiē quis sit. sed sedm ꝙ nomino corpus sensibile sedm corporis significationē qua dixi paulo ante ita nomino spm animale. Et demonstraui in septima dictione libri de sensu et motu q̄ ista spūs aiē sit in cerebri ventriculis cerebri: et ꝙ sit principiū instrumentorū anime rationalis: que anima habitat in corpore cerebri: nō in ventriculis.

Capitulū octauū de moribus quorūdā circa iudicia: et de triplici principio in nobis sedm tres motus.

Sed multos medicorū et philosophorū inuenimus peccatos ad multa iudicia: per que iudicauerūt deo sedm illos qui nō credit et qui probat ꝙ sol sit minoris quantitatis q̄ tota terra. Sed amatoris virtutū nō est voluntas replere nec diligere inuentionē rei qui affirmat ea. Cum primū eū audiunt aliquē affirmantē super re aliquā audit illā probationē post longū tempus. et post quā inuenit veritatē vel ille expellit ase sententias falsas sedm quas erant formate: vel liminate discooperit turpitudinē eorū contradicentiū: et nulla sententia reprobat nullā: et si esset in turpitudine.

Et propter hos uiros composui hunc librū ad exercitandū eos in probationibus quas posui super unamquamq; sententiarū notauī in hoc. Et prohibeo eos de demonstratis syllogismorū istarum positionū: qz oportet in inuentionibus tenendū aiē ꝙ debeat esse ꝙ in nobis sunt tria principia per motus tres diuersos in genere. et oportet perscrutari in curationibus cerebrum attendentiū aiē. Et nos oz scire ꝙ principiū istorū trium motuū sit in cerebro unus: alter in corde: tertius in epate. Et hoc demōstrauit plato per operationē in libro suo ꝙ ala habet tres species. et omisit notare locū corporis in quo habitat vnaq; istarum trium specierū. In libro aūt suo qui notatur timeus in quo locutus fuit de scientia naturali non sufficeat indicare ꝙ ala sit tres species: sz ꝙ sit in tribus locis. quorū unus

est in cerebro: alter in epate: tertius in corde. Sed crosis et
alii post ipm narraverunt membrū corporis in quo est pars
legitima partiū anime. et omiserūt illud magis est una
mentiū illis qui voluit addiscere scientiam vel philosophiā scientie
et philosophiā practice: prout omiserunt narrare id quod
prestat humanitati scire dispositiones tonitruū: et coruscationes:
et fulgurationes: et terre motus: et grandines: et nives: et
pruinas: et signa quod apparet cū sole et cū luna alii mutationes congre-
gationū: et causas que sunt in scala meteororū. Et hec omnia sunt
illi necessaria perscrutari qui vult scire partē practice philo
sophie tue. Et probatum in una dictione in qua reprobatum
quenda philosophiā de secta rasitach. Sed probatum medicis pro-
desse scire principia tria que sunt in nobis.

Capitulū nonū de modis quibus alteratur corpus: et
de medicinis proportionalitē alterantibus corpus: et de divi-
sione operationū naturaliū secundū hos modos.

Et probatum etiā qm multū prodest scire id quod multi
medicorū neglexerunt in alteratione que accidit
corpori. et hec in gne est duplex. una est qlitatis unius
qualitatū actiuarū vel suarū qlitatū. s. caliditatis et fri-
giditatis et humiditatis et siccitatis. secūdo econuerso modo
cū totalitate substantie actiue. Et ego demonstraui in libro
meo de simplici medicina qm medicinarū que dicte sunt qdā
alterant corpus vel caliditate vel siccitate vel frigiditate vel
humiditate: et quedā alterant cū duabus qlitatibus vel cū calidi
tate et humiditate simul: vel cū frigiditate et siccitate simul.
et aliud genus istarū medicinarū alterat corpus proprietate totalitatis sibi sue. verbigratia sicut medicine laxatiue: et
medicina que notatur in lingua greca cubebtine. i. nenu-
na. Et dicū est inter istas et medicinas mortiferas:
qz de istis nullū habetur iuuamen: sed de medicinis mortiferis

aliquando habetur immediate cū i parua quantitate sumit cū cōmixtione aliarū medicinarū innantiū. Et hoc est qū vinum multociens lacte paratum .i. opio: et prodest. Et medicinarū que nō prosunt quedā alterant corpus cū vna qualitate vel cū duabus: et quedā alterant cū pprietate totalitatis substantie sue. Et demonstratum etiā q̄ operationes naturales diuidunt p̄ vnā q̄litatē vel p̄ duas q̄litates: et quedā adimplentur cū totalitate substantie sue sicut digestio que fit in stomaco: et generatio sanguinis que est in epate: et nutritio vnius cuiusq̄ membri aialium. Et hoc est q̄ vnūquodq̄ membrorū currit cū virtute naturali: in q̄a virtute conuenit mēb̄ nostra plantis: quia plante etiā custodiūt subiectū earū: et uiuunt sicut animalia cū attrahant id quod assimilatur sibi: et expellunt id quod est contrarium: et diuidunt vnūquodq̄ istorū quod attrahunt: et alterant quousq̄ vnū quodq̄ istorū assimuletur nature sue.

Caplm̄ decimū de vtilitate epatis: et virtute eius. et de comparatōe dispōis siue bonitatis ad dispōnes virtutū cerebri et cordis. et de cura male dispōnis corp̄is nostri regendi p̄ hb̄p̄m.

Et membra indigent adhoc q̄ remaneant in natura eorū aduto[rio] epatis: ve ipsis nutrit instrumentū similē ipsi. Et par cū in virtutibz naturalibz est tanq̄ radix plante: q̄ arbor si radix eius conseruat virtute suam remanet magis nutrita. licet resecetur ramī ipsius uel branche diuise ipsius radicis. Et dispositio virtutis q̄ venit a cerebro et ab vnoquoq̄ membro sensū et motū non est sicut dispositio istius virtutis. q̄ de natura virtutis fluentis a cerebro est currere: sed remanet se continue. ista vero est fixa in corpore humano permanens. Et illis animalibz quorū natura non mutatur a natura hominis natura earū non mutatur a natura earum. Et similiter virtus mouens

venas pulsatiles transmittitur semper a corde: et no est sim
in venis. natura aut virtutis naturalis est in sua membro.
Ceterum adhuc q remaneat tempus in quo complomis sue
membri / indiget adutorio epatis. Et pulsus venarum non
est modicum / sed q demostratum in iuniamento pulsuum. Et cer
tum melior loco ille qui non intelligit dictum veraciter cum dico
q regimen nostrorum corporum complectur tribus principiis: qr possi
bile est q opinat q volum intelligere cum dixi principia a
quibus est regimen dictorum / principia a quibus est generatio em
briomis in matrice. Ego aut sco secm q dixi q regimen
dictum postq fuit generata completur a tribus principiis.
Caplm vndecimum de virtute formatiua embriomis et pla
tag: et de ordine formis membrorum: et qd formet membra

Et ego nesco q est illa virtus inter ceteras virtu
tes que formar embrionem in matrice: et q substantia
sit illa q generat plantas et informat eas. Et non figitur
intentio mea in motu qui apparet in compositione corporis mis.
et hoc declaraui in libro meo de iuniamento membrorum. qr
inuenitur secundum multos antiquorum famosos qui opi
nantur q in formatio cordis precedit in formatione aliorum mem
brorum. et dixi secm q illi dicebant. Et cum perierim ad dictum
tempus ego percepi q dictum est verisimile: no tamen certum.
Impossibile est enim q aliquod membrum sit generatum nisi sa
guine. et sanguis perueniat ad embrionem per venas continuatas
cum matrice. et ex ipo est generatio embriomis. Et videmus q
iste sanguis in primis venit per venas continuatas cum epate: li
cet semat a matrice sua ad cor per venas pulsatiles tm. qr
vene pulsatiles tantum quibus spus et sanguis agitur una sua
est longior satis venarum no pulsatilium. quia vene pulsa
tiles q venit ad cor embriomis a matrice sua / cum transiuent
diafragma / reuoluuntur circa vesicam: et componuntur

ī p̄mis sup̄ os positū ī extremitate radicis .i. in cauda spine. et postea transeūt sēm longitudinē spine usq; infra duas spinulas ī directo pectoris postea cōiunguntur cū vena pulsatili expressa supra dorsū / quousq; ascendant usq; ad ventre sinistrū duox ventriū cordis. et ministrant ei illā substantiā sua / quā receperūt a matre embrionis q̄ vel est spūs tantū. vel cū eo aliquid sanguis. Et nō dr veraciter q̄ cor sit p̄us generatū diafragmate et venis pulsatilibz / q̄ ministrant ei spm̄ et sanguinē: quos recepit a muliere. Et nō est verisimile q̄ generato cordis sit prior generatione epatis. eo q̄ nos videmus venā generatā et congregatōe venarū ī sit ī diafragmate venre p̄us ad epar: et postmodū extendit ad cor. Et turpe est dicere q̄ a corde generant̄ oīa membra. et q̄ p̄rius debet esse generans cor venas pulsatiles et qui simul cū ipis / q̄ id cor prout creat oīa alia membra Et quidā dicūt q̄ ille qui est faciens hoc / est sperma / quod proicitur ī matrice. Et quidā dicūt q̄ sperma nō est ustū: et q̄ formator embrionis ī matrice sit aliquis nobilius sperma te. et propinquius est dicere q̄ sit deus omnipō.

Capitulum duodecimum de humoribus / et habitudine medicinarum purgantium sanitatem ad eos.

Sed compositiones que sint sanguis colera atrima flegma et melancolia / ego demonstrau sententiā meā de ipis ī commento meo quē feci sup̄ librū p̄cīs de humana natura: et ī libro meo de elementis sēm sententiā ypocratis. et mostrau q̄ ipe intendeat q̄ mox compositōes generant̄ morbos corporibz sanis vel nō sanis Et quidā vident q̄ sanguis tm sit similis nature / appropriatus ei: sz generatio oīm aliarū cōmixtionū extra naturā. Et hec est sententia verisimilis. verū sententia ypocratis est verior. et probatio huius procedit ab vna sententiarū quas mostrau

m alio libro q̃ in isto libro. et hoc est q̃ magnes medicinas
laxatiuas et vomicas attrahit vna de cõmixtionibz. et
quedã eaz attrahit cũ cõmixtione sibi simili / aliquid de
alijs duabz cõmixtionibz / vel de ma tm. Et quida videt
q̃ natura medicine nõ solũ attrahit vnũ humorẽ corporis:
sed attrahit omnes humores a remis existentes. et postea coquit
eos in natura aũ in pane. Et ego locutus sũ supez hinc no
bis ꝛ pluries. Et scripsi post hoc vna dictione de medi
cinis purgatiuis. et mostraui q̃ vnaqz medicinaz purgatiuaz
habet virtutẽ per quã attrahit aliquẽ humorẽ Et qui
vult q̃ sciũ consentiã q̃ medicina purgatiua in hora attractio
nis humoris alterat id quod attrahit alteratione debili
nõ sedargiua ipm in hoc. sed quod manifestius est illa alte
ratio fit debilis ꝓpter colerã quã attrahit ipo illud quod
attrahit inter omnes Et probaui q̃ plus ꝓprius / et ma
gis similis inter omnes humores alialibz humoribz sanguine / sit
sanguis solũ. Et vnaquodqz genus aliorũ animaliũ nõ
humanũ sanguinẽ habet humori simile nature cuz i loco sa
guis. Igitur demostratũ est demostratione manifesta q̃
vnaquaqz humoz extra venas attrahit natura vsitatis me
dicinis purgatiuis. Accidit quã si patienti sanguinatiuo detur medicina
euacuatiua que euacuet magnã quantitatẽ q̃uose humidita
tis / erit diminutio inflationis secdm q̃ euacuat de ipa
aqua Et si detur patienti rationi / secdm euacuationẽ
colere citrine. Et si cõtrario modo / per cõtrarii. vt si de
tur medicina purgatiua aque patienti arthetica / et patie
ti leuissima medicina de yere simili sibi i magna quã
titate / cũ magna violentia cuomere illa inuametũ est.
Et demostrauit ypocras i libro de humana natura q̃
id quod generat in corpore existente i infirmitate sua
non solus est sanguis / sed flegma et colera citrina: et

BIBL ACAD MED

colera nigra. Et est in corpore quod ex necessitate generat sanguinē Et medio diuersificatur (i. ertginem fit) cū dictū sit q̄ solus sanguis (appropriet) corpori et assimiletur. Et fit verisimile q̄ si iste sanguis esset similis corpori vel esset fortior humoribus i similitudine igitur sufficeret nobis euacuare superabilitatē duarū colerū et flegmatis. et inquirere regimen cōseruans sanitatem nō vendo cibanis flegmaticis et generantibus colerā. ne superabundent isti humores i corpore. Et nō decet in speculatione operis medicine q̄ nos debeamus accipere quacūq; duarū rationū voluim⁹. i. q̄ nos dicamus q̄ nigri humores generantur i corpore sed in pus. et sint in loco quatuor elementorū. et q̄ omnī aliorū humorū generatio sequitur generationē sanguinis necessario Et dico q̄ si appareat calor in ipis splenēticis vel sit i ipo splene corrupto vel aliqua alia dispositio mala decumbās i corrupto ne sua nō nocet in opere q̄ dicamus q̄ contēbit humore nigrū: sed nō (vel si) dicimus q̄ sit generatus i ipo. Et hoc est qđ demonstratū i libro inco de colera nigra q̄ oportet manifestare verū de duobz dictis. cū manifestū sit. Et demostrauimus etiā in hoc libro omnē rem q̄a oportet querere necessariō de ista colera. Sed quod penis est q̄ hunc debeat inquirere reprobationē simili probationi. et dimittit q̄ reprobare ꝓpositiones illius ex quibz comme similis. Et quida sunt qui nihil̄ prouident in hoc. et si prouident nihil̄ prouident nisi raro. et in hoc noluit continuare studiū Et multi sunt qui desiderant intelligere sillogismū. et maxime cū reperiūtur in eo aliqua cōmenta in nobis sicut in significatione humoris melācolia. quia de sanguine intelligimur duo: non sicut intelligitur de significatione colere nigre vna res. Ite q̄ humor generatur i epate autē fiat colera nigra. sed possibile est q̄ fiet: si du

ꝑmanet ī vēns: aut ſuperat ī corpore animaliū mala & plerio calida et ſicca. Et colera nigra notatur ſēdm q̄ no matūa colera nigra humor nigr̄: et conturbatio ſanguis ypoſtaſina q̄ eſt ſicut fex in vino et in oleo. Et iſtud denotatur humor nigr̄: eo q̄ de natura ſua eſt vt conuertatur ī puru nigru modica occaſione. Et ſēdm iſtā ſignificationē dicimus de aliquibus poribz q̄ ſint flemmatici: et de aliquibz q̄ ſint melancolici. Et demonſtratum in lib20 meo de virtutibz naturalibz: et in alio meo lib20 de medicinis purgantibz: q̄ bene q̄ tribuit cibū per totū corpus in illis nutrit colera nigra et aliquando ſanguis. Et ego eſtimauit in medico dicens q̄ impoſſibile eſt q̄ vena q̄ extenditur vſq; ad ſplenē attrahat de vena q̄ eſt in epate q̄ eſt portanaria ſanguinē nigrū: et nutriat² inde ſplen. Sed et fortaſſe opinabitur q̄ non ſit impoſſibile q̄ vnūquodq; medicamentū purgatiuū attrahit humorē ſibi ſimilem: et non ſit impoſſibile ſēdm vnūquodq; venarū que nutriūt² ex ipo. et certe res ita ſe nō habet. Sed et fortaſſe opinatus q̄ humor ſilis omnibz membris ſit vnus humor. et q̄ ille eſt ſanguis: ſicut opinati fuerūt antiq̄ rationati fuerūt q̄ multa animalia ſine ſanguine q̄ nutrimentū corū ſit ex humore ei ſimili ſicut eſt ꝓportionatus ſanguini: verūptamen heat caliditatē naturale ī loco caliditatis innate q̄ eſt in epate et vnoquoq; membro corporis.

Capitulum tredecimum q̄ cor ē fons caloris animalis: et de equitate dicti caloris ad calorē naturalē inuentū ī plantis et nobis. et de diuerſitate pulſuum ſupra alia. ī quibz conſentiunt corpora bus. et de virtute inter animalia et plantas.

Sed propter hoc dico de corde q̄ eſt in loco illius qui extendit caliditatē que eſt in corporibz animalium. Et ī plantis eſt aliud genus caliditatis in quo conſtat

BIBL. ACAD. MED.

corpus nostrū. et secdm hūc modū coīcat cū eo ī virtute q̄
notatur naturalis. Et secdm hoc tu potes notare virtute
q̄ est ī cpate virtute naturale. et potes ea notare amma
sicut notauit ea aristoteles Sed dico q̄ epar est principiū
caloris naturalis: et est in animalibꝫ loco rei similis radix pla
tarū. et dico q̄ calor qui portatur a corde in totū corpus et dat
sensū sentit corpus calidū motu qui est alter a calore
ipso. et auidit a paucitate caloris naturalis q̄ non partici
patur sensu. Et hoc idē dicim⁹ ī plantis ī comparatōe
ad corpora animaliū q̄ ibi nō sit caliditas. Et ꝓpter hoc
opinatur q̄ sit diuersitas inter antiquos medicos et philo
cū dicerent q̄ aīal sit calidū: et planta sit frīa. Et nesciat
q̄ debet mīrere rēs: quousq; deueniat ad firma notitia ipo
rū. et cū inquisierit aliqua de hīs et uoluerit iudicare de
hīs sufficiet dicere calidū et frīm secdm sensū manifestū.
et hoc sufficiat ei. Et hoc est quod minimēs platonē di
cente ī oī loco de animalibꝫ q̄ sint animata: et dicat de lapidi
bꝫ et lignis et de oībꝫ plantis q̄ sint corpora nō habita ani
ma. Ceruphī in libro suo de thimeo de scia naturali ad
opus aliquoꝝ qui sunt potentes ad intelligendū uera di
cta dissentiebat in illis ī quibꝫ multi conuenebant. et di
xit q̄ aīa mundi expansa est per totū mundū. Et nō est
iustū q̄ dicatur q̄ sermones sui nō conueniunt ad inuicē. et
q̄ sedes aristotilis et sententie contradicunt eis inuicē qui
cōposuerūt libros ad opus multorū ī aliquibꝫ rebꝫ et ali
quos libros ad opus discipulorū suoꝝ: eo q̄ sententie nō
q̄ excūt extra diffinitionē illius rei que pertinet cū forti
mdigent in eis multis sermonibꝫ ad eoꝝ probationē paulati
na quousq; confirmetur inde silloꝛismus totius sermonis.
Et non debet dici q̄ anima mundi sit ī lapidibus et ī
testis et ī arenis et in cadaueribus cōbustis uel putre-

factus. Et hoc est. q si plato diuisset huic sermoni admira
retur oms. et dicet q esset insanus Sed ego demonstra
ui malus quid cogit platonem dicere huic sermoni: nō q ego
iudicare cū eo in hijs in quibus iudicauit. Et nō sum
ausus dicere super hunc iudicū. q2 plato nō posuit iudici
ū sui hoc quod dicit de scia naturali. ymo dicit q finis ist9
scie dicat hominē ad sufficientia. et q dictū est q plantis sit
dictū et sensus in hijs que assimilantur et sunt contraria eis.
sed videtur michi q sit verū. sed ego timeo hic narrare q
nō oppono sino loco plus. si timuit plato. Sed si fuero ite
rogatus quid sit illud i quo animalia differat a plantis
dicā q est motus voluntarius: et notabo virtutē q̄a paulo
ante narraui sicut virtutē appetitiuā q̄ pulsiuā cognitiuā et
digestiuā virtutē tristiciā nō animale. Et ego nō video
q hoc noceat arti medicine et parti philosophie moralis.
Et cū erit michi necessariū q narrare sententiā platonis
i parte naturali philosophie ego laudabo partē dicti sui
et iudicabo secū prout ipe iudicauit: et dixi dicā q opte
est sufficiens. et in hijs i quibz cadit diuersitas est magis

Capitulum quartū decimū de substantia v[irtu]tibus sufficiēs tutū: et de opinionibz circa substantiā animē.

De substantia aut virtutū sentio prout alii senserut
. b. q habeant animā: eo q̄ vident manifeste operatio
nes quas operat2 corpus i dispositione eundi et redeundi
et i dispositione surgendi luctandi et in sensu nostro diuer
sarū rerū. Ego sentiut q istis operationibz sint cer
te occasiones: et michil de hijs accidit sine occasione. Ce
rtamē nescit occasionē operatiuā istarū operationū:
et diminuent sēdm q dicit q homo est potens ad facie
dū hoc est q in ipso est potentia imaginatiua actiua istaz
operationū. Et tu mucmen oms dicentes q i scamonea

a. conferentiu et nocentiu eis.

b. sermone platonis

b. q sentit conuenientia et disconuenientia platonis

a. opinionū. q.

a. causē

a. causa

a. causa

BIBL. AGRAD MED

a - sorbis

sit potentia laxatiua: et ꝛ zarolis sit potentia constipatiua.
Sed illos qui sunt exercitati ꝛ scia naturali minemo dubitat. et vnusquisq; dicit secm̃ mensura sue potentie Quia ad indicandum q; ꝛ substantias sensibilibus sunt virtutes ꝛ corporee Et quia eorum indicauerunt q; vnaquaq; substantia: id quod operatur non operatur nisi per naturam ꝓpriam generatam ꝛ ipsa et cõmixtione quatuor elementorum aut cõpositorum ꝓmorum De quibus videmus aliqua q; sunt indiuisibilia: et q; dam videmus q; possunt continuari: et quedam q; non possunt quoquo modo: et quedam videmus q; non possunt simulq; pariter esse.
Et dixerunt etiam de anima dictum simile huic. et hoc est q; aliqui videmus q; sit scia ꝛ corporea. et quidam videmus q; sit spus. et quidam alii dicunt q; anima non sit existens per se et diuisa ab alio: sed ꝓpter tale corporis dicitur q; habeat opera ea q; sibi pertinet operari: et non q; habeat ea naturam appropriatam ex ratione respectus. Quemadmodum scia operativa est dicta ex proportione ab ipsa: et mediante hoc q; habeat virtutes quibus illud quod ꝓmet ei operatur. Et de hijs sententijs est gradus mediocris. et hoc est q; indicatum ꝛ aliquibus sententijs indicio naturali q; sentio de certitudine ipsarum: et ꝛ aliquibus earum q; non aliquam noticiam habeo. Sed de hijs q; amplius maximum habeo noticiam secm̃ modum sufficientie. Et nunc exponemus essent nobiliores si scire eas firmiter: et indicare de hijs prout indicatum de alijs. Quemadmodum animam non sentit scire ea veraciter: eo q; sunt res ꝛ quibus non inuenitur vera probatio secm̃ q; alius senserunt. Et ego nullatenus credo q; noticia eorum non est necessaria ad sanitatem corporis: nec ad nobilitatem: que si darentur ei vera noticia esset ꝛ medicina et ꝛ morali philosophia eius quod inuenit. et est possibile scire omnibus volentibus hoc. et ego compilauit de hijs duas dictiones. Sed ꝛ hoc tempore

esset additor hic q; nota

nostro narrabo id quod promisi dicere / faciens principiū habere ||
Capitulum quintū decimū de his q̄ fiunt ex ||| ab hoc loco.
notitia i medicina et de his quor. no. et de quibz est cura.

Igitur dico q̄ sine sane vera notitia q̄ generatio omn̄ istor̄ corporū existentiū ante nos que narraumus / sit ex cōmixtione quatuor elementorū i generatōe istorū corporū cū sua totalitate / nō secūm q̄ opinatus fuit empedocles qui ea dixit sit i minimas particulas. Sed vtrū hoc sit q̄ substantie elemētor̄ corpoꝛee i. cōmixtaꝛe corporēt se adunicē: Sed fit. hoc nō accidit nisi i. elemētor̄ qualitatibz tātū. Igitur dico q̄ substatia istarū .2. rerum e elemētor̄ necessaria est: et non habeo iudicū de ipsa. Sed ego video .i. corpuscolorum sensibilem q̄ magis conueniens est simere dictū dictis q̄ mixtio sit i ſſlitatibz. Sed de anima vtrū sit mortalis co q̄ ipsa regit actiones cōmixtione sua cū substantia corporea ego non est certus debac scia: nec vtrū sit substantia existens per se.

Cuiuptame id quide manifestū est nobis / q̄ cū sit dispo i corporibus nos non inuenimus materias que sunt generatio eius quod dixi ex cōmixtione quatuor elementorū. Et ego non video q̄ alicui nocebit in arte medicine nescire modum quo currit dispositio hec Et nos scimus q̄ conuenit q̄ corpus quod est paratū ad recipiendū animā / sit conueniens ad receptionē eius. Quod vero alteratur i complexione sua de hementi alteratione / anima dimittit id. Et alteratio eius est vel frigiditate / vel secūm q̄ accidit quando euacuatur multū a sanguine: et q̄n repletur materiis: et q̄n aer continens nos est multū frigidus. sed per caliditate alterate est q̄ accidit i febribz: et secūm q̄ accidit i attractione flamme ignis: et in potione medicinarū caliditū i vltimitate. et non solū p̄p istā causā recedit anima a corpore: sz p̄ter defectū anhelitus. Et i possibile est q̄ alia recedat a corpore quousq̄ corpus consistit in sua complexione naturali. Et p̄ter hoc nō est

BIBL. ACAD MED

necessariū ꝙ sit substantia amme ꝯ curatioē verboꝝ morboꝝ:
neꝛ ꝯ conseruatione sanitatis: neꝛ ꝯ aptatione moꝝ. Et
si placet notare hāc particulā morale siue consuetudine si-
ue consuetudine/ siue q̄ docet bene operari hoc est licitū nota
ze eā sicut vult diu modo ponat deum mer ipsā et opus
p̄tice. Et locutus sū in aliis libris euidentius ꝙ modo
loquor Et cū demonstratū sit ꝙ sint virtutes naturales/
et quot sint/ modo restat perscrutari quot modis dicitur
ꝙ virtus attractiua attrahat id quod est conueniens sibi.
Et impossibile est ꝙ vna istarū attrahat ze conuenīeē sibi/
et rem contrariā sibi naturaliter. Et notitia non est nisi
a virtute sensitiua. Et ꝓpter hoc amdui de hoc quod dico
errore: cū plato dicit manifeste ꝙ ī plantis est aliquid
tur sensus ꝓterea quod magnū est quod extrahit hominē
ab obscuritate ignorantie et a tenebris stultitie/ ad lucē sciēcie
et claritatē intellectus. Aristoteles qui vult intelligere phi
losophiā/ et vult esse sapiens/ legat et discat primos libros
quos aggregauī/ quousq̄ perueniat ad librū de amma. et
tunc cognoscet et intelliget vbi in corpore est sedes amme
sue/ et naturā suā et si est ī ipo incarceratio/ aut si est an
tiq̄/ aut creata cū corpore/ aut quēcūq̄ ī eo/ et si surget et
suscitabitur ante oculos oīm alioꝝ post ꝙ exierit a corpore
cū eo. Et ad respiciet creatorē suū et ibit ī vitā zerti no recti
nabitur ad dextrā siue ad sinistrā Et hic magnus ḡdus
et altior ḡdus. Et ego ia declaraui vobis vitā veritatis et
via et semitā zerta ꝙq̄ dicentes.

Explicat liber Galieni
de sententiis.

ꝙ que est de aptatōe moꝝ

Yconomica Galieni translata ab armengando blazii de arabico in latinum in montepessulano cõmuni.

Capitulũ primũ de diuitijs seruandis.

Capitulũ secundum de seruis

Capitulum .iij. de vxore

Capitulum quartum de filijs

Yconomica galieni translata ab armengando blazii de arabico in latinum in montepessulano cõmuni. capitula.

Caplm primum de diuitijs seruandis;

Domus regimine perficitur quatuor rebus. i. diuitijs seruis. vxore et filijs. Sunt aute diuitie custodiende et seruande ppter multa Pro quanto attendendum est primo circa conseruationem earum ne quis plus expendat q̃ lucretur seu acquirere sciat. Quod si faciat procul dubio diuitie non durabunt; sed tande omno consumentur. Vide qui minus expendit q̃ lucretur similat corpori nato i augmento existenti. Qui vero expendit quantum acquirit similatur corpori nato: quod iam peruenit ad cõplementum augmenti sui. Sed qui plus q̃ lucretur dispergit similatur ei q̃ cõsumitur macrescit et senescit Et hoc qm̃ dum corpus i augmento existit: comedat quod et proficat amplius q̃ cõsumat et dissoluatur Cum corpus nullum augmentum est perfectum: comedit seu comedere debet tantum quantum est illud quod deperditur ex eodem. Corpus aute nullum iam attingit senectus appropinquat morti: eo q̃ comedat multo minus q̃ sit quod ab eo deperditur. Caueat michilominus a diuitijs auaritia desidia prodigalitate et mala seu indiscreta ordinatione. Est aut auaritia cui quis nõ facit bonum q̃d facere debet. vt pote ei nõ bene faciat cõtribulibus suis. nec etiã parat se ad complendã voluntatem amicorum. nec audit sapientie deseruire. nec frequentat ianuas dei et ecclesie

v promouere et cõponere suos ad sapiã adipiscendã

BIBL. ACAD. MED

elemosinas mopibus et egenis et similia. Est aut desidia seu suauitas vite in sensibilibz p̃secutio voluptatu et delectationu sensibiliu. Uerū tamē prodigalitas est cū quis facit plus q̃ faciant seu facere debeant sibi similes i victu: et vestitu: et vectione equoꝝ. Illaudabilis aute et i discreta ordinatio no permittit hoiez regulare seu ꝓportionaliter eqre suptus suos: adeo q̃ per eu fiūt multi inutiles et no necessarii: et no permittit eos fieri cū fieri debent. et sic fiūt indistincte: ita q̃ vnus neq̃ q̃ alius similetur ꝓ

¶ Capitulū sedm de seruis

Seruientes proculdubio sunt multū in domo necessarii. Sūt aut seruentiū tres manerie. sunt em̃ ex seruentibz seruitus captiui: et quida sūt seruientes voluntate: et quida natura. Est aut seruiens captiuus: que lex sua captiuat et obligat ad seruitutem. Sed seruiens voluntate est ille qui non est dns sui ipi9: eo q̃ appetitus et vane meditationes ipm̃ superet vtiq; vincat. Talis aut seruiens no est bonus. Hanulus aute natura est qui habet corpus forte et robustū bñ dispositū ad ne faciendū negotia et laborandū: preter q̃ discernat et intelligat quid agendū sit: nisi quatū precipit2 ei. Et talis proculdubio est i natura sua velut bruti: quod ducitur vbi placet. Et q̃uis tales sint liberi a captiuitate: sicut patet considerati in natura et generatione corū: cū sint hoies: sicut et dominus. tamē potuit intelligere quod negligit dns. et meditari et appetere quod ipe appetit et meditatur: nec voluit aliud q̃ vult dns. Quidā quidem seruabitus hoc inter eos: lucrabit2 dns adire et bona voluntate eoꝝ: et ipe erit eis de misericors et pricius. Et decet q̃ dns colat et tegat deuotū famulū

casualiter delinquentis Decet etiã ꝙ ignoscat ei: nec
pugnat seu arguat eũ propter delicta et errores/ quos
per ignorãtã et debilitate sui intellectꝰ cõmittet.
Nec est unꝰ punendus famulus/ cũ deliquerit alius
ꝙ filius cũ similr deliquerit Est etiã tempus dandũ
famulo quiescendi: nec est precipitandus in operibz suis/
ita ꝙ eũ faciat vnũ stimulet3 ad alius faciendũ. Quod
aũt valde de ꝯsideranda qui dant magnã operã regno
et bonis suis/ appetentes multũ eos rectificare et me-
liorare/ et nullo curantes de famulantibz sibi. Sint
aũt meliores famuli iuuenes et parui/ eo ꝙ sint ma-
gis subditi: et melius correctionẽ suscipiũt. Sint
aũt meliores famuli qui nõ sint de tribu dñi. Displi-
cet enim hoibz esse subditos cõtribulibus ꝓpriis: et te
diant3 ex proximis suis: quod quidẽ ratiõe imitatus
paternele comiserunt eis.

Capitulum tertium de vrore

Attento nidigens homiꝰ adducendũ vrorem
hispertita est Quarũ vna est apposito. Et alia
est per viã nature. Que aũt est apposito/ et per mod
consilii inde est/ quia multa negocia hoꝰ st̃ ꝗ̃ do-
mui sue protutando vitã seu necessaria vite sue. pro
tanto indiget multũ eo ꝙ conseruet et custodiat/ quod
ipe colligit et aggregat. Non est aũt possibile vt
sit quis tũ attentus ad aliquo/ quatũ est ꝯpetus ne
gocijs Et sic procul dubio via de melioribz rebz
est/ vt quis habeat in domo sua socia poterit hñte m
eade sicut ipe. et est ratio cogens ipm per mod cõsilij.
Ratio aũt naturalis qua inducit3 homo ad ducendũ
vroꝛẽ/ est/ quia deus omnipotens a quo processit mundus/ q̃
creauit hoiem mortalẽ/ sine dubio ordinauit ꝙ ipe

neraret sibi simile: volunt ꝙ hominis et femine generatione esse cū vniuntur et cōmiscentur eoꝝ spermata mutuo. Nec quide est conuenies et rectū domus nequa cui/ donec mores mulieris conuenant cū moribꝫ viri: et eius secta fuerit/ ꝙlis est illa viri. Nō aut est possibile vt mores mulieris neqā et male conuenāt cū moribus boni viri et prudentis. nec econuerso: sicut ne ligna oblīqua potest conuenienter vnire ligno recto.

Capitulum quartum de filio.

Est aut melior et filius progenitus a viro prudente/ et discreto inuene et i omnibꝫ membris suis cōplexo et perfecto. Deinde ꝙ ab eius puericia ipius correctio melioretur. et hoc qm parum a puer est magis dispositus ad susapiendū correctionē ꝙ magnꝰ Cū ne enī nullus mormatus seu illaudabilis appetitus vnicuit cui. qui. p. prohibeat cōtinuationē eius quod vult homo ostendere. eidem. Rursus post ꝙ mores laudabiles per cōsuetudinē erūt in eo habituati/ et creuerint addiscendo eos/ nūq̄ dimittet eos: ymo quide perseuerabit cū eisdē Quā forsitan permutatus prosequi concupiscentias suas et voluptates/ et acquirat mores illaudabiles qui forsitan ne quaqā meruit ei per natura/ sed potius ex mala cōsuetudine contingent eide/ et velis consequetur eū corruptere post ꝙ erit auctꝰ/ et eius mores illaudabiles erūt i eo cōfirmati et habituati/ erit quide valde difficile tūc fieri ipm ad mores laudabiles: nec poterit assueta relinquere. Nam enī vidimꝰ ꝙ plures homes bene quidem cognoscentes et scientes ꝙ eoꝝ mores mali sūt et illaudabiles valde: cognoscentesq̄ mores bonos et laudabiles - est michi hominꝰ eos valde difficile eos acquirere: eo ꝙ sint valde subiecti eis quos st assueti. Vidimꝰ etiā multos

ex filiis qui quidem sint in custodia et disciplina patris/
hunt mores bonos et laudabiles: et cui sequunt ab eis/ pro
sequitur modos illaudabiles. ¶ Et est in hoc maior oc
casio qd sit mala puer consuetudo. ¶ Et oportet dicere
qd ei ipse est ad aliquos actus per naturam dispositus/
et consequetur per suam consuetudinem in eo inducat/ qui
dam alter confirmetur et solidetur. Et cum tali dispo
sitione naturali qd ex quo consuetudine sola confirmat/ et
diatur in aliquo perfecte/ nequit ipsum demittere aliquo
modo. Et similiter cui puer est bone indolis/ zelans mo
res laudabiles/ et eos prosequit/ procul dubio unus ex pre
dictis reliquo confirmabitur. B. laudabilis dispositio na
turalis per vale et laudabile consuetudine: et econtra
dico qd puer no queat mores laudabiles et vtiles dese
rere/ eo qd sit in eis/ predictis duobus fortibus adhuc com
tutus: B. Dispositione naturali: et longa consuetudine.
Cui aut puer bn dispositi/ (per naturam) committit in malis et il
laudabilibus/ aut male dispositus naturaliter/ commutat
in bonis et laudabilibus/ procul dubio consuetudo mutabit
ipsius dispositione naturale. poterit michi forte obijci a
predicta consuetudine separari/ cui erit aucto/ in male secte ip
sius dispone naturali. Dicet ergo vt puer attente re
gatur et reguletur in moribus et consuetudinibus
suis: et primo in potu et cibo ipsius. Unde si forsitan ap
petat multum comedere/ arguatur multum inde et vitupe
retur. quia primo dicatur ei qd de natura multum aialium
sic cum est multum comedere. et qd ille qui vult et in
hoc similari/ no differt ab eo multum. Cui etiam secabit
in comestione iurta maiore et antiquiore se/ no concedat
nisi quod erit appositum coram eo. ¶ Et porrigat manum
suam ad capiendum aliquid quod alius teneat coram se:

BIBL. ACAD. MED.

uer sit qui ybrmo di
mittat cibū suum

vel velit accipere. Est etiā assuescendus ad hoc / vt sit
contentus vno cibo: nec petat plures et varios i vna re
fectione. et q̄ comedat tm̄tū nō impetuose. nec faciat
magnos bolos. nec demurpet manus et digitos suos:
nec ob sūmā / nec inspiciat aliquē ex his qui comedūt
secū et maxime extraneū Est etiā sciendū q̄ puer ceret
cibo / sicut medicina. nā sicut nō intenditur fīs q̄ me-
dicina sit magna seu multa / nec q̄ eius sapor sit delectabilis
sz potius q̄ sit utilis / et prosit corpori / sic etiā nō est de
nō i magna q̄titate cibi / nec in delectabili sapore ipius:
sz potius i iuuamēto et vtilitate eiusdē: quod est solū
ad inuersū famem naturalē solū continuēte era i
anitione membroz̄ Nutriatur aut et nō pereat
vn puer i comestione sua. et discat seu assuescat cōtēta
ree solo pane. Hoc em̄ iuuabit et inducet eū adhoc
q̄ sit opulentus opulentus: et paz solicitus ad acq̄
rendū diuicias indecenter et iniuste. Esa solicitudo
acquirendi diuicias est valde illaudabilis in se Et
hoc q̄m̄ qui est valde solicitus in hoc / et nō p̄ potest
eas vn acquirere / acquirit eas malo modo Esse aut
contentus paucis i comestione sua / est quidē in se pruti
le et laudabile. pauper em̄ est pernitle. et diuiti valde
laudabile et honestū Decet aut q̄ puer perficiat
comestionē suā hora vespertina. hoc em̄ expedit salui
metis et corporis sui. Et hoc q̄m̄ p̄fficiat come
stionē suā in die / erit quidē grauis puer: volet q̄z
dormire i die nimis erit tūc melancolicus et tardi moti
nec addiscere tūc temporis Hoc etiā regimē co
gnitū valde / adulto. Si tamē fuerit ipo vsus etas
suetus a puericia / erit quidē ei facilius et vtilius.
Decet ipm̄ vti rebz̄ grossis i comestione. nam

fugā predictorū expedit ei valde adhoc vt sit mgēmo
sus et discretus: et vt celerius augrātur. Nā abūda
grauia seu difficilis digestionis augmentant naturam:
dixerūt q̄z ipius augmētū. Decet etiā vt bibat cōsi dul
cū et fructuū. hoc em cōgruit aīe et corpori eius. Ve
quidem prodest multū eo q̄ appetitus et voluptates sēsibi
les minime uincent ipm. Sed corpori q̄m dulcia et fru
ctus suscipiūt de facili corruptione. corpore. sed magis
i corporibz q̄. calidis q̄ alis. Decet etiā vt puer bibat
et assuescat bibere cū comederit: et nō ante. hoc em
approbauerūt sapientes media. Inuenerūt q̄ vsu
rus vini temperato ornamentū magnū apud eos.
Est aūt hora conueniēs puero ad comedendū q̄ mane
cū didicerit et fuerit aliquantulū exercitatus. Debet
etiā dormire puer quātū fuerit ei necesse: nec debet
minus dormire. hoc em obesset ei multū. Nā superf
luus sopnus relaxat corpus: et verat mentē: et mor
tificat cor. Nec cōgruit quicqm amplius ad letifica
dū corpus: et salutē eius: et addiscendū q̄ hora ma
tutina. Quato expedit valde vt plurimū surgē
mane. Et lectus cū multis opermentis et culcitris
est multū nocuus puero: eo q̄ ipm relaxat et infri
cat. Decet etiā puer pati aliquantulū frigora tēpo
re hiemali: et aliquātulū calorib tēporre calido.
hoc em expedit ei. nā corpus eius q̄ multū hom as
suetus est pati subtiliatur debilitatur et relaxatur
cū laborat dū cōsequit. nullus aūt est securus
a labore. Expedit etiā puero amplius valde ire agē
et equitare et moueri q̄ otiosū esse et quiescere. Nec
vtatur puer vestib suauibus et delicatis. hoc em in du
cit hominē ad negligendū seruitias. Nā aūt est ostensū

Nota

BIBL. AGRAD MED

ꝑ amor dulciam est vilde illaudabilis m sc̃ inducens hoiẽ
ad malu finẽ. Debet etiã puer cedere et reuerentiã exhi
bere maioribz dimittes eis sedẽ suã et honorans meliores se
moribz et sciencia: ꝙvis essent minores diebz et etate.
Debẽt etiã ne puer iuret per deu in veritate vel medacio.
Quod etiã adulto et cuilibet etiã valde cõgruit: nisi tamẽ
manifesta necessitate iurgaretur. Et tũc etiã in veritate
faciat sacramentu: et nõ aliter. Et alius aut necessitas
iurandi raro emittet puero. Cui puer aut est a puericia
assuetus nõ iurare per deu faciet quãde pauca sãctãm
cu erit adultus: nec pmpedet seu cõtepnet ea: sed pon9
timebit facere ea. De maxime aut cõferẽbz puero est ꝙ
sit verax. Nã qui vitatur mendacio confirmat2 quãde
et habituatur in hoc: et mde malus valde efficitur. Vtile
etiã puer esse obsequiosus parentibz suis et eoꝝbz maioribus
se et melioribz. quod maxime expedit pueris qui sunt fi
lii diuitum. Expedit hoc nichilomin9 eis qui sunt filii
pauperu. ipi tamẽ cõstituti ad hoc ex conditione status
sui. Decet etiã ꝙ suggeratur puero horror et abhom
natio auri et argẽti: et ꝙ inter tactu predictoꝝ amplius ꝙ
tactu draconis. Non em contingit ex draconis nocumẽtu
mors soli corpori: sed nocumẽtu auri et argenti tedit et ꝙficit
etiã aiam. Vnde nocumẽtu et angustie que mde nobis
cõtingunt sunt procul dubio maiores nocumẽto ex torico
et vẽneno corpori cõtingente. Expedit aut puerv prece
bus ꝙ sit subiectus parentibz suis et magistris et ꝙ re
uerẽtiã sapientibz: et ꝙ nitreatur eoꝝ nitutu laudabili
et venerabili: et ꝙ vereatur ex eis. et timeat eos;

Explicit yconomica galiem tñslatus
ab armengaudo blazii de arabico in latinum
in monasterio silanie.

Kotta

Liber galieni de cognitione ppriorū defectuū et viciorū tristatus ab armengando blazii de arabico in latinū i mōte pessulano contines quinq; capitula

Capitulū primū ꝙ plures erramus per ignorantia. et qui ex nobis errat plus: et qui minus. et que decent uolentem esse perfecte bonum.

Capitulum secundū sub quada similitudine ostendit difficultate noscendi ppria vicia: et cōfirmat illa ratione: et dat duos modos generales noscendēdi ea.

Capitulum tertiū docet modum vitandi vicia: et eligendi sibi unum ~~fidelem~~ fidū qui doceat ipm si sit opus.

Capitulū quartum inuento fido amico docet modū se habendi ad eū: et adquirendi virtutes irascibilē et cōcupiscibilē.

Capitulū quintū aut specialia documēta circa virtutes colendas et vicia vitanda.

Capitulū primū ꝙ plures erramus per ignorantiam. et qui ex nobis errant plus: et qui minus. et que decent volentem esse perfecte bonum.

Inquit galienus quesisti a me vt compilarem tibi tractatum ad notificandū et manifestandū hominis vicia in cōi existentia. Volo ergo respondere tibi in eo ꝙ postulasti. et dico ꝙ plures accidit nobis ꝙ erremus: nec tamē scimus vel cognoscimus nos errasse. Hoc aut probatur et manifestatur nobis ex eo quod dicā. et est qui videmus fere totū ppli opinante se etiā non posse errasse. Et qui ex populanibus opinātur se errare videtur eis ꝙ error eorū sit valde modicus secūm opinionē eorū. cū tamē apud alios sit valde magnus. et ego quidē vidi hoc plures et probaui. Sic etiā exptus ꝙ qui probat aliū ase/ et examinat omes errores suos/ et iudicat secūm super illos/ ꝙ talis quidē errat minus multū eo qui hoc no facit. Et cū qui opinatur ꝙ sint bom et virtuosi/ iudicatores

nidicatres se sedm hoc / nō aut sedm opmone aliorū / ego qui
de repero tales multū errantes. Unde dico q̄ decet vo
lentē esse perfecte bonū et omī vicio circūscriptū / vt sa
at et opmetur semper sibi nō constare de oībz vicijs et deli
ctis suis. ymo creat et opmetur sibi hoc esse occultū.
Decet q3 ipm esse attentū / primo ad faciendū errores p̄ru
ob: et ad mnemendū eos q̄ liberiꝰq3 possit. et est possibi
le vt notificetur ei modus per quē possit hoc decenter ap
prehēdere. Ego tamē nūdū notificabo hic. et hoc q3 sic
possibile esse vt hic meus liber ueniat in p̄tem alterius
a te / p̄sertī eis sit promptū dare operā ad mnemendū modū
quo sciant et cognoscant p̄pria vicia et delicta. Et sicut
feci hoc nite. s. q̄ dixi et interrogaui te vt notificares michi
quid essz nite / et hoc nec volui tibi dicere aliquid ex hoc
p̄sertī nitelicisse quid ex hoc mee essz / sic etiā facio nunc /
querens ab illo qui inspiciet hūc libꝝ ne separet ipm a
manu sua: et q̄ inuestiget i mente sua modum quo sit ei pro
ptum scire et cognoscere p̄pria delicta;

Capitulum sedm sub quadā similitudine ostendit fa
ficultatē noscendi p̄pria vicia. et confirmat illam ratione.
et dat duos modos generales noscendi ea.

Dicunt enī biton q̄ ad collū cuiuslibet ex nobis sus
pendūtur due burse. vna anteriꝰ: et altera posterius.
In anteriori aut sūt vicia aliorū. in qua continuo intuem.
Vicia aut et delicta p̄pria sūt in posteriori bursa: qua
rum parū necz inultū inspicimꝰ vel videmus. Et inde est
q̄ aliorū vicia bene cognoscimꝰ: et p̄pria ignoramꝰ. Ne
inuenimus quemquē no prebente assensū huic sermoni
aut ipm falsificante. Quidam plato cū hoc q̄ assensit ei
notificauit ratione cuius huiꝰ dicens amicū tamato esse se
ū: sicut igitur homo magis diligit seipsū sic alterū dubio

est scīa: et non videns in scripō. Unde cū mīspiacet oīa vicia et delicta ppria sibi nedū aliqua ex eis erit sequi: et nō videns i conspectu eoīū: et cū mīspiciet eoīū malicia erit post nō ante ipm̄. Sic igitur video ꝙ simile ꝙ liton possint posuit et ratiō quā super ipm̄ plato assignant et notificant/ faciūt nos desperare ne possimꝰ errores proprios tueīre. Et hoc cū sit impossibile ne quis nō dubitet scripm̄ et etiā ipossibile qui quilibet sit scīa: et nō videns i suo amato. Nec quero ab eo ꝙ mīspiciet huīc meū libruꝫ/ vt sit attentus per scripm̄ inueniendi modū quo sciat et cognoscat prava vicia: nisi ppea qz hoc est valde difficile et laboriosum. Pro quanto volo/ vt ille qui intuebitur librum istū/ cogitet et attendat ad inueniendū per scripm̄ modū super hoc. et consequet̄ speculetur in eo quod ego inueni ex hoc. Et si forsitā inuenerit modū alīū ab illo quē recte inueni et super quē fundau et compilau huīc meū libruꝫ erit hoc si quidē ex valius. Et hoc qz inueniendi duas vias seu modos ad salutē suipsius .s. illū quē noueīit per sui cogitationē et inuestigationē: et illū quē ex hoc libro suscipere. Verū si ignus sit attentus in intentione huius methodi quā vltimꝰ nec possit eā inuenire donec plus inuenerit aliam per sui inuestigationē nec ꝙ erit deterius.

Capitulum tertiū docet modum vitandi vicia: et eligendi sibi vnū fidū qui doceat ipsum si sit opus.

Et nūc autē dicemus methodū quā inuenimꝰ. et ponā in principio sermonis mei et dicā ꝙ ratione erroris existentis in hoībz et falso et prauo consilio vitia contingentibz et de ex appetitu et concupiscentia bestiali videtur michi expedire ꝙ preponā modū quo possint vitari vicia: et homo ab eis euadere. Et si nō possis eīi per scire vel cognoscere decet quidē vt huīus scientiā et cognitionē committas aliis hz

BIBL. ACAD. MED.

qm nec amica aut ūmica tua erit. Unde si dicatur tibi
q̄ aliquē ex eis q̄ st̄ de loco aut nulla tua nō amicus vel i
micus tuus / populi laus exaltet et gratū habeat / pret
q̄ ipe amore adulationū gentibz p̄etendat / decet si quidē
vt reddas te sibi familiarem probans michi omnino ipm̄ pos
stuo. Si ergo videas ipm̄ frequētare domos diuitum
et regum / scito nō esse verū quod dictū fuit tibi ex eode:
et q̄ nō est possibile vt oīs sermones talis viri veri
dici sint et certi. Et hoc q̄ appetitus ostendendi aoīe
et adulationē / cogit eos ad prosecutionē falsitatis proxim
dubio. Cui si mueamas q̄ ipe nō curet de frequēta
tatione et salutatione diuitū magnatū et regū nec de
frequenti visitatione domorū ipoz / aut habitatione cū eisdem /
spero esse verū que tibi de eo dicta fuerūt. Pro quadā
frequenta et continua esse scias: et quere ab eo vt ipsa
at oīs mores tuos: et q̄ notificet tibi qui ex eis nō pla
ceat eide: dicas q̄ ei q̄ tu regraciaberis ei de hoc
plus q̄ si quis curaret te ab aliquo magno morbo i
tuo corpore existente Et hoc q̄ ex eo quod mte mde fa
cet / fiet medicina morboz i aia tua existentiū. Qui
si promittat tibi hoc facere / et quocienscūqz videbit ali
quid mte q̄ nō placeat ei / q̄ mi manifestabit et reserabit
illud tibi / tunc si elapsis multis diebz sit preter q̄ali
quid notificauerit tibi inde / imo asserierit tibi q̄ nō
viderit aliquid mte in tempore predicto qđ sibi placue
rit eidem / nullo modo credas ei. Nec credas q̄ subito
et absqz aduersione factus sit virtuosus. Imo decet
q̄ optimeris de eo alterū duoz. s. vel q̄ ex sua negligē
tia nō curauerit de moribz et negotijs tuis / partim pe deb
et negligens quod ab eo postulasti: aut q̄ erubescat de
correctione tui timens q̄ haberes inde ipsum odio.

Sus enim totū populū vt plurimū habere illum odio/ qui manifestat ei veritatē suorū delictorū: et qui corrigit eos et eisse. Cum si non cessasset ab hoc ꝓpter aliquā expdi-
ctis duabꝫ mationibꝫ/ sato ipm̄ molle cōmodū et vtilitatē tua: et ꝙ ꝓpter hoc nolunt tibi aliquod ex delictis tuis rese
zare. Quod tibi ex hoc constare potest. nā vides omis hoies omi die milles⁹ errantes cōmittentes cōmittentes mul-
ta turpia ⁊ operibꝫ suis/ preter ꝙ sciant hoc et cognoscat. cōstat aut tibi esse hominē sicut et ipē ſt. ꝓ quato de
cet tibi manifestū esse ꝙ tu et ia errez/ sigit ipi. Un-
de si possis sic operationes meas et temperatus exercere/ ꝙ nō cōmitas errore in eis ⁊ minori tempore ꝙ sit mesis/
insi vna die/ scito te ipsū potuisse et fecisse aliud ab hoie.

Capitulū quartū. Quomodo filius amico debet narrare se habendi ad eū: et domandi virtutes irascibile et concupiscibile.

Et scito ꝙ ꝓmū quod decet te facere ⁊ hoc est ysis vsus et exercitatus pati/ et recipere correc-
tiones. Quia ꝓmo decet ꝙ refractiens et laudes illū: et notificabit tibi oia vicia tua. et ꝙ recedas ab
tentus ab eo/ et laudans ipm̄. Nec curez si fuerit falsitas aut malicia/ quod tibi dicet ⁊ tua correctione.
Unde decet nos esse cōtentos/ si attendamus ad recti-
ficandū nos ipos: et tūsferendū nos ad laudabile dispo-
sitione: ꝙ nus desperemꝰ nos posse cōsequi ⁊ hoc illos phos
quos. ad. animaduertext supez scipsos apuerecia. Deca-
etia quelibet amplius ex ꝓpia cōfusione oim aliox. Qui
aut quis hoc facet/ erit quide possibile ipm̄ vincere et superare vim irascibile in eo existente: ꝙ. s. brutū
ꝑuo et malicioso ſmilat: et ꝙ mitiget ea. nec sibi-
bitur ex tunc equo aut cum maligno. ymo corrigetur et ꝛperabitur ⁊ paruo tempore. Iam aut totum fiuꝫ

ꝙ. a dicendo ꝙ nō mouent aliquis ⁊ te quin placeat ei

verificari/ ꝙ ex cō fusione ꝙ

BIBL ACAD MED

sermone lato super hoc in libro nostro de conscientijs: declaremus qz ibidē q̄liter possit fieri eor correctio cū sint illaudabiles. Rursus reserabimus et diuersis causis predicti libri q̄liter noticiatur et corrigatur vis seu virtus concupiscibilis: qz est vis mouens nos ad delectationes et voluptates corporales et sensibiles sine premeditatione. nec copamus hoc vnū istā sit p̄ma equo et cani: sed potius puto comoto et porco et ferus siluestribus. Reprimitur aut vis predicta si nō concedat ei prosecutio alicuius voluptatis sensibilis et corporalis. Consecutio em voluptatis predicte auget et fortificat vim predictā. Cū aut vis predicta deprimitur / minuitur et debilitatur. et cum debilitate augetur ratio: et eius intellectiua. Fuit aut quida eratiquus q̄ ei scelerus dicebatur / qui prosecutus est ad concupiscentias aues sue. et hoc valde approbauit. nec voluit eas reprimere. et ob hoc vis eius cogitiua nō repressit vim eius concupiscibilem. Sunt em tā animabz nostris sue vires bestiales. et quibz vna causat in nobis ira: facit qz timere nos et fugere odium: ipaby em firmat etiā firmat in nobis longo tempore durante: qui quide morbus deterior et magis malus est q̄ ira: durat em et perseuerat diutius q̄ ira.
Alia aut vis facit nos desiderare: trahit qz nos ad voluptuosū et delectabile secdm apparentia / p̄ius q̄ sciamus et cognitemus an hoc sit bonū et vtile: aut malū et contrariū. Deest aut vt ruspatur vis et fortitudo eius huius concupiscentie / p̄ius q̄ augeatur et fortificetur in tantū q̄ no possit vinci et superari ira cū erit tibi dispone / nec q̄ potit vinci et superari / quātūcūqz velit quis et solicitus fuerit.

Capitulū quintū dat specialia documenta circa virtutes colendas et vana vitanda.

Unde decet q̄ teneamus in mentibz nostris modos

laudabiliū moꝝ et correctionū. et q̄ oībꝫ diebꝫ recordem⁹ et mentionē faciamus eoꝝ multoties: si fuerit nobis opportunū. Q Si nō fuerit hoc nobis bene opportunū / faciamus hoc tamē bis in die. s. semel de mane cū surgim⁹ a ſōno prius q̄ nichocemus opera exercere. et iterū alia vice i vespere ante introitū lecti. I Nō aūt vsi fuerit⁹ studere documenta apictagora tradita bis oīn die. et p̄ima vice legim⁹ solū / et vidim⁹ ea. q̄ retinemus contemplando eoꝝ decorē et veritatē. D ecet etiā vt contemplemur et attendamus oī die et continuo an expediat nos solū vniuere / subiicientes nosmetipsos nequā rebꝫ illaudabilibus: at q̄ pocius faciam⁹ omia negocia nostra cū discretione et ratione. D ecet etiā vt vitemus et elongemus nos posse nostro a p̄osecutione voluptatis et inordinate cōcupiscentie: et q̄ sōbrie viuamus: nec crapulem⁹ et mebriem⁹ et rebelles efficiam⁹ / vitantes semper vicium et inuidia. I ec decet famelicū esurientē cibis repleri ad saturitatē. nec desiderantē et delectatē i cibis / q̄ repleatur cibariis dulcibus et delectabilibus. nec vtatur eis frequenter / sic facit canes nolentes cibū suū impetuose ~~suū impetuose~~ et cū magno appetitu. I ec decet sitibundū bibere aquā frigidā magnis hauſtibꝫ et continuis: sic facit i Mania⁹ cū febre. Y modecet quidē nos multo minꝰ ex cibo capere / q̄ faciat aliquis ex eis q̄ presentes erūt nobiscū. meminerimus semper in hac qualitate q̄ indigemus ad salutē et conseruationē nostroꝝ corpoꝝ C ogruit etiā q̄ laudabilitas superet in nobis: cū aliq̄ die presentē vel p̄teritā magis retinuerim⁹ / vel coprehenderim⁹ appetitū tuū comedendi O nodū cū fratribus / manifestabit tibi singulis diebꝫ facilitas et possibilitas huius rei in nobis. D ebes aūt valde letari / si fuerit ex eis q̄ diligit⁹ anime nobilitatē et moꝝ nobilē

/ scdm vero hic profe rimus ea.

BIBL. ACAD. MED

et laudabiles. Et scito q̄ amantes vnū ipm̄ q̄z ipm̄ mul
tū desiderantes/ gaudent valde et magno potu. Et hinc
magnū appetitū comedendi/ letantur valde cū multū/ co
medunt: nec nō etiā et esu dulciū et confectorū. Co
gnosco etiā nō multos gaudentes plurim et multo et
frequenti coitu. Decet etiā nos q̄rere finē vere bonitatis
et temperantie: sicut etiā predicti quesierūt et intendūt. q̄d
est melius secūm opinionē ipōrū: licet apud virtuosos et sa
pientes mentiat ab eis prauia sint/ et illaudabilia. Et co
uenit quasi vt dimittat librū ipe nec aspiciat ipm̄ illi
qui vo noluerit preeligere bonū vite mali: et quietē ve
rā vite laboris: et temperie corporis et electionibz suis.
Et hoc q̄z nō intendimꝰ et eo ostendere q̄ litez q̄ sit quis
attentus addiscendū et adipiscendū particularitez mo
res laudabiles. sed intendimꝰ solū manifestare in eo methodū
qua diligens laudabiles mores et extra hoc solicitus et
attentus/ possit eos consequi et adipisci. Est etiā notū
q̄ decet nos esse contentos et cibis et potibz nostris et alīs
rebus cū eo solū quod et eis necessariū est nobis. Nec co
gregemus et emamus ea que omī ratione carent: sicut
plēs faciūt congregantes margaritas et gemmas seu lapi
des omēs/ quibz ornant mulieres/ intendentes et ornatus
magnificare et inde eas decore et pulcritudine. Et simi
liter est de pānis sericis: et quibz cōpositione laborant
longo tempore absq̄ ratione;

Explicat liber Gūlielmi de cōgnitione pīoz defectuū
et vicioz: translatus ab arabico in latinū a magro armengaudo
blazii apud montempessulanū xvio kl'. septembris anno
dñi. mo. cc. lxxxvio. tistuli aūt ipm̄ in reuerentia magri
Guillermi de mazeto venerendi et venerabilis magistri

ī medicina peritū. Ad reuerentia etiā aliorū laborare tendo
ni ēē[illegible]tione plurimū aliorū peritiū ni medicina ab en-
ancrorū [illegible] ambi misyse auersare et plurib; alus paulo
ante hec tempora compilatorū. dū fuerūt ꝓ priorū vicios
cognitiones: alias nō. nā merito peritū reputat² ꝙ ignā
to datū est: aut adisse peritū quos peritisse videtur.

Liber tertius quomodo oportet acquirere similitudines curandi

Propter multas causas homines fingunt se egro
tare. Videtur aut congruere medico veritatis
amatorio ꝯ oibz hui⁹. In hus etiā ydiote dignantur dis
cernere mentientes a dicentibz veru. Et tenū flegmones et
erisipilas et tumores factos studiose ab aliquo extrinseco ꝙ
farmacoꝝ interest xperiri et distinguere medicorū ab eo
que ab ipo corpore oriuntur passionibz. Sicut etiā et spūtū
sanguis qui est ex eis que sedū os regionibz ab eo qui astomaco
et ventre: aut aliquo spiratiū organorū. Et experti sut em
ia quida tussientes ni vltimo tussis expuere sanguine: vena
cis hui⁹ orificiū versus quida parte gingiuarū. qua quidaz
volebant sugentes lingua et tussientes ertiā spuebant
quasi ab interioribz eductu sanguine: et vana loqui sinerent
et infatuari et facere alios stultos. Hec oia cognit me
dicus reperire: et distinguere ab imitē ea que ydiote fingunt.
In hus aut et dolore fingunt tanq̄ vsum ertistos esse. Et que
da qui vocabat² a cunctis ad colligū inuitū simulante dolo
re colicum: quatinus nō ante opmans ei cōferre. in quo sedū q⁴
de ipm tempus suspicatus fū mentiri ipm hoiem. postea ve
ro et ipe confessus est michi. calefactoria igitur ei offerre
precepi. Et ame nō precabatur me vberose: presertim cū esset
valde timidus ī parvoribz. Et accidit quide post pau
cos dies. dolens cū colice et postea bibens filonii farcti

introductus a ꝓposito ꝙ
aliqua medicina exterꝰ
applicata. vt ē tussis

BIBL ACAD MED

factus fuit absq; dolore ita q; peteret michi penitus si doleret
Huic aut attestabat et q; post ista. nā cessante collegio
cessauit clamare / tanq; no dolens amplius. Et ita eidem
precedens dicta talis quide fuit / no potuisse in eo colicam
constituere dispositione. et indigestionib; cui et insurgida
tionib; consueuerut fieri huiq; passiones. huic vero nichil
tale precessit Cognoscere aut passiones no et p̄ctionales
antecedentes dicte / medicinalis experientie est opus Suspi
cari vero ꝓpter collegiū ipm̄ sic simulare / neq; p̄ est medici
ꝓpriū. sed eius quod dicitur cōis prouerbiū / cōiū ab extra
seco ad inuicenda sic / prima huic id quod est plus: vt
inueniat in vnaquaq; re faciendā et dicenda. Id ꝑ eni
nisceri ante dictoꝝ q; per experientia cū admonitione
reperimus diuersa simulantes Reperimus etia vehementer
dolere fingentes. In alio igit̄ postea fingente dolore vehe
mentissimo grauari / famulus aut erat huic de cōcurrentib;
domino ꝑ bnis / simulatione doloris admonem / suspitione ac
cipiens tū ꝓter eius dnm sedm illud die foras debere q
gere: tum ꝓter more mulieris. talis em erat filis et me
titurq; huiq; Hucusq; quesita de cōsimulantib; ei diligen
ter nec erogauit / si qua cōsueta dilectio erga mulierē ali
qua erat illi adolescenti: obqua suspicari du esset eius
cū eius dno ad peregrinatione longinqua per regione
mthi debeute velle manere: et erat sic hnd. Extremis enim
quide admiscebatur hoc Uersus vero ipsū genus
martiq; erat timor. ydiota tenere potens: pericu autem
rei / studiose apparens a tergo sua facta. Hic aut medicalis exp̄
rientie est opus / no ab extrinseco admiscendū. sed ab ipa
experientia: et eo q; michil precesserat timore huiq; potestu
operari: neq; cucurrerat vltraq; expedite. neq; pertusq;
fuit ab aliquo: neq; impetuose. motus aut salui tendens forsa

- i. medicū experimentum talium deprehendere potest
- - - - apposito

pussus fuerat aliquid. plectorie signū nullū erat ei. neq; cū
ductatus fuerat ante ociose neq; ad plenum mē. Sed etiā dolo
ribus specie interrogantibz qualis erat no statim neq; purate
neq; sibiipi consonans respondebat. Aliquo recedente dno
farmacū suppones michil hūs mitigare dolore sed frigefacē
potens ea que a tapsia fiunt. post una hora habuimus
eū confitentē esse absq; dolore. Quasi esset in veritate dolor
ptez flegmone non solum non cessaret ptez farmacū
infrigidatiuū: sz etiā uehementioz vtiq; fieret. Quamsi
stū igitur iam est quomodo medicinales experientie mutue
hūs que cū ratione admiscentur que eade sunt suspectabi
libz ad cognitionē vehementis doloris sint optime. Potest
autem aliquis et cū no bene ferunt cognitionē sumere do
lendi vehementez Fit etiā et hoc multotiens ex qui no sentiunt
dolorem et fingunt se vehemēter dolere exercendo ver
bum diuersis modis quasi doloris magnitudinē male ferentes.
Amplius aut cū vehemēter dolent ad omne auxiliū tole
randū sunt prompti. et plus ipi interrogant medicos quid
eos expediat facere sicut morbus curetur. Si vero no tota
liter aut moderate dolent huiꝰ remedia denegant. neq; lo
ga sustinent ieiunia. neq; mordacium fauꝰcoꝝ oblationē. que
oporteat nos eis dicere tanq; sanatiua esse huiꝰ dispositi cū
vehementez dolere dicunt. et adhuc incisiones. et incisiois
omis. et abstinētia omis cibi et potus quibz videamꝰ ipos
denuncia Igitur notiones vehemēter dolendi et magnitudo do
loris. et ea que sunt experimētu medicinalis. ac etiā in quibus
ea est vtilitas. et extremitatum infrigidatio. et pallere. alii
aut et sudoz frigidus. et pulsus habere anomalos. et cū pa
tientes interrogantur de morbi specie ppria respondent pute
tis membri Quidam eū ipsoꝝ minus sunt intensos dolores.
quia aut velut perforatiuos et versus vna parte infros.

BIBL. ACAD. MED.

quidam autem pugnitiuos pulsus: sed quidā trahi videtur. alii vero quasi tabefacti inuentur. alii vero breues: alii vero vomitus inferunt: alii aut ventris perturbatione alii autem frēe brositate.

Explicit liber Galieni quomodo oportet augurare simulantes egritudinem;

Liber galieni De motu thoracis et pulmonis.

Quomam quidē thorax mouetur manifestū nobis fit et tangentibus manibus: et oculis videntibz. Queritur autē si vtriz motus aliquis est pulmonis. vel non. Demonstratū igitur est multis ītatū motū habere: sz semper mdigere thorace ad motū. Non em̄ ullū est ītermedium dispōnē m qua thorace īmobili manente moueatur pulmo. sed etiā m aliquibus thoracis motibz pereuntibz simul perit pulmonis motus. Ex eo vero q̄ nullā ligationem aliquā nullā alia nisi firmam apprehensionē habet thorax qua vtens ei hat pulmonē cū dilatatur sed absoluit se vndecūq; ab ītus et pendet pulmo apud interiora thoracis sicut vas ī textu v donec cōtinētis eū difficilis et difficile excogitabilis fit cā. Nos igitur m quātū possumus causas dicamus. Dissolato quidē thorace consolatur oīo pulmo a cōsequentia sz ad id quod euacuatur attractus. sicut ī fistulis. i. fistulis que ī aqua mittūtur est videre. Sed eū mulsens ore aerē attrahes aquā per longū valde multotiens uā preter naturā sursū allitā. Tantā em̄ habet vim cōsequentia que ad id quod euacuat: et super quodcūq; aliud est p̄dona ad replendū id quod est ī medio organorum. Et si īmobilis maneat pulmo quod m magnis vulneribus accidit apparet tamē euidenter ab extra aer ad vacuū thoracis attrahi sicut seu facilius attrahi propter leuitatem psoaere potentē. Quare eo anticipante comprehendere regionē dilationis rationabiliter pulmo queuit. Qualiter autē mouetur causa mouente ipm̄ pereunte. Erat aūt ipā ī nō puemendo m medio aliquid. Sic em̄ est thorax pulmonis p̄mceps motus.

Explicit liber galieni De motu thoracis et pulmonis.

sursus intelligit

a. p pulmo penetrans m pectore.

a. consequutia si cē ad id quod euacuatur ne vacuū fiat

a. ītercostas et pulmonē de aere

anū pectoris

BIBL. ACAD. MED.

Incipit liber galieni de causis respirationis.

Respirationem causas premittens sermo ostendere proposuit. Neq; enim certificare opinionem respirationis neq; impeditam aut finaliter prohibitam corrigere est possibile causas eius ignorantes. Qui enim instrumenti agens iuenerit ad veritatem hic sector solus et instrumenti differentiam et finationis modum. Tribus autem secundum genus ut exemplariter dicere causis respirativis existentibus. s. virtute electiua. 2. organis familiaribus electionem. et in his 3. utilitate ipsorum qua et predictis causis indigemus. utilius quidem principalissimum est respirativis organum. custodiens quidem comensurate innate caliditatis. nutriens autem substantiam spiritus animalis. Electio autem regulat et quasi ordinat respirationis actus. Organon tandem species multitudinis similis et multimoda existit. Hec quidem enim deductionem spiritus recreant. hec autem suscipiunt aerem. hec autem et horum sunt motiua que mouentur. Quum quidem igitur per os et nares attrahitur aer materia existit eius que secundum respirationem utilitatis bifaria diuisus. Altero quidem minori per nares ad cerebrum illato. altero uero maiori per trachea arteriam ad pulmonem adducto. Hec tamen arteria organum uocis via est respirationis. Pulmo autem utpote debut profundus uenter subiacet spiritui. Hinc autem dilatationes et constrictiones thorax gubernat musculis motus. ossibus ipsis dearticulatis. At uero diafragma. et enim et hoc ipsum organum erat respirationis. circulare autem et nerosum est quidem circa centrum eius. carnosum autem in circuitu. Ita autem et qui secundum costas musculi q'. quidem in medio regionibus ipsarum uiginti duo existunt. Et duo quidem primarum costarum equinumeres. Hi uero ultimarum duo. Et cum his qui peruenerit ex collo tres alterutrimque. Deinde qui protensi sunt dorsalibus. In his autem qui secundum epigastrium. i. prorsum octo. Dicit quidem igitur sunt qui

a. cum facilitate cumentum.

i. Diafragmatis a. nālis

ſtimulantur reſpirationi muſculi. Actionum quidē frenon eſt īmolē
ta īſpiratione operari. Eorū vero qui ſecūdū coſtas dilata
re et conſtringere fortiter thoracem. Duplicibz autem ipīs exi
b. thoracibz et extēnoribz
muſculis ſtentibz qui quidē extra erſpiratione. qui vero intra īſpiratio
nē conducunt. At vero et p̄mo duo actus eſt dilatare ſo
lū partē ſuperiorē thoracis. Ultimo autem conſtringere ſu
periorem partem thoracis. Qui vero ex collo perueniūt reuellunt
ſimul et dilatant alta thoracis. Eorū vero qui eriguntur
c. clauiculas epiglottis
ſecundū dorſū qui quidem ad claues retendūtur attrahunt
extremitates curtillaginū ſpadmodū qui protenſi ſunt dorſa
libz radicibz coſtarū. Qui vero ſecundū epigaſtriū. i. precordi
i. Diafragmatis
um ſedes ſt. frenō iuxta et thoracis adiuuant ſiſtolem. Duo
plicibus autē exiſtentibus ſecundū genus reſpirationibus
īmolenta et violenta. Demde hūte alterutra propriis ptes
duas īſpirationem. quatuor vniuerſe particule ſunt reſpi
rationis. Sēdm ſingula autē quatuor propria ſūt ē nā
i. quālibet reſpirationū
tura organorū. Immolente quidē īſpirationis Diafragma.
est organū
Violente vero qui ſecundū ſpina ſcapularū et ſi intus meſo
pleuron pars. Similiter autē et exſpiratoris immolēte qdē
i. precordiū
qui ſecundū epigaſtriū muſculi. Violente vero meſopleu
pleuron ſi extra pars. Que quidē ſecundum muſcu
los ita hūt. Neruoz autem hi quidem ad Diafragma pue
nientes ex medio quarti et quinti coll qui in collo ſpondilū
articulatione prodeuntes. Duo ex iſtis ad ipam neruoſam
b. Diafragmatis
eius partē īplantatur. Alii vero ſecundū meſopleuricē
i. inter coſtas cruces
muſculos diſſemināti ex dorſo ad pectus feruntur. Nec
quippe recti ſedis qualis longitudine extenſi neq obliqui ſi
milit̄ muſculi ſi tranſuſi allati caput quidē ſingulī hoc
ſpondilē habet. finē autē pectus. Quidē et qui ad alios
muſculos reſpirationis conditores feruntur fere omnes
de dorſali medulla p̄ocedūt. Tot igitur cauſis reſpi

i. organa īſpirationis
immolente ſt muſculi p
tenſi ēta cōcauitatē ſca
pule quos vocāt ſupi
protenſos dorſalibz. et
ps interior muſculoz
a. muſculoz et co
meſopleuricē. i. exiſtē
ſimus
exiſtē
tiū inter coſtas ameſo
bii. ſi cū medii et pleuri
ticē cōnexa

BIBL ACAD MED

rationis existentibz manifestum ei qui nō oīfariam est rudis
qm differunt singula eoz. Electiō enī assimilatur nouelī respirationis
retinaculi et ascensori equi. Retinaculis aūt nerui assi-
milantur. quadmodū equo musculi. Ita autem et vtilitas
vltimū desiderabiliū est respirationis. quadmodum lictoris
retinaculi tenutricis.

Explicit liber galieni de
causis respirationis.

Libri galieni de vtilitatibz respiratōis sunt capitula
decem et nouem.
Capitulū primum querit q est vtilitas respirationis. et
ondit q ad vitam pertinet. et narrat opiones antiquoz.
circa causam eius.

De est vtilitas respirationis. Quoniā quidē nō
sciūtz manifestū est ex eo q nec brevissimo tēpe
possumꝰ sufficere penite ea. Quo et manifestū
est q ad nullū eoz qui secūdū pte actuū sz ad vitā pti-
net. Quadmodū enī sciūtz facta sūt ad ambulandū hns pua
ti ad ambulandū nocem. et sciūtz ad videre vtilia. hns abla
tis non videmus. ita sciūtz ad vivere necessaria. hns priuati
morimur. Quid igitur tā magnū est ad quod a respiratōe
nobis bonū. Num gnatio vt asclepiades ait. Vel nō ge
neratio quidē. sed nutritio aut cōfortatio quedā. vt aut ps.
xagoras. Vel tnate caliditatis refrigeratio q dā. vt phi
listimus et diotes dicebant. Vel nutritio et mfratio. vt
ypocras. Vel hoz quidē nullū. sūpleptiones vero gnā

q posita est pl ad respirationē
q pl posita est q respirationē.
q posita est tna q respirationi
ad applicatio alicui seu ad poni q sit seu bñ. desiderabiliū tenutricis retinaculi. ut ne nautici qui est regere retinacula nauis. vel arbi ductuue currūs est est regere retinacula equoz.

arteriaz respiramus: vt cuſtiſtratus opmatur. Hec cū tot
ſicte ſunt herieſes de vtilitate reſpirationis. Et ſi queda di
ctaz videantur nō differre ſm hmodū eoz qui dicebant cō
fortiu inatā caliditatē respiratione: et eoz qui flabella
ri: differūt cūi michil hec adicēte mſrā. Attamē nō
dictionē ſz mentē oz conſiderare: ſm quā oīz eſt vna. Infrigi
dationē cūi nō propter ſeipſa ſm hmodū neq; flabellationē
neq; confortationē ſz qm̄ cuſtodiūt inatā caliditatē aunt
vtilēs. Et hoc eſt cōe tribz opiōnbz. s. cuſtodia inate ca
liditatis. Et difficilia ſūt qm̄ de ombz ipis fit ſermo. qm̄
aīe ſbam̄ neſcimus. Si igitur dicetur aīa uita multū ſ
dem hec dicetur a reſpiratione inuari. tadiu cūi modus
inuationis ignoratur. ſm̄ diu ſubaīa aīe ignorabimus. Sed tn̄
audiendū eſt et et quezendū ſm̄ bez. nā et ſi nō fortuitemur
eius oīo ſm̄ quantus ſm̄ nūc ſimus attingemus;

Caplm̄. ñ. reducit opiones de vtilitate reſpiratois ad duos
modos. p̄mo d̄ ſm̄ aeris ſbaz aſpiramꝰ. ſcdo ſm̄ aeris ſlitatē. et
addit tertiū ſm̄ vtrūq;. et arguit ad vtrūq; ptes p̄im modi.

Este primū quidem duo capitula oīa predictaz hec
ſum facientes. quoz eoꝝ verius eſt meminiſſe tempteꝰ
Videtur. cūi hec quidē ad ſubſtātiā aſpicere inſpirati aeris:
hec vero ad qualitatē. Dicere nāq; generari ammā et
nutriri. et arterias ſuperrepleri ſubſtātia eſt ſolū ca ſanguinū.
Hlabellari vero et cōfortari et infrigidari ſlitatē. Sed
quē puto ſcīm̄ et cibarū ſm̄ quid vt dulce affert. vt au
ſtez vel calidū vel frigidū. ad ſlitatē. ſm̄ vero ut nutriēs
ad ſubſtātiā aſpiciens eligit. Hoc igitur p̄mo determinemus
vtrū ſubſtantia egeamus eius qui ſecūm reſpiratione attrahit
aeris. vel ſlitatis: vel vtroq;. Quoniā igitur cū inſpiramꝰ ſbe
quidem copiā habemus ſuffocamur vero nō mmꝰ ſm̄ ſi nō oīo re
ſpiremꝰ videtur ſm̄ nō indigemus ſubſtatia. Sed ad hec

ſ. aſſpiones vel ſecte

ſ. attingendo ſciaz eius ſecte.

BIBL. ACAD MED

erasistratus aut quoma nō trahere potest eū qui ex pulmone
aerem secūm respirationis detentionē cor. custodiū cū respi
rabiliū organoz equalem molem dimensionis i hys cōsistentis.
Si vero attrahēt cor aliquā partem aeris cor vacuus vtiq;
transsumpti fieret locus. hoc autem impossibile est. Ut igitur
nō fiat impossibile transsumere aut principiū. Oportet eū ad
hoc vt illud transsumat non solū esse quod attrahit. sz et
quod tribuat. Nō tribuet autē thorax equale molē seruans
dimensionis. Ergo nec cor pt transsumere. sed conatur quidē
vt ante: prodest autē michil. et exinde est suffocatio.
Quū igitur trahit quod aeris cor concedere oportet thoracē.
Concedit autem cū transmutat dimensionē. Transmutat
autem inspiratibz vel exspiratibz. et tūc cor transsumet. Hec
quidem hērasistratus. Quidā vero contradicūt ei. Primum
quidem qm nō demōstrauit alicubi oio nō dispersū esse cor
poribz vacuū: sz qm nō copiosū meatur. Deinde et si hoc cō
cedatur oio in mūdo misp admixtū esse vacuū nō tamē
impossibile ee aliquā substantiā fusā et vndiq; tensā mag
nā eo qui ante locū occupare. Et tertio qm eis si manife
sta sunt sermo eius repugnat. videmus enī qm attrahit
secūdū detentiones respirationis cor eū qui ex pulmone aerē.
Hoc autē sequitur dilatari cor. Non enī contingit secūd
eū dilatari quidē: nō autē attrahere. vacuus enī vtiq; tū
fieret locus. Si vero nō dilatatur palā qm nō mouetur. sz
tamē videtur motū. Contrarium ergo primi cōcluditur. ꝯ cor
attrahere in detentionibz respirationis aerē. Ad hec hēmsi
stratī rursus proteruit defusione et sistole cōtraria cōstru
ere tēptātes. et de vacui cōplexione. quoniā cor a pulmone
quidē michil attrahit tūc: sz a magna arteria. cui plus pre
bebat. Quidā autē nec cōstringi et dilatari aiunt id: sed
quasi cōcuti. Si vero si abhinc qm arca asclepiadē dicta

a. attrahere sibi aerē prohibita expiratione

prohibitionē expiratōis

a. attracti aeris

b. nō expiratōs prohibita.

a. dyastole seu dilatatiōē

a. diffusam

b. attrahi aerē a cordē

sz quidam cordis dilatationē cōstringi propter expirationē. illud negant si cordis cōtractio.

sunt/ melius esse mihi videtur zelmaze mouimenta ma-
feste cutia. et comicmentes zeaugutiones ab asclepiade sor-
tita. Duplicem igitur necesse est ad hos fieri contradictaz.
Ad eos quidē qui ab arteria trahi per cor aerē dicūt protendentes
membranarū iplatationē prohibente: vt ipse erasistratus
dixit Ad eos vero qui conciti solū quoma ppter ut apparent
est in parte dilatatū et constrictū. Cōmunē autē ad alter
utrosq; omēs arterias motū similiter fientem et secūdū respi-
rationem et secūdū detectionē. Que igitur ē defusione sub-
stātie questio ad infinitā prolixitatē sermōi alterutrisq; ex-
cidit Ad hoc vero. b. nō posse a magna arteria trahere
quidē propter membranaz iplatationē respondentes aiūt
de ea q̄ secūdū naturā dispēsatione huius siriisse erasistratū:
nō de violenta et preter naturā. Quoma em necessarium
est dilatatū trahere cor/ tūc quidē ex pulmone trahere hāc
ex magna arteria nō assumere: prohibentibz membranis.
Quū vero caret ea q̄ ex pulmone prebitione/ tūc ex mag-
arteria contrauellit inolētas membranas. De arteriaz
vero motu similiter in respirationibz et detectionibz fiete
necesse autem oportere unam erasistratū. Tantū em so-
lū permutari ipm ab ea q̄ secūdū naturā dispēsatore/
q̄ nō a pulmone q̄z a magna arteria cor attractione spūs
faciens rursus ad ea mittit. Et propter hoc spirare aiūt
illū q̄ ab ea q̄ a pulmone puatū est prebitione. Quemq̄d
ab alterutris contradicitur tlia est: nūc aut seorsū et
sine alis dicendū adhuc michi videtur/ concludere eum-
tissimū existens:

Capitulum tertiū cōsumit opinionē erasistrati ni-
ca causā respirationis: et concludit q̄ nō ppter carentiam
substantie aeris suffocatur ait respiratione privatum.

BIBL ACAD IMED

In detentionibus cū respirationis quid est prohibēs trahere quidē cor ex pulmone aerem: constrigi vero thoracē inuitū hoc patit. Et cū neq; dimensionari nec considerare potens organū essz fortasse vtiq; aliquē intellectū haberet quod ab erasistrato dicitur. Qm autē et secūdū illū eūdē constringi potest/ quid prohibet etī se iterū considere cū m quātum a corde euacuatur iterū alia membra. Et inde per musculos abdūalis electione mouerit herasistratus thoracē. Et in hoc nullū difficile est cōprimere vndiq; ipm musculis cū eō quod prohibet ea q desuper euacuationē. Quod m dictis spērimus apprehensionibz et ingestionibz fit. vndiq; cū m humus actibz cōprimimus thoracē et cōstringimus uolenter/ claudētes qm supra por trachee arteriē. vt nichil per eū euacuetur. Qz si nō solū cōprimamus/ sed et hūc aprāmq/ multq repente extrinsecus aer cū quoda fertur sonitu. Et vocatur hoc tale efflatio/ ab insonitu sa solū exspuatione differens multitudine et velocitate motus. Et vt ispiratus aer repente simul rursus exspiretur/ tensiones misce vndiq; opus fuit thoraci. quod quidē est tēsiones coē et in tribz actibz. Apertū vero esse superiorē portā ipsius est efflationis. Nullū igitur est difficile/ qm retinēs respirationē/ cōprimere vndiq; thoracē/ claudētes eū qm supra por. Ita cū medū non contraquit/ sed coagē contuhenti cordi potent. Et manifeste redarguitur falsū esse quod ab herasistrato dictū est/ q nō est possibile cor transsumere ex pulmone aerē secūdū detentiones respirationis. Licet cū vnusq; experientia a seipso acipere m exspirāti plurimū cōprimere vndiq; thoracē. et nichil exspirare. Parebit cū patiens m hoc cor suffocationē vero patiens hōmo. et tanto demū magis et

a. aptū
b. vt constringat
c. dimensiones mutare
d. mēbra
e. nulli difficultas
f. effugere
g. q3 constringi pt
h. stante prohibitione exspirandi
i. galen. de oss. ad tir. et vsitati q3libz alibi de motibz thoracis et exspirationis
k. tens multe vndiq; thoracē
l. mō sonitus
m. aeris
n. obstet
o. de mefficitione vocis et voce.
p. resistere thorax exspirāti et
q. thorax
r. posse
s. attrahere

magis et citius suffocationē patiens/ quanto plus inspumuerit.
Quod non mīme medicat nō substātia/ sed qualitate spūs/ mdige
re cor: Nā si substātia mdigeret/ maiora ex carētia eius/ sp̄ ex co
pia/ nocumenta cōsequeretur. Hoc nō appareat hoc fieri: sz qm̄
copiā habet ampliorē spūs/ auxiliatur tūc maxime. Certū hīs
est cognitio/ hec scīz non quale cūq; sanationē ita suffocationē
putentiū: sed exspirationē esse. Oportet enī nō exspirationē sed
inspirationē magis et: sz propter carētiā aeree substātie suffoca
mur. Quia hec demōz prostrauit herasistrati sermonē.
Unū quidem. et p̄mū posse cor attrahere aerē secūdū respiratiōs
detentionē. nichil enī apparuit ad hoc cōtra operanē thorax.
Alterū autē scīz tūc suffocari magis/ cū inspirabimꝰ amplius.
Et tertiū nec si valde multū cōprimamus thoracē vndiq;
in detentiombz/ respiratiombz assumī aerē a corde. sz appetere
ad expirare. et hoc esse suffocationis remediū. Ex hīs itaq; ma
nifeste cōcludit nō propter carētiā substātie aeris/ sz propt'
aliud. quod suffocari animalia:

Capitulū. m. quīter se hīnt arterie retento anelitu.

Ad aliquas hora predictaz disceptationē rursus transeū
tes/ seruemur. qui dicūt veroa. et p̄mā ipsaz p̄tracte
mus cū. que de motu arteriaz: Nā qui cū herasistrate alt'
catur/ alterum. nīsi oporteret motū arteriaz penes detentiōs
tempus: sine agitari cor solū/ sue constringi quē supponat.
A corde citato quidē eī oīsanū/ īmobiles oportere fieri nichil
utrientes ab eo. Velocitato autē et constricto duplicē apparē
pulsū. Nā cū secūdū naturā se habebat animal dilatatū/ de
spū arteria mittebat. Hec vero īplete dilatabātur. Postq;
cū vero attrahebat ex pulmone. Hec vero tūc euacuate cōstri
gebātur. Secūm vero detentiones tēpus. qm̄ dilatatū ab ar
teria attrahit oīm manifestū est. quoniā retrocedet is q̄ per
eas p̄us ex corde deductus erat spūs. Et ita si quis equal

Sep magis mdigetur aeris q̄litate q̄ substā.

i. ritho

i. prohibitiombz

i. prohibite expiratiōs

arteriis.

q; cor nichil dat arte
riis quos sit eis cū me
tus n̄ cū dilata. et cū
stringt.

Hora. i. prohibite
expirationis appe
bit supplex pulsus
ad illū q̄ flebat nō
prohibita est exspi
ratione nā pulsa
bat arteriē tūc
situ spūum et aeris
a corde ad ipsū
et rursus recedētu
ab ipso ad cor.

BIBL. ACAD. MED

fuerit priori equalem faciet dilatationē arteriaz. Si vero minor
minorem omnino ip̄ prius faciet dilatationem Et hoc secundū tēp9
illud tempus fiet secundū quod constringebatur prius Hoc
autē nichil aliud est ip̄ duplicari motus arteriaz. Attamen
non apparet hoc fieri. Propter quod manifestū est q̄m false
est ip̄ hērasistrateus suppositiones Adhuc autē et hoc interrogandū si nichil ex
arteriis euacuatur circa detentionē tempus Antea em̄ ip̄m
respirabat secundū naturā animal ipse herasistratus opinatur de eu
acuari quod accidit mittitur em̄ extra corpus & excretū vel aliter
quidē aliter euacuabit Nunc aūt quid nichil ip̄ dicent omnē demū
penetrasse ita velociter ipz per arterias ip̄ad modū et ante. nō
tamē euacuari in hoc nullum eius. Sed qualiter contingit sile
euacuari quod nō attrahi rursus a contimente q̄m cor ab arteri
is constrictis contrahit constrictū m̄ hoc dicere contingit At si qui
de omnino est possibile in eo quod constringitur cor attrahi
quod ab arteriis extorsum et superfluo thorax et pulmo facti
sunt. Nec em̄ hoc est dicere quod minus attraheret ex ar
teriis nichil ex pulmone. Ex quo em̄ mēbrane superiacentibz at
trahere nichil minus potest patet autē hoc ex magnitudine
pulsuū quod manifestū est ip̄ multo magis attraheret si nō
supermplantate fuissent mēbrane ori magne arteriē. Quinimo
saliter autē si nec cor neqz alia eaz ip̄ secundū partē arteriaz
caret spū respirationis in detentionibz vt manifestū eaz dila
tationes esse tridem erunt autē custodiētes contingit autē
suffocari pz manifeste ip̄ non substantie aeris indigentia fisso
Caplm. v. ip̄ falsa est opio asclepiadis herasistrati Cat aūli
ti prassagore philistim circa causā respirationis: et dm̄ dicē
tiū respirationē fieri gra nutritionis spūs aūlis solutis: et
nō solū in hoc falsa est asclepiadis p̄z in m̄ de sua aīe. et q̄ dicēt mbz
Manclus suffocat aīal nō indigēta sue aeris. p̄z. ergo sue ysitatis.
Manifeste igitur ia et asclepiadis redarguta est opio.

∴ a. ista secūda dilatatio arteriaz ē fit redū tibz spūs et aeris ad ea fiet illo tēpore quo arterie cōstringēbā Dū nō erat prohibita expiratio

∴ a. expulsū

∴ a. vbi ab. vel aerem seu spūm

∴ ab extra. & ab aere nos cōtinēte

∴ a. coaptatus mbz ex fibris sup̄ficialibz cutis arterie adeūt

et cū ea que herusistrati. et prassagore. et philistum. et si qua alia gra
tia nutritionē solius animalis spūs nspirare non dicit. Diceret autē
secōm hoc. s. solius rationabiliter. neq; eū quoniam non contingit
nutriri animalem spiritum a respiratione demonstrauit sermo. sed
quoniā suffocari animalibus detenta respiratione nō propter nutri
tionem animalis spūs fit. adest em̄ eis copiosius m̄ pulmone spūs. et
etiam tempore longiori esset qui propter indigentiā nutrientis spūs
perire futurus est. Asclepiades vero non hēr solū sed que per alia
a nobis dicta st. id eos qui de anima eius sermones repugnatia.
Demonstratur em̄ in illis qm̄ aūe substantia est si nō vna esset per
totā vitam. vsq; tm̄ tempus multū permaneret. Secūdū asclepia
dem vero nec mīzare possibile est quot habet. qui em̄ paulo ante
erat nunc abit finaliter. alia vero ī mūr existit paz. post abibit q'
dem ipā. fiet autem altera Que prioma st impossibilia et mouimen
tia per illa demonstratū est. Si igitur vel substātie aeris vel a'
cuius indigentia qualitatis morītur aūalia suffocatione patiētia
demonstratū autem est alterā impossibile existimatur indigentia ab
tis alicuius indigentibz suffocari animalia;

Caplm. vi requirit ī est aeris et cuius indigentia suffo
catur aūal m retentione anelitus.

Quōe itaq; sit hic scrutandū Quoniam igitur qm̄ in eis que
secundū cor et thoracem locis arenata fuerit caliditas
āplior ea que secundū naturā vt estuosis oīb; contingit existentibz
mor et plus solito respirare apetum. videbitur vtiq; infrigidatione
gratia respiratio fieri. Si es rursus super frigidatis hyē ozgamē
vt m holismē vocatis et cū forti quis adheserit gelu nedū ifri
gidare ea que in nobis caliditatem. sed et calefacere oportet pau
lo magis omne infrigidatū cū inspirare desideramus. videbitur
vtiq; contrariari hoc huic. s. qm̄ respiratio infrigidatione gra
fiat. Quinimo quidā excusantes indigere quidem semper auīt
infrigidatione ea que in aīalibus caliditatem. Sed quando

∴ nō ita ato mo
uentur quib; pro
hibita respiratōe
si necessarius est
aer solū ad nutrē
dū sed mouet. q;
nutritio tractu tpis
fit nō subito

∴ aprohibitiombz
respiratōis.

∴ qualitatis. s. que
aūal in aere.

∴ a. notanter dr solius
alī et si ī aūa gra
nutritione solius

∴ a. Sermo in aūal bre
aliqua repugnātia ser
monibz asclepiadis in
materia de aūa
si nutriretur supra cum
corpore sibi etatis

∴ S. qm̄ ex indigētia sbē
aeris morītur

a valde infrigidatis

quidem aucta fuerint: amplioꝝ: pauciozi vero qꝫ imbecilliozes fiet. Et
hiis talēs dispōnes nō solū quoniam non contrariantur huic doctri
nāt sed et attestant̄ estimant. Difficile igitur eis hoc primū fit et
difficile possibile qꝫ ab eisdem apparentibus ad cōtrarias mdiationes
venīunt. Transponere enī ventos possibile est. hos quidem quoniā
infrigdatio est dicentes vtilitas respirationis: si calefactis sit de
respirabilibus ozganis magis consueto respirare desideramus. ifri
gdatis autē econtrario minus respiramus. illos vero qꝫ nequaquā
quantū in hiis infrigdari egemus dicentes. Quemqꝫ autē ꝓpocius in
pronostico frigꝰ aut erspiratū ex naribꝰ et ore pmanosū perpendā fit.
Talem aliquis cogitet dispōnem qualis sit dāi sit. mueni etenī
extremo per frigdatis sufficienter respirabilibus ozganis fieri
eī. Oportet ergo aiāt nō oīo respirare ita dispositos vt vtiꝫ
id quod infrigdatione indiget non habentes. Scitū enī si necessē mor
a principio factū fuisset aliquod indigens infrigdatione nō vtiꝫ esset
illa vtilitas respirationis ita et si prius quidē erat abiit autem nūc
non indigebimus. Adhuc demꝫ aiāt sed is qui respirationē motu
extendit flabellis. Hoc autē quoniā nō idem est ei quod prius non
longo mchi indigere puto sermone. Antea enī dicebāt infrigdari nē
autē extendi aiāt. Contrariū autē hoc est infrigdari huic. s. extendi
di. Hoc enī extinguit: illud vero extendit caliditatē. Et hoc qdē
vt nō vmtur suscipiens est ipm corpus. hoc autē vt nō infrigdetur
fit. insi secundū accidens etiā quod frigidū est extendere dicāt.
ita autē nō vtilitatē respirationis: sz causā vtilitatis dicent:

Capitulū. vii. Inquirit causas extinctionis flāmarū: et eas
saluantes eas: vt aperiat qualiter respiratio saluat innatum
calorē: et privatio respirationis suffocat ipm.

Melius igitur est ad cōmune huius hereseos transeuntes id
prius scrutari: Putantur enī omnes quecuqꝫ de innata
caliditate dixerunt aliquid substātiā quidem eius supponere: nō
posse vero certe et declarialiter exponere ꝓpriā mentē. Et propt

Primo pronosticorū si spūs per os et p nares prius egrediat̄ mortale est

quidā respondentes.

.i. suscitat calorem.

ad probandū .s. qꝫ non est id

.s. vel per motū et flabellatores cōd: vel p antiperistasim

.i. ad principia cōia ipsis conferunt dicē hēreses

.s. qꝫ infrigdatio fit respiratio in calefactis et grā caliditatis infrigdabile.

.s. infrigdari

hoc hñ quidem mſtionē / hñ autem flabellationē / hñ vero confortatiuo
nē ſcribunt. Maxime autem eos vt puto ad hoc mouent ea q̄ circa flā
mas appurent. Hus em̄ apte videmus ita cito pereūtes cū p̄uate fue
runt aere / q̄dmodū animalia. Sicut declarant ventoſe / et oīa q̄
cunq; conſtricta et concaua. q̄ cū apponit / reſpirationē ſui prohibē
tes facile ſe extinguūt. Si igitur inuestigatur quid flāme patientes /
in hmōi diſpoſitionibz extinguuntur fortaſſe quid / quo ad reſpiratoē
ſimtur hengmū. que in aīalibus caliditas. Ad inuentionē aūt
eius omnes pertinſcamus modos ſecz quos flamme videnť extrīte
et aucte. Non em̄ ſolū ſi ſuperponatur quid cōſtrictiuū eis / ſz et
halneis et ſole aduectibz / et mſtionibz excellentibz et cū fortiter
flabellantur / et multis materiis ſuper eas aceruatis et econtrario
indigentia multiplicēt / videntur extinctionē patientes. Confortari
vero et augeri a moderato frigore. et ſi moderate flabelles. et nutri
mentū adipiſcatur cōmenſuratū. In hñs autem et illius aduer
at. s videri oīes flāmas duplici motu motas. Altero quidē a matia
vnde ſ. flāme extendunt maxime quidē ſurſū latas in et vbiq; Altero
autem contrario huic / ad p̄incipiū cali et nelut radicē cōtractas
et conſidentes. Et em̄ ſi lapidis maxime ſuperius extremū ex
accendens / ad id quod inferius facile p̄uenet ignis. Et ſi vbiq; lu
cernalē flāmā extinguens / et extremo eius qui ſurſū aſtoſo ſu
mo / aſſeres alteri ignē ardens videres rurſus lucerne lichnū /
nullo talū fieri potente / ſi ſolū ignis haberet eum qui versus ſur
ſū motū. In hñs autē oīb; ſi appurēt ratione ſcrutemur / pri
mū quidē id quod vltimo oīm dictū eſt. s. Suplicatatē motus
a qua neceſſitate fit. poſt hoc autē et alios ſingulū. Quoniā igit
oīes flāma citiſſimā habet corruptionē ſemper em̄ ad contrēs
diſpōtur propter hoc neceſſariū eſt ei et generationē citiſſimā
exiſtere. aliter em̄ nec pauciſſimo tempore duraret. Sed eſt tm
ex flāme generatio exſubiecta materia exactendi. Cōuement
itaq; motū non eum qui extra ſolum a p̄mo principio / ſz etiā con-

a. reſpiratoē prohib.
b. deſtruit
c. videnť flāme
d. motu
e. p̄ flāme
f. p̄portionale flāmas
g. motu
h. flāmaz
i. addat

BIBL ACAD MED

turum ei. s. eū qui nterius muatū habet. Igitur corrūpi omnē flāmā necessariū est materia priuatā vel motu altero. Qmū saliter eū dicendo vt plures in aliis ostensū est succedētium sibiinicem motuū contrariorū altero sine altero impossibile est saluari. Idcoq; cōmoderate cōmoderate egret frō contmēte aere oīs flāma. Excessiue eū calidus eū qui extra motū eius mensuratum operatur frigidus vero eū qui motus extinguit alterutra. v. abo

Nā flabellum quidē mensurate reimittit flāmā apus materiam quadmodum et quod frigidū. Excessiue vero moueri dispgit: quadmodum et calidū. O peratū vero motū qui motus mensuratū sunt ventosa et quodcūq; eū qui ab mtrmpta flamma aerē combustum prohibet ab ea q extra et versus frigidā. Conuersatione vero moderata in oīmbz salus flamme est

Caplm. viii applicat quod dictū est de causis destruātibus et saluātibz flāmas. ad eas saluātes et destructes calorē inatū animalū.

Ita eū non mouemēne est habere et ī ea q in animalibus caliditate. Materia eū eius vnde accenditur sanguis est. Oīmatum autē hmē motus primapū ad alterutra altero pruata et reliquo ex necessitate priuatur. Et propter hoc cū sue a respiratione prohibuerie sue a sanguine cōfestim corrūpes. Et eū et luceme flāmā corrūpes vel suffocans vel oīfariā oleo prūuans. Proportionale igitur pōne licuno q dem cor. oleo vero sanguinē. organo aut pulmonē. currūuacet eū extorsū cordi ad mstar ventose. Sed in quo quidē respirat tempore animal assimilabis ipsū perforate ventose.

Sedū vero detentionis tempus tperforate et vndiq; contmenti. Quēadmodū igitur perforata ventosa extmguē non potest eū eam que intus flāmā perforinē respiratē constricta. vero mox extmgunt prefocatis eodēmodo pulmo constrictus quidem qualis qui sedū detentiones extmgunt. p fozatus autem qualis qui secundum trāspiratione saluat

v. prohibitiones respiratoīs

s. ad materiam et ad exteriora

nnatã caliditatem. Ego autem videns q̃ꝫ cammũ extmetũ eo
q̃ non transpunabatur. demũ ipsũ apertũ et multũ vtrosũ exspuã
tem multã autem extrorsũ mspuuntem aerẽ purũ ĩ vtriusq̃ vo
refulgentem non paruã exspuationẽ extmam esse vtilitatem
ad euacuandũ eam q̃ est velut lignus sanguis. Ethio ei et
fumus et lignus et oĩs huius superfluitas eius q̃ vrtur
materie non unquã q̃ aqua extinguere nata sit ignem;

lignus q̃rre est lu
lumẽ vel splendor.
hic pro vapore ac

Caplm. xx. cõclusiue oĩdat cãs et vtilitates respiratois auctũ.

Ex hiis autem igitur oĩbus est aceptare dicentes ĩna
te caliditatis gratã respirare animalia. etenim et flabel
lari cõmensurate et mfrãri ambo videntur fortificantia
hoc caliditatem. Notum q̃ necessariũ est habere quod fu
mosũ dicit. quis euacuantem de sanguis adustione. Ver di
scipulum. quidẽ non hñt fidem. neq̃ necessariã demõstra
tionẽ. qualem in aliis scrõibz semper tructare properamꝰ.
nisi tamẽ priuata sint sensibilitate. Nam velocitas inten
tius animalis talem exposit causã. mutamento quidẽ quod
qui alitionis aũ gratia respirare nos aiũt causant tpẽ lo
gum indigente. generatione vero aũ qua asclepiades aut
contrahente quidẽ velocitati. repugnante vero alius in
tubus. et a principio mox dictis in hoc sermõe cõtemꝑ ad
omnes hanc sectas q̃ causã propter indigentiã aeris penire aũ
ha putant priuata respiratione. Sed igitur velocitate
intentus animalis propter mutationẽ substantie aũ nõ
contingit fieri propter quas autẽ generationẽ cõtingit q̃
dem sz ex falsis suppositionibus mmate vero caliditatis
intentus nullũ habet apparentiã contrariante rõnabile est
illũ sustinere.

Caplm. xx. reducit particularia apparentia ad sensũ ad cãs et
vtilitates respirationis assignatas declarãs q̃ ea q̃ accidunt
talibus consonant dictis causis.

vult dicere q̃ cause
respirationis stant
te cõcordãt cũ mor
ti q̃ contingit ex pri
respirationis nõ cã q̃ red
.s. q̃ propter mutu
tionẽ spus q̃ thus n
tractio paulatim fit et
ãt respirationis q̃a d
asclepiades. s. vt q̃ a
ze exspirato contingat q
necessãr aiã hñ cõsonat
cũ morti cõtingit ex
pnatione respiratois
sz hñt contra se rõ
multas.

BIBL ACAD MED

s. causa respiratiōis stati dicta

Qurſus igitur ipam recipientes examinemus. quāꝫ alius
verior videtur. Sitaqꝫ ex eo qꝫ flabellatur principiū
mate caliditatis et ex eo qꝫ cōmeſſurate mſpiatur et ex hoc qđ
fidſū eſt eſſe deſſiuit vnū attenuatur caplm. s. ſalus mate ca
liditatis ad iſta principia videamus ſi poſſibile eſt reducere
ea ſ. ꝫ beſana q ſpiritū ſt ſecūdū partē vnā. Et primū dem proponatur quod ſe
cūdū balnea atridit: in quibꝫ aplius perſeuerantes exſoliū
mur: tandē vero morimur. Si eīm ꝑpter qꝫ calidū mſpiramus
oportere aut et ſuper lebetē calidū ſtare. dem ſpirātes
eleuatū vaporē ſibi nocere nō tamē videntur nonā. Quo ma
niſeſtū eſt quoniā nō ꝓpter reſpiratū caliditatem ſꝫ ꝑ eā qꝫ
ex toto corpore euacuationē ſpūs t balneis exſoliūr. Qua
litet igitur hanc diſceptationē diſſoluemus an copiatum
quidē rei eſſe dicemus. s. ꝙ oportet ſuffocari illos q ex le
bete vapore ſpirant: ſi quidē oīa mſpirabilis gratia reſpirāt:
nō tamē aſſumptum eſt frm. ꝫ ſuffocātur. ſuffocantur eīm nō
minꝰ hos qui in balneis qui ex lebetibus ipōs mſpirāt. Si
vero non ſuffocarentur mirabile nullū cet. Qđ ſecūdū
totū corpus tranſpiratio fit in balneo nō q ſolū os ſolum
reſpirare habeāt aliquē hūt. s. et nares hoc et ſecūdū totū cor
pus. Quia aut demōſtrato t plurib egris ſit per to
tā quidē diem ſudātibus criſime multomagis eos qui in
balneis. nō tamē exſolutio ſiūt illis: nec ſuffocāt oīno
quādā reſpirauerit eū qui ytia aere frm. Si vero tem
poluens eos veſtibꝰ calm mſpirare coegerit ſuffocabit
conſeſtim. nō mouiuene vero medū nō ſuffocabit ſi ſa
nes aliquis donec vtiqꝫ calefiant. hic autē nō adhuc
ſuſtinet vt conſueuit. Ex quibꝫ oīb manifeſtū qꝫ nō ꝓpter
eū qui euacuatur in balneis ſpm diſſoluūtur et ſimūtur
viſcera. ꝫ propter caliditatē. Adimendū autē eſt nō de
alijs tantū vt de herāſiſtrato de talibus apparētibus

ſ. qꝫ et balneū ſuffocāt. et ſpi rātes ex lebete.

in balneo fit la tranſpiratio ſ corpis totū. s. ſ os et ſ alias ꝫ ex lebete fit mala tranſpi ſiōm os tm.

audiente mentur. que non decet tacptū esse cuc ip̄z per dolū
pyrie vdericor prosperite nō mmus q̄ ab alus veteribus acci
pio ſmdio. Euacuant eū hns torpus totū multo citius et ma
gis q̄ m balneis. Non tamē ſuffocantur: ꝓpea q̄ frigidū ſpuāt
aēc. Hoc autē ſi quis eoz prmauerit moriūtur cito.
Capitulū. xi. ſpirit et reddit cās rur i cauernis et domibus
nouter uuctis calce ſuffocantur habitātes: et ab odore car
bonū extincto. ſub tra.

Qualiter igitur aiunt m charonis. i. m delectabilibz cauernis et nouter vnctis domb; calce et ab extincto carbonū odore ſuffocantur: ⁊ cāūm quidem erasistratū q̄m ſubtilis exiſtens m talibus diſpōnbz non contingitur abar terne: ſz euacuatur facilius: et mdigentia ſpūs perit al. Nos autē dicimus q̄ mchil profecit. q̄dmodū erasistra to nō ꝓmōſtrante ſubtile m tlibz aere ſiente nō detineri m animalū corporibz. Vel nō vera causa alia exiſtente vel difficili exiſtere memini longiora demz cogimur dicere. ⁊ ea ⁊ longe dicta ſt. oportet autē m quātū poſſibile eſt tē ptare mendere ea ꝯpendioſius. ⁊ vero mchil hēo dicere plures contrarietates abſcdā m apparendo motus artuz m hmūsmodi diſpōnbz mchil deficientes delato per cas ſpū: Oporteret autē eas necū citus vel parvus apparere pulſantes: ſz abſq; pulſu fieri oſpicā vt vtuz privatas ſmalz repiente caz concaultates aere. ⁊ eo ſi quod erasistratū aiūt dēcialis omē aliā dic. Oica autē ea ſi prius nos gra ritus mchi propter q̄d causam torpigne marimi aūl tan gentes torpemus. ⁊ vero mchil habetis dicere tāti nos dicere concedatis. ꝯ virtute eſſe aūli torpotica tāgentiū ita fortē vt per ferū trāsiente ad manus piſcator facile de curtat paſſio. Igitur piſtiū quidē piſcū concedentes ee qualdā qualitates et virtutes: quaz hec quidē torpore hec

Charonie propie dict. ex cauine a quibz lapidet extracti fuerūt.

dato q̄ nō hēam aquā cās quā reddā ſuper predictis alsa da tri. ſub breuibz recohigā plēe q̄dmodo ad ſuū erasistratū i apparendo. ꝯ et hoc q̄ apparet motꝰ arteriar nō deficiēte i pdictis caſibus.

nū piſcatores tradūt ſeu mſtrō tres dētes hūte traſſigūt dnm piſtē per medium tradūt et diſtributa eis a manibz ſtupefiunt manꝰ piſca tor.

vero spūmū / hec vero putredinē / hec vero infrationē hec autē
alius infert malum. aeris vero mullā contrectis talem esse v
tutē. S ea nō habemus anunt apte monstrare ꝙ sit ꝙlitate hꝫ
et ꝙ virtus. Quod igitur hoc fiant ad presentia ꝓp manifesta
tionē eius euerti quid vel construi nō est iustū.

Caplīm. xii. confirmat determinata circa cās et vtilitates
anelitus / per ea ꝙ apparet ī exercitus

Transeamus igitur ab hīs ad ea ꝙ construere euidenter
qualemcūq; talia hereſum vel euertere possunt Que
quidem ex necessitate euertūtur erasistrati opīonē / mox sed
primapia secta fit. Que vero nostrā constituit talia quidem
nō inuenimus ex nēcitate conclusentia. sz omnī aliorz probi
bilissima: cū hoc ꝙ nec euertitur ab aliquo apparentiū hec
opīo. Itaq; erasistrati de vtilitate respiratois opīonē ita relin
qre iustū est: quoniā et in seiūctibus de pulsibz resurgitur
multiformiter. Nos autē per breuia discurrere aliorz appa
rentiū causas ad presentes referentes negotiū. ꝙadmodū et hoc
.s. sed exercitia magis et frequentius nos respirare. Nec ei
indecenter et hoc fit propter eā ꝙ augetur in hīs ꝙ fortiter
mouentur calditatē. Quoniā enī nec per arteriaz repletionē
euidens est ex eo ꝙ fit quidē mox a principio multo
ciens fortiter. tamē nō alteratur respiratio antequā sufficia
enter calefiamus calefactis autē si cessauerimus moueri
vsq; plurimū tū saluata videtur eadē spēs respiratois.
S ea in estuosis febribus similiter respirare desideramus ꝓpter
eandē causā. Itaq; vbi quidē fuit maximū quod vtilitate
esset / ibi decens est augeri et vtilitatē ipsam. Maior enī
flāma amplioz aere minor vero minori esset. cui autē esset ꝓp
ea quā antedximꝰ necessitatē. Non igitur est mirabile
si infrictus hīs ꝙ secundū cor et pulmonē eū qui extrorsum
aerē attrahere affectant: et indigent per respirationē attrahere.

arteriaz repletionē ꝙ
vtilitatē ex motu sanguis
[illegible]

ꝙ. magnū [illegible]
spuere.

ꝙ. augentū calorē

ꝙ. ipse nō apparet
ad sensū

multū est

magis et frequentia respirare

Attrahunt eñ ſz paucū: et per multum tempus attrahūt non multum. agne eñ et frequentes nō contingit flabellari breue

Capitulum. xiii. confirmat dicta de cauſis caliditatem. melius per ea que apparent etatibus: et tēporibz ãm. et regionibus. et cōplexionibz. et repletis.

Propter quid ergo infantes quidē plus et frequentius pubescentes vero minus et rarius respirant. Propterea q̄ qui augentur plurimū habent innati caliduꝫ. sequitur autem ex necessitate multitudine caliditatis magnitudo et frequencia respirationes. Si vero et nutritur animalis spūs per respirationem etiā propter hoc respirat plurimū et frequentissime infantes. Adhuc aut et quoniā nutrimento ampliori q̄ augetur indigent. Si vero et quos humosa humosū est effundit plurimū i exspiratibz oñibz etiā propter hoc respirabunt plurimū et frequentissime. vbi eñ est nutrimentū coctio ampliꝫ ibi et superfluitas ampliꝫ. Quibz igitur infantes caliores esse videntur hñ talem causā dicent infantes ita respirandi. quibus vero iuuenes caliores infantibz ee videnf hñ primā causā dicent nō acceptabunt. De sembz inuenit nullus disceptat non ee multo frigidiores eos. et iuuembz et infantibz attestatur autē frigiditati et respirationes spēs modꝫ simul et raro fiens. Sed ita vero eis que in etatibz apparent et horis et regionibz et naturis accidit. Concordat eñ semper caliditas quidē maior et respiratio. et frequēter respirat et q̄ credidit et q̄ habent angustiatoq̄ dyafragmatis. Ita aut et corpulentes et in vsceribz et flegmonibz epatis et ventris et splenis sibi respirat propter eā de causā. Sz de propria hñs respiratione in eis q̄ de vipsina dicet. Nūc aut sufficiat et hoc in oñsione huius. s. q̄ oia q̄ apparet concordant predicto assimilati.

Capm. xiii. quert et solut si spūs animalis mutat aerem

mspirato: vel ex vapore sanguīs.

Videamus autē deinceps si potest nutriri aīalis spūs a respiratione. Dicamus ꝙ prius ꝙliter vocamus ad spm aīalem ignorare confitentes substātiā aīe. Qm igit spūs sedz cerebrū ventres spūs nī perrutuūtur mox imobiles et ipse sibiles nos operantur/ oz hūc spm omo vel substātiā esse aīe. vl pmū eius organū. Dictū est aūt alibi de eo per āpliora certus. in quibz et hoc mox dictū est nutriri hūc spm. Unde igit aūt aliūde habebit nutrimētū msi ex eo quod ab mspiratione attrahitur. Et mmrū et ex sanguīs exalatione nē mouemēs est ipm nutriri: ista modū pluribz rōnalibus medicis et phīs visū est. Sz ner ab mspiratione silz/ qu ab erasistrato/ hnc qu ab ypocrate nutriri aūt aīalem spm. Hnc em ex corde p arterias admrigas/ hnc vero mox per nares ad eos q̄ secū du cerebrū ventriculos vemre spūs videtur. Igitur herasistrati qudē dehnc opiōnē et hic relinquamus/ redargutū multifozmiter in libzo de causis pulsuū. Aduerā vero transeūtes scrutemur hoc apparēs cunis pluries experiētia hūmus. Nā trutinā apprehensas essendo lancis eas que sedz collū arterias nichil patitur aūl neqz mox neqz post. Quazz nos alīs experientiā sumētes lancis ipis ipās assumebamus. tota vero die al mspiras et exspirans/ et motū prohibite videtes/ norte ia profunda interferimus nō adhuc extimates āplius experientia opus ee ad fidē. posse em tāto tempore propter cirtuūa (extinguamur) (Et tandē post longū tē) tentes lancis capiti aquā pncipalū pticulazz. Mirabimur igitur inuemētes a principalissimo vitaliū organozz corde ad pncipalissimū aīaliū cerebrū tensas arterias ita mtrstabile toti vite nocumentū hūtes. Sed dehnc quidē āplius in libro de vtilitate pulsuū queremus. Quos autē ex hnc ad presentia vtile est ī grā memīm pūdendazz arteriazz hoc rursus dicamus. Et non valde mdigere eo qu a corde spūs cerebrū. Relinquitur igit

∴ ∴ iuxta aurez extimū a pmo pē ingtu et oda q est auricū. ſi nr aurez.

vel exalationē ēā que ex sanguīe sufficientem ēristere: vel ēā que
per nares mspirationē. Sz ner exalationē decens est fieri co
piosā lūgo apprehensis arteriis. Demonstratū aūt est et hoc
m libro de vtilitate pulsuū. Necessariū igitur est ex ea q̄
per nares mspirationē plurimā ēē nutritionē aūali spiritui.
Et hoc est quod ab ypocrate dicitur p̄ncipiū nutrimenti
spūs os. nares. brancus. pulmo. et alia transpirātia. ex oīb; ... per hec ānud
eīm hmōi nutritur. si nullatenus ip̄ediatur secūdū vnūquodq;
coz. sz tamē per reliqua mmistratur;

Capm̄. xv. q̄ decet ispiratō a pulmōe paz aut nichil trausit
ad artias. et q̄ arteric nō digerūt alīq; exthām excellēs q̄litatē.

Dicere autem licet apte ex eo q̄ debemus dicere de ea
q̄ ex pulmone ad eas q̄ secūdū totū aūal arterias trās
sūptione spūs q̄m vel breue quid offaīā: vel oīo nō fit. Po
nēdes em̄ circa os et nares maxīmā vesicā bouīnā vel tlē
aliud mus vt musq̄ spuret aliud respiratoīs per totā diem
ip̄rohibite respiramus. Ex quo mamfestū est vel paz offari
ā vel nēq̄ q̄ que secūdū animal arterie extrmsecus qualita
tū necessitatē hnt et maxime caliditatis. Nā quod frigidius
non smliter est facile penetratiuū vndecūq;. os aūt parate
ire per oīmā spm̄ aīe corpori. Quod aūt est calidius vndiq;
quidem est transitiuū. sz p̄mū quidē cōburit et colliq̄t corp̄.
tandē autē ipsū coextmguit. Et m apoplexīs quidē frigidior
m febribus vero calidior cōmensurato fune. ī apoplexīs q̄dē
p̄hibetur vbiq; facliter ingredi. et propter hoc ī mobili-
tatem deīmūt vt plurimū. In febribz vero facile penetrāt
quidē est vndiq;. cōbinere vero q̄ admodū ignis et nō nu
trire neq̄ augere corpora potest.

Capm̄. xvi. q̄ nō parua est vtilitas aūalibz cōmensurate calitatis.
q̄ salubri aspiratoē et respiratoē cōmensuratis cōibz tot corpori.

Non igitur parua esse extimemus vtilitatē aūalibz

cōmensurate caliditatis. ſz inter necessarissimas magrme q̄
dē spiritu aīāli: et p̄cipalissimis organis. ia autē toti cor
pori. Conuenienter igitur principiū innate caliditatis. c.
cor in tantū egens respiratione habemus īquātū cōmēsura
te ipi egemus. Demonstrata enī est impossibilis salus cali-
tatis absq; respiratione. Et respirabile igitur et ispirabile ē
totū corpus secūdū ypocratis sermonem: sicut anobis alibi dēmō
stratū est. Cōmensurata vero respiratio alijs quidem oībz p
tendis per arterias est. cerebro vero et cordi duo p̄cipalia
(cerebro) (cordi)
aduacent respirationis organa huic quidē nares: illi vero
pulmo. Ut aut pulmo moueatur pectore egent. Et propt
hoc vt cordi quidē cōuenit pulmo primū est respiratoꝝ
organū. Vt autē athomate motus sit. Et vero et sanguinis
ex alatione ad nutritionē indiget aīālis spūs suasibile ei
est et hoc maxiāz hēbunt et ita cōmensurate caliditatis vti
litatē aīālia. Nā frigidus quidē sanguis quomodo ad
vapores soluetur. Immēsurate vero calidus facile spargibi
lis quidē est in vapores: sed in turbidos et fuliginosos. Nō tā
talem decet ee aīālē spūm: ſz super quid alius purissimū
et benegenissimū. Quocirca melācolicꝝ sāguis et colericꝝ
in vapores malos soluitis hic quidē in multis ille vero ī fre
nesim ducit. Propter hoc aut et in causonidibz febribz
pate incipiunt. Nā et si benegenus fuerit huic sāguis ꝓpter
multitudinē caliditatis vaporat fumi fortiter. Erit aut
naturalis caliditatis cōmodū nō paruū euaporare cōue
nienter et puri et benegenum;

Capitulū. xvii. q̄ si membra suas faciant p̄fectas cōplexio
nes indigent nichilominus caliditate cōmensurata. ad cu
stodiam ꝓpe cōplexiones.

(applexibz)
Et etiam si propriis cōstitutoribz singula ꝓfectaꝝ
egere supponet. quis nec sic ad custodiā cōstitutoꝝ

paz prodest cōmensurata caliditas. Sicca enī imensurate/ vel
humida non in instanti tēpis fiet particulaz ulla. frī vero vlti
me vel caliditi pt manifeste fiens. Et ideō propa vniuersaz. c.
particulaz subā frī et caliditi et sicci et humiditi illis ipsā contrarie
est. Itaq; et corrupti hāc a nullo ita deprehendi obtrabea q̄ sedz calitē imensuratē. Si vero ē hō et actu
megibzoz. q. quoz. actu nō ſt nāt. adirtia
Aliozū igitur organoz momenta actuū parua ſt. eoz q̄
ad vitā ptinēt magna. eoz aut q̄ nō solā ad vitā ptinent
sz ad alia, nōbilē rōnē principi hnt maxiā. hec aut ſt cerebri et
cor. Quocirca eoz constitutiones momentū conferrem nocet
multū. Sed ea michil alterare ea possibile est imensurata
caliditate paratus. Itaq; abo monstra ſt serone vtilitas
cōmensurate caliditatis: et q̄ in respiratione ad ea necessariū
autē erit non quos suasibile solū ses et quod vez tuemre.
purate autē nō emūcture. Et vtilitatē ee respiratiōis duri
mate calitatis custodiam;

Capl̄m. xvm. modo diso inquirit de substātia aiē: et aut causate
rite mortis animaliū nēitatis aspiratiōis et respiratiōis.

Licet autē/ si et substātia aiē ignorem⁹ et dione michilomi
sillogisare assūptiombz demōstrationū eis q̄ euidentius cognoscitur/ vtentes. Quaz et hec est vna. b. cōtextū
in eis qui secundū cerebrū ventriculis spm̄ duoz altez ne
cesse esse. b. subiz aiē: vel p̄mū eius organū. Sed sic hoc p̄mū
cerebrū in seipō substātia aiē hec necessariū est. Et hinc bl
rmatū esse caliditatē: vel spz: vel vniuersā cōstitutiōis eiq
spēz: vel preter hanc/ si ſt virtus incorporea est necessariū
hoc p̄mū ad motus organū vnū aliquos predictoz habē/
ipsa. quidē in passibilem substātiā existētē: in morte vero p̄mū oz
gani putrefactis solutā. Itaq; ex necessitate vel constructione
cerebri nocta vel simul eo qui secundū ipz spū vel caliditate
sola mors erit animalibz. Sz nec corpoz nto nocitū possibile
est aliter q̄ propter caliditatis imensuritatē: vt ostendim⁹:

possibile est aliq̃ morari
nẽq; ipsã multomagis caliditatẽ. Sz̃ ille propter reliquũ adhuc
et tertiũ hẽre aliquã spũs ipotentiã occasione alterius corru-
ptiõis repente preter aĩ Dictas duas. s. substãtie totius
ipũs euacuatione: et caliditatis ĩmensuritatẽ. Sed ĩ respi
rationis detentionibz non hẽmus causã dicere euacuationẽ to-
tius substãtie: vt in eis q̃ ad ventriculos perrussionibz relin
quitur i tagz caliditatis ĩ mensuritate mori nos. Hec quidẽ
ẽ magnã vtilitas respiratois. s. inspiratois et exspiratiõis.
hac quidẽ refrigerãte et flabellãte: hac vero ustosũ effudẽte.
effusio vtiq̃
Sed vero fit per exspiratiõnẽ solam;

Capitulũ. xx. ostendit q̃ ad cor et cerebrũ trahitur aeris
pars ĩ inspiratione. et dat causã q̃re in famis tantũ aeris
pene respiratur. et de egris. quare quidã plus/ quidã mi
nus exspirat/ remittit nos alibi.

Quoniã igitur ad cor trahitur ipsũ aeris ps sicz dya
stoles eius replens fiente euacuationẽ magnitudo dya
stolis sufficiens est ostendere. Quoniã aũt et ad cerebrum
inspiratur/ per aliã demõstratiõnẽ est: in qua de yporiatis et
plõis dogmatibz disputauimz/ propter quid aut corde ad sup
apulmone attrahẽte aerẽ/ et mittẽte ueniis arteriis/ tm q̃ exspi
ratur nõ mox apparet eo q̃ sicz ĩspiratione attracto est. Lucr
bit aũt et mã dicere tm. quũ vapor q̃ exspiratur vt multũ
cõstitis est transsũpte parti spũs ad cor et arterias. Que aũt
sũt dispões corpis ĩquibz vel pauciplior est et maior trãs
sũptio aeris/ vel mox vel cõstitis ĩ hijs q̃ de dispnea dicẽt.
Sufficere michi videt hec de vtilitate respiratiõis.
Quecũq; aũtẽ de ea dicta sũt ab aliquibz male facte ĩuẽ
ri pũt ab eis q̃ nõ pter opus singulum hic scriptorum
relegerint;

Explicit liber Galieni de
vtilitate respiratiõis;

Libri galieni de voce et anelitu sunt capitula .xv.

Capitulū primū tangit causas ablationis vocis et anelitus: et organa quibus fiunt: et quid est collū: et rancedīs causam.

Fit guliemus si nervus qui ē inter costas accidit scissio ꝑpe spondilia et destructur vox et anchitus.

Hoc autē idē accidit si ossa costarū frangantur: aut mucha sedz latitudinē inter finē colli et initiū spondilium ꝙ respicuit ex opposito ꝓtoris. Si autē mucha infra dictum huius loci frangatur nec anelitus nō nec vox oīno ꝓuabitur: sz tm de vtroqz ꝓuabitur sedz numerū spondiliū ꝙ opponūtur pectori. Similiter accidit ex incisione costarū sedz magis et minꝰ.

Musculus est organū motus voluntarii. Et ad vnūquēqz musculū pervenit nervus a cerebro aut mucha: qui si frangatur nō movebitur musculus. Interior musculus qui est inter costas facit anelitū et tūc fit qñ aer expellitur a pecto re vehemēter. Et ex eodē anelitu fit vox. et est ei ꝙ matia Et voca collū illū locū qui est inter supius epiglotis et supius ysophagi vsqz ad radicē linguę. In collo autē sunt musculi bracorū. Et rancedo accīt qñ musculi colli extēdū tur vel cordantur. Et extenditur etiā ꝓ assūptione cibi et potus. Cū epiglotis incordatur ita ꝙ constringatur fit vox. Et cū stringitur incordatur musculi ex quibz pendet. Et anelitus quidē fit apus extensionē musculorū pectoris et solutionē musculorū colli et epiglotis et trachee artie. Rancedo autē accīt ex extensione musculorū colli alijs remanētibz in suo statu. Vox fit sicut musculi epiglotis extendantur: licet nō musculi colli.

Capitulū. sedz de cropōne epiglotis: et de musculis et nervis eius: et de morbz ab eis procedētibz.

Epiglotium ex tribz componitur cartillaginibz me.qualibz et dissimilibus. quarū vna est interius. s. maior

et duc posterius: quar altera supponitur alteri. ſz supior est mez. Habent quasi quatuor uncturas. ſz Duc ſt inter p'mā et secūdā cartillagine. Et Duo capite prime cartillagis intrant in scās. Et ſt' duc uncture inter scās et tertiā ſc̄ cōtinent sex musculi. in utrasq; b. uncturā ſt' Duo musculi q attrahūt tertiā cal cartillagine ad posterius: et aperiūt os epiglotti. Et contrario agūt Duo alii musculi: et ſt' anterius. cū ambo extenduntur / claudūt os epiglotis clausura perfecta / ita ꝙ nichil ex aere egrediatur. Nec ad hoc ꝙ fiat vox vt duo modi musculox qui mouent epiglotti sint fortes ita vt neutri par credat alteri in actione. Et intellige per hos musculos / illos quibz aperitur et claditur. et ſt' erecti et positi in rectitudine: et contrahuntur ex misericordia et nō superi. et mouent uncturā per superiorē extremitatē. Et hūt Duos nervos proprios: vnū in dextra pte epiglotis: et alterum in sinistra parte: q mouent tertiā cartillagine. quox tōcur sus est ex misericordi pte ad supius qui si secarentur paralitici fierent illi .b. musculi qui mouent epiglotti: et destrueretur motus eox. Si vox est in epiglotis / agūt tripartito Duo modi musculox illi .b. qui aperiunt: et illi qui claudūt. Sed si illi qui claudūt soli agūt / tūc audiet retentio anelitus. Et si illi qui claudūt aperiūt soli agūt aut neutri audiet anelitus. Destruitur tūc vox qn musculi qui claudūt epiglotim destruūtur: si illi qui aperiūt saluentur. nō eni addūt aut diminuūt in destructōe vocis;

Quam multa de unamēto aeris et pectoris in voce: et de ipul sione aeris ad vocē formandā: et de unamēto epiglotis: et diuersitate vocis ponēs eis ampliusmē vel structuram.

Cum creator voluit in nobis ponere instrumētū vocis / primo posuit aliquid quo aer sit in nobis velociter: et est pectus. Et posuit deinde cursū aeris ipso ex vna a

pla ad cānalem structū: vt aer per structurā cānaliū velocius ꝛ
rat. velocitas eīs fortior est. Quū nī percusserit cartillagies
tunc fiet vox. percutit eā preter trachea arteriā et vmlā
et superius palatū. Et locus concursus aeris est per nares.
sz hoc ex hoc fit non simplr eadē vox: sz ssī vox. vt sternuto
et aresis. Vox autē nō fiet msi cū aer percutit ipaz epi
glotim. Et est posita super caput trachee arterie ad modū
mstrumenti quo musici vtūtur tubicines. Si epiglotis am
phetur plusq̄ oz mīuetur velocitas motus aeris. et sic
dīmetur fortitudo venti tūc secūdū dīmitionē velocitatis
et debilitatē percussiones. tūc eīs mīus resistit cartillagi
nes aeri. non eīs ampliatur msi ssī nō extendūtur. et re
manent laxate. Cū autē epiglotis constringitur plus ssī oz
aer qm exit ex epiglotī erit parus. et tūc erit pcussio
eius mīor. Quapter vox erit parua. vox eīs nō pt ꝛ
sere quīn tresat illa duo quibz fit aer .s. et pcussio tre
mento ꝓportionali. Quodlibet eīs tresat per cimentū illi
ex quo constat m substātia;

Caplm. mi. de causa egressionis violente aeris ī noce.
et de diuersitate ī violentia eius. et de musculis et ner
uis vocis quibz lesis leditur vox.

Egressio aeris violenta non fit msi per extensionem
musculoz ipsoū. oc autē differt secūdū magis
et mīus secūdū fortitudinē extensiones et secūdū multitu
dinē et paucitatē musculoz. In egressione autē aeris
mīus violenta necesse est vt omnes musculi pertenis ex
tendantur mīus et maxime costaz musculi. Melius
autē et vox mīus fiūt absq̄ hīs musculis. In quibz si ali
quos ī pedimētū vel nocumētū accidit secūdū nūez
numeroz. erit destructio vocis. Si eīs motus medius nu
meri illoz destruitur medietas vocis destructur. et si

tertia pars vocis. et vniuersaliter illa pars q̄ destruitur de vo
ce erit sedz partem destructā de numero illoz musculoz. Ad iu
uant autem hos musculos duo musculi qui st̄ apud radicē costa
rū: et alii q̄ st̄ ex duobus lateribz spondilū et ex duobus muscu
lis precedentibz in longitudine et musculi qui st̄ sub diafragmate
primo sedine ex voce. Cor autē est ei cū materia. Cū ergo ane
litus occurrerit epiglotti existenti in eius aplitudie fiet vox. nā
cū aer expulsus .s. epiglottim cū percussierit illi fiet illud quod in fistula fit apud exsufflatoē.

adiuuat predictos musculos

aer prima impulsione ad sedine et motum

Capitulū. v. de origine neruoz vocis reūsiuoz: et de nūd situ officio et origie musculoz vocis.

Ex duobus neruis sexti paris ramificatur ex parte pectoris
Duo parui rami: qui reuertuntur ad collū ascendētes
ex duobus lateribz trachee arterie quousq; perueniūt ad epiglo
tim. quoz vteriz continuatur cū mi musculis epiglotis.
Et vi. ex octo musculis oiō necessaria st̄ ad hoc q̄ vox fiat. Duo
autē alii nō in oibz animalibz reputur. quoz actio est dū
epiglotis claudit cōpleta clausura. Ex istis autē sex duo st̄
in ipa canali epiglotis. Alioz vero. ii. duo st̄ a lateribz: et
posterius Duo. Duo aut musculi qui intrāt in ipam canalē
epiglotis attrahūt cartilagine q̄ est inter sedz et tertā cartillagi
nē. Et aperiūt illā Duo musculi qui st̄ attrahendo illā cartilagi
ad latera. et aperiūt eā Duo musculi alii q̄ st̄ posticus attrahēdo
eadē cartilagine retro. Et vi. musculi preter Duos predictos ner
uos cōtinuatur cū musculis epiglotis. quoz Duo nerui de
scendūt deorsum: et ramificatur ex sexto pari neruoz cerebri
cū istud par appropinquat collo et subingreditur p omnes musculos
qui st̄ circa cartillagine stutilarem. Et Duo nerui ex isto
sexto pari descendūt ex transuerso: et intrāt interius epiglo
tim. et illic diuidūtur Et st̄ Duo nerui descendētes q̄ oriun
tur Duobz neruis ascendentibz de pectore.

Capitulum. vi. de cooperitorio epiglotis. et modo mo

tus aeris a loco ãplo ad ipm: et de causis et clausure epi glotis a suo cooperculo.

Cooperculũ epiglotis est locus strictissimus: et est ī medio preme cartillagines ī quo loco proprie fit vox. Et aer q̃ venit ex pulmone currit per trachea arteriã. et p̃mo occurrit ãplissimo loco: et percutit ipm. Deinde occurrit orificio cooperculi epiglotis quod est strictissimũ ex illo cooperculo et acquirit velocitatẽ motus et fortitudinẽ. et illic percutit fortiter cooperculũ epiglotis: et fit vox. Extenso duoꝝ musculoꝝ q̃ st̃ intra epiglotim prohibet ne cooperculũ claudatur apud vocẽ. nã cũ aer vehemẽter eleuatur et cõtinet ī circuitu ptes cooperculi epiglotis confirmat illud cooperculũ: et claudit orificiũ eius. et sic prohibet ne fiat vox. Cũ enim hm̃ suo musculi ponũtur circũ partes cooperculi epiglotis: tũc q̃ st̃ extenduntur: resistit aeri q̃ venit fortiter. Cooperculũ epiglotis cũ homo sitim ferat et cũ anelat anelitu aperitur: et ãpliatur multũ. Cũ aũt anelitus retinetur et cũ aliquid cõeditur tũc perfecte claudit adeo q̃ nichil ex illo transibit neq; ab interiori pte ad exteriꝰ. Causa aũt huius clausure est in ipa substãtia cooperculi epiglotis. est enim neruosa mollis et lenis: vt sit apta motui veris et aegam posita super tria membra. s. linguã et epiglotim et tra. Caplin. vñ. De vtilitate gl̃arũ duarꝝ Cephalicarum arteriarꝝ. linguę: colli: et epiglotis: et suoꝝ dentiũ existentiũ ī epiglotis: et fortissimi transeuntis ad illos dentes: et suoꝝ musculoꝝ continentis indicẽ cartillaginẽ.

Et vnicuiq; eoꝝ est positũ quoddã instrumentũ glandulatũ ad hoc q̃ tẽperet ipsũ cũ quo meatus hiatusq; muꝰ autẽ hẽ suas gl̃andulas ī quibus st̃ due vene. in quibus currit saliua ad linguã et ad totũ os. Collũ aũt suus hẽ gl̃andulas ī quibus gnãtur humiditates. In epiglotis vero generatur humor viscosus glutinus ad hoc q̃ humẽctet illa instrumenta. Sed

ex duabus glandulis que sunt in collo et ex corpore quod est ī epiglo
ti non peruenit vene in quibz currat humor: sicut proueniut ex
duabz glandulis lingue. ¶ ed ille q sunt in collo sunt ī natura
spongie: et quibz pertransit humor qui currit illuc ersursū ad
orsū sine hoc q indigeat eis. aut sint ei necessarie vene ī quibus
currat. Et posuit in epigloti duos dentes. et duo foramina tran
semitia ad illos dentes ad cōcludendū orificiū cooptorii epiglotis.
et st ibi duo musculi continui cōtinētes radicē cartillagīnis.

Capm̄. xxm. de hijs q sūt naīa voci. et de causis diuersitatū vocū.

Et necesse est ad hoc q vox fiat q aer crepet vehementer. et
q cursus eius ī epigloti sit strictus. Cū vero cānā fue
rit stricta vox erit acuta. ¶ si ampla erit grauis. ¶ si curta
erit addens in acue. ¶ si longa crescit in grauitate. Humiditas
aūt epiglotis facit grauitatē vocis. ¶ siccitas vero acuita
tem. Unicū grauatiuū vocis est ex orificio lingue epiglotis.
quod orificiū quāto magis extenditur tāto magis aer grossio
ris crescit. Extente ergo ampliudine orificii in suo statu si lōgitu
do crescat altitudo vocis cadit. ¶ ed magnitudo eius crescit
ex extensione orificii lingue epiglotis. Amplitudo aūt lingue
dū percussio fit illa potētia q erat ānq̄ cresceret ampliudo
epiglotis minuit acutatē vocis. et crescit ī grossitie et mag
nitudine. ¶ si vero lingua creuerit minus et minuerit de po
tētia percussionis tūc crescet grossities vocis quātū crescet ī
grauitate. sz nō crescet ī magnitudine. Vox aūt grossa et
multo aere sine potentia. Cetera aūt instrumēta facta ad
vocē seruiūt huic instrumēto: sicē illa q st interius vsqz ad
orificiū lingue. q facta st ad magnificā dei vocem in nō ad ani

Capm̄. xxi. de diuina musicalī epiglotis ī cōfessione plalmōrū;
vel in voci dū sam st: et nocē plalm vel in voci dū egstant;

Sunt duo musculi circa qui st epiglotis q procedūt exte
rius in longitudine: et continuāt cartillaginē scutalem

cū osse quos est inter lingua et epiglotim. et attrahit mariā cartillagine epiglotī ad sursū et ꝙn ad ante. et incipit aloco alto. Deinde descendit ad epiglotī. Ex quo hēmus ꝙ illa attrahit scutcalē cartillagine ad suū caput. Et siliter vnusquisq; aliorū musculorū attrahit membrū cū quo contmuatur ad ꝙtem sui capitis. et amplificatur locus ille totus et laxatur nō tū ita ꝙ nō ꝑt resistere aeri. nō em remanet in ipō nisi tela ꝙ contmet ysophagū et cānā tantū. Et si hm duo musculi sm dātur amdz vocī maximū nocumētū. eradicabit em scutalis cartillago et ꝯplificabitur. Si autē neruus ꝙ cōtmuat cū illis sm dātur minus nocebit vocī. Diminuetur em magnitudo eius. et fiet raucedo. Et ſt̄ quida musculi qui cōtmuat inter hanc cartillagine et scdam. quorū si motus destruatur modicū nocumētū amdet vocī. ſ. duo musculi parui ſſi scdā tur parua erit remotio ꝙ fiet inter p̄mā et scdā cartillagine. Dixi de ꝙtuor musculis ſſt̄ super cartillagines epiglotis qm contmet cānā et epiglotim ad interius. nā caput hmuscumq; eorū est fixum. nō ḡo possūt dilatari ad posterius. qz ꝓhibet. nec ad āterius ꝙ hos musculos. nec qz ad latera. ꝙ musculos ex transuso positos. et sic remanent cāna et epiglotis extense. hoc autē multū nocet in hoc ꝙ fiat vox Aer em ex quo fit vox indiget cursu recto et constricto.

Capm̄. x. de cā pluralitatis cartillagim̄ trachee artic. et de ptibz ſ adiacētibz ꝙ voce et anelitu. et qre nō ē sonora.

Si trachea arteria esset ex una cartillagine cōtinua non posset fluctuosa fieri in aliqua parte eius in percussione aeris. Sed facta est ex pluribz cartillaginibus. quas contmuat qdā tela ligalis. et sic monetur et fluctuat qn̄ aer occurrit. Ideo necessaria fuerūt musculi ad hoc ꝙ diuident et cōiungant ipas. Et qz trachea artia sita

est et ad anelitū et ad vocem. nō posita est anelitus telat ꝙ ligat inter cartillagines. Quo vero facti sit cū cartillaginib⁹ istis musculi. vt cōstringat et admittat trachea artiam. Sunt eis duo musculi i cānali vocis quibus fit vox. sunt et alii duo extra q̄ contineant tertiā cartillaginē cū ysophago. et duo musculi q̄ mouet cānā. apud destructiones motus quor fit raucedo. et fit vox rauca propter hoc q̄ aliquod corpus nō sonor prohibit anelitū. et ipsi cāna est nō sonora in radice quia est carnosa hūida.

Capm̄. xi. de cā sonoritatis epiglotis: et q̄liter imutatur vox ex eius hūiditate vel siccitate: et actione instrumentor vocis/ et eor tal clausione. et de origine duor nervor vocis qui sit in collo:

Epiglotis autē sonora acute vocis: cū sit cartillaginosa sicca resistens aeri. Ideo q̄n humescit/ accidit raucedo. Et tela q̄ est super cānā humescit propter multa hūida q̄ supiam transeūt. Unde aīl cibū et potū vox est clara. post aūt mmg clara. Si potus fuerit plus q̄ oportet/ vox erit rauca. Et ideo magis accidit raucedo sembus p̄ mmas superfluitates q̄ generatur in eis Et cōibz corporibz illa q̄ st̄ siccā/ st̄ clariozis vocis/ q̄ illa q̄ st̄ hūida. Si oīa instrumēta vocis applicantur/ tūc erit aer multo. et sic est anelitus. si vero constringātur tūc cū anelitu erit aliquis audibile: quod diuersatur secūdū diuersitatē instrumenti quod constringitur/ adeo q̄ fiet percussio. Si vero epiglotis fuit illud quod constringitur/ tūc ille anelitus erit vox vera. Si aūt fuerit cāna erit quedā inter anelitū et vocē. et raucedo. Et hoc erit si nō moueris epiglotim: et dimiseris cā otiosā. Si vero diseris cānā non motā/ et moueris epiglotim/ tūc fiet vox sine raucedine. Cāna aūt nullā hz actionē in voce/ nisi in hoc solū modo. Origo aūt duor ramor qui st̄ in collo est apte duor nervor ex ipso cerebro. et hoc est quia actio eor est de mobilioribus

actiombz qualibus et subtilioribus.

Capm. xij. de actoibz cerebri. et qd vox ē actio voluta
ria nobilissia. et de cā descesu duoz neruoz a cebro ad
stom̄. et rascensu ramoz ipoz ad epiglotim.

Geter aūt actiom̄ sūt tria. s. cogitatio et volūtas. et
conseruatio. et ymagnatio rez. Ā cerebro sensus et
motus voluntarius mittūtur ad alia membra. Vox aūt est no
bilissima actio voluntaria. Fit autē ex nobilissimo motu aīe. s.
ex motu cogitatiois et deliberatois. Unde hm duo neruj
descendūt ex ipō cerebro ad spm̄. vt cū eis deficiente sensu
at hoc. Unde orificiū stom̄i fuit maioris sensus iſ̄ reteta m̄
bra. Et ex illo ascendūt duo nerui ad musculos epiglotis. et
nō posuit creator hos neruos ex multa q̄ est mfertor et ppin
quor hns musculis. sed origo horz neruoz fuit a cerebro/
vt mstrumēta vocis sint contima cū eo quod regit vocē. s. cogi
tatione q̄ est in cerebro.

Ca. xiij. de cā reuersioīs neruoz reūsuoz ad epiglotī.
et diōne iſ̄ drumēbz dictoz duoz acerebro descendetū
et qd apāta musculoz epiglotis squmatia dicūt. et qd
humiditas superioris palati tollit claritatē vocis.

Reuersio aūt horz duoz inferiorz ex mferius fuit vt co
tinuaretur cū musculis ex mferius. et motus sit ex
superius. s. ex capitibus suis. Et duo nerui qui oriūtur a
cerebro/ duo sūt in iſ̄tuor ramos vnusquisq; et currūt su
per radices costarz ex superiori ad inferius. Et vnus ~~erat~~ eoz
intrat cor et pulmonē. Et alius stomachū. Tertius intrat ad
radicem musculoz epiglotis. Cetera autē intrat alia mēbra
interiora et canales. Et apāta musculoz epiglotis dicūtur
squmantia interioz et exterioz. Et si in superiori pte palati ar
rident humiditas/ tūc claritas vocis corrūpetur.

Capm. xiiij. de timbre et medio vocis in acutie. et grauitate. et

cū ꝗze multū debiles tacet: at uox et remisse loquūtur;

Uox autē hīt suos teriōs i acutate et gmutate: quos si excessent destruetur. nā si orificiū cooptorū epiglo tis post structurā qua hīt m vltimitate acutatis uocis ap̄ius constringitur absimsitur. si uero extendatur et ap̄lificatur post ap̄lificationē qua uox fit i vltimitate grauitatis tūc si et anelitus almacoz. Et secūdū simūtionē anelitus si fuit medius ab anelitu q̄ est imma velocitate erit simutio velo citatis percussionis aeris i cooperturā epiglotis a prima pus sione. Si uero anelitus almacoz iūgatur ap̄lius sim medie m orificio cooptorū epiglotis tūc uox m veritate erit media inter acutā et gūem: qz motus pectoris mdiget potētia.

Ideo qui multū debilitatur tacet frequētius. nisi ex ali qua sollicitudīe. et tūc cū magna āgustia loquitur. et tūc musculi debiliter constringūt pectus: et transitus ꝑ aeris est tardus. Contingit q̄ vt cooptorū epiglotis ponat valde stri ctū: cū voluerit loqui: et q̄ deficat ex velocitate aeris ꝑcus sus ex structura eius i epiglotī. nā et si instrumēta vo cis ap̄lissima essent tūc uox destrueretur;

Capl̄m. xv. de mucha musculis nervis et suis orgāibus qm concurrūt ad anelitū et vocem. et qz quo passione patitur uox aut anelitus. et de opiombz ꝛ anelitū si sit motus voluntarius aut naturalis;

Sit de mucha abscindatur m medio pectoris et fine col li et i medio dorsi ubi septimū spondile occurrit octauo destructur ex suffocatio totaliter et uox ōmo. nervi eī venūt ad oēs musculos qui st̄ inter costas ex utra hoc spondile. Et diafragma venit tria paria nervoz. quoz manus oritur ex me dia post nonū spondile. Certū vero est medium inter hec. q̄ oritur ex ipso cerebro. si ergo mucha abscindatur apud trīū spon dile tūc diafragma habit motū tertie partis quod pueit ex cēbro

Anelitus almacor fit per musculos qui inter costas. et musculi qui sunt super ventrē augmentant anelitū. et tamen vox nō ex actione istorū musculorū augmentatur. Et similiter si duo nerui qui sunt ad partem suam venarū pulsatilium destruātur vox erit: et actus musculis qui sūt inter costas aliqua occasio Et ramificatur ex istis duobus nervus inferior qui continuatur cū cāna: et pulmone: et diafragmate: et stomaco: et epate: et splene: et oībus intestinis. A musculos autem q' sunt inter costas nō venit nervus nisi ex sola medulla. Et inter musculos et nervos q' sūt ī epigloti et cāna nō est cōtinuatio. Et omēs musculi qui st' inter costas sūt. xxti: qui totidē hnt nōmina. Quorū si vnus abstrahitur ex vno latere destruetur medietas anelitus et medietas vocis. Quidā putaverūt q' actio anelitus est naturalis: cū fiat ī somno et vigilia essentialiter et sine voluntate Sicut quidā veterū: cū qui volumus anelamus: et qui volumus retinemus. Et hoc est verū secundū nos et anathomia nra. Sicut q' est inter voluntatē et naturam.

Explicit Liber galieni
de voce et anelitu;

Liber galieni de humano ad elitus ſt' ca. 1a 2de et 3tio;
Caplm primū de nutritiōe caloris naturalis. et de duplici
modo ſue extinctionis. et de ca quare maior flāma extinguit
minorem. et de modo nutritionis flāme ta ꝙ aliquo pīgui ſ ꝙ
aere. et ſue generationis et ſparſionis in aere;

Iste liber attribuitur
gal. ſi mō eſt eius nit
tū eiꝰ contmet aqu
gnatus bi'. et doct'
ne galieni

Alorem vitalem qui eſt in corde/ dicit ariſtoteles
nutriri a ſanguīe pīguu et vnctuoſo exiſtēte/ eodē
modo quo etiā flāma nutritur ab oleo Et euſdē
caloris extinctionē quadmodū et flāme duplē fieri. nā ſic flā
ma extinguitur duplr ſine cōſūptio oleo ſme addita ei maio
ri flāma/ ſilr calor naturalis extinguitur i morte. ſ. aūalis/ ut
ex defectu pūn et pīguiſſ. igniū: vt i cōſūptis/ aut aquoſo ſā
guīe repletis: aut ex ſuperante vi maioris caloris: vt i febri
citantibꝫ. Inuestigare aūt ariſtoteles ſ're maior flāma ex
tinguit mōrē ſubſtātiā ei appoſitā/ dicit maiorē flāmā cōſu
mere nutrimētū minoris flāme vſqꝫ adeo cito vt nō poſſit eſ
cito nutrimētū aliquod ſuere dere. Dico autē maiorē flāmā t'
hēre ad ſe minorē ſilitudīnis cauſa vſqꝫ adeo cito/ vt nō poſſit
cito minor flāma attrahere aliā flāmā ex eo aquo nutri
tur ſibi ſuere dētē. Nutritur aūt nō ſolū flāma pīguedīe
aliqua: ymo etiā ab aere vltimo. Dicit ꝙ nutritio nō vt ſ
dā putāt per alterationem nutrimenti: neꝙ per aſſimilatiō
nē eius ad illud quod nutritur. illud em aquo nutritur
ignis neceſſe hēre igneas ptes. Quaūt ignis nutritur ex
aere probatur ex eo ꝙ ſi mīra terrā fodiatur ſpeluca apla
ignisti oris et magna lignoꝝ cōgregatio mīus miſſa i cē
datur iniſſo igne obtuſo quidē foramīe/ nerē ligna eodē
mometo oī extingui. exit ei ignis per poros terre ſubiecte. et
nō pr aer mīrare ad repationē ignis exeūtis. Quiꝫ obtu
ſioꝫ eſt igne nec eſ mobilis eſt vt ignis nerē eſt plus ae
ris influere/ nr ſit e ignis effluens qui repam suis eſt ex eo:

pro co q̄ nō ex toto aere sz ex solis ignei⁹ partib⁹ q̄ st̄ in aere fit ignis. fit q̄z ex pluri aere multo mi⁹ ignis. Et similiter m oī nutritione fit ex multo nutrimēto ꝛc̄ modica per digestionē. Et uniuersaliter etiā quodq; fit ex alio minus est eo a quo generatur. quod tamē plerisq; negāt. Nī sicut dixim⁹ ex modica aqua fit multus aer ita quoq; ex modico aere fit multus ignis. Ideo aut q̄ fumus nō fit ex sola aqua: sz habet plurimū aeris in quo dissemināte st̄ aquee particule. Quod est videre hoc. mō. Nā cū bullit aqua in vase ad ignē ignis qui ad̄ transit per poros vasis faciens in aquā timesce: et in ampulas eleuari. fiunt q̄z ampulle ex directo ignis q̄ est sub vase: sic q̄z p̄ media aquā trāsit ignis ascendens in aerē: trahit q̄z secū aqueas particulas cū quib⁹ aeri cōmiscetur. st̄ q̄z aquee particule sursū donec deseruntur a caloze et ita gūtur ab aere inferiori: quē frīm cōstat ee: vt ostensū est alias. Amplius aut nubes q̄ sit fumus cōgelatus quidē fit nix. q̄dmodū pluuia cōgelata fit grando. Nix aut plurimū hz aerē q̄dmodū spuma. Et est alba vtiq; propt aerem amixtū: quē aristoteles esse albū ondit. sz hec ratiōes sufficiant autē flāma in cōtinuo motu est/ et cōtinue generat⁹ alia et alia flāma in loco prioris in modū fluuii putat quidem priorē sursū ascendentē extinguu ab aere. Ideo autē ea admixtū aeri dissemiāri q̄z in eo per minutas particulas. Nā et silr dissemiātu fuerat prius nō solū in eo a quo ꝛgenerata est/ imo etiā in aere vicino p̄sertim cū multo plus nutrimēti hēat flāma ex aere q̄ ex aliquo alio.

Capm̄. n. de motu naturalis caloris ad instar flāme p venas in totū. et resolutōe eiꝰ/ et sudore per poros: quy sint subtiles vene.

Sicut autē flāma cōtinuo motu est/ et in modū fluuii alia aliā sustentat/ ita et calor cōtinue effluit ad venas

et per venas ad totū corpus. et inde cōtinue effluit extra corpꝰ. nā et vestes non aliter calefaciūt ꝙ retinēdo calorē cōtinue exhalationem a corpe per poros. Sunt aūt pori vene subtilissime per quas effluit calor et etiā sudor. qui nichil aliud est ꝙ aqua sanguinis admixta. Quāq etiā porie dilatatis effluit ipē sanguis. Quautē pori sint vene subtiles iā patet. quia ꝙlibet vena educit ex se aliā minorē venā. et alia iterū aliā minorē vsq; dū diuisio venat ad venas capillares. Accidit autem poros per aliquā frīgitatem vel aliquo viscoso fumo opilari. et tūc calor multiplicatur in venis. non ēm sufficienter exhalari potest. tū propter angustiā pororū. tū ꝙ fumꝰ interius ꝓp frīgitatē sibi cōtrariā ꝙ est exterius.

Quia in de opione aristotilis circa locū vltimū digōnis. et circa primū primū sensuū. et processū venarū a corde ad cerebrū et pāniculos eius. et pānicule mulge.

Dicit aristoteles vltimā digestionē fieri in corde sanguineū qz in centriculis cordis generari. Dicit quoq; aristoteles primū et vniuersale oīm sensuū instrumētū esse cor. nō autē cerebrū ut alii asserūt. Huius autem iudicii ꝙ impossibile est dolorē fieri in aliqua parte corporis quin fiat passio in corde. et si multus fuerit dolor fiat primo primi cordis. Nā oīs partes corporis colligātur hinc ad cor p medias venas pelliculas et nervos. A duobus igitur ventriculis cordis procedūt magne vene et arteria ad supiorē spondile colli. Nā magna valde vena ꝙ dicitur caua ex dextris procedit a dextro ventre cordis. et primo transit ad gibbū epatis. et inde per sorsū ad caput. Magna vero arteria ꝙ dicitur aorta que procedit a sinistro ventre cordis primo transit ad quintū spondile dorsi. quod ceteris spondilibz minus est cordi. Unde in ysophagus spondilibz iuxtatur. Declinat quidē in quinto spondili dorsi

m alteram dans locū magne arterie. Predicta igitur vena et arteria vementes uīgūtur duabz pelliculis cerebri: et etiā uīgūtr pelliculē ꝫ per oīa spondilia protenditur/ et tegit spinalē Caplm. m. qualiter a duplici pāniculo cerebri medullam: et spinalis medulle oīs nerui corporis procedut. et ꝙ nichil est sensibile i corpe preter venas arterias pellicolas et nuos. et ꝙ oīa ossa/ et cartillagines/ et pinguedines et medulle et ipm cerebrū et caro pulmonis et epatis/ et splenis et glandule ſt insensibiles.

Dicūt autem anathomici duplī pelle tegi spinalem medullā: ꝯadmodū et cerebrū Venis vero pellibz cerebri et spinalis medulle procedūt oīs nerui corporis. Nichil igitur de corpore sensibile est preter venas et arterias et pelliculas et nuos nī fit ex eis vnū quodā ōmuniū cū corde. Alia vero oīa insensibilia ſt. vt ossa et ligamenta. Ossiū quor est genus dupler. nā cor quibusdā colligātur ossa ad seinuicem quibusdā autē colligatur musculi. Sūt autē cartillagines oēs insensibiles: ꝯadmodum et ossa. nā vt plurimū ab ossibz procedūt et si nō oīs. Sūt autē due corporis marie cartillagines. alia quidem ex qua constat trachea arteria. et alia ꝫ procedit ab osse pupis: et est marū pars virge virilis/ et colli matricis. Sūt etiā insensibiles pinguedines omnes et medulle et ipz cerebrū. Est etiā caro pulmonis insensibilis. Circūdantur autē tribz pelliculis. ꝙr due procedūt a vena et ab arteria ꝫ a duobz ventribz cordis procedut et hee due pellicule ſt sensibiles. tertia vero procedit a trachea arteria/ ꝫ est insensibilis ꝯadmodū et ipa trachea arteria a qua procedit. fit ꝫz per hāc inspiratio aeris ad cor sicut fistulas ipsius: ꝫ a trachea arteria procedūt. Siliter autē epar et splen insensibilia sūt/ ꝯadmodū et pulmo: exceptis

Vt os epiglotis nō colligant alios ossi bz ꝫ insensibl ꝯtue

Per os pupis ītel lige os caude. s. vīr mas sponsiles

etiã quibusdã venis neruis et pellibus q̃ m eis st̃: q̃ procedũt ad pulmonẽ et epar et splenem dilatãtur ip̃ m eis.

Sunt eñ et glandule omnes insensibiles ꝑ̃modũ et pinguedines: tũ sunt de genere pinguedinũ. q̃ uis gdã uideantur sensibiles propter pelliculas sibi insertas.

Ca. v. de utilitatibz glãdularz et pinguedinũ:

Sunt autẽ tã glandule ip̃ pinguedines omnes i corpore ad fomentũ et conseruationẽ caloris. Quãdiu eñ calor a corde in totũ corpus procedit sunt tũ sdã corporis ptes magis susceptibiles caloris ip̃ ceteris. Pinguedo igitur q̃ superposita est epati et splen et testib calefacit ea: facit ip̃ nutrimentũ sugere in eis. Unde cũ cuidã pugili illa pinguedo in palestra rupta esset et post modũ limosa effecta a medico extracta esset cepit pugil sup̃modũ frigoras esse ipatiens: et consueta sibi digestio immutata est. Glandule etiã q̃ i radice lingue sut nõ solũ generãt saliuã: sz etiã sanguinẽ digerunt in venis q̃ ad minigas cerebri comũgũtur. Quũ eñ minige cerebri cõstent ex subtilibus venis q̃ a grossis venis colli procedũt nõ pt sanguis venulas minigaz subintrare: nisi fuerit plurimũ digestus. Ite glandule st̃ i mesoporio caloris vasa attrahẽtes sucũ sibi ad venas epatis. Ite testiculi et mamille glandule st̃ ad generãdũ spma et lac. Ducẽt etiã collo vesice glandule calorẽ attrahẽtes urinã a renibz et i sup̃ spma digerentes. Quedã etiã inter glandulas arteriã renes: q̃ urinã trahũt a vena q̃ est in gulbo epatis finita ad duos renes. Et rursus ex alia ptẽ remittũt alia vasa urinalia procedẽtia usq̃ ad besicã. et super peritonẽũ insita ad besicã fozaminibz pluribz ac subtilibz per q̃ influit urina besice. Et hec quidẽ foramina i mortuo cadauere nõ apparent eo q̃ propter siccitatem obtusa sunt:

a. De mõ glandulaz

Per mesoporiũ ad meseraicas et gregatas et ligẽ a meseraica est mesenterium porus q̃ est q̃ media sanguinis et mesaraicas ad epar

Caplin. vi. q. nalis calor cordis nō nutritur solū ex aere per pulmonē inspirato: sz etiā ex aere per poros attracto. et pī piscibz nō nutritur calor ex aqua ī trahitur per brāchias vt assent arteriē sz ex aere clauso in dicta aqua.

Dico autē calorem qui est ī sinistro ventre cordis et ī arterijs nō solū nutriri ab aere inspirato: sz etiā ab influente per corporis poros. Quod probat ex eo quod accidit ī passione q dī q dr suffocatio matricis ī qua nulla fit inspiratio aeris. Dico autē in hac passione que cōpim a matrice sibi elevatā: et modicū calorē remanere ī eo. qui nutritur a modico aere influente per poros. Nā et filr pluna animalia hnūt nō hntia cor neq pulmonē: quoz calor vitalis cū sit modicus nutritur exteriori aere influente per poros.

Huius autē st pua animalia. vt musce et silia. et etiā ī pisci bz polipedes: et alī omnes qui sanguē nō hnt. quāuis etiā Decetenis piscibz sanguez hntibz dubitetur quomodo spirāt intra aquā. Constat autē maiores pisces spirare aerē extra aquā: quos etiā pulmonē habere manifestū est. Minores vero pisces qui loco pulmonis branchias habent spirāt intus aerem spirāt q. qui modus est intra aquā per poros branchiarz qui st proportionales fistularz pulmonis. sicut em fistule pulmonis hnt orificia per una aeri et nō humori ita silr et pori branchiarz vsq adeo angustantur ī ea pte q terminatur ad cor vt nō capiat aquā: sz aerē solū. qui per eos extrahitur transiens ad cor. Quod autē aer sit intra aquā probatur ex eo q. quī congelat aqua fit minor propter aeris expulsionē. vnde arī vidit ē q pisces qui branchias hnt loco pulmonis nō attrahūt aerē sz aquā: quia aqua sufficit ad refrigerandū. Pulmonē dicit aristoteles q attrahit aerē ad refrigerandū calorē cordis. cū ōnium sit aerē inspiratū prestare nutrimētū calori cordis.

Ypocras aut̃ in libro de generatione animaliũ dicit aerẽ inspiratũ refrigerare pariter ac nutrire calorem cordis. Aristotiles quidẽ in quodã loco affirmat q̃ omẽ nutrimẽtũ influens refrigerat illud quod nutritur. Et addit etiã q̃ deficiẽte nutrimẽto fiat caloris augmẽtatio ratione vacuitatis. Et hoc ondit per simile eius quod accidit in ventre et matrice. ꝯ postq̃ vacua sũt / calidiora fiũt / q̃ cũ plena erant. Huius aut̃ ei⁹ causa demostrauimꝰ in libro de spmate qui de spmate diximus. et hec quidẽ dicemus.

Ca. vii. q̃ ois pũcte ẽ medio inter venã et nerũ: et hũt ipse spsas venulas sic nuꝝ: et q̃ ois exterior sesq; fit ipũculo.

His igitur pmissis post modũ scire oportet q̃ cum in corpore sint vena et pellis et nervus ꝯ sũt recepticula sanguis et spũs et pellis quidẽ medio naturã hũt inter venã et nerũ manifestũ est q̃ ad omẽs pelliculã cõiungitur aliqua vena ꝯ in ipa pelle diuidꝫ in multas subtiles venulas sãguinẽ capientes. Habet aut̃ et nuꝝ venulas: ideoq; fidi pt in longũ. sz hũt plurimũ solũ capientes spm. Dico etiã q̃ omnia instrumenta sensuũ cõtinẽtur sint q; sensus in ipsis pelliculis. vt est videre in oculo cui pellicule plene sũt humore aqueo: et originẽ hũt a pelle cerebri. Hit q; visus nõ a cristallino humore vt aristotiles visũ est: sz in pellibus oculi. Quare diuidit a duabus pelliculis cerebri: et tertia a nervo qui opticus dr. i. visibilis: procedit q; ab ipis pelliculis cerebri Est aut̃ preter has tres pelliculas: q̃rta alia ꝯ alba est: et cohibet omnes alias: ois aliaꝰ procedit q; a pellicula ꝯ tegit cerebrũ: et est insensibilis. Hec aut̃ pellicula ẽ in pellicula valde dura et fere ad modũ ossis. Subtr̃ aut̃ et pellis plena aere locata est intra aurẽ in qua fit auditus. Et pellicule plene spongiosa carne locate sũt intra na-

res. in quibus fit olfactus Et oīs pelliculē hec originē hnt a pelliculis cerebri. Idē. q̄ intelligi de pellibz linguē ī qua fit gustus. De tactu aūt dicit aristoteles q̄ fit ī carne tm tus corporis. Dico aūt q̄ nō fit ī carne. sz ī pellibz carn admixtis. Manifestū est autē carnē reticulatā ee pellibus valde subtilibz q̄ a grossis venis procedūt. et ab eis deportat subtilem sanguiz ad nutrimētū carnis

Capitulum xiiii. De rationibz quibus probat aristoteles q̄ cor ē principiū motus sicut sensus.

Probat autem aristoteles q̄ pncipiū motus q̄ad modū et sensus est in corde. pro eo q̄ oīs motus fit cu vī et conatu. quē facit ipē spūs. Origo autē spūs est in corde. Deinde ex tensione spūs fit ī oī conatu īflatio venaz et neruoz et etiā pelliū cerebri et spinalis medulle. et principaliter diaphragmatis. Constat autē vires corporis oīo ee ex neruoz tensione. Causa autē tensionis neruū nulla alia est q̄ spūs neruū inflās. Sed ex origo spūs est a corde ex prius diaphragma inflans et post modū venas. et inde duplicē pellem spinalis medie et ipius cerebri: vltimo vero neruos. Spūs autē no solū vaporē sanguis sz etiā aerē inspiratū. qui per neruos et admittitur a natura. sic enī ī spiratus a pulmone transit ad ventres cordis. et inde per venas et pelles vsq̄ ad neruos. In oī igitur conatu fit per contractū anelitus cōclusio spūs inter epiglotū et diaphragma. i. in fistulis pulmonis ipis q̄ procedūt a trachea arteria post q̄ fit inspiratio Et idē spūs cōpressione diaphragmatis transmittitur per fistulas pulmonis ad ventres cordis. et inde ad venas et pelliculas et neruos.

Capitulum xv. De causis et modis somni apoplexie et epilēpsie.

Contingit autem opilatione fieri in loco ī quo vena

et arteria procedentes a corde et transeuntes per collu diuisim
ad pelliculas cerebri et spinalis medulle ex humore aut fumo mi
to aut parvo et rari grosso aut subtili. fit qz ibi opilatio p
angustia venularz sq̃ pcedunt ab illis venis. Dissemantur qz
t pelliz cerebri et spinalis medulle. Duo autē ex hac
opilatione fieri sopmi. et. smz appoplexia ex humore plurimo et
grosso Epilentia autē ex humore nō tanto neqz adeo spisso.
Et qmqz fit ex solo fumo grosso ascendēte astomacho aut
a membro pede aut ab aliquo membro. et hns quidē vi
detur aura sensibilis frigida ascendere ad caput. Sopnꝰ
autē fit ex multo fumo subtili faciēte tenebrositatē. qz magis
est et facile solubilis emfraxis. Unde quidē in sompno sen
tiunt et mouentur. Et etiā laquiūt et ymaginantur quidem
t epilentia: et etiā in syncopi sq̃ est passio cordis. Et aut
t quibusdā t epilentia spuma rubea ore sup̄ sq̃ fert
a corde per venas sursū occurrit humori facienti emfasi.
et ei admixtus spumā effingit. Est em̄ spuma mixtio cū pe
tu aeris et aq̃ aut humoris. Ideo qz alba est. vt aer. Et epi
lades quidē. i. epilepticus sq̃ fit in sompno fit etiā de amix
tione talis epilepsia. io qz nō in vigilate fit qz in dormiēte.
Vt em̄ predictū est sompnus et epilepsia ex eodē loco et
ex sili causa. Unde aristoteles dicit epilentiā ee sopm̄
quēdā. Unde epilades longo tempore pduranꝫ t epile
tia conuertitur. Amplius autē dicit aristoteles qz q̃busdā
hems cōpressis colli fit hō insensibilis et silis dormi
enti. Unde alicui venas vocat illas karocodus pro eo
qz in eis fit karos. i. insensibilitas totius corporis.
Capm̄. x. q diafragma est origo respiratois et vocis et
oim̄ virtutis corporis. et silr ipā vna. et qz pulmo de se est
Immobilis: qz mouetur conter. a diafragma.
Compressio diafragmatis sq̃ fit in respirando ad

est prolationis vocū: qñ vna ꝑ est in gutture supponitur trachee arterie ita vt respiratio per angustiū fiat. ℞ pūs em̄ exiens per angustiū qñ collidit vne sibi opposite facit sonū aliqum fit respiratio sine sono qñ spūs liberū hꝫ exitū. ℰst em̄ dyafragma origo respirationis et vocis et oīm virtū corporis. ℰst autē et ipā vna principiū: qz subtilis ac nobilis ꝙdmodū ē Dyafragma. et insuper efficit vires cōpīm: ꝙdmodū et ipm̄ Dyafragma. nā in oī conatu fit opilatio trachee arterie ꝓpter situone vne: et cōpressio dyafragmatis: cū spūs qui est ī fistulis pulmonis nō possit fursū per os exire: ꝫ transmutatur ad cor: et a corde ad venas: et inde ad pelles cerebri et spinalis medulle: a quibus nouissime transmittitur ad nūos: quoz tensio efficit vires corporis. ℂ endūtur autē modico spū cos subintrāte et inflāte. ℙulmo aūt est īmobilis. sedz sepsū et insensibilis: ꝙdmodū et ipa trachea arteria. vñ et ī pericpleūoma nō sentitur dolor: ꝫ ḡnitas sola. ℳouetz autē pulmo cū dyafragmate per id quod colligāta habet ad ipsū quibusdā pelliculis. ℰt insuper ex eo ꝙ dilatato dyafragmate maior fit capacitas inter Dyafragma: quoniam necesse est īpleri ex aere inspirato et inflāte fistulas pulmonis ꝙ intra Dyafragma continentur;

℄apīm. xi. ꝙrit et solvit si motus Dyafragmatis ē voluntarius et reddit cāb dilatationis Dyafragmatis et venaz. et ostendit quomodo pulmo mīstrat cordi.

℣Queritur autem vtrū motus dyafragmatis sit voluntarius. ℞ igitur est voluntarius quomodo fit ī dormiente. ℞ si autē nō est voluntarius quomodo ergo pt voluntarie retineri: nā et quidā legūtur tūdiu cōtinuisse donec mortui vel extincti sūt. ℞ dico autē motū Dyafragmatis voluntarium ee: fieri ꝫ voluntarie per neruos. ℕichilominꝰ etiā fieri propter causā aliā. nā cū culoz cōtinue effluat a corde

necesse est continue effluere aerem ad cor/ qui inflat pulmonem: et per hoc Dyafragma/ pro eo q̄ cū pulmone inflato/ necesse ē capacitatē Dyafragmatis augmētari. Non solū autē inflato pulmone ī fit ab aere īspirato cā est vt Dyafragma dilatetur ymo etiā q̄ aer inspiratus transit a pulmone per cor ad venas Dyafragmatis procedentes a corde: in quo est origo oīz venaz/ non solū pulsatilū ymo etiā aliaz: vt alibi ondit̄ur. Non solū autē inflantur vene propinque: sz et vene remotiores a corde: vt in forti tonatu est videre. Nā et venas pelliū cerebri ab ease cā aūt inflari. Vt apparet in hūtibus frigidū craneū si anelitū contineant. Nā et spūs qui neruos subintrat procedit a corde ad neruos per intermedias venas. Quod probatur ex eo q̄ quibusdā venis collo compressis/ fit homo absz oīm sensu et motu. Non solū autē pulmo inspirat cordi aerē ad motū calorīs ymo etiā extinguit et conseruat calorem qui est in corde. Cuius simile est videre in furnace qui supponitur igni ad conseruandū ipsū. Habet enī pulmo quandoq̄ et cum plurima raritatē: per quā habet moderatū respiratorē. Extraz inspiratio et respiratio p fistulas precedentes a trachea arteriā et ad cor terminatas: ī sunt ī pectē cōtingēte

Capitulū duodecimū q̄ aer necessarius est igni pulmonem; privsua nutritione: et de modo quo nutrit igne: et q̄ aer et aqua non sunt elementa: sed ignis et terra solum: et q̄ digestio et nutritio fiunt a simili: et per calorem;

Manifestū est enī q̄ ad conseruationē ignis nutriūs est aer non vt quidā putant ꝓter refrigerationē: sz nutrimenti causa. Est enī aer nutrimētū ignis. Omē nutrimentū aūt simile fit ei cuius est nutrimētū aer aūt īfluēs per poros cineris vel pulmonis ignitur ad restauratiōnem cuaporis ignis. Aer enī per digestionē fit ignis. Digestionē voco separationē igneaz partiū aeris ab hūidis ptibus

Est enī aer corpus dissimliū partiū hūs caliditatis et frīta
tis pticulas in seipō. Unde nec aer est elemētū: sicut alibi ē
ostensū: sz duo tm̄ sūt elemēta. Ideo etiā ꝙ ex aere fit aqua
euaporatione ignea2 partiū. Nā cū oīm̄ fluuiū origo sit a mō
tibus dicit aristoteles nō solū vapores aquosos ascendere ab
imis per venas quasdā ad crepidines montiū: sz et aerē
per frigiditatē conuerti. Manifestū etiā est ꝙ nec aqua est
elemētū: nez aer. fit enī ex aqua glacies expressione aeris q̄
in ea erat. vnde mmor est glacies q̄ fuerit aqua ꝓp aeris eu
ctionē. Et omē metallū mmus fit si liquefiat q̄ fuerit prius.
Ignis enī submtrans liquefecit aquā q̄ in poris metalli lique
facta est. Sūt autē pori in metallo valde angusti: ut non
possit aer sz solus submtrare ignē. Rursus autē oportet
scire ꝙ in oī nutritione id quod nutritur hꝫ attrahere et con
gregare pticulas sibi silēs: que dissemmate sunt in eo a quo
fit nutrimētū: pro eo ꝙ naturaliter sile ad suū simile tēdit.
Fit autē digestio nutrimēti per calorē. pro eo ꝙ calor vt
ait aristoteles congregat similia: et disgregat dissimilia.
Et q̄admodū in uentilatione adiuuatur per cōmotionē q̄
na secrsum a palea: ita nutrito silis fit per calorem cōmotionē
ptiū. et in cōmotionē nutrimenti fit situs partiū ad semucē adi-
nato. Facit autē calor cōmotionē pro eo ꝙ in cōtinuo motu
est: vt est videre in aqua bulliente. Amplius autē calor nu-
trimentū inspissat: cū continua sibi euaporatione partes
aqueas secū detrahit:

Caplm̄. xm̄. ꝙ Dyafragma est principale instrumētum re
spiratois: pulmo vero cū suis fistulis receptaculū aeris: et
de exprobatōe aristotilis assertis ꝙ calor cordis p̄ius per a
quā refrigeratur et ꝙ in aqua nō est aer clausus:

Deinceps autē oportet scire solū dyafragma ee principa
le instrumētū respirationis. pulmonē autē fistulis ple

nū recipere multitudinē inspirati aeris in fistulis suis. et ob hoc ꝛc
receptaculū ipius appellari. Subintrante igitur eo inflatur pri-
mo: et rursus paulatim detūescit ac paulatim transmisso ad cor
ad nutrimentū caloris qui est in corde. Unde ꝙ colligitur
multus aer in pulmone qui sufficit aliquādiu ad nutrimētum
calorus cordis. inde est ꝙ aliquis pt alīs absq; aspiratione ꝙ
durare: et alīs absq; aspiratione vocē protrahere. Insuper au
tē et aer breui aliquo tempore ymanēs in pulmone calido ēnte
ibi aīl digestus effinitur cōpetētius nutrimētū caloris cordis.
Dicit autē aristoteles ꝙ pisces qui brāchias hnt loco pulmo-
nis attrahūt interius aquā ad refrigerandū calorē vitalē cordis.
Dico autē calorē vitalem nutrimēto indigere: nō autē refri
geratione. Nutrimētū vero ignis nullatenus est aqua: sz aer.
Sūt igitur in predictis piscibz pori quidā brāchiarū ad cor adeo
subtiles ꝙ non capiūt nisi aerē solū: per quos transit aer q̄
est aq̄ mixtus. Dicit autē aristoteles aerē nō esse intra aquā:
psuadens hoc ex eo ꝙ cū aer sit leuior supernatat ei: nō aūt
miscetur. Est enī sibiipsi contrarius: cū alibi dicat glaciē
fieri ex aqua per expressionē aeris qui est in ea. Unde pi-
sces hntes pulmonē multoplus hnt caloris ꝙ ceteri vt del-
fines: foce: et cami: et cete et cetera. Quoniā igitur mul
tus calor q̄ est in eis multo indiget aere ad sui nutrimēti
inde est ꝙ spirat extra aquā.

Capitulū. xxiii. ꝙ cōgeries fistularū cāne pulmonis ad instar
pellis hīt formā pmi aeris et minā sanguinis. filiī cōgeries
ramorū vene et arterie procedentes a corde in pulmonem.
Dilatātur tamē alīs in tātū ex violētia spūs ꝙ in ipsa pene
trant sanguis: sicut et in ponte antiq. et de reprehensione
aristotilis circa porōs inspiratoris et nocū vētriū cordis.

Scire autē oportet ꝙ trachea arteria veniens ad pulmonē
facit circa eū pellem plenā fistulis plurimis ac subtilibz:

ꝫ terminantur ad sinistrū ventrem cordis: hūt ꝫ foramā subtilissima ꝙ capiunt aerem solum: non autē sanguinē. fitq; per contra foramina inspiratio aeris ad sinistrū ventrem cordis. Sanguis autem qui ē in sinistro ventre cordis non pt per ea effluere ꝓpter eoꝝ angustiā. Amplius autē vena et arteria procedētes a duobus ventribus cordis peruenūt ad pulmonē et faciūt circa cū pelles suas plenas arteriis et venis pluribus ac subtilibz. Quoniā autē nō in eo solū fit conclusio spūs nec solū i fistulis pulmonis ꝫ etiā in venis et neruis contingit ipsuꝫ terminos venaꝝ ex multo spū dilatari: spmq; ereūtem trahere secum sanguinē. est ꝫ sanguis hoc modo exiens spumosus propter spm sibi admixtū. Credit autē eadem cū sudorem exire per pozos corporis. Est autem sudor aqua sanguini admixta. Pori autē st venę subtilissime que a grossis venis procedūt. Contingit autē pozos ex multo ac feruido spū vsq; adeo dilatari vt exeat sanguis per eos: fiatq; sudor sanguineus. Quidā autē super eo ꝙ aristoteles dicit se vidisse pozos cordis in pulmone per quos fit et inspiratio aeris et respiratio: cū sint imperceptibiles visu putate. quodmodo et pori vesice paruitate per quos ingreditur vrina: maxime cum per frigiditatē abstineantur huius pori i mortuo animali.

Dicit enim tres esse ventres cordis cū sit patens visu duo tm̄ ex quoꝝ vno procedit magna vena: et ab alio magna arteria. et in paruis animalibus vnū tm̄ ex: a quo procedit arteria.

Ca. xv. aliter pulmo trahit aerē et quare chylū ꝙ meseraicas: et qr̄ sumū sibi tū ab ano ꝙ ab intestinis.

Postmodū autē scire oportet ꝙ pulmo cū sit spongiosus et calidus habet vim attractiuā: attrahit ꝫ aerē ad se. quadmodū vetosa igne intromisso. exit enim ignis per pozos ventosę. et necesse est aerem vel alius submigredi. Idem quoq; est videre i epate: quod spongiosū est et calidū: attrahit ꝫ fumū sibi ab intestinis per meseas venulas tunicā pellis que mesia est inter

BIBL ACAD MED

mteſtina et concauā benā epatis. Oritur autē venule ille meſe-
raice ſiue meſereticū. meſis em̄ medīū appellatur: et protenditur
a medio ventre per mteſtina. Dicit autē aristoteles meſereticū
nutē nobis optmere. sicut em̄ radix attrahit nutrimentū a terra
et meſereticū ab mteſtinis nutrimentū corporis aīalis. Cor em̄
m eius concauitate ī quo plurimus est calor contmue effluens
attrahit etiam cōtmue aerē a fistulis pulmonis. Attrahit etiā
ſuctū sibi a cōcaua vena epatis. qz vt dicit aristoteles ī corde per
fecte fit sāguis. Versus cor attrahit ſuctū sibi ab mteſtinis
aliūde. ꝙ per epar per mediā artiam. Arteria em̄ ſ protenditur
a corde per dorsū et cōiugitur meſenterio nō trānsit per ep-
ar dicat aristoteles ī epate nullā oīo ee arteriam;
Caplm̄. vbi de dīa sāguis artialis avenuli. et de diuersitate sāguis
aīaliū penes coagulationē: et ꝙ sāguis terrestris calidꝰ ē vt plū-
mū. et cito coagulatur. et de ere super hoc ī talce rincze sale et
limo. et ꝙ ī spisso sāgne st nerauli. et ꝙ hommes liquidi san
guis st timdi sc̄o bom sensus.

Est autē sanguis arterie lupidior ꝙ vene. et ꝑmixtua sui
aquositate nō coagulatur: qđmodū sanguis qui est ī vena.
Humus autē het est cā ꝙ ep vene supposita nutriāz habet vim:
attrahit qz ſuctū sibi multū spissū ab mteſtinis. Ideo qz ī vena
multus est sanguis ac spissus: qui cito coagulatur euaporāte a-
qua. Econtrario vero sanguis arterie modicus est ac aquosus
pro eo ꝙ arteria hr vim attrahendi debilē ex solo proprio calo-
re: et etiā ex corde. Dicit autē aristoteles ꝙ ī quibusdā aīalibz
sanguis ipsius vene liquidus est: et nō pt bn coagulari. vt ī
cervo et lepore: sūt qz huius animalia timda. Quedā hnt san
guinē valde spissū et terrestrem: qui coagulatur statim vt tauri
cuius etiam sanguis vene spissus est. Et huius quid animalia
hnt pinguedinē siccā terrestrē: que sepum dicitur: et sunt
plurimū ossuosa. sunt em̄ calidi et audacia. Nā sanguis trestis

plurimū calidus est pro eo q est retinaculū caloris: si prius cōtigerit calorem in eū egrisse. vt est videre in calce et in cinere: similiter et in sale. Nā sal genus est terre: quia sal est terra incensa. quod probat aristoteles. ex eo q ex quibusdā calamis temeratis fit sal: si inueti fuerint aq: et cadē aqua bullierit ad ignē. Quinū etiā quāto est fortius / tanto est terrestrius. quod probatur ex eo quia quāto fortius est ponderis plus hīt. et ex q supnatat oleum in eo. Amplius autē vinū et liquores alii vapores habent ex t̄ra sibi admixta. Unde in quadā regione vinū suspensū ad ignē t̄ tribz t̄ dureset t̄ modū salis / euaporante aqua. Dicit aristoteles q t̄ sanguē spisso mucemur nerui quidā. et quāto spissior est sanguis / tanto plēs possūt inueniri. Dicit etiā q boues liquidiores sanguis st̄ timidi: sz bon sensus: q mollies hnt carnes: q st̄ possibilia maciē in eis instrumēta sensus:

Ca. xvii. q̄rit et solut an sit āgust meatq; a vena ad arteriam: et quomodo sanguis intret arteriam

Videndū autē est de ceps vtrū aliquis sit meatus a vena ad arteriā. Q. sit quidē phas. ex eo q si secatur vena aut arteria / efflunt ab ea oīs sanguis tā qui est t̄ venis tā qui est t̄ arteriis. Queritur aut quo sāguis intret arteriā: si vera est vt plurimi putant totū sucū cibi ex quo fit sāguis / tā sit ad venā epatis. Sit igitur quidā q vena et arteria hnt t̄ corde parietē coēz fistulas / quasdā tenuem. et sut quidē inedio fistularū illarū quidā meatus angusti per quos exolatur sanguis. et meatus illi t̄ mortuos aduli nō apparent per siccitatē obtusi. Dico etiā meseraicū per quod transit cibi sucus ab t̄rtijs per totū corpus nō solū cōmuniri uene epatis: primo etiā arterie eiusdā precedenti per dorsum et nō transeunti per epar. sic tenuantur omnes qui de anathomā scripserūt. Ex quo manifestū est sucū cibi nō oīo trasmitti ad venā epatis. primo etiā partim ad arteriam. Amplius autē vena et arteria simul sut t̄ toto corpe

preterij vt ait aristoteles in epate et splene. unguitur q3 ad iuce
qubusdā pelliculis i quibz st venule subtiles: per quas venas ad
arteriā circulatur sanguis liquidus.

Capitulū xviii. q ab arteria st meatꝰ ad renes: sic a vena epatis.
et q ab omnibz venis et arteriis corpis sudor et urina fluunt ad ꝓpios
meatus. et q splen attrahit ribi per meseraicas sic epar. et q
cor: trahit sanguinē ribi a splene sicut ab epate. et q i splene et
epate nō st arterie nisi i ꝓpor: cōmunitate.

Sciendū etiā oportet q nō solū a vena epatis 3z etiā ab ar-
teria procedit vena ad renes nā ꝙdmodū a vena epa
tis ita etiā ab arteria sunt meatus quidā ad renes. Duo
autē ab oibz venis et arteriis corporis mutātur per meatꝰ:
ꝙdmodū urina et sudor. Nā ꝙdmodū urina ita quoq3 et
sudor nichil aliud est q aqua sanguinē mixta. Dico etiam
q ꝙdmodū epar ita quoq3 et splen attrahit sanguinē ribi ab i
testinis per medium meserentium: cui continuata est vena splē
nis: ꝙdmodū et vena epatis. Unde et splen vt ait aristo
teles recte sinistrum epar potest appellari. Ide a corde pro
cedit vena ad splenem ꝙdmodum ad epar per quā attra
hit sanguinē ribi a splene: ꝙdmodū ab epate. In splene au
tem eni ut ait aristoteles nulla est arteria: ꝙdmodū
nec in epate. Dico autem q i curuinatum splenis et epatis
muenitur tū arterie q vene. 3z multo maiores st vene.
In tribo autē epatis sole muenitur vene q3 muenunt ad
talem venā. In tribo aūt splenis nec vena est nec artia.
Miror autē q plures antiquoz ignorasse vsū splenis i
corpe humano. alios aūt opinatos i esse penitus errasse.
Solū vero aristoteles in libro de partibus animaliū diligenter
super hoc scripsit. qui sunt solus et verus veritatis oīnoz.

Explicit liber galieni de
Juuamento anhelitus.

Liber galieni de introducendis ī pulsu aburgūdioc̄ iudice pisano de greco ī latinū translatus cōfect capta septuagintaquīq;.

Capt̄ primū de nūc̄ioc̄ dicendaq; et q̄ os̄ arterie simul pulsāt licet nō equaliter sentiātur. et q̄ aptissime ad tāgendū sunt arterie brachiorum.

Decimaq; hīs q̄ introducūtur ī pulsu dilectissime te nere necessaria sunt de pulsibus s̄t hic dicentur. o tam autē de eis autē alibi scriptū habes. Igitur oīs quidē arterie eodem modo pulsante: et alternati sibi et cordi. vt ex vna earū possit ex oīb; consillogisari. Nō tamē sentiuntur dictū motū similiter oīm possibile est. sz eas quidem q̄ ī non carnosis sūt ptib; manifestus. eas autē que ī carnosis obtusius. Quecūq; vero a grossa carne velantur vel inter ossa s̄t vel ante eas s̄t alia corpora haz nequaq̄ senties motū. nī densi secūdū naturā hīuerit aūal. Liquefacto vero vehementer ea q̄ sedz dorsū ē arteria multociens tangentibz ea q̄ s̄t supra ventrem motū suū designat. Et quidā et eas q̄ ī cruribz et coxis et brachijs et cubitis sūt pcrūt nūc mapparibiles prius existentibz. Semper autē et que sedz timpora sūt et pedū q̄ s̄t ī talis et manuū que sūt secūm ulnā motus sensibilem hīnt motū. Ynus quidē minus nō tū apparibiliter et hec pulsat et q̄ post aures ī capite s̄t. et q̄ motus ī cheīs: et ita q̄dā alie que nō valde aliquo vt multa carne velāt. Sed neq; paratius neq; honestius neq; vniformis neq; necessitati vtilius alia quācūq; tāgere eas q̄ ī manuū vlmis sūt derelīquēs arterias. Hec eīm manifeste marme existūt et ppter ī carnositatem regionis: et quia inl ppter eas denudari corporis necessariū est sicut propter alias multas: et quia sedz rectū ordinē s̄t. nō paruū autē hoc est ad certitudinē diiudicationis.

Capl̄m. ii. de q̄lē pulsus sedz quātitatē dyastoles.

Tangenti vero tibi apparet distensi ī dyastole sedz omez dimēsionē arteria. Tres autē s̄t dimēsiones oīs corpis

m longitudme: profunditate: et latitudme. Eo cū secūdū naturā se hūerit animal moderate valde distendi m diastole nuemes artia. Qū autē preter naturā se hūerit est vbi hoc quidē deficit: illud vero superabundat sedz quātūz dmensionē. In hoc oportet me morantē te cē qualis erat qm sedz naturā est pulsus. et si quidē latitudme maiori eo qm secūdū naturā est inuenitur/ latū eū vocare. si vero longitudme/ longū. si vero profundo/ altū. et cōtrarios eis mōdos. s. eo qm est secūdū naturā nōiare ꝓpriōnaliter stricti: et brēuē et humilem. Oz autē qm t oibz dmensiombz t id ꝙ preter naturā est vertūtur/ qm quidē oīno dīnutus est paruus. qm vero oīo auctus est magnus nōiatur. Hec quidē st' ꝙ secūd' quātitatē diastoles t pulsu st' differētie:

Caplm. m. De pulsu velori et tardo.

Earum vero que motus omis sut ꝓpie dīnitaz/ velocitas est et tarditas. Hec quidē festinatus motus ẽ̄istens: illa vero dissolutus. iudicandū vero et hanc ei qm secūdū natura est pulsum comparātes;

Caplm. m. De pulsu vehemti et debili.

In qualitate vero t missiōis/ vehementia et debilitas sb fit ꝙ velocitas
fit ꝙ tarditas
fiūt. violenter em t pulsd tactu/ vehementia. t firme fit ꝙ debiliter
fit

Ca. v. de spēbz pulsꝫ sūptis ꝙlitate arterie. Si vero debilitaꝫ;

Mollicies vero et duricies. ipsius tūte arterie ꝙlitates st'. Mollicies quidē cū carnosioz secūdū missionē artia videtur. duricies vero cū velut simoz et cornigenosior. Igitur dmōstratur quidē cōfestim simul cū ipō motu arterie. Et hec tlis pulsuū differentia non est ipūs ꝓpria. sicut predicte tres. illaz em/ que quidē velocitatis et tarditatis/ sedz ꝙlitatē erit motus. si vero vehemente et debilitatis/ sedz passiōis ꝙlitatē. que vero magnitudmis et pūitatis/ sedz quātitatē diastoles. Diastoles vo non sine motu est. Molle vero corpus et durū nō mdiget motu ad hoc vt tale sit. Igitur quidē quatuoz has dīnitas pulsuum

secundū percussionē muemes;

Capl̄m. vi. de speciebz pulsuū simplicū a tpe quietis.

Quintū autem aliam secundū percussionē deficientiā. vocare ei consuetudo ita mediis est id quod ī medio percussionū est tē pus: in quo distenditur arteria: et contrahitur Et decē extimo ī troducendos exercitari quodē primū vt īsensibili sistole vocetur q' de hoc vtiq; percussio: illud vero deficientia. Percussio quidē est ēmissio q̄ ab arteria fit tactu que mouetur. Deficientia vero quies q̄ in medio duaꝝ percussionū est: secūdū quā spissus et rarꝰ et medius ābozꝝ est. ī quo et qui secūdū naturā sunt pulsus cōsi stunt. Cognosces autē et hos quantitate temporis. nā spissus q' dem est cū breue quodē quietis tempus ē. rarus autē cū multū. Quietē aute dicē vel deficientiā percussionū vel sistolem nō dīt.

Capl̄m. vii. de equalitate pulsuū.

Equalitas autē et inequalitas fit secūdū oīs predictus dīntias. Ea em̄ q̄ deinceps est paritas hoz̄ eq̄litas est. puta cū magnitudo hnīs qm deinceps par est dicetur vtiq; eq̄ lis secūdū magnitudinē pulsus. et si velocitas post par equalis ē secūdū velocitatē. silr autē si fedz vehementiā et spissitudinem et debilitatem;

Capl̄m. viii. de inequalitate pulsuū.

Inequalitas vero corrupto paritatis est: quā secūdū quatuoꝛ contingit differētiā pulsuū consistere. erit em̄ hic quidem secūm magnitudinē inequalis. ille vero fedz velocitatē: alius vero fedz vehementiā et debilitatē et spissitudinē. et ī alijs silr;

Capl̄m. ix. de pulsu ordinato et inordinato.

Est autē q̄ et per quē dī ordinē muitur percussionū determinatū puris pulsibz vnus ī par interīdit Et hoc fit multiplr. etem̄ tres pares quartus impar sequitur: et hoc deinceps semper. vel q̄tuoꝛ equales quītus impar. et fedz omnē multitudi nē simlr. etem̄ quīq; multocies pares sextus ī par sequitur. et rursus sex pares vnus non par. Igitur paritas quidem ī hīs

a. dilatat
b. extende
c. percussio
d. gñter et similē
e. pulsibus
f. fortitudinem
g. frequentiam

a. q̄ sistole nō sentiretur

b. de extensa arte

talibus non vltra seruatur: et iō anormalus hic pulsus fit. ordo mmiri quda seruatur: et iō ordmatus est. per pare eiꝰ semper multitudinē paribus pulsibus vnꝰ ipar interrdens paritatē corrūpit. ea demꝫ que secundū circuitus est analogia seruat. huc dā ordinē. ¶ Si vero vniuersaliter nullus seruatur circuitus. ior ordinatus hic talis vocatur;

Ca. x. de meſlitate ſi fit penes vnā pcussionē tantum.

Hit autē secūdū pulsū vnī equalitas ex eo q̄ ptes artie differenter hnt ad siturem et positionē et motū: et ex eo qm vnusquisq; s. ptiū pulsus sēz se est motū. Igitur si quidē ipositione particlaz est mequalitas cōsistat ex eo p sursū et deorsū et ante et retro. et dextra et sinistra transducta cē videtur arteria. ſi vero i motu illis velocius nel tardius. vel tē pestiuius vel serius vel vehemētius vel debilius. uel per aplius tempus vel mm̄ vel semper uel nequaq̄ motis. ¶ sēz vnāquāq; vero partem m eo p interrisus est manifeste. ex quibus est et distretus. i. bis pcutiens. In motus aut nō pari velocitate. rū tripiēs quidē est velocior: simiens vero est tardior. et ecōtrario tripiens quidē tardior: simiēs vero velocior. et secūdū vehementiā et debilitatē et putatē et magnitudinē silr nō i duoso lū tēpa diuisio. sz iampliora i quattuoriū. sensiu est dmoscibile. Igitur hec quidē sūt simplices et sēz vnū pulsū i equalitates;

Caplm. xi. de cōpositis pulsibz mequalibz m generali.

Ompositi vero sūt sēz quatuoz possibile fuerit aliam alij et vnā vm et vnā pluribz. et multas multis mixtiri. Et ista eaz propriō potiuntur noīe. sicut vermiculares: et formiculares et ethicus;

Ca. xii. De pulsu vermiculari et fluctuoso.

Ermiculuris quidem est cū quasi serpentis arteria vermis ostensio fit fluctuose erecti: et nō secūdū vnū tēpus tota distenditur arteria. Igitur si quidem cū putatē diastoles hoc

Talis pulsus dr meſlis i vna pcussione ſz m diuersis ptibz arterie.

hic dicit diuisio i eadē pcussione et i eadē arteria pe

et hic qui cōtradisat. silr aut ex eo qm i[illegible]

vide hoc additū ſpeciālr hoc phapo tñ dens

fiat vermicularis vocatur. Si autē cū magnitudine fluctuosus si pliciter Et manifestū est quoniā et debilis et spissus est vermicularis pulsus.

Caplm. xiij. de pulsu formicalan.

QUi vero Tyltimā dicendit debilitatem et spissitudinē et pauitatem formicalans pulsus vocatur. ..velox ictus quidē esse apparens non existens autem ictus.

Caplm. xiiij. de pulsu ethico

ETHicus autem ita vocatur pulsus sicut et vehementiam febribus qui multā ..transmutatoz versionē magnā facit. sed semper similis manet: et cōplicatus. et nūq̄ solutus toto hītu corporis egrotatiui cōtra in talibz febribus et pulsibus. Hec michi videntur sufficē de pulsibz introducendis dicta cē. Si eni quis ad id quod certius est venire voluerit/ librū totū habeat de pulsuū differētia a nobis scriptū. Quocirca nec̄ de pleno et vacuo pulsu/ nūc dicē necesse est: nec de rithmis. In illo eni certius dictū est de illis. et ē manifestior sermo ille introducendis. Resumentes igitur in capitulo ea que dicta sunt/ q̄ deinceps fr̄ adeamus;

Caplm. xv. de recapitulatione breuiter.

MAgnus igitur pulsus est qui secundū longitudinē et latitudinē et profunditatē arterie multū distantiā patientis fit. Longus autē qui secundū solū. et latus qui secdz latitudinē est. Et altus qui secundū profunditatē. Vehemens vero pulsus est qui percutit ..fortiter valide tactū. Mollis autē est in quo arteria tacta mollis est. Et citus quidē pulsus est qui in paruo tēpore dilatata arteria fit. Spissus vero qui per parū. Et equalis quidem est qui deinceps par. Ordinatus autē est qui secdz circuitū est par. Inequalis autem secundū vnā percussionē est impar/ inequalis dicitur secdz vnā percussionē. Et sunt autē manifesta et contraria horū: parius: breuis: strictus: et humilis: et debilis: et durius: et tardius: et rarius: et inequalis: et inor-

.B. infirmoē. B. et habet

Nota

ordinatus. Nequaquam manifestum est quoniam aliorum quidem grauium unusquisque medius est. equalis autem et inequalis medius nullius est: neque ordinati et inordinati. et quoniam horum quidem omnium medium est secundum naturam. in his vero qui est equalis quidem est secundum naturam solius hominis. alius vero et inequalis et inordinatus sunt preter naturam.

Capitulum .xvi. De causis immutationibus pulsuum in grauitate

Quia vero multipliciter pulsus veri apti sunt nulla enim inuenies vt ita dicam causam que et non hos vertat vt videtur michi trina eorum versionis suprema Differentiam faciens sic de unaquaque seorsum parte dicere. Igitur quidem prima est secundum naturam eorum versio. Secunda vero est si non secundum naturam quidem est: non tamen ita preter naturam est. Tertia vero est si preter naturam est. Supuenient autem hiis omnibus naturalibus diuersis Alii cum aliter arterie natum moueantur. et horum has primas scire cognaturum a qua causa et vsque quatenus versus esse pulsus contingit. Secundum quidem vnusquisque certissime vtique qui usus temptatus fuerit. Et horum multorum tangere arteriam: maxime quidem sani sine febre et in quiete omnibus vehementis motus: ita autem et in alijs dispositionibus. Qui vero non contingit vnumquemque experientia euenire multi enim ita male tos reprauerunt medicos quibus sani non potuti sunt optimum vtique est et hic plus habere artifice peritiam. habebit autem plus disciplinam adinuenies ab his que multis similiter existunt. Est autem secundum vt typo dicamus communis natura virorum: et aliorum mulierum. et quidem calidus sunt concreti et quorumque frigidus horum alterutrorum communis est natum. et temperatorum omnium communis est. et tamen in unaquaque predictorum communium naturarum est quod non multis assimilatur. quare et de quare a veritate naturam est ei qui quod communis est diligenter

Capitulum .xvii. De pulsu virorum.

Igitur viri quidem mulieribus sepius maiore multo sint

§. mequalis et mequalis ordinatus et inordinato

§. non naturales diuerse et preter naturam

§. alteri et alteri horum arterie mouentur aliter et aliter.

§. naturales pulsuum diuersitas

Hec autem qm̃ er ſompno tranſcendit ī vigilatione
ea ī eo quōd ꝙ nor emigilant magn̄ et vehemētes et
veloces et ſpiſſi et quāda concuſſione hītes. poſt ꝙ vero
ī ōmoderatione venit.

Capl̄m̄ xxv de pulſu hītuōm̄ accidentalium.

Superuenientes vero hītuōmes ad ſimilitudinē natura-
liū habent pulſus. Nā tenuis quidē natura factus
hn̄ carnoſus et qui natura tlis eſt portionalē pulſū habet.
Bene carnoſus autē tenuis factus tenuibz natura ſileñ
hē pulſū. Manifeſtū autē eſt ꝙm̄ ita ut nō virtus ſubalternata
ſit cā que ſecūdū tenuitatē et honā carnoſitatē tenuitatē
ordinē ſeruari oportet. ſed et in hīs ōmnib⁹ ſilr̄ vt ſcdm̄
vnū ſolū. Decimo ſerōnem ſingulariter ferimus verſio fiet.
Quecūqz vero debū carnoſis ſ̄ dicta ſ̄ hec et ī craſſis
dicta exiſtimere. oportet. intenſa tamē magis

Capl̄m̄ xxvi de pulſu cōplōm̄ accidentaliū.

Pleni et craſes accidentales corpora ſuperuenientes nā-
libus cōplōmbz vertunt pulſus;

Capitulum xxvii. de mutatione pulſuū ī tēbz nō ng
nunlibz: et primo ab exercitio.

Deincepſ autē tempus vtqz erit dicere alias verſiones
que in nō naturalibz cauſis ſunt. Exercitia ſecūdū
primapiā quidē et vſqz ī moderatū vehementiozes et magis
nos veloces et ſpiſſos pulſus operantur. Multa vero et
ſuper virtutē laboriōſus exiſtētia parvos et tbeallles et velo
ces et ſpiſſiozes vltimē. Superabūdant autē ī moderata
exiſtentia ut ita vltimū moueri poſſit et per longa tēpa
vel nequaqz ſed ſufficienter ſit exſolutus valde paruos et ī
berſſles et tardos et rāros operantur pulſus. Si vero ī
diſſolutionē virtutis verterint illius proprios dicetur aut
paulopoſt.

aplm. xv. De pulsu balneatoz ms. in calida

Balnea vero calida quidē magnos et citos et spissos et
vehementes. quoad fuit moderata. Immoderata vero
parvos et debiles veloces autē adhuc et spissos. Si vero i
hoc queuerint parvos et tardos et debiles et raros;

aplm. xvi. De pulsu balneatoz in aqua frigida

Frigida vero balnea confestim quidem parvos et debi
liores et tardos et raros et rariores. Postea vero q
cerius contigerit operatio. dio cui vel torpori vel vbur.
orpori igitur inferentia et infrigidata parvos et de
biles et tardos et raros. Calefactiua vero et roborativa
magnos quidē et vehementes. velocitate vero et spissitu

aplm. xvii. De pulsu tributoꝝ

Plura quidē multa vt aggrauent virtutē debiles
et mordinatos pulsus facit. Arrhigenes autem
ut velociores aplius q̄ spissiores. Cōmoderata vero magnos et vehementes et citos et spissos. Parvum vero vt
nō nutriant habuerit nō sibi cōmoderatus. sed et imoderatam
versionē oz vsq; ad breue tempus;

aplm. xviii. De immutatione pulsus ab vmo

Quinq; secundū aliqua quidē sibi vt tributa vertit
pulsus. Offert autē et eo q̄ mox versione ope
retur. et eo q̄ a vmo ea q̄ est prioz quies. et q̄ a tribu
tō. et eo q̄ velocitate amplius auget et magnitudine q̄
vehementia et spissitudine. fere cui quātū et vehemē
tioze et sufficentioze fortitudine corporis cōmoderatus ei
bus tribuit. in tantū magnitudinem vnus eleuat;

aplm. xviii. De immutatione pulsus ab aqua

Aqua omni cozi que inferuntur brevissima versione
operantur. Verūptū proportionaliter ut rū tributis et
hec vertit Alia vero oma q̄ frigida vel mutare vel calefacere

at balnea fria

ea facere

et vehementiorē similiter multo et tardiorum de medio paruo et rariore
sufficienter hñt pulsū.

Ca. xviii. De pulsu rōplōme calide naturalis et temuis.

Quibus vero naturā calidiores sunt maiorem quidē et citho
rem et spissiorem multo vehementiorē vero nō multo.
Quibus vero temuiores sunt naturā maiorē quidē et mino
rē multo vehementiorē nō multo. Igitur naturā quidē dñt

Ca. xix. De pulsu etatū.

Differuntur autē secundū etates quidē ita. Quōm q
quidē nomen geniti pueri pulsus est spissior. q
vero est same rarior. qui vero ī medio st omēs proportionaliter
sunt quātitatibus vel pueris vel senibz propinq esse videntur.
Similiter autē citissimus quidē est qui pueri et iuuenis.
tardissimus autē est qui senis est. qui vero aliaz etatū est
ī medio st. Multo vero maior est que secundū raritatem
est diuina senis ad puerū q ea que est secundū velocitatē.
In ea vero que secundū magnitudinē et vehemētiā est diu
maximus quidē ut in etatibz est qui iuuenū est. minimus
autē est qui senū. medius eoz vero puro maior est qui pue
roz est. Et vehementissimus quidē est qui iuuenū est. de
bilissimus autē qui senū. medius autē eoz est qui puero
rū est. Ita quidē ī etatibz sunt pulsus.

Ca. xx. De pulsu temporum anni.

Horis autem medii veris maximos quidē et vehe
mentissimos vt ī horis hñt pulsus: velocitate ro
et spissitudine cōmodentes. Similiter autē et autūpni
medio. Procedens autē hiemps quidē diuinit magni
tudines et vehemētias. addit autē velocitati et spissitu
dini. Et in fine rū ia acressent estus debiles et parui et
veloces et spissi. Autūpnus aūt procedens omī quidē
affert magnitudinē. vehemētiā. velocitatē. et spissitudinē.

vt hyeme superuemente ī paruitatē et debilitatē et tarditatem et raritatē versi sint. Assimlātur autē quidē p̄ma veris vltimis autūpm: vltima vero p̄mis autūpm. Et p̄ma quidē estatis vltimis estatis. Prima quidē vero hyemis vltimis hyemis. Et quecūq; estatis medie et medie hyemis pariter a altius tro distant similiter habent. Medii autē estatis partim quidē similiter ē partim vero contrario hīt medie hyem. nā paru quidē et debiles sūt ſeq; alterutrū veloces autē et spissi sūt estate: et tardi et rari ſt hyeme. nō tū ita paru estate ſt vt hyeme: ſz mīnus estate. neq; ita debiles hyeme ſt vt estate: ſz mīnus hyeme. Hec igitur ſſecūdū horas sūt pulsuū versiones.

a. ſimūl ptes tpis eq̄liter distat a medio estatis et a medio hyemis eq̄liter mutant pulsus

Caplm. xvi. De pulsu regionum.

Cū regiones autē ſmiliter ſt ut nr̄i horis. ī valde calidis quidē quales sūt nr̄i media estate. ī valde frīs ſles ſt ī media hyeme. nr̄i tū concretis regionib; ſles ī medio vere. ꝓportionaliter autē et ī medijs. Sed alia; cō stitutionū tentmentis nos aeris calide quidē calidis horis frigide vero frigidis. medie vere medius veris assimlant.

a. modernis

Caplm. xvii. De pulsu pregnantium.

In pregnātibus vero pulsus maiores et spissiores et citiores sūt. hīa vero ſſecūdū naturā ſt constituit.

v. Dispōnī puta ex pte stellaz et birmitatis nōcui et mazuī. et ex nāte.

Caplm. xviii. De pulsu dormientiū.

Quidem vere aliquid est ſecūdū naturā. Dormiēt autē et hīn pulsus interpientes quidē minores eos et tardiores et rariores et debiliores operātes. Procedentes vero tarditatē quidē mittūt: et raritatē: et maxīme post abū. maiores vero fiūt et nehementiores. Digerātes vero rursus vertūt ī imbecillitatē et pulsatē: cō seruant autē tarditatem et raritatem.

b. soꝑm

c. soꝑm

d. soꝑm

soꝑm plo debito

Caplm. xix. De pulsu statī emigratoz.

Vel mfrigidare pūt ñ tantū et arteriaz motū trāsmutant.
Ita quidem ñ nō natura vocatis causis pulsus vertūtur;
Capūm xxvij. ē problemū limitationes pulsuū pter naturā.
Eas autē que ñ preter naturā causis sunt versiones
Dicamus Demceps: submemorātes prius ēstimaz seroni
bus cōione conscripta sunt / coz q̄ st̄ preter naturā;
Capūm. xxviij. De modis cāz pter naturā limitatiū pulsuū.
ij. dispones
Dnstitutiones igitur aeris / et multitudo cibariorz quoad
agrauet virtutē et exercitiorz et balneorz / et sōpm ī
moderati / omīs preter naturā st̄. que em̄ secūm quātū st̄ sup
abundātie / eaz q̄ secūdū naturā / et eaz q̄ nō natum Sicut
cāz / ī id quod preter natuū est transeunt. Eaz vero cāz
ēt nō solū quanto st̄ preter naturā / sz ex grā / multitudo qui
Dem est mfimta. et propterea ī cōprehensibilis Aer vero
et ī hīs consistit ī quātū cōuenit generibz et spēbz finitis
mensurans quod mfinitū est. Quāq̄ quidem eaz q̄ preter na
turā sunt cāz ne.quaq̄ quis longe Dicet a ratiōe / hāt quidē
soluere et dispergere zoticā virtutē: illā vero velut cōte
rere et grauare;
i. virtutē. ideo p̄ē vita
Capūm xxv. De causis solutionis virtutis pulsatiue
ij. efficit cū sinceri
Soluitur igitur virtus cibi mdigentia et egrīm malo
more: et aīe passiōm fortitudme: et dolorz vehemētiz
Vel longitudmbz: et euacuatoribz imoderatis;
Capūm. xxvj. de causis grauātibz virtutē pulsatiuā.
virtus vitalis
Grauatur aūt a multitudie materie: et ab hīs q̄ orgāmz
sunt passiombz: puta flegmombz et squirris. v duritiēs:
et tumoribz apostemaſibz: et corruptiombz multiplicibz;
a. apostemosis
Capūm xxvij. depulsu solute virtutis: et cōtrite seu
du magis et mmus.
Soluta igitur virtus paruū et subtilem et spissū ad
valde pulsū operatur. Cōtrita vero et velut

.i. serōne cōi oppchē dit cās preter na turē et m gnāli

Egritud mes mali more seu male mo rigrātie st̄ egritudēs pestilentiales q̄ mala mduxit sitiōm. et paz obediūt medīne subseruientibz cordī.

grauata ī mequalitatē et mordmationē veritt pulsus: et
ī alia omēz/ set m ea que est scdz magnitudinē et vehemē
tia. hec em̄ proprie marme contrite virtutis sī ī equalitates.
et eius quidem ſ multū grauatur ī pluribz differentijs. et
eius vero que parū ī paucis. et plures quidē magn pulsus
paru/ et vehementes ī beatitudinibz ī parua lesione. contrariū
vero est m magna. Pereūt autem toti quidē motus/ et simul
mendunt mīorem lesionē m talibz dispōnbz. Sed qm simul
mendūt mīorem lesionē. qm vero pereūt maiorē ondūt.
Hec quidē sūt tres versiones oīs solutionis et aggravatas.
Quod aūt sibi et contrarium est proprium vnaqz assumit
ab efficiente cā;

Capliñ. xxxvm. De ītmutatōe pulsa ex virtute resoluta ab īdigestia.

Ego ab indigestia quidē soluta virtute versio pulsuū
secundū quidē plurimā quidem ībecillitatē et pu
tutem et velocitatē et spissitudinē fit. Mediante vero
ī imbecillitatem et putatē et tarditatē et raritatē. ē
simente vero ī vltimā parutatē et ībecillitatem et spissitu
dinem et velocitatis mendacē ymaginationē hic em̄ for
miculans pulsus vocatur;

Capitulū. xxxix. De pulsu vermiculan ab virtute resoluta:
et dīgestia eius aformicante.

Vermicularis aūt pulsus sit quidē et ipsa ia solu
ta virtute: sz adhuc paz repugnāte. Et differt
aformiculante m hoc q non adhuc simliter ī vltimā ī-
becillitatem et putatē contractus est: et manifestum
habet cā que scdz vnā percussionē ī equalitatē: ſ ab
eo q partes nequientes actus vel tardius monetur/
fit. vñ minus tardus vel parum est. quīz vero nesſ
tardus. iō qz et minus malicosus est:

Capliñ. xl. De pulsu virtutis resolute propter egritu

smes male morigeratus.

QVe igitur a piculosis et acutis febribus quidē st' smo pes vermiculares pulsū non hūt vniuersaliter. Alias autem solutiones virtutis ip̄lurimū quidē vermiculates seū tur. Et haz maxime eas q̄ sme febribus fiūt vel cū vil De parus. quapropter cardiacis quidē smopes formiculan

Caplm. xli. De pulsu virtutis resolute ab̄ modatis euacuatoibz stes:

COleras autem et fortia reumata ventris et sāguinis flurus et menstrua et omnes acutis euacuatiuas pas siones ip̄lurimū quidē vermiculates: in vltimis vero form culantes sequūtur. Cū autē sme febribz hec accidūt tūc vtuz et magis hermiculante pulsū inmemes; et manifestū et ip̄s plurimū permanētem. Tales quidem coissime eaz p̄ter naturā sunt eaz versiones. st et sdz spenē eas deiceps dicam.

Caplm. xlii. De pulsu ire.

IRē quidem altus est pulsus: et magnus et vehemens et velox et strictus;

Caplm. xliii. De pulsu delectatois.

DElectatois autem magnus et rarus et tardus. non tamen drūs quidem vehementia:

Caplm. xliiii. De pulsu tristicie.

TRistitie vero pulsus tardus et parus et debilis et rar

Caplm. xlv. De pulsu timoris.

TImoris autem recentis quidē et vehemētis et velox et concussiuus et inordinatus et meglis. Nam vero qui pauori equalis est qui tristicie. Omia aut hec loge p lixa efferta vel vehemēta nimis facta quales dissolute st virtutis sequūtur pulsus. Et tem soluit virtutē vniuersalē hs? cito quidem strictus fit fortiom: tarde vero strictus st cōtrarius;

Caplm. xlvi. De pulsu adoris.

ODor autem est qui vertit pulsus. Vertit autem qui vel per se fortis: vel qui est tpalis ytrinsis pu

ripalibus. sicut et flegmo parvus quidē existens adhuc et in
piens majorē et vehemētiorē et citiorē et spissiorē pulsū opi
tur. Sanctus vero et fortis valde factus vt fleūt in zōti
ēm valitudinē / apt⁹ pulsū immorē et subtiliorē et citū et spissū. Et quātū
cūq; magis prolixus fuerit vel vehementior fit singula cor q
dictaſt / mkendit. Qm autē in dissolut virtutē i debilitatē
et parvitatē et velocitatis mendacē ymagmationē / et super
habundantem spissitudinem versionē operatur:

Caplm. xlvii. De pulsu flegmonis.

Flegmonis pulsus qm quidem est cōis omis velut ser
vans est: vt videat⁹ q hoc quidē remissū est arterie. il
lud vero nō: durior. b. apparente ipsa. Habet quidē autē
et concussiuū pulsus hic: et velox quidē et spissus est: non
semper autem magnus;

Caplm. xlviii. De pulsu flegmonis impientis.

Qui vero est pulsus flegmonis impientis quidem tepidus
est maior eo qui secundū naturā est: et vehemētior et
citior: et spissior;

Caplm. xlix. De pulsu flegmonis crescētis m augmento.

Qui vero est eius qui augēt adhuc et adhuc adaugē
bit omā: et manifeste etiā durior est et cōcutiētior.

Caplm. l. De pulsu flegmonis crescētis m statu.

In statu vero crescentis manifestior est quidē et durior
et concutientior. immo autē q prius. nō tū debilior
quidem: preterq nisi super virtutē fuerit hec passio. sed et
spissimus fit et velox;

Caplm. li. De pulsu flegmonis crescētis m declinatione

Si vero sufficienter plura fuerit et m durierit sclirotice
dentis pulsus predictis temutas pulsus et duricies inascitur.
Hec autem fit m eo qui pulsū qui in toto est animali / vertit
flegmone: vel pter magnitudinem: vel propter principalitatē

partis in qua consistit. Sanus flegmone vero qui nō monet vniuersū corpus .ijm. ī flegmois parte ꝓpulsus est est ꝙqualis Dictus est. Intenditur autem et remittitur predictoz vnūquodq; ill a qualitate flegmois: vel ab ipsius flegmonē patientis orgam naturaN. ī que quidem magis nerwose sunt partes duriozes et magis serrātes et immorātes pulsus operiuntur. Que vero magis hems ſt et arterie pleue contranoe. Ipsaz autē haz ꝫmaioz ꝫ in arterias magis hūtibus ꝑtibz ēt ꝑpulsus: et facile iēstis et mozdmatus fit. Manifestū igitur iā est et cozz quoz epar flegmonē patitur pulsus .ijs. est: et .ijm. est cozz quoz splen: et cozz quoz zenes vel vesica vel uenter vel anus: et .ij. pleure tieoz et pipleumonicoz: et oim simplicī .quoz ptūs flegmonem

Caplīn. lm. De ītimitatoc pulsoz roc .acutiū apīc febris sequitur:

Preterea que ēlibz ꝓter smthomatū naturā et cozz q̄ ex necessitate cōs sequūtur et cozz q̄ secūdū euentū cōcurrunt ꝙadmodū vertere potest singulū et pulsū alterari ī toto cō tinget. et mutā m eo versione ꝓuentem ex ea q̄ est secūdū ratio nem flegmones q̄ et ea quā loci et ea quā ꝓsentis smthomatis natura operatur. Spasimi em̄ pati is quidem q̄ septi flegmonē patitur ꝓtus est. Suffocari vero quibus pulmo. Sincopem vero pati hūs quibus os ventris. Non mitrui vero hūs quibz epar. Non Sigerere vero hūs quibz venter. Octineri vero vrinā hūs quibz renes. Et sensibiles quidē partes ꝓ dolores vertūt pulsus. insensibiles vero scdm dispōnem solū. Ex hūs igitur oibz multotiēs alterationes fiunt coz qui ī flegmombz fiunt pulsuū. Et ꝙadmodū oportet determinare eōs dictū est quidē ī alius ſmaliter. Dicetur autem et nūc ī quantū introducendis vtile est;

Caplīn. lm. De pulsn pleureticoz.

Pleuretico pulsus quidē velor / et spissus / et non valde magnus est. videbitur autē esse et vehemēs

Hic autem non est debilis quidem. non tamen ita et vehemens quatu ex hac passione. Hunus enim t oibz memisse oportet quia in vnaquaqz re quantu in illa est versione scrutari: determinantes id quod propter quid aliud et nō propter illud cōtingit. Qu pleuretico4 ergo neruosiorem quodāmodo et durioꝛem operans arteriā velut ī vehementiā vertens decepit nō existimantes nequeuntes discernere dura p̄cussione a vehemēti. ita vero multas drītias pulsuū nequeūtes discernere q̄ plēs fortassis vtiqz detrahent quidē hīs que hic scribuntur ex hīs ipsi non intelligūt: ea q̄ recte scripta sūt inculpantes. Sed non oportet prolongare in presenti sermone de hīs. scriptū est em a nobis singulariter in libro de pulsuū motione. Exercitare igitur iubeo et mētē simul et tactū: vt ī ḡpīis operationibz cognoscere possit tactus pulsus: nō ratione discernere solum. Principiū aut est eius q̄ t vsu est exercitatoꝛis ea que per rationē est doctrina. et eiusdē spissitudinis qualitatē non possibile est ratione interpretari. Demqz magnas hr differentias pleuretidis q̄ supergreditur assuetam mensuram pleuretidis. vel q̄ deficit. Nā superabundatus quidem ī peripleumonias transeūte vel syncopem minuatem necesse est fieri. mdigentias ī catafoꝛā vel neuoꝛ lesioēs desimente. Ita vero mediocritatis spēs q̄ quidē velut fermtua spēs ḡpria imime pleuretico4 existens remissa quidem nalde et facilis digerende intensa vero malitiose et difficile digestibilis cognito pleuretidis. Hec vero tales quidē periculose sunt acute. cū forti vero et tarde digeritur: vel in ēpima transeūt: vel ptisis eis et marasmus succedit. Hinus igitur q̄ digeretur pulsus quidē omem decoquit paulatim ea que preter naturā est versionem. Hinus vero que t empima transit hm qui ēpicoꝛ sūt ḡpīi sunt. Sedm hec aut et hm qui ptisice marasmū passum

a. remissione febris et frequentie pulsus

a. fortitudine febris et in spissitudine pulsus.

a. fortitudine febris et spissitudine pulsus

a. cū cōtinuo somno

similes hñt pulsus
sunt/ hñs qui ī marasmis sunt.

Capl̄ꝫ. lim. De pulsu empiroꝝ

Est autem empiroꝝ pulsus modo quidē magnitū ēlis
est in statu existentis flegmones. Hic em̄ et ꝓpr ēpma
tū est principiū. Est aut et qū et mequalis et ordinatus ē.
pulsus epicus
ethicus autē est omnibꝫ. sā autē pure diatente secūdū alia.
est pulsus empiri pulsu flegmones in statu etis epi pulsi
quidē similis. sz equalioꝝ. ī rarefactionibꝫ vero et debilior et latior
et tardior et rarior;

Capl̄m. lv. De pulsu tabescentiū.

in tertia specie ethice
Qui uero marasmū patientū est/ nō sēcz vnā speciem ver
tatur pulsus. Oportet autē ī quantū comitent diuitiis
manifestis determinare. De hñs. qui quidē vtuꝫ er nō solutis
etiā flegmonibꝫ paulatim marasmū passi ſt ībecillior et velociores
et spissos valde et crasse muris sēcz magnitudinē ī vna p
cussione pulsus hñt. quos archigenes superuenientes et cir
cūmanentes vocat/ manifeste ondere volens eā que secūdū dya
stolem est breuitatē cū velut superuentu. nō em̄ vt abscisis re
pente simul/ sed vt ī flexis alterutris ptibꝫ ībreuitatē cōsistit
ī muris existens magnitudine secūdū alterutras ptes. Igitur
hic quidem nō hñs solis/ sed et ī pluribꝫ coꝝ qui ī literciꝫ
marasmū patiuntur exsistit. Hñs igitur qui propter flegmo
nem quidē obꝫ. sā autem et aliozꝫ multis: nisi aliquomodo for
te et illi ꝑ quosdā flegmones latentes marasmū patiuntur: et
erit hic vtuꝫ coꝝ qui ex flegmonibꝫ marasmū patiuntur exis.
Ethicus vero vniuersis hñs qui marasmū patiuntur pulsus
est: et eis hoc est cōissimū. In secūdo vero/ casu secundū mag
nitudinē est dyastoles mequalitas murisans. et em̄ plurimis exi
stit. Certū vero est quod spissitudinis. Existit em̄ et hoc
omnibꝫ hñs/ qui in cardiacis dispōmbus vel stomaticis syncopis
acute pclitati sunt: Deinde a vim potu effugiūt quidē acumē:
tempore vero procedente ī marasmū incidūt: nisi aliquo demꝫ

ē. flegmon ī statu epis

pclmones asame zcēc
Quia cessabat tensio
arterie cū fozti resisti
bili et arteria dilata
retrahit tuncꝫ ꝑs sup
ptē cadet

et hos dixerit quis ī parvus flegmonibz etiā manifestis nobis de
pcute Et eēm quidā corū superuenētē vocāt pulsū hūc: nisi
aliud dempz rursus/hos quidē ī flegmonibz alios vero sine flegmo
nibus marasmū quis pati dixerit. Hoc igitur īsolubile. hūt
autē pulsū hm ethicū ī manifestū spissū mīmis. et quidam
coz eēt qui superuenēs vocatur. Sp cōi quidē vtiqz hec dīnha
est pulsuū/hns qui marasmū patiuntur. Alii vero differēcia
est coz qui rarū hūt. sed in his oīb et precedens febris īspis
sauit eēt: et vltimo solutio virtutis sufficiens mspissāte. In
medio autē oībz quidē febribus mfrigidatis nondū autē fi
nitis eis/ eā que ad raritatē est versionē operatur. Hec
autē species marasmoz semp etati est pria: cū vtiqz magis
me quid coz/ q secūdū thoracē et pulmonē st/ pati cōtigerit.
hm febrilem duricie pulsus seruat: et si rarus fuerit. oīb
autē paucis coz qui marasmū patiuntur ī aliam regūlitatem
pulsus vertitur: preter eā quā diximus sedz magnitudinē.

Capm. lvi. De pulsu ptisicoz.

Ptisicorum vero notatoz pulsus parvus et tenellus
et mollis est et grossus moderate et ethicus.

Capm. lvii. De pulsu pripleumonicorum.

Peripleumonicū vero magnus est et fluctuosus q
dem et mbecillus et mollis ad simlitudinē pulsq
/litaryicoz preter q superabūdat ī megūlitate q est secūm
vnā pcussionē: et ea que sistematica vocatur secūdū qui
dē percussionē vnā qui velut mcisus et fluctuans et disper
tus q̄z fiens. In sistematica vero et alias differētias hī:
et q̄z quidē deficit: q̄z vero mteriit. Hebrientibz vtiqz
omnibz pripleumonicis acute/ et quidē comatosim hūtibus
quodcūqz vtiqz coz intendetur/ secūdū illud maxime quātitas
spissitudinis muenitur. Si eēm magis febrit peripleumo
nia sufficiēter spissus est pulsus. Si vero coma eius

magis ⁊ualuerit / minus spissus est:

Caplm. cvm de pulsu litargicorum.

Qvi litargicorū vero pulsus / minus spissus est: silis existens perpleumomcorū pulsui et secūdū magnitudinē et ⁊berositatē / et mollitiē. et tardior est et rarior: et minus inequalis: et deficiens magis q̄ interrisens fit. Est autē et q̄n discretus: semp in minorū est fluctuosus: ⁊ profundis tū catafloris ⁊ quibz hec dicūtur. cōpletarū ei vnūsquisq; suus cognitionibz egritudinū pertransimus: vt et de ficietū sedz quid / et nūdū perfectaz sufficienter cognoscē possumus magnitudinē quātitatēq; ia hnt: et quāta possibile est euenire. Qn autem multotiens quidem inequalitatis meminimus non sepe vero in ordinatos / scire oportet hmoi er saluter hic inequalitatem multū in ordinationē sequi. Rursus vero est minime inequalem pulsū ordinatū. parua igitur noctima inequales et ordinatos maiori vero inequales et inordinatos

Caplm. lix. de pulsu freneticorum. Cpulsus operantur:

Qvi freneticorū vero pulsus parus est. rarissime vero vbsus est. q̄nq; magnus. et robur moderate hr. et durus et nervosus est: et spissus minus et velox. habet autē quid et fluctuosū. q̄nq; autem subtremere tibi videbitur. q̄nq; autem et mentidi spasmatice. Quod eis febriū est proprium in velocitate symptoma / maxime hic manifeste se habet sedz vtroq; diastoles fines: et magis secūdū exteriorem. Est autē et inequalitatis spem q̄ secūdū positionem est minime in colerice fortē q̄nq;. Sed et rota tibi videtur multotiens arteria relinquens suū locū supra sufferri concussione ebullicis: magis vero q̄n pulsualiter dilatata. secūdū eūdem vero modū et inferius in cedere subuulsa magis q̄ contracta. ⁊ minus eius spissitudo ⁊cubentem minatur syncopim:

Caplm. lx. de pulsu passionis medie inter frenesim et litargiā.

Est autem et aliud quod passio quā sine media litargie et frenesis oportet notare quasi cū neutra eadem existens sine eorum amborū vt mixta ex frenesis et litargie speciebus hic quidem seorsū singulariter scrutabimur. De pulsibus vero eius nūc dicemus. et ut vero nō velut enigma quodā proposita sit; et concurrentibz eā ostendam. Multotiens quidem claudunt oculos et dormire videntur: et sternut: rursus autē ꝯ plurimū attente videntes extendunt irreuerbente: seu cachexi. Et si interrogaueris quis eos et collo qui coegerit difficiles sunt respondere et pigri. Multotiens autem paraphone et non recte loquūtur respondētes et deridentes manifeste. Talis quidem est hec passio: quā nō volo ostendere concurrentibz signis rogmā penuria proprii noīs. Pulsus vero eius ſt velocēs quidem et spissi similiter sicut frenetici: sed minus. ita vero et fortitudine minus habent. lati vero sunt et breues: et id quod est secundū exterioꝛem motū repente abscisū nō habentes ꝛz alio quidem modo velut introrsū festinātes subsiliūt superfestinantes ſ dē sistolem et velut submittentes diastolem. nō tū similes secundū hāc frenetico. quod enim velut abscisū est non habet;

Caplm. xxi. De pulsu conchelatorx.

Ruchorum vero pulsus cachectas cū eos detentos vocabant veteres cachexiā vero et catepleſim. i. depressionē humores hāc passionē vocant. assimilantur ſ dē secundū alia litargicis magnitudine grossitia et tarditate et rantate: sicut et tota passio hec ab illa passione non procul spēm̄ est. Non tamē imbecillis cachector pulsus est neꝛ mollis. ꝛz in hys vtiq; et valde durus. sicut et in hor. ꝛ solutur quidem et inflatur totus habitus litargicus. costringitur autē et retinetur cachectus. Ita vero et inequalitate et equalitate differūt ab invicem. equalis enim est

Lachicos pulsus: megnalis vero stargico. Archegenice autem aut arteriales singulas in eis calidissimas inuenit. ysad modū et spasmū passiuis cū catafora.

Capitulū. lxvi. De pulsu spasmatos.

Edum autem qui spasmi patiuntur ipm quidem corpus antene contractū esse videtur: et vndiqz obtinidi rectū nō vt contractū ab aliquo vel constrictū. non autem vt bliter horzens velut febrile: et marime i musculis: neqz propter duriciem difficile extensiuū: velut quod in ipis quidem longitudinibz: et marime cū peccatis vel malicijs viscez: sed quasi corpus nernosū concauū velut intestinū: vel aliquos simile et vtriqz finibz tensū. ita vero et motus est megnalis sedz sursum et deorsum transeunte artena sicut corda. ō enī diastoles et fistoles apertiom qz concussiom magis assimilantur: velut exiliente sursū: et rursus intro emulsa: neqz separatim hoc patiente. qz vno tempore multociens hec qdā quidem per eius ferri sursum videtur sicut sagitta: alia vero introfert sicut ab aliquo attracta. et hec quidem velociter moueri: illa vero tarde. Videtur autem et vehemens vel magnus esse spasmum patientiū pulsus. ipse vero qdē est neqz tbeullis neqz parnus. nō tū quātū apparet vehemens vel magnus est. decipit em pcussio propter tensionem qdē robusta apparens: pp concussionē vero exaltata. vnde et altior qnqz apparet: et velut somū qdā asperum perficit ad tactum. Et neqz aliquē latebit exercitatoz hic pulsus. nulli em assimilatz neqz tensionē que est ad alterutrū: neqz spasmo sui motus. Multo autem eo cū pulsu catafore difficile cognoscibilis contrario: et soli et qui sedz seipz pulsū alterutrū per se cognoscere diligenter exercitatus est / possibile est et mirtho nes cognoscere.

Capitulū. lxvii. De pulsu paralisis.

Paralisis pulsus parvus et imbecillis et tardus est. et quibusdā quidē celer et rarus. quibusdā vero spissus quidem. sed subdeficiens mordmate;

Capitū. xxiiii. De pulsu epilenticorum.

Epilenticor vero et appopleticor pulsus similes st. Quecūq igitur de epilepticis dicentur. hec de appopleticis dicta ee existimare oportet. intensa tñ magis. In eo quidē qui cōmodeate molestatur et nodū sufficienter fortior fuerit hec passio natura. nulla manifesta est imminuta versionē magnitudine et vehemētia et velocitate et spissitudine et durine. Solū vero sicut tensa sedz alterutra est arteria spasmū patientibz decenter. Si vero fortius passio fuerit. vt aggreuet virtutem. inequalitatem quādā suscipit. et tensionē fortem. et minor fit. et imbecillior. et rarior et tardus Magis autē conterens et subiugens virtutē et imbecilles et parvos et spissos et veloces pulsus operat;

Capitū. xxv. De pulsu spumaticorum.

Spumaticor pulsus tensionē quidem quādā simile habet spassionē. Magnus aut et fluctuosus vt qui pipleumomicis. Et secūdū ep vtrūlibet in eo maxime dinabitur. sedz illud oportet expectare transmutationem. Nā si quidem periploica spes dinabitur. in periploican. si vero spasmatica in spasmū spumatia desinet. Quetis vero ex pis fortiter suffocatur parvus hns et rarus subfit. Morientiū vero iā spissus et mesis est;

Capitū. xxvi. De pulsu orthome acute.

Orthome acute pulsus inequalis est. et mordmatis subdeficiens. Et medie quidē malicia. spissus est. Eius vero in vltime est violenta. tardus est et deficiēs. Interimentis iā vero spissus est et imbecillis;

Capitulū. xxvii. De pulsu suffocationis matricis.

Matricis vero suffocationis extensus est spasmatice: et rarus. periculose vero spissus est et morsmatius et subdeficiente: Capitulū. lxxix. De pulsu stōi patiētis.

Stomacus passus ita ēm ēm uocetur a nobis ꝓpresentarū ob ventris ꝓpter multoꝝ consuetudinē nō sedz vnū speū uertit pulsū. Sed qui quidem flegmonē patitur solū modo qualem in flegmone nerui corporis fieri dirimēs uersionē talem opatur. qui vero contritus uel morsus uel uulneratus uel singultas uel uomitatiuus uel nauseosus uel ꝓappetibilis uel dolens secūm simthomatis speciem. Quoꝝ mozdicationes quidē et uoītus et nausee et singultus et anxietas et dissolutiones in spissant pulsum fortiter. et parui et imbecillem operātur. et quibusdā modāte velociozem. Contritio vero sola sine horū aliquo rarū et parui et tardi et ꝓbecillem. Talis autē cōtritio et ī cibarus grauatibz fit nulla habentibus fortem virtute: sed ipā quantitate molestātibz: et quibusdā humidis non mozdicātibz cōfluentibz in eū. Qui autem in frigidabit ab ipsis tūc vtuz et maxime pulsus talis erit;

Capm. lxxx. De pulsu holismi.

Sed et holismoꝝ talis est pulsus. Igitur si quidē in spissitudinē virtūs dispōes vniuerse prolongate vel uehementiores facte/ vermiculante pulsū operātur. Que vero in raritatem et predictas differētias semper intendūt: et talem quādā cū eis etiā speciem in ea si secundū vnū pulsū est inequalitate geneant vt ī multis videatur personatū esse corpus arteriē: vt ī nullo cōmunū videatur esse: sed velut arene superne mentis sensum fieri tactuꝝ secundū Symstolem.

Capm. lxxi. De pulsu ydropicoꝝ alchiticoꝝ.

Ydropicoꝝ quidem pulsus asciticus quidem longus

et spissus et subdurus cū ꝺ tensione;

Capl̄m. lxxi. De pulsu timpanitis.

Timpanithe vero longior nō imbecillis velocior spissi
subdurus cū quadꝫ tensione;

Capl̄m. lxxii. De pulsu anasarce.

Anasarce vero fluctuosus latior mollis;

Capitulum. lxxiii. De pulsu elephātiorum

Elephantior vero pulsus parvus est imbecillis et tar

Capitulū. lxxiiii De pulsu veterior sī febre
Veterorum pulsus sine febre imnor. et spissior. Dur
or: non imbecillis ictus;

Capitulū. lxxv De pulsu suspichū elleborum

Elleborꝫ vero suspicientū parū quidē antaꝫ vomitus
contribularetur latus est et rarus: tbecillior aūt
et tardiorꝫ Comentū vero et sudātū meꝫlis et mor-dā
tus. Cum vero et meliorator: effectorꝫ ordinatus ꝺ̄:
sꝫ adhuc et mequalis. minus vero ꝺ̄ prius. Prope vero
ad quodꝫ sedꝫ naturā vementū equalis et maiorꝫ est ante
riorib; et vehementior. Quicūqꝫ vero ex hīs simptom
patuntur et spasmī et singultū parvuꝫ hīs et tbecillis
et mordinatus est pulsus et velociorꝫ et spissus minꝰ.
Hīs vero qui suffocatur corꝫ parvis et imbecillis
est pulsus: et mordinatus. et mequalis. nō tn spissus:
nexꝫ velox: sed superturdans magis Ostendit aūt et flu
ctuosum quidem et latū: et qnꝫ contensionē quamdam
arterie brauē;

Explicat liber galieni de
differentia pulsuū.

Prohemiū mauri toletum in libꝝ galieni de retentu pulsus. quē transtulit de arabico in latinū et hūc ātea trānstulerat Johānes filius ysaac de greco in arabicum.

Cum iam in arte medicine studere libros ꝑ facultatis huius in eloquio latino audirem magistri illic regentes et scolares quibus iā notū erat me linguā nouisse arabicā et litteras atq; galienū alios ꝙ doctos in eadē perfe ctisse doctrinā diligenter instabat exorantes vt inter numerosa codicū multitudinē eligerē quos de grecorū fonte arabes sequentes in arabicā transtulere linguā nōnullos intuitu rei et ētā vtilitatis scolarū in latinū transferrere sermonem. Quib⁹ t tā fauorabili petitione nū nec debebā nec fas esset obuiare ꝙ ritus toletū regens cā exquisitionē moderate curauī. Mirabar itaq; super cogitanti ac deliberanti iohānem lib⁹ quem penes eos perfectiorem et vtiliorem reperi qui prius vt potē ysagogas legitur prima fronte transferendus ea⁻ rat. quē dnō adiuuante transtuli. Deinde post hunc iuxta illud euāgelicū quērite et inuenietis pulsate et aperietur vobis in armariis arabū studiose quērens quē transferē libꝝ inuenī galienī de pulsu ac de pulsus vtilitate ac de motibus membrorū liquidis vno volumē contentos pulsauī ꝙ animo vt hos in latinū deducerē noticiam. Iamq; igitur seu nosse stulti accipiens hos libros de arabica in linguā transtuli latinā scolaribus ac magistris huius professionis vt credo vtiles. De pulsu vero licet beatꝰ liber quē philaretus edidit: tanto tamen hic legentibus vtilior ac pretiosior habetur quāto aurū plumbo precio sus existit. De pulsus aūt vtilitate et de motibꝰ membrorū liquidis a scio non est auditū ꝙ linguā latinā de greco siue de arabico a quo ꝙ fuisset translatus;

Liber guliem de tactu pulsus ad tutorū sūt capla. xv.

Capitulū. primū p̄mittit tractū: et ostendit q cor et artie vnifor miter pulsāt: et q̄z artiaz ē pulsꝰ occultꝰ: et q̄z pateꝫ et p̄ quid arterie bꝫācho brachioꝝ cōuerentꝫ tūgūtur.

Memibo tibi tarissime tutize in hoc libro quedā q̄ didascalos mstruit et informant in cognitione pulsus arteriaz: que in alio libro diffusius ex posui. Octo igitur sūt arterie et cor vnā formā pulsant. ideo q̄z ex vno duoz potens oīa phanc. Motū tamen omn̄ nō deprehendes arteriaz: q̄z caz q̄ sūt in membro carne denudato facilius motū sentiet. Caz autē que in membris existunt carnosis occultior erit pulsus. Caz vero q̄ sub carne spissa occultantur vel sub osse vel sub membro alio latent nō esse est possibile motū sentire q̄n du corpus se habēat sm̄ naturalem dispōnem. Quod si quādō subtilietur et extremiet̄ marie vehementer fortassis eas sentiet. Motū aūt arterie ossi spine mfixe sentiet quisquis manū suam super ventrem posuerit. Venas vero arteriaz in manibz ac pedibz cēn tū antiquitus palpare mōre solebant. Venaꝝ vero tū poz exteroz ac interioꝝ et rasrete manuū et pedū motꝰ sensibilis semper extitit. Venaz autē que in capite sūt post aures et caz q̄ sūt in aduton̄ latere sinistro et aliaz q̄ nō sūt carne coopte multa pulsus mmus illis est manifestus. Preter hoc ens q̄ palpatur facilius et cōmodius est cui cōuenientius ei qui necesse hꝫ vt ullas suas venas. ē. pul satiles intendat palpare q̄ sūt inter rasterū manus nō ali as. q̄n iste due cimetriones apparent p̄ carnis inopia i ipis locis. neq; cōpellit nos neq; virgit necessitas aliquid de corpore detegere: vt in aliis vens facim⁹ plurimē. et caz situs ac positio est directa. et hoc magis perfectū et melius est ad cognoscendū motū caz perscrutabiliter.

Capitulū. ñ. narrat septē genera pulsuū.

Cum autē vena palpaueris arterie m omnes suos diametros senties extendi. Omē eñ corpus tres habet dimensiones: longitudinē: latitudinē: et profunditatē. Unde qñ m hitudine naturali corpus consistit/arteria distenditur m oīb dimēsionē equaliter ac probabiliter. Si vero dispositio corporis sit ñaturalis/pulsus ī vna dimnutur dimensione plurimū. m alia vero superet dit. Oz ergo tūc scire qualis fuerit pulsus naturalis. Qñ si pulsus nnaturalis inuematur addere m latitudine latus appellatur. Et si m longitudine addit appellatur longus. Si ī profunditate sublimis vocatur aut hūlis. Sublimus pulsus appellatur asensus eius sursū. Hūlis descensus eius decorsū. Sed st̄ spēs pulsq hñs supradictis contrarie. Omnes quidem pulsu naturali/strictus/curtus/depressus ad operationē illorū sic dicti. Pulsus autē qñ iā expressus est dispōnem naturalem/si m oī dimēsione dīmutur/vocatur parvus. Si m oībz additur vocatur magnus. Et hec st̄ spēs ī attēduntur secdm quātitatem dyastoles. De proprietate aūt motus est velocitas ac tarditas. Velocitas est motus intensus/Tarditas est motus remissus/De proprietate quidē pcussionis siue ī pulsionis ipsius pulsus est fortitudo et debilitas. Est eñ fortitudo m pulsu qñ manū arteriā tangentem fortiter impellit/Debilitas vero qñ eā ī pellit debiliter. Duricies autē et mollicies st̄/Que hītudines ipī corporis arterie. Pulsus eñ phibetur dura qñ quasi dura sentitur arteria similis quidē tactu corneo cōfecti. Mollis vero qñ tāgitur quasi ad tactū carnis dedmāb sentitur. Est hec quidem spēs pulsus licet cū motu repi

Primo geg

2m geng

2m geg

3tū geg

atur autem tamē proprie et nō ꝓprie motui attribuit: sicut alie tres species quas nupꝑ diximus. Quoniā vna illarū spēz .s. velocitas et tarditas in qualitate motus consistit. Alia vero spēs .s. fortis et debilis in ſſlitate consistit percussionis. Tertia quidē spēs .s. magnus et parvus in quantitate consistit dyastoles et ſiſtoles. Corpus autem durū et molle nō eget motu vt sit durū et molle. Et hec quidē tres spēs iā memorate reperiuntur in ipsa

h^m genus

percussione pulsus. Alia aut iāmdā spēs quīta inuenitur .s. spissus et rarus in remissione ſ est inter duas percussiones consueuerūt eni medii tempus quod est inter duas percussiones in quo quidem vena constringitur remissionē appellare. Oportet ergo didascalū ꝑmo in pulsū ꝓcedere qz vene constrictio nō sentitur. Est itaqz pulsus dnīta tā percussio qꝫ remissio. Percussio quidem est qn cū vena palpatur monetur quasi manū repellens. Remissio ve ro est quies inter duas percussiones. in qua est spissus: et rarus: et medius etiā inter has duas dispōnes. qui est pulsus naturalis. Hec quoqz spēs pulsus ex temporis quātitate cognoscitur. Cuia pulsus spissus est ille in quo est quies modica rarus autem est ſ est in quo est quies magna. Refert inter hec vtrū quies an remissio dicatur id mterualli quod est inter duas per

C^m genus

cussiones: vel mora: aut ſiſtoles. Pulsus etiam equalis et diuersus in omnibus hūs spēbus iam predictis erit. Cū eni magnitudo vnius pulsus equalis est magnitudini alterius perhibetur pulsus equalis in magnitudine. et cū velocitas vnius est celeritati alterius censetur equalis in velocitate. Et ad instar horū dicitur equalis in velocitate et tarditate: atq in spēbus reliquis. Et fortassis qnq interrupit inter numerū determinatū

pcussiom̄ inter pulsus equales pulsus duersus siue ī
equalis. et hoc duersimode. qua forte post duos pulsus
equales est pulsus tertius eis duersus. et isq; post tres
pulsus equales interdit quartus inequalis. et aliq̄ post
quatuor quītus. et hoc ꝑdunt scdm̄ hūc ordinem: et ad
hoc nistatur ī numeris sequentibz: vt post isq; pulsus eq̄
les sextus interdit inequalis. et post sex pulsus septimꝰ
interdat eis duersus. Est itaq; in hmōi pulsu eq̄litas
violata. ideo est duersus. Cruptis potest aliquē
obseruare ordinem: et ob hoc erit ordinatus. In hoc aūt
duerso pulsus attenditur ordinatus et inordinatus.
Cū enī in hmōi pulsu duerso vnus ordo duersitatis
obseruatur ꝓhibetur ordinatus. isq; videlicet inter inme
nsos determinatos eqlīt vnus idem pulsus semper occurrit
duersus. Vt pote si post tres equales semper isti⁹ oc
curruit duersus. Licet enī pulsus equalitas violet
ac destruatur ī ꝓportione tamē pdicta ordo. qudē pul
sus semper obseruatur. Qui. quidem in sua duersitate
pulsus suū nō obseruat pdictū dicitur inordinatus:
Caplm̄. iii. de spēbz pulsus duersi tū siplicibz q̄ cōpositis:
et causatore actoris ab aplion determinatoē.

Alterius aūt attendendū q̄m duersitas est aliq̄n
in vno pulsu. et sic duersificatur: qua vel ī plu
ribz arterie partibz siue secūdū motū ñ situalem siue
secūdū motū non situalem duersificatis: vel sigillatim
in motu ipius arterie alicuius partis vnus. In plurib⁹
quidem motu situali duersificatis vt cū vna mouetur
sursū alia deorsū: vna dextrorsū alia sinistrorsū: vna ā
tea alia retro. In plurib⁹ autem motu nō situali disor
datis vt q̄n pars vna mouetur velociter: pars alia tar
de. aut pars aliqua anticipat: et pars alia retardat. vna

fortiter: alia debiliter. vna ample: alia anguste. vna diu
ter alia molliter. In motu quidē vnius pulsus arterie fit duū
sitas. Quāz tū meditur motus mensione manifesta. et ex
hac spē diuersitatis est pulsus crispans. Interdū aut
fit motu quidem directo: et deinde reuerso. et ex hac qu
dem diuersitatis spē est motus vocatus duarū pulsio
nū. Et aliquā fit cū motus est equalis velocitatis. et hoc
est qū motus incipit cū velocitate: et deinde velocitas di
minuitur paulatim atq; gradatim donec denū desinat i
tardū. vel econuerso: cū incipit a tardo: et deinde q̄da
tm intendendo desinit in velocem. Similiter intelligendū
in forti et debili i magno et paruo. Nec motus tū diuersi
in duas ptes tm modo: sed in pluzes sz ip sensus tactus cō
prehendit. et hec quidem st spēs diuersitatis simplices in
vno pulsu. Cōposite vero spēs st sex. ip vna species
cōponitur cū alia: et qnq; cū duabus: interdū et nec
cōponūtur cū duabus vel pluribus. Genus diuersitatis
quibusdā ī posita st noīa ppria. vt pulsus vermicularis
et formicans et simus. Vermicularis quidē qui tanq̄
vermis estimatur arrepere in arteria. et ita incipit arte
ria quidē adiuuare sicut fluctuans. nec in vno tempore tota.
Verūptamen si fiat cū magnitudine pulsus appellatur
fluctuās absolute. Et si cū putate pulsus vermiculosus
appellatur. Et manifestū est ip pulsus vermiculosus cū
hoc toto debilis est et spissus. Et qn pulsus fit sime
debilis et paruus et spissus formicās appellatur. et esti
matur ip sit velox. non tū est velox. Pulsus autē qui ethi
cus appellatur. i. firmus et ip admodū febris denotatur ab
hoc nomē est ille in quo nō contingit magna diuersitas
penitus si vniformiter manet semper. neq; pficitur. et hō
est quoīa subā corporis tota alteratur et cōmutat ī habitu.

dmem egritudms m generatione hac febriū qñ huiuscemodi pulsus accidit. Contenti st̄ didascoli secūdū q̄ videtur mihi hoc quod ad presens super pulsu declarauimus. quoniā si quis voluerit species pulsus scire per scrutabilius ex tractatu qui fiet de spēbz pulsus a nobis editus est poterit īformari. Ideaz non est nobis necesse tractare de pulsu pleno et vacuo: nec mensionē facere de mensuratione pulsus. quoniā oia quidem hec narauimꝰ m libro de spēbz pulsus perscrutabiliter. Reductis itaqz ad memoriā hys q̄ supra dictum est ad sequentia stilū diuertamus:

Ca. m. de diuisionibz pulsuū: et q̄ inter quoslibz duos pulsus cōtrarios est aliquis medius tēperatus: ptēr. q̄ int̄ equalē et inequalē ordinatū et inordinatū.

Rememorandū igitur qñ magnus pulsus est qñ distenditur arteria distensione multa m longū latū et altū. Longus aut pulsus est qñ distenditur arteria distēsione multa m longū tm. Latus quidē pulsus est qñ distenditur arteria distensione multa m latū. Sublimis aut̄ pulsus est qñ distenditur arteria distentione multa i altū. Fortis quidē pulsus est qñ extenditur arteria contra digitos vehementer vbi repellendo: et pulsando vehementer ac fortiter. Pulsus vero velox est qñ distenditur arteria m modico tempore. Durus quidē pulsus est qñ sba arterie rigida est. Mollis est qñ substātia arterie est delicata mollis. Crispus aut̄ pulsus est m quo est q̄dā modica equalis quidē pulsus est qñ pulsus equales st̄ ad inuicē. Ordinatus vtiqz est pulsus cuius periodi st̄ equales. Inordinatus aut̄ pulsus m vna pulsatione dicitur diuersus m vna pulsatione. Ex hys itaqz spēbz iā memoratis ratioē oppositionis clarent alie spēs hys contrarie. s. pulsus: curtus: strictus: depressus: tardus: debilis: mollis: rarus: diuisus.

et mordinatus: Et manifestū est q̄ inter duas spēs cōtrarias ex istis spēbus una est media preter equalem Et diuersi: ordinati et eius contrarii medius est. Ceterū inter oīa illas spēs p̄mas ſt spēs pulsus medie ſ ſt naturales. In istis autem spēbz vltimus pulsus eſtis est tm̄ naturl. reliqui vero nō naturales sunt. S. Superius: et ordinatus et eq

Capitulum. v. De tribz generibus cāy pulsū imutatū ꝛ generali.

Immutatur aut pulsus pluribus ac diuersis modis: nō aliqua tenitur fere causa ꝙ pulsū nō imutet. Ideoq̄ decreuerūt medici causas pulsus imutantes ꝛ tres spēs p̄mas et vlēs p̄mo eē studendas: ac demū de specialibz sub eis contentis eē prosequendū. Prima itaq̄ imutatio q̄ accidit in pulsu est naturalis. Immutatio aut scda non est naturalis: nec etiā egredit a natura. Certa tio imutatio egreditur a natura. Et iste spēs imutationis in oībz accidit speciebus naturalibz. Tertie nāq̄ diuersis temporibz mouent scdm diuersas hītudines. Oportet ergo eū q̄ uoluerit scire ex qua causa est fit imutatio pulsus et quātū imutatur spēs cognoscere diuersitatē corpoz. nec potest diuersitates pulsus hoīs scdm veritatē scire prius: nisi tm̄ experientia. Ideoq̄ q̄te oz vt arteria hoīs tangas multis vicibz in tempore maxime sanitatis atq̄ salutis ex oī quidē occasione et motu mali quo tenuis: vt naturalis a naturali diuersitatur distātia in tempore dispositionis ad sanitatē contrariatur. Ceruptū medico non est possibile vt oīm pulsus hoīm experientia dinoscat. plures enī hoīes multociens indigentes medicis in tempore sanitatis eis nūme occurrerūt. Melius tamen est vt in hoc quidem capitulo prudēs quidē p̄ferat ignorāti. Preferetur enī prudens ignoranti in hoc q̄ hīt penes

se rerū noticiā: ſ ꝙdē plurib⁹ ĩſtit hoꝛib⁹ ĩ vna hĩtudine.
Prudens etiā ꝙ penes ſe noticiā diuerſaꝝ hit hĩtudinū ſemper ignoranti eſt pferendus. Diuerſaꝝ dico nō ſolū numero: ſz ſpeie vel gnē. Curis nēpe verbi grā natura ꝙ⁹ cōplectens miſita eſt. et mulieribz natura complexū eas. et frigidis cōplexione natum ꝙdē alia coīcat. et oī malento nā ylib⁹. et oī pugnā alia natura coīcans. et ĩ hꝭ ꝙaꝝ haꝝ nārū vniuerſaliū corpib⁹ raro reptā ſſimle. Ex hoc ergo ſumitur ꝙ ꝙ naturas nouerit vnuſales ſecundū ſe et ꝛſuper ſingulaꝛib⁹ ꝛpriando aut punī erraꝛ: aut declinabit ad ueritatem:

Capliī. vi. de mutatione pulſuū ſedz ꝛcr naturales. ē. cōplexionē hĩtudinē: ſexū et etatem.

Quiuerſaliter attendendū eſt ꝙ illoꝝ ꝙoꝝ cōplexio naturalis eſt calida pulſus naturalis eſt maioꝛ pulſuū coꝝ quoꝝ complexio magis eſt frā: atz velocioꝛ atz et multo ſpiſſioꝛ nō tamē multo fortioꝛ. Violentoꝝ etiā corporū pulſus ꝙdē maioꝛ ꝙ ꝙnaturalis: et multo rarioꝛ: nec multo fortioꝛ. Pulſus ꝙoꝝ duoꝝ ſedz plurimū pulſu mulieꝛ maioꝛ eſt multo: et fortioꝛ: ac rarioꝛ co mſtū: tardioꝛ tñ eſt ꝙz. Variātur itaꝝ pulſus ad tſtaꝛ hoꝛ naturaliter. Immutantur ĩſuper et ratoē etatum. Infantis eñ ꝛnoꝛter poſt ꝙ natus eſt pulſus ĩſima eſt ſpiſſitudine. Senis vero pulſus ĩ ſima raritate.
Pulſus etiā pueroꝝ ĩſima cōſiſtit velocitate: atz ſenū ĩſima tarditate. Etatiꝝ vero etatū inter has duas mediaꝝ pulſus exiſtit intermedij. Et ſedz ꝙ etas alteri illaꝝ magis accedit/ et ei ī pulſu magis aſſimilatur: preter ꝙ rauitas excęſſus ī pulſu ſenis pluſ ꝙ tarditas excęſſus ſupra quātitatē pulſus mediocratis habūdit.
Pulſus etiā adoleſcentū ĩ ſima adoleſcētia cōſiſtentū

maior est. senū vero minor. puerōr aūt modico maior. ꝙ pul
sus mediocris. Amplius et fortior est pulsus dictorum
adolescentū. sensibilior. et puerōr mediocris. Hoc
quoq; nō pulsus ītmutatur secūdū ētates;

Capitulū. viii. De ītmutatione pulsus fm̄ res non nāles
.6. tempora āni: regiones: et alias aeris ītmutationes: et ac
tiōna anīm: et cibos et potus: et tantionē et repletionē:
et hītudines et rōplerionēs acquisitas: et somnū et vigilia:
et exercitiū et balneum.

Immutatur quoq; pulsus fm̄ tpa ānī: verbigra
mediō nanq; veris pulsus est maior ac fortior ꝙ esse
potest secundū āni tempora: m velocitate vero et spissitudi
ne temperatus. Et ad mstar hiemis se habet ī medio ātūpni.
Et quāto tempus veris procedit virtus pulsus simul:
ac magnitudo et velocitas augetur: atq; spissitudo. Aestio
autē ꝙn tempus accedit estiuū fit pulsus parvus et debi
lis: fq; velox et spissus. Autūpni vero tempus quāto pro
cesserit magis tanto magis ex hiis spēbz simulatur. .6. et
pulsus magnitudine fortitudine velocitate et spissitudīe:
adeo quidem ꝙ ꝙn hyems aduenit pulsus uergit ī punta
tem raritatem: ac debilitatem. Principiū autē veris
autūpni fīm assimilatur: et finis veris ītio quidē autū
pni. Estatis quidē principiū fīm ipius assimilatur. et prin
cipiū hyemis fīm eius. Puncta quoq; temporis quoz lon
gitudo a medio estatis et hyemis est una et equalis pul
sū equaliter ītmutat. Medium vtriq; estatis quo ad quid est
velut hyemis medium. et quo ad aliud est velut ei contra
riū. q; pulsus m vtroq; similiter est parvus et debilis.
nisi quia m estate est velox et spissus: m hyeme vero tar
dus et rarus. nec tāta attingit m estate modicitatē quā
tā m hyeme. Verū ī estate minor est ac debilior ꝙn hye-

me. Secūdū hūc itaq; modū pulsus variatur ex ām tēpo
ribz. Et adhuc quidē ex regionibz mutatur. Erit igitur
ī regionibus sūme calidis sicut medio estatis: et ī sūme
frigidis vt in medio hyemis. et intemperatis ſ. admodū
ī vere. Consimiliter quoq; et in regionibz ſzū complexio est
intermedia intermedie se hēbit. Cetera vero ī mutatio
nū in aere contingentiū ſ ad calorem magis declinat ad
tempora quidem ām calida computatur. et ſ fuerit ad fri
gus magis declinans ad tēpora ām frā referetur. et ſ
ad temperatā declinat medio veris assimilatur. Iuuan
etis quidē tempore pulsus maior fortior velocior et ſpſ
sior existit. in ceteris quidē in sua manet consistentia.
Quadmodū itaq; ex iā dictis aeris ī mutationibus
ī mutatur pulsus: similiter ī mutatur et ex āsy accidē
tibz. Ira enī facit pulsū elevatū et magnū et velocē
et fortē et spissū. Timor vero subitus pulsū econtrario
facit debilē et parū insuper et tremulentū diuersū
et mordinatū velocem etā et spissū. Quasi timor prolonge
tur efficitur pulsus debilis tardus et rarus. Delectatio
autē pulsū reddit magnū tardū et rarū. ī fortitu
dine autem a dispōne naturali ipm mīme ī mutat. Ira
iustus quoq; econtrario reddit pulsū ipm debilē tardū
et rarū. Et omnes iste cause ſ ipm ſ eueniāt aut ſ vehe
mentes valde accidat ex eis pulsus qui fit ſ ipm virtus
dissoluitur: quia omnes iste cause dissoluūt virtutem.
Quasi fuerit fortes operantur hoc cū velocitate. si ve
ro debiles sint operant hoc sedz longitudinē temporis.
Dolor autē pulsū efficit qualē et ira. Et gaudiū siue
letitia qualem efficit delectatio. Hīs itaq; cognitis
super ceteris ām passionibz quibusmodi pulsus efficiūt
inuestigare non erit difficile. Cibus quoq; et potus calidi

talem efficit pulsū qualem efficiūt et supra dicta calida. vt pote calidū tempus: et etas: et regio: et consimilia. Frigidus etā efficit cuiusmodi efficiūt et supradicta frigida. Durus vero durū et vacuū, et huiusmodi reddit pulsū mollem et plenū. Multus vero vsq; ad virtutis aggravationem pulsū reddit diversū et mordacitū. Archigenes vero dixit q; maior erit tpō velocitas q; spissitudo. Si vero cibus temperate suatur pulsū reddit magnū et fortem velocem et spissū. Et si pauus fuerit cibus minor quātitate repenta q; nutrit nutrimēto sufficiente alterat quidē pulsū sed q; immutat tēpatmētū nutrimēti cibi: nisi qua minus erit: et tempore resistet breuiore. Si autē fuerit citra modū paucus in pulsu vias abbreuiat proprietates. Cum autē immutat pulsū q; admodū nutrimentū differt tū in eo q; velocius immutat et q; eius immutatio citius perficitur q; immutatio q; fit ex nutrimēto: et addit in pulsus velocitate et magnitudine plusq; in fortitudine et spissitudine. Pulsus aut ex cibo augmētatus mauē hī moram: et velocitatem magis tēpatā: consimiliter et fortitudinē et spissitudinē. Qui quidē mspectus nos muenies hoc in vtroq; faciē sed q; narrabo. quod est q; computabis q; addit nutrimētū tēpatū fortitudine. et pones augmētū eius in ea longiorē morā. sed q; quidē illud addet vnū in magnitudinē pulsus. Immutato aut pulsus ex potu assimilis est immutationi q; fit ex cibo. Cetera vero q; sumūtur sed q; nutriūt aut calefaciūt at nutriāt aut corpus quorūq; alterāt modo et modo et motū arteriaq; diversificant.

Humidi itaq; et repleti pulsus ad nectar pulsū maculentoq; et pinguiū de quibus supra meminimus

immutantur. Habitudines enim et complexiones corpori co
tingentes. s. effigies pulsui immutant. sm. admodum dispo
nes naturales. Sompnus etiam cui sit de reb⁹ naturalib⁹ m
thil ad hoc pertinet ipm prohibet alius qui pulsui i hmo
modi timuit. In mitio enim cuius pulsus fit mnoz debili
oz tardioz atq; rarior. Et qm progreditur ho i sompno
tarditas cuius atq; raritas augmentatur: et precipue post
receptionem cibi: nisi quia fit maioz et fortioz. Cum so
pnus prolongatur pulsus redit ad debilitatem: et pmitate
et m tarditate sua manet. ac raritate. Pulsus autem exer
tati a sompno in principio quidem sue exercitionis fit magis
fortis velox et spissus: et quasi fit in eo horripilatio. De
inde modicum post ad temperantiam redit. Habitudines qui
dem corpori contingentes. s. effigies pulsui quidem sm
admodum dispones immutant naturales. Extenuatus ac
macer naturaliter qm carnis accipit augmentum temperate
fit eius pulsus similis pulsui eius qui temperata carne
naturaliter habet. Et qui decens hr naturaliter corpo
ac extenuatione meruit eius pulsus assimilatur pul
su eius qui naturaliter est macilentus. Manifestum
autem est q oportet diuersitatem q est inter extenuati
et temperati carnem considerare ex alio et immutatione
virtutis in ceteris rebus secm hoc exemplum: donec im
mutatio quidem fiat et accidat ex illa re de qua fuimus
locuti dicturi. Et quod dicimus in eo qui hr carnem
temperatam intelligere opm impinguis plus vehementius et
fortius. Complexio si quidem alterat pulsum q accidit cor
pori: sm admodum complexio corporalis immutat. Oz ergo
ut rememoremur immutationes suas q ex causis accidunt
q no sit naturales. Ideo ergo q excretum in suo principio
et q du no excedit quantitate temperata constituit pulsum

magnū fortem velocem et spissū. Quando vero intendit et laborantis excedit virtutem pulsus efficitur parvus velox debilis m̄ sūma spissitudine. Cū aūt exercitū t̄ tm̄ temperātē quātitatem transcendens ꝑ vehemēs sit vt laborans m̄si cū labore movere non posset et post quietis tempus diuturnū et ꝑ nēs. ꝑ moueatur licet quescat sz lassatur et deficit valde pulsus fit primus tardus debilis rarus. Q. si quidē ēcens ad virtutis tendat dissolutionem pulsus eius sic disponitur quadmodū ip̄ius virtus dissoluitur. Et post paululū narrabo ꝑ lis erit pulsus ꝙn virtus dissoluitur. Lauacrū quidem quod fit ex aqua calida pulsū constituit magnū velocem spissū: et addit m̄ fortitudine sua ꝑ dū ip̄m lauacrū exercitatur moderate. Q. si temperiem excedit pulsū ponit parvū debilem: m̄si sit etiā tūc velox spissus. Q. si desinat ablui post illud ei accidit pulsus fit parvus debilis tardus rarus. Si vero fuerit cū aqua frigida tm̄ illo quidem sui pulsū constituit parvū debilem tardū rarū. Omnis vero pulsū constituit secundū id quod accidit ex eo. quia non potest esse quin vnū suoz operū: aut corpus mortificat et infrigidat: et parvū reddit pulsum debilem tardum rarū: et si quidē calefacit et confortat pulsū reddit magnū fortem: m̄ velocitatem autem et spissitudine reddit ip̄m tēperatū. Hoc quoq; m̄ pulsus immutatur ex causis nō naturalibz.

Capitulū. vm. in quibus de causis extra naturā tā sozis quātitatem ꝙn sozis totius generis immutantibus pulsum.

Oportet ergo nunc vt narrem immutationes q̄ fiunt ex causis que sūt extra naturam. Et dicā primus quod meatum paulatim ex causis exeuntibz a natura mutatione immutationis cibi. Immutatio quidem causaz ꝑfi-

mantiū vehementer vt multis tibus aggrauās virtutē
et crcritiū intensiū lunacrū et somnus ſt' cause a natura
excuntes. qm̄ additio quātitatis cā. ꝯ nō ſt' naturales
extrahūt eas vsq; dū fiant excūtes a natura. Cause aut
ꝯ nō quātitate tm̄ excūt a natura ſz etiā m genere suo
cōprehensibiles ſiūt mō. ideꝯ non est possibile eas diffi
nire: nisi ꝙ ratio artis m hoc erigit et nos cogit. vt sint
q̄ numero possint comprehēdi: licet sint infinite: et esti
mentur sub generibz esse et spēbus certis ac determinā
tis. Hec a vero deuiant. qui dicit q omīs causa excuns
a natura nō potest cē qui virtutem dissoluat animalem: et
exsufflet cā: aut suffocet: aut grauet. Dissolutio vero
virtutis erit er priuatione nutrimenti: et er malicia egri
tudinū et er fortitudine animaliū lesionū: et er vehemē
tia dolorū aut er eius diuturnitate: aut er euacuatiōe
mmiá. ēs autē que suffocat virtutē et grauat ſt' vt
multitudo materie. Egritudines vero ꝯ contingūt ī in
strumentis ſt' vt apata acuta et dura: et reliqua apata
vt bubones: et alia que sub spēbus corruptois siūt diuīsa
Q ꝯ quippe dissoluitur virtus pulsū facit parūm debile
spissū. Et qm̄ aliquid cā suffocat et grauat ponit pulsū
diuersum mō dmatū: et mdum m eo ideꝯ oīs diuer
sitatis spēs: et precipue diuersitatē ꝯ est m magnitudie
vel virtute. Diuersitatis em̄ hui duo modi magis appro
priantur hitudīm suffocanti virtutē et cā grauanti.
Q ñ autē id quod cā grauat et suffocat multū m hoc ꝯ
dem excedit erit m spēbz pulsus diuersitas maiꝯ. et
si nō m hoc ꝯsimiliter excedat diuersitas m spēbz pulsus
erit minꝯ. Et si malicia fuerit facilis mūb pulsuū maꝯ
noꝯ erit maior ꝯ mūb pulsuū mīnꝯ: et mūb fortiū ma
iꝯ ꝯ mmcūs debiliū. et qm̄ dicēs. i. malicia ē magna

res se habet econtra. Arhus nempe cladibus motus eius destruuntur totaliter. Et motus non sius actus sunt tēporibz nisi qua motus qui non sius actidit tēporibz mōre imuit claudem: et motus qui destruitur naugem pretendit claudem et uehemētioze. Immutationes ergo iste sūt vnūsales: si fiūt ex oī quod virtutem dissolut: et oī quod cā sussocat et grauat. Et in singulis eaz est aliquid proprīū per causā que fert operantē. Cū autem dissolutio virtutis fit ex priuatioe nutrimenti tūc immutatio pulsus i mīoz erit ad debilitatem pultatē velocitatē et spissitudinē. Deinde autē cū virtus ad media dissolutione hītudinē tē det pulsus quidem indebilem parūm tardū ac rarū immutat. Deinde vero qn virtutis dissolutio completur pulsus si quidem fit sūme parvus et debilis et spissus: et falso creditur ee sit velox. et hic vocatur formicās. Pulsus aut vermicularis fit etiā qn virtus dissolutur: nisi quia tūc nō fit qn virtus penitus dissolutur: sz qn de ea aliquid remanet. Differūt tamē inter se qn hic nō fit sūme debilis et parvus vt formicās. et in eo quidē diuersitas si fit in vna percussione est manifesta. et illa qdē diuersitas est quoniā omnes artere partes nō simul incipiunt mouere: sz qdā anticipāt qdā retardāt. ideoqz nimioz existit formicās et curtior et fortasse in eo non est curtitas. ac ꝑca nimis malus est. Semopis quoqz si fit ex febribz acutis mortiferis nō ponit pulsū vlēm prozsus. Reliquā tū virtutis solutionē imitatur sedz sedz plurimū primo pulsus vermiculares: deinde vero formicās. Et plurimū pulsus sumitur vermiculares qn fuerit absqz febze aut cū febze: febze quidē facili. Ideoqz imitatur semopim si est propter cor pulsus formicans. Et imitatur nauseam et fluxū festinū et emo-

rosagram et fluriū sanguinis per vtriūq; pozū et omnē mozbū
Tque torpus euacuatur velociter sedm plurimū ꝑmo pulsꝰ
vermicularis. Demde sequitur vltimo formicinus Et ꝗn fue
zit hec egritudo absq; febze pulsus quippe vermicularis
Dmosceturꝫ amplius: et reuelabitur et dumbit Duturus.
Iste st' ergo ymitationes vniuersales ꝙ contingunt ex tan
sis exeuntibz a natum. oz ergo vt natrē eas per smglas spēs.
Capm. xx. īspāli de ymitatione pulsꝰ ex dolore et apīte
Dolor autē qn pulsū ymitat si fuerit validus et m
membro nobili sicut operatur apā etiā m principio
ꝙdm est modicū constituit pulsū maiorē fortiorē ac velo
ciorē et spissiorē. Quando vero dolor augetur et corrobo
natur ita vt noceat vnitati vitali pulsū facit immorē
et debiliorē: et cū hoc etiā velox erit et spissus. Et quāto
magis dunt doloz et addit vehemētiā maiorꝫ istiz pmē
tatiū augetur et roboratur m pulsu. Dolor autē qn vnita
tē solut pulsū quidē comouet mdebilē pauū et spissum
valde: et ꝙ ezcedatur falso ꝙ sit velox Apā autem quod
ꝙcce flegmon appellatur oībz curatiuis ablatis cōstituit
pulsū ad modū seire que serpat ītū ꝙ quidā ptes artie
estimantur distendi: qā vero mme. et manifestū est ꝙ
sentes ipm duriorē. et m hoc pulsu etiā est quidā tre
mulentū. et est velox spissus. et non est semper magnus.
et maxme ꝙdm est m principio siue generationis pulsū
efficit naturali maiorem fortiorē velociorem. Quando ꝙ
apā fuerit m augmto erit augmentū quippe m oībz istis ꝙ
piretatibz quas predixim m pulsu: et efficit pulsū du
riorem et vehemētioris ventilationis iuxta quātitatē ma
nifestā. ītꝫ apā ad suū perueniat statū pulsus accedit
ad duriciā et ad tremulationē m augmto manifesto: nisi
ꝙz immor efficitur ꝙ prius fuerit. nec efficitur tumen debi

lioz ꝺ prius extitisset: nisi egritudo sit maioz virtute: et
fiat spissioz ac velocioz. Qñ apā longo moratur tempoze
et mduratur ac sitatur pulsus/ addit cū his quas narra
uimus hītudinibz/ subtilitatem et ducie. Et ꝺ hoc
ꝺchoc duximꝰ ī apāte quide est intelligendū pulsū ve
naz tocius tozpis immutante aut su magnitudine: vel
magnitudie periculi membzi ī quo accidit. apā nāq; qꝺ
nō immutat pulsū venaz tocius corporis imitat salt
vene illius membzi in quo accidit illud apā. ad instar illi
quod narrauimus. Et ꝺ naturā proprietatū quas narrau
mus ex hītudinibz arteriaz augetur et ꝺminuitur/ at
propter quātitatē apātis: aut ꝑ naturā membri ī qo
accidit. Qñ membra quide neruosa pulsū efficiut du
riorem et magis serrosum et morem. Et mēbra ī sibus
natura vincit venaz et arteriaz magis vincit/ pulsum
constituūt maiorem: et ꝺuersitatis ad ea properat et moz
ꝺnatio. Et ex hoc ꝙ narrauimꝰ liquet. ꝙ his erit pulsus
qñ accidit in apāte apā. et ꝙ his erit qñ ent accidit ī
splene apā. et qualis erit qñ accidit in lembz. aut in
vesica: aut in rectmo quod colon noīatur: aut ī stōco:
aut ī pellicula latera tinoluente: aut ī pulmone: et vbi
in oibz mēbris quoz apā sequitur febris. Et hoc qui
dem preter imitationes ꝙ accidit pulsui propter natu
accidentiū sequentiū necessario: et ea ꝙ contingit et
accidit eis scdm ꝙ de proprietate ymutatiuaꝝ illoz ac
cidentiū est ut imitet pulsū. vt fiat quippe ī pulsu
imitatio pmixta cū potetia et imutatione ꝙ fit ratioe
apātis: et ex imitatione ꝙ fit roe nature mēbri: et ex
ea ꝙ fit ratione accidentis ipm sequētis necessario.
Capitulum .x. De imitatione pulsus ex apāte diaphag
matis: et ex pleuzesi.

Apostema autem qñ accidit in diafragmate sepus i
ducit patienti spasmū. Et qñ accidit in pulmone
sepus accidit patienti suffocatio. Et qñ accidit i oris
no stomaci sepe acc̄it syncopis patienti. Et qñ accidit i
epate patienti quidē contingit ꝙ corpus eius nō nutri
tur. Et qñ in stomaco cōtingit patienti ꝙ nō i corporatur
nutrimentū. Et qñ accidit in zembz contingit strā
guria. Et qñ fuerit aliquod membrū magis sensibile pul
sū narrabit sedz morbū qui fuerit in ipō tantū. Ideo
dz ꝓpter has proprietates oīs mutatur i pulsu apta
patiētui plures imutatoēs ac diuersę Et ita exposuimꝰ
i alijubz libris qualiter oz hinus alterationes agnosci
sufficienter. Ego autē narrabo mic quātū cōpetit ex hoc
diascolis. Oro ergo ꝙ pulsus pleuretiquz si est extri
tus do prouenies ex apte acuto in pellicula latera et
costas tuoluēte velox et spissus nec multū magnus
est. et creditur ꝙ sit fortis. sz sedz veritatē nō est
debilis, nisi qua nō fortis est sedz ꝙ pulsus ysimat.
Oportet ergo vt hoc medicꝰ comedetur vbiqz. qui
vnūquodqz horz mutacionē oportet sedz ꝙ imitatio in
pulsu erit ex eo. et removetur abeo quod nō causa ipsi
existit. sed ex causa rei alterius accidit. Et ꝙ pulsus
apta quidē hinus in pellicula costas mouente ꝓpea
ꝙ sentitur durus et similiꝰ nervo inducit errorem
ei qui nō fuit exercitatus i pulsus scia. ita ꝙ credit
ipm fortē existere ꝓpter hoc ꝙ nequit inter percussionē
duram distinguere ac fortem. Sili quoqz nō longe est mi
tū a medicis qui nō possunt inter spes pulsus multifa
rias ad plenū distinguere vt reprobent quod in hoc li
bro memoratumꝰ. Et tū ea quidē ignorāt si vera sit et
nō intelligunt infamant nosipsos et calūpniantur. Ex

oportet in hoc capitulo multa interponere. quia ut ipsimet
De cognitione pulsus librum speciale. Ego autem mmo
ut exercearis cognitione tua et palpatione tua et tactum
donec spes pulsus addiscas opere. ne sis in distinguu
do verbo tm et cogitatione contentus. Exercearis igit
tu qm scis quippe q quatu tpleuretice pulsus heat
spissus no pt ee difficile. licet inter spissitudine que
fit in egritudine hac necessarie imoderata et inter m
nore paulo magna nesat ee dm. qm spissitudo modu
excedens necessario quide fit qn apa quos e i pellicula
costas minoliente ad pulmone declmat in tm ut fiat
inde periploia aut fistula atrahere simopsi inducet.
Spissitudo vero paulo minor oz ut fiat qn pleuresis
indicat appopleria atrahere. aut peste tnerus attrahere.
Douersitas vero seruosa q fit tpleuresi ppter hunc
q alios apathos si est facilis sigt apa in pellicula costas
inoluente molle velox digestione. Q si fuerit ia douer
sitas valida illi apatus austeritate significat. et q dif
ficile digerentur. Pleuresi autem hac hitudine cu debi
li virtute crente morte inducit velocem. Q si cu forti p
maneat virtute aut sua prorogat digestione longo t
aut retardat aut ut cito colligat materia in pectore d
clinat aut i ptisim ex ulceratione pulmonis tendit.
Quando vero digerit apa remouetur a pulsu imuta
ens a natura. Et qn apa tendit ad materia colligi
da pulsus audit in pectore colligende materie prue.
Dispositio quippe qn declmat ad hoc q eger dispont
in ptisim tue inde audit pulsus q fit i ptisi;

Capitulu. xi de pulsu epicoz et ptisicoz

Collectio autem materie i pectore i principio q
collectionis statuit pulsu sicut predixi q apa ad

acutum efficit ipm̄ tempore status. qua apā quod est m
illa dispōne est illud quod generat materiā pulsus. nō
fortassis est diuersus ordine ꝑfectus. et in oī cui⁹ est
talis dispō est m vna finis dispōne. Q. ergo colligat
m pectore materia pulsus tuū m oībz suis dispōibz est
ꝑ.asmodū narratum⁹: preter hoc ꝑ equalitati propm
quor existit. qm̄ autem materia efflunt debiliorz efficit
pulsus: ac latior et rarior. P. tisicoz autē pulsus non
mmutatur vniformiter. idēz tamen oz notis differētis
tangere eorz quātū possibile fuerit. D. ico ergo ꝑ ille cui ac
cidit ptisis et arthetica paulati er apāte quod nō dis
soluitur pulsus fiet debilis et velocior et spissus val
de: et erit silis caude soricis t magnitudine sua t vna p
cussione. et appellant hūt pulsū archigenes declinē er
vtraq; ꝑte: volens ex hoc sufficiare hominē m diste
sione cū ptis vtriusq; declinitate ipm̄ pulsū ad modi
tatē er vtraq; parte declinate. q; ptes arterie er vtraq;
ꝑte subito absendūtur. veruptm̄ veluti telmentur. et fi
unt silis caude soricis t magnitudie sua er vtraq; ꝑte simul.
misi qua hoc nō est illi qui talē dispōnē tm̄ habet: verum
etiā pluribz quibz ptisis accidit quocūq; modo accidit. s. oī
bz quibz accidit ptisis er apātibz. et pluribz quibus accidit
ptisis er apātibz alia causa: misi sint illi quibus accidit etiā
ptisis er apātibz occultis a natura. ꝑ si ita fuerit iste pl
sus ꝑmus est vt illius cui accidit absq; apāte. Et pulsus
vniformis existit et cōstans m oībz quibus accidit ptisie.
et hec est generalior oībz rebz m vniuersis. D. cunde secō
diuersitas caude soricis silis ꝑuenens m magnitudie di
stensionis. qm̄ iste pluribz accidit. C. ertia aūt spissitudo.
pulsus cm̄ ille reꝑitur m oībz quibz ptisis accidit er apā
tibz. et inscrutabile quidē existit omnibz cuemre mos velociter

formidandos propter egritudines cōdis. aut propter ſyncopim
ex ſtomaco prouenientem. et vno potatur. ac illā euadit mor-
tem ſubitā. et tractu temporis in ptiſim deuenit. niſi quis
dixerit q hīi quoq; pereūt ratione aptum que non apparet
facilium q̄m amisit quibuſdā pulſus declinus. niſi quis di
cat etiā in iſtis q eoz ptiſis etiā ex apōte cōtingit. in ce
libus autē sicut q eis amisit ptiſis abſq; apōte. et hoc
eſt de febribus ābigues. Et pulſus in eo tuus eſt hec habitudo
conſtans in vna diſpōne eſt debilis ſpiſſus vlde. et quoꝝ
pulſus eſt declinus. et eſt iſte modus ſecūs de ſpēb; ptiſicoꝝ
et quoꝝdā ſecūs. tertius pulſus quoꝝ dā eſt rarus. et
nō poteſt ee in iſtis q̄ febris ꝙ incipiat ptiſim cōſtituere
rit pulſū ſpiſſū. et q habitudo trahat ipōs q̄ virtus diſſol
uitur vt ſpiſſitudo eoz in pulſu multiplicetur. Medium ve
ro tempus quod eſt inter extenſionē febris et aduentū ob
tus infirmi mutat pulſū in eo rarū pulſū. Et hec ptiſis eſt propria ſenib. q̄n fuerint maxime in quibuſdā ptib;
pectoris et pulmonis egritudo ex quib; hec ſpecies ptiſis
nascitur. Durities nēpe q̄ poſſedit vene febris acquirit
p manet in eis illesa licet pulſus ſit rarus. et in quibuſ
dā ſpāliter pulſus alteratur ptiſicis in q̄ dā diuerſitas
preter illā in q̄ in magnitudine q̄ premiſimus. Pul
autē ptiſicoꝝ. i. ex vlcere pulmonis accidens eſt plurime
debilis velox velocitate facili. frequens tñ et conſtans in vna
Capitulum. xii. de pulſu pleuriticoꝝ et litargicoꝝ Diſpōne
et peſtis et frenesis et egritudo apōte ex litargia et frenesi et cōgelatoꝝ.

Expleumonia vero patientiū pulſus. i. egritudine
ex apōte pulmonis accidēte eſt magnus. et in eo eſt
fluctuatio. et debilis eſt. et eſt vt pulſus egritudinem
patientiū q̄ vocatur oblimo. que ex apōte contingit fleu
matico in cellulis cerebri. preter hoc q diuerſitas in pleuri

mcis est maior: et m vna quidem reperitur percussione et ī plu
ribus. Quersitas autē ipius m vna percussione aut erit
decidens aut fluctuans. et fortassis raro tamē duas
hī percussiones ī pluribz quidē percussionibz. forte eī ꝑ se
fert tempore motus. et forte mouetur tēpore quietis. et plēs
m eo spēs diuersitatis cū hoc existit. et omnes pipleumō
am patientes exacuta febricitabūt. et fortassis eis acrid
mōr appoplexia. Et quodcūq; horū duorū superat smtho
matū sedz illud quātitas spissitudims cuīcūt arterie m
eis. Quomā si febris m hac superat passione pulsus m
dem erit spissus vehementer. ꝑ si appoplexia magis su
perat erit spissitudo pulsus mōr. Pulsus autē patien
tiū egritudime ꝑ uocatur oblimo / ꝑ ex apāte fluent flāti
co m cellulis cerebri contingente / pulsu silis existit pe
ripleumonīe patientiū m magnitudme sua / debilitate
ac mollicie. nisi quia tardior eo et rarior et mmor eo du
sitate. et magis ei competit tempe motus quiescere / q̄ tpē
quietis mouen. et forte bmā hī percussionē: et fluctuat sp.
In appoplexia grauī quidē sit egritudme dispō narra
bo. ego quidē tribuā tibi signa egritudmū perfecta ex pt
. quatmq; ex eis prenosce possis ac scire ī quibz est dimi
passioms: aut ꝑ nondū st' ī plete quātū de eis restat:
et quātū sedz statū m quo st' addere possibile est. Et di
uersitatē multoriens narraumq;: et m ordmatione pau
cis dictibus. Oz ergo nos scire generaliter de esse q̄ di
uersificanti cōpetit malus ordo sedz plurmū. et raro
reperitur pulsus diuersus ordmatus nisi mōstruose.
Et cū pestis fuerit facilis pulsū fuerit diuersū ordi
tū. et cū fuerit magna pulsū constituit diuersū non
ordiatū. Bursen aut hūtibz passionē ꝑ ex apāte accidit
calido m cerebri pellicula aut m dyafragmate pulsū

magnū eis raro reperies. sed parvus existit: et modicum
m eo est virtutis: durus valde: nervosus: spissus: velox
et fluctuatio forte est m ipō. et videtur interdū quasi
tremulans interdū vero creditur rūpi: secdm q ī spasmo
contingit. Latitudo quippe ī propria est febri rōtigēs
m velocitate pulsus est m hoc pulsu manifestior q̄ in
ceteris pulsibz m utraq; distensionē extremitate. ma
xime quaz m extremitate eius extrinseca. Et fortassis
m eo recipitur diversitas ī tpositione consistit: q̄n pul
sus existit fortis et plerūq; creditur tota vena sua
deseruisse locum: et elevari ad celsioꝛē. et erit elevatio
sedz elevationē tremulationis. et constringitur ī silitu
dine distensionis arterie ī pulsat. Similiter q̄n declinat
deorsum ad mstur eius qua inferius attrahitur per cōst'
tionē vene pulsantis. Q: si spissitudo fuerit valida
syncopī indicat cito accidere. t hic quidē alia egri
tudo inter egritudinē quā appellauimus hirsen media
existit. nec una illaz est. sz cōicans ex utraq; earum
cōpositu. Et iquirū ipsa quaz hītudinis ei⁹ ē dispō
m tractatu quē tractabo specialiter. nūc vero pulsū
qui m ea fuerit explicabo: ītimus mētio quā facimus
de hac egritudine frustra nō fiat. ego si quidem
significabo per accidētia ī sepabilia sibi. Dico ergo
q̄ hanc egritudinē patiētes sepe duos oculos clau
soporat et sternit. dein oculis aptis diutius mutētes
sternut absq; motu palpebraz: prout accidit patiētibz
egritudinē ī appellatur cachoror. i. cōgelatio et si quā
dem interrogantur et vocantur/ vix et tarde respon
dent: et sepe modo turbato. nec respondet respōsione
cōpetenti delirantes ac vana loquētes. Hec dest
ptio morbi cuius volo pulsū demonstrare. signum ipz

ipsum amittebz ī sepabilibz: qua ipm nō determiam ppio vocabulo. Pulsus aut hums passioms velox est et spissus: vt laborātium birsen. msi qua mma est velox et spissus: virtus quoq; eius ē mōz. et latus et curtus. nec amdit ei motus meisio subito ēternus. sicut amdit birsen patientibz. sz amīt ei spēs alia. s. qua pulsus ei velociter mterius contrahitur festmater ac si tremulet distensio nec assmlatur pulsu patientiū birsen: qvē ip nō amdit illud ei quod est quasi mrisio. Pulsus vero passioms ī appellatur tachocz et est congelatio ī pluribz dispōmbz sius assmlatur pulsu patientiū ēstu diēz ī vocatur oblimo. s. m magmtudie et tardītate et raritate. sicut ipa ēpritudo congelatio non distat m natura sua ab ēpritudine qua appellam9 oblimonē. msi qua pulsus patiētiū congelationē nō est debilis neqz mollis. neqz m ipis duabus ēpritudis inter pulsū hoz et pulsū illoz est dīa magna. sicut etiā inter eos est dīa m eo ip corpore eoz qui patiūtur cōgelationē constricta collecta. Et inter pulsū hoz et pulsū illoz est dīa m equalitate et diuersitate. qm pulsus patiētiū congelationē est equalis. et pulsus patientiū oblimonē est mequalis. Archigenes vero dixit ip lonis arteriā noz ppe caldus inuenitur m eo qui spasmū ītuitur

Capl̄m. xm. De pulsu spasmaticoz et appoplectīcū subethiticorum et epiliticorū et paraliticorum.

Spasmoz aut arteriē substātia cōstricta ꝛepitur atz collecta ex oibz suis ptibz. nō ad mstur vene qua aliquis cōprimit: aut sicut vena horripilata: sic amdit m febribz: et maxime m īmensis accessionibz: nec sicut vena dura cū distensio est difficilis pcussu dura. sicut m duturna cōtingit passione. et maxime qui

ſher fuerit cum horrore qui fuerit circa egrotū: vel in interioribz eius fuerit peſtis: verū vt pote ſubā neruoſa tonica: vt inteſtinū aut tale quid cr vtrum; pte diſten ſiū. et motus bene fit diuerſus qñ vena ſurſum atz deorſū mouetur vt corda. nec diſtenſio in ea ſentitur: nec cōtractio. ſz motus ipſius tremor ipſius exiſtit: et qua ſaliat ſaltū ſurſū: deinde attrahatur ſubito deorſū. nec ei contingit qnz hoc qnz illud. ſz fortaſſis vno tpe rēpitur vna ps ſurſū eleuari quaſi īpellatur vt ſagitta in arcu tranſmiſſa: et alia ps retrahatur interius: acſi aliquis cogeret ipm. et pars velociter moueri. et altera tarde. Et patientū quidē ſpaſmū pulſus eſtimat fortis magnus. in veritate autē nō eſt debilis nec pigr. nec etiam fortis vel magnus: ſicut videtur. percuſſio eiꝰ bene decipit et oberrare facit eū qui nō eſt ſubtilis. et eſtimat q ꝑ ipm diſtenſione ſit fortis: et credit te mulitoꝝ ꝑ ipm motus q ſaliat atz ſurſū eleuetur. ꝛō qz plēs opinantur qui tangit eā q auget ſublimitatē Ereptū huiꝰ pulſus mdiſtrā mullis qui ea exercuit pentus igr̄it. qñ nulli aliox aſſimilatur in aliquo ſuū. nec in vene cr vtrum; pte diſtenſione: nec īſue motu quē ad miſtar ſpaſmi attinet. Qñ vero cū ho pulſu adoleſcētū pulſus cōmiſcetur difficile dinoſci. nec poterit ipm agnoſcere niſi qui ſe exercuit īno. ꝫ eox proſcrutando ipm ſingulariter. Patientū vero ꝑ ſionē laxationis/ et laxatox quidē eſt ꝑuatio ſenſus et motus pulſus eſt pinus debilis tardus. et quoruda eſt rarus: et quoruda eſt ſpiſſus. et in aliquo loco motus eſt nullus nō ſcdm ordinē. Epilenticox autē et paliticox ſunt adinuicē ſimiles. Quicquid q̄ de pul ſu epilēticox dicā oz de pulſu paliticox intelligi.

Dico ergo q̄ hanc patientis egritudinē q̄n̄ lesio fuerit facilis nec egritudo vincit naturā multa victoria non inuenitur ꝑ pulsu ꝑmutatio: nec in magnitudine: neq; in virtute. nec in velocitate: nec in spissitudine: nec ī duricia manifesta nec aliquid amittit de ipō nisi q̄ et virtus distenditur vt vena patientiū spasmū. Q̄ si hec passio naturā vincat vt eā grauet ꝑ pulsu fit diuersitas: et distensio minima et minor fit et debilior q̄n̄ fuerit: et rarus fit ac tardus. Si vero cōprimat hec egritudo virtutē compressione vehementi et debilitet eā pulsū efficit debilem velocem pauū;

Ca. xiiii. de pulsu paticū glādulas: et paticū. suffocatōs materis: et paticū ī ore stōci: et egritudinū lōgaz.

Patientiū vero glandulas pulsus hī discessoēs aliquā sicut vā q̄ in spasmatice inuenitur. nisi q̄z magna est et fluctuans vt pulsus pleuroma patentiū. et quodcūq; horū magis euenit secundū quantitatem excessus et victorie timere oportet de victoria fuerit egritudo. Q̄ si vincat maxime perpleuōma egritudo declinat ad peripleumoniaz. Et si spasmus euincat marime uertit ad spasmū. Diuersitas autē in hac egritudine si ē minima pulsus fit rarus. deinde vero fit pauus spissus diuersq;. Q̄ si fuerit hec egritudo in malicia mediocris erit pulsus spissus. Et si fuerit in summa difficultate erit tardus decidens subitus. Et si fuerit mortuus cito erit spissus. Mulieris autē q̄n̄ strangulationē patitur matrices pulsus erit distensus: q̄n̄ admodū in spasmo: erit q̄z rarus. Q̄ si huiꝰ strangulatio letalis existit iste pulsꝰ spissus erit decidens. Orificiū autē stomaci q̄n̄ dolet nō alterat quippe pulsū ymaginantur. Unde si in eo fuerit apā duraturā acutū pulsus erit sicut predixim⁹ ꝑ

apā calidum efficit ī membro nervoso. Q si contingit m
co concultatio et cōpressio aut morsus aut meror aut si
gultus aut vomitus aut nausea aut smecopis aut ap
petitus amissio aut dolor iuxta vnūquodq; quod ei cō
tingit pulsū īmutat. Q uia morsus vōitus lipotomā
nausea smgultus angustia acquirūt pulsu spissitudiē
īgentem cū putate et debilitate et fortassis efficūt pul
sū vel parū velocē. C opressio autē et cōcultatio si
fuit absq; aliquo istorū accidentū raru parū tardū
debilē efficūt pulsū. E t hec quidē cōpressio et cōcul
catio vel est ex cibo stomacū grauante nec ī ipō virtus
fortis existit nec nocet sua quātitate. Vel ex humoribz
defluentibz ad ipm nō hītibz mordicatione. Q si mīsr
gidetur ex eis cū hoc orsinū stomaci signū est vt
pulsus iste sit pulsus egritudinis q holismus appel
latur. q quidē est smecopis ex immō frigore acrē m
stō co. et eo q membra nutrimēto priuātur. E rdz hui
modū et oīb egritudo q pulsū īmutat qm egritudo
prolongatur et efficitur difficilis pulsū efficit verm
culārem. E t oīb egritudo q pulsū īmutat cū eo q
get modos quos predixim pulsu attribuit spēz dū
sitatis. Vt credat et estimetur q subā vene distē
donec mpres reddatur minimas m tūc q nō estim
esse cōtinua. et sentitur qn distenditur sic sub tac
C aplm. xv. de pulsu ydropicoz et lēp C cadat hare
sozū et icterioz et potātū cleborū elleborum.

Ydropisis autem alchites pulsum constituit pui
spissū ī duricia cū distensione vergentem.
Timpanites vero efficit pulsū longū. non debilē. et
erit velocior. et spissus. ad duricia cū aliqua disten
sione declinans. Y posarca pulsū efficit fluctuātē. et

erit latior ac mollior. Leprosor nepe pulsus est parvus debilis tardus spissus. Veterinor pulsus absq; febre minor est. ac durior. et maioris quidē spissitudinis nec debilis nec velox existit. Pulsus vero potatis et febor pp vomitū post paululū qñ bibenti contingit ꝯ pressio ac ꝯtractio latus existit ac rarus. et debilior ac tardior. Qñ autem acīt ei vomitus et angustia pulsus erit diversus tordiatus. Si vergat in psperitatē pulsus eius fit ordinatus msi qz manet in sua diversitate. dīnita tamē. Qñ autē dispōm appropinquat nāli ejus fit. et maior qñ fuerit ac fortior. Qui vero exhaustu et febori hippotomā ꝯcurrit et spasmū atq; singultū pulsus eius fit parvus debilis nō ordinatus nec equalis. msi qz nō erit spissus neq; velox. Verū tarditas erit in ipso. sentietur qz in ipso quasi fluctuatio et latitudo. et fortassis in eo sentitur distensio vene fatalis.

Explicit l

Perfectus est liber galieni
De tactu pulsus.

Libri galieni de vtilitate pulsus/ quē transtulit iohānicius filius ysaac de greco in arabicum et martus toletanus de arabico in latinū sunt. xvii. capitula

Capitulū primū premittit intentū. et ostendit q̄ nō est de vtilitate pulsus et anelitus.

Dicit galienus oportet nos inspicere pulsus vtilitatem an sit anhelitus perfectus iuxta phisicorum sermonem et medicorū. tū in maiori parte est alterius. Non enī nos decet eos credere absq; inquisitione. Propter quod causā eius dicere oportet. cū ceteris q̄ hanc estimāt opinionē destruere. repellitur tū et prohibet. Vero ut nequaq̄ credatur cē vera nō immūs. q̄ alia. Quādo nāq; priuati fuerimus anelitu morem⁹ mōtimenti. Sepe etenī pulsu p̄uatur multa membra corpis. nec tamen nocumētū incurrūt indecens. Si enī arterias q̄ transeunt per inguines cōstringas demū que ad pedes aut venas. q̄ subtus ascellas tendūt demde ad eas q̄ sitimamb⁹ arterias constringendas cōstrictoē fortī venas oīes p̄uabis pulsatiles pulsu mōtimēti. q̄ sunt in manibz ac pedibz. nē aliquid de motu admittatur voluntario negi sensu. Et si dicent tibi quib⁹ q̄ mutatur. q̄n cū eis hoc fit in tanto temporis ad contractoēz et frigore derimere et nue et quasi mortes hūtes efficiuntur et extremitatur et desiccatur. aliquis respōdere poterit q̄ hoc quidē ex rōne aliox in malicia et peste contingit nō propter p̄uationē pulsus. Probatur enī quasi neruos ad alios membra decurrētes astringas membrū quidē cui⁹ nerus constringitur in mōtimēti nō morietur. Contingit ergo ut vene quidē pulsatiles eodē modo se hēant sicut nerui: q̄n aduenit eis lesio membris nocua in statu in quo erat p̄ius q̄ lesionē inuenerunt inuamēti. Et ā grossioris rei euidētia.

quomā si venas ꝯ m tollo sint firmiter constringas vinculo
nō quidem hoc animali nocet cui vene vinculat⁹ manifesto
nocumēto. quianus hec vene cōtinuent cor. quod vitalium
est p̄ncipiū mstrumēto⁹ omī cū cerebro. quod quoꝝ primū
mstrumēto⁹ existit animaliū omī. Q. si ad lesiones quod vene
quidē pulsatiles mouent tantis attingentes vitiis nō
quidē nocet penitus animali nocumēto manifesto nmꝰ nocere
debet alijs venis pulsatilibus. Q. si ex eo ꝙ vene pulsati
les mouent lesionē nō amittit nocumentū penitus; cōibus
gd patet hoīb; ꝙ nulla itaq; ex eis vtilitas sequitur. ꝯm
m sua cōseruātur sanitate;

Caplm. ii. ostat et soluit si vtilitas pulsus est modica; quo
modo significat res arduas.

Si ergo dixeris qualiter res arduas anticipimus
ex pulsu signīte; dicet aliquis hoc ex eis significa
ri; nō eodē modo dr ꝙmodū ex signis magnis. sicut
significatur ex vngubꝫ aduncatis ac denigratis p̄ma
ces. ꝯm quoq; aliquid imutatur de hoc ꝙ unum m uita res
aliqua nūcio. sequitur ergo ꝙ id quod mouet res vitales
nocumēti pcm̄ imutatur. et imutatio rei ꝯcipitur vti
necessario illius protendit periculū. Cor nāq; mēbrū cū
sit p̄ncipale et vene ex ipō pulsatiles oriūtur et ad istar
ipius mouēt̄ur ex hoc quidē oportet vt moueant i
motu lesionē sicut cor mouet. Ex hac igitur cā ex
sua epitheto res arduas ī̄nuat. Et manifestū est ꝙ
nō quodquid fiat res arduas potest quidē res ar duas pro-
Ca. m. ostat et soluit qd mouet ārigꝫ phos ꝯ sue opuri:
et medicos ad dicēdū ꝙ eadē est vtilitas ancliti et pulsus.

Unde ergo dixerūt medici omes et phi ī maiori p
te ꝙ vtilitas actionis mspiādi et respiādi et
pulsus vtilitas est una. et inuenitur anclitus ī nostro

nuamento putilis. Pulsus autem scdz ꝑ video vel nō sequi
eo magna vtilitas nec reprozsus. vel si er eo proueit vtilitas
modica erisit. Ego vero estimo ꝙ vtrusqz videnit vtilitatem
cōmmē: ꝓea ꝙ vterqz alteratur er causis eisdem vnsormit.
Itaqz plures cozz audio in libris suis dicere qm qui gymnasio
exercitatur aut balneū intrat aut cozpus eius quomodolibet
aliter calefit, videmus eius anelitū velocem fieri ac spissū
et magnū: et pulsūz eius etiā hac eadem imitatione imi
tari. Et qui otio et quete dmēsuratur vel cozpus suū aliter
infrigidat anelitū ipius inemmo rarū tardū puū: pulsū qz
eius similiter. Et qui febrem incurrit adustū anelitus eius
fit sume magnus velox et spissus;

Capl̄m .my. qrit et soluit quare pulsus fit magnus et anelitus
parnus nimis repletis cibo.

Quod si dicerit, misce hoc ꝙ hoiēz repio qm cibū sumit plus
qua sustinet eius pulsus fit magnus et anelitus par
no quippe dubitasti super hoc absqz ratione: nec in loco vbi hc
situndū non est. Et aliud tm̄ ꝙ anelitus eius fit minor ꝑ pul
sus ipius est ꝙ stomachus cōpmit tuc Quasi magna. Unde qui
tū fuerit minor eo in tantū erit spissior ipō. stimus co
retur spissitudme hūido mix. crudit ymtatib; et ea restau
tur quod dimutū erat magnitudme aprimo anelitu.
quod deficit nature de cōsecutione aeris qm nō potest per
dilatari dilatatione multa cōsequi quidē ipm per operatē
et actionē frequētia. qz anelitus modicus spissus ei lic
virtute est magno raro. Et quod in hoc loco dicimus depu
sū ꝙ post cibū sūptū fit rarus nō est vtqz qm cōputat ad id
quod an cibū fit sūptū. qm spissior eo fit sed cōputat ad
anelitū; Capitulū .v. ꝙ et si vtraqz opō er dictis probabil
videatur, B. et si dicit cāde ee vtilitate anelitus et pulsus
et si negat, medietas tamē est vtraqz ee verū. qze error

alterius earum secretionis est: narratis prius vtilitatibz anelitus.

Cum igitur pulsus timeretur ex eisdem causis vt anelitus nec quod maximus nocumentū ipī destruatur pulsus sicut ipī destruitur anelitus et hoc quoz declāuimus ex hoc cōprehenditur vnumquodqz duaz rez simul contrariaz prohibitas. s. vt anelitus et pulsus positi sint ābo ad vnā vtilitatem. et vt nō. Sed hoc est mouemens. primo quippe apparet vt vnū dictoz sit vez. nō vtrūqz simul. Ergo oz vt mistatur loco erroris inuestigando in vno dictoz ratione ponendo vt vtilitatē eligas anelitus. Et iā declāuimus sezōne meo de ipō vt duplex est sedīm ypocratis opiōnē etiā vtilitas. Quaz vna ne precipua est calozis tenaci cōservatio. Alia vero minus celebris nutrito spū aālis. Et dixmus vt cerebrū habz assequitur vtilitatez simul aeris pernazes inspiratione. Non est ergo possibile vt cerebrū ipī subiudū quod hīt actoze est nō modicū nī minuit nocumentū cōstrictis arteris asscendētibz ad ipsū sit modicū. Sed ex his aliquis dicet vt nō mouentur ale cum contingat et hoc nocumentū pentus. vel modicū. ipī tota die dunt ligatis venis istis. vt sepe fiumz experti. nec tamē lesionē patiunt. et hoc quisquis dixerit vez est dictū. Deoz ipz super hoc phesitauimz. et fide probauimz occulta rei intentionē ipsā dictum fumz. et inspectionē ad hoc memorabimus.

Capitulū. sextū. Declarat vt vtilitas pulsus nō est tāta nez tā subita sicut anelitus.

Verum ergo vt cū iā declāuerimus in alio libro vt cerebz ventriculi plen spiritibz existat animalibz spūs autem isti nutrimento cōtinue / et declāuerimus vt exspirent et creat z istas venas pulsatiles de aāli de inde cogitur ad currendū. Postquā autē vidi tuī post lō-

BIBL. ACAD. MED.

gium tempus ipm̃ currere deñ sic fieri deinde ut neq̃at ꝛ
rere nisi quoꝺ signum esse meritendum de cã propter qua
potent currere longo tempore post. qm̃ oportunum esse vide
ꝺ m cursu sed laxatur mcontinenti. qm̃ exspirat ex eo spũs
animalis emanat qꝺ totus. Et declarationem fiunt michi et rel
leri etiã qꝺ cã hmoꝺi fiunt vene pulsatiles. ex quibꝰ accidit m
cerebro m tertiam rethi similis venatoꝝ. sed in qꝺ cã abro
calidus appellant. qm̃ quidẽ vene pulsatiles ad cerebrũ
ascendentes pusiõ ad duã matrẽ perueniant cerebrũ tuol
uentes diuersis modis dealbatur. et diuersis adiuuem
ac plumbꝰ uoluũtur tunicis. ac si multa ad iuuẽ rethia
sibi connecterentur. et plura si quidẽ illic loca detinerent.
Et hic quidẽ locus basis cerebri appellatur. quamus sit
possibile vt elongentur hec corpa. qm̃ occurrũt eis. et
continuãt cerebro. cũ propẽ hãunt ab eis absentari. sequt
ex hoc vt hmoꝺi rethis admirabilis locus qui fit a natura
si nõ operatur aliquid frustra sine intentione m hmoꝺi loca
solicita significet magnã ipsius vtilitatem Et qm̃ pelli
las tuentiq̃ intestinis appositus aꝰ mstiã si intestinum co
timuantur vt materie si m eis cõprehenduntur poss pri
denter digerãtur et iõ ponitur qꝺ sint m eis materie
te apte quidem ad operationes si continuãtur de cõpue
Videmq̃ etiã m hoc rethi qꝺ natura nõ quidẽ ei subti
fiunt nisi obrem cuius hmoꝺi estimus subtiliari posset ac
diutino tempore materia sanguis .s. calidus vel sub
de natura vaporis qui m venis est pulsatilis: et vt re
buezet animali spiritui qui est m cerebro vberrimũ nutrimẽ
tũ. Deoꝝ cerebrũ sme cordis cõmutate ex eo qꝺ susci
pit de materia quã sumit ab illo rethi diuturnoꝝ spa
tio temporis hꝫ sufficientiã. et maxime ipsum quiescit
animal et nõ mouetur. iõ qꝝ spũs animalis tũ motibꝰ nõ

ꝛesoluitur voluntatis. ¶ Iam ergo memminus modo suas venas pulsatiles appopleticas m subeth· et est res de q̄ estimatur· p̄ sit grossior et magis dubiū m̄ducens pro bat hanc hesitationem· Iam remota est· inde dubietas. ¶ Ita ergo facti mtellige m oib; venis pulsatilibz· p̄ vnas p̄ eaz si vinculo stringatur multū mēbroz nocumētū incur. ¶ Cuplū· vū· p̄ principiū calorīs· ꝯ· cor nō su rit cito; stinet tāt̄ calorīs lesionē stante vita· ꝑtīt alia membra.

Oportet ergo m hoc loco etiā vt cognitā et suas· p̄ nō cōsequitur p̄ principiū calorīs innati vt incurrat lesionē sicut alia membra q̄ ex ipō suscipiūt calorē· q̄m hoc p̄ncipiū oz ee caliduꝫ semper calore vehementi· qua mouetur a seip so· et mouet ceteta membra motu pulsus· et calefacit eī hoc seipm̄ et reliqua membra. ¶ Ceteris aut̄ membris sufficit ad cōseruationem et p̄manctiā modicū m esse calorem. ¶ Insuper etiā si p̄ncipiū illud calore priuatur īmato omā mēbra q̄ ab ipō nanscīscūtur calorē m finūt. ¶ Ceteta vero membra nō oz vnū hoz amittere calorē penitus· neq; si cō stringas arterias ad ipsa venētes vinculo forti· nō currit ad ipā prorsus aliquid ex eis ꝓspiratione aut; anelatione/ satiliū venaꝝ q̄ ad ea venīt/ cū ceteris q̄ sibi cōtinuantur· propter hoc p̄ corpus totaliter cōtat m anelitu i ꝑtem membra alterius· q̄ ad alterꝝ· p̄ admodū testatur p̄ pulsus. ¶ Deoꝝ calor per venas nō discurrit tm̄ pulsatiles· sed per alia mēbra· tm̄ discurrit p venas nō pulsatiles q̄ mō contimutatis aliquid caloris ad omē mēbrū corpis. ¶ Ita q̄dē hec hīs q̄ manifesta sūt ad oculū cō nemūt. ¶ Patet ergo mīe· q̄ nō ē possibile q̄m̄ p̄ncipiū caloris q̄ī p̄natur m ꝓspiratione plus incurrat nocumēti q̄ cetera membra· q̄m̄ m sitia quoꝝ cqno/ q̄ vtūtur mesi ri flāmā igm̄ extinguūt cōtinēti· et remanet calor m

aere m ipsa quadam obsesso et m sitia longo tempore. Silr
etiã ignis qm m ea mcenditur caloris mcendia supet ẽti
cto mde igne. Non est ergo res simlis cordi qñadmodum
ueis pulsatilibus. qm cor oĩ tempore mstanter oz vt ca
lorẽ quidem excitet et mcendat. venis autẽ pulsatilibus
sufficit vt frigidor quppe nõ msit. Tu quoq; quod dico
poteris compehendere atq; manifeste mtelligere si cor aĩa
lis detegas pelliculã qnus sñ dendo sm mdumẽtũ cord
altrũ mueies aial si mfrigidatur cor festinat quidẽ ad
mortem. qñ si calorẽ sibi conseruat nõ mcurrit lesionẽ Et
poteris etiã ipsũ mfrigare per hoc qñ curã tuã qua ipsum
tunis ex anathomia ponet m aere frigido: et per hoc qm
dem qñ aqua frigida ipm aspges Et poteris quidem p gñm
illius msitũ ei cõseruare calorem. Et si cordi quidẽ ita ifir
to mtactũ qñ ab ratione frigoris accedat adpmtiẽ mtẽoris
et vmi vẽtriũ personas et precipue smstriũ eius ventrẽ
et digestiũ tuũ m eo mtromsueris ita sentiet ex ipo calorẽ
minui excedere: qm nõ m ceteris membris potest mucm
in sua dispõe naturali pmanẽtibz. qm quantitas vna ca
loris est cordi sume modica: et reliquis quidẽ mẽbris mul
ta valde. Quando autẽ calorẽ nõ conseruaueris exspect
quod intenditur. vt pote flãma ex corde. remanet id quod
est m ceteris membris ex ipo longo tempore: et cõseruat
illũ calorem. et declauimus iam qñ hoc quidẽ fit p anelitũ
diligat. Calor autẽ qm est m ceteris membris duo
bz moĩs conseruatur. quoz vnus est pmodũ mspira
tois anelitus. alter vero est quod supflunt cordi quod
mflunt ad ipã a principio Et vnũquodq; mẽbroz exteri
quidẽ cor et superant ipm m eo qñ ad ipm lesio festinat p
dimutione caloris duplici de causa. Quaz vna est
qua cor indiget multo calore. reliqua vero membra mo

dico contenta sunt. Altera vero ca est qm̃ nō influit itaq; ad cor aliquid caloris aliūde. ad cetera autē membra ab ipō decurrit. Ideoq; cor a tursu egreditur naturali. et deuat facile: reliqua vero membra nō sic: qua cor indiget calore mmō m̃ quo sit excessus: reliqua vō m̃b calore quidē indigent modico. Iam ergo dicimus de hoc qd sufficiens fuit. calor quippe decurrit a corde ad cetā membra per venas pulsatiles. Iam ergo oportet vt ꝓmissis eloquutus sim sufficienter vt itezē seronem meo. et declarem ipm̃. et a rebz primo ~~m~~ magnā luci dis ac manifestis quibz possibile. est examinare alia: Caplm̃. vm. exemplo declarat qd vtilitas pulsus est conseruatio caloris m̃ membris: sicut vtilitas anhelitus est conseruatio caloris in corde: et nutritio spūs animalis ē vtilitas vtriusq;

Ito ergo qd plures agnosco milites stipendios militantes homicidas ac venatores quibz vtiq; cōtigit qd vene sunt apte pulsatiles et alie nō pulsatiles. Donec medici coacti sūt eas fortiter ligare ligatorē eas cōprehente. Isti vero omnes post spaciū modicū tpis membra ipa ꝓfunda sensere. et illi quidē velocius hoc sē sensit quibz arteie et vene cōstricte fuerūt. tardius autem illi quibz arteie tātū coartate extiterunt: et nō alie. tardissime vero omn̄ illi quibz vene cōstricte fuerunt nō pulsatiles. Ex hoc itaq; sequitur qd admodū ad membrū de membris corporis discurrit calor ibi aliquid per venas quoq; nō pulsatiles. sz tn̄ minus multo qd per arterias discurrit calor. Quasi membrū strin gas aliquod vt nō curret vulnus fortiter videbis illud virere et infrigidari. Manifestū ergo qd nō quidē illud ei accidit nisi quia ptes eius vniuerse calore ad ipsum decurrēte de sursū priuantur. Cū ergo hec sigmfica

declaretur/ et appareat q̄ nichil huius deest sententie de
rebus quidē est q̄ vtilitas anelitus ac pulsus sit sit vna
vtilitas. Iam facile quidē est inferre ex hoc q̄ pulsus vtiq;
positus est ad cōseruādū vnumq; membro calorē. et rē quē
cōsequitur cor per anelitū/ consequitur quidē calor q̄ est ī
toto corpore per pulsū. Instrumentū/ quoq; spūs aīalis cōe
est vtriq; nisi q̄a hoc per venas pulsatiles erit. si
memor es quidē secūdus texture similis rethi;
Capl̄m. xv. q̄ sicut ī anelitu per dilatationē trahitur
aer calorē cuentans/ et per cōstrictiōē expellitur fumo/
similiter fit ī pulsu et de replatiōe archigenis asserētis
arterias ī cōstrictōē sua aere repleri. et dilatatōē euacuari.
Et q̄a declarauimus ī tractatu quē premisimus
de vtilitate anelitus quoniā per attractionē aeris
euentatur calor naturalis et per extractionē anelitus
erit eius exspiratio per quē superfluitas fumosa expe
ditur ab eo et vtriq; istarū rerū adinuat vtrumq; q̄
manētiam/ manifestū est q̄ nos dicemus de pulsu q̄
per dilatatione sua attrahit aliquid exsubā aeris. et p
contractionē ipius diminuitur de corpore superfluitas
fumosa q̄ generatur ī eo ex adustione humoris. Et ī eo
dico/ sciens q̄ secta archigenis et quidā alī ipōr q̄
manerent per contractionē/ bene replentur pulsus lēs.
et per dilatationē euacuātur. et illud est q̄ d
q̄ contractio magis mouet ī attractione. et sumit ac
hoc probationē ex ore et naribz tantū. quia ipī secūd
q̄ dicunt/ tempore inspirationis aeris et attractōis euā
tuātur: et exspiratōis tempore secūdm q̄ estimant dilatar.
Et hec quidē res videtur ī eo cuius virtus debilitatur
licet ipse nō egrotent ī aliquo membroz nisi circa
manū extrema cartilaginosa. Et forte accidit ī eo

qui currit vehementer aut aliud exercuit gymnasiū qđcūq.
neq; cū sic cepio quđē hoc aduenire illi nisi hūs neq; sano
neq; infirmo. Et motus naturalis qualiscūq; fuerit opor-
tet quđē vt inspiretur illi tantū qui est in statu sanita-
tis ueraciter: et nichil de sanitate eius reprobetur.
Sed ponā q; res ista in vniuersis inueniatur horibz vnifor-
miter. ponā ergo nares videlicet et labia contrahi q̄n
aerē attrahimꝰ: q̄m rationē quesitā nō verificat. Iterū ā
dicere nō debent q; vene quđē pulsatiles similes sunt
labiis et naribz. sz hūs similes sūt venaz pulsatiliū extre
mitates: et similes venaz pulsatiliū meatus inter la-
bia et nares et cor. Et si possint declarare q; eidē me
atus diminuitur per inspirationē ergo possent quđē aliqđ
de hoc exemplo repellere: quod rememorauīt. cū ergo hoc
nequeant declarare quātus aliquid nō spectat ad structuram. Quia
igitur eis q̄n epiglottis et pulmo atq; pectus totaliter
distenditur / q̄n aer attrahitur et inspiratur. Et idcirco
cogitur vt vene pulsatiles quđē distendatur et dilatē
tur cū aerē attrahūt: nō q̄n emittūt. Et quoniam quđē
si eaz mutatur constrictionē diuturnioz multo est q; ista
que sequitur dilatationē eaz. q̄admodū quies q; precedit
inspirationē aeris et attractionē est diuturnioz / q;
quies q; sequitur ipam. Iā ex hoc declaratū est q; inter-
pulsū et anelitū est dare cōuenientia. Quomodo ergo se
habet aeris attractio ad instrumēta anelitus eodē modo
dilatatio ad venas pulsatiles. Et q̄admodū emissio ane
litus ad illa instrumenta / eodē modo cōstrictio se hꝫ ad
Caplm. x. qualiter cor est principiū motus arteriaz
arteriarū. et de meatibz arteriaz tā manifestis q; occultis:
et corum vtilitatibz. et cōtinuatione arteriaz tum ve-
nis q; vnis occultis.

BIBL ACAD MED

Et istus motus duplicē ī potentia arterie, quē appello pulsū primū est cor. sicut ī multis locis nostroz libroz declauimꝰ. et plures qui ante nos fuerūt declarauerūt. verūptn̄ nō est primū sēdm̄ motū quē archistratus estimauit. ymo sēdz motū quē vidit albucalis et ypocras et plures alīi subtiles medici et phi. Quartus ista ī est in substantia cordis qua dilatat et constringitur. decurrit. ad oēs arterias cū tūicis suis. et dilatat eas. et constringit. sicut agit cū corde. et ꝑadnosū ipsū dilatatur. ad se attrahit quod est ori ficiis proximū et ipsū constringitur. cōpīmit et euomit quod est in ipō codē modo vene pulsatiles ipsū dilatantur. attrahūt ad se oīmode. et ipsū constringitur euomūt a se ꝑ meis est mformiter. et verbū meū copiosius exponā.

Dico ergo ꝙ arterie meatus hnt plures. quoz quidā sūt in ipsa veste. sicut foraminā. quidā vero sūt vt pori qui pueniunt ad intestina et stomacū et cutē exteriorē. Et cōmunātur cū venis non pulsatilibus. verūptn̄ nō contimāt cū eis meatibz hūitibz quātitatē magnitudinis. verūptn̄ est vna venaz pulsatiliū ad eas obscura sensu sz manifesta ratione. nec aliquis pt veraciter repellere rebus ex multis et ex eo ꝙ aliquis dixerit. Et poterus hoc ītelligere ex hoc ꝙ manifeste capitur ꝙ nō est [illegible] ꝙ ipī dixerūt. et illud est signoma si aliquis aīaliū arterias et venas inueneris magnas et manifestas sicut tauri et porci et asini et equi et arietis et vrsi et simie et leopardi et hoīs ipsius atz aliozz similiū. et venas eius pulsatiles multas magnas inuenieris sanguē illi aliquī aīalis totus per illas euacuabitur venas: ita ꝙ nō remanebit in eis quicquā. et nos quoz sumus expti illud pluries. Postꝙ autē venas inuenimꝰ nō pulsati

euacuari per euacuationē pulsatilium constitit nobis sententia illius qui videt q̄ vene et arterie ſt̄ alie ad alias apertę. Ipſis ergo meatibz ac vnis attrahūt arterie a venis/ q̄n dilatantur: et euomūt ad eas q̄n cōstringūtur. Orificus autē eaz ad cutē adtingentibus euomūt a ſe et excutiunt extrinſecus totā ſuperfluitatē fumoſam in eis ḡnerata: et ex aere corpus ambiente partē ſumūt nō modicā. Et hec ſignificatio ypocratis dicentis corpus cē reſpiratiuū et inſpiratiuū exiſtit. Et ſecūdū hūc modū quoq; a ſtomaco attrahūt et de inteſtinis: et euomūt eis: et attrahūt ſilē aloes que ſūt circa ipā foramīa: q̄n in tumoribus exiſtūt vniuerſis ĩterdū: et euomūt ad ea interdum;

Duplic. xi. q̄ arteria multū accipit a corde: et ex ea parum parū recipit cor: et q̄ vtilitas motꝰ arteriaꝝ ē cōis toti corpi

In corde autē quod accipit ab ipſo eſt multū. et id̄ conſequitur eſt modicū. et cā in hoc eſt pelliculę vene pulſatilis magne. Et cū ariſtarchus dicat q̄ non vent ad cor de venis pulſatilibz quitq̄ pentus p̄ter id quod vent de arteriis et venis pulmonis nō eſt ita ſecūm veritatem. Et illud eſt quoniā dignū eſt/ vt ip̄e ſuū corpus ſecūm curſū nature ſeruet vent ad ipm ex eis modicū quid eius. Unde nō video q̄ hec pelliculę q̄n nate ſūt in orificio vene pulſatilis magne opilent opilatiōe nduſtri: et nō recedat ex ipā ad cor ex illa hītudine qui q̄n Non igitur subito q̄ nō venat prorſus aliquid/ q̄n ces groſſa quidem ac violenta aduenit ualitudo. Ultimū huius rei ĩ alio libro explanauimꝰ. nec magna nobis ĩ cubit neceſſitas de hoc in quo ſumꝰ. Et illud eſt q̄n arterie ſi cordi quidem aſſūt aliquid/ ipe attrahūt oī modo. et recedūt utiq; euomūt ad omem modū p̄ter q̄ cor.

Et illā sententiā magis approbo q̄ illud quod credit aristarcus. ꝓea q̄ non est possibile quoꝫ q̄ corpus tāe litu totū cōtet et partis mfluentia contenti ad ꝓemsi nō quidē arteꝛie ex oī modo attrahīt: et ad omnē modū e cuomūt. Cōmodū quoꝫ q̄d ex actoē sua consequitur ad totū ꝓuent corpus scdm̄ hūc modū dūtaxat. Et illud est q̄m possibile est vt ī isto modo aspiret: et maē at vnūquodꝫ mēbrū per motus arteriaꝝ diuersos: nō sicut aristarcus estimaut q̄ ita se hīnt m̄ corpoze sicut canales q̄ via quidē carent. nō sicut alia mstrumēta. Et m̄ quodā tractatu speciali exposui multifarie q̄ m̄ arteris corpoze m̄ naturali hītudine cōsistēte sanguis ¶ aplm̄ .xii. q̄ nō dilatāntur arterie q̄ replēt̄ etiā existit. sz replentur qua dilatantur.

Quiꝫ res ita se habet oīnbz ꝓz hoībz q̄ res ita nō est vt aristarcus asserut q̄ arterie quidē dilatantur ꝓea q̄ replentur spū. quē ad ipas coꝛ vtuꝫ trāsmittit ac estimat. Verū replentur iō qua dilatantur. q̄ si vacue a sanguē fierēt fortuitu esset possibile vt spūs quidē ꝓuenret mfluens ad eas a coꝛde ad vltimitatē earū m̄ modico tempoze. Sed si q̄n sanguis m̄ eis extitit nō est possibile eas moueri velociter videtur ūbo quod sirnm̄ cōcize q̄ dilatantur quidē et replentur ex eo quod a coꝛde penetrat ad eas. Oportet ergo ex hoc q̄ repleantur quidē ꝓea q̄ dilatantur. Verū hoc est ꝑ ac quod nos et alī multi q̄m nos precesserūt sepius et m̄ multis libris exposuimꝰ: q̄ arterie talē hīnt cpa tionē qualem et coꝛ hīt. et dilatantur nterdū et constringuntur a coꝛde incipere et per tūicas earū transmit ¶ .xiii. q̄rit si dilatatio arterie est actio arterie: et cōstrictio non: vel vtraꝫ est actio arterie: et simile querit ac

De anelitu et ostendit q̄ nō est simile ī pulsu et anelitu. et ar
guit primo q̄ dilatatio nō est opatio nature.

Illi vero qui muestigant q̄ oz estimare dilatationē
actionē esse vene pulsatilis aut cōstrictōē aut
vtramq; dignū vtiq; est vt inquiratur hoc: et muestigetur
optime. Siliter quoq; diligenter de duabz ptibz aneli
tus inquirūt an oz estimare q̄ inspiratio sit pectoris opatio:
vel exspiratio: aut vtriusq; simul: Dignū videtur michi
sub hoc nupta. Verū de hac vltā quidē intentione loqui
tur sū oportune in alio loco. Oz ergo muestigare de ceps
de pulsu pulsus. Ito ergo q̄ si q̄admodū anelitus et
pulsus ad vnā et eādē posita sūt vtilitatē codēmodo vna
esset virtus vtriusq; operas facile nobis esset etiā pulsū
agnoscere per hoc si quidē q̄ eū respiremus ex anelitu.
Verū quia pulsū operans est vitalis cuius origo est
acorde et operans anelitū scdz q̄ exposuimus ī virtute cō
sistit animali cuius principiū est arterebzo nō ergo pote
rimus admouere et extrahere ex hoc quod dictū est de ane
litu quotiēs quod huic īquisitōi ī qua sumus cōuenit. Et
quod in subsidiū quidē assequendi ze istā accumulatur
est qua post mortē nō muemmus arterias q̄admod
venas muemmus nō pulsatiles corporaliter superpositis
sibi admouē. et tuīce quidē eaz misa positis cōpagnatz
donec cohezent. Vene vero pulsatiles inuenīntur carū
ptibz quidē segregatis ad inuicē superstare ratiōe vnius tu
nice suze. Quibus quidā dixerūt q̄ illud vtiq; cōtigit
eis post mortem: qua congelantur afrigoze: nō q̄ ita
se hēant in sua natura. Et quidā alii cū īposuissēt eā
in aqua calida et vidissent vtiq; ptes eius tuīce etiā īsepa
rationē sue cōfirmata lege constitit eis q̄ tales an̄ mor
tem existūt. Et illud est qua dixerūt q̄ oporteret si

quidē ratione congelationis sepatio contigisset cā ad natu
rā suā reduce: illa quidem soluta. Quāq; rem istā dubietates
vrgeant ex oī pte narrabo tibi significationes ī me ad vide
dū q; duo vtriq; motus simul ft dcopatoē arteriaz pnocarūt:
Capitulum. xiiii. determinat q; dilatatio est opatio arteriē.
Dico ergo q; ego iudico dilationē cē ex opatione arte
riaz ppēa q; ī ea virtus fuerit fortis erit magna Et
iam oz quidem si esset cōstrictio opatio arteriaz et dilata
tio esset caz reducto a sepis partes tūicaz separa natura
liter: sedm̄ q; estimauerūt quidā. Post hoc autē vt sint q;
titates dilatationis eiusdēs semper. Post modū vero vt
virtus quidē fortis nō sit dignoz efficere magnū pulsū
q; debilis virtus. nec aliq; res deiectis diabz ēmentur
sedz q; naturaliū. Et quod cōfirmat fortiter veritatem
sermonis nri est qm̄ qm̄ meuerit ī egritudinibz crisim lau
dabilē pulsus eius efficitur sūme magnus et eminēs
nec aliquis homō dicere potuit et si sensu pturbetur q;
tūc virtus debilis existit. qm̄ si crisis vtiq; laudabilis
ex debilitate virtutis extitent crisis igitur illaudabilis
ex fortitudine eius erit. Et si hoc ita se hz hēmus itaq;
dicere q; hec quoq; accidit ex vehemētia virtutis. et hoc
verbū est otiz verbis dignū vt dēdcatur. Et for
titudo percussionis ī dilatatoē cū sit ī quodā pulsu ma
ioz ī quodā vero mioz fiet quidē augmentū opatois
huius et detrimentū: sicut ī exspiratione neq; fortitudo
neq; vehemēcia ī percussioē. Dilatatio nēpe propter has rēs
et alias asilēs vidi quidē q; sit de natura opationū. et
in hoc quoq; differētia reperio inter pulsū et anelitū ob
seruari. Capitulū decimū. quōd cōstrictio pulsū nō auget arte
riā fumū et vapores multiplicabit vitia naturā. tūc. cū opus est
cōpressione fortiori ē opē arteriā. sicut si solū ī exspiratoē ī sufflatiua

De constrictione quid̄ oz vt mquirā demceps et cōsi-
derem an sicut exspiratio est quies quedā et pulsatō
quā operantur pectus ab operatoē ex sufflationis actio sua et
idcirco recipit augmentū et dīminutionē et nō recipit hoc ex-
spiratio ita etiā contractio in pulsu est impēditio operatoris
arteriaz et eius operatio est aliud ꝑmanētiū ei cōsimile suffla-
tioi. Et ego video ꝙ hoc verbū verum cibz existit. Insi
matores huius duo sūt. quoz vnus est de rebz quas Declāu
generaliter in virtutibz vitalibz in alio loco et de cōue-
entia inter pulsū et anelitū Considerantes autē virtu
tes vniuersaliz instrumentoz nucmmo in eis haben cōtrari
as virtutes et mutas. Similiter vero inter pulsū et ane-
litū est ꝙ cōtingit in vemis opationē recipi simlē sufflatoi.
et hoc quidem in sūma horribilitate. ymo nō est possibile pe-
nitus vt indigeat arteriaz constrictoē natura nisi fortior
virtus aut maior huic motui operabitur. Oportunus ergo et
magis oportunū ē vt estimemus qualiter modū Declāumus in ma
licia anelitus. que fit ꝙn multa colligitur vapores de natura
capnimoson et adustione humoruū et desiderant iflāmari. Et ꝙn
sfluitie nō colligitur si defluat hoc fluxu tū ratione bonita
tis humoruū tum quia calor est in causa nō fortis tunc quid̄
desideratur expiratio dubitarat. Similiter autem res se habet
in arteriis. Donec earz constrictio si quidem est sufflationis filis
fiat hec talis sfluitie mma existit. Et constrictio earū alta
ent qui id quod euacuatur ab eis vapori fuerit similius ꝙ fu
mo. Plumbz siquidem rebus ac experientie verū ē protestā
mur in pulsu reperiri. Et hoc est quod audit tempore somni
illius qui cum comedit imoderate. qui in istis diminuitur di
latatio pulsus. et fit parvus ac tardus. constrictio vero au
get vtrūq; simul. qua velociōz ꝙ fuerit et depressiones multe
et profundior in eis inuenitur. Et merito reputur talis i

∴ constrictione fo
ꝙ ꝙn expul
& fumosa nuisi

pectoris

ꝙ sufflatiuo

ꝙ anelitus

ꝙ sufflatiua

dispositione sompny: et similis erit ī sufflatiue crispnation. Et hoc ē
qñ cum calor innatus in illa dispositione mouetur plus ad
interius ip̄s externus et idcirco multiplicatur in ventre et
in interioribz decoquut humores ac digerit cibaria. et qua
superfluitates tūc plurime generantur prorsus naturali egest
purgatione. Ideoq; reperitur anelitus tormentū ī exitu
suo velocior ac maior: et secūdū plurimū cū sufflatione. ma
xime tamen qñ tormentes cibū in magna ip̄sitate recepert.
et constrictio inuenitur in pulsu sedm̄ hūc modū. Similiter q;
pulsu reperitur ī pueris addere in vtroq; simul ꝓpter huor generatoz
natoē quidē nutrimēti ī ipsis innatū. Eor quoq; ī etate se
nili cōsistentiū pulsū inuenimus ī sūma tarditate et pauca
te p̄ debilē cor digestionē: et q; pauci generātur ī eis hu
mores valde. Et ad instar hor tēpi ām alioz regiones in
uenimus. Et generaliter omnes aeris īmutationes ī calorem
et frigorē pulsū apprehendūt. Similiter etiā vnūquodq; ac
cidentiū aīe. Et vnaquaq; aīs alioz cognitio vel addit ī
motu arteriaz ad exterius: vel addit quidē in ipso ad in
trinsecus. Oportet ergo si constrictio pulsus quidē est ī oī tēpore
quies vt p̄mo non mutetur aliquo tempore ab eo quod fu
it nec ad velocitatē nec ad tarditatem. postea vt terminus
interior ad quē motus perueniat arteriarū et attingat vnus
semper esset: et est ille quē ex forma sua naturaliter habet.
Quāq; aliquibz temporibz hanc metā transcendāt ad interius
ex hac alioq; dispositione actionē que tūc exterent significāt.
Capitulū decimūsextū respondet obiectionī dictū ip̄s fortitu
do cōpressionis arteria ī expulsione fumozum aductoz nō est
ex actione arterie: sz ex eius mollicie.

Quīptū dicūt q; velocitas arterie et eius sūma fu
ga ad interius non est ex eo quod asserit. vere quidē
accīt ei illud q; mollis est substantia. qua de causa

rere si sint huiuscemodi est qñ vtriq; distenduntur donec dilatentur. deinde relaxantur partes eaz multum ac velociter colligitur admirē. Quam ergo eis forte hoc de operationibus eoz operatio mouentur et imutationibz in ordine pulsus sedz etates. licet in pluribus declarabim hoc ei non conuenire.

Cetere vero imutationes pulsuz in quibus mouentur ordo pulsuz diuersan subito liquida diuersitate / non quidem eis illud contingit. qz nō est possibile diuersari subito liquida diuersitate nō quidē eis illud cōtingit. qz nō est possibile diuersari tumoz aut eraz in mollicie et duricie diuersitate magna in modico quidē tempore. Quod autē eos nō inmoz qñ carta etates obseruare fecit est qz multa medicoz dixerūt et ve qz. et senta sz eoz intellectū. ipi enī dixerūt qz tuīce molles leuius aptantur / facilius obediūt et velocius vt potē vtribz. vt cū eis in omēs habeāt. Quī itaq; mouent ipsis virtutes deinde dimittit eas et ad suos redeūt tiōes erūt tuī duriozes velociores ac maioris reditiones qñ molles. sicut hoc quidem in plantis mueno. quia si qz eis fuerit duriozes difficilius quidē aptantur ad cōprimendū et magis inobedientes ad attrahendū sint sz qñ si sint molles. et qñ relaxantur / facilius ad terminū suū redeunt. Cū eo quoq; quod manifeste cepitur ratioi cōsentaneū existit. et in ipso natio est. quoniā quidē vnūquodq; corpoz hīt formā sibi propriā. que est ei sine labore et molestia. sicut dixit ypocras. preter hoc qz ipsa posita est in medio inter motus eius ereuntes a circūstantia. et nō egreditur ab hoc timo qnq; consequatur et meurat impedimētū. Et qñ fuerit corpus eius siccū duruz illud quidem quod istud corpus meurit quod mouē impedimenti in motu suo est manus. similiter quoq; quod consequitur virtus mouens ipsū. qm forma qñ huiuscemodi fuerit eius artificiū fortius erit artificio corporis qd

a. Diuersa sicut in mollicie

a. manifeste

a. mouentur. a. uterias

a. magis

a. fragilis

a. sine dictatis

De conatus

a. machabilitas

est hūdius ac mollius Et quāto ꝯ sibi ipzimitur actio ꝯ ꝯ sit fuerit fozcioz tanto motoribz motus erit difficilior. qm̄ motus ī pressionem zecipit a motoze. et motoz tūc prorsus operabr ī eo. Oportet ergo ꝙ ꝑ ꝙ difficile cozpus durius dimittit actionē secundū id̄ motū difficile zecipit. Propter hoc ergo si virtus aliqua mouet aliquid de plantis aī membrū aliquod cozpozis officiale durius quidē in eo ꝙ difficilius admittit cozpus actionē et motū ineptus existit. et mollius aptitudiē velocius propter facilitatē zeceptionis eius. Cū ergo durus velocius ad terminū suū ipm̄ zedeat ꝯ mollius propter hoc ꝙ eius artificiū fozcius existit inuenio tamē plantas zecētes hūozosas ꝯ meruruantur. nec zetardat ad terminū suū zedire donec inueniūt. et ꝯ iam ad cōplemētū suū et maturationē aī tingūt et mꝫuescūt zedūt quidē ad terminū suū virtute molēdi. Oportet ergo īmutatoēs ꝯ actiūt ī pulsibus cōsilibz subito in iubus dā ei sicut dixi dicentibz nō inuenitur in hīs quidē ꝯ cōprehensa ſ aliquid conuenēs ei quod manifeste videtur. Cū nos declinamus quod corpus quod ad molliciē magis declinat quādo debilius extiterit facilius ipatur suo motori. et ad terminū suū etiā tardius zedit. et generaliter aī totaliter auferre ꝯ molles existūt et dure aī redit eis virtūs ꝙ simul ī diuersis tēporibz.

Capitulum .xvij. recapitulat dicta de vtilitate pulsus. et tā qt vtilitatē huius tractatus.

Iam ergo sufficienter omia ꝯ oportebat de vtilitate pulsus dici dicta ſ. et illud est ipm̄ ergo dixi et declarauimus tōsernādo calorē inatū in cozpore toto et sua dilatatione euentat. et constrictoē purgat et emūdat. et ꝙ ista suo motus assimilantur in suis dispositoibz oībus duobz anelitus motibz. Hoc quidē est ī vnico capitis tantūmodo. s. ꝙ anelitus quidē est a virtute animali. et

.i. zelinꝰ tales pulsus assignat

ꝙ durities et mollities

.ꝙ. mouet a virtute vitali et septimo vltra solitū aī opus est magna fumoz capitosoz edutoē

.i. obscot

.i. tota hora de pulsu

pulsus a virtute vitali. cetā vero. ē. velitate eius et pars ob quā
mouetur/ currit secūdū vnū modū. ¶ Iam ergo facile erit ei nē
qui stabiliter īspexerit quod diximus vt discernat inter illa q̄
mouerunt qui ante me fuerunt/ et inter ea q̄ quidē erronea sūt.
et facile quoq; erit ei res aduenīre particulares. de quibꝫ q̄ri
tur et inuestigatur īistis duabꝫ actionibus. et facilioꝫ fit
ei vna ad id quod in hoc libro dixim⁹.

Explicit liber galieni
de velitate pulsus

Incipit liber galieni de sompnijs.

Et sompnij nobis indicat dispones corporis. Igne
cū intensū quis videns sompno tanta molestatur
colera. Si vero fumū vel caliginē vel profundis
tenebras a magna colera. Pluuiā vero factā humiditatē abundā
re indicat. Nix autē et glacies et pruina fleuma frigidum.
Oportet autē et tempus et assūptā dietā attendere. nā qui
mergi se estimat se sine ēmissione puroris cū rugore vel horro
re vel inflatione fiente hoc videatur tempori quidē plus non
dispositionē corporis aut oportet. Secundū veram minimū deli
nationē tale sompnū videns certiorē nobis indicationē opabi
tur quantū humoris frigiditatis. Adhuc autem magis si nō
precognoscat quis fleumaticorū cibariorū quibz ī ventre cōtentis
contingit aliquā hmōi fieri fantasiā. quātus ī toto corpore dispo
nō sit similis. Quoniā autē ī sompnis nō super corporis dispōnbz
nā fantasiatur solū sz er eis que consuete nobis cotidie agūtur
quidā vero er quibz sollicati sumus et vtiqz et q̄ diurnatine ab eis
pronūciantur. etenī et hoc experientia attestatur. Difficilis enotio
fit er corpore procedentiū sompnorū. Nā si quidē ab eis q̄ cotidie
agūntur et sollicitudine hūntur ipā diuidicare ipā solis michil vti
q̄ esset difficile q̄uiq̄z nec acta sūt nec sollicitudine hita hec acor
pore procedere opinari. Quoniā autem et diurnatina q̄dā conce
ptus esse quomodo vtiqz hec discernētur a procedentibz a cor
pore nō facile est. Visit em quis altare crus lapideū factum
fuisse. et er hoc indicauerit quidā eorū qui extra hoc positi sūt
q̄ ad fabulas tendebat sompnū. sz palliatus est sedz crus il
le homo nullo nostrū popmāte hoc. Nā pugillatorem quidem
ī tma sanguis putantē stare er urta supercellentē multitudine san
guis hēre presupponimus indigere euacuatione. Quidā vero su
dare cretice debentes balneare et natare putauerunt calidarum
aquarū timē. Ita autem et bibendi fantasia absqz hoc p̄pleat

ACADEMIE NATIONALE DE MEDECINE BIBLIOTHEQUE

sitientibz multū accidit. Quidmodū et comedendi īsatiabiliter
fantasia erit
esurientibz. Generetis vero vtendi plenus spmate. Videtur eīm ī
sompnis aīa ad profundū corporis mor ab exteriorib; attendens
sensibilis eā que secundū corpus dispōnē sentire. Et rursus q̄
desiderent hor vt iā presentiū accipere fantasiā. Et si quidē sic
ita hīt melius vtiq; ita erit mirabile si ipsi a multitudīe huiusmodī
animalis vultus molestatur grauata aut quidē moueri seipsos
sompno fantasientur. et portantes pondera aliqua. Contrarii
vero q̄n fuerit leues absq; supfluitate corporis dispositio vel no
lentes vel auertentes velocissime seipos ita dispositos vident pmo
assimilatis fantasmatibz aīe corporis dispoīb; vt vsq; ad se
tiā vel voluntia venire extimet. Et eos quidē qui ī fimis et
sordidis conuersari seipos fantasiatur vel humores pravos et fe
tidos et putridos hēre vel multitudīnē sterconis cōtenti īmesti
nis. Eos autē qui ecōuerso hīs dispōūtur et extimāt ī rebo
lentibz locis conuersari contrariā habere ī corpe dispōne extī
mandū. Que igitur vident qui egrotant ī sompnis indicabūt
plerūq; nobis indigetias et habundantias et equalitates huiusmodi.

Explicit liber galieni
de sompnis

Sequitur liber epidimarum proemialis cuius sunt octo particule

Particula prima

Liber epidimiarum a multis multotiens approbatus quem ego actua lingua in latinum me transferre sermonem/ veterum reverens imperium

[illegible] philosophie [illegible] [illegible]

unitis pene patrosophie habitus est dissuluimus/ et admodum paucissimis penetrabilis existit. ¶ Cum nanque conati sunt commentari nisus et eugemus et aliquam pluvis. ¶ Sed eos huius libri profunditas seu expertes penitus dinositus reddidisse. ¶ Compendiosus enim est compage sermonum et latent in eo pelagia et ampla volumina contemplationum. ¶ Et ubi valuemus presbyter et Johannes alexandrinus conspicuus fuisset vir animus inopem et eloquiorum egere valde conditus/ urbanam cuius disciplinam non tamen sine fidere potestis denudassent in presentiarum quidem possit a quolibet legi et audiri barbarus et enormatius/ sed mente discerni prorsus a nemine. ¶ Reliquorum etenim aut nulla super hunc reperiuntur commentaria aut qualia superiorum parum quidem ad rem attinentia et inferiorum spiculis mundana imminente senectam elevatis studiosque deficientibus. ¶ Et si quibus patulus ego paulo fuerit a moderno tamen arduus prospectus et intractabilis inuolutusque sensibus et inexplicabilis. ¶ Per hoc quidem frustra. Quia ut de sumitatum altitudine silens virtus remotis significationibus et similitudine et contextus ratiocinibus complementis plerunque caventibus/ adeo ut superficie tenus plerunque attendentibus magis possit corruptus putari quam regulariter constructus diuidari. ¶ Accedit quoque ad hoc exemplaria librorum perpauca reperiri inter se consonantia. ¶ Et hoc

rum aduenerit seu arriserit retrorsum id lectoris iudicio magis
derelinquo. ¶Illud vero summopere fruendum quod post om-
nes suos libros approbat hunc in singularem memoriam li
brum condidit, vt pluvima que in alijs tacuit, hic enarret. xxa
¶Et vt reliquorum plerague documenta physica videlicet
animalia spiritualia vitalia prodigiosa anathomatica
anathomatica atque repentina liber hic suo complecte
retur breuiario. ¶Et quod mirabilius est obscura declara
ret rerum obscurissimarum. ¶Nam vt breui dicam, antequam
hunc librum legerem et intelligerem difficiliorem libris
aforismorum et prognosticorum quos iussu quoque vestro
per graecam veritatem emendando nuper latine transtuli
necnon et approbatis voluminum fateor me non intellexisse
¶Et si quid eorum sine magistrorum traditione vel com
mentariorum sedula meditatione cum proprio inremedi
no incuriosa ac sedula adhuc lectione prius me sentire
vedidi, illud postea magis errori quam veritati deputaui.
¶Nec iniuria diuerim vt veritatem libri vobis ostenderem
et veritatem. ¶Nunc igitur preter animaduertatis
quanti labores sit tante difficultatis librum verbis lati
nis interpretari, cum apud graecos vt pretuli quasi ex
rei et tanquam nomina imposita plerunque constitu
atur partibus, et inopes verborum latinitas proprietatem
verborum grecorum hic in plerisque consequi valeat, et
quandoque nullatenus. ¶Sed amanti et fideli quid
valet esse labor imo summa iocunditas est amico et do
mino pro posse morem gerere. ¶In quibus illaque si quid
forsasse peraduo aut peccasse a fastidio inuidie negue
ter confingar qui ostentant se scire quod nesciunt et
nescientes scire impudenter damnare ignota non ve
rentur mihi tanquam vobis vestrum est indulgere
qui me voluistis et emulorum linguas aduersum me

a reliquorum

).vitave et fluctuosoe estue avundineve zemulis evitave
¶ vibusqunque ep dissolutione ventri matvicem et tu-
mor in cavitie gravedinem conuevitur et supta
brecma dolorez maxime et quecunque alie passiones
a matvubus ustie in octo vel decem mensibus in ssthmam
terminantur. Quarve he tenaces remure fortes et alia
et ossibus fortes he vero debiles et anvibus fluentes
et dentes immutati. ¶ Quibusqunque os ab yppoa
discessit medue induitur nasus quibusdam vnde
dentes summatim signantur. ¶ Infantium eplentie
vel inflammationes simul pubevtatibus quibusdam
et permutationes habent et alia. ¶ In zembus dolor
ponderosus quando zeplentur ubo vomunt flegma
cum autem amplantur arenosa dolores facile quidem
fluunt, soluuntur vero quando ubie evacuantur are
nosaque zubea subsistunt et sanguineum minguntur.
¶ Stupor femoris cum sequitur, quescreve non con-
uenit sed iuuenes elleborizave. ¶ Vuliebria aquosa
in multis permanent, quando vero non alto ventes
inflatur. ¶ In canone antiqui dolores frigidi, nouo
autem calidi. ¶ Sanguinee vero pluvime et que ad
ssthmam frigidi. ¶ Que in zutore fortes cuntia sun-
non ommino ante allevantur sed prope statum.
¶ Ante zutorem retentiones vrinarum si inutile vevint
et ventes si non processerit et somni affuevint pue-
ris autem et modue febus, pavitez autem et que in
laboribus crisim cum zutore et sudore nugnant.
¶ Apostasee autem non ommino quibus zutores.
¶ Tibiarum effeminationes aut ante consuetudinem
ambulanti, aut ep consuetudine continua propter quod
ep laboribus in articulos dimittitur propter hor et
vrinarum effeminationes. ¶ Stimula velvin seruc, et

equanta et capitata et equaliter commatuantia et non in-
rundua et deorsum tendentia et non binpitia, bona, sen-
trania vero mala. ¶ Quanto autem plus contraria, pessi-
ma. ¶ Quod vernum autumno auxilit et corde dolores
et quod fluxibile, et quod melancolicum, et principia com-
motione oportet speculari, et lumbrici et asaridee,
sic si annue in oriasum. ¶ Puerorum tusses cum ventris
turbatione et febre continua, significant determina-
tionem duorum mensium vt multum vel ex toto.
¶ Et tumores in auriculis, siquidem his vermes umbilico
constiterint, vel sursum in auriculis, bonum, si vero
supervenit non similiter soluunt morbum, nisi putre
fiant. ¶ Que vero in humoribus putrefactiua per-
fectis salutationes fiunt. ¶ Solutiones autem et vi-
rium dispositio salue sunt, nisi rotunda et profun-
da sint talia vero pessima, et alatex. ¶ Solutiones
vero et sanguinis fluxus maxime quidem in putrefactio-
nibus apparent. ¶ Si sanguis fluat ex naribus pau-
sat morbus, aut si vena rumpatur per quam expedi-
atur materia. ¶ Lacrime in acutis morbis immodeste
quidem valentium, mutorum autem emittentes sanie.
¶ Et qubus circumeuntur palpebre, malum
malum autem et supervdesiccatum velut spuma, et
caliginosum et avidum et sordidum introrsum et
stupidum, et alia que relinquuntur. ¶ Febres he
quidem demordentes manum, he vero mediocres,
he vero non demordentes super vesperum vero
¶ he vero circumbrientes confestim he vero per
totum lente sunt falsumodo. ¶ He autem per-
nices videntur passibiles. ¶ He vero exzubrundo.
¶ He autem exziores he vero lunde, et alea talia
¶ distensiones corporis et duramen auriculorum

seu puerorum
ut hepar sanet
in autumno auxiliat
in autumno auxiliat
in omasum tendat, et propter
humatum oriatur, sicut
in pueris vermes
in septentrionem spiritus
in quo sit auxilium et pluat au-
tumnalis mitis inequalis
aqua famosa infirmat
humores sicut quia alie sunt
regimen alie
humores
putrefactiua
effectus non profunde
rotunda
mortua
flegmatis
tarentule
manum
primo egre
secundo mortalia
primo egre
tarentule
sic primo egre
sic
cutis

et idem dissolutus malum, et consumptiones virtuosum malum. ℭ Quid obstruitas repercussiui et re-
tentationes et consumptiones malum?

Secunda pauscula

a dapsevive, reangustave her quidem illa vero non.
ℭ Humores hos quidem expellevere, hos autem apposuere, illos autem exsiccave, et hunc quidem illa vero non. ℭ Attenuave, impinguave corpus autem ranem et alia her quidem illa vero non.
ℭ Explanave, spargevave her quidem illa vero non.
ℭ Induvave mollificave her quidem illa vero non.
ℭ Sustinave stupefacere et alia quecunque talia.
ℭ Effundeve subducta, erantia vellevi confestim erantia detenta subducere. ℭ Alium humorem non
[redacted] agere, eundem effundere commovere simile nature, dolor enim dolorem solvit. ℭ Spissimilia si exprimunt sursum ducta deorsum solvunt, et contraria eadem, vt capitis purgatio, flebothoma, quandoque vero non est auferri. ℭ Apostasis et
bubones signum quidem sunt blastimata habentium, etiam et aliorum, maxime autem eorum que
circa viscera male consueti vero isti.

pulsus quidem parvus, spissi magni, rari, celeres magni, intorsus parvi, intorsus magni, extorsus parvi, illud quidem extendere, hoc vero condensare, dupla intorsus retrahatis. ℭ Gravi
mentum continuarum ostentationum prolixe inspirantes. ℭ In non libentibus vel laboriose et prolixe vel breviter anhelantes. ℭ Consequentia et latera dolores et distensiones hypochondriorum et splenis sublevationes, et ex navibus recreationes et aures secundum ordinem, istorum pluvima her

et oculos vtrum ne omnia/ an hec quidem ex deorsum supe
rius/ qualia vero maxillam/ vel oculum vel vero faucem
evithima vel infrigue egate omnia de sursum attri
buenda vt que in tostis/ vel vrina speculanda ista quo/
et vnde et quibus et propter quid. ¶ Vene tympanum
non transquille neque vuiditas splendens si spiri
tus develinquatur. ¶ Tussis sicca non summa in octi
culos confummari spevetur secundum ordinem extin
sorum iuxta ventrem vt multum et clauda fiunt mem
bra. ¶ His autem pluvima quecunque finaliter non
determinantur per inanitionem reuevtentur/ et per
apostema determinantur/ et exinbitundi et natura
albus. et modi sunt et non sanguinem fundunt/ sicut
develicta et orie desiratio et insuauitas et fastidium
febres autem non aute tales vero redicantes. ¶ Deve
luta post visum redicantia. ¶ Ista nanque est intev
reptio vtrorunque. ¶ Et hypostrophe equistis quandoque.
¶ Apostasiam igitur facere cum incipientem. nam
recipere si fuerint conuenientes/ et vt oportet et
quantum oportet et quomodo oportet apostema fieri.
¶ Quando autem non satis recipiendum maxime
quidem facile/ si autem non mox inceptas. ¶ Quando
emorroide discute. ¶ Intermittentes autem vnam al
tera tunc/ congesunt simul in cossi ex quunque in sequen
¶ Tusses sicce breuiter inuitantes non fevino modo
situm mitigant/ quandoque autem soluunt vel diffun
dunt/ hec in laborosis febribus maxime fit. ¶ Ne
chil fructus michil despiciendum. ¶ Que vero ex in
ductione erentur/ infevie et quiescere. ¶ Posteriora
capitis dolentia/ in fronte secta vena incisa prodest.
¶ Susceptiones hypocondriorum ex qualebet qua
lia solumtur/ et visicum et flegmonum quali

secundū naues aut modice sanguinē fundūt

flegmonē nonne alter vel ner
uus fiat

possunt/ sue ex epate ad splenem aut erontva/ erontva
bellere quidem oportet et declinare ad relata epanthe
mata non valde pruriginosa/ Simon nanque super
flutalem habens solummodo rura rutem/ stetit juxta
ignem/ et ex calefactione facta sunt lora epanthemata
vomitue vero eum non inuenerunt/ sed extalefactio.
¶ Quecunque matuvave oportet/ obtuvave forti
vivtute. ¶ Que vero neque dyaforetue neque em
plastue pausant/ sed subito migrefiunt/ aperuit/ et
nouum far. ¶ Oculorum habentium nadum si non
aliter appavet/ conuemve/ erontva euellendum in
faurem. ¶ Et vbi evulsationes/ solutio finalis. ¶ Ingre
sue adapervoe vt navee et alise quomodo oportet/
et vt oportet/ et qualia oportet/ et quando oportet/
et quantum oportet vt sudoree. ¶ In magne malue
fauens si sit congrua/ bonum signifuat/ in modice
contvaria signifuave bene designationem malum.
¶ Furia magnum lorum mulier quedam retro ueron
cat vero facto timeneo/ prou sit nigre colorata vel sic
qui cum timeneo prore hec nigre colorature. ¶ In peri
timeon velut semen urina/ talis quidem determinatua
In ea enim facta sunt gilliosa tumores et elevatio
nes non enim magnum fuit hypocondrium. ¶ Trassi
tum splenue comedit epistene tumor tumor rura
pectinem quemit/ et bene spuvane statim factue est/
ros sanguine mediovie/ de sanguine ychorondeve
nigreque colore autue quidem et agrestis in
considentibue vel conualescentibue sue molestum
sue bonum. ¶ Rubue splen proclivie/ pedes et
genua calida/ manue autem et navee et auree fri
gide/ In propter hoc subtulit sanguem. ¶ In putvefa
ctionibue videndum quidem futurum quod ex putre

fievi ventvee rominouentur. ℭ Splen duvus superiora/ inferiora rotundue latus grossue longue tenus et releva.
ℭ minue a rapite rorizantibus. ℭ Que rura extrum prorubatio et in egritudine interrogatio/ que manifestat tibi qualiter sunt rerpiendi sermonee qui rura extrotum/ rura roastantes rura extenora/ quia in calidiori et in fiumori masculi fiunt et matri/ propter hor extevnue bene interrogatioque manifestat quia in calidiori et fiumori magis rommi- sretur et rocrtat/ et acutius mouetur/ quesit et tardius nesit per amplius tempus/ quia fiumatum est et magis rolericum et magis sanguineum est hor/ et propter hor calidior est lotus ammalium;

Tertia particula

ℭ Tertia habitat ventvi densitas. ℭ Si rutis rorressio rarium inavementum. ℭ Si ventvi stupor rimium ronfusio vasculorum immundi na revebri dissipatio calunee vitanorum rontvitio. ℭ Expuvigatio ruvsibus et lutationibus repanra tionibus multi deambulationibus et natatibus hoc eliqua massa plevunque vani modicus. ℭ Expuu rationi signum lapsus ex sublenatione. ℭ Ea hozam diei sevnave de subito nangue labitur eundo laborer simliter emin totum rorvut. ℭ Quando vero replentur signum eve rolor floridus fit. ℭ In gymnasyo signum sudor qui fluens desultationem defert quasi ex imbribus. ℭ Aguliev quam prius ruvam in tvanone splen naturu magnus. ℭ Debet rausomdie exrubrunda fanee decima die factus est sudor rura superiorer partes/ decima quinta vero factus est sudor minus. ℭ A rapite rorizantibus et brancosie supervebrentibus vt sino extrorum rerte

∧ ℭ Quando autem [illegible] sunt/ offerre prunias assat

zationes. ¶ Omne eppurulescens ſ. veditans, ſic enim et ma
luvatio et crisis ſimul et apostasis est. ¶ Que quidem qui
ſpumescunt ſ. inflatu ventres vt ſ. anasarce. ¶ Rubusdam
bero et ſ. hor tumor vt anthrasolas. ¶ Ventosum concauſale
alatiè et emin ſunt alati, ſ. pidum valde, venayum ſ. vu
ptimum et tuſſiculosum vt mo cristallue et conuersiuum,
et ſuura et gangrene concauſaliter ep duuue ſunt.
¶ Post brinam readunatio puerie magie ay quia cali
diores. ¶ Suguvas mitigane velut ſ. ormenta manu
plicane vel distorquene predoloribus ſ. rene, ampriene
ſuuculi epterremum desuper ſ. ſipi retinut et libertatue
est. ¶ Quem ep montano labore vidi eos cura zephanum
ſ. adave cuura tibiam alteram minimum eptenuant
femora autem valde. ¶ Urine et ſemen non zetente ſunt
¶ Que velut alate coſtarum ſunt propter vbertatem
crasiome ſ. in catarris male conſuetie ſi eppue patio
non fuerit malum. ¶ Rigores ſ. inhoant mulieribus
quidem magie a lumbis, et per dorſum ad caput etiam
et bubi zelo magie quam ante. ¶ Rigores quidem ſ. in
choant mulieribus magie quidem ab oſſibus. ¶ Suge
ſunt eptenera magie quam ſ. interiora corporis vt
ſ. ulteriora femorum. ¶ Etiam et autem ſanorem ma
nifestat pilluis. ¶ Ab hic aut alibi ſ. ingestunt zete.
¶ Ab vlceribus ſ. inipit et crasiombus. ¶ Capitella
ep generatione et crasione et pluuimis ſ. ationibus
ſecundum modura rogmilie collegunture et ſ. diſſunture
¶ Sanguinis fluxue ep nasibus aut albus aut ſ. uidus
aut niger aut subuiridus aut ſ. subrubicundus. ¶ Hic
inter ſubdutis ſ. inpinguare, albe autem minus
confert ſ. inpinguatio, ſuro vero oportet albo ſtyptice
ca et galla. ¶ Cum ſpumescunt aut ſanescunt,
ſanguinem fundunt minus. ¶ In proceſſionibus ſunt

qui sonant minus vt avchisilaus/ In vero facti ferulenti/
In autem [illegible] proredunt/ inflant ventrem vt damnagoras.
¶ Permutationes consuetudines. ¶ Medicum nutrimentum inlaboriosum et insipidum. ¶ Omne extenuatum deponit autem/ deinde vero distendit nutrimentum in ventre varia corpore. ¶ Corpore salutis collabentis distensione nutrimenti fit. ¶ Subito continuum alterius signum/ subruide subrubeum. ¶ In dextrum mammas grandes/ rarnosas vero subtilis et intuentibus/ et quidem nequaquam que dixerunt propter hoc/ sed in rarnatis hoc fieri. ¶ Tamen diminutio apparens bene manifeste hydropsis febrientes intexuit variis lucubrationibus multis calefactionibus. ¶ Malum febrium cum fame. ¶ Oppugnamus dolorem dolore. ¶ Venarum rubedo/ luxus viriditas latentium dolores malis. ¶ Cum contingit insistentem secundare/ consistere et tardandum ventum cum potu frigidum inducere.
¶ Occasiones vnde repere laborare contemplandum. Siue capitis dolor/ sive auris/ sive latentis signum dentes et bubones. ¶ Alia detrimentia febres et finalia quibus hec sunt/ distemperantie vero derelinquuntur/ pessime reditationes et pessime sunt. ¶ Rotundum sputum repercussorium. ¶ Emorroydas habentes pleuresi quantum neque peripleumona/ neque [illegible] neque eodem/ equaliter autem neque lepre/ neque [illegible]
¶ Pedicantes quidem intemperate desiccatorum [illegible] non facile deliquerunt/ sed pessime. ¶ Hec et alie [illegible] vt fistulate. ¶ Reuelationes et contemplationes hec facte ea libenter. ¶ Hec autem facte impedunt.
¶ Alterius loci loca suspicientia/ sive dolorem/ sive [illegible] due/ sive aliud quid libenter admirem communione.
¶ Propter communionem non ruptis sanguis [illegible] sed secundum humoris affinitatem talia expurgat.

Confusabiles id est confusa que sanitatem se perficiunt in plurimis fiunt et per adhominem

Subruide color ruber et subfuscus id est rubeus fuscus et color subrubeus externus et equalis [illegible]

Non quia recurrende in pleuresi discutiuntur

¶ Est quibus sanguinem dimittunt in tempore in hie
vel in alijs quidem velut in hie hor nanque fit impe-
dimentum in sanguinea spuentibus temporibus pleu-
rezie relevam. Parvula quarta

Depistentibus dubia visie venevata si non
pulveferevit hoc depresso reiterato fit. ¶ Simul
febrium reiterationes in simili periodo visie
spevat in articulos dimitti. ¶ Vena pinque et alba
ut antigonese in laboriosis quavtame est quando in-
cipit et libevat ab apostemate. ¶ Si non ante hanc
a navibus sanguis fiat suffuentes et valde. ¶ Cum
intestinum laqueum in dextva axletua factum est fit
ipsa quetior cum vero her cuvatur supervolentior.
¶ Anasin quidem puella epistene denati spiritus
evat, mulier vero fuita ex pavturitione supervolens
non vatde, sed in superfluis cum her laboravet dolor
tum et asma habuit vt in capite encrue primo
adoptata est stiptevea her ait meu. ¶ Aliud apo
stema equaliter qua et futuvum evat apostemati
pavi assut separatissimum. ¶ Cola habentia qualia
remanet maiora vero dicuntur meseraice, her autem
ex latere ibue iuxta ventrem a spina. ¶ Emuctiones
ad infremore, vt munde aqueve vel potus vel ubes
in structu molliter que attingit quoe non multum
ledit parum detevior ubes et fruidum vbi oportet
¶ Aquam elevam her quidem vt reuniat acvem.
¶ Hoc vero non plenum esse et suppositionem habet
quando ex emozamie aquantur si qua oportet pur-
gari purgentur et confert et bene ferunt. ¶ In eno
legumina comedentes in fame continuo femineo
et masculina cruribus introntentibilia facta sunt,
et finaliter etiam crudve comedentes genua dolentes.

eyamfeste vigilare calidior exterius/ interius frigi
diori dormientes econtra. ¶ In calida vero natura frigi
ditas potus aque/ pausare. ¶ Somnus in velato infrigi
dat. ¶ Somnus soporifer sedibilis. ¶ Debiles diete fa
cide fortes vero et nove calide. ¶ Aquarum inertium
her quidem ab ethere deducta vel tonitruales bona/ vo
batilis autem mala. ¶ Aqua horabilis/ humilia horabilis.
Per calidam naturam in calida mansione/ frigida man
sio impinguat. ¶ Studium salutis/ in repletio nutri
menti/ in pigritie labor. ¶ In vigilando sitis in su
perfluo somnus medicamentum/ cui vero ex somno
erectio. ¶ Rubus pluvimus calor magne bone eterni
pluvimus aer frigidus/ duobus enim maxime mutua
progenita fiunt. ¶ Cui calidi ventribus frigidi aer
nubes subtiles isti et super venosi et acuti fulgores.
Sanitate in terra animum genus multiplicatur.
¶ Magos qui apparet exterior testis masculum fe
sinister feminam. ¶ Oculi vt habent fortitudines
membrum sue et totum corpus. ¶ Signa mortalia
dubio calidissimus fumus prius navet si f
spiritum emiserint. Vitalia vero contraria. ¶
ubi predisponantur.

Pavtvla qvinta

Actiua morborum medium. ¶ Inuent ipse
eadem natura que sunt dispositiones et
non ex doctrina. ¶ Bene docta natura e
non addiscens. ¶ Lachryme/ navium humiditas per
mutationes orie salue/ deductio spiritus interioris
spiritus non eodem omnia omnibus modo. ¶ Urine
ventositates huius et alterius et mulieribus que
Et secundum aliud corpus homine. ¶ Anima se
oritur usque ad mortem. ¶ Si vero ignescit simul
egritudine/ depascitur corpus. ¶ Morbi commutat

In senectute deficiunt et per maturitatem et dissolutionem et garritatem. ¶ Halue dissentiens non consentiue passioni. ¶ Caulue fuzor eleuat eu et pulmonem ad caput cum bile hoc resedet fit transquillatae. ¶ Catou articulie tumentibus cibue et somnus bisi zibus. ¶ Amone experimentum meditatio hominibus. ¶ Ty sissime sanguine confluit auxiliandum ventriculi uacuum repleatur. ¶ Si auxie doluerint fiende ventrem caldam et oportet superponere stupam natu cali organo ut videatur aliquid exire et non fistu resurgenti. ¶ Linguam bonam desumet. ¶ [illegible] uidet relevetur. ¶ Colericum vero a pinguedine dilate pinguissimum vero ab extinctione. ¶ Calumnio vero a maturie parte. ¶ Albe vero a flegmate ¶ pia femelie colori corpore et potus est ut interius ymaginem. ¶ Potus humectatio colliquatio ¶ [illegible] similes colori distensionem humoris ¶ Si mammarum capitellum et uberum [illegible] est morbidum est hec. ¶ Hominibus [illegible] fortiores dulcis quidem mortales amaros vero nequiores. ¶ Veram demulcave conuenientes est in colepsie hominibus. ¶ Debilitra nutrimenta veram medicamina habent. ¶ Pleuritam in auribus vero venas frontem. ¶ Cubido a flegmate corpus studiosum profici[illegible] ¶ Ledije ventre caldi cibi et potus pertin[illegible] ¶ Augre colere et infirmal sanguine flegmate. ¶ Superuacuos morbos commixtio infrigidat ¶ Frigiditas que supra ventrem inducunt. ¶ Ebrietatem bibentem cito pugnat si vis lauare bel te medere. ¶ Stupa et intrinsecus et extrinsecus. ¶ Languor in somno sit si sue cepit. ¶ Furor a [illegible] ventre, cum vero ab infirmitate trahitur.

Les principes et principaux [illegible] naturels [illegible]

[illegible] de medicina

BIBL ACAD LED

Pulmo sensus rauma superuacuum ꝯ auliat somnum.
Frigidissimus rubus lenticule teneve nouubite.
Olreva apponuntur si impuviatue epistene labo
rauerit. Semina ꝙ elaterio aurumeris agrestis
comedens puvvato puevis. Pro calido nidvimento
Infrigidatus breve Intransseruc. Labru extransseruc
sotis talor sensibilis tempore estuo norent Contra
rio autem contraria. Cibi hi quidem velocius ter
nentur hi vero tarde;

Particula sexta

Venes exhaurit, et ꝙ venter hidrops et exte
ri manifestum est sensui vt Inducentis
privatum e educentes. In calidioribus veme san
ne multitudo sublevat causondes et consectum ex
cocit. Rubus pinguis est Inflammabilis rubus
tenuem subeam Sanguis vero brunus mag. In
tione memoria, ederatu, et alys et fame ouantiosu
labores balnea, ubi potus somn lebdinem
omnia mensurate. Frigidior aer In frigido tem
pore est et regione pari. Et tunc calidior aer
tenuis humo pev antipvistasim. Dolorum p
rem venerem puvvave sanguinem non vendere
deve sed mansione. Exustio estue Insuperabilis
nutatio plantarum humores ex quibus vitulem
habent et kilcon male operantibus.
rium fevuidum, acetum, salee.
ex venere debilitas et pondus arcessit
sanguis ex vetere, febris acuta ad manus subno
dens seruido vero capitis grauedo lingua exauesit
nasus vngula scalptus non egessit sanguinem sim
stve splen magnus duvus dolut.
moti magno morbo non assumuntur, quod si detinen
tur primo et supervenerint quartana paralysis.

gubus morbi de coleva vt dyri auxilium quidem cole
cue sunt superfluitates. ¶ Caliditas acredinis signum
est et causa grauedine et transitus. ¶ Alimentibus
desinunt dolores lateum, est autem gubus et febres
est autem gubus et non, sed ru[illegible] fudorabus est au
tem gubus cum grauedine, est vero gubus [illegible]edum
et distensum totum et salsuginosum. ¶ Stup[illegible]es
gubes et auribus et gubes istam maxime in au
bus sunt et gubus multe auditentur. ¶ [illegible]ubus
[illegible] sunt et duras sine
gubus vero mollia cum fudore semian[illegible] ¶
tubibus permutatur[illegible] humant p[illegible]
gentur sinonyme. ¶ Differtia quod quo
[illegible] elinguntur sublate masione vel mu
dum vel eduendum vel abstinendum vel mada
dum vel euuendum gubus vero [illegible]
gubus sanguis fluit multus et [illegible]
gubus gubus quidem mala [illegible]
sunt ¶ Gubus vero tubes [illegible]
et gubus capita bene [illegible]
gubus vero [illegible] ¶
nares humidores naturas et [illegible]
sunt morbidores gubus vero [illegible]
¶ Secunde sputa [illegible], vt in [illegible]
¶ [illegible] uetus a coleva quinto die fluxus sang
[illegible] euuentur est morbus. ¶ Venia mul
[illegible] habens libenter ab alienatione, vt que
[illegible] cum lapsu pilorum. ¶ Cruentane vero
ad [illegible]. ¶ Lingue estatus quietus
[illegible] et [illegible]. ¶ Que cum [illegible]
[illegible] putrefiens [illegible] maxime vero h
[illegible] iuxta naues [illegible]. ¶ Gubus [illegible]

tubus dolor a supervolio subtilis vent hic a pipere con-
uemente pinguori retentio posteriori deuent siquidem
alie non obtinuerit. ¶ Sanguis vero stevium si obtinuerit pre-
ualut violentum. ¶ A capite ossium natiua et ramium
et alterum et humerum et aliorum et superiorum et
fevr. am ventrium et salomis et modorum. ¶ Et exan-
thymata et similia per rolevium et sanguineum corpo-
fiunt. ¶ Melancolicum vero habens extractionem mela-
rolis [illegible] alimnes ultimo et splen manus dol en-
[illegible] vel in quinta. Particula septima
[illegible] repererunt circa solis strophas hiemales
in talibus instantibus factis quinto vel sexto
octavo vel decimo die. ¶ Ex hic hec quidem
hec vero prolixiora facta sunt. ¶ Et pauplegia
vitra condensa. ¶ Circa hyemem inopo reducentur
[illegible] vt multum quadragesime ad initio. ¶
[illegible] quidem minime breue et curuta fi-
¶ Hic vero fauces flegmonem passe sunt. ¶
[illegible] ¶ Hic vero paraplegita. ¶
vero melancolice maxime autem puerie. ¶ Reliquie
vero memo[illegible]ema facta sunt. ¶ Mutilope quo-
fuerunt sed minime breuia. ¶ Humanaria a
paraplegia vel facta et pauca modica acumul
cura aut sunt quibus et [illegible]. ¶ Hic
quorum[illegible] vel ingentes circa retentio
et dolor. ¶ Diuissim vero et fortissimi in
ter. ¶ Aquilee autem horum insuperabil
¶ In medio conualuerunt et non demul[illegible]
ed post apostrophem. ¶ Quibus [illegible] abscise sunt mul
bre alius facte est modice, sed in bore terminata est.
¶ Mutilopica vero sedebant vt nec ex alie ortasse
sunt facta. ¶ Facta sunt autem mutilopica pueris

ffe quibusdam tubul
y fuime nus

¶ Quidam non similiter laborauerunt, et maxime
passe sunt pneumoniam, et pre que passe sunt
etiopiores erant, et quibus vrina de [illegible] extitit
menstruatio pauxillo nequa[illegible] [illegible]
dem; et fermentet magis [illegible] aut
a vna passa est aut [illegible] eadem
sunt conferuit, bonum vero morbi [illegible] a pe-
e transsumitur solum mino[illegible] morbi [illegible]
gramia et pridapnea. ¶ [illegible]
sunt vt scriptum est. ¶ Neque [illegible]
eum fecerunt. ¶ Prima quidem [illegible]
scripte [illegible] sunt, que vero [illegible]
e. ¶ [illegible] vero morbi [illegible]
bus sinceruent. ¶ Et [illegible]
et purgatione et mel[illegible]
¶ [illegible] vt sinceror [illegible]
bene [illegible] facta est. ¶ [illegible]
eum, hoc vero sup[illegible]
[illegible] vt et sec[illegible]
¶ [illegible] non sanie obtal[illegible]
venarum sanguine [illegible]
[illegible]. ¶ Vero integr[illegible]. ¶ [illegible]
[illegible]
[illegible] bone [illegible]
¶ [illegible] bone fu[illegible]
[illegible] sed sanu[illegible]
passi[illegible] et fe[illegible] qualia priora ni[illegible]
¶ [illegible] [illegible]
[illegible] exeunt et [illegible]
[illegible]

¶ Ver quidem eadem valentia/ver vero non. ¶ Per calid-
tatem quidem diffu- -ve/ per frigiditatem vero condenſa-
¶ Stu- -me- -ne vbi oportet non temevarium in-
poſo- po- . ¶ -oſos ato habeve/ ptuſuoe contine-
ſeve- -em non continen medico neque
tro- ¶ hym- -ngue ventriculus. ¶ Que nota
pen- -o et rale- -ffluens flatum attrahere/ vbi
pro- -nationem -ſeve- -nuent a primordio. ¶
n- -e et talium vop quales ſit ſuvbunde-
-e natura. ¶ -uſſes laboroſe attu-
-e articulos. ¶ In laboroſie febu-
febre fieri ſi develo- -ntur ſp-
¶ Pneumonice pteſine abſq; ſi male et ſanabile
-em talem eo eadem inſtantia. ¶ Pteſine aut-
¶ Gravidum autem et vel quando fie- ſole-
-ntur. ¶ In pevincho pneumonico
ſalu- -e tuſſes hyemales inconſuete pcedebant
quemadmodum -rena/ etenim de quibus dubitabatur
bueman- et -ſſumata ſunt. ¶ Eſt -nge pueber
lapsu non ſ- -uent vt nefretuos dolo- habeant
ſed in alvo ſint- heme ad quem -uſſue vomita-
nt me. ¶ -
-oſtue et in pectore et -
pota mag- -ſſant ad -endum quando -
hent tonſſim- -es habeant licet mihi
¶ -duntuoms -ſpuerint -
-es quidem et ſi -
-erna male -
¶ -oſ-
-uſſue ad latus et phymata
¶ Nefretuos no- vidi ſanatas
-noſe. ¶ Que -ſomnia -
-unſtugeſtum -
a ſomnium tale- et quibus -

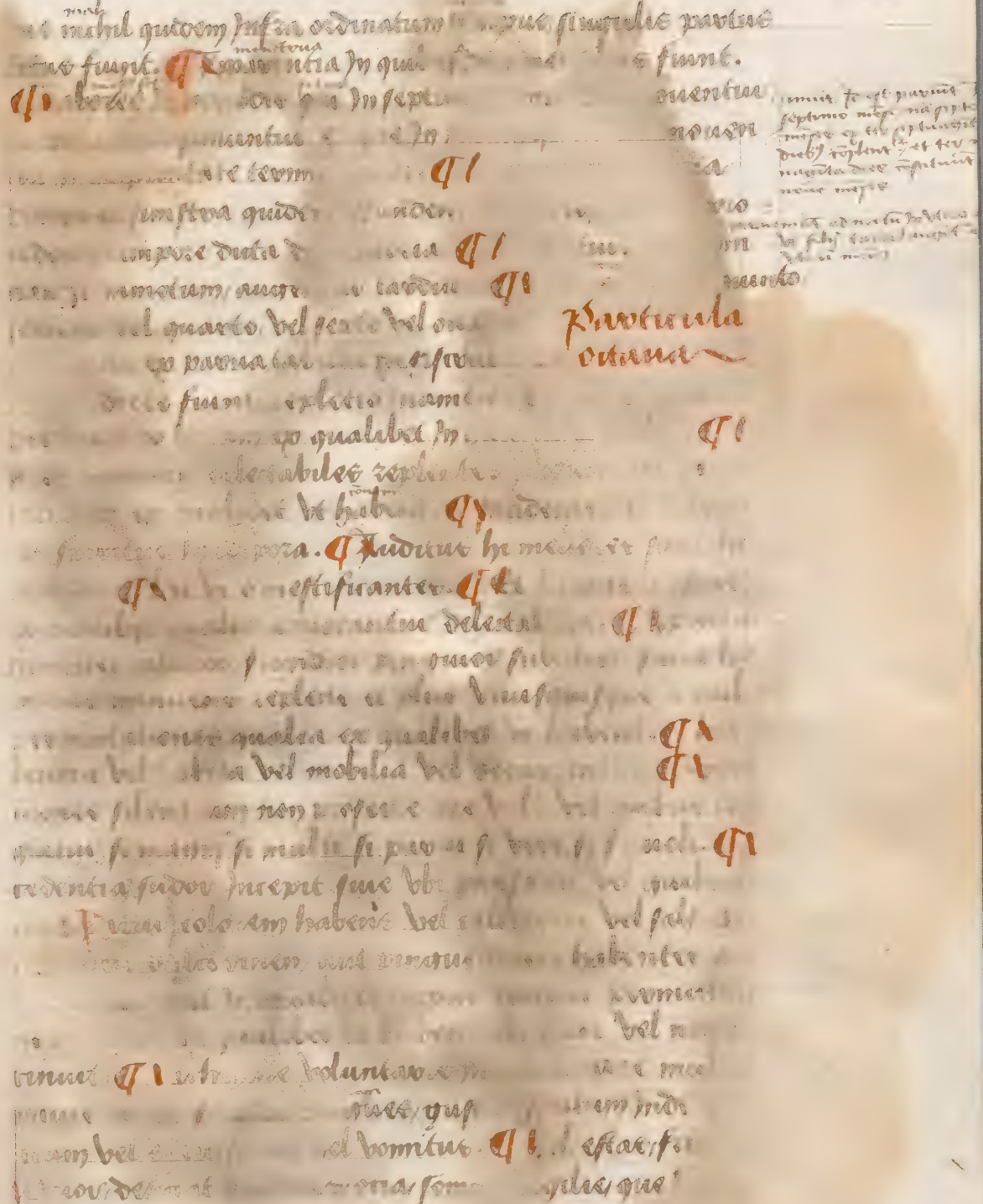

somnia. Q Transiones in quibus et a quibus. Q Anim notio
defiat [illegible] dem absque [illegible] vti passa e
domes [illegible] etas quid [illegible] etatis [illegible]
bel pe [illegible] nera. Q Lentium dep
gre Q: [illegible] lorum augmentum. Q [illegible]
qu [illegible] undum ipsum. Q Anim [illegible]
qu [illegible] espere [illegible] d. Q Tempus
n [illegible] superuen [illegible] entia. Q Periodi et peri
[illegible] ra multitudinem superduc [illegible]
[illegible] tio vel depressio vel status. Q
[illegible] minue detecerum emue. Q
[illegible] tempore et etatis [illegible]
[illegible] Q [illegible] ra [illegible] inceptorum [illegible] & [illegible]
[illegible] ra hanc [illegible] Q [illegible] ra [illegible] bibenter [illegible]
[illegible] nes [illegible] ra [illegible] ti [illegible] fortē qua [illegible]
[illegible] Q Rectis modus [illegible] tempora Q [illegible]
[illegible] pectatiue [illegible] Q [illegible] ra [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

BIBL ACAD MED

Infervuit et fleugma supervuit

BIBL AC

Ca.m m. de clysteri simplici et errore aliquorum circa ipsum/ et de diuersitate proportionis componentium ipsum/ et quare ponitur aqua in clysteribus

[illegible] dico q clisteres quod communiter ponuntur [illegible] simplices vt aliud quod fit ex aqua [illegible] mellis non est vtile vt fiat in omnibz egritudinibz [illegible] vt prudam medici communiter operantes vtebantur in pluribus egritudinibz diuersis quorū aliquo fiat inuidiosum erroneū et eorū operatio valde intolerabilis qr ipse humores ipsum ad eductionē forcedum retinere maturare et mollire et interstinum ipsum tenue restringūt et constipant eos magis ipsum esse tenue [illegible] et nocent et sanguinem medicinam sibi dorent [illegible] aliquibz egritudinibz habet fieri medicationem sua naturam propriam et exclusam a medicatione aliarū egritudinum in tantum quod ipsum interficiunt diuersi [illegible] et communiter diuersificantur diuersificantur autem [illegible] et quadam natura diuersificantur et aliquando [illegible] de medicationes debent etiam esse diuersificate diuersitatem similitudinis [illegible] et dico q medicina [illegible] ter ponitur diuersificata videlicet aliquando ponitur sine decocto et de aliquo et aliquando cum decocto et materia ponenda ea considerata [illegible] scripturam aqua ponitur in isto clistere [illegible] virtute medicinali cum ad membra nobilia sine [illegible] [illegible] dicit dicens dixi superius q aqua [illegible] facit humectare virtutes cibum et medicinam et similia in clisteribz operatur [illegible] si aqua dicat [illegible] aqua communiter in clisteribz ad saluandū medicinam dicit et q sic sed quod dicit ideo q isti antiqui medici [illegible] in clisteribz [illegible] dilutionē

tunc melius fuisset q̃ posuissem ... gne cū
ipsum sit subtilius et penetratiuius ... aqua
ponitur in clisteribz ad vertendū virtutem medi
cinarē ad longe vel mēbra indigentia ... clisteris
... hijs cū farina clisteria cū oleo solo et aliq̃
rum alio et melle sed nūq̃ ... farina cū aqua ... dā
mo legimus nec audiuimus q̃ aquis et predecessoribz
nostris fecerit clisteria q̃ sola aqua q̃ q̃ quidem ob
uiam gloriam dixit michi se fecisse clisteria ex
sola aqua in morbis existentibz in inferiori parte
corporis ... t nos administramus clisteria farina
et aqua et oleo tantum in febribus aduratis ma
xime inflammatione ad reprimendum et frangendū
acumen et inflammationem illarū ... t iuuamur in
ueniunt medici clisterizantes ... ntes febres
aduratas q̃ inficiebant ea ... aqua et mel ... t
sale nitri vel cū alijs medicinis acutis et necnō
non medicū febricitantibz suspiciū ducēdo
gratiam eorū ad malam dispositionem longe ve
rorem q̃ esset ... t non est vtile seu seruire
fauere existere patientibz dictas febres nisi ex aqua
et oleo ... t oportet elongare ab eis in clyste
ribus medicinas pungitiuas et acutas ... t
... inquisitionemque quare antiqui medicorū pa
tientibz aquam in clisteribus ...

Capitulū quartū de nouiter inuentis observan
dis in administratione clysteris et de membris
ad que transit et in quibus operatur

t tibi quidem necessariū est cū volueris
... mittere clisteria vt facias patientem de
cubere super ventrem suū et faciem suam
et teneat caput inclinatum et nates eleuatas

et al[ter]o et q[uo]d nec m[od]o oppositum tibi [illegible] t[est]imu[m] sit tibi proximu[m] [illegible] sint manus et digiti tui mundi et tonsis unguibz ne si forsan tangeres eum eis aut patientis offenderes sin[gu]l[ar]es enim quod posset contingere si ungues essent longi pungere. Nam posset inde arridere exoriatio ad quam sequ[itu]r dolor et q[uo]d hor[ri]bilior per consequens apostema et multi medicorum comenerunt q[uo]d clistere dimitte ven[tu]s ad stomachum ascendendo de intestino ad intestinum hoc tri[m] ignorat colligantur, membrorum ignorando se, unitam de unaibarum membrorum sicut etiam negat q[uo]d inter membra spiritualia et nutritiua sit aliquid transeo seu separatio prohibens ne aliquid transeat de uno ad alium similiter quoq; nescit q[uo]d clistere operantur tantum in partibz inferioribz corporis de[i] minus ascendit ad partes superiores nisi cor fortis ea q[uo]d membra corporis debilia tabefacta et putrefacta vel q[uo]d argumentissent stomacum et sic tunc clistere transiret terminos sue virtutis [illegible] potius dicit q[uo]d clistere transit a partibz inferioribz ad superiores volens probare hoc per ulcus quod habet retinam dicentes se sentire in stomacho per urinam et singultum in lingua saporem clistere [illegible] respondeat ei q[uo]d hor[ri]bilior tatione inanitus medicinal[is] qui sunt fortes hiis tri[m] raro contingit [illegible] set si velit frangere per argumenta verisimilem huius responsionem et nolit ea retinere tunc esset perditio tota illud quod quo ad illum ei dicere de utilitate clisterium [illegible] mur autem redentes ad ueritatem pre[di]ctam dicamus q[uo]d tu accipias clistere [illegible] pretium et longas rammilam olei decorticem [illegible] et intromittas in ani[m] non tam [illegible] profunde [illegible]

si fateres non mi[illegible] mitte
mittus etiam rammiam minus xanū ꝑ dcor[illegible] requ
xgritaret qtia sed medi[illegible] et ronsequenter posstu
dcortione [illegible] mstrumēti quemadmodum
dones tota decortho fuerit mitremissa et
ompa perdi[illegible] et diligenter ronsiderare oportet
sortitudinem et debilitatem vrtutis patietis et
numeru humoru et tempus morbi in quo dcor
[illegible] operatio xten Nam istud est vtilius et uti
lius q est necessariū in principio operis procurari

Ita ronvenies et necessarie videbis ad [illegible] mun
dcortionem clistere prudens inspexa sortitudinem et
debilitatem vnius cuiusq;

Capitulum quintum de diuersitate clysteroū penes diuersitatem corpulentiarum et humoroū ex quibus fiunt

Si fetor urinarū diu retente in mictibus in
duxerint et exsiccate fuerint tunc ad
ministretur clister cum decortione siue fumis
quam furfuris sic ꝑ fumsuris quod sufficit
ponatur in sufficienti quantitate aque q̄z t
rium dim stetterint bulliat simul ad consumptio
tertie partis aque Cum colatum et colature
addatur sal[illegible] intri modicū et clisterisetur cū
eo [illegible] sund clistere quod fit ex decortione ysopi
conferens constipationem ventris maxime senes
fetide erit modus est iste ꝑ Recipe quod sufficit
in aqua sufficienti coquatur bene colatum et
colature addatur parū de oleo et misceatur ꝑ
Si quis obviasset tibi quare non fecisti predicto
patienti clistere ex decortione medicinarū et re
spondere pro tanto ex rationabili causa fuisset

et m[illegible] mollificant Respondeas ei q[uo]d sicla est
aqua salsedo seu vecordias que in aliquo illoru[m]
non existit Nec sicla egredit ny frigiditate r[illegible]
tamen eor[um] unum est multu[m] frigi[illegible] stupefactiu[m]
Et malua habet vim magnam mollificandi [illegible] rete[illegible]
sicla confert mirifice dolorib[us] et spero[illegible]
doloribus evocandorum [illegible] listere ex mitro fit autem
clistere ex ipso uel cu[m] ipso / Licet non sit absolute [illegible]
misi virgus patientie esset robustu[m] et virtus eius fortis
et maxime calle[illegible] in declinatione [illegible] t ipsum confert
manerebis q[uo]d fiut ex putrefactione flegmatis q[uo]d
per hec educitur mali humores ab intestinis et [illegible]
[illegible] cum tibi videbitur necessariu[m]
[illegible] dolor mollitiu[m] et [illegible]
[illegible] cui operatio est virtus expulsiua [illegible] dolor [illegible]
cui apostematis specie doloribus cruciatiuis et cruciatibus q[ue] fiunt ex flegmate et hec omes egritudines vt plurimu[m] generantur a constipatione
ventris Est ei possibile interdum eas transire a
debilitate virtutis uel a corruptione complexionis
Et uptamen vt corrupti complexio in quantitate
uel qualitate ny qualitate vero q[uo]d aut eius fortis
aut debilis lapsus ny quantitate autem sue
augmentabitur vltra debitum uel diminuet ab eo
ossent q[uo]d dicte egritudines generari a grossitie
humoru[m] uel eo[rum] bistositate aut apostemate seu
continuitatis solutione [illegible] est tibi necessariu[m] de
scire et distincte cognoscere egritudines membrorum
intendis congrue clisterisare cum centaurea Cum
si constipatio et dolor fiant ab humoribus calidis uel
modo clistersa cu[m] ea / si si constipatio et dolor

fiant ab humoribus grossis et vitreis non [illegible] clistere
rises ru[illegible] quemam profert multum subtiliando
grossiem humeru[illegible] et mundendo et resolvendo vitreosi
tatem. Clistere de colloquintida tam ens fiunt clistere
ria ru[illegible]ea et virtus eius si contraria virtuti ten
taurce secundum diuersitatem suoru[illegible] dementorum
animorum. Unde est necessariu[illegible] tibi scire distinte
naturam medicinaliu[illegible] et earum virtutes quia
ipse differunt inter se differentia e[illegible] vniuersali
et differentia particulari. Nam ex eis sunt quedam
vtiles ru[illegible] sunt vetuste et quedam alie sunt nouelle, ter
ru[illegible] sunt nouelle et terentes. Unde tenendum tibi
de colloquintida scire ipsam esse frigidam et humi-
dam secundum aliquos et humi-
dam et siccam secundum alios. Ipsa ma-
confert dolori capitis et grauitati eius et omnibus
egritudinibus frigidis. Et si dolor causetur ab
humoribus crudis subtilibus non et sterises ru[illegible]ea
ed si dolor et constipatio fiant ab humoribus
grossis et vitreis cu[illegible] apostemate et rubore faciei
et oculoru[illegible] a grauedine capitis tunc administres
clistere ex colloquintida maxime si patiens fit
constipatus. Et si fuerit dabitur oculoru[illegible] et curabit
apostema et resolvit humiditatem et grauedinem capitis
Et operatio clistere ex colloquintida est retrahere
per aluum clistens ex renibus et
similiter confert pleuresi et egritudinibus frigidis
et fit secundum hunc modum
Rp. ozimum flumi
romarinum sufficienti aqua ad bulliendum co
quatur bene et coletur et colatur ad debitum
quantulum mellis et olei et administretur. Clistere
De aneto confert melancholie et relaxationem sto
machi et debili appetitui et apostemati eiusdem et

BIBL ACAD MED

rm[illegible] t medius compositionis eius est iste
[illegible] anetum bulliat modicum et coquatur bene et cola
ad eius medietatem vnum olei et mittis vnam mel et
vnum consumunt multum stomacho et vehunt
[illegible]ositatem et similem operationem formi
[illegible] fit cui est simpositio listeris de altheum
valet contra lumbricos qui generantur in
et intestinis cum medijs est iste [illegible] abrot cum
ings coquatur bene et colatur addatur parum
melis et salis nitri et [illegible] qui confert mul
tum in predicto casu [illegible] sunt mirabi
lissimus

Capitulum sextum de diuersitate clysterium pe
nes etatem et complexionem

[illegible] ydropicis [illegible]
[illegible] eminus extrahere [illegible] pue
ponis clisteri[illegible] debes eis ordinare clisteres
ex medicinis parum simplicibus et humidis com
plexione nec virtute vt est clistere quod fit ex
olio et melle [illegible] si minues intendis clysterisa
re [illegible] eis clistere ex medicinis in virtute contra
rie status dicte vt ex melle et sale enim [illegible] mise
rimus clysterisandus esset per naturam [illegible]
complexionis [illegible] et [illegible] voluerit clysterisare ad
conseruandam sanitatem fac clistere quod sit con
forme nature et complexioni clysterisandi [illegible]
volueris clysterisare ad curationem egritudinis
clysterisa cum his que habent oppositionem seu con
trarietatem cum illa egritudine [illegible] ueri autem
tolerant clysteria sicca in pauco aromme que
senes non tolerant nec conferent eis [illegible] et ex
que sicce complexionis sint ex natura debent

clisteribz ... neces
clisteribus medicentur ... neces
... clisteribus nocem ... nocet
... sed decoctum ... ma
... t iam ... constatur ... clisteri
... ventre ratione habundantie ... sitis
... eorum ... ualeat ... habundantia ... ratem
humiditatem ... dicane ... ut ... dat
eorum expulsionem ... t quando clisteri sabis ... senes
... ... t ... propterea ... dicat ad frigiditatem
et ... ...

Capitulum xxxvi^um de membro nausie et ruina uulue

Capitulum nonum de cura dissinterie nusate
per medicina laxativa exhibite per solum

et flores eius et fiat ex eis clistere per eandem
Capitulum decimum de suppositorijs in cura reuma
et cauterio cum ferro

Capitulum duodecimum de causis finite et infinite

BIBL. ACAD. MED

BIBL. ACAD. MED.

Liber galieni de clysteribus et cetera continet
diversarum capitula

Liber galieni de clysteribus et cetera continet
xxv capitula. Et primo de natura et victu cum
clysteris et de natura ipsorum et medicinis
et quomodo ea formantur multis figuris

et q̃ requ[illegible] in qui[illegible] corpedia?
oportuit fieri [illegible]
fuc[illegible]
an[illegible]
[illegible]
[illegible]

Liber undecimus de cura egritudinum que sunt quatuor capitula

[illegible]

[illegible] de [illegible] per dictam

[illegible] de [illegible] ad que durat ytericia et de modis et quando est et [illegible] et reliquias ytericie [illegible]

Capitulum primum de cura ictericie per [illegible] nationes et cathapotamata

[illegible] ytericie [illegible] quia due sunt [illegible]

[illegible] et [illegible] et non [illegible]

[illegible] et [illegible] et [illegible]

[illegible] et [illegible] et [illegible]

[illegible] et [illegible] et

Capitulū septimū de cura utrorum pro hemoptoicis

BIBL ACAD MED

Capitulum tertium de cura utrorumque predictum

BIBL ACAD MED

Capitulum quinctum de secundo ad quem duc-
rit introitus et de modo [illegible] et tollen-
di reliquias istorum [illegible]

Ms 51
Galien T. 1